

TAM TẶNG SONG NGŨ PĀḲI - VIỆT

VESAK 2550

Buddhist Cultral Centre

125, Anderson Road,
Nedimala, Dehivala,
Sri Lanka

*Sabbadānam dhammadānam jināti.
Sự bố thí Pháp vượt trên tất cả các sự bố thí.*

Thí Chủ: _____

Dâng đến: _____

Ước Nguyện: _____

Hồi hương đến: _____

TAM TẠNG SONG NGŨ PĀḶI - VIỆT – TẬP 43

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

NETTIPPAKARAṆAPĀḶI

TẠNG KINH – TIỂU BỘ

CẨM NANG HỌC PHẬT

PHẬT LỊCH 2563

DƯƠNG LỊCH 2019

In lần thứ nhất:
PL 2563 - DL 2019

Số Lượng 600 cuốn

ISBN: 978-955-1604-93-6

@Buddhist Cultural Centre
125 Anderson Road
Nedimala, Dehiwala - Sri Lanka

Tel: 94-11-2734256, 2728468
Fax: 94-11-2736737
Email: bcc@sri.lanka.net
Website: www.buddhistcc.com

MỤC LỤC TỔNG QUÁT

Mục Lục Tổng Quát	iii
Lời Tựa – Sinhala và Việt ngữ	v - xiv
Văn Bản của Bộ Tôn Giáo – Anh và Việt ngữ	xv - xvi
Thành Phần Nhân Sự	xvii
Lược Đồ Tam Tạng	xviii - xix
Lời Giới Thiệu	xxiii - xxvii
Các Chữ Viết Tắt	xxix
Mẫu Tự Pāli - Sinhala	xxx - xxxi
Mục Lục Cẩm Nang Học Phật	xxxiii - xxxiv
Văn Bản Pāli và Văn Bản Tiếng Việt	002 - 289
Phần Phụ Chú	291 - 292
Thư Mục Câu Kệ Pāli	293 - 298
Thư Mục Danh Từ Riêng	299 - 300
Thư Mục Từ Đặc Biệt	301 - 306
Phương Danh Thí Chủ	307 - 313

--ooOoo--

*“Tathāgatappavedito dhammavinayo, bhikkhave, vivaṭo virocati,
no paṭicchanno.”*

*“Này các tỳ khưu, Pháp và Luật đã được công bố bởi đức Như Lai
là bộc lộ, chói sáng, không che giấu.”*

(Aṅguttaranikāya Tikanipātapāḷi Kusinaravagga Paṭichannasutta,
Parivārapāḷi Ekuttarikanaya Tikavāra – Bộ Tăng Chi, Chương Ba
Pháp, Phẩm Kusinārā, Kinh Được Che Giấu; Luật Tập Yếu, Chương
Tăng Theo Từng Bậc, Nhóm Ba).

ප්‍රස්තාවනා

සතා සංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් මනෝ ප්‍රණීධාන පුරා, නවාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් වාක් ප්‍රණීධාන පුරා, සාරාසංඛ්‍යා කල්ප ලක්ෂ්‍යයක් කාය වාක් ප්‍රණීධාන පුරා, සම්මා සම්බුදුවරුන් විසි හතර නමකගෙන් නියත විවරණ ලබා ක්‍රි.පූ. 623 දී පමණ බුද්ධත්වයට පත්ව, බරණැස මිගදායේ දී ධර්ම වක්‍රය පැවැත් වූ තැන් පටන් පන්සාලිස් වසක් තුළ දේශනා කරන ලද ධර්මය තථාගත ධර්මය නම් වෙයි. ඒ තථාගත ධර්මය ධම්ම-ධම්මඛකක- සද්ධම්ම ධම්මවිනය, බ්‍රහ්මවරිය. සාන- පාවචන - ආදී නාමයනගෙන් හඳුන්වා දී ඇත. මෙම සද්ධර්මයම ආනන්දය මාගේ ඇවෑමෙන් තොපගේ ශාස්තෘ වන්නේ යයි තථාගතයන් වහන්සේ විසින්ම පරිනිර්වාණයේ දී වදාරා ඇත. එයින් පෙනෙන්නේ බුදුන් වදාළ ධර්මයම භික්ෂුන් ගේ මර්ගෝපදේශකයා වූ වගයි. එසේ තිබියදීත් බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව සුභද්‍ර නම් භික්ෂුවගේ මතය වූයේ තථාගතයන් වහන්සේ නැති නිසා තම තමන්ට වුවමනා පරිදි භික්ෂුන්ට ජීවත්වීමට පුළුවන් බවයි. සුභද්‍ර භික්ෂුව තථාගත පරිනිර්වාණය ගැන සිතා ඇත්තේ කරදරයකින් මිදුණු අවස්ථාවක් ලෙසයි. සමහර විට වෙනත් මත ප්‍රකට නුවුවද තවත් භික්ෂුන් අතර මෙවැනි විනාශකාරී මති මතාන්තර පවතින්නට ඇත. සර්වඥයන් වහන්සේ ජීවත් ව සිටියදීම දේවදත්ත සුනක්ඛත්ත, අරිට්ඨ, සාති, ආදී භික්ෂුහු මෙවැනි මත උපදවන ලදහ.

ධර්මය සම්බන්ධව ගැටලුවක් මතු වූයේ කලතුරකින් වුවද, බුද්ධ ධර්මයේ පිරිසිදු බව ඒ අයුරින්ම රැක ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය, බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව ශාසන භාරධාරී වූ මහා කාශ්‍යප, උපාලි ආදී මහරහතන් වහන්සේලාට පැහැදිලි විය. උන්වහන්සේලා බුද්ධ පරිනිර්වාණයේන සිවුවන මස දෙවනදා රජගහනුවර වෙහාර පර්වත ප්‍රාන්තයේ සප්ත පර්ණි ගුහාද්වාරයෙහි. අජාසත් රජු විසින් තරවන ලද මණ්ඩපයට රැස් වූ පන්සියයක් මහ රහතන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙන් පළමුවන ධර්ම සංගීතිය පැවැත්වූහ.

ධර්ම විනයධර අනුබද්ධ මහාකාශ්‍යප, ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද, අග්‍ර විනයධර උපාලි ආදී සිව්පිළිසිඹියා පත් මහරහතන් වහන්සේලා විසින් පවත්වන ලද මෙම සංගායනාව සෙසු සියලු සංගායනාවන්ට පාදක වූ බවත. සමස්ත බෞද්ධ භික්ෂු සංඝයා විසින්ම පිළිගන්නා ලද බවත් අට්ඨකථාවන්හි සඳහන් වෙයි. මෙම ප්‍රථම සංගායනාව කප්පියා කප්පිය සිකාපද පැනවීමත් බුද්දානු බුද්දක ශික්ෂාපද විනිශ්චයත් නිදානකොට පවත්වන ලද බැවින් පඤ්චසතික විනය සංගීති යන නමින් එය හඳුන්වයි. බුද්ධ වචනය නැතිනම් ශ්‍රී සද්ධර්මය පිටක වසයෙන්. බෙදුවේන ඒ ඒ පිටක එක් එක් සඛස පරම්පරාවලට දුන්නේත් මෙම සංගායනාවේ දීය.

ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවෙන් වසර සියයක් ඉක්ම ගිය පසු කලාශෝක රජු දවස විශාල මහනුවර වැසි වජ්ජ භික්ෂුන් විසින් විනය විරෝධී වස්තු දහයක් විනයානුකූල කිරීමට උත්සාහයක් ගත්හ. මෙම දස වස්තු පිළිවෙත නීතියට පටහැනි මෙන්ම සදාචාරාත්මක නොවන බවද

ප්‍රකාශිතයහ. වජ්ජ භික්ෂුන්ගේ මෙම විනය විරෝධී උත්සාහයෙන් බුද්ධ ධර්මය රැක ගැනීම සඳහා දෙවැනි සංගායනාව පැවැත්විමි.

කාකණ්ඩ ප්‍රතන යස නම් මහරහතන් වහන්සේ, සබ්බකාමී, රේවත, සාල්හ, බුජ්ජ සෝභිත වාසභගාමී, සුමන, සාණවාසී සම්භුත යන රහතන් වහන්සේලා සාකඡ්ඡාකර මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදි. සත් සියයක් රහතන් වහන්සේලා විසින් මෙම සංගායනාව පවත්වන ලදහ. සතක සතක විනය සංගීති නමින් යන නමින් හඳුන්වන මෙම සංගායනාවේදී වුල්ලවග්ගයේ සංගීති බැකි දෙක, මුණඩරාජ සූත්‍රය, සෙරිස්සක විමාන කථා උත්තරවාද, ජේතවස්තු ආදිය පික පාලියට කතු කළහ.

විවිධ නිකායන් හට ගැනීමත් ඒ ඒ නිකායයන්වල අයිතිවාසිකම්, ඉගැන්වීම්, හා වත් පිළිවෙත් මගින් බුදු දහම කිලිටිවීමත්. දුග්ගීලයන් වැඩි වීමත්, ඒ නිසාම සිල්වතුන් විනය කර්ම සිදු නොකර සිටීමත්. විනයධර බහුශ්‍රැත සුපේශල භික්ෂාකාමී රහතන් වහන්සේලා ගම් දනවි අතහැර වනවාසී වීමත් යන අවස්ථා බුදුන් පිරිනිවී දෙසියපන්තිස් වසර වන විට දක්නට ලැබුනි. මෙම තත්වයෙන් සම්බුද්ධ ධර්මය ආරක්ෂාකර ගැනීම සඳහා බුද්ධ වර්ෂ දෙසිය පන්තිස් වැන්නේ දී අශෝක අධිරාජයාගේ දායකත්වයෙන් පැළලුප් නුවර දී තුන්වන සංගායනාව පැවැත්වීය. මෙම සංගායනාව පවත්වන ලද්දේ මොග්ගලී ප්‍රතක තිස්ස මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රහතුන් වහන්සේලා දාහක් සම්බන්ද වෙමින්, අශෝකරාම යේදීය. කථා වස්තුපපකරණය මෙහිදී සංගීති විය. කථාවස්තුපපකරණය සංගායනා කර ඇත්තේ සම්මිතිය, ගෝකුලික ආදී නිකායයන් විසින් වැරදි කරුණු ගෙන විග්‍රහ කරන ලද ධර්ම කරුණු නිවැරදි කොට පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගනු සඳහාය. නව මසකින් නිම වූ මෙම සංගායනාව සාහස්සි ක නමින් හඳුන්වයි.

උපාලි රහතන් වහන්සේගේ ශිෂ්‍ය පරම්පරාව විසින් විනය පිටකය ද, ආනන්ද පරපුරෙහි දීඝභාණක, සාරිපුතක පරපුරෙහි මජ්ඣිම භාණක, මහාකාශ්‍යප පරපුරෙහි සංයුතක භාණක අනුරුද්ධ පරපුරෙහි අංගුත්තර භාක ආදීන් විසින් සූත්‍ර පිට කය ද, ශාරිපුත්‍ර ශිෂ්‍ය පරපුරින් අභිධර්ම පිටකයද මෙම සංගායනාව වෙත පවත්වාගෙන ආහ.

භාණකයන්ගේ ප්‍රභවය -

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසකට පසු මහා කාශ්‍යප මහ රහතන්ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රජගහනුවර දී පවත්වන ලද ප්‍රථම සංගායනාවේදී ධර්මය කියාව පිටකවලට කොටස්වලට බෙදුන. ඒ එක් එක් ධර්ම කොට්ඨාශයක් එක් එක් භික්ෂු පිරිසකට භාර කිරීම උචිත යයි මෙහි දී කල්පනා කර ඇත. කට පාඩමනේ තථාගත ධර්මය ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය නිසා මෙලෙස වැඩ බෙදාගැනීමේ උවමනාව ඇතිවිය. ඒ ඒ ධර්ම කොටස් භාරදෙන ලද්දේ ඒ ඒ කොටස් පිළිබඳව ප්‍රවීණත්වයක් දැක් වූ භික්ෂු පිරිස් වලටය. උදාහරණ වසයෙන් විනය පිටකය භාරදෙන ලද්දේ විනය පිළිබඳ අග්‍රස්ථානය හෙබ වූ උපාලි රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛ පරපුරටය. සූත්‍ර පිටකය භාරදී ඇත්තේ ධර්ම

භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද රහතන් වහන්සේගේ පිරිසටය. අභිධර්මය භාර දී ඇත්තේ ධර්ම සේනාපති සැරියුත් රහතන් වහන්සේගේ පරපුරටය.

දීඝ භාණක - මජ්ඣිම භාණක - සංයුක්ත භාණක - අංගුත්තර භාණකා ජාතක

භාණක, ධම්මපද භාණක, උභතෝ විභඩ්ග භානක, මහා අරියවංස භාණක ආදී වසයෙන් මෙම ශිෂ්‍ය පරම්පරා දිගින් දිගටම පිරිසිදු බුද්ධ ධර්මය රැකගෙන ආහ. මෙම භාණක පරම්පරාවල අවසාන පුරුක් ලංකාවේ විසූහ. භාණක වසයෙන් ත්‍රිපිටක බුද්ධ වචනය කට පාඩමින් රැකගෙන ආ මෙම පිරිස් අතර සුතතනතිකා - විනයධරා - අභිධම්මිකා - ධම්මධරා අට්ඨකථිකා - තිපිටකා - චතුතිකායිකා ආදී වශයෙන්ද ඒ ඒ ධර්ම කොටස් කට පාඩමින් ගෙන ආ භික්ෂූන් වහන්සේලා වූහ.

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව. දඹදිව ථේරවාදාවරිය පරම්පරාවේ අවසාන පුරුක් වූ මොගගලි පුත්ත තිස්ස මහරහතන් වහන්සේගේ පාදාවනන අග්‍ර ශිෂ්‍යයා වූ මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේ විසින් සංගාහිත ථේරවාදී බුද්ධ ධර්මය ලක්දිවට ගෙන ආහ.

ථේරවාද -

ථේර යනුවෙන් හැඳින්වෙන පිරිස වැඩිමහල්ලන් ස්ථවිරයන් වසයෙන් ගැනේ. එනම් වැඩිමහල්ලන්ගේ ආයතනයට ථේරවාදයට අයත් සාමාජිකයෝය. මෙහි ථේර යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ප්‍රථම ද්විතීය, සංගායනාවලට සහභාගි වූ මහා කාශ්‍යප, උපාලි - යස, ආදී වූ මහරහතන් වහන්සේලා විසින් සංගායනා කළ පාලි ධර්මය ථේරවාද නම් වේ. “දෙව සඹගීතයෝ ආරුළහ පාලියේ වෙඝ්ථ ථේරවාදො-ති බෙදිතබබං - සාහිමහා කසසප භුතීතං මහා ථේරානං වාදනතා ථේරවාදකොති වුවවති” යනුවෙන් සරඝ්ථ දීපනී ටීකාවෙහි එයි. ථේරිකා යනුවෙන් හඳුන්වන ථේරවාදීහු මගධ්‍ය සහ ජපයිනිය මූලස්ථාන කර ගත්හ. මෙයින් ලංකාවට පැමිණියේ උජ්ජයින් ශාඛාවයි. ථේරවාද ශාසනයේ පීතෘවරු වූවෝ පෝරාණයෝ වෙති. පෝරාණයෝ වූකලී සම්භාවනීය ආචාර්ය පිරිසක් වූ අතර ථේරවාද ශාසනය ඇතිවීමේදී හා තහවුරු කිරීමෙහි දී වැදගත් තැනක් ගත් බව පෙනේ.

තුන්වන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව මිහිඳු හරහතන් වහන්සේ විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද්දේ ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයයි මහින්දාගමනයෙන් පසුව ලංකාවේ ශ්‍රී ලාංකික භික්ෂු පිරිසක් ඇති වූහ. උන්වහන්සේලා ඒ ත්‍රිපිටකය හදාළහ. සිංහලෙන් අටුවා උයූහ. දේවානම්පියතිස්ස රජුගේ ප්‍රධාන අමාත්‍යයකු වූ අරිට්ඨ පැවිදි වී රහත්වැ උන්වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් දේවානම් පියතිස්ස රාජ සමයේ (ක්‍රි.පූ. 247-207) දී ලංකාවේ පළමුවන සංගායනාව කර ඇත. මෙම සංගායනාවට සැටහසක් රහතන් වහන්සේලා සහභාගී වූ බව සඳහන්ය. සත්දෙනෙකුගේ යුත් ශිෂ්‍යානු ශිෂ්‍ය පරම්පරාවට අනුව මිහිඳු මහ රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ශිෂ්‍යයා වූයේ අරිට්ඨ තෙරුන්ය. අනුරාධපුරයෙහි, ථූපාරාමයේ මෙම සංගායනාව පවත්වා ඇත.

ධර්මශෝක රජුගේ මෙහෙයවීමෙන් ලංකාවට බුදු සමය ගෙන ආ මිහිඳු හිමියන් උදෙසා අනුරාධ පුරයෙහි ඉදි වූ ඉතා වැදගත් වූද ඉතා විශාල වූද ආරාමය මහා විහාරයයි. මෙම විහාරයෙහි වැඩ සිටි හික්කුන් වහන්සේලා සමාක් දෘෂ්ටික ථේරවාදීහු වූහ. ථේරවාදය ආරක්ෂා වූයේ මෙම විහාරයේදීය.

ථේරවාදී බුද්ධශාසනයට ආ බලපෑම් -

ථේරවාදී බුද්ධශාසනය කෙරෙහි වරින්වර යම් යම් මතවාදිවල බලපෑම් ද ඇතිවිය. එයින් එකක් නම් බුදුන් අතිමානුෂිකයයි විශ්වාස කළ ලෝකෝත්තර වාදයයි. ශ්‍රේෂ්ඨ ශාස්තෘවරුන්ගේ අභාවයෙන් පසුව අනුගාමිකයන් විසින් ඔහුගේ මිනිස් බව අමතක කොට ඔහු දේවත්වයෙන් සැලකීම ස්වාභාවිකය. ඔවුන් එසේ කරන්නේ ශාස්තෘවරයා කෙරෙහි දැඩි භක්තිය නිසාය. එහෙත් ථේරවාදීහු ඒ අතින් වැඩිදුර ගියේ නැත. ඔවුන් බුද්ධ කාය දෙස යථා තත්වයෙන් බැලූ බව පෙනේ. එයට අමතරව වෛතුලයවාද, නීලපට දර්ශන, ගුලහවාද ආදී නම්වලින් ථේරවාද ක්‍රිපිටකයට අයත් නොවූ විශේෂාංග බිහි වූවද ථේරවාද බුදු සමය විසින් ඒවා බැහැර කරන ලදී. මේ ආදී වසයෙන් වෛතුලය වාදීන්ගෙන් ඇතිවුණු නොයෙක් උපද්‍රව වලින් ථේරවාදය මහා විහාරික හික්කුන් විසින් බලවත් දුෂ්කරතා මැද ආරක්ෂා කරන ලදී. අන්‍යවාදී ධර්මයන් ථේරවාදයට ඇතුල්වනු වළක්වනු සඳහා ථේර වාදීහු හැම අයුරින්ම සටන් කළහ. මහාසේන රාජ්‍ය සමයේදී මෙම සටහන ප්‍රකටව කෙරුණු විට ථේරවාදීහු ජය ගත්හ. මෙම මහා විහාරය පිළිබඳව කීර්තිරාවය හැම තැනම පැතිර පැවතිණ. නිර්මල ධර්මය ලබා ගැනීම සඳහා විදේශිකයෝ ලංකාවට ආහ. විශාඛ පීතිමල්ල, බුද්ධ සෞභ යන අය ඉන් සමහරෙකි.

පොඤ්ඤ සංගීතිය -

මිහිඳු හිමියන් විසින් ලංකාවට ගෙන එන ලද ක්‍රිපිටක ධර්මය වසර හාරසියයක් පමණ කට පාඩමින් පැමිණි මහා විහාරික හික්කුන් වහන්සේලා ඒ පිරිසිදු ථේරවාදය පරපුරෙන් පරපුරට ගෙනයාමේ උදාර වූ ද පවිත්‍ර වූද චේතනාවෙන් බුද්ධ වර්ෂ 440-454 අතර කාලයේ වළගම්බා රජු දවස පොත්වල ලියවීය. වළගම්බා රජු දවස ලේඛනාරූඪ කළේ රජගහ - වේසාලී - පාටලී පුත්‍ර - නගරවල පැවැත් වූ ධර්ම සංගායනාවන් හි දී තෝරා බේරාගෙන සංග්‍රහ කළ ක්‍රිපිටකයයි. ලෝකයේ ප්‍රථම වරට සිංහල රහතුන් විසින් කරන ලද මෙම පොඤ්ඤ සංගීතියෙන් පසුව, බුද්ධ ශ්‍රාවකයන් අතුරෙන් ඉතා උසස් විනය ධරයා වූ උපාලී තෙරුන්ගෙන් පැවත එන්නේ යයි සලකන ථේරවාදී පාලී ක්‍රිපිටකය සියම්, කාම්බෝජ, බුරුම ආදී දකුණු දිග රටවල පැතිර ගියහ.

වම්පා (වියටිනාමය) -

ඉන්දු චීන අර්ධ ද්වීපයේ නැගෙනහිර ප්‍රාන්තයේ දකුණු කොටස වන වත්මන් වියටිනාමය ඇත. අතීතයේ වම්පා නමින් හඳුන්වා ඇත. බුදු සමය ක්‍රි.ව. 3 වැනි සිය වසේදී පමණ මෙහි තහවුරු වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය. ක්‍රි.ව. 605 දී වම්පා අග නගරය චීනුන් විසින් ආක්‍රමණය කොට බෞද්ධ වස්තූන් චීනයට ගෙනගිය බව චීන ලියවිලි වල සඳහන්ව ඇත. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රි.ව. 7 වන සියවස ට පෙර වර්තමාන වියටි නාමයේ බුදු දහම ප්‍රචලිතව පැවති බවයි. වම්පාහි බෞද්ධයන්

පොදු වසයෙන් ආර්ය සම්මිතිය නිකායට අයත් වූ අතර සර්වාස්ති නිකායේ ස්වල්ප දෙනකු ද සිටි බවයි. ක්‍රි.ව. 8 වැනි සියවසේ ශිලා ලේඛනයකින් පෙනී යන්නේ වම්පානි මහායාන බුදු දහම බලවත්ව පැවැති බවත්, සමහර රජවරුන්ගේ ද ආශීර්වාදය ලද බවත්ය. පසු කාලයක දී මහායානයෙන් කැඩී ආ තන්ත්‍රයානය ද එහි වූ බව පැහැදිලිය.

ක්‍රි.ව. 15 වන සියවසේදී උතුරේ අන්තම්වරුන් විසින් රට අල්ලා ගන්නාතෙක් මහායාන ස්වරූපයේ බුද්ධාගම වම්පානි (වියට්නාමයේ) ජීවමාන බලවේගයක් විය. පසුව වම්පානි පැරණි ආගම වෙනුවට චීන ස්වරූපයෙන් යුත් බුදු සමය එහි බලපවත්වා ඇත.

වියට්නාම ජාතික භික්ෂු ඉන්දුවන්ද -

වියට්නාම ජාතික ඉන්දුවන්ද භික්ෂුන් වහන්සේ වසර කීපයකට පෙර ලංකාවට වැඩමවා, කෝට්ටේ සිරි ජයවර්ධනාරාමයේ වැඩ සිටිමින් සිංහල භාෂාව කියවීමටද පාළිභාෂාවද හදාරා ඇත. බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් මුද්‍රිත බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සමූහය පරිශීලනය කළ මෙම හමුදුරුවෝ පාලියෙන් ඇති ත්‍රිපිටකය සිංහලෙන් හදාරා වියට්නාමී භාසාවට පරිවර්තනය කර ඇත. වියට්නාම ඉතිහාසය දෙසත් ත්‍රිපිටකයේ ඉතිහාසය දෙසත් බැලූ විට එය ඉතා වැදගත් ප්‍රාතිභාර්යමය කටයුත්තකි. මුළු ථේරවාදී ත්‍රිපිටකයම වියට්නාම බසට පරිවර්තනය කිරීම උන්වහන්සේගේ උත්සාහයයි. බලාපොරොත්තුවයි. එය එසේ වූ විට එය වර්තමාන වියට් නාමයේ සමාක් දෘෂ්ටිය ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ප්‍රචලිත වී ථේරවාදී බෞද්ධයන් ඇති වීමට හේතුවක් වනු ඇත. ඒ අනුව වියට්නාම දේශයට ථේරවාදී ත්‍රිපිටකය ගෙන ගිය ධර්මදූතයා ඉන්දුවන්ද භික්ෂුව වසයෙන් වියට්නාම ඉතිහාසයේත් ලංකා ඉතිහාසයේත් ඉතිහාස ගතවනු නියතය.

උන්වහන්සේ ගේ චේතනාව උදාරතරය. අප්‍රතිහත ටෙටර්යය විශ්මය ජනකය. උන්වහන්සේගේ මෙම සත් ක්‍රියාවට ලංකාවේත් - වියට්නාමයේත් බෞද්ධයෝ සහයෝගය දැක්විය යුතුය. වියට්නාමයට ථේරවාදය ගෙනයන ධර්ම දූතයා උන්වහන්සේ වන බැවිනි.

උන්වහන්සේ ඉටාගත් කාර්යය නිරූපිතව ඉටු කරන්නට ආරෝග්‍ය සුවයත්, ආර්ථික සම්පතත් ලැබේවායි ! ඉති සිතින් පත්මිහ.

කිරම විමලජෝති ස්ථවිර
අධ්‍යක්ෂ
බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය
නැදිමාල
දෙහිවල
2550 නිකිණි මස

LỜI TỰA

(Lời dịch Việt của bản tiếng Sinhala)

Đức Phật của chúng ta sau khi trải qua vô số kiếp thực hành các pháp toàn hảo và lần lượt tiếp nhận sự thọ ký của hai mươi bốn vị Phật tiền nhiệm rồi đã chứng quả Toàn Giác vào năm 623 trước Tây Lịch. Ngài đã thuyết giảng bài Pháp đầu tiên, tức là bài Kinh Chuyển Pháp Luân, ở tại Migadāya thành Bārāṇasī. Lời giảng dạy của đức Phật được biết đến với nhiều tên gọi: Giáo Pháp, Chánh Pháp, Pháp và Luật, Phạm Hạnh là một số tên gọi đã được nói đến. Đức Phật đã nói với vị trưởng lão Ānanda rằng: “Sau khi ta Niết Bàn, chính các Pháp và Luật đã được ta giảng dạy sẽ là thầy của các người.” Điều ấy có nghĩa là Giáo Pháp của đức Phật sẽ là kim chỉ nam cho các vị tỳ khưu tu tập. Tuy nhiên, ngay sau sự ra đi của đức Phật vị tỳ khưu tên Subhadda đã có quan điểm rằng: “Bởi vì đức Phật đã không còn, các đệ tử của Ngài có thể sống cuộc sống theo như ước muốn của mình.” Và còn có những vị tỳ khưu khác như Devadatta, Sunakkhatta, Aritṭha ngay lúc đức Phật còn tại tiền cũng đã có các suy nghĩ như vị tỳ khưu Subhadda.

Tuy nhiên, khi vấn đề liên quan đến Giáo Pháp của đấng Toàn Giác vừa mới nảy sinh, các vị A-la-hán hộ trì Giáo Pháp như Ngài Mahā Kassapa và Ngài Upāli đã nghĩ đến sự cần thiết của việc bảo vệ tính chất thuần khiết của Giáo Pháp. Do đó, vào ngày thứ hai của tháng thứ tư sau khi đức Phật Niết Bàn, cuộc Kết Tập lần thứ nhất đã được thực hiện với sự tham dự của năm trăm vị A-la-hán tại hang động Sattapaṇṇī dưới sự bảo trợ của đức vua Ajātasattu (A-xà-thê). Cuộc Kết Tập Giáo Pháp được tiến hành bởi các vị tỳ khưu Mahā-kassapa, Ānanda, Upāli, và các vị Thánh A-la-hán khác đã là nền tảng cho các cuộc kết tập về sau. Chú Giải đề cập rằng cuộc Kết Tập Giáo Pháp này đã được tất cả các vị tỳ khưu thừa nhận. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của năm trăm vị vì có liên quan đến các điều học nhỏ nhặt và ít quan trọng (khuddānukhuddakasikkhā). Giáo Pháp của đức Phật đã được phân chia thành Tạng (Piṭaka) trong cuộc kết tập này.

Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tổ chức vào khoảng một trăm năm sau lần thứ nhất vào thời trị vì của đức vua Kālasoka. Cuộc kết tập này dựa trên nền tảng của “Mười sự việc không được phép.” Các vị tỳ khưu xứ Vajjī đã ra sức vận động để hợp thức hóa mười sự việc

xét ra có bản chất không đúng với Luật. Cuộc Kết Tập lần thứ nhì đã được tiến hành bằng hình thức hội thảo giữa các vị tỳ khưu A-la-hán Sabbakāmi, Revata, Sālha, Ujjasobhita, Vāsabhagāmika, Sambhūta Sāṇavāsī, Yasa Kākaṇḍakaputta, và Sumana. Bảy trăm vị A-la-hán đã tham dự cuộc Kết Tập này. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhì này còn được gọi là Cuộc Kết Tập về Luật của bảy trăm vị. Trong cuộc Kết Tập này, hai chương về Kết Tập ở Cullavagga (Luật Tiểu Phẩm), bài kinh Muṇḍarājasutta, Serissaka Vimānakathā Uttaravāda, Petavatthu, v.v... đã được công nhận vào Chánh Tạng Pāli.

Do sự xuất hiện của nhiều bộ phái, tính chất đúng đắn về giáo lý và sở hành của các bộ phái chính bị suy giảm, các vị tỳ khưu chân chánh đều lui vào rừng ở ẩn. Nhằm bảo vệ phẩm chất của Giáo Pháp đức Phật trong tình trạng này, vào khoảng hai trăm ba mươi năm sau thời kỳ đức Phật Niết Bàn cuộc Kết Tập lần thứ ba đã được tổ chức ở tại Āsokārāma do đức vua Asoka. Cuộc Kết Tập này đã được tiến hành bởi vị tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa cùng với một ngàn vị A-la-hán. Đặc biệt bộ Kathāvattupakaraṇa đã được trùng tụng nhằm chỉnh đốn những sai lầm đang được thực hành bởi các bộ phái. Cuộc Kết Tập này đã hoàn tất sau chín tháng và đã được gọi là cuộc Kết Tập của một ngàn vị.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Tạng Luật đã được duy trì do các vị tỳ khưu thuộc nhóm của vị Thánh A-la-hán Upāli, Tạng Kinh gồm có Trường Bộ do nhóm của ngài Ānanda, Trung Bộ do nhóm của ngài Sāriputta, Tương Ưng do nhóm của ngài Kassapa, Tăng Chi do nhóm của ngài Anuruddha, và Tạng Vi Diệu Pháp do nhóm của ngài Sāriputta .

Sự thành lập các nhóm trì tụng (bhāṇaka):

Sau Cuộc Kết Tập lần thứ nhất, Giáo Pháp đã được phân chia thành nhiều phần và các phần chính yếu đã được giao cho các vị tỳ khưu tinh thông về lãnh vực ấy có nhiệm vụ duy trì và phổ biến. Một số nhóm trì tụng chính là nhóm Trì Tụng Trường Bộ (Dīghabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Trung Bộ (Majjhimbhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tương Ưng (Saṃyuttabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Tăng Chi (Aṅguttarabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Bốn Sanh (Jātakabhāṇaka), nhóm Trì Tụng Kinh Pháp Cú (Dhammapadabhāṇaka), nhóm Trì Tụng hai Bộ Luật (Ubhato Vibhaṅgabhāṇaka), nhóm Trì Tụng bộ Đại Sử về Thánh Nhân (Mahā Ariyaṃsa), v.v... Các vị đệ tử này đã làm phong phú và gìn giữ Giáo Pháp bằng phương tiện trùng tụng bằng trí nhớ. Nhóm cuối cùng của các vị trì tụng này đã sống tại Sri Lanka. Sau cuộc Kết Tập lần

thứ ba, Giáo Pháp của đức Phật đã được truyền sang Sri Lanka do công của Trưởng Lão Mahinda là vị đệ tử của ngài tỳ khưu A-la-hán Moggaliputta Tissa.

Theravāda: Ý nghĩa của từ “Thera” là “Trưởng Lão.” Các thành viên của Theravāda là các vị trưởng lão. Các vị tỳ khưu Mahākassapa, Upāli, Yasa, v.v... đã tham dự cuộc Kết Tập Giáo Pháp lần thứ nhất và thứ nhì đã trùng tụng Chánh Tạng, và các lời trùng tụng ấy được gọi là Theravāda. Sớ giải tên Sāratthadīpanī Tīkā có đề cập rằng: “Sabbam theravādanti dve saṅgitiyo āruḥhā pāliyettha theravādo ti veditabbā. Sā hi mahākassapapabhutīnaṃ mahātherānaṃ vādattā theravādo ti vuccati.” Các vị Theravāda còn được gọi là Therika (thuộc về các vị Trưởng Lão). Các vị này sống chủ yếu ở Magadhya và Ujjayini. Trong số các vị này, nhóm Ujjayini đã đến Sri Lanka. Các vị trưởng thượng “Porāṇa” của Giáo Hội Theravāda là những vị thầy lỗi lạc và đã đóng vai trò vô cùng quan trọng trong việc thành lập Giáo Hội Theravāda.

Sau cuộc Kết Tập lần thứ ba, ngài tỳ khưu Mahinda đã đem Tam Tạng của Theravāda đến xứ sở Sri Lanka và đã chuyển hóa được rất đông người xuất gia theo Phật Giáo. Các vị ấy đã học tập Tam Tạng và đã viết Chú Giải bằng tiếng Sinhala. Cuộc Kết Tập Giáo Pháp đầu tiên ở Sri Lanka đã được thực hiện bởi vị tỳ khưu A-la-hán Ariṭṭha trước đây là vị quan đại thần của đức vua Devānampiya Tissa (247-207 trước Tây Lịch). Đã có sáu mươi ngàn vị A-la-hán tham dự. Tỳ khưu Ariṭṭha chính là vị đệ tử đầu tiên của ngài Mahinda. Cuộc Kết Tập đã được tổ chức tại tu viện Thūpārāma ở Anurādhapura.

Tu viện Mahā Vihāra đã được xây dựng cho ngài Mahinda và đã có một vị trí vô cùng lớn lao và quan trọng đối với Giáo Hội Theravāda. Lúc bấy giờ đã xảy ra nhiều sự kiện có liên quan đến lời Giáo Huấn của đức Phật, sự kiện Lokuttaravāda là một. Mặc dầu có nhiều khó khăn phải đối phó nhưng các vị tỳ khưu ở Mahā Vihāra đã bảo vệ được sự thuần khiết của Giáo Pháp và đã được khắp nơi biết tiếng. Do đó, nhiều người ngoại quốc đã đến Sri Lanka để tiếp thu Phật Giáo, trong đó có Visākha, Pītimalla, Buddhaghosa, v.v...

Sự Kết Tập thành sách:

Tam Tạng Giáo Pháp do Ngài Mahinda đem đến và giảng dạy cho các vị tỳ khưu ở Mahā Vihāra đã được duy trì bằng trí nhớ trong bốn trăm năm. Vào thời trị vì của đức vua Vaḷagamba (440-454 theo Phật Lịch), Tam Tạng đã được ghi lại thành các tập sách. Sau đó, Tam Tạng Pāli này đã được truyền sang các nước như là Thái Lan, Cambodia, và Miến Điện.

Champa (Việt Nam):

Được biết Champa là vùng đất ở về phía đông nam của bán đảo Đông Dương, hiện nay là Việt Nam. Điều được phỏng đoán là triết học Phật Giáo đã được thiết lập tại xứ này vào khoảng thế kỷ thứ 3 sau Tây Lịch. Vào khoảng năm 605 sau Tây Lịch, thủ đô Champa đã bị chiếm đóng bởi người Trung Quốc và họ đã du nhập Phật Giáo vào Trung Quốc; điều này được ghi lại trong văn kiện của Trung Quốc. Điều rõ rệt là Phật Giáo đã được phổ biến tại Việt Nam trước thế kỷ thứ bảy sau Tây Lịch và Phật Giáo Champa là chánh yếu và được liệt kê vào bộ phái Arya Sammiti là một nhóm nhỏ thuộc bộ phái Sravasti. Tư liệu của thế kỷ thứ tám sau Tây Lịch được ghi lại trên bia đá chứng tỏ rằng Phật Giáo Mahāyāna đã hiện diện ở Việt Nam và Tantrayāna phát xuất từ Mahāyāna cũng có mặt.

Vào thế kỷ thứ 15 sau Tây Lịch, người Annam ở phía bắc đã kiểm soát xứ sở và Phật Giáo mang đặc điểm của Mahāyāna đã có sự tác động. Về sau, Phật Giáo mang đặc điểm của Trung Quốc đã tác động đến xứ sở này thay vì Phật Giáo Champa trước đây.

Vị tỳ khưu Indacanda người Việt Nam đã đến Sri Lanka trong những năm gần đây và đang ngụ tại tu viện Sri Jayawardhanaramaya khu vực Kotte. Vị này đã học Pāli và đã sử dụng Tam Tạng Pāli ấn bản Buddha Jayanti do Buddhist Cultural Centre ấn hành. Vị này đã học Tam Tạng và sau đó dịch sang tiếng Việt Nam. Khi xem xét đến lịch sử của nước Việt Nam và lịch sử của Tam Tạng, chúng tôi nhận thấy rằng sự nỗ lực và ước nguyện thực hiện Tam Tạng Song Ngữ của vị này thật là phi thường. Nếu việc làm ấy được thành tựu thì sự hiểu biết về Tam Tạng của Theravāda ở Việt Nam sẽ được phổ biến và Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam sẽ thêm phần phát triển. Khi ấy, vị tỳ khưu Indacanda sẽ là người sứ giả có công đóng góp cho sự hoằng Pháp của Phật Giáo Theravāda ở Việt Nam và điều này sẽ được ghi nhận bởi lịch sử của hai nước, Việt Nam cũng như của Sri Lanka.

Ý định của vị tỳ khưu này thật lớn lao, và sự nỗ lực của vị này thật đáng khâm phục. Chư Phật tử sống ở Sri Lanka và Việt Nam hãy nên hỗ trợ tỳ khưu Indacanda trong công việc dẫn thân này.

Chúng tôi phúc chúc cho tỳ khưu Indacanda được sức khỏe, sống lâu, và đạt đến sự thành công đối với điều ước nguyện của mình.

Venerable Kirama Wimalajothi

Giám Đốc Buddhist Cultural Centre

Nedimala, Dehiwala, Sri Lanka

Tháng Nikini 2550.

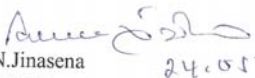
ආගමික කටයුතු අමාත්‍යාංශය
 மத விவகார அமைச்சு
 MINISTRY OF RELIGIOUS AFFAIRS

මගේ අංකය }
 எனது இல }
 My No }

ඔබේ අංකය }
 உமது இல }
 Your No }

24th May, 2006

This is to certify that the bilingual Tripitaka in Pali and Sinhala in connection with the 2550th Buddha Jayanthi Commemoration is the correct version of the Pali Text. The Pali text in Roman Characters has its equivalence in content and validity to the original in Sinhala characters.

 B.N.Jinasena
 Secretary
 Ministry of Religious Affairs

115, විජේරාම මාවත, කොළඹ 07, ශ්‍රී ලංකාව. 115, வீஜேராம மாவத்தி, கொழும்பு 07, ஸ்ரீ லங்கா. 115, Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka.

කාර්යාලය } අභ්‍යන්තර } Office }	94-11-2690896 } 94-11-2690897 }	දුරකථන } සංචාරක } Deputy Minister }	94-11-5375128 } 94-11-2690898 }	ලේකම් } செயலாளர் } Secretary }	94-11-2690736 }
---------------------------------------	------------------------------------	---	------------------------------------	--------------------------------------	-----------------

Ministry of Religious Affairs

--ooOoo--

Ngày 24 tháng 05 năm 2006

Xác nhận rằng Tam Tạng song ngữ Pali và Sinhala ấn tống vào dịp lễ kỷ niệm Buddha Jayanthi lần thứ 2550 là chính xác về phần Pali văn. Phần Pali văn được phiên âm sang mẫu tự Roman có giá trị tương đương về nội dung so với văn bản gốc bằng mẫu tự Sinhala.

B. N. Jinasena
Thư Ký
Chánh văn phòng

Địa Chi: 115 Wijerama Mawatha, Colombo 07, Sri Lanka

Office: 94-11-2690896

Fax: 94-11-2690897

Deputy Minister: 94-11-5375128, 94-11-2690898

Secretary: 94-11-2690736

THÀNH PHẦN NHÂN SỰ

CỐ VẤN DANH DỰ

Ven. Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera
President of the Thimbirigasyaya Religious Association
“Sasana Arakshaka Mandalaya”
Tu Viện Trưởng Tu Viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo

CỐ VẤN THỰC HIỆN

Ven. Kirama Wimalajothi Nāyaka Mahāthera
Giám Đốc nhà xuất bản Buddhist Cultural Centre

CỐ VẤN PHIÊN DỊCH

Ven. Kadurupokune Nandaratana Mahāthera
Cựu Giảng Viên Đại Học Phật Học Anurādhapura - Sri Lanka
Hiệu Trưởng Trường Siri Nandana Tipitaka Dhammāyatana
Malegoda, Payāgala - Sri Lanka

ĐIỀU HÀNH TỔNG QUÁT

Tỳ Khưu Indacanda

PHỤ TRÁCH PHIÊN ÂM & PHIÊN DỊCH:

- Tỳ Khưu Indacanda (Trương Đình Dũng)

PHỤ TRÁCH VI TÍNH:

- Tỳ Khưu Đức Hiền (Nguyễn Đăng Khoa)

PHỤ TRÁCH IN ẤN & PHÁT HÀNH:

- Tỳ Khưu Tịnh Đạt (Huỳnh Minh Thuận)

- Tu Nữ Mỹ Thúy (Huỳnh Kim Lan)

TIPITAKAPĀḲI - TAM TẠNG PĀḲI

Piṭaka	Tạng	Tên PāḲi	Tựa Việt Ngữ	Số tt.	
V I N A Y A	L U Ậ T	PārājikapāḲi	Phân Tích Giới Tỳ Khuru I	01	
		PācittiyapāḲi bhikkhu	Phân Tích Giới Tỳ Khuru II	02	
		PācittiyapāḲi bhikkhunī	Phân Tích Giới Tỳ Khuru Ni	03	
		MahāvaggapāḲi I	Đại Phẩm I	04	
		MahāvaggapāḲi II	Đại Phẩm II	05	
		CullavaggapāḲi I	Tiểu Phẩm I	06	
		CullavaggapāḲi II	Tiểu Phẩm II	07	
		ParivārapāḲi I	Tập Yếu I	08	
		ParivārapāḲi II	Tập Yếu II	09	
S U T T A N T A		Dīghanikāya I	Trường Bộ I	10	
		Dīghanikāya II	Trường Bộ II	11	
		Dīghanikāya III	Trường Bộ III	12	
			Majjhimanikāya I	Trung Bộ I	13
			Majjhimanikāya II	Trung Bộ II	14
			Majjhimanikāya III	Trung Bộ III	15
	K I N H		Saṃyuttanikāya I	Tương Ứng Bộ I	16
			Saṃyuttanikāya II	Tương Ứng Bộ II	17
			Saṃyuttanikāya III	Tương Ứng Bộ III	18
			Saṃyuttanikāya IV	Tương Ứng Bộ IV	19
			Saṃyuttanikāya V (1)	Tương Ứng Bộ V (1)	20
			Saṃyuttanikāya V (2)	Tương Ứng Bộ V (2)	21
			Āṅguttaranikāya I	Tăng Chi Bộ I	22
			Āṅguttaranikāya II	Tăng Chi Bộ II	23
			Āṅguttaranikāya III	Tăng Chi Bộ III	24
			Āṅguttaranikāya IV	Tăng Chi Bộ IV	25
			Āṅguttaranikāya V	Tăng Chi Bộ V	26
			Āṅguttaranikāya VI	Tăng Chi Bộ VI	27

Piṭaka	Tạng	Tên Pāli	Tựa Việt Ngữ	Số tt.	
S U T T A N T A	K I N H	K Khuddakapāṭha	Tiểu Tụng	28	
		H Dhammapadapāḷi	Pháp Cú	-	
		U Udānapāḷi	Phật Tự Thuyết	-	
		D Itivuttakapāḷi	Phật Thuyết Như Vậy	-	
		D Suttanipāṭapāḷi	Kinh Tập	29	
		A Vimānavatthupāḷi	Chuyện Thiên Cung	30	
		K Petavatthupāḷi	Chuyện Nga Quỷ	-	
		A Theragathāpāḷi	Trưởng Lão Kệ	31	
		N Therīgāthāpāḷi	Trưởng Lão Ni Kệ	-	
		I Jātakapāḷi I	Bổn Sanh I	32	
		K Jātakapāḷi II	Bổn Sanh II	33	
		Ā Jātakapāḷi III	Bổn Sanh III	34	
		Y Mahāniddeśapāḷi	Đại Diễn Giải	35	
		A Cullaniddeśapāḷi	Tiểu Diễn Giải	36	
			Paṭisambhidāmagga I	Phân Tích Đạo I	37
		*	Paṭisambhidāmagga II	Phân Tích Đạo II	38
			Apadānapāḷi I	Thánh Nhân Ký Sự I	39
		T	Apadānapāḷi II	Thánh Nhân Ký Sự II	40
		I	Apadānapāḷi III	Thánh Nhân Ký Sự III	41
		Ē	Buddhavamsapāḷi	Phật Sử	42
		U	Cariyāpiṭakapāḷi	Hạnh Tạng	-
	Nettipakaraṇapāḷi	CẨM NANG HỌC PHẬT	43		
	B Peṭakopadesapāḷi	(chưa dịch)	44		
Ō	Milindapañhāpāḷi	Milinda Vấn Đạo	45		
A B H I D H A M M A	V I D Ē U P H Á P	Dhammasaṅganipakaraṇa	Bộ Pháp Tụ	46	
		Vibhaṅgapakaraṇa I	Bộ Phân Tích I	47	
		Vibhaṅgapakaraṇa II	Bộ Phân Tích II	48	
		Kathāvatthu I	Bộ Ngữ Tông I	49	
		Kathāvatthu II	Bộ Ngữ Tông II	50	
		Kathāvatthu III	Bộ Ngữ Tông III	51	
		Dhātukathā	Bộ Chất Ngữ	-	
		Puggalapaññattipāḷi	Bộ Nhân Chế Định	52	
		Yamakapakaraṇa I	Bộ Song Đối I	53	
		Yamakapakaraṇa II	Bộ Song Đối II	54	
		Yamakapakaraṇa III	Bộ Song Đối III	55	
		Patthānapakaraṇa I	Bộ Vị Trí I	56	
Patthānapakaraṇa II	Bộ Vị Trí II	57			
Patthānapakaraṇa III	Bộ Vị Trí III	58			

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

NETTIPPAKARAṄAPĀḶI

TẠNG KINH – TIỂU BỘ

CẨM NANG HỌC PHẬT

Tāni ca sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭham ettha gantabbaṃ: ‘Addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ, tassa ca therassa suggahita’ṭi.

(Dīghanikāya II, Mahāparinibbānasutta).

Các điều ấy (những lời đã được nghe thuyết giảng) cần được đối chiếu ở Kinh, cần được xem xét ở Luật, và chỉ khi nào chúng hiện diện ở Kinh và được thấy ở Luật, thời điều kết luận có thể rút ra ở đây là: “Điều này chắc chắn là lời giảng dạy của đức Thế Tôn và đã được vị trưởng lão ấy tiếp thu đúng đắn.

(Trường Bộ II, Kinh Đại Bát-Niết-Bàn).

LỜI GIỚI THIỆU

--ooOoo--

Văn bản *Nettippakaraṇa* chỉ được thấy ở Tiểu Bộ Kinh của Tam Tạng Miến Điện và Sri Lanka. Theo tinh thần đó, văn bản này là tập thứ 43 (TTPV 43) ở Tam Tạng Song Ngữ Pāli - Việt. Chúng tôi chọn tựa đề cho tập Kinh song ngữ này là *Nettippakaraṇapāli - Cัม Nang Học Phật*. Cũng cần nói rõ hơn rằng: ba tập tài liệu có tên *Nettippakaraṇa*, *Peṭakopadesa*, và *Milindapañhā* được xem là có tính chất quan trọng và đã được liệt kê vào Chánh Tạng theo truyền thống Miến Điện, còn ở Tam Tạng của Sri Lanka (*Buddha Jayanti Tripitaka Series*) chỉ thêm vào hai tập là *Nettippakaraṇa* và *Peṭakopadesa*. Căn cứ vào dòng cuối cùng của văn bản *Nettippakaraṇa*, chúng ta biết được rằng tập Kinh này đã được thuyết bởi đại đức Mahākaccāyana, đã được đức Thế Tôn tùy hỷ, và đã được trùng tụng ở lần Kết Tập gốc.¹ Trưởng lão Mahākaccāna đã được đức Phật ngợi khen là vị đứng đầu (*aggo*) trong số các vị có khả năng giảng giải điều tóm tắt (*saṃkhittam vibhajantānam*),² là vị đứng đầu trong số các đại đệ tử (*mahāsāvakuttamo*), có sáu thẳng trí, có năng lực, và có tuệ phân tích.

Chú Giải của tập Kinh này (*Nettippakaraṇa-aṭṭhakathā*) cho biết văn bản Chú Giải đã được Chú giải sư Dhammapāla thực hiện trong lúc cư ngụ tại tu viện Badaratittha theo lời yêu cầu của vị trưởng lão Dhammarakkhita. Chú giải sư Dhammapāla đã giải thích ý nghĩa của từ *Netti* ở phần mở đầu rằng: “*Tattha kenatṭhena netti? Saddhammanayanaṭṭhena netti. Yathā hi taṇhā satte kāmādhivayaṃ nayatīti bhavanetṭi’ ti vuccati, evamayampi veneyyasatte ariyadhammaṃ nayatīti saddhammanayanaṭṭhena ‘netti’ ti vuccati. Atha vā nayanti tāyāti netti. Nettippakaraṇena hi karaṇabhūtena dhammakathikā veneyya-satte dassanamaggaṃ nayanti sampāpentīti, nīyanti vā ettha etasmim pakaraṇe adhiṭṭhānabhūte patiṭṭhāpetvā veneyyā nibbānaṃ sampāpiyantīti netti. Na hi nettiupadesasannissayena vinā aviparīta-suttatthāvabodho sambhavati.*” Tạm dịch nghĩa Việt như sau: “Ở đây,

¹ *Ettāvatā samattā netti yā āyasmatā mahākaccāyanena bhāsītā bhagavatā anumoditā mūlasaṅgītiyaṃ saṅgītāti* (PTS: 193).

² A. i, 24.

netti với ý nghĩa gì? Netti với ý nghĩa dẫn dắt đến Chánh Pháp. Bởi vì, giống như ‘tham ái dẫn dắt chúng sanh đến hữu như là dục hữu...,’ nên được gọi là ‘sự dẫn dắt đến hiện hữu,’ cũng tương tự như vậy, ‘tài liệu này dẫn dắt các chúng sanh có-khả-năng-lĩnh-hội đến với Thánh Pháp,’ nên được gọi là Netti với ý nghĩa dẫn dắt đến Chánh Pháp. Hoặc là, ‘người ta hướng dẫn nhờ vào tài liệu ấy’ nên gọi là Netti. Bởi vì ‘với Cัม Nang Học Phật như là phương tiện, các vị thuyết giảng Giáo Pháp hướng dẫn và giúp cho các chúng sanh có-khả-năng-lĩnh-hội đạt được sự nhận thức và đạo lộ,’ hoặc là ‘được hướng dẫn ở đây, theo cัม nang này, các chúng sanh có-khả-năng-lĩnh-hội tạo lập được các bản thể quyết định và được thành tựu Niết Bàn’ nên gọi là Netti. Bởi vì không có sự trợ giúp và hướng dẫn của tài liệu Netti, thì sẽ không có sự hiểu biết chắc chắn về ý nghĩa của Kinh, không bị sai lệch.”

Sớ Giải có hai tập: *Nettippakaraṇa-tīkā* và *Nettivibhāvinī* (một văn bản Sớ Giải cổ được thực hiện bởi Sambandhapāla Thera Mahādhamma-rājaguru).

Về nội dung, tập Kinh *Nettippakaraṇapāḷi - Cัม Nang Học Phật* trình bày phương pháp tìm hiểu về Tam Tạng. Nội dung phân tích được trình bày theo trình tự từ đơn giản đến phức tạp, chương sau khai triển các tiêu đề được đề cập ở chương trước, và phần phân tích chi tiết được tập trung ở chương cuối. Tập Kinh gồm có hai phần chính:

- ◆ *Samgahavāro - Phần Tổng Hợp*: giới thiệu khái quát về nội dung của Tập Kinh. Phần này chỉ có 5 kệ ngôn.

- ◆ *Vibhāgavāro - Phần Phân Tích*: được phân chia theo 3 tiêu đề:

- *Uddesavāro - Phần Tóm Lược*: có giá trị như một bảng liệt kê các vấn đề trình bày: 16 cách truyền đạt (*hāra*): sự chỉ bảo, sự tìm hiểu, sự kết nối, nền tảng, tương trạng, bốn sự dằn trợn, sự xoay vần, sự phân tích, sự đảo ngược, từ đồng nghĩa, sự mô tả, sự liệt kê, sự làm rõ, sự xác định, sự thiết yếu, và sự xếp loại; 5 phương pháp nghiên cứu (*naya*): sự xoay vần với sự hoan hỷ, ba trình tự, sự tiêu khiển của các sư tử, việc định hướng, và cái móc câu; 18 thuật ngữ căn bản (*mūlapada*) gồm chín thuật ngữ về thiện và chín thuật ngữ về bất thiện.

- *Niddesavāro - Phần Diễn Giải*: định nghĩa ngắn gọn về các điểm đã được liệt kê ở phần trước và mở đầu cho phần diễn giải chi tiết ở phần kế tiếp.

- *Paṭiniddesavāro - Phần Diễn Giải Trực Tiếp*: là phần chủ yếu của tập Kinh làm sáng tỏ những vấn đề đã được nêu lên ở hai phần trước với nhiều ví dụ trích dẫn có thể tìm thấy ở các văn bản kết tập lời dạy của đức Phật mà ngày nay chúng ta gọi là Tam Tạng. Phần này trình bày bốn khía cạnh khác nhau: Trước hết là phần phân tích xem xét về 16 cách truyền đạt (*hāravibhaṅgo*); phần kế là phối hợp, ứng dụng các cách truyền đạt trên vào việc nghiên cứu Kinh (*hārasampāto*); tiếp đến là một ví dụ về việc trình bày chi tiết về tiến trình tu tập giải thoát thông

qua năm phương pháp (*nayasamuttānaṃ*) gồm có: sự xoay vần với sự hoan hỷ, ba trình tự, sự tiêu khiển của các sư tử, việc định hướng, cái móc câu; sau cùng là phân trình bày 18 thuật ngữ căn bản thông qua các sự phân loại hợp lý và việc giải thích các đề tài có liên quan giúp cho việc tiếp thu Giáo Pháp một cách có hệ thống (*sāsanamuttānaṃ*).

Điểm cần chú ý ở đây là tập Kinh *Nettipakaraṇapāli - Cัม Nang Học Phật* không nhằm để cung cấp kiến thức Phật học đến người học Phật, cũng không phải là một tài liệu Chú Giải nhằm gỡ rối những điểm khúc mắc của Chánh Tạng, mà đây chỉ là phương pháp hệ thống hóa, tiếp thu, và diễn giải những kiến thức đã được trình bày ở Tam Tạng. Bản thân văn bản này không phải là một văn bản Chú Giải, mà đúng hơn là một bản hướng dẫn cho các nhà Chú Giải hoặc cho những ai quan tâm đến việc nghiên cứu và diễn giải lời dạy của đức Phật.

Văn bản *Pāli* được trình bày ở tập Kinh này đã được phiên âm lại từ văn bản *Pāli - Sinhala*, ấn bản *Buddha Jayanti Tripitaka Series* của nước quốc giáo Sri Lanka. Chúng tôi xin thành tâm tán dương công đức của Venerable Mettāvihārī đã hoan hỷ cho phép chúng tôi sử dụng văn bản đã được phiên âm sẵn đang phổ biến trên mạng *internet*. Điểm đóng góp của chúng tôi trong việc thực hiện văn bản *Pāli Roman* này là dò lại kỹ lưỡng văn bản đã được phiên âm và so sánh kiểm tra những điểm khác biệt về văn tự ở Tam Tạng của hai nước Miến Điện và Anh Quốc được ghi ở phần cước chú, đồng thời bổ sung thêm một số điểm khác biệt đã phát hiện được trong lúc so sánh các văn bản với nhau.

Các trích dẫn nguồn *Pāli* từ các văn bản của Pali Text Society được ghi lại từ bản dịch Anh ngữ *The Guide* của Ngài Ñāṇamoli. Từ những nguồn trích dẫn này, quý độc giả có thể kiểm tra và tìm đến các bản dịch tương ứng của các ngôn ngữ khác. Ở văn bản tiếng Việt, chúng tôi chỉ ghi trích dẫn từ các bản dịch Tạng Luật và Tiểu Bộ thuộc Tạng Kinh đã được chúng tôi phiên dịch. Tuy nhiên, cũng có một số trích dẫn không tìm ra được xuất xứ và một số trích dẫn khác đã có đôi chút thay đổi so với văn bản được tìm thấy ở Chánh Tạng.

Về phương diện dịch thuật và trình bày văn bản tiếng Việt, chúng tôi đã ghi nghĩa Việt của các kệ ngôn bằng văn xuôi nhằm diễn tả trọn vẹn ý nghĩa của văn bản gốc. Thông thường, hai dòng kệ ngôn gồm bốn *pāda* là được hoàn chỉnh về ý nghĩa. Nhưng có một vài trường hợp, ý nghĩa được nối từ kệ ngôn này sang kệ ngôn khác thì chúng tôi dịch gom chung các kệ ngôn có liên quan lại với nhau; ngược lại, ở một số nơi khác, nếu thứ tự sắp xếp các đoạn dịch Việt là thuận tiện cho việc tách rời, thì chúng tôi sử dụng dấu gạch ngang (—) ở cuối kệ ngôn trước và ở đầu kệ

ngôn sau để báo hiệu sự tiếp nối. Trong trường hợp một số các kệ ngôn *Pāli* gồm 3 hoặc 4 dòng có ý nghĩa được tách biệt theo từng dòng một, chúng tôi ngắt câu dịch Việt thành từng dòng riêng biệt tương ứng với từng câu *Pāli* để tiện việc đối chiếu, so sánh, tìm hiểu, và học hỏi.

Về văn phong của lời dịch, chúng tôi chủ trương ghi lại lời tiếng Việt sát theo văn bản gốc và cố gắng không bỏ sót từ nào không dịch. Lời văn tiếng Việt của chúng tôi có chứa đựng những mâu chốt giúp cho những ai có ý thích nghiên cứu *Pāli* thấy ra được cấu trúc của loại ngôn ngữ này, đồng thời tạo sự thuận tiện cho công việc hiệu đính trong tương lai. Việc làm này của chúng tôi không hẳn đã được hoàn hảo, dấu sao cũng là bước khởi đầu nhằm thúc đẩy phong trào nghiên cứu cổ ngữ Phật Học của người Việt Nam. Tất nhiên, một số sai sót trong quá trình phiên dịch đương nhiên không thể tránh khỏi, chúng tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về trình độ có hạn.

Nhân đây, chúng tôi cũng xin chân thành ghi nhận sự quan tâm chăm sóc trực tiếp hoặc gián tiếp đối với công tác phiên dịch của chúng tôi về phương diện vật thực bồi dưỡng và thuốc men chữa bệnh của các vị hữu ân sau: Phật tử Hoàng Thị Nhàn, Phật tử Phạm Thị Thu Hương, Phật tử Vivian Nguyen, Phật tử Hải Ý, Phật tử Nguyễn Vân (Hoa Kỳ), và sự động viên tinh thần của Phật tử Dương Tường Khải Như (Việt Nam), cùng một số Phật tử khác nữa đã hỗ trợ và quan tâm đến sức khỏe của chúng tôi trong thời gian qua, tiếc rằng không thể liệt kê ra tất cả vì quá dài. Nói rõ hơn, công việc soạn thảo này được thông suốt, không bị gián đoạn, chính là nhờ có sự hỗ trợ nhiệt tình và quý báu của quý vị. Thành tâm cầu chúc quý vị luôn giữ vững niềm tin và thành tựu được nhiều kết quả trong công việc tu tập giải thoát.

Bên cạnh đó, chúng tôi cũng không quên ghi nhận sự nhiệt tình của Phật tử Trương Hồng Hạnh và Phật tử Đặng Phúc Nguyên đã sắp xếp thời gian để đọc lại bản thảo một cách kỹ lưỡng và đã đóng góp nhiều ý kiến sâu sắc giúp cho chúng tôi tránh được một số điểm vụng về trong việc sử dụng từ ngữ tiếng Việt.

Chúng tôi cũng xin thành tâm tùy hỷ và tán dương công đức của các thí chủ đã nhiệt tâm đóng góp tài chánh giúp cho Công Trình Ấn Tống Tam Tạng Song Ngữ Pāli - Việt được tồn tại và phát triển. Mong sao phước báu Pháp thí này luôn dẫn dắt quý vị vào con đường tu tập đúng theo Chánh Pháp, thành tựu Chánh Trí, chúng ngộ Niết Bàn, không còn luân hồi sanh tử nữa.

Nhân đây, cũng xin thành kính tri ân công đức của Ngài Hòa Thượng Devahandiye Paññāsekara Nāyaka Mahāthera, tu viện trưởng tu viện Sri Jayawardhanaramaya Colombo 8 - Sri Lanka, đã cung cấp trú xứ và các

vật dụng cần thiết, giúp cho chúng tôi có thể tập trung toàn thời gian cho công việc thực hiện tập Kinh này.

Cuối cùng, ngưỡng mong phước báu phát sanh trong công việc soạn thảo tập Kinh này được thành tựu đến thầy tổ, song thân, và tất cả chúng sanh trong tam giới. Nguyên cho hết thảy đều được an vui, sức khỏe, có trí tuệ, và tinh tấn tu tập ngõ hầu thành đạt cứu cánh giải thoát, chấm dứt khổ đau.

Kính bút,
ngày 25 tháng 10 năm 2019
Tỳ Khuru Indacanda (Trương đình Dũng)

CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Văn Bản Pāli

A.	: Aṅguttaranikāya - Tăng Chi Bộ
D.	: Dīghanikāya - Trường Bộ
Dh.	: Dhammapadapāli - Pháp Cú
Dhs.	: Dhammasaṅganīpāli - Pháp Tụ
Iti.	: Itivuttakapāli - Phật Thuyết Như Vậy
Jā.	: Jātakapāli - Bốn Sanh
Khp.	: Khuddakapāṭhapāli - Tiểu Tụng
M.	: Majjhimanikāya - Trung Bộ
Ma.	: Mamma Chatṭhasaṅgīti Piṭakapotthakaṃ (Tạng Miến Điện kỳ kết tập lần thứ 6)
Nett.	: Nettippakaraṇapāli - Cẩm Nang Học Phật
NettA.	: Aṭṭhakathā - Nettippakaraṇaṭṭhakathā
Pe.	: Peṭakopadesapāli - Hướng Dẫn Tam Tạng
Ps.	: Paṭisambhidāmaggapāli - Phân Tích Đạo
PTS.	: Pali Text Society Edition (Tạng Anh)
Pu.	: Aṭṭhakathāgata - Purāṇapāṭhāntara
S.	: Saṃyuttanikāya - Tương Ứng Bộ
SA.	: Saṃyuttanikāya-Aṭṭhakathā - Chú Giải Tương Ứng Bộ
Sīmu.	: Sīmaḷākkharayen Muddita Nettippakaraṇaya
Sn.	: Suttanipātapāli - Kinh Tập
SnA.	: Paramatthajotikā II (PTS), Suttanipāta-Aṭṭhakathā
Thag.	: Theragāthapāli - Trưởng Lão Kệ
Ud.	: Udānapāli - Phật Tự Thuyết
ck.	: câu kệ
ss.	: so sánh với

Văn Bản Tiếng Việt

ND	: Chú thích của Người Dịch
—nt—	: như trên
Sdd.	: Sách đã dẫn
tr.	: trang
TTPV	: Tam Tạng Pāli - Việt

MĀU TṬ PĀLI - SINHALA

NGUYÊN ÂM

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඉූ ū එ e ඔ o

PHỤ ÂM

ක ka	ක kha	ග ga	ඔ gha	ච na
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඤ jha	ඤ ña
ට ta	ඨ tha	ඳ da	ඪ dha	ණ na
ත ta	ඵ tha	ඳ da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma

ය ya	ර ra	ල la	ව va	ස sa	හ ha	ළ la	ම m
ක ka	ක kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ke	කො ko
ක kha	ක khā	කි khi	කී khī	කු khu	කූ khū	කෙ khe	කො kho
ග ga	ග gā	ගි gi	ගී gī	ගු gu	ගූ gū	ගෙ ge	ගො go

PHỤ ÂM LIÊN KẾT

කක kka	කකඤ ñña	භු tra	මඵ mpha
කක kka	ණහ ñha	දද dda	මබ mba
කය kya	කඳව ñca	දධ ddha	මභ mbha
කී kri	කඳඡ ñcha	දු dra	මම mma
කච kva	කඳඡ ñja	දච dva	මභ mha
කය khya	කඳකඬ ñjha	ධච dhva	යය, යය yya
කච khva	ටට ṭṭa	නන nta	යහ yha
ගග gga	ටධ ṭṭha	ඵඵ ntha	ලල lla
ගඝ gggha	චච ḍḍa	ඤ, ඳ nda	ලය lya
චක ñka	චච ḍḍha	ඵධ ndha	ලභ lha
ගු gra	ණණ ñṇa	නන nna	චය vha
චබ ñkha	ණට ṇṭa	නහ nha	සස ssa
චග ñga	ණධ ṇṭha	පප ppa	සම sma
චඝ ñgha	ණඬ ṇḍa	පඵ ppha	සච sva
චච cca	නන tta	බබ bba	හම hma
චඡ ccha	ඵඵ ttha	බභ bbha	හච hva
ඡඡ jja	ඵඵ tva	බු bra	ලභ ḷha
ඡකඬ jjha		මප mpa	

-ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඉූ ū එ e ඔ o

VĀN BĀN ĐÓI CHIẾU
PĀḶI - SINHALA & PĀḶI - ROMAN

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
දුතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Dutiyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි බුද්ධං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
තතියම්පි සංඝං සරණං ගච්ඡාමි
Tatīyampi saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

පාණාතිපාතා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

අදින්නාදානා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

කාමෙසුමිච්ඡාවාරා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

මුසාවාදා වෙරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi.

සුරාමෙරසමජ්ඣපමාදට්ඨානා වෙරමණී සික්ඛාපදං
සමාදියාමි
Surāmerayamajjhapaṃmādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ
samādiyāmi.

NETTIPPAKARAṄAPĀLI – CẨM NANG HỌC PHẬT

VISAYASŪCI – MỤC LỤC

<i>Samgahavāro</i> – Phần Tổng Hợp	02
<i>Uddesavāro</i> – Phần Tóm Lược	04
<i>Niddesavāro</i> – Phần Diễn Giải	08
<i>Paṭiniddesavāro</i> – Phần Diễn Giải Trực Tiếp	14
1. <i>Desanāhāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Chi Bảo	14
2. <i>Vicayahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Tìm Hiểu	22
3. <i>Yuttihāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Kết Nối	38
4. <i>Padaṭṭhānahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Nền Tảng	46
5. <i>Lakkhaṇahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Tướng Trạng	50
6. <i>Catubyūhahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Bốn Sự Dàn Trận	52
7. <i>Āvaṭṭahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xoay Vôn	64
8. <i>Vibhattihāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Phân Tích	74
9. <i>Parivattanaḥāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Đảo Ngược	78
10. <i>Vevacanaḥāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Từ Đồng Nghĩa	80
11. <i>Paññattihāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Mô Tả	86
12. <i>Otaraṇahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Liệt Kê	96
13. <i>Sodhanaḥāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Làm Rõ	104
14. <i>Adhiṭṭhānahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xác Định	106
15. <i>Parikkhārahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Thiết Yếu	114

16. <i>Samāropanahāravibhaṅgo</i> – Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xếp Loại	120
1. <i>Desanāhārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Chỉ Bảo	124
2. <i>Vicayahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Tìm Hiểu	126
3. <i>Yuttihārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Kết Nối	148
4. <i>Padatṭhānahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Nền Tảng	150
5. <i>Lakkhaṇahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Tướng Trạng	150
6. <i>Catubyūhahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Bốn Sự Dàn Trộn	150
7. <i>Āvaṭṭahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xoay Vần	152
8. <i>Vibhattihārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Phân Tích	152
9. <i>Parivattanahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Đảo Ngược	152
10. <i>Vevacanaḥārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Từ Đồng Nghĩa	152
11. <i>Paññattihārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Mô Tả	154
12. <i>Otaraṇahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Liệt Kê	154
13. <i>Sodhanahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Làm Rõ	154
14. <i>Adhiṭṭhānahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xác Định	154
15. <i>Parikkhārahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Thiết Yếu	156
16. <i>Samāropanahārasampāto</i> – Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xếp Loại	156
<i>Nayasamuṭṭhānaṃ</i> – Nguồn Phát Khởi Phương Pháp	158
<i>Sāsanapaṭṭhānaṃ</i> – Sự Hình Thành Giáo Pháp	182

--ooOoo--

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

NETTIPPAKARAṄAPĀḶI

&

TẠNG KINH - TIÊU BỘ

CẨM NANG HỌC PHẬT

SUTTANTAPIṬAKE KHUDDAKANIKĀYE

NETTIPPAKARAṄAPĀḶI

Namo tassa bhagavato arahato sammā sambuddhassa.

SAMGAHAVĀRO

1. Yaṃ loko pūjayate - salokapālo sadā namassati ca,
tassetam¹ sāsanavaram - vidūhi ñeyyam naravarassa.
2. Dvādasā padāni suttaṃ - taṃ sabbam byañjanañca attho ca,
taṃ viññeyyam ubhayam - ko attho byañjanam katamam.
3. Soḷasa hārā netti² - pañca nayā sāsanassa pariyetthi,
atthārāsa mūlapadā - mahākaccānena³ nidditthā. (Pe. 3)
4. Hārā byañjanavicayo - suttassa nayā tayo ca suttattho,
ubhayam pariggahitam - vuccati suttaṃ yathāsuttaṃ.
5. Yā ceva desanā yaṃ ca - desitam ubhayameva viññeyyam,
tatrāyamānupubbī - navavidha suttantapariyetthi ”ti.

¹ tasseta - Ma;
tass’eta - PTS.

² netti - Ma.
³ mahakaccānena - Ma, PTS.

TẠNG KINH - TIÊU BỘ

CẨM NANG HỌC PHẬT

Kính lễ đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri!

PHẦN TỔNG HỢP

1. *Giáo Pháp cao quý này của con người cao quý ấy là có thể hiểu được bởi những người có sự hiểu biết; thế gian cùng với (các) đấng hộ trì thế gian luôn luôn cung kính và lễ bái đến Ngài.*

2. *Kinh là (được biểu hiện qua) mười hai thuật ngữ. Kinh là toàn bộ văn tự và ý nghĩa (của nó). Kinh nên được hiểu về cả hai lãnh vực: cái gì là ý nghĩa, cái nào là văn tự?*

3. *Mười sáu cách truyền đạt là sự hướng dẫn, năm phương pháp là sự tâm cầu về giáo lý, mười tám thuật ngữ căn bản đã được diễn giải bởi ngài Mahākaccāna.*

4. *Các cách truyền đạt là sự tìm hiểu về văn tự của Kinh, và ba phương pháp là (sự đạt được) ý nghĩa của Kinh; cả hai khi được nắm vững thì được gọi là Kinh đúng theo ý Kinh.*

5. *Sự chỉ bảo và điều đã được chỉ bảo, cả hai đều có thể hiểu được. Ở đây, đây là sự tâm cầu Giáo Pháp gồm chín thể loại¹ theo tuần tự.*

¹ Xem Phần Phụ Chú về 'chín thể loại của Giáo Pháp' ở trang 291.

VIBHĀGAVĀRO

1. UDDESAVĀRO

Tattha katame soḷasa hārā? Desanā vicayo yutti padaṭṭhāno lakkhaṇo catubyūho āvaṭṭo vibhatti parivattano vevacano paññatti otaraṇo sodhano adhiṭṭhāno parikkhāro samāropano iti. (Pe. 3)

Tassānugīti:

1. Desanā vicayo yutti - padaṭṭhāno ca lakkhaṇo, catubyūho ca āvaṭṭo¹ - vibhatti parivattano.
2. Vevacano ca paññatti - otaraṇo ca sodhano, adhiṭṭhāno parikkhāro - samāropano soḷasa.² (ss. Pe. 3)
3. Ete soḷasa hārā - pakittitā atthato asaṃkiṇṇā, etesaṃ ceva bhavati - vitthāratayā nayavibhatti³ ”ti.

Tattha katame pañca nayā? Nandiyāvaṭṭo³ tipukkhalo sīhavikkīḷito disālocano aṅkuso iti. (Pe. 3)

Tassānugīti:

4. Paṭhamo nandiyāvaṭṭo³ - dutiyo ca tipukkhalo, sīhavikkīḷito nāma - tatiyo nayalañchako.⁴

¹ āvatto - PTS.

² soḷaso - Ma, PTS.

³ nandiyāvatto - PTS, Sīmu.

⁴ nayalañjako - Ma, PTS.

PHÂN PHÂN TÍCH

1. PHẦN TÓM LƯỢC

Ở đây, mười sáu cách truyền đạt là những gì? Sự chỉ bảo, sự tìm hiểu, sự kết nối, nền tảng, tương trạng, bốn sự dàn trận, sự xoay vần, sự phân tích, sự đảo ngược, từ đồng nghĩa, sự mô tả, sự liệt kê, sự làm rõ, sự xác định, sự thiết yếu, sự xếp loại.

Kệ tóm lược của phần ấy:

1. *Sự chỉ bảo, sự tìm hiểu, sự kết nối, nền tảng và tương trạng, bốn sự dàn trận và sự xoay vần, sự phân tích, sự đảo ngược, –*

2. *– từ đồng nghĩa và sự mô tả, sự liệt kê và sự làm rõ, sự xác định, sự thiết yếu, và sự xếp loại là mười sáu (cách truyền đạt).*

3. *Mười sáu cách truyền đạt được giảng giải này là không bị lẫn lộn về ý nghĩa; và chúng còn có sự phân tích theo phương pháp một cách chi tiết.”*

Ở đây, năm phương pháp là những gì? Sự xoay vần với sự hoan hỷ, ba trình tự, sự tiêu khiển của các sư tử, việc định hướng, cái móc câu.

Kệ tóm lược của phần ấy:

4. *Sự xoay vần với sự hoan hỷ là (phương pháp) thứ nhất, ba trình tự là thứ nhì, phương pháp và cách bày tỏ có tên ‘sự tiêu khiển của các sư tử’ là thứ ba.*

5. Disālocanamāhaṃsu - catutthaṃ nayamuttamaṃ,
pañcamo aṅkuso nāma - sabbe pañca nayā gatā ”ti. (ss. Pe. 4)

Tattha katamāni aṭṭhārasa mūlapadāni? Nava padāni kusalāni, nava padāni akusalāni.

Tattha katamāni nava padāni akusalāni? Taṇhā avijjā lobho doso moho subhasaññā sukhasaññā nīcāsaññā attasāññā ”ti imāni nava padāni akusalāni, yattha sabbo akusalapakkho saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchati.

Tattha katamāni nava padāni kusalāni? Samatho vipassanā alobho adoso amoho asubhasaññā dukkhasaññā anīcāsaññā anattasāññā ”ti imāni nava padāni kusalāni, yattha sabbo kusalapakkho saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchati.

Tatridaṃ uddānaṃ:

6. Taṇhā ca avijjāpi ca - lobho doso tatheva moho ca,
caturo ca vipallāsā¹ - kilesabhūmī nava padāni.
7. Samatho ca vipassanā ca - kusalāni ca yāni tīṇi mūlāni,
caturo satipaṭṭhānā - indriyabhūmī nava padāni.
8. Navahi ca padehi kusalā - navahi ca yujjanti akusalā pakkhā,
ete kho mūlapadā - bhavanti aṭṭhārasa padāni ”ti. (ss. Pe. 4)

¹ cattāro vipallāsā - Pu.

5. Họ đã nói về việc định hướng –phương pháp thứ tư– là tốt nhất, (phương pháp) thứ năm có tên là cái móc câu; tất cả năm phương pháp đã được đề cập.”

Ở đây, mười tám thuật ngữ căn bản là những gì? Chín thuật ngữ về thiện, chín thuật ngữ về bất thiện.

Ở đây, chín thuật ngữ về bất thiện là những gì? “*Tham ái, vô minh, tham, sân, si, tịnh tưởng, lạc tưởng, thường tưởng, ngã tưởng,*” đây là chín thuật ngữ về bất thiện; toàn bộ phần bất thiện đi đến sự tổng hợp, sự hội tụ vào chín thuật ngữ này.

Ở đây, chín thuật ngữ về thiện là những gì? “*Chi tịnh, minh sát, vô tham, vô sân, vô si, bất tịnh tưởng, khổ não tưởng, vô thường tưởng, vô ngã tưởng,*” đây là chín thuật ngữ về thiện; toàn bộ phần thiện đi đến sự tổng hợp, sự hội tụ vào chín thuật ngữ này.

Đây là tóm lược của phần ấy:

6. *Tham ái và luôn cả vô minh, tham, sân, và tương tự như thế là si, và bốn điều trái khuấy; chín thuật ngữ (này) là phạm vi của ô nhiễm.*

7. *Chi tịnh và minh sát, và ba gốc rễ thuộc về thiện, thêm bốn sự thiết lập niệm; chín thuật ngữ (này) là phạm vi của các quyền.*

8. *Các pháp thiện với chín thuật ngữ và các phần bất thiện với chín (thuật ngữ) được kết nối, chúng là các thuật ngữ căn bản. Có mười tám thuật ngữ (căn bản).*

2. NIDDESAVĀRO

Tattha saṅkhepato netti kittitā:

1. Assādādīnavatā¹ - nissaraṇampi ca phalaṃ upāyo ca,
āṇattī ca bhagavato - yogīnaṃ desanāhāro. (ss. *Pe.* 81)
2. Yaṃ pucchitañca vissajjitañca - suttassa yā ca anugīti,
suttassa yo pavicayo - hāro vicayoti niddiṭṭho. (ss. *Pe.* 82)
3. Sabbesaṃ hārānaṃ - yā bhūmī yo ca gocaro tesam,
yuttāyuttaparikkhā² - hāro yuttīti niddiṭṭho. (ss. *Pe.* 88)
4. Dhammaṃ deseti jino - tassa ca dhammassa yaṃ padaṭṭhānaṃ,
iti yāva sabbadhammā - eso hāro padaṭṭhāno. (*Pe.* 89)
5. Vuttamhi ekadhamme - ye dhammā ekalakkhaṇā keci,
vuttā bhavanti sabbe - so hāro lakkhaṇo nāma. (ss. *Pe.* 90)
6. Neruttamadhippāyo - byañjanamatha desanānidānañca,
pubbāparānusandhī³ - eso hāro catubyūho. (ss. *Pe.* 91)
7. Ekamhi padaṭṭhāne - pariyesati sesakaṃ padaṭṭhānaṃ,
āvattati⁴ paṭipakkhe - āvatto⁵ nāma so hāro. (*Pe.* 93)
8. Dhammaṃ ca padaṭṭhānaṃ - bhūmiṃ ca vibhajate⁶ ayaṃ hāro,
sādhāraṇe asādhāraṇe ca - neyyo vibhattīti.
9. Kusalākusale dhamme - niddiṭṭhe bhāvite pahīne ca,
parivattati paṭipakkhe - hāro parivattano nāma.

¹ assadādīnavato - Pu.

² yuttāyuttaparikkhā - PTS, Pu, Sīmu.

³ pubbāparena sandhi - Pu.

⁴ āvattati - PTS, Sīmu.

⁵ āvatto - PTS.

⁶ vibhajate - Ma, PTS, Sīmu.

2. PHÂN DIỄN GIẢI

Ở đây, *Cẩm Nang Học Phật* được thuật lại một cách tóm tắt:

1. “*Sự hứng thú, tình trạng bất lợi, sự thoát ra, kết quả, cách thức, và chỉ thị của đức Thế Tôn cho các hành giả là cách truyền đạt bằng sự chỉ bảo.*”

2. *Điều đã được hỏi và đã được trả lời, và kệ tóm lược (ý nghĩa) của Kinh, sự nghiên cứu về Kinh; cách truyền đạt đã được diễn giải là ‘sự tìm hiểu.’*

3. *Trong số tất cả các cách truyền đạt, việc tìm hiểu là chính xác hay không chính xác của phạm vi (văn tự) và hành xử (ý nghĩa); cách truyền đạt đã được diễn giải là ‘sự kết nối.’*

4. *Đấng Chiến Thắng chỉ bảo Giáo Pháp và nền tảng của Giáo Pháp ấy, như thế cho đến toàn bộ Giáo Pháp; cách truyền đạt này (gọi) là nền tảng.*

5. *Khi một pháp được nói đến, bất cứ các pháp nào có chung tướng trạng, tất cả chúng đều được nói đến; cách truyền đạt ấy gọi là tướng trạng.*

6. *Ngữ pháp và chủ tâm, rồi văn tự, và căn nguyên của việc chỉ bảo, với sự tiếp nối điều trước và điều sau; cách truyền đạt này là bốn sự dàn trận.*

7. *Khi có một nền tảng, thì tìm kiếm nền tảng còn lại, rồi xoay vần ở phía đối nghịch; cách truyền đạt ấy gọi là sự xoay vần.*

8. *Cách truyền đạt này phân tích Giáo pháp, nền tảng, phạm vi, các trường hợp phổ biến và không phổ biến; cách này được biết là ‘sự phân tích.’*

9. *Ở pháp thiện và bất thiện đã được diễn giải, đã được tu tập, và đã được dứt bỏ, cách truyền đạt xoay vần ở phần đối nghịch gọi là sự đảo ngược.*

10. Vevacanāni bahūni tu - sutte vuttāni ekadhammassa,
yo jānāti suttavidū - vevacano nāma so hāro. (ss. *Pe.* 96)
11. Ekaṃ bhagavā dhammaṃ - paññattīhi¹ vividhāhi deseti,
so ākāro ñeyyo - paññatti² nāma hāro 'ti.
12. Yo ca paṭiccuppādo - indriyakhandhā ca dhātu-āyatanā,
etehi otarati yo - otaraṇo nāma so hāro.
13. Vissajjitamhi pañhe - gāthāya pucchitā yamārabba,³
suddhāsuddhaparikkhā - hāro so sodhano nāma.
14. Ekattatāya dhammā - yepi ca vemattatāya niddiṭṭhā,
te na vikappayitabbā - eso hāro adhiṭṭhāno.
15. Ye dhammā yaṃ dhammaṃ - janayantippaccayā paramparato,
hetumavakaḍḍhayitvā - eso hāro parikkhāro. (ss. *Pe.* 104)
16. Ye dhammā yammūlā - ye cekatthā pakāsītā muninā,
te samaropayitabbā - esa samāropano hāro. (ss. *Pe.* 110)
17. Taṇhañca avijjampi ca - samathena vipassanāya yo neti,
sacchehi yojayitvā - ayaṃ nayo nandiyāvatto.⁴ (ss. *Pe.* 259)
18. Yo akusale samūlehi - neti kusale ca kusalamūlehi,
bhūtaṃ tathaṃ avitathaṃ - tipukkhalāṃ taṃ nayaṃ āhu. (ss. *Pe.* 259)
19. Yo neti vipallāsehi - kilese⁵ indriyehi saddhamme,
etaṃ nayaṃ nayavidū - sīhavikkīlitaṃ āhu. (ss. *Pe.* 259)
20. Veyyākaraṇesu hi ye - kusalākusalā tahiṃ tahiṃ vuttā,
manasā volokayate⁶ - taṃ khu disālocanaṃ āhu. (ss. *Pe.* 259)

¹ paññattīhi - PTS.

² paññatti - Ma; paññatti - PTS.

³ gāthāyaṃ pucchitāyamārabba - Ma, PTS.

⁴ nandiyāvatto - PTS, Simu.

⁵ samkilese - Pu.

⁶ olokayate - PTS.

10. Có nhiều từ đồng nghĩa cho một pháp được nói đến ở Kinh, vị hiểu rõ Kinh biết (điều ấy); cách truyền đạt ấy gọi là từ đồng nghĩa.

11. Đức Thế Tôn chỉ bảo một vấn đề thông qua các sự mô tả theo nhiều cách, kiểu cách ấy có thể nhận biết được; cách truyền đạt ấy gọi là sự mô tả.

12. Và cái nào là sự tùy thuận sanh khởi, quyền, uân, rồi giới và xứ, cách truyền đạt nào liệt kê những cái này, cách truyền đạt ấy gọi là sự liệt kê.

13. Về câu hỏi đã được trả lời, có sự tìm hiểu rõ ràng hay chưa rõ ràng bắt đầu từ câu kệ đã được hỏi; cách truyền đạt ấy gọi là sự làm rõ.

14. Các pháp nào đã được diễn giải theo tính trạng đồng nhất và luôn cả tính trạng khác biệt nữa, các pháp ấy không nên được phỏng đoán; cách truyền đạt ấy là sự xác định.

15. Các pháp nào sản sinh ra pháp nào do duyên, theo tuần tự, sau khi đã xác định nhân; cách truyền đạt ấy là sự thiết yếu.

16. Các pháp nào có chung gốc rễ và có cùng một ý nghĩa đã được bậc Hiền Trí bày tỏ, chúng nên được xếp loại; cách truyền đạt ấy là sự xếp loại.

17. Phương pháp dẫn dắt tham ái và vô minh bằng chi tịnh cùng với minh sát sau khi đã kết hợp với bốn Chân Lý, đây là phương pháp xoay vần với sự hoan hỷ.

18. Người nào dẫn dắt các pháp bất thiện bằng các gốc rễ của bất thiện và các pháp thiện bằng các gốc rễ của thiện theo thực thể, đúng theo (thực thể), không xa lìa (thực thể), các vị đã gọi phương pháp ấy là chữa ba.

19. Người nào dẫn dắt các ô nhiễm do những điều trái khuấy và các diệu pháp do các quyền, các bậc biết rõ phương pháp đã gọi phương pháp ấy là sự tiêu khiển của các sư tử.

20. Bởi vì các pháp thiện và bất thiện đã được đề cập tại chỗ này chỗ nọ ở những phần giải thích, nên dùng tâm xem xét kỹ lưỡng (các pháp ấy); các ngài đã gọi việc xem xét ấy là việc định hướng.

21. Oloketvā disalocanena - ukkhipiya yaṃ samāneti,
sabbe kusalākusale - ayaṃ nayo añkuso nāma.
22. Soḷasa hārā paṭhamaṃ - disalocanato¹ disā vilokayitvā,²
saṃdhipiya³ añkusena hi - nayehi tīhi niddise suttaṃ.
23. Akkharaṃ padaṃ byañjanaṃ - nirutti tatheva niddeso,
ākāraçhaṭṭhavacanaṃ - ettāva byañjanaṃ sabbaṃ.
24. Saṅkāsanā pakāsanā - vivaraṇā vibhajanuttānīkammaapaññatti,
ete hi chahi padehi - attho kammañca niddiṭṭhaṃ.
25. Tīhi ca nayā anūnā - atthassa ca chappadāni gaṇitāni,
navahi padehi bhagavato - vacanass' attho samāyutto.
26. Atthassa nava padāni - byañjanapariyettīyā catubbīsā,⁴
ubhayaṃ saṅkalayitvā⁵ tettiṃsā ettikā netti "ti.

Niddesavāro niṭṭhito.

¹ disālocanena - PTS, Pu.

² viloketvā - Ma, PTS.

³ saṅkhipiya - Ma, PTS.

⁴ catubbīsāṃ - PTS.

⁵ saṅkhepayato - PTS, Pu.

21. Sau khi xem xét tất cả các pháp thiện và bất thiện bằng việc định hướng, rồi lấy ra và gom chung lại; phương pháp này gọi là cái móc câu.

22. Trước tiên nên xem xét kỹ lưỡng mười sáu cách truyền đạt, rồi đến các phương hướng từ việc định hướng, và sau khi gom lại bằng móc câu, nên diễn giải bài Kinh theo ba phương pháp.

23. Âm từ, thuật ngữ, văn tự, ngôn ngữ, sự diễn giải là y hết như thế, biểu hiện thứ sáu là lời nói; tất cả chừng ấy là văn tự.

24. Sự phơi bày, sự bày tỏ, sự khai mở, sự chia sẻ, việc làm rõ, sự mô tả, ý nghĩa và hành động được diễn giải thông qua sáu thuật ngữ này.

25. Ba phương pháp là đầy đủ và sáu thuật ngữ về ý nghĩa được kể ra; ý nghĩa về lời dạy của đức Thế Tôn được kết hợp chung theo chín thuật ngữ này.

26. Chín thuật ngữ về ý nghĩa, hai mươi bốn sự tâm cầu về văn tự, sau khi kết hợp chung cả hai, chừng này cấm nang là ba mươi ba.”

Phân Diễn Giải được hoàn tất.

3. PAṬINIDDESAVĀRO

3. 1. 1. Desanāhāravibhaṅgo

Tattha katamo desanāhāro? “Assādādinavatā ”ti gāthā, ayaṃ desanāhāro.
Kiṃ desayati? Assādaṃ ādinavaṃ nissaraṇaṃ phalaṃ upāyaṃ āṇattiṃ.

“Dhammaṃ vo bhikkhave desissāmi ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ
pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ
brahmacariyaṃ pakāsissāmi ”ti.¹ (M. i, 280)

Tattha katamo assādo?

1. “Kāmaṃ kāmayamānassa tassa ce taṃ² samijjhati,
addhā pītimano hoti laddhā macco yadicchatī ”ti. (Pe. 45; Sn. 766)
Ayaṃ assādo.

Tattha katamo ādinavo?

2. “Tassa ce kāmayānassa chandajātassa jantuno,
te kāmā parihāyanti sallaviddhova ruppātī ”ti. (Sn. 767)
Ayaṃ ādinavo.

Tattha katamaṃ nissaraṇaṃ?

3. “Yo kāme parivajjeti sappasseva padā siro,
so ’maṃ visattikaṃ loke sato samativattatī ”ti. (Pe. 46; Sn. 768)
Idaṃ nissaraṇaṃ.

Tattha katamo assādo?

4. “Khettaṃ vatthum hiraññaṃ vā gavāssaṃ³ dāsaporisaṃ,
thiyo bandhu⁴ puthū kāme⁵ yo naro anugijjhatī ”ti. (Sn. 769)
Ayaṃ assādo.

¹ pakāsessāmīti - Ma.

² cetam - Ma.

³ gavassaṃ - PTS.

⁴ bandhū - Ma, PTS.

⁵ puthukāme - PTS.

3. PHÂN DIỄN GIẢI TRỰC TIẾP

3. 1. 1.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Chỉ Bảo

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự chỉ bảo là cách nào? Kệ ngôn “*sự hứng thú, tình trạng bất lợi, ...*”¹ đây là cách truyền đạt bằng sự chỉ bảo. Chỉ bảo về điều gì? Về sự hứng thú, sự bất lợi, sự thoát ra, kết quả, cách thức, chỉ thị.

“*Này các tỳ khưu, Ta sẽ chỉ bảo cho các người Giáo Pháp toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, và toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự. Ta sẽ giảng giải về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ.*”²

Ở đây, điều gì là sự hứng thú?

1. “*Đối với người ham muốn về dục, nếu điều ấy thành tựu đến người ấy, đương nhiên (người ấy) có ý vui mừng sau khi đã đạt được điều con người ước muốn.*”

Điều này là sự hứng thú.

Ở đây, điều gì là sự bất lợi?

2. “*Nếu đối với người ấy, —(tức là) đối với người đang ham muốn, đối với người có sự mong muốn đã sanh khởi,— các dục ấy bị suy giảm, thì (người ấy) bị khổ sở như là bị đâm xuyên bởi mũi tên.*”³

Điều này là sự bất lợi.

Ở đây, điều gì là sự thoát ra?

3. “*Người nào xa lánh các dục tựa như các bàn chân (xa lánh) đầu của con rắn, người ấy, có niệm, băng qua sự vướng mắc này ở thế gian.*”⁴

Điều này là sự thoát ra.

Ở đây, điều gì là sự hứng thú?

4. “*Người nam nào thèm muốn ruộng, đất, hoặc vàng, gia súc, ngựa, tôi tớ, người hầu, người nữ, thân quyến, vô số các dục, —*”⁵

Điều này là sự hứng thú.

¹ Đây là phần đầu của câu kệ số 1 ở trang 9 của tập Kinh này (ND).

² Vin 01, TTPV 01, tr. 3.

³ Suttanipātapāli - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 243, câu kệ 771.

⁴ Sdd., câu kệ 772.

⁵ Sdd., câu kệ 773.

Tattha katamo ādīnavo?

5. “Abalā naṃ baliyanti maddante naṃ parissayā,
tato naṃ dukkhamanveti nāvaṃ bhinnamivodakan ”ti. (Sn. 770)
Ayaṃ ādīnavo.

Tattha katamaṃ nissaraṇaṃ?

6. “Tasmā jantu sadā sato kāmāni parivajjaye,
te pahāya tare oghaṃ nāvaṃ sitvāva pāragū ”ti. (Sn. 771)
Idaṃ nissaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ phalaṃ?

7. “Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ
chattaṃ mahantaṃ yathavassakāle,
esānisamso dhamme suciṇṇe
na duggatiṃ gacchati dhammacārī ”ti. (Pe. 44; ss. Thag. ck.303)
Idaṃ phalaṃ.

Tattha katamo upāyo?

8. “Sabbe dhammā anattāti¹ yadā paññāya passati
atha nibbindati dukkhe esa maggo visuddhiyā ”ti. (Pe. 44; Dh. ck.279)
Ayaṃ upāyo.

Tattha katamā āṇatti?

9. “Cakkhumā visamānīva vijjamāne parakkame,
paṇḍito jīvalokasmiṃ pāpāni parivajjaye ”ti. (Ud. 50)
[Ayaṃ āṇatti.]²

“Suññato lokaṃ avekkhassu mogharājā ”ti āṇatti.

“Sadā sato ”ti upāyo.

“Attānudiṭṭhiṃ uhacca³ evaṃ maccutaro siyā ”ti idaṃ phalaṃ. (Pe. 45;
Sn. 1119)

¹ Sabbe saṅkhārā aniccā ” ti –pe– “Sabbe saṅkhārā dukkhā ” ti –pe– “Sabbe dhammā anattā ”ti - Ma, PTS.

² ayaṃ āṇatti - idaṃ pāṭho BJTS. potthake na dissate.

³ ūhacca - Ma, PTS.

Ở đây, điều gì là sự bất lợi?

5. “— Các (ô nhiễm) yếu ớt thông trị người ấy, các hiểm họa chà đạp người ấy; do việc ấy, khổ đau đi theo người ấy tựa như nước (tràn vào) chiếc thuyền đã bị vỡ.”¹

Điều này là sự bất lợi.

Ở đây, điều gì là sự thoát ra?

6. “Do đó, người luôn luôn có niệm có thể xa lánh các dục, sau khi dứt bỏ chúng thì có thể vượt qua dòng nước lũ, tựa như sau khi tát cạn chiếc thuyền, là người đi đến bờ kia.”

Điều này là sự thoát ra.

Ở đây, điều gì là kết quả?

7. “Thật vậy, thiện pháp hộ trì người có sự thực hành thiện pháp, ví như chiếc lọng to lớn bảo vệ con người vào thời điểm của cơn mưa. Điều này là lợi ích khi thiện pháp khéo được thực hành: Người có sự thực hành thiện pháp không đi đến khổ cảnh.”²

Điều này là kết quả.

Ở đây, điều gì là cách thức?

8. “Khi nhận thức bằng trí tuệ rằng: ‘Tất cả các pháp là vô ngã’ thì nhàm chán khổ, đây là con đường đưa đến sự thanh tịnh.”³

Điều này là cách thức.

Ở đây, điều gì là chỉ thị?

9. “Tựa như người có mắt, trong khi đang có sự ra sức, nên tránh xa những nơi tắc trở, bậc sáng suốt, ở thế gian cuộc sống, nên tránh xa những điều ác.”⁴

[Điều này là chỉ thị.]

“Này Mogharāja, người hãy xem xét thế giới là trống không” là chỉ thị.

“Luôn luôn có niệm” là cách thức.

“Sau khi nhô lên tà kiến về bản ngã, như vậy có thể vượt qua sự chết.”⁵
Điều này là kết quả.

¹ Sđd., câu kệ 774.

² Jātakapāli - Bốn Sanh tập 1, TTPV 32, tr. 371, câu kệ 1454;
Theragāthapāli - Trường Lão Kệ, TTPV 31, tr. 101, câu kệ 303.

³ Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 95, câu kệ 279.

⁴ Udānapāli - Phật Tự Thuyết, TTPV 28, tr. 229.

⁵ Suttanipātapāli - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 345, câu kệ 1124c.

Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa nissaraṇaṃ deseti,¹ vipaṇcitaññussa puggalassa ādīnaṃ ca nissaraṇaṃ ca deseti, neyyassa puggalassa assādaṃ ca ādīnaṃ ca nissaraṇaṃ ca deseti.

Tattha catasso paṭipadā cattāro puggalā ca,² taṇhācarito mando satindriyena dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya niyyāti satipaṭṭhānehi nissayehi, taṇhācarito udattho³ samādhindriyena dukkhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti jhānehi nissayehi, diṭṭhacarito mando viriyindriyena sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya niyyāti sammappadhānehi nissayehi, diṭṭhacarito udattho³ paññindriyena sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti saccehi nissayehi.

Ubho taṇhācaritā samathapubbaṅgamāya vipassanāya niyyanti rāgavirāgāya cetovimuttiyā, ubho diṭṭhacaritā vipassanāpubbaṅgamena⁴ samathena niyyanti avijjāvirāgāya paññāvimuttiyā.

Tattha ye samathapubbaṅgamāhi paṭipadāhi niyyanti, te nandiyāvattena⁵ nayena hātabbā. Ye vipassanāpubbaṅgamāhi paṭipadāhi niyyanti, te sīhavikkīḷitena nayena hātabbā.

Svāyaṃ hāro kattha sambhavati?⁶ Yassa⁷ sathā vā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, so taṃ dhammaṃ sutvā saddhaṃ paṭilabhati. Tattha yā vīmaṃsā ussāhanā tulanā upaparikkhā, ayaṃ sutamayī⁸paññā. Tathā sutena nissayena yā vīmaṃsā tulanā upaparikkhā manasānupekkhanā, ayaṃ cintāmayīpaññā. Imāhi dvīhi paññāhi⁹ manasikārasampayuttassa yaṃ ñāṇaṃ uppajjati dassanabhūmiyaṃ vā bhāvanābhūmiyaṃ vā, ayaṃ bhāvanāmayīpaññā. Parato ghosā sutamayīpaññā. Paccattasamuṭṭhitā yonisomanasikārā cintāmayīpaññā. Yaṃ parato ca ghosena paccattasamuṭṭhitena ca yonisomanasikārena ñāṇaṃ uppajjati, ayaṃ bhāvanāmayīpaññā. (ss. *Pe.* 233)

Yassa imā dve paññā atthi sutamayī cintāmayī ca, ayaṃ ugghaṭitaññū, yassa sutamayī paññā atthi cintāmayī natthi, ayaṃ vipaṇcitaññū.¹⁰ Yassa neva sutamayī paññā atthi na cintāmayī, ayaṃ neyyo. (ss. *Pe.* 30)

Sāyaṃ dhammadesanā kiṃ desayati? Cattāri saccāni dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Ādīnaṃ¹¹ phalaṃ ca dukkhaṃ, assādo samudayo, nissaraṇaṃ nirodho, upāyo āṇatti ca maggo. Imāni cattāri saccāni, idaṃ dhammacakkaṃ.

¹ desayati - Ma, PTS, evamuparipi.

² ca - itisaddo Ma potthake na dissate.

³ udatto - Ma, PTS; udatthā - Sīmu.

⁴ vipassanāpubbaṅgame - Ma.

⁵ nandiyāvattena - PTS.

⁶ samuṭṭhito - NetTA.

⁷ tassa - NetTA.

⁸ mayi - PTS, evamuparipi.

⁹ imāsu dvīsu paññāsu - Pu.

¹⁰ vipaṇcitaññū - Sīmu.

¹¹ ādīnaṃ ca - Ma.

Ở đây, đức Thế Tôn chỉ bảo về sự thoát ra cho người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, chỉ bảo về sự bất lợi và sự thoát ra cho người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ, chỉ bảo về sự hứng thú, sự bất lợi, và sự thoát ra cho người cần-được-dẫn-dắt.

Ở đây, có bốn lối thực hành và bốn hạng người: hạng có tánh tham ái, chậm lụt, đi ra khỏi nhờ vào niệm quyền, với lối thực hành khó khăn, với sự chứng đắc chậm chạp, với các sự thiết lập niệm là nơi nương tựa; hạng có tánh tham ái, khôn khéo, đi ra khỏi nhờ vào định quyền, với lối thực hành khó khăn, với sự chứng đắc mau chóng, với các tầng thiền là nơi nương tựa; hạng có tánh tà kiến, chậm lụt, đi ra khỏi nhờ vào tấn quyền, với lối thực hành thoải mái, với sự chứng đắc chậm chạp, với các chánh cần làm nơi nương tựa; hạng có tánh tà kiến, khôn khéo, đi ra khỏi nhờ vào tuệ quyền, với lối thực hành thoải mái, với sự chứng đắc mau chóng, với các Chân Lý làm nơi nương tựa.

Cả hai hạng có tánh tham ái đi ra khỏi nhờ vào minh sát có chỉ tịnh đi trước với sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái. Cả hai hạng có tánh tà kiến đi ra khỏi nhờ vào chỉ tịnh có minh sát đi trước với sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh.

Ở đây, những người nào đi ra khỏi bằng các lối thực hành có chỉ tịnh đi trước, những người ấy sẽ từ bỏ bằng phương pháp xoay vần với sự hoan hỷ; những người nào đi ra khỏi bằng các lối thực hành có minh sát đi trước, những người ấy sẽ từ bỏ bằng phương pháp tiêu khiển của các sự tử.

Cách truyền đạt này đây được hình thành ở đâu? Khi đấng Đạo Sư hoặc một vị đồng Phạm hạnh đáng kính nào đó chỉ bảo Pháp cho ai đó, người ấy lắng nghe Pháp ấy và đạt được niềm tin; ở đây, việc nào là sự thẩm xét, sự gắng sức, sự cân nhắc, sự khảo sát (về Pháp ấy), đây là tuệ được tạo thành do việc nghe (tuệ văn). Với sự nương vào điều đã được nghe như thế, việc nào là sự thẩm xét, sự cân nhắc, sự khảo sát, sự xem xét bằng ý, đây là tuệ được tạo thành do việc suy nghĩ (tuệ tư). Trí nào sanh lên cho người đã gắn liền sự tác ý với hai tuệ này ở phạm vi nhìn thấy hoặc ở phạm vi tu tập, đây là tuệ được tạo thành do việc tu tập (tuệ tu). Tuệ văn là nhờ vào lời nói từ người khác. Tuệ tư là do sự tác ý đúng đường lối được khởi lên bởi bản thân. Trí sanh lên nhờ vào lời nói từ người khác và do sự tác ý đúng đường lối được khởi lên bởi bản thân, đây là tuệ tu.

Người nào có được hai tuệ văn và tư, đây là người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn. Người nào có được tuệ văn, không có tuệ tư, đây là người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ. Người nào không có tuệ văn lẫn tuệ tư, đây là người cần-được-dẫn-dắt.

Việc chỉ bảo Giáo Pháp này đây chỉ bảo điều gì? Bốn Chân Lý: Khổ, Tập, Diệt, Đạo. Sự bất lợi và kết quả là Khổ, sự hứng thú là Tập, sự thoát ra là Diệt, cách thức và chỉ thị là Đạo. Đây là bốn Chân Lý, đây là Bánh Xe Pháp.

Yath' āha bhagavā: “Idaṃ dukkhanti me bhikkhave bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appattivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brāhmunā vā kenaci vā lokasmiṃ” (sabbaṃ dhammacakkaṃ). (ss. S. v, 424)

Tattha aparimāṇā padā aparimāṇā akkharā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā ākāraṇā neruttā niddesā. Etasseva atthassa saṃkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānī¹kammaṃ paññatti itipidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

“Ayaṃ dukkhasamudayoti me bhikkhave bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ –pe– “Ayaṃ dukkhanirodhoti me bhikkhave –pe– “Ayaṃ dukkhanirodhagāmini paṭipadāti me bhikkhave bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appativattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.” (ss. S. v, 424)

Tattha aparimāṇā padā aparimāṇā akkharā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā ākāraṇā neruttā niddesā. Etasseva atthassa saṃkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ paññatti itipidaṃ dukkhanirodhagāmini paṭipadā ariyasaccaṃ.

Tattha bhagavā akkharehi saṅkāseti, padehi pakāseti, byañjanehi vivarati, ākārehi vibhajati, niruttihi uttānīkaroti, niddesehi paññāpeti.²

Tattha bhagavā akkharehi ca padehi ca ugghāṭeti,³ byañjanehi ca ākārehi ca vipaṇcayati, niruttihi ca niddesehi ca vitthāreti. Tattha ugghāṭanā⁴ ādi, vipaṇcanā majjhe, vitthāraṇā pariyosānaṃ.

Soyaṃ dhammavinayo ugghāṭiyanto ugghāṭitaññūpuggalaṃ vineti, tena naṃ āhu: “ādikalyāṇo ”ti; vipaṇciyanto vipaṇcitaññū⁵puggalaṃ vineti, tena naṃ āhu: “majjhekalyāṇo ”ti; vitthāriyanto neyyapuggalaṃ⁶ vineti, tena naṃ āhu: “pariyosānakalyāṇo ”ti.

Tattha chappadāni attho: saṃkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ paññatti. Imāni chappadāni attho. Chappadāni byañjanaṃ: akkharaṃ padaṃ byañjanaṃ ākāro nirutti niddeso. Imāni chappadāni byañjanaṃ. Tenāha bhagavā: “Dhammaṃ vo bhikkhave desissāmi⁷ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ ”ti.

¹ uttāni - PTS, evamuparipi.

² paññāpeti - Ma.

³ ugghāṭeti - Ma, PTS.

⁴ ugghāṭanā - Ma, PTS.

⁵ vipacitaññū - Sīmu.

⁶ neyyaṃ puggalaṃ - Ma.

⁷ desessāmi - Ma.

Giống như đức Thế Tôn đã nói: *“‘Đây là Khổ,’ này các tỳ khưu, bánh xe Pháp vô thượng đã được Ta chuyển vận ở Bārāṇasī, tại Isipatana, nơi vườn nai không thể bị chuyển vận nghịch lại bởi Sa-môn, Bà-la-môn, Thiên nhân, Ma Vương, Phạm Thiên, hoặc bất cứ ai ở trên đời”* (toàn bộ Bánh Xe Pháp).

Ở đây, các thuật ngữ là không thể ước lượng, các âm từ là không thể ước lượng, các văn tự là không thể ước lượng, các biểu hiện, các ngữ pháp, các sự diễn giải là không thể ước lượng. Nhưng có sự phơi bày, sự bày tỏ, sự khai mở, sự chia sẻ, việc làm rõ, sự mô tả về ý nghĩa của chính điều ấy, như thế đây là Chân Lý Cao Thượng về Khổ.

“‘Đây là nhân sanh Khổ,’ này các tỳ khưu, bánh xe Pháp vô thượng đã được Ta chuyển vận ở Bārāṇasī, tại Isipatana, nơi vườn nai –nt– ‘‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ này các tỳ khưu, –nt– ‘‘Đây là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ,’ này các tỳ khưu, bánh xe Pháp vô thượng đã được Ta chuyển vận ở Bārāṇasī, tại Isipatana, nơi vườn nai không thể bị chuyển vận nghịch lại bởi Sa-môn, Bà-la-môn, Thiên nhân, Ma Vương, Phạm Thiên, hoặc bất cứ ai ở trên đời.”

Ở đây, các thuật ngữ là không thể ước lượng, các âm từ là không thể ước lượng, các văn tự là không thể ước lượng, các biểu hiện, các ngữ pháp, các sự diễn giải là không thể ước lượng. Nhưng có sự phơi bày, sự bày tỏ, sự khai mở, sự chia sẻ, việc làm rõ, sự mô tả về ý nghĩa của chính điều ấy, như thế đây là Chân Lý Cao Thượng là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.

Ở đây, đức Thế Tôn phơi bày với các âm từ, bày tỏ với các thuật ngữ, khai mở với các văn tự, chia sẻ với các biểu hiện, làm rõ với các ngôn ngữ, giúp cho nhận biết với các sự diễn giải.

Ở đây, đức Thế Tôn nói ngắn gọn với các âm từ và các thuật ngữ, nói đầy đủ với các văn tự và các biểu hiện, giảng giải chi tiết với các ngôn ngữ và các sự diễn giải. Ở đây, việc nói ngắn gọn là đoạn đầu, việc nói đầy đủ là đoạn giữa, việc giảng giải chi tiết là đoạn kết.

Pháp và Luật này đây, trong khi được nói ngắn gọn, hướng dẫn người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, vì thế đã gọi người ấy là: *“tốt đẹp ở đoạn đầu;”* trong khi được nói đầy đủ, hướng dẫn người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ, vì thế đã gọi người ấy là: *“tốt đẹp ở đoạn giữa;”* trong khi được giảng giải chi tiết, hướng dẫn người cần-được-dẫn-dắt, vì thế đã gọi người ấy là: *“tốt đẹp ở đoạn kết.”*

Ở đây, sáu thuật ngữ về ý nghĩa là: sự phơi bày, sự bày tỏ, sự khai mở, sự chia sẻ, việc làm rõ, sự mô tả; đây là sáu thuật ngữ về ý nghĩa. Sáu thuật ngữ về văn tự là: âm từ, thuật ngữ, văn tự, biểu hiện, ngôn ngữ, sự diễn giải. Đây là sáu thuật ngữ về văn tự. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: *“Này các tỳ khưu, Ta sẽ thuyết giảng cho các người Giáo Pháp toàn hảo ở đoạn đầu, toàn hảo ở đoạn giữa, và toàn hảo ở đoạn kết, thành tựu về ý nghĩa, thành tựu về văn tự.”*

Kevalan ti lokuttaraṃ, na missaṃ lokiyeḥi dhammeḥi; **paripuṇṇan** ti paripūraṃ anūnaṃ anatiṛekaṃ; **parisuddhan** ti nimmalaṃ sabba-malāpagataṃ pariyodātaṃ upaṭṭhitaṃ sabbavisesānaṃ. Idaṃ vuccati tathāgatapadaṃ itipi tathāgatanisevitaṃ itipi tathāgatārañjitaṃ¹ (*M.* i, 182) itipi ato cetaṃ brahmacariyaṃ paññāyati. Tenāha bhagavā: “Kevala-paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsissāmī ”ti.²

Kesaṃ ayaṃ dhammadeśanā? Yogīnaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano:

“Assādādīnavatā - nissaraṇampi ca phalaṃ upāyo ca,
āṇattī ca bhagavato - yogīnaṃ deśanāhāro ”ti.

Niyutto deśanāhāro.

3. 1. 2. Vicayahāravibhaṅgo

Tattha katamo vicayo hāro? “Yaṃ pucchitaṃ ca vissajjitaṃ cā ”ti gāthā, ayaṃ vicayo hāro. Kiṃ vicinati? Padaṃ vicinati pañhaṃ vicinati vissajjanaṃ³ vicinati pubbāparaṃ vicinati assādaṃ vicinati ādīnavaṃ vicinati nissaraṇaṃ vicinati phalaṃ vicinati upāyaṃ vicinati āṇattiṃ vicinati anugītiṃ vicinati, sabbe nava suttante vicinati.

Yathā kiṃ bhavē?⁴ Yathā āyasmā ajito pārāyane bhagavantaṃ pañhaṃ pucchati.

1. “Kenassu nivuto loko (iccāyasmā ajito)
kenassu nappakāsati
kissābhilepanaṃ⁵ brūsi
kiṃsu tassa mahabbhayaṃ ”ti. (*Sn.* 1032; *Pe.* 82)

Imāni cattāri padāni pucchitāni, so eko pañho. Kasmā? Ekavattupariggahā. Evaṃ hi āha: “Kenassu nivuto loko ”ti lokādhiṭṭhānaṃ pucchati. “Kenassu nappakāsati ”ti lokassa appakāsanaṃ pucchati. “Kissābhilepanaṃ brūsi ”ti lokassa abhilepanaṃ pucchati. “Kiṃsu tassa mahabbhayaṃ ”ti tasseva lokassa mahābhayaṃ pucchati. Loko tividho: kilesaloko bhavaloko indriyaloko.

¹ tathāgatarañjitaṃ - Sīmu, Ma.

² pakāsessāmīti - Ma.

³ visajjanaṃ - Ma, PTS, evamuparipi.

⁴ bhavēyya - Pu.

⁵ kiṃsvābhilepanaṃ - Pu.

Trọn vẹn: vượt lên thế gian, không bị lẫn lộn với các pháp thế tục; **đầy đủ:** hoàn bị, không thiếu, không thừa; **thanh tịnh:** không còn vết nhơ, đã rời xa tất cả vết nhơ, tinh khiết, đã được thiết lập cho tất cả các pháp thù thắng. Điều này được gọi là ‘nền tảng của đức Như Lai,’ cũng là ‘nơi được Như Lai thân cận,’ cũng là ‘điều đã được đức Như Lai vạch lối,’ và cũng từ đây, Phạm hạnh này được biết đến. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Ta sẽ giảng giải về Phạm hạnh thanh tịnh một cách trọn vẹn và đầy đủ.*”

Việc chỉ bảo Giáo Pháp này dành cho những ai? Dành cho các hành giả. Vì thế, đại đức Mahākaccāyana đã nói rằng:

“*Sự hứng thú, tình trạng bất lợi, sự thoát ra, kết quả, cách thức, và chỉ thị của đức Thế Tôn cho các hành giả; sự chỉ bảo là cách truyền đạt.*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Chỉ Bảo được kết thúc.

3. 1. 2.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Tìm Hiểu

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự tìm hiểu là cách nào? Kệ ngôn “*điều đã được hỏi và điều đã được trả lời, ...*”¹ đây là cách truyền đạt bằng sự tìm hiểu. Tìm hiểu điều gì? Tìm hiểu về thuật ngữ, tìm hiểu về câu hỏi, tìm hiểu về câu trả lời, tìm hiểu về sự tuần tự, tìm hiểu về sự hứng thú, tìm hiểu về sự bất lợi, tìm hiểu về sự thoát ra, tìm hiểu về kết quả, tìm hiểu về cách thức, tìm hiểu về chỉ thị, tìm hiểu về câu kệ tóm lược, tìm hiểu về tất cả chín thể loại của Kinh.

Là giống như điều gì? Giống như đại đức Ajita hỏi đức Thế Tôn câu hỏi ở Phẩm ‘*Đường Đi Đến Bờ Kia*’:²

1. (Đại đức Ajita hỏi rằng:) “*Thế giới bị bao trùm bởi cái gì? Không tỏa sáng bởi điều gì? Ngài hãy nói cái gì là vật làm ứ nhiễm đối với (thế giới) này? Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)?*”³

Bốn đoạn kệ này đã được hỏi; đó là một câu hỏi. Tại sao? Do việc bao gồm một sự kiện. Bởi vì vị ấy đã hỏi như vậy: “*Thế giới bị bao trùm bởi cái gì?*” là hỏi về sự xác định thế giới. “*Không tỏa sáng bởi điều gì?*” là hỏi về sự không tỏa sáng của thế giới. “*Ngài hãy nói cái gì là vật làm ứ nhiễm đối với (thế giới) này?*” là hỏi về vật làm ứ nhiễm thế giới. “*Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)?*” là hỏi về sự nguy hiểm lớn lao đối với chính thế giới ấy. Thế giới có ba loại: thế giới của ô nhiễm, thế giới của hiện hữu, thế giới của các quyền.

¹ Đây là phần đầu của câu kệ số 2 ở trang 9 của tập Kinh này (ND).

² *Suttanipāṭapāḷi - Kinh Tập*, TTPV 29, Phẩm V.

³ *Sđđ.*, tr. 317, câu kệ 1036.

Tattha vissajjanā:¹

2. “Avijjāya nivuto loko (ajitāti bhagavā)
vivicchā² pamādā nappakāsati,
jappābhilepanaṃ brūmi
dukkhamassa mahabbhayan ”ti. (Sn. 1033; Pe. 13, 83)

Imāni cattāri padāni imehi catūhi padehi vissajjitāni,³ paṭhamam paṭhamena, dutiyam dutiyena, tatiyam tatiyena, catuttham catutthena. “Kenassu nivuto loko ”ti pañhe “avijjāya nivuto loko ”ti vissajjanā. Nīvaraṇehi nivuto loko, avijjānīvaraṇā hi sabbe sattā; yathāha bhagavā: “Sabbasattānaṃ bhikkhave sabbapāṇānaṃ sabbabhūtānaṃ pariyāyato ekameva nīvaraṇaṃ vadāmi, yadidaṃ avijjā; avijjānīvaraṇā hi sabbe sattā. Sabbaso ca⁴ bhikkhave avijjāya nirodhā cāgā paṭinissaggā natthi sattānaṃ nīvaraṇanti vadāmi ”ti. Tena ca paṭhamassa padassa vissajjanā yuttā.

“Kenassu nappakāsati ”ti pañhe “vivicchā pamādā nappakāsati ”ti vissajjanā. Yo puggalo nīvaraṇehi nivuto so vivicchati, vivicchā nāma vuccati vicikicchā, so vicikicchanto nābhisaddahati, anabhisaddahanto⁵ viriyam nārabhati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya, so idha pamādamanuyutto viharati, pamatto sukke dhamme na upādiyati,⁶ tassa te anupādiyamānā⁷ nappakāsanti; yathāha bhagavā:

3. “Dūre santo pakāsanti himavantova pabbato,
asantettha na dissanti rattikhittā⁸ yathā sarā.” (Dh. ck.304)

“Te guṇehi pakāsanti kittiyā ca yasena cā ”ti.
Tena ca dutiyassa padassa vissajjanā yuttā.

“Kissābhilepanaṃ⁹ brūmi ”ti pañhe “jappābhilepanaṃ brūmi ”ti vissajjanā. Jappā nāma vuccati taṇhā, sā kathaṃ abhilimpati; yathāha bhagavā:

“Ratto atthaṃ na jānāti ratto dhammaṃ na passati,
andhantamaṃ¹⁰ tadā hoti yaṃ rāgo sahate naran ”ti. (ss. A. iv, 96)

Sāyam taṇhā āsattibahulassa puggalassa “evaṃ abhijappā ”ti karitvā tattha loko abhilitto nāma bhavati. Tena ca tatiyassa padassa vissajjanā yuttā.

¹ visajjanā - Ma, PTS, evamuparipi.

² veicchā - Ma.

³ visajjitāni - Ma, evamuparipi.

⁴ va - Ma.

⁵ na abhisaddahanto - Ma.

⁶ na uppādiyati - Ma, PTS.

⁷ anuppādiyamānā - Ma, PTS.

⁸ rattaṃ khittā - Ma.

⁹ kassābhilepanaṃ - PTS.

¹⁰ andhatamaṃ - PTS.

Ở đây, câu trả lời là:

2. (Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,) thế giới bị bao trùm bởi vô minh, không tỏa sáng bởi hoài nghi, bởi xao lãng. Ta nói tham muốn là thứ làm ố nhiễm, khô là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới).”¹

Bốn đoạn kệ ấy đã được trả lời bằng bốn đoạn kệ này (theo thứ tự) thứ nhất bởi thứ nhất, thứ nhì bởi thứ nhì, thứ ba bởi thứ ba, thứ tư bởi thứ tư. Về câu hỏi: “Thế giới bị bao trùm bởi cái gì?” thì câu trả lời là: “Thế giới bị bao trùm bởi vô minh.” Thế giới bị bao trùm bởi các sự che lấp, bởi vì tất cả chúng sanh có vô minh là sự che lấp; giống như đức Thế Tôn đã nói: “Này các tỳ khuru, Ta nói một cách khái quát rằng, chỉ có một sự che lấp đối với tất cả chúng sanh, đối với tất cả sanh mạng, đối với tất cả sanh linh, tức là vô minh, bởi vì tất cả chúng sanh có vô minh là sự che lấp. Và này các tỳ khuru, do sự diệt tận, do sự xả bỏ, do sự buông bỏ vô minh một cách trọn vẹn, Ta nói ‘không có sự che lấp đối với chúng sanh.’” Và với điều ấy, câu trả lời cho đoạn kệ thứ nhất là thích đáng.

Về câu hỏi: “Không tỏa sáng bởi điều gì?” thì câu trả lời là: “Không tỏa sáng bởi hoài nghi, bởi xao lãng.” Người bị che lấp bởi các sự che lấp là người hoài nghi; cái gọi là hoài nghi nói đến sự hoài nghi.² Trong khi hoài nghi, người ấy không đặt niềm tin; trong khi không đặt niềm tin, thì không khởi sự tinh tấn để dứt bỏ các bất thiện pháp, để chứng ngộ các thiện pháp; ở đây, người ấy sống gấn bó với sự xao lãng; người bị xao lãng, thì không bám víu vào các pháp trắng; trong khi các pháp trắng không được bám víu thì chúng không tỏa sáng đối với người ấy; giống như đức Thế Tôn đã nói:

3. “Những người tốt tỏa sáng từ đằng xa, ví như núi Hi-mã-lạp. Những kẻ xấu ở đây (vẫn) không được nhìn thấy, giống như những mũi tên được bắn ra vào ban đêm.”³

“Chúng tỏa sáng bởi các đức tính, bởi danh thơm, và bởi tiếng tăm.”
Và với điều ấy, câu trả lời cho đoạn kệ thứ hai là thích đáng.

Về câu hỏi: “Ngài hãy nói cái gì là vật làm ố nhiễm đối với (thế giới) này?” thì câu trả lời là: “Ta nói tham muốn là thứ làm ố nhiễm.” Cái gọi là tham muốn nói đến tham ái. Tham ái làm ố nhiễm như thế nào? Giống như đức Thế Tôn đã nói:

“Người bị luyến ái không biết về mục đích, người bị luyến ái không nhìn thấy Giáo Pháp. Khi luyến ái ngự trị con người, thì luôn có sự mù quáng và tối tăm.”

Tham ái này đây là ở người có nhiều sự dính mắc, sau khi tạo ra “sự tham đắm như vậy,” thế giới được gọi là bị ố nhiễm bởi tham ái ấy. Và với điều ấy, câu trả lời cho đoạn kệ thứ ba là thích đáng.

¹ Sdd., câu kệ 1037.

² Ý nghĩa của “vivicchā = hoài nghi” được căn cứ vào lời giải thích ở đoạn dưới: “vivicchā nāma vuccati vicikicchā” Trong khi đó, Cullaniddesapāḷi - Tiểu Diễn Giải ghi nghĩa là “năm loại bòn xén” (vivicchā vuccati pañca macchariyāni) (TTPV tập 36, tr. 59).

³ Dhammapadapāḷi - Pháp Cú, TTPV tập 28, tr. 101, câu kệ 304.

“Kiṃsu tassa mahabbhayan ”ti pañhe “dukkhamassa mahabbhayan ”ti vissajjanā. Duvidhaṃ dukkhaṃ: kāyikaṃ ca cetasikaṃ ca. Yaṃ kāyikaṃ idaṃ dukkhaṃ, yaṃ cetasikaṃ idaṃ domanassaṃ. Sabbe sattā hi dukkhassa ubbijjanti, natthi bhayaṃ dukkhena samasamaṃ, kuto vā pana tassa uttaritaraṃ? Tisso dukkhatā: dukkhadukkhatā vipariṇāmadukkhatā saṅkhāradukkhatā. (D. iii, 216) Tattha loko odhiso¹ kadāci karahaci dukkha-dukhatāya muccati, tathā vipariṇāmadukkhatāya. Taṃ kissa hetu? Honti loke appābādāpi dīghāyukāpi. Saṅkhāradukkhatāya pana loko anupādisesāya nibbānadhātuyā muccati, tasmā saṅkhāradukkhatā dukkhaṃ lokassāti katvā “dukkhamassa mahabbhayan ”ti. Tena ca catutthassa padassa vissajjanā yuttā. Tenāha bhagavā: “Avijjāya nivuto loko ”ti.

5. “Savanti sabbadhi sotā (iccāyasmā ajito)
sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ,
sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi
kena sotā pithiyare² ”ti. (Sn. 1034; Pe. 83)

Imāni cattāri padāni pucchitāni. Te dve pañhā. Kasmā? Ime hi bavhadhivacanena³ pucchitā. Evaṃ samāpannassa lokassa evaṃ saṅkiliṭṭhassa lokassa kiṃ⁴ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ iti? Evaṃ hi āha: “Savanti sabbadhi sotā ”ti. Asamāhitassa savanti abhijjhāvyāpādapamābahulassa. Tattha yā abhijjhā ayaṃ lobho akusalamūlaṃ, yo vyāpādo ayaṃ doso akusalamūlaṃ, yo pamādo ayaṃ moho akusalamūlaṃ. Tassevaṃ asamāhitassa chasu āyatanesu taṇhā savanti: rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Yathāha bhagavā: “Savatīti kho⁵ bhikkhave chann’etaṃ ajjhakkānaṃ āyatanānaṃ adhivacanāṃ. Cakkhu savati manāpikesu rūpesu, amanāpikesu paṭihaññati.⁶ Sotaṃ –pe– Ghānaṃ –pe– Jivhā –pe– Kāyo –pe– Mano savati manāpikesu dhammesu amanāpikesu paṭihaññati ”ti.

Iti sabbā ca savati sabbathā ca savati. Tenāha: “Savanti sabbadhi sotā ”ti. “Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ ”ti pariyuṭṭhānavighātaṃ pucchati, idaṃ vodānaṃ. “Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi kena sotā pithiyare ”ti anusayasamugghātaṃ pucchati, idaṃ vuṭṭhānaṃ.

Tattha vissajjanā:

6. “Yāni sotāni lokasmiṃ (ajitāti bhagavā)
sati tesāṃ nivāraṇaṃ,
sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi
paññāyete pithiyare ”ti. (Sn. 1035; Pe. 17, 84)

¹ odhaso - Ma.

² pithiyare - Ma; pithiyare - PTS.

³ batvādhivacanena - Ma;
bahvādhivacanena - PTS.

⁴ evaṃ saṅkiliṭṭhassa kiṃ lokassa - Ma, PTS.

⁵ savatīti ca kho - Ma.

⁶ paṭihaññati ti - Ma.

Về câu hỏi: “*Cái gì là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới)?*” thì câu trả lời là: “*Khổ là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới).*” Có hai loại khổ: thuộc thân và thuộc tâm. Cái thuộc thân là khổ, cái thuộc tâm là ưu. Bởi vì tất cả chúng sanh đều sợ khổ, không có sự sợ hãi nào sánh bằng khổ, hoặc hơn nữa, từ đâu có được cái vượt qua điều ấy? Có ba trạng thái khổ: trạng thái khổ do (thọ) khổ, trạng thái khổ do sự biến đổi, trạng thái khổ do pháp tạo tác.¹ Ở đây, vào bất cứ lúc nào, ở bất cứ nơi đâu, thế giới hiếm khi được thoát khỏi trạng thái khổ do (thọ) khổ; tương tự như thế với trạng thái khổ do sự biến đổi. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Ở thế giới, cũng có những người ít bệnh và những người trường thọ. Trái lại, thế giới được thoát khỏi trạng thái khổ do pháp tạo tác (khi đạt đến) Niết Bàn giới không còn dư sót. Vì thế, Ngài đã xác định rằng trạng thái khổ do pháp tạo tác là “*khổ của thế giới*” và “*khổ là sự nguy hiểm lớn lao đối với nó (thế giới).*” Và với điều ấy, câu trả lời cho đoạn kệ thứ tư là thích đáng. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Thế giới bị bao trùm bởi vô minh.*”

5. (Đại đức Ajita nói rằng:) “*Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi, cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy? Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy, các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?*”²

Bốn đoạn kệ này đã được hỏi. Chúng là hai câu hỏi. Tại sao? Bởi vì các câu này được hỏi với nhiều sự định danh. Đối với thế giới đã đạt đến như vậy, đối với thế giới bị uế nhiễm như vậy, cái gì là sự thanh lọc, là sự xuất ra? Bởi vì Ngài đã nói như vậy: “*Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi.*” Chúng tuôn tràn đến người không định tĩnh, có nhiều tham đắm, sân hận, xao lãng. Ở đây, tham đắm là (nói tới) tham – gốc rễ của bất thiện, sân hận là (nói tới) sân – gốc rễ của bất thiện, xao lãng là (nói tới) si – gốc rễ của bất thiện. Khi người ấy không được định tĩnh như vậy, các tham ái tuôn tràn ở sáu xứ của người ấy: sắc ái, thanh ái, hương ái, vị ái, xúc ái, pháp ái. Giống như đức Thế Tôn đã nói: “*Này các tỳ khưu, ‘tuôn tràn’ quả là sự định danh dành cho sáu xứ thuộc nội phần. Mắt tuôn tràn ở các sắc hợp ý, cưỡng lại ở các sắc không hợp ý. Tai –nt– Mũi –nt– Lưỡi –nt– Thân –nt– Ý tuôn tràn ở các pháp hợp ý, bị cưỡng lại ở các pháp không hợp ý.*”

Như thế, nó tuôn tràn mọi nơi và tuôn tràn theo mọi cách. Vì thế, Ngài đã nói rằng: “*Các dòng chảy tuôn tràn khắp mọi nơi.*” “*Cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy?*” là hỏi về việc phá hủy sự xâm nhập; đây là sự thanh lọc. “*Ngài hãy nói về sự ngăn chặn các dòng chảy, các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?*” là hỏi về sự thủ tiêu các pháp tiềm ẩn; đây là sự xuất ra.

Ở đây, câu trả lời là:

6. (Đức Thế Tôn nói: “*Này Ajita,*)
những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian,
niệm là sự ngăn cản chúng.
Ta nói về sự ngăn chặn các dòng chảy,
chúng được chặn đứng bởi tuệ.”³

¹ *Dīghanikāya - Trường Bộ*, bài Kinh 33, *Saṅgīṭisuttaṃ* (Kinh Phúng Tụng).

² *Suttanipāṭapāli - Kinh Tập*, TTPV 29, tr. 317, câu kệ 1038.

³ *Sdd.*, câu kệ 1039.

Kāyagatāya satiyā bhāvitāya bahulikatāya cakkhu nāviñchati manāpikesu rūpesu amanāpikesu na paṭihaññati. Sotaṃ –pe– ghānaṃ –pe– jivhā –pe– kāyo –pe– mano nāviñchati manāpikesu dhammesu amanāpikesu na paṭihaññati. (ss. *S.* iv, 200) Kena kāraṇena ? Saṃvutanivāritattā indriyānaṃ. Kena te saṃvutā nivāritā?¹ Sati-ārakkhena. Tenāha bhagavā: “Sati tesam nivāraṇaṃ ”ti.

Paññāya anusayā pahīyanti,² anusayesu pahīnesu pariyuṭṭhānā pahīyanti, tassa³ anusayassa pahīnattā. Taṃ yathā khandhavantassa rukkhassa anavasesamūluddharaṇe kate pupphaphalapavālaṅkura⁴ santati samucchinnā bhavati. (ss. *Ps.* ii, 218) Evaṃ anusayesu pahīnesu pariyuṭṭhānasantati samucchinnā bhavati pidahitā paṭicchannā. Kena? Paññāya. Tenāha bhagavā: “Paññāyete pithiyare ”ti.⁵

7. “Paññā ceva satī ca (iccāyasmā ajito)
nāmarūpaṃ ca mārisa,
etaṃ me puṭṭho pabrūhi
katth ’etaṃ uparujjhatī ”ti.

8. “Yametaṃ pañhaṃ apucchi ajita, taṃ vadāmi te,
yattha nāmañca rūpañca asesam uparujjhati,
viññāṇassa nirodhena etthetaṃ uparujjhatī ”ti. (*Sn.* 1036; *Pe.* 84-5)

Ayaṃ pañho⁶ anusandhiṃ pucchati, anusandhiṃ pucchanto kiṃ pucchati? Anupādisesaṃ nibbānadhātuṃ, tīṇi ca saccāni saṅkhatāni nirodhadhammāni dukkhaṃ samudayo maggo, nirodho asaṅkhato. Tattha samudayo dvīsu bhūmisu pahīyati: dassanabhūmiyā ca bhāvanābhūmiyā ca. Dassanena tīṇi saṃyojanāni pahīyanti: sakkāyadiṭṭhi vicikicchā silabbataparāmāso; bhāvanāya sattasaṃyojanāni pahīyanti: kāmacchando byāpādo rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjā ca niravasesā.⁷ Tedhātuke imāni dasa saññojanāni, pañcorambhāgiyāni pañcuddhambhāgiyāni. Tattha tīṇi saṃyojanāni sakkāyadiṭṭhi vicikicchā silabbataparāmāso anaññātāññassāmītindriyaṃ adhiṭṭhāya nirujjhanti, satta saṃyojanāni kāmacchando byāpādo rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjā ca niravasesā aññindriyaṃ adhiṭṭhāya nirujjhanti.

Yaṃ pana evaṃ jānāti: “Khīṇā me jātī ”ti idaṃ khaye ñāṇaṃ, “nāparaṃ itthattāyā ”ti pajānāti idaṃ anuppāde ñāṇaṃ, imāni dve ñāṇāni aññātāvindriyaṃ, tattha yañca anaññātāññassāmītindriyaṃ yañca aññindriyaṃ imāni aggaphalaṃ arahattaṃ pāpuṇantassa nirujjhanti.

¹ saṃvutanivāritā - Ma, PTS.

² pahīyanti - PTS, evamuparipi.

³ kissa - Ma, PTS.

⁴ pallavaṅkura - Ma.

⁵ vidhīyareti - Ma.

⁶ pañhe - Ma.

⁷ avijjāvasesā - Ma.

Khi niệm hướng đến thân được tu tập, được thực hành thường xuyên, mắt không bị quay cuồng ở các sắc hợp ý, không bị cưỡng lại ở các sắc không hợp ý; tai –nt– mũi –nt– lưỡi –nt– thân –nt– ý không bị quay cuồng ở các pháp hợp ý, không bị cưỡng lại ở các pháp không hợp ý. Bởi lý do gì? Do trạng thái đã được thu thúc và đã được ngăn ngừa của các quyền. Chúng đã được thu thúc và đã được ngăn ngừa nhờ vào cái gì? Nhờ vào sự bảo hộ của niệm. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “Niệm là sự ngăn cản chúng.”

Các pháp tiềm ẩn được dứt bỏ nhờ vào tuệ; khi các pháp tiềm ẩn được dứt bỏ thì các sự xâm nhập được dứt bỏ nhờ vào trạng thái đã được dứt bỏ của pháp tiềm ẩn ấy. Điều ấy giống như khi việc nhổ lên toàn bộ gốc rễ của thân cây đã được thực hiện thì sự tiếp tục của hoa, trái, chồi, nụ đều bị cắt lìa. Tương tự như vậy, khi các pháp tiềm ẩn được dứt bỏ thì sự liên tục của sự xâm nhập bị cắt lìa, bị che lại, bị đập lại. Bởi cái gì? Bởi tuệ. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “Chúng được chặn đứng bởi tuệ.”

7. (Đại đức Ajita nói rằng:) “Tuệ và luôn cả niệm, danh và sắc, thưa Ngài, được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên, ở đâu điều này được hoại diệt?”¹

8. “Ngươi đã hỏi câu hỏi về điều nào, này Ajita, Ta trả lời cho ngươi về điều ấy, về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót. Do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt.”²

Câu hỏi này hỏi về sự tiếp nối. Hỏi về sự tiếp nối là hỏi về điều gì? Về Niết Bàn giới không còn dư sót. Ba Chân Lý là các pháp còn tạo tác, là các đối tượng của Diệt (gồm có): Khổ, Tập, Đạo; Diệt là pháp không bị tạo tác. Ở đây, Tập được dứt bỏ ở hai phạm vi: phạm vi nhìn thấy và phạm vi tu tập. Do việc thấy, ba sự ràng buộc được dứt bỏ: thân kiến, hoài nghi, sự bám víu vào giới và phận sự; do việc tu tập, bảy sự ràng buộc được dứt bỏ: sự mong muốn về dục, sân hận, ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, và vô minh không còn dư sót. Mười sự ràng buộc này ở Tam Giới, liên quan đến năm phần dưới, liên quan đến năm phần trên. Ở đây, ba sự ràng buộc: thân kiến, hoài nghi, sự bám víu vào giới và phận sự được diệt tận sau khi xác định vị trí quyền,³ bảy sự ràng buộc: sự mong muốn về dục, sân hận, ái sắc, ái vô sắc, ngã mạn, phóng dật, và vô minh không còn dư sót được diệt tận sau khi xác định dĩ tri quyền.

Hơn nữa, việc vị ấy biết rằng: “Sự tái sanh của ta đã cạn kiệt” là trí về sự diệt trừ, nhận biết rằng: “Không còn gì khác (phải làm) đối với bản thể (A-la-hán) này nữa” là trí về sự không còn tái sanh; hai trí này là cụ tri quyền; ở đây, vị trí quyền và dĩ tri quyền được diệt tận ở người đã đạt được Quả cao nhất là phẩm vị A-la-hán.

¹ Sdd., câu kệ 1040.

² Sdd., câu kệ 1041.

³ Xem Phần Phụ Chú về ‘vị trí quyền, dĩ tri quyền, và cụ tri quyền’ ở trang 291.

Tattha yañca khaye ñāṇaṃ yaṃ ca anuppāde ñāṇaṃ imāni dve ñāṇāni ekā paññā, api ca ārammaṇasaṃketena dve nāmāni labhanti: “Khiṇā me jāti”ti pajānantassa khaye ñāṇanti nāmaṃ labhati, “nāparaṃ itthattāyā”ti pajānantassa anuppāde ñāṇanti nāmaṃ labhati. Sā pajānanaṭṭhena paññā yathādiṭṭhaṃ apilāpanaṭṭhena sati.

Tattha ye pañcupādānakkhandhā idaṃ nāmarūpaṃ. Tattha ye phassa-pañcamakā dhammā idaṃ nāmaṃ, yāni pañcindriyāni rūpāni idaṃ rūpaṃ, tadubhayaṃ nāmarūpaṃ viññānasampayuttaṃ. (ss. *Pe.* 116) Tassa nirodhaṃ bhagavantaṃ pucchanto āyasmā ajito pārāyane evamāha:

9. “Paññā ceva satī ca (iccāyasmā ajito) nāmarūpañca mārisa, etaṃ me puṭṭho pabrūhi katth’ etaṃ uparujjhatī”ti.

Tattha sati ca paññā ca cattāri indriyāni, sati dve indriyāni: satindriyaṃ ca samādhindriyaṃ ca, paññā dve indriyāni: paññindriyaṃ ca viriyindriyaṃ ca. Yā imesu catusu¹ indriyesu saddahanā okappaṇā idaṃ saddhindriyaṃ.

Tattha yā saddhādhipeyyā cittekaggatā ayaṃ chandasamādhi, samāhite citte kilesānaṃ vikkhambhanatāya paṭisaṅkhānabalena vā bhāvanābalena vā idaṃ pahānaṃ.² Tattha ye assāsapassāsā vitakkavicārā saññāvedayitā sarasaṅkappā ime saṅkhārā. Iti purimako ca chandasamādhi kilesa-vikkhambhanatāya ca pahānaṃ ime ca saṅkhārā, tadubhayaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. (*S.* v, 340)

Tattha yā viriyādhipeyyā cittekaggatā ayaṃ viriyasamādhi –pe– Tattha yā cittādhipeyyā cittekaggatā ayaṃ cittasamādhi –pe– Tattha yā vīmaṃsādhipeyyā cittekaggatā ayaṃ vīmaṃsāsamādhi, samāhite citte kilesānaṃ vikkhambhanatāya paṭisaṅkhānabalena vā bhāvanābalena vā idaṃ pahānaṃ. Tattha ye assāsapassāsā vitakkavicārā saññāvedayitā sarasaṅkappā ime saṅkhārā. Iti purimako ca vīmaṃsāsamādhi kilesavikkhambhanatāya ca pahānaṃ ime ca saṅkhārā, tadubhayaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhāra-samannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Sabbo samādhi ñāṇamūlako ñāṇapubbaṅgamo ñāṇānuparivatti.

¹ catūsu - Ma, PTS.

² padhānaṃ - Pu.

Ở đây, hai trí này, trí về sự diệt trừ và trí về sự không còn tái sanh, có chung một sự nhận biết, nhưng có được hai tên gọi tùy theo sự ghi nhận đối tượng: Đối với vị nhận biết rằng: “*Sự tái sanh của ta đã cạn kiệt*” thì nó có được tên gọi là: “*Trí về sự diệt trừ,*” đối với vị nhận biết rằng: “*Không còn gì khác (phải làm) đối với bản thể (A-la-hán) này nữa*” thì nó có được tên gọi là: “*Trí về sự không còn tái sanh.*” Việc ấy với ý nghĩa nhận biết là tuệ, với ý nghĩa không lơ là (đối tượng) theo như đã được thấy là niệm.

Ở đây, năm thủ uẩn là danh sắc. Ở đây, các pháp có xúc là cái thứ năm là danh,¹ năm quyền thuộc sắc pháp là sắc, cả hai danh và sắc ấy gắn liền với thức. Trong khi hỏi đức Thế Tôn về sự diệt tận của danh sắc, đại đức Ajita đã nói ở Phẩm ‘*Đường Đi Đến Bờ Kia*’ như vậy:

9. (Đại đức Ajita nói rằng:) “*Tuệ và luôn cả niệm, danh và sắc, thưa Ngài, được tôi hỏi điều này, xin Ngài hãy nói lên, ở đâu điều này được hoại diệt?*”

Ở đây, niệm và tuệ (đại diện cho) bốn quyền, niệm (đại diện cho) hai quyền: niệm quyền và định quyền, tuệ (đại diện cho) hai quyền: tuệ quyền và tấn quyền. Sự tin tưởng, sự tín nhiệm vào bốn quyền này là tín quyền.

Ở đây, trạng thái chuyên nhất của tâm với tín là pháp chủ đạo, – đây là định do mong muốn; khi tâm đã được định tĩnh, do trạng thái đè nén các ô nhiễm nhờ vào năng lực của sự suy xét hoặc nhờ vào năng lực của sự tu tập, – đây là sự dứt bỏ. Ở đây, các hơi thở ra và hơi thở vào, tầm và tứ, tưởng và thọ, sự ghi nhớ và sự suy tư, – đây là các sự tạo tác. Như thế, định của sự mong muốn lúc ban đầu và sự dứt bỏ do trạng thái đè nén các ô nhiễm, cùng với các sự tạo tác này, cả hai điều ấy làm phát triển nền tảng của sự thành tựu – gồm có định của sự mong muốn, sự tinh cần, và các sự tạo tác, – được nương tựa vào sự tách ly, được nương tựa vào sự lìa tham ái, được nương tựa vào sự diệt tận, có sự thiên hẳn về buông bỏ.

Ở đây, trạng thái chuyên nhất của tâm với tấn là pháp chủ đạo, – đây là định do tinh tấn –nt– Ở đây, trạng thái chuyên nhất của tâm với tâm là pháp chủ đạo, – đây là định do tâm –nt– Ở đây, trạng thái chuyên nhất của tâm với sự thẩm xét là pháp chủ đạo, – đây là định do thẩm xét; khi tâm đã được định tĩnh, do trạng thái đè nén các ô nhiễm nhờ vào năng lực của sự suy xét hoặc nhờ vào năng lực của sự tu tập, – đây là sự dứt bỏ. Ở đây, các hơi thở ra và hơi thở vào, tầm và tứ, tưởng và thọ, sự ghi nhớ và sự suy tư, – đây là các sự tạo tác. Như thế, định của sự thẩm xét lúc ban đầu và sự dứt bỏ do trạng thái đè nén các ô nhiễm, cùng với các sự tạo tác này, cả hai điều ấy làm phát triển nền tảng của sự thành tựu – gồm có định do thẩm xét, sự tinh cần, và các sự tạo tác, – được nương tựa vào sự tách ly, được nương tựa vào sự lìa tham ái, được nương tựa vào sự diệt tận, có sự thiên hẳn về buông bỏ. Toàn bộ định có trí là gốc rễ, có trí là sự dẫn đầu, có sự xoay vần theo trí.

¹ *Nói đến nāmakāya* - danh thân, là tập hợp các yếu tố thuộc về tâm (xem tr. 115) gồm có ‘thọ, tưởng, tư, tâm, xúc, tác ý’ (ND).

10. Yathā pure tathā pacchā yathā pacchā tathā pure,
yathā divā tathā rattiṃ yathā rattiṃ tathā divā. (A. i, 236; S. v, 277)

Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Pañcendriyāni kusalāni cittasahabhūni citte uppajjamāne uppajjanti, citte nirujjhamāne nirujjhanti. Nāmarūpaṃ ca viññāṇahetukaṃ viññāṇapaccayanibbattaṃ.¹ Tassa maggena hetu upacchinno, viññāṇaṃ anāhāraṃ anabhinanditaṃ apatthitaṃ² appaṭṭisandhikaṃ, taṃ nirujjhati. Nāmarūpampi³ ahetukaṃ appaccayaṃ punabbhavaṃ na nibbattayati. Evaṃ viññāṇassa nirodhā paññā ca sati ca nāmarūpañca nirujjhati. Tenāha bhagavā:

11. “Yametaṃ pañhaṃ apucchi ajita taṃ vadāmi te,
yattha nāmaṃ ca rūpañca asesam uparujjhati,
viññāṇassa nirodhena etth’ etaṃ uparujjhatī ”ti.

12. “Ye ca saṅkhātadhammāse (iccāyasmā ajito)
ye ca sekhā puthū idha,
tesaṃ me nipako iriyaṃ puṭṭho pabrūhi mārīsā ”ti. (Sn. 1038; Pe. 85)

Imāni tīni padāni pucchitāni. Te tayo pañhā. Kissa? Sekhāsekhavipassanāpubbaṅgamapahānayogena. Evañhi āha: “Ye ca saṅkhātadhammāse ”ti arahantaṃ⁴ pucchati, “ye ca sekhā puthū idhā ”ti sekhaṃ pucchati, “tesaṃ me nipako iriyaṃ puṭṭho pabrūhi mārīsā ”ti vipassanāpubbaṅgamaṃ pahānaṃ pucchati. Tattha vissajjanā:

13. “Kāmesu nābhigijjheyya (ajitāti bhagavā)
manasā nāvilo⁵ siyā,
kusalo sabbadhammānaṃ sato bhikkhu paribbaje ”ti. (Sn. 1039; Pe. 85)

Bhagavato sabbaṃ kāyakammaṃ ñāṇapubbaṅgamaṃ ñāṇānuparivatti, sabbaṃ vacīkammaṃ ñāṇapubbaṅgamaṃ ñāṇānuparivatti, sabbaṃ manokammaṃ ñāṇapubbaṅgamaṃ ñāṇānuparivatti, atīte aṃse appaṭṭihataṃ ñāṇadassanaṃ,⁶ anāgate aṃse appaṭṭihataṃ ñāṇadassanaṃ, paccuppanne aṃse appaṭṭihataṃ ñāṇadassanaṃ.

¹ viññāṇapaccayā nibbattaṃ - Ma.

² apatthitaṃ - PTS;
itipadaṃ Ma potthake na dissate.

³ nāmarūpampi - Ma, PTS.

⁴ arahattaṃ - Ma, PTS, Simu.

⁵ manasānāvilo - Ma, PTS.

⁶ appaṭṭihatañāṇadassanaṃ - Ma.

10. *Trước đây thế nào, sau này thế ấy; sau này thế nào, trước đây thế ấy. Ban ngày thế nào, ban đêm thế ấy; ban đêm thế nào, ban ngày thế ấy.*¹

Như thế, với ý đã được mở ra, không còn bị trói buộc, vị ấy làm cho tâm trở nên xán lạn. Năm quyền tốt lành cùng hiện hữu với tâm, khi tâm đang sanh lên thì chúng sanh lên, khi tâm đang được diệt tận thì chúng được diệt tận. Danh và sắc có thức là nhân, được sanh ra có thức là duyên. Nhân của thức bị cắt đứt bởi Đạo, và thức không còn yếu tố nuôi dưỡng, không được vui thích, không được ước nguyện, không tiếp nối sanh lên nữa, nó được diệt tận. Không còn nhân, không còn duyên, danh và sắc cũng không còn làm sanh ra sự hiện hữu lại nữa. Như vậy, do sự diệt tận của thức, tuệ, niệm, và danh sắc được diệt tận. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

11. *“Ngươi đã hỏi câu hỏi về điều nào, này Ajita, Ta trả lời cho ngươi về điều ấy, về việc danh và sắc được hoại diệt không dư sót. Do sự diệt tận của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt.”*

12. *“(Đại đức Ajita nói rằng:) Những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp (các bậc A-la-hán) và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này, tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên.”*

Ba đoạn kệ này đã được hỏi. Chúng là ba câu hỏi. Tại sao? Liên quan đến bậc Hữu Học, bậc Vô Học, và việc dứt bỏ có minh sát đi trước. Bởi vì vị ấy đã nói như vậy: *“Những vị nào đã hiểu rõ Giáo Pháp”* là hỏi về phẩm vị A-la-hán, *“và những vị nào là các bậc Hữu Học đông đảo ở nơi này”* là hỏi về bậc Hữu Học, *“tôi hỏi bậc Chín Chấn về oai nghi của những vị ấy, thưa Ngài, xin Ngài hãy nói lên”* là hỏi về việc dứt bỏ có minh sát đi trước. Ở đây, câu trả lời là:

13. *(Đức Thế Tôn nói: “Này Ajita,) không nên khát khao ở các dục, không nên bị khuấy động bởi tâm, thien xảo đối với tất cả các pháp, có niệm, vị tỳ khưu ra đi du phương.”*

Tất cả thân nghiệp của đức Thế Tôn có trí là sự dẫn đầu, có sự xoay vần theo trí; tất cả khẩu nghiệp của Ngài có trí là sự dẫn đầu, có sự xoay vần theo trí; tất cả ý nghiệp của Ngài có trí là sự dẫn đầu, có sự xoay vần theo trí; sự biết và sự thấy của Ngài không bị chướng ngại về thời quá khứ, sự biết và sự thấy của Ngài không bị chướng ngại về thời vị lai, sự biết và sự thấy của Ngài không bị chướng ngại về thời hiện tại.

¹ *Theragāthāpāli - Trường Lão Kệ, TTPV 31, tr. 121, câu kệ 397 (với thứ tự được đảo ngược).*

Ko ca ñāṇadassanassa paṭighāto? Yaṃ anicce dukkhe anattaniye¹ ca aññānaṃ adassanaṃ, ayaṃ ñāṇadassanassa paṭighāto. Yathā idha puriso tārakarūpāni passeyya, no ca gaṇanasāṅketena jāneyya, ayaṃ ñāṇadassanassa paṭighāto. Bhagavato pana appaṭihatam ñāṇadassanaṃ,² anāvarenañāṇadassanā hi buddhā bhagavanto.

Tattha sekkena dvīsu dhammesu cittaṃ rakkhitabbaṃ: gedhā ca rajaniyesu dhammesu dosā ca pariyuṭṭhāniyesu. Tattha yā icchā mucchā³ patthanā pihāyanā⁴ kīlanā, taṃ bhagavā vārento evamāha: “Kāmesu nābhigijjheyā”ti.

“Manasā nāvilo siyā”ti pariyuṭṭhānavighātaṃ āha.

Tathā hi sekho abhigijjhanto asamuppannaṃ ca kilesaṃ uppādeti uppannaṃ ca kilesaṃ phātikaroti.⁵ Yo pana anāvilasaṅkappo anabhigijjhanto vāyamati, so anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, so uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, so anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, so uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhīyobhāvāya⁶ vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. (M. ii, 11)

Katame ca⁷ anuppannā pāpakā akusalā dhammā? Kāmavitakko vyāpādavitakko vihiṃsāvitakko, ime anuppannā pāpakā akusalā dhammā. Katame uppannā pāpakā akusalā dhammā? Anusayā akusalamūlāni, ime uppannā pāpakā akusalā dhammā. Katame anuppannā kusalā dhammā? Yāni sotāpannassa indriyāni, ime anuppannā kusalā dhammā. Katame uppannā kusalā dhammā? Yāni aṭṭhamakassa indriyāni, ime uppannā kusalā dhammā. Yena kāmavitakkaṃ vāreti idaṃ satindriyaṃ, yena vyāpādavitakkaṃ vāreti idaṃ samādhindriyaṃ, yena vihiṃsāvitakkaṃ vāreti idaṃ viriyindriyaṃ, yena uppannuppannena⁸ pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvaṃ gameti⁹ (M. ii, 11) idaṃ paññindriyaṃ, yā imesu catusu indriyesu saddahanā okappanā idaṃ saddhindriyaṃ. Tattha saddhindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catusu sotāpatti-aṅgesu.¹⁰ Viriyindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catusu sammappadhānesu. Satindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catusu satipaṭṭhānesu. Samādhindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catusu jhānesu. Paññindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catusu ariyasaccesu. (ss. Pe. 128; S. v, 196) Evaṃ sekho sabbehi kusalehi dhammehi appamatto vutto bhagavatā, anāvilatāya manasā. Tenāha bhagavā: “Manasā nāvilo siyā”ti.

¹ anattani - Ma.

² appaṭihatañāṇadassanaṃ - Ma.

³ pucchā - PTS.

⁴ piyāyanā - Ma.

⁵ phātiṃ karoti - Ma.

⁶ bhīyobhāvāya - Ma, PTS.

⁷ ca - itisaddo Ma, PTS potthakesu na dissate.

⁸ uppannuppanne - Ma, PTS.

¹⁰ sotāpattiyaṅgesu - Ma, PTS.

Và cái gì là chướng ngại đối với sự biết và sự thấy? Việc không biết không thấy về vô thường, về khổ não, và về vô ngã; đây là chướng ngại đối với sự biết và sự thấy. Giống như ở nơi này, một người có thể nhìn thấy các hình dạng của các ngôi sao, nhưng không thể biết về cách thức tính đếm; đây là chướng ngại đối với sự biết và sự thấy. Trái lại, sự biết và sự thấy của đức Thế Tôn là không bị chướng ngại, bởi vì chư Phật Thế Tôn có sự biết và sự thấy không bị ngăn trở.

Ở đây, vị Hữu Học nên hộ trì tâm về hai pháp: ham muốn ở các pháp đưa đến sự luyến ái và sân hận ở các pháp đưa đến sự xâm nhập. Ở đây, việc nào là sự ước muốn, sự mê mẩn, sự ước nguyện, sự mong cầu, sự đùa giỡn, đức Thế Tôn, trong khi ngăn chặn việc ấy, đã nói như vầy: “*Không nên khát khao ở các dục.*”

Ngài đã nói về việc tiêu diệt sự xâm nhập rằng: “*Không nên bị khuấy động bởi tâm.*”

Đúng y như thế, vị Hữu Học, trong khi khao khát, làm sanh khởi ô nhiễm chưa được sanh khởi và làm gia tăng ô nhiễm đã được sanh khởi. Trái lại, vị nào có tư duy không bị khuấy động, trong khi không khao khát, thì gắng sức, vị ấy làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, nắm chặt và xác định tâm về việc không sanh khởi của các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi; vị ấy làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, nắm chặt và xác định tâm về việc dứt bỏ các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi; vị ấy làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, nắm chặt và xác định tâm về việc sanh khởi của các thiện pháp chưa được sanh khởi; vị ấy làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, nắm chặt và xác định tâm về việc duy trì, về việc không lẫn lộn, về việc gia tăng, về việc lớn mạnh, về việc tu tập, về việc làm cho đầy đủ các thiện pháp đã được sanh khởi.

Và các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi là những gì? Sự suy tư về dục, suy tư về sân hận, suy tư về hãm hại; đây là các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi. Các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi là những gì? Các pháp tiềm ẩn, các gốc rễ của bất thiện; đây là các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi. Các thiện pháp chưa được sanh khởi là những gì? Các quyền (tín, tấn, ...) của vị Nhập Lưu; đây là các thiện pháp chưa được sanh khởi. Các thiện pháp đã được sanh khởi là những gì? Các quyền của vị Thứ Tám (Nhập Lưu Đạo); đây là các thiện pháp đã được sanh khởi. Ngăn chặn suy tư về dục nhờ vào niệm quyền; ngăn chặn suy tư về sân hận nhờ vào định quyền; ngăn chặn suy tư về hãm hại nhờ vào tấn quyền; không chịu đựng, dứt bỏ, xua đi, làm chấm dứt, làm cho không còn hiện hữu các ác bất thiện pháp nhờ vào tuệ quyền mỗi khi nó được sanh khởi; sự tin tưởng, sự tín nhiệm ở bốn quyền (tấn, niệm, định, tuệ) này là tín quyền. Ở đây, tín quyền có thể được thấy ở đâu? Ở bốn yếu tố của vị Nhập Lưu. Tấn quyền có thể được thấy ở đâu? Ở bốn chánh căn. Niệm quyền có thể được thấy ở đâu? Ở bốn sự thiết lập niệm. Định quyền có thể được thấy ở đâu? Ở bốn thiền. Tuệ quyền có thể được thấy ở đâu? Ở bốn Chân Lý Cao Thượng. Như vậy, vị Hữu Học là không xao lãng đối với tất cả các thiện pháp đã được nói đến bởi đức Thế Tôn với tâm không bị khuấy động. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Không nên bị khuấy động bởi tâm.*”

“Kusalo sabbadhammānan ”ti loko nāma tividho: kilesaloko bhavaloko indriyaloko. Tattha kilesalokena bhavaloko samudāgacchati, so indriyāni nibbatteti, indriyesu bhāviyamānesu neyyassa pariññā bhavati. Sā duvidhena upaparikkhitabbā: dassanapariññāya ca bhāvanāpariññāya ca. Yadā hi sekho ñeyyaṃ parijānāti tadā nibbidāsahagatehi saññāmanasikārehi neyyaṃ pariññātaṃ bhavati. Tassa dve dhammā kosallaṃ gacchanti: dassanakosallañca bhāvanākosallañca.

Taṃ ñāṇaṃ pañcavidhena vedittabbaṃ: abhiññā pariññā pahānaṃ bhāvanā sacchikiriyā. Tattha katamā abhiññā? Yaṃ dhammānaṃ salakkhaṇe¹ ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā atthapaṭisambhidā ca, ayaṃ abhiññā. Tattha katamā pariññā? Evaṃ abhijānitvā yā parijānanā “idaṃ kusalaṃ idaṃ akusalaṃ idaṃ sāvajjaṃ idaṃ anavajjaṃ idaṃ kaṇhaṃ idaṃ sukkaṃ idaṃ sevitabbaṃ idaṃ na sevitabbaṃ, ime dhammā evaṃ gahitā idaṃ phalaṃ nibbattenti, tesam evaṃ gahitānaṃ ayaṃ attho ”ti, ayaṃ pariññā. Evaṃ parijānitvā tayo dhammā avasiṭṭhā bhavanti: pahātabbā bhāvetabbā sacchikātabbā ca. Tattha katame dhammā pahātabbā? Ye akusalā. Tattha katame dhammā bhāvetabbā? Ye kusalā. Tattha katame dhammā sacchikātabbā? Yaṃ asaṅkhatam.² Yo evaṃ jānāti, ayaṃ vuccati atthakusalo dhammakusalo kalyāṇatākusalo phalatākusalo āyakusalo apāyakusalo upāyakusalo mahatā kosallena samannāgato ”ti. Tenāha bhagavā: “Kusalo sabbadhammānan ”ti.

“Sato bhikkhu paribbaje ”ti tena diṭṭhadhammasukhavihāratthaṃ abhikkante paṭikkante ālokite vilokite sammiñjite³ pasārite saṅghāṭipattacivaradhāraṇe asite pīte khāyite sāyite uccārapassāvakamme gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṅhībhāve satena sampajānena vihātabbaṃ. (ss. *D.* ii, 292) Imā dve cariyā anuññātā bhagavatā: Ekā visuddhānaṃ ekā visujjhantānaṃ. Ke visuddhā? Arahanto. Ke visujjhantā? Sekhā. Katakiccāni hi arahato indriyāni.

Yaṃ bojjaṃ taṃ catubbidhaṃ: dukkhassa pariññābhisamayena, samudayassa pahānābhisamayena, maggassa bhāvanābhisamayena, nirodhassa sacchikiriyābhisamayena, idaṃ catubbidhaṃ bojjaṃ. Yo evaṃ jānāti ayaṃ vuccati sato abhikkamati sato paṭikkamati khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa. Tenāha bhagavā: “Sato bhikkhu paribbaje ”ti. Tenāha:

14. “Kāmesu nābhigijjheyya (ajitāti bhagavā) manasā nāvilo siyā, kusalo sabbadhammānaṃ sato bhikkhuparibbaje ”ti.

¹ sallakkhaṇe - Sīmu.

² yā asaṅkhatādhātu - A.

³ samiñjite - Ma.

“*Thiện xảo đối với tất cả các pháp*”: cái gọi là thế giới thì có ba loại: thế giới của ô nhiễm, thế giới của hiện hữu, thế giới của các quyền. Ở đây, do thế giới của ô nhiễm mà thế giới của hiện hữu khởi lên; nó làm sanh ra các quyền. Trong lúc các quyền đang được tu tập, thì có sự biết toàn diện về điều-có-thể-biết. Sự biết ấy nên được khảo sát theo hai cách: với sự biết toàn diện do thấy và với sự biết toàn diện do tu tập. Bởi vì, khi nào vị Hữu Học biết toàn diện về điều-có-thể-biết, khi ấy, nhờ vào tướng và tác ý đồng hành với sự nhàm chán, điều-có-thể-biết là được biết toàn diện. Vị ấy có hai pháp đi đến sự thiện xảo: thiện xảo về việc thấy và thiện xảo về việc tu tập.

Trí ấy có thể được biết theo năm loại: sự biết rõ, sự biết toàn diện, sự dứt bỏ, sự tu tập, sự chứng ngộ. Ở đây, sự biết rõ là gì? Trí về tướng trạng riêng biệt của các pháp, về sự phân tích pháp, và về sự phân tích ý nghĩa; đây là sự biết rõ. Ở đây, sự biết toàn diện là gì? Sau khi biết rõ như vậy, sự biết toàn diện rằng: “Cái này là thiện, cái này là bất thiện, cái này là có tội, cái này là không có tội, cái này là đen, cái này là trắng, cái này là nên thực hành, cái này là không nên thực hành, các pháp này được nắm giữ như vậy thì làm sanh ra kết quả này, khi chúng được nắm giữ như vậy thì điều này là ý nghĩa;” đây là sự biết toàn diện. Sau khi biết toàn diện như vậy, có ba pháp còn lại: các pháp cần được dứt bỏ, các pháp cần được tu tập, và các pháp cần được chứng ngộ. Ở đây, các pháp cần được dứt bỏ là những gì? Các pháp bất thiện. Ở đây, các pháp cần được tu tập là những gì? Các pháp thiện. Ở đây, các pháp cần được chứng ngộ là những gì? Pháp không tạo tác. Vị biết như vậy được gọi là vị thiện xảo về ý nghĩa, thiện xảo về pháp, thiện xảo về trạng thái tốt lành, thiện xảo về tình trạng quả báo, thiện xảo về sự tiến bộ, thiện xảo về sự không tiến bộ, thiện xảo về cách thức, có được sự thiện xảo lớn lao. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Thiện xảo đối với tất cả các pháp*.”

“*Có niệm, vị tỳ khưu ra đi du phương*”: vị ấy, với mục đích an trú lạc trong đời hiện tại, nên an trú với niệm, với sự nhận biết rõ rệt trong khi đi tới, trong khi đi lui, khi nhìn qua, khi nhìn lại, khi co tay, khi duỗi tay, trong việc mang y hai lớp, bình bát, và y phục, khi ăn, khi uống, khi nhai, khi nếm, ở hành động đại tiện tiểu tiện, khi đi, khi đứng, khi ngồi, khi ngủ, khi thức, khi nói, khi im lặng. Đây là hai hành vi đã được đức Thế Tôn chấp thuận: Một của các vị đã được thanh tịnh, một của các vị đang được thanh tịnh. Những vị nào là thanh tịnh? Các vị A-la-hán. Những vị nào là đang được thanh tịnh? Các vị Hữu Học. Bởi vì các quyền của các vị A-la-hán có các phận sự đã được làm xong.

Điều cần được giác ngộ gồm có bốn: lãnh hội về sự biết toàn diện đối với Khổ, lãnh hội về sự dứt bỏ đối với Tập, lãnh hội về sự tu tập đối với Đạo, lãnh hội về sự chứng ngộ đối với Diệt; đây là bốn điều cần được giác ngộ. Vị nào biết như vậy được gọi là vị đi tới có niệm, đi lui có niệm, do sự diệt trừ luyến ái, do sự diệt trừ sân hận, do sự diệt trừ si mê. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Có niệm, vị tỳ khưu ra đi du phương*.” Vì thế, Ngài đã nói rằng:

14. (Đức Thế Tôn nói: “*Này Ajita,*) không nên khát khao ở các dục, không nên bị khuấy động bởi tâm, thiện xảo đối với tất cả các pháp, có niệm, vị tỳ khưu ra đi du phương.”

Evam pucchitabbaṃ evaṃ vissajjitabbaṃ. Suttassa ca anugīti atthato ca byañjanato ca samānayatabbā¹ atthāpagataṃ hi byañjanaṃ samphappalāpaṃ bhavati. Dunnikkhittassa padabyañjanassa atthopi dunnayo bhavati. Tasmā byañjanūpetam² saṅgāyitabbaṃ³ suttaṃ ca pavicinitabbaṃ. Kiṃ idaṃ suttaṃ āhaccavacanaṃ anusandhivacanaṃ nītatthaṃ neyyatthaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ vāsanābhāgiyaṃ⁴ nibbedha-bhāgiyaṃ asekkhabhāgiyaṃ. Kuhiṃ imassa suttassa sabbāni saccāni passitabbāni, ādimajjhapariyosāne ”ti. Evaṃ suttaṃ pavicetabbaṃ. Tenāha āyasmā Mahākaccāno:⁶ “Yaṃ pucchitañca vissajjitañca suttassa yā ca anugīti ”ti.

Niyutto vicayo hāro.

3. 1. 3. Yuttihāravibhaṅgo

Tattha katamo yuttihāro? “Sabbesaṃ hārānan ”ti ayaṃ yuttihāro. Kiṃ yojeti?⁷ Cattāro mahāpadesā: buddhāpadeso saṅghāpadeso sambahulattherāpadeso ekattherāpadeso; ime cattāro mahāpadesā. (A. ii, 167) Tāni padabyañjanāni sutte otārayitabbāni, vinaye sandassayitabbāni, dhammatāyaṃ upanikkhipitabbāni. Katamasmiṃ sutte otārayitabbāni? Catusu ariyasaccesu. Katamasmiṃ vinaye sandassayitabbāni? Rāgavinaye dosavinaye mohavinaye. Katamiyaṃ⁸ dhammatāyaṃ upanikkhipitabbāni? Paṭiccasamuppāde. Yadi catusu ariyasaccesu avatarati kilesavinaye sandissati dhammatañca na vilometi, evaṃ āsave na janeti. Catūhi mahāpadesehi yaṃ yaṃ yujjati yena yena yujjati yathā yathā yujjati taṃ taṃ gahetabbaṃ.

Pañhaṃ pucchitena kati padāni pañhoti⁹ padaso pariyogāhitabbaṃ vicetabbaṃ. Yadi sabbāni padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha cattāri padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha tiṇi padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha dve padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha ekaṃ padaṃ ekaṃ atthaṃ abhivadati, eko pañho. Taṃ upaparikkhamānena aññātabbaṃ: Kiṃ ime dhammā nānatthā nānābyañjanā, udāhu imesaṃ dhammānaṃ eko attho byañjanameva nānanti. Yathā kiṃ bhave? Yathā sā devatā bhagavantaṃ pañhaṃ pucchati:

¹ samānetabbā - Ma.

² atthabyañjanūpetam - Ma, Simu;
atthabyañjanupetaṃ - PTS.

³ saṅgāhitabbaṃ - PTS.

⁴ vāsanābhāgiyaṃ - itipāṭho Ma phothake na dissate.

⁵ asekkhabhāgiyaṃ - Ma, evaṃ sabbattha.

⁶ Mahākaccāyano - Ma.

⁷ yojayati - Ma, PTS.

⁸ katamissaṃ - Ma;

katamiyaṃ - PTS.

⁹ pañhe ti - Ma, PTS.

Nên được hỏi như vậy, nên được trả lời như vậy. Và kệ tóm lược của Kinh nên được so sánh về ý nghĩa và về văn tự, bởi vì văn tự mà bị xa lìa ý nghĩa sẽ là việc nói nhảm nhí. Thậm chí ý nghĩa của thuật ngữ và văn tự được sắp xếp vụng về sẽ là sự hướng dẫn sai trái. Do đó, Kinh nên được trùng tụng đầy đủ văn tự và nên được nghiên cứu: “Kinh này là gì? Là lời dạy trực tiếp (của đức Thế Tôn), là lời giảng tiếp nối (của vị Thánh Văn), có ý nghĩa đã được hướng dẫn, có ý nghĩa có thể hiểu được, liên quan đến phiền não, liên quan đến luân tập, liên quan đến thấu triệt, liên quan đến bậc Vô Học? Tất cả bốn Chân Lý sẽ được nhìn thấy ở đâu của bài Kinh này? Ở đoạn đầu, ở đoạn giữa, ở đoạn kết?” Kinh nên được nghiên cứu như vậy. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Điều đã được hỏi và đã được trả lời, và kệ tụng của Kinh ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Tìm Hiểu được kết thúc.

3. 1. 3. Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Kết Nối

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự kết nối là cách nào? “*Trong số tất cả các cách truyền đạt, ...*”¹ đây là cách truyền đạt bằng sự kết nối. Kết nối với cái gì? Bốn y cứ chính: y cứ vào đức Phật, y cứ vào hội chúng, y cứ vào nhiều vị trưởng lão, y cứ vào một vị trưởng lão; đây là bốn y cứ chính. Các thuật ngữ và văn tự ấy nên được đối chiếu ở Kinh, nên được xem xét ở Luật, nên được xếp theo các đặc tính của pháp. Chúng nên được đối chiếu ở Kinh nào? Ở bốn Chân Lý Cao Thượng. Chúng nên được xem xét ở Luật (sự trừ diệt) nào? Ở sự trừ diệt luyến ái, ở sự trừ diệt sân hận, ở sự trừ diệt si mê. Chúng nên được xếp theo các đặc tính nào của pháp? Ở sự tùy thuận sanh khởi. Nếu điều gì được xếp vào bốn Chân Lý Cao Thượng, được thấy ở sự trừ diệt các ô nhiễm, không trái nghịch với đặc tính của pháp, như vậy nó không làm sanh ra các lậu hoặc. Mỗi một điều gì được kết nối với bốn y cứ chính, được kết nối bằng cách nào, được kết nối như thế nào, mỗi một điều ấy đều nên được nắm lấy.

Người được hỏi câu hỏi nên thâm nhập, nên tìm hiểu câu hỏi theo từng đoạn kệ rằng: “*Câu hỏi có bao nhiêu đoạn kệ?*” Nếu tất cả các đoạn kệ đề cập một ý nghĩa, thì đó là một câu hỏi. Nếu bốn đoạn kệ đề cập một ý nghĩa, thì đó là một câu hỏi. Nếu ba đoạn kệ đề cập một ý nghĩa, thì đó là một câu hỏi. Nếu hai đoạn kệ đề cập một ý nghĩa, thì đó là một câu hỏi. Nếu một đoạn kệ đề cập một ý nghĩa, thì đó là một câu hỏi. Điều ấy nên được nhận biết bởi người khảo sát (rằng): “*Phải chăng các điều này có ý nghĩa khác nhau có văn tự khác nhau, hay là các điều này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự lại khác nhau? Là giống như điều gì? Giống như vị Thiên tử ấy hỏi đức Thế Tôn câu hỏi rằng:*

¹ Đây là phần đầu của câu kệ số 3 ở trang 9 của tập Kinh này (ND).

1. “Kenassubbhāhato loko kenassu parivārito,
kena sallena otiṇṇo kissa dhūpāyito sadā ”ti. (S. i, 40)
Imāni cattāri padāni pucchitāni. Te tayo pañhā. Kathaṃ ñāyati? Bhagavā
hi devatāya vissajjeti.
2. “Maccunābbhāhato loko jarāya parivārito,
taṇhāsallena otiṇṇo icchādhūpāyito sadā ”ti. (S. i, 40)

Tattha jarā ca maraṇaṅca imāni dve saṅkhatassa saṅkhatalakkaṇāni, jarāyaṃ ṭhitassa aññathattaṃ maraṇaṃ vayo. (A. i. 152) Tattha jarāya ca maraṇassa ca atthato nānattaṃ. Kena kāraṇena? Gabbhagatāpi hi mīyanti na ca te jiṇṇā bhavanti, atthi ca devānaṃ maraṇaṃ na ca tesāṃ sarīrāni jīranti. Sakkateva¹ jarāya paṭikammaṃ kātumaṃ, na pana sakkate maraṇassa paṭikammaṃ kātumaṃ, aññatreva iddhimantaṇaṃ iddhivisayā.

Yaṃ pañha: “Taṇhāsallena otiṇṇo ”ti, dissanti vitarāgā jīrantāpi mīyantāpi. Yadi ca yathā jarāmaraṇaṃ evaṃ taṇhāpi siyā, evaṃ sante sabbe yobbanatṭhāpi vigatataṇhā siyumaṃ, yathā ca taṇhā dukkhassa samudayo evaṃ jarāmarāṇampi siyā dukkhassa samudayo, na ca siyā taṇhā dukkhassa samudayo na hi jarāmarāṇaṃ dukkhassa samudayo, taṇhā dukkhassa samudayo, yathā ca taṇhā maggavajjhā evaṃ jarāmarāṇampi siyā maggavajjhaṃ. Imāya yuttiyā aññamaññehi kāraṇehi gavesitabbaṃ.

Yadi ca sandissati yuttisamārūlhaṃ² atthato ca aññattaṃ, byañjanatopi gavesitabbaṃ: salloti vā dhūpāyananti³ vā imesaṃ dhammaṇaṃ atthato ekattaṃ, na hi yujjati icchāya ca taṇhāya ca atthato aññattaṃ. Taṇhāya adhippāye aparipūramāne navasu aghātavatthusu⁴ kodho ca upanāho ca uppajjati. Imāya yuttiyā jarāya ca maraṇassa ca taṇhāya ca atthato aññattaṃ.

Yaṃ panidaṃ bhagavatā dvīhi nāmehi abhilapitaṃ “icchā ”tipi “taṇhā ”tipi, idaṃ bhagavatā bāhirānaṃ vatthūnaṃ ārammaṇavasena dvīhi nāmehi abhilapitaṃ “icchā ”tipi “taṇhā ”tipi. Sabbā hi taṇhā ajjhosānalakkaṇena ekalakkaṇā. Yathā sabbo aggi uṇhattalakkaṇena ekalakkaṇo, api ca upādānavasena aññamaññāni nāmāni labhati: “Kaṭṭhaggī ”tipi “tiṇaggī ”tipi “sakalikaggī ”tipi “gomayaggī ”tipi “thusaggī ”tipi “saṅkāraggī ”tipi, sabbo hi aggi uṇhattalakkaṇova, evaṃ sabbā taṇhā ajjhosānalakkaṇena ekalakkaṇā, api tu ārammaṇa-upādānavasena aññamaññehi nāmehi abhilapitā: “icchā” itipi “taṇhā” itipi “sallo” itipi “dhūpāyanā” itipi “saritā” itipi “visattikā” itipi “sineho” itipi “kilamatho” itipi “latā” itipi “maññanā” itipi “bandho” itipi “āsā” itipi “pipāsā” itipi “abhinandanā” itipi. Sabbā hi taṇhā⁵ ajjhosānalakkaṇena ekalakkaṇā. Yathā ca vevacane vuttā:

¹ sakkate ca - PTS.

² yutti, samārūlhaṃ - PTS.

³ dhūpāyan ti - PTS.

⁴ āghātavatthūsu - Ma, PTS.

⁵ itī sabbā taṇhā - Ma.

1. “*Thế gian bị hành hạ bởi điều gì, bị vây quanh bởi điều gì, bị áp chế bởi điều gì, luôn luôn bị thiêu đốt bởi điều gì?*”

Bốn đoạn kệ này đã được hỏi. Chúng là ba câu hỏi. Được nhận biết như thế nào? Bởi vì đức Thế Tôn đã trả lời vị Thiên nhân rằng:

2. “*Thế gian bị hành hạ bởi sự chết, bị vây quanh bởi sự già, bị áp chế bởi mũi tên tham ái, luôn luôn bị thiêu đốt bởi ước muốn.*”¹

Ở đây, già và chết, đây là hai tướng trạng tạo tác của pháp hữu vi; già là trạng thái biến đổi của vật đang được tồn tại, chết là sự hoại diệt. Ở đây, có trạng thái khác biệt về ý nghĩa của già và chết. Bởi lý do gì? Bởi vì các chúng sanh ở bào thai bị chết nhưng chúng chưa bị già, và có cái chết đối với các vị Thiên nhân nhưng thân thể của các vị ấy không già. Có thể thực hiện việc đối phó với già, tuy nhiên không thể nào thực hiện việc đối phó với chết, trừ phi là lãnh vực thần thông của những vị có thần thông.

Hơn nữa, về điều đã nói rằng: “*Bị áp chế bởi mũi tên tham ái,*” được thấy rằng những vị đã xa lìa luyến ái cũng bị già, cũng bị chết. Nếu già chết là tương tự như tham ái, thì trong khi là như vậy, tất cả những người ở tuổi thanh niên cũng có thể là những người đã xa lìa luyến ái; và giống như tham ái là Khổ Tập, như vậy già chết cũng có thể là Khổ Tập; và tham ái có thể không là Khổ Tập bởi vì già chết không là Khổ Tập, (nhưng) tham ái là Khổ Tập; và tham ái bị tiêu diệt bởi Đạo như thế nào thì già chết cũng bị tiêu diệt bởi Đạo như vậy. Bằng cách kết nối này, nên tìm tòi với những lý do khác.

Nếu việc áp dụng sự kết nối và tính chất khác biệt về ý nghĩa được thấy rõ thì cũng nên tìm tòi thêm về văn tự: có sự đồng nhất về ý nghĩa của hai pháp này: hoặc là “*mũi tên*” hoặc là “*sự thiêu đốt,*” không có tính chất khác biệt về ý nghĩa của ước muốn và tham ái bởi vì được kết nối. Trong khi chủ ý của tham ái không được thỏa mãn, có sự giận dữ và thù hận sanh khởi theo chín sự việc gây oán thù.² Bằng cách kết nối này, có tính chất khác biệt về ý nghĩa của già, của chết, và của tham ái.

Hơn nữa, điều này đã được đức Thế Tôn trình bày bằng hai tên gọi “*ước muốn*” và “*tham ái,*” điều này đã được đức Thế Tôn trình bày theo tác động về đối tượng của các vật ngoại phần bằng hai tên gọi “*ước muốn*” và “*tham ái.*” Bởi vì mọi tham ái có cùng một tướng trạng với tướng trạng là sự bám chặt. Giống như mọi ngọn lửa có cùng một tướng trạng với tướng trạng là trạng thái nóng nực, tuy nhiên nó nhận được các tên gọi tương đương theo tác động về nhiên liệu là: “*lửa củi,*” “*lửa cỏ,*” “*lửa than đá,*” “*lửa phân bò,*” “*lửa trấu,*” “*lửa rác,*” bởi vì mọi ngọn lửa đều có tướng trạng là trạng thái nóng nực, tương tự như vậy, mọi tham ái đều có cùng một tướng trạng với tướng trạng là sự bám chặt, nhưng được trình bày với các tên gọi tương đương theo tác động về nhiên liệu của đối tượng là: “*ước muốn,*” “*tham ái,*” “*mũi tên,*” “*sự thiêu đốt,*” “*sự cuốn trôi,*” “*sự vướng mắc,*” “*sự thương yêu,*” “*sự mệt nhọc,*” “*sự quẩn luyến,*” “*biểu hiện của ngã mạn,*” “*sự trói buộc,*” “*sự mong mỏi,*” “*sự khao khát,*” “*sự thích thú.*” Bởi vì mọi tham ái có cùng một tướng trạng với tướng trạng là sự bám chặt. Và giống như đã được đề cập ở từ đồng nghĩa:

¹ *Theragāthāpāli - Trường Lão Kệ*, TTPV 31, tr. 131, câu kệ 448.

² Chín sự việc gây oán thù (*aghātavatthu*): “(Nghĩ rằng): ‘*Nó đã làm điều bất lợi cho ta,*’ rồi kết oán, ...” (*Mahāniddesapāli - Đại Diễn Giải*, TTPV 35, tr. 293).

3. “Āsā pihā ca¹ abhinandanā ca
anekadhātūsu sarā patitṭhitā,
aññānamūlappabhavā pajappitā
sabbā mayā byantikātā samūlakā²”ti. (Pe. 17; ss. S. i, 181)

Tañhāyetaṃ vevacanaṃ, yathāha bhagavā: “Rūpe tissa avigatarāgassa avigatachandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigataparilāhassa avigatataṇhassa,³ (evaṃ) vedanāya –pe– saññāya –pe– saṅkhāresu –pe– viññāṇe avigatarāgassa avigatachandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigataparilāhassa avigatataṇhassa, (sabbam suttaṃ vitthāretabbaṃ) (ss. S. iii, 107) tañhāyetaṃ vevacanaṃ, evaṃ yujjati.

Sabbo dukkhūpacāro kāmataṇhāsāṅkhāramūlako, na pana yujjati sabbo nibbidūpacāro kāmataṇhāparikkhāramūlako. Imāya yuttiyā aññamaññehi kāraṇehi gavesitabbaṃ.

Yathā hi⁴ bhagavā rāgacaritassa puggalassa asubhaṃ deseti,⁵ dosacaritassa bhagavā puggalassa mettaṃ deseti, mohacaritassa bhagavā puggalassa paṭiccasamuppādaṃ deseti, yadi hi bhagavā rāgacaritassa puggalassa mettaṃ cetovimuttiṃ deseyya sukhaṃ vā paṭipadaṃ dandhābhiññaṃ sukhaṃ vā paṭipadaṃ khippābhiññaṃ vipassanā-pubbaṅgamaṃ vā pahānaṃ deseyya, na yujjati desanā. Evaṃ yaṃ kiñci rāgassa anulomappahānaṃ dosassa anulomappahānaṃ mohassa anulomappahānaṃ sabbaṃ taṃ vicayena hārena vicinitvā yuttihārena yojetabbaṃ yāvaticā ñāṇassa bhūmi.

Mettāvihārissa sato vyāpādo cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, vyāpādo pahānaṃ abbatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Karuṇāvihārissa sato vihesā cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, vihesā pahānaṃ abbatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Muditā vihārissa sato arati cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, arati pahānaṃ abbatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Upekkhāvihārissa sato rāgo cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, rāgo pahānaṃ abbatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Animittāvihārissa sato nimittānusārī tena teneva viññāṇaṃ pavattatīti na yujjati desanā, nimittappahānaṃ⁶ abbatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Asmīti vigataṃ, ayamahasmīti na samanupassāmi. Atha ca pana me kismīti kathasmīti⁷ vicikicchā kathaṃkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, vicikicchā kathaṃkathāsallaṃ pahānaṃ abbatthaṃ gacchatīti yujjati desanā.

Yathā vā pana paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa sato kāmarāgabyāpādā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Avitakkasahagatā⁸ vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā.

¹ āsā ca pihā - Ma; āsā pipāsā - Sīmu.

² samūlikā - Ma, Sīmu.

³ avigatataṇhassa - itipāṭho Ma, PTS potthakesu na dissate.

⁴ yathāha - Sīmu; yathā - PTS.

⁵ desayati - Ma, PTS.

⁶ nimittaṃ pahānaṃ - Ma, PTS.

⁷ kismiñci katasmin ti - PTS.

⁸ vitakkasahagatā - Ma.

3. “*Sự mong mỏi, sự mong cầu, và sự thích thú, các mũi tên (tham ái) đã được thiết lập ở nhiều yếu tố, đã khởi tham muốn, có gốc rễ và nguồn phát khởi từ sự không biết, tất cả cùng gốc rễ đã được Ta làm chấm dứt.*”

Điều này là đồng nghĩa với tham ái, giống như đức Thế Tôn đã nói: “*Này Tissa, đối với người đã xa lìa luyện ái, đã xa lìa mong muốn, đã xa lìa sự yêu thương, đã xa lìa sự khao khát, đã xa lìa sự nồng nhiệt, đã xa lìa tham ái ở sắc, (tương tự) đối với người đã xa lìa luyện ái, đã xa lìa mong muốn, đã xa lìa sự yêu thương, đã xa lìa sự khao khát, đã xa lìa sự nồng nhiệt, đã xa lìa tham ái ở thọ –nt– ở tưởng –nt– ở các hành –nt– ở thức, (toàn bộ bài Kinh nên được giảng giải chi tiết).*” Điều này là đồng nghĩa với tham ái, và được kết nối như vậy.

Mọi phát khởi của khổ có sự tạo tác của tham ái về dục là gốc rễ, trái lại mọi phát khởi của nhàm chán có sự cần thiết của tham ái về dục là gốc rễ thì không được kết nối. Bằng cách kết nối này, nên tìm tòi với những lý do khác.

Giống như đức Thế Tôn chỉ bảo về đề mục tử thi cho người có tánh luyện ái, đức Thế Tôn chỉ bảo về tử ái cho người có tánh sân hận, đức Thế Tôn chỉ bảo về pháp tùy thuận sanh khởi cho người có tánh si mê, bởi vì nếu đức Thế Tôn chỉ bảo về sự giải thoát của tâm thông qua tử ái, chỉ bảo về lối thực hành thoải mái có thẳng trí chậm chạp, hoặc là lối thực hành thoải mái có thẳng trí mau chóng, hoặc là sự dứt bỏ có minh sát đi trước cho người có tánh luyện ái, sự chỉ bảo không được kết nối. Như vậy, bất cứ điều gì có sự dứt bỏ phù hợp của luyện ái, có sự dứt bỏ phù hợp của sân hận, có sự dứt bỏ phù hợp của si mê, sau khi tìm hiểu mọi điều ấy bằng cách truyền đạt tìm hiểu, nên gắn bó với cách truyền đạt kết nối tùy theo phạm vi của trí.

“*Đối với vị đang trú tâm tử, sân hận sẽ nắm giữ tâm của vị ấy và tồn tại*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*sân hận đi đến sự dứt bỏ và biến mất*” là sự chỉ bảo được kết nối. “*Đối với vị đang trú tâm bi, sự hãm hại sẽ nắm giữ tâm của vị ấy và tồn tại*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*sự hãm hại đi đến sự dứt bỏ và biến mất*” là sự chỉ bảo được kết nối. “*Đối với vị đang trú tâm hỷ, bất mãn sẽ nắm giữ tâm của vị ấy và tồn tại*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*bất mãn đi đến sự dứt bỏ và biến mất*” là sự chỉ bảo được kết nối. “*Đối với vị đang trú tâm xả, luyện ái sẽ nắm giữ tâm của vị ấy và tồn tại*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*luyện ái đi đến sự dứt bỏ và biến mất*” là sự chỉ bảo được kết nối. “*Đối với vị đang trú vô tướng, thức của vị ấy, có sự hồi tưởng về hiện tướng, vận hành bởi hiện tướng này khác*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*hiện tướng đi đến sự dứt bỏ và biến mất*” là sự chỉ bảo được kết nối. “*Khi (ý nghĩ) ‘Tôi là’ đã được xa lìa, tôi không nhận thấy rằng: ‘Tôi là cái này.’ Và hơn nữa, mũi tên hoài nghi và nghi hoặc rằng: ‘Tôi là ai?’ ‘Tôi là thế nào’ sẽ nắm giữ tâm của vị ấy và tồn tại*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*mũi tên hoài nghi và nghi hoặc đi đến sự dứt bỏ và biến mất*” là sự chỉ bảo được kết nối.

Hoặc là, giống như đối với vị đang thể nhập sơ thiền, “*sự luyện ái về dục và sân hận vận hành đi đến sự nổi bật*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu*” là sự chỉ bảo được kết nối; hoặc là, “*tướng và tác ý đồng hành với vô tâm vận hành đi đến sự giảm thiểu*” là sự chỉ bảo không được kết nối, “*chúng vận hành đi đến sự nổi bật*” là sự chỉ bảo được kết nối.

Dutiyam jhānaṃ samāpannaṃ sato vitakkavicārasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Upekkhāsukhasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Tatiyam jhānaṃ samāpannaṃ sato pītisukhasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Upekkhāsatipārisuddhisahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Catuttham jhānaṃ samāpannaṃ sato upekkhāsukhasahagatā¹ saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Ākāsānañcāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā.

Ākāsānañcāyatanam samāpannaṃ sato rūpasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Viññāṇañcāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Viññāṇañcāyatanam samāpannaṃ sato ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Ākiñcaññāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Ākiñcaññāyatanam samāpannaṃ sato viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Nevasaññānāsaññāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Nevasaññānāsaññāyatanam samāpannaṃ sato saññūpacārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Saññāvedayitanirodhasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā.

Kallatāparicitaṃ cittaṃ na ca abhinīhāraṃ khamatīti na yujjati desanā, kallatāparicitaṃ cittaṃ atha ca abhinīhāraṃ khamatīti yujjati desanā.

Evam sabbe nava suttantā yathādhammaṃ yathāvinayaṃ yathāsatthusāsaṇaṃ sabbato vicayena hārena vicinitvā yuttihārena yojetabbā ”ti. Tenāha āyasmā Mahākaccāno:² “Sabbesaṃ hārānaṃ yā bhūmi yo ca gocharo tesam ”ti.

Niyutto yuttihāro.

¹ upekkhāsahagatā - Ma, PTS.

² Mahākaccāyano - Ma.

“Đối với vị đang thể nhập nhị thiên, tướng và tác ý đồng hành với tâm và tứ vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối, “tướng và tác ý đồng hành với xả và lạc vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối. Đối với vị đang thể nhập tam thiên, tướng và tác ý đồng hành với hỷ và lạc vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối, “tướng và tác ý đồng hành với sự thanh tịnh của xả và niệm vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối. Đối với vị đang thể nhập tứ thiên, tướng và tác ý đồng hành với xả và lạc vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối. “Tướng và tác ý đồng hành với không vô biên xứ vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối.

Đối với vị đang thể nhập không vô biên xứ, tướng và tác ý đồng hành với sắc vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối, “tướng và tác ý đồng hành với thức vô biên xứ vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối. Đối với vị đang thể nhập thức vô biên xứ, tướng và tác ý đồng hành với không vô biên xứ vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối, “tướng và tác ý đồng hành với vô sở hữu xứ vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối. Đối với vị đang thể nhập vô sở hữu xứ, tướng và tác ý đồng hành với thức vô biên xứ vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối, “tướng và tác ý đồng hành với phi tướng phi phi tướng xứ vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối. Đối với vị đang thể nhập phi tướng phi phi tướng xứ, các sự tiếp cận tướng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo được kết nối, “tướng và tác ý đồng hành với sự diệt tận của thọ và tướng vận hành đi đến sự giảm thiểu” là sự chỉ bảo không được kết nối, “chúng vận hành đi đến sự nổi bật” là sự chỉ bảo được kết nối.

“Tâm đã được rèn luyện đúng đắn không kham nổi nguyện vọng” là sự chỉ bảo không được kết nối, còn “Tâm đã được rèn luyện đúng đắn kham nổi nguyện vọng” là sự chỉ bảo được kết nối.

Như vậy, sau khi tìm hiểu toàn bộ chín thể loại của Kinh đúng theo Pháp, đúng theo Luật, đúng theo lời dạy của bậc Đạo Sư một cách toàn diện với cách truyền đạt bằng sự tìm hiểu, nên gắn bó với cách truyền đạt bằng sự kết nối. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: *“Trong số tất cả các cách truyền đạt, phạm vi và hành xứ của chúng ...”*

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Kết Nối được kết thúc.

3. 1. 4. Padaṭṭhānahāravibhaṅgo

Tattha katamo padaṭṭhāno hāro? “Dhammaṃ deseti jino ”ti ayaṃ padaṭṭhāno hāro. Kiṃ deseti?¹ Sabbadhammayāthāva-asampañivedhalakkhaṇā avijjā, tassā vipallāsā padaṭṭhānaṃ. Ajjosānalakkhaṇā taṇhā, tassā piyarūpaṃ satarūpaṃ padaṭṭhānaṃ. Patthanalakkhaṇo lobho, tassa adinnādānaṃ padaṭṭhānaṃ. Vaṇṇasaṅghānabyañjanagahanalakkhaṇo subhasaññā, tassā indriyāsaṃvaro padaṭṭhānaṃ. Sāsavaphassa-upagamana-lakkhaṇā sukhasaññā, tassā assādo padaṭṭhānaṃ. Saṅkhatalakkhaṇānaṃ dhammānaṃ asamanupassanalakkhaṇā nīcāsāññā, tassā viññānaṃ padaṭṭhānaṃ. Anīcāsāññā-dukkhasaññā-asamanupassanalakkhaṇā attasāññā, tassā nāmakāyo padaṭṭhānaṃ. (ss. *Pe.* 121⁺)

Sabbadhammasampañivedhalakkhaṇā vijjā, tassā sabbaṃ neyyaṃ padaṭṭhānaṃ. Cittavikkhepaṭisaṃharaṇalakkhaṇo samatho, tassa asubhā padaṭṭhānaṃ. Icchāvacaraṭisaṃharaṇalakkhaṇo alobho, tassa adinnādānā veramaṇī padaṭṭhānaṃ. Abyāpajja²lakkhaṇo adoso, tassa paṇātipātā veramaṇī padaṭṭhānaṃ. Vatthu-avippaṭipādana³lakkhaṇo amoho, tassa sammāpaṭipatti padaṭṭhānaṃ. Vinīlakavipubbakagahanalakkhaṇā asubhasaññā, tassā nibbidā padaṭṭhānaṃ. Sāsavaphassaparijānanalakkhaṇā dukkhasaññā, tassā vedanā padaṭṭhānaṃ. Saṅkhatalakkhaṇānaṃ dhammānaṃ samanupassanalakkhaṇā anīcāsāññā, tassā uppādavayā padaṭṭhānaṃ. Sabbadhammānaṃ⁴ abhinivesalakkhaṇā anattasāññā, tassā dhammasāññā padaṭṭhānaṃ. (ss. *Pe.* 121⁺)

Pañcakāmaguṇā kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ. Pañcīndriyāni rūpīni rūparāgassa padaṭṭhānaṃ. Chaṭṭhāyatanā⁵ bhavarāgassa padaṭṭhānaṃ. Nibbattibhāvānupassitā⁶ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ padaṭṭhānaṃ. Pubbenivāsānussati ñāṇadassanassa padaṭṭhānaṃ.

Okappa⁷lakkhaṇā saddhā, adhimuttipaccupaṭṭhānā ca. Anāvilalakkhaṇo pasādo, saṃpasīdanapaccupaṭṭhāno ca. Abhipattiyana⁸lakkhaṇā saddhā, tassā aveccapasādo⁹ padaṭṭhānā. Anāvilalakkhaṇo pasādo, tassa saddhā padaṭṭhānaṃ. Ārambhalakkhaṇaṃ viriyaṃ, tassa sammappadhānaṃ padaṭṭhānaṃ. Apilāpanalakkhaṇā sati, tassā satipaṭṭhānaṃ padaṭṭhānaṃ. Ekaggalakkhaṇo samādhi, tassa jhānāni padaṭṭhānaṃ. Sampajānana¹⁰-lakkhaṇā paññā, tassā saccāni padaṭṭhānaṃ. (ss. *Pe.* 128-9)

¹ desayati - PTS.

² abyāpajja - Ma.

³ avippaṭipatti - Ma.

⁴ sabbadhamma - Ma.

⁵ chaḷāyatanā - PTS.

⁶ nibbattabhāvānupassitā - Ma; nibbattibhāvānupassitā - PTS.

⁷ okappana - Ma, PTS.

⁸ abhipatthiyana - Ma, PTS, Simu.

⁹ aveccapasādo - Ma, PTS.

¹⁰ pajānana - Ma, PTS.

3. 1. 4. Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Nền tảng

Ở đây, cách truyền đạt bằng nền tảng là cách nào? “*Dấng Chiến Thắng chỉ bảo Giáo Pháp, ...*”¹ đây là cách truyền đạt bằng nền tảng. Chỉ bảo gì? Vô minh có sự không hoàn toàn thấu triệt chính xác về tất cả các pháp là tướng trạng, (bốn) điều trái khuấy là nền tảng của nó. Tham ái có sự bám chặt là tướng trạng, vẻ đáng yêu, vẻ khoan khoái là nền tảng của nó. Tham có sự ước nguyện là tướng trạng, (ý định) trộm cắp là nền tảng của nó. Tướng về cái đẹp có sự nắm giữ màu sắc, cử chỉ, và đặc điểm là tướng trạng, sự không thu thúc các quyền là nền tảng của nó. Tướng về khoái lạc có sự tiếp cận xúc có lậu hoặc là tướng trạng, sự hứng thú là nền tảng của nó. Tướng về thường còn có sự không quan sát các pháp có đặc điểm đã được tạo tác là tướng trạng, thức là nền tảng của nó. Tướng về tự ngã có sự không quan sát tướng về vô thường và tướng về khổ não là tướng trạng, danh thân² là nền tảng của nó.

Minh có sự hoàn toàn thấu triệt về tất cả các pháp là tướng trạng, tất cả điều-có-thể-biết là nền tảng của nó. Chỉ tịnh có sự ngăn chặn trạng thái tán loạn của tâm là tướng trạng, sự bất tịnh (từ thi, 32 thể trược) là nền tảng của nó. Vô tham có sự ngăn chặn tâm hoạt động của ước muốn là tướng trạng, sự tránh xa việc trộm cắp là nền tảng của nó. Vô sân có không sân hận là tướng trạng, sự tránh xa việc sát sanh là nền tảng của nó. Vô si có sự không thực hành sai trái trong công việc là tướng trạng, sự thực hành đúng đắn là nền tảng của nó. Tướng về bất tịnh có sự nắm giữ trạng thái đổi màu xanh hoặc trạng thái chảy nước vàng (của xác chết) là tướng trạng, sự nhàm chán là nền tảng của nó. Tướng về khổ có sự biết toàn diện về xúc có lậu hoặc là tướng trạng, cảm thọ là nền tảng của nó. Tướng về vô thường có sự quan sát các pháp có đặc điểm đã được tạo tác là tướng trạng, sinh và diệt là nền tảng của nó. Tướng về vô ngã có sự chấp chặt đối với tất cả các pháp là tướng trạng, tướng về các pháp là nền tảng của nó.

Năm loại dục là nền tảng của sự luyến ái về dục. Năm quyền có sắc là nền tảng của sự luyến ái về sắc. Xứ thứ sáu (ý xứ) là nền tảng của sự luyến ái về hiện hữu. Trạng thái quan sát bản thể của việc sanh ra là nền tảng của năm thủ uẩn. Trí nhớ về các kiếp sống trước là nền tảng của sự biết và sự thấy.

Tín có sự tin cậy là tướng trạng và có sự hiện diện của việc hướng đến. Sự tịnh tín có sự không bị xáo trộn là tướng trạng và có sự hiện diện của sự làm cho trong sạch. Tín có sự phó thác là tướng trạng, sự tịnh tín bất động là nền tảng của nó. Sự tịnh tín có sự không bị xáo trộn là tướng trạng, tín là nền tảng của nó. Tinh tấn có sự ra sức là tướng trạng, chánh cần là nền tảng của nó. Niệm có sự không lơ là là tướng trạng, sự thiết lập niệm là nền tảng của nó. Định có sự chuyên nhất là tướng trạng, các tầng thiền là nền tảng của nó. Tuệ có sự nhận biết rõ là tướng trạng, các Chân Lý là nền tảng của nó.

¹ Đây là phần đầu của câu kệ số 4 ở trang 9 của tập Kinh (ND).

² Danh thân (*nāmakāya*): tập hợp các yếu tố thuộc về tâm, gồm có ‘thọ, tưởng, tư, tâm, xúc, tác ý.’ Xem định nghĩa ở trang 115 (ND).

Aparo nayo: Assādamanasikāralakkhaṇo ayoniso manasikāro, tassa avijjā padaṭṭhānaṃ. Saccasammohanalakkhaṇā avijjā, sā¹ saṅkhārānaṃ padaṭṭhānaṃ. Punabbhavavirohaṇalakkhaṇā saṅkhārā, te² viññāṇassa padaṭṭhānaṃ. Opapaccayikanibbattilakkhaṇaṃ viññāṇaṃ, taṃ nāmarūpassa padaṭṭhānaṃ. Nāmakāyarūpakāyasaṅghātalakkhaṇaṃ nāmarūpaṃ, taṃ saḷāyatanassa³ padaṭṭhānaṃ. Indriyavavatthānalakkhaṇaṃ saḷāyatanāṃ, taṃ phassa padaṭṭhānaṃ. Cakkhurūpaviññāṇa-sannipātalakkhaṇo phasso, so⁴ vedanāya padaṭṭhānaṃ. Itthāniṭṭhānubhavana⁵lakkhaṇā vedanā, sā taṇhāya padaṭṭhānaṃ. Ajjhosaṇalakkhaṇā taṇhā, sā upādānassa padaṭṭhānaṃ. Opapaccayikaṃ upādānaṃ, taṃ bhavassa padaṭṭhānaṃ. Nāmakāyarūpakāyasambhavanalakkhaṇo bhavo, so jātiyā padaṭṭhānaṃ. Khandhānaṃ⁶ pātubhavanalakkhaṇā jāti, sā jarāya padaṭṭhānaṃ. Upadhiparipākalakkhaṇā jarā, sā maraṇassa padaṭṭhānaṃ. Jīvitindriya-upaccheda⁷lakkhaṇaṃ maraṇaṃ, taṃ sokassa padaṭṭhānaṃ. Ussukkakārako soko, so paridevassa padaṭṭhānaṃ. Lālapakārako paridevo, so dukkhassa padaṭṭhānaṃ. Kāyasampīlanaṃ dukkhaṃ, taṃ domanassassa padaṭṭhānaṃ. Cittapīlanaṃ⁸ domanassaṃ, taṃ upāyāsassa padaṭṭhānaṃ. Odahanakārako upāyāso, so bhavassa padaṭṭhānaṃ. (ss. *Pe.* 117-8) Imāni bhavaṅgāni yadā samaggāni nibbattāni bhavanti so bhavo, taṃ saṃsāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ.

Niyyānikalakkhaṇo maggo, so nirodhassa padaṭṭhānaṃ. Titthaññutā pītaññutāya padaṭṭhānaṃ. Pītaññutā mattaññutāya⁹ padaṭṭhānaṃ. Mattaññutā attaññutāya padaṭṭhānaṃ. Attaññutā pubbekatapuññatāya padaṭṭhānaṃ. Pubbekatapuññatā patirūpadesavāsassa padaṭṭhānaṃ. Patirūpadesavāso sappurisūpanissayassa padaṭṭhānaṃ. Sappurisūpanissayo attasammā¹⁰paṇidhānassa padaṭṭhānaṃ. Attasammāpaṇidhānaṃ silānaṃ padaṭṭhānaṃ. Silāni avipparisāraṇassa padaṭṭhānaṃ. Avipparisāro pāmujjassa¹¹ padaṭṭhānaṃ. Pāmujjaṃ pītiyā padaṭṭhānaṃ. Pīti passaddhiyā padaṭṭhānaṃ. Passaddhi sukhassa padaṭṭhānaṃ. Sukhaṃ samādhissa padaṭṭhānaṃ. Samādhi yathābhūtaññadassanassa padaṭṭhānaṃ. Yathābhūtaññā-dassanaṃ nibbidāya padaṭṭhānaṃ. Nibbidā virāgassa padaṭṭhānaṃ. Virāgo vimuttiyā padaṭṭhānaṃ. Vimutti vimuttiññadassanassa padaṭṭhānaṃ. Evaṃ yo koci upanissayo yo koci paccayo sabbo so padaṭṭhānaṃ. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Dhammaṃ deseti jino ”ti.

Niyutto padaṭṭhāno hāro.

¹ taṃ - PTS.

² taṃ - PTS.

³ chaḷāyatanassa - Ma, PTS.

⁴ taṃ - PTS.

⁵ itthāniṭṭha-anubhavana - Ma.

⁶ khandha - Ma, PTS.

⁷ jīvitindriyupaccheda - Ma;

jīvitindriyūpaccheda - PTS.

⁸ cittasampīlanaṃ - Ma, PTS.

⁹ pattaññutāya - Ma.

¹⁰ attasamā - PTS.

¹¹ pāmojjassa - Ma.

Sự hướng dẫn khác: Tác ý không đúng đường lối có sự tác ý vào sự hứng thú là tướng trạng, vô minh là nền tảng của nó. Vô minh có sự mê muội về (bốn) Chân Lý là tướng trạng, nó là nền tảng của các hành. Các hành có sự làm gia tăng sự hiện hữu lại nữa là tướng trạng, chúng là nền tảng của thức. Thức có sự sanh ra liên quan đến tái sanh là tướng trạng, nó là nền tảng của danh sắc. Danh sắc có sự liên kết của danh thân và sắc thân¹ là tướng trạng, nó là nền tảng của sáu xứ. Sáu xứ có sự khẳng định (sáu) giác quan là tướng trạng, nó là nền tảng của xúc. Xúc có sự hội hợp của mắt, cảnh sắc, và thức là tướng trạng, nó là nền tảng của thọ. Thọ có sự chấp nhận điều ước muốn hoặc không ước muốn là tướng trạng, nó là nền tảng của ái. Ái có sự bám chặt là tướng trạng, nó là nền tảng của thủ. Thủ có sự liên quan đến tái sanh, nó là nền tảng của hữu. Hữu có sự hình thành danh thân và sắc thân là tướng trạng, nó là nền tảng của sanh. Sanh có sự xuất hiện của các uẩn là tướng trạng, nó là nền tảng của già. Già có sự chín muồi của mầm tái sanh là tướng trạng, nó là nền tảng của chết. Chết có sự cắt đứt mạng quyền là tướng trạng, nó là nền tảng của sâu muộn. Sâu muộn là yếu tố tạo ra sự bực bội, nó là nền tảng của than vãn. Than vãn là yếu tố tạo ra sự nói làm nhảm, nó là nền tảng của khổ đau. Khổ đau là sự ép bức thân, nó là nền tảng của ưu phiền. Ưu phiền là sự ép bức tâm, nó là nền tảng của lo âu. Lo âu là yếu tố tạo ra sự đốt nóng, nó là nền tảng của hữu. Các chi phần của hữu này khi được hợp nhất và sanh lên, đó là hữu, nó là nền tảng của luân hồi.

Đạo có sự dẫn dắt ra khỏi là tướng trạng, nó là nền tảng của Diệt. Việc biết về bốn nước là nền tảng của việc biết được uống nước. Việc biết được uống nước là nền tảng của việc biết sự chừng mực. Việc biết sự chừng mực là nền tảng của việc biết về bản thân. Việc biết về bản thân là nền tảng của việc đã làm phước thiện trong quá khứ. Việc đã làm phước thiện trong quá khứ là nền tảng của việc cư ngụ ở địa phương thích hợp. Việc cư ngụ ở địa phương thích hợp là nền tảng của việc hầu cận bậc chân nhân. Việc hầu cận bậc chân nhân là nền tảng của việc quyết định đúng đắn cho bản thân. Việc quyết định đúng đắn cho bản thân là nền tảng của các giới. Các giới là nền tảng của sự không hối hận. Sự không hối hận là nền tảng của sự hân hoan. Sự hân hoan là nền tảng của hỷ. Hỷ là nền tảng của tịnh. Tịnh là nền tảng của lạc. Lạc là nền tảng của định. Định là nền tảng của sự biết và thấy đúng theo thực thể. Sự biết và thấy đúng theo thực thể là nền tảng của nhàm chán. Nhàm chán là nền tảng của việc xa lìa tham ái. Xa lìa tham ái là nền tảng của việc giải thoát. Giải thoát là nền tảng của sự biết và sự thấy về giải thoát. Như vậy, bất cứ điều gì là sự nâng đỡ nào, bất cứ điều gì là duyên cớ, mọi điều ấy đều là nền tảng. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Đấng Chiến Thắng chỉ bảo Giáo Pháp, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Nền Tảng được kết thúc.

¹ Sắc thân (*rūpakāya*): tập hợp các yếu tố thuộc về sắc. Xem định nghĩa ở trang 115 (ND).

3. 1. 5. Lakkhaṇahāravibhaṅgo

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? “Vuttamhi ekadhamme” ti ayaṃ lakkhaṇo hāro. Kiṃ lakkhayati? Ye dhammā ekalakkhaṇā, tesam dhammānaṃ ekasmiṃ dhamme vutte avasiṭṭhā dhammā vuttā bhavanti. Yathā kiṃ bhavē? Yathāha bhagavā: “Cakkhuṃ bhikkhave anavaṭṭhitam ittaram parittam pabhaṅgu parato dukkham byasanaṃ calaṃ¹ kukkulaṃ² saṅkhāram vadhakaṃ amittamajjhe.” Imasmiṃ cakkhusmiṃ vutte avasiṭṭhāni ajjhakkāni āyatanāni vuttāni bhavanti. Kena kāraṇena? Sabbāni hi cha ajjhakkāni āyatanāni vadhakattḥena ekalakkhaṇāni.

Yathā cāha bhagavā: “Atīte rādha, rūpe anapekkho hohi,³ anāgataṃ rūpaṃ mā abhinandi paccuppanassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya cāgāya paṭinissaggāya paṭipajja.” Imasmiṃ rūpakkhandhe vutte avasiṭṭhā khandhā vuttā bhavanti. Kena kāraṇena? Sabbe hi pañcakkhandhā yamakovādasutte vadhakattḥena ekalakkhaṇā vuttā. (S. iii, 113) Yathā cāha bhagavā:

“Yesam ca susamāraddhā niccam kāyagatā sati,
akiccaṃ te na sevanti kicce sātaccakārino.” (Dh. ck.293; Pe. 91)

Iti kāyagatāya satiyā vuttāya vuttā bhavanti vedanāgatā sati cittaḡatā sati⁴ dhammagatā ca. Tathā “yaṃ kiñci diṭṭham vā sutam vā mutaṃ vā” ti vutte vuttam bhavati viññātam.

Yathā cāha bhagavā: “Tasmātiha tvaṃ bhikkhu kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.” (ss. M. iii, 83)

“Ātāpī” ti viriyindriyaṃ; “sampajāno” ti paññindriyaṃ; “satimā” ti satindriyaṃ; “vineyya loke abhijjhādomanassaṃ” ti samādhindriyaṃ; evaṃ kāye kāyānupassino viharato cattāro satipaṭṭhānā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Kena kāraṇena? Ekalakkhaṇattā catunnaṃ indriyānaṃ. Catusu satipaṭṭhānesu bhāviyamānesu cattāro sammappadhānā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Catusu sammappadhānesu bhāviyamānesu cattāro iddhipādā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Catusu iddhipādesu bhāviyamānesu pañcindriyāni bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Pañcasu indriyesu bhāviyamānesu pañca balāni bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Pañcasu balesu bhāviyamānesu satta bojjhaṅgā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Sattasu bojjhaṅgesu bhāviyamānesu ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanā pāripūriṃ gacchati. Sabbe ca⁵ bodhaṅgamā dhammā⁶ bodhipakkhiyā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Kena kāraṇena? Sabbe hi bodhaṅgamā dhammā bodhipakkhiyā nīyānika⁷ lakkhaṇena ekalakkhaṇā. Te ekalakkhaṇattā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti.

¹ calanaṃ - Ma.

² kukkulaṃ - Ma.

³ anapekkho hoti - Ma, PTS.

⁴ cittaḡatā - Ma, PTS.

⁵ sabbeva - Ma.

⁶ bojjhaṅgā dhammā - Simu.

⁷ neyyānika - Ma, Pu;

nīyānika - Ma, PTS.

3. 1. 5.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Tượng Trạng

Ở đây, cách truyền đạt bằng tượng trạng là cách nào? “*Khi một pháp được nói đến, ...*”¹ đây là cách truyền đạt bằng tượng trạng. Phân theo tượng trạng đối tượng nào? Các pháp nào có chung tượng trạng; khi một pháp trong số các pháp ấy được nói đến, thì các pháp còn lại được nói đến. Là giống như điều gì? Giống như đức Thế Tôn đã nói: “*Này các tỳ khưu, mắt là không vững chãi, ngắn ngủi, nhỏ nhoi, mảnh mai, xa lạ, khổ đau, là sự tổn hại, bị dao động, là tro bụi, là pháp tạo tác, kẻ sát thủ giữa những kẻ thù.*” Khi mắt này được nói đến, thì các xứ thuộc nội phần còn lại được nói đến. Bởi lý do gì? Bởi vì tất cả sáu xứ thuộc nội phần có chung tượng trạng với ý nghĩa là kẻ sát thủ.

Và giống như đức Thế Tôn đã nói: “*Này Rādhā, người hãy là người không có sự trông mong ở sắc quá khứ, người chớ thích thú về sắc vị lai, người hãy thực hành nhằm đưa đến sự nhàm chán, sự xa lìa luyến ái, sự diệt tận, sự xả bỏ, sự buông bỏ đối với sắc hiện tại.*” Khi sắc uẩn này được nói đến, thì các uẩn còn lại được nói đến. Bởi lý do gì? Bởi vì tất cả năm uẩn có chung tượng trạng với ý nghĩa là kẻ sát thủ được nói đến ở Kinh Giáo Huấn Yamaka. Và giống như đức Thế Tôn đã nói:

“*Còn đối với những vị nào khéo nỗ lực, thường xuyên có niệm hướng đến thân, các vị ấy không phụng sự việc không cần làm, có sự thực hiện đều đặn các việc cần làm.*”²

Như thế, khi niệm hướng đến thân được nói đến, thì niệm hướng đến thọ, niệm hướng đến tâm và hướng đến pháp được nói đến. Tương tự như thế, “*bất cứ điều gì đã được thấy, hoặc đã được nghe, hoặc đã được cảm giác*” được nói đến, thì điều đã được nhận thức được nói đến.

Và giống như đức Thế Tôn đã nói: “*Này tỳ khưu, vì thế ở đây người hãy sống có sự quan sát thân trên thân, có nhiệt tâm, có sự nhận biết rõ rệt, có niệm, sau khi đã loại trừ tham đắm và ưu phiền ở thế gian.*”

“*Có nhiệt tâm*” là tấn quyền; “*có sự nhận biết rõ rệt*” là tuệ quyền; “*có niệm*” là niệm quyền; “*sau khi đã loại trừ tham đắm và ưu phiền ở thế gian*” là định quyền; như vậy đối với vị đang sống có sự quan sát thân trên thân, bốn sự thiết lập niệm đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Bởi lý do gì? Bởi trạng thái có chung tượng trạng của bốn quyền. Khi bốn sự thiết lập niệm đang được tu tập, bốn chánh cần đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi bốn chánh cần đang được tu tập, bốn nền tảng của thân thông đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi bốn nền tảng của thân thông đang được tu tập, năm quyền đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi năm quyền đang được tu tập, năm lực đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi năm lực đang được tu tập, bảy yếu tố đưa đến giác ngộ đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi bảy yếu tố đưa đến giác ngộ đang được tu tập, Thánh Đạo tám chi phần đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Và tất cả các pháp đi đến giác ngộ, dự phần vào giác ngộ đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Bởi lý do gì? Bởi vì tất cả các pháp đi đến giác ngộ, dự phần vào giác ngộ có chung tượng trạng với tượng trạng dẫn dắt ra khỏi. Do trạng thái có chung tượng trạng, chúng đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập.

¹ Đây là phần đầu của câu kệ số 5 ở trang 9 của tập Kinh (ND).

² Dhammapadapāḷi - Pháp Cú, TTPV tập 28, tr. 99, câu kệ 293.

Evam akusalā¹ dhammā ekalakkhaṇattā pahānaṃ abbattham gacchanti: Catusu satipaṭṭhānesu bhāviyamānesu vipallāsā pahiyanti,² āhārā cassa pariññaṃ gacchanti, upādānehi anupādāno bhavati, yogehi ca viṣayutto bhavati, ganthehi³ ca vippayutto bhavati, āsavehi ca anāsavo bhavati, oghehi ca nittiṇṇo⁴ bhavati, sallehi ca visallo bhavati, viññāṇaṭṭhitiyo cassa pariññaṃ gacchanti, agatigamanehi ca⁵ na agatiṃ gacchati. Evam akusalāpi dhammā ekalakkhaṇattā pahānaṃ abbattham gacchanti.

Yattha vā pana rūpindriyaṃ desitaṃ, desitā tattheva rūpadhātu rūpakkhandho rūpañcāyatanaṃ. Yattha vā pana sukhā vedanā desitā, desitaṃ tattha sukhindriyaṃ somanassindriyaṃ dukkhasamudayo ca ariyasaccaṃ. Yattha vā pana dukkhā vedanā desitā, desitaṃ tattha dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ dukkhaṃ ca ariyasaccaṃ. Yattha vā pana adukkhamasukhā vedanā desitā, desitaṃ tattha upekkhindriyaṃ sabbo ca paṭiccasamuppādo. Kena kāraṇena? Adukkhamasukhāya hi vedanāya avijjā anuseti, avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ,⁶ saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaṇaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (ss. S. ii, 1) So ca sarāga-sadosa-samohasaṃkilesapakkhena hātabbo. Vitarāga-vītadosa-vītamoha-ariyadhammehi hātabbo.

Evam ye dhammā ekalakkhaṇā kiccato ca lakkhaṇato ca sāmāññato ca cutūpapātato ca tesam dhammānaṃ ekasmiṃ dhamme vutte avasiṭṭhā dhammā vuttā bhavanti. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Vuttamhi ekadhamme”ti.

Niyutto lakkhaṇo hāro.

3. 1. 6. Catubyūhahāravibhaṅgo

Tattha katamo catubyūho hāro? “Neruttamadhippāyo”ti ayaṃ. Byañjanaena suttassa neruttañca adhippāyo ca nidānañca pubbāparasandhi ca gavesitabbā.⁷

¹ akusalā pi - Ma, PTS.

² pahiyanti - PTS.

³ gandhehi - PTS.

⁴ nitthiṇṇo - Ma; nitiṇṇo - PTS.

⁵ ca - itisaddo Ma potthake na dissate.

⁶ chaḷāyatanaṃ - PTS.

⁷ gavesitabbo - Ma.

Tương tự như vậy, các pháp bất thiện, do trạng thái có chung tướng trạng, cũng đi đến sự dứt bỏ và biến mất: Khi bốn sự thiết lập niệm đang được tu tập, các điều trái khuấy được dứt bỏ, và các yếu tố nuôi dưỡng của vị này đi đến sự biết toàn diện, (vị ấy) là không có chấp thủ với các chấp thủ, là không bị ràng buộc với các sự gấn bó, là được thoát khỏi các sự trói buộc, là không có lậu hoặc với các lậu hoặc, là đã vượt ra khỏi các dòng lũ, là có sự nhổ lên mũi tên khỏi các mũi tên, và các sự trụ vững của thức của vị này đi đến sự biết toàn diện, (vị ấy) không đi đến sự sai trái với các việc đi đến sự sai trái. Như vậy, các pháp bất thiện, do trạng thái có chung tướng trạng, cũng đi đến sự dứt bỏ, sự biến mất.

Hoặc là, nơi nào sắc quyền được chỉ bảo, chính nơi ấy sắc giới, sắc uẩn, và sắc xứ được chỉ bảo. Hoặc là, nơi nào thọ lạc được chỉ bảo, nơi ấy lạc quyền, hỷ quyền, và Chân Lý Cao Thượng về Khổ Tập được chỉ bảo. Hoặc là, nơi nào thọ khổ được chỉ bảo, nơi ấy khổ quyền, ưu quyền, và Chân Lý Cao Thượng về Khổ được chỉ bảo. Hoặc là, nơi nào thọ không khổ không lạc được chỉ bảo, nơi ấy xả quyền và toàn bộ tùy thuận sanh khởi được chỉ bảo. Bởi lý do gì? Bởi vì vô minh tiềm ẩn ở thọ không khổ không lạc, vô minh duyên cho các hành, các hành duyên cho thức, thức duyên cho danh sắc, danh sắc duyên cho sáu xứ, sáu xứ duyên cho xúc, xúc duyên cho thọ, thọ duyên cho ái, ái duyên cho thủ, thủ duyên cho hữu, hữu duyên cho sanh, sanh duyên cho lão, tử, sầu-bi-khổ-ưu-não sanh khởi; như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này. Và pháp (duyên sinh) ấy nên được từ bỏ cùng với nhóm phiền não có luyến ái, có sân hận, có si mê; pháp ấy nên được từ bỏ bởi các pháp cao thượng đã được xa lìa luyến ái, đã được xa lìa sân hận, đã được xa lìa si mê.

Như vậy, các pháp nào có chung tướng trạng về phận sự, về tướng trạng, về tính chất tương tự, về sự hoại diệt và sự sanh lên, khi một pháp trong số các pháp ấy được nói đến, thì các pháp còn lại được nói đến. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Khi một pháp được nói đến, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Tướng Trạng được kết thúc.

3. 1. 6.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Bốn Sự Dàn Trận

Ở đây, cách truyền đạt bằng bốn sự dàn trận là cách nào? Là điều này: “*Ngữ pháp và chủ tâm, ...*” Thông qua văn tự, nên tìm tòi về ngữ pháp, về chủ tâm, về căn nguyên, và về sự kết hợp điều trước và điều sau của Kinh.

1. Tattha katamaṃ neruttaṃ? Yā nirutti padasaṃhitā yaṃ dhammānaṃ nāmaso ñāṇaṃ. Yadā hi bhikkhu atthassa nāmaṃ¹ jānāti dhammassa ca nāmaṃ jānāti, tathā tathā naṃ abhiniropeti, ayaṃ vuccati² atthakusalo dhammakusalo byañjanakusalo niruttikusalo pubbāparakusalo desanākusalo atītādhivacanakusalo anāgatādhivacanakusalo paccuppannādhivacanakusalo itthādhivacanakusalo purisādhivacanakusalo napuṃsakādhivacanakusalo ekādhivacanakusalo anekādhivacanakusalo. (ss. *Pe.* 91-2) Evaṃ sabbānipi³ kātābbāni janapadaneruttāni sabbā ca janapadaniruttiyo, ayaṃ nirutti padasaṃhitā.

2. Tattha katamo adhippāyo?

i. “Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ
chattaṃ mahantaṃ yatha vassakāle,
esānisaṃso dhamme suciṇṇe
na duggatiṃ gacchati dhammacārī ”ti. (*Pe.* 44; ss. *Thag.* 303)
Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye apāyehi parimuccitukāmā bhavissanti
te dhammacārino⁴ bhavissantīti, ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

ii. “Coro yathā sandhimukhe gahīto
sakammunā haññate⁵ bajjhate ca,
evaṃ ayaṃ pecca pajā parattha
sakammunā haññate⁵ bajjhate cā ”ti. (ss. *M.* ii, 74)
Idha bhagavato ko adhippāyo? Saṃcetanikānaṃ katānaṃ kammānaṃ
upacitānaṃ dukkhavedaniyānaṃ aniṭṭhaṃ asātaṃ vipākaṃ
paccanubhavissatīti, ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

iii. “Sukhakāmāni bhūtāni yo daḍḍena vihiṃsati,
attano sukhamesāno pecca so na labhate sukhan ”ti. (*Dh.* ck.131)
Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye sukkena atthikā bhavissanti te
pāpakammaṃ⁶ na karissantīti, ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

iv. “Middhī yadā hoti mahagghaso ca
niddāyitā samparivattasāyī,
mahāvarāhova nivāpapuṭṭho
punappunaṃ gabbhamupeti mando ”ti. (*Dh.* ck.325)
Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye jarāmarāṇena aṭṭiyitukāmā bhavissanti
te bhavissanti bhojane mattaññuno indriyesu guttadvārā pubba-
rattāpararattaṃ jāgariyānuyogamanuyuttā vipassakā kusalesu dhammesu
sagāravā ca sabrahmacārīsu thesesu navesu majjhimesūti, ayaṃ ettha
bhagavato adhippāyo.

¹ atthassa ca nāmaṃ - Ma, PTS.

² ayaṃ vuccati - Ma.

³ sabbāni - Ma.

⁴ dhammacārī - PTS.

⁵ haññati - Ma.

⁶ pāpakaṃ kammaṃ - PTS.

1. Ở đây, cái nào là thuộc về ngữ pháp? Ngôn ngữ là sự kết hợp các từ, là sự hiểu biết về tên gọi của các pháp. Bởi vì khi vị tỳ khưu biết tên gọi của ý nghĩa và biết tên gọi của pháp, rồi ứng dụng nó một cách tương xứng, vị này được gọi là thiện xảo về ý nghĩa, thiện xảo về pháp, thiện xảo về văn tự, thiện xảo về ngôn ngữ, thiện xảo về sự tuần tự trước sau, thiện xảo về chỉ báo, thiện xảo về từ gọi ở thì quá khứ, thiện xảo về từ gọi ở thì vị lai, thiện xảo về từ gọi ở thì hiện tại, thiện xảo về từ gọi thuộc nữ tánh, thiện xảo về từ gọi thuộc nam tánh, thiện xảo về từ gọi thuộc trung tánh, thiện xảo về từ gọi ở số ít, thiện xảo về từ gọi ở số nhiều. Toàn bộ những điều liên quan ngữ pháp của xứ sở và toàn bộ ngôn ngữ của xứ sở nên được thực hiện như vậy; điều này là ngôn ngữ, là sự kết hợp các từ.

2. Ở đây, việc nào là chủ tâm?

i. *“Thật vậy, thiện pháp hộ trì người có sự thực hành thiện pháp, ví như chiếc lọng to lớn bảo vệ con người vào thời điểm của cơn mưa. Điều này là lợi ích khi thiện pháp khéo được thực hành: Người có sự thực hành thiện pháp không đi đến khổ cảnh.”*¹

Ở đây, điều gì là chủ tâm của đức Thế Tôn? *“Những ai có mong muốn hoàn toàn giải thoát khỏi các đọa xứ, họ sẽ trở thành những người có sự thực hành thiện pháp;”* ở đây, điều này là chủ tâm của đức Thế Tôn.

ii. *“Giống như kẻ trộm bị bắt ở nơi đột nhập, bị đánh đập và bị giam cầm bởi việc làm của mình, tương tự như vậy, người này sau khi chết ở kiếp sống khác, (cũng sẽ) bị đánh đập và bị giam cầm bởi nghiệp của mình.”*

Ở đây, điều gì là chủ tâm của đức Thế Tôn? *“Kẻ ấy sẽ gánh chịu quả thành tựu không được mong muốn, không khoan khoái của những cảm thọ khổ đã được tích lũy của những việc làm đã được thực hiện một cách cố ý;”* ở đây, điều này là chủ tâm của đức Thế Tôn.

iii. *“Kẻ nào trong lúc tâm cầu hạnh phúc cho bản thân mà hãm hại các chúng sanh có lòng mong mỏi hạnh phúc bằng gây gộc, kẻ ấy không đạt được hạnh phúc sau khi chết.”*²

Ở đây, điều gì là chủ tâm của đức Thế Tôn? *“Những ai có sự tâm cầu hạnh phúc thì sẽ không tạo nghiệp ác;”* ở đây, điều này là chủ tâm của đức Thế Tôn.

iv. *“Lúc biếng nhác và ăn nhiều, mê ngủ, nằm trần trở, ví như con heo bị được nuôi bằng cám thừa, kẻ ngu sanh vào bào thai lợt này đến lợt khác.”*³

Ở đây, điều gì là chủ tâm của đức Thế Tôn? *“Những người nào có sự mong muốn (không còn) bị phiền phức với già và chết, những người ấy sẽ có sự biết chừng mực ở vật thực, có cửa vào ở các giác quan đã được gìn giữ, đã được gắn bó với sự luyện tập về tinh thức vào canh đầu và canh cuối của đêm, có thực hành minh sát ở các thiện pháp, và có sự tôn kính các vị đồng Phạm hạnh trưởng lão, mới tu, hoặc trung niên;”* ở đây, điều này là chủ tâm của đức Thế Tôn.

¹ *Jātakapāli - Bốn Sanh* tập 1, TTPV 32, tr. 371, câu kệ 1454.

² *Dhammapadapāli - Pháp Cú*, TTPV tập 28, tr. 57, câu kệ 131.

³ *Sdd.*, tr. 107, câu kệ 325.

v. “Appamādo amatapadaṃ pamādo maccuno padaṃ,
appamattā na miyanti¹ ye pamattā yathā matā ”ti. (*Dh.* ck.21; *Pe.* 92)
Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye amatapariyesanaṃ pariyesitukāmā
bhavissanti te appamattā viharissantīti, ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.
Ayaṃ adhippāyo.

3. Tattha katamaṃ nidānaṃ? Yathā so dhaniyo gopālako bhagavantaṃ
āha:

vi. “Nandati puttehi puttimā
gomiko² gohi tatheva nandati,
upadhī hi narassa nandanā
na hi so nandati yo nirūpadhī ”ti. (*S.* i, 107; *Sn.* ck.33)

Bhagavā āha:

vii. “Socati puttehi puttimā
gomiko³ gohi tatheva socati,
upadhī hi narassa socanā
na hi so socati yo nirūpadhī ”ti. (*S.* i, 108; *Sn.* ck.34)
Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati: Idha bhagavā bāhiraṃ
pariggahaṃ upadhiṃ āhāti.

Yathā ca māro pāpimā gijjhakūṭā pabbatā puthusilaṃ pātesi bhagavā
āha:

viii. “Sacepi kevalaṃ sabbaṃ gijjhakūṭaṃ calessasi,
neva sammā vimuttānaṃ buddhānaṃ atthi iñjitaṃ.” (*S.* i, 109)

ix. “Nabhaṃ phaleyya paṭhavī⁴ caleyya
sabbeva pāṇā uda santaseyyuṃ,
sallampī ce urasi pakampayeyyūṃ⁵
upadhīsu tāṇaṃ na karonti buddhā ”ti. (*S.* i, 107)
Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati: Idha bhagavā kāyaṃ
upadhiṃ āhāti.

Yathā cāha:

x. “Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā
yadāyasaṃ dārujaṃ babbajaṃ ca,⁶
sārattarattā maṇikuṇḍalesu
puttesu dāresu ca yā apekkhā ”ti. (*S.* i, 77)
Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati: Idha bhagavā bāhiresu
vatthūsu taṇhaṃ āhāti.

¹ miyyanti - PTS.

² gomā - Ma.

³ gopiko - Ma, PTS.

⁴ phaleyypaṭhavī - Ma; phaleyya paṭhavim - PTS.

⁵ pakappayeyyūṃ - Ma; kampayeyyūṃ - PTS.

⁶ dārujapabbajaṅca - Ma; dārujaṃ pabbajaṅca - PTS.

v. “Sự không xao lãng là đạo lộ Bất Tử (Niết Bàn), sự xao lãng là con đường đưa đến sự chết. Những người không xao lãng không chết, những người nào xao lãng giống như đã chết.”¹

Ở đây, điều gì là chủ tâm của đức Thế Tôn? “Những người có sự mong muốn tâm cầu sự tâm cầu về Bất Tử, những người ấy sẽ sống không xao lãng;” ở đây, điều này là chủ tâm của đức Thế Tôn. Đây là sự chủ tâm.

3. Ở đây, điều gì là căn nguyên? Giống như người chăn bò Dhaniya ấy đã nói với đức Thế Tôn:

vi. “Người có con vui thích với những đứa con,
tương tự y như thế, người chủ bầy bò vui thích với bầy bò.
Chính mầm tái sanh là niềm vui thích của con người,
người nào không có mầm tái sanh, người ấy (sẽ) không vui thích.”²

Đức Thế Tôn đã nói rằng:

vii. “Người có con sâu muộn với những đứa con,
tương tự y như thế, người chủ bầy bò sâu muộn với bầy bò.
Chính mầm tái sanh là nỗi sâu muộn của con người,
người nào không có mầm tái sanh, người ấy (sẽ) không sâu muộn.”³

Với câu chuyện này, với căn nguyên này, điều được biết là như vậy: “Ở đây, đức Thế Tôn đã nói vật sở hữu bên ngoài là mầm tái sanh.”

Và giống như Ma Vương ác độc đã làm rơi tảng đá lớn từ núi Gijjhakūṭa, đức Thế Tôn đã nói rằng:

viii. “Cho dù người có làm dao động toàn bộ tất cả núi Gijjhakūṭa, chư Phật, các bậc đã được chân chánh giải thoát, cũng không bao giờ có sự xao động.”

ix. “Bầu trời có thể vỡ tan, trái đất có thể dao động,
hoặc tất cả sinh mạng có thể kinh sợ,
cho dù chúng có thể làm lay động mũi tên ở ngực,
chư Phật cũng không nương nấu ở các mầm tái sanh.”

Với câu chuyện này, với căn nguyên này, điều được biết là như vậy: “Ở đây, đức Thế Tôn đã nói thân xác là mầm tái sanh.”

Và giống như Ngài đã nói:

x. “Các bậc sáng trí đã nói rằng sự trói buộc làm bằng sắt, bằng gỗ, và bằng dây gai là không chắc chắn, (mà là) sự mong muốn, bị luyến ái dính mắc ở các bông tai gắn ngọc ma-ni, ở những người con, và ở những người vợ.”⁴

Với câu chuyện này, với căn nguyên này, điều được biết là như vậy: “Ở đây, đức Thế Tôn đã nói về tham ái ở các vật bên ngoài.”

¹ *Dhammapadapāḷi* - Pháp Cú, TTPV tập 28, tr. 31, câu kệ 21.

² *Suttanipāṭapāḷi* - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 11, câu kệ 33. Tuy nhiên, tập Kinh này cho biết rằng lời nói này là do Ma Vương nói, chứ không phải do Dhaniya.

³ *Sđđ.* câu kệ 34.

⁴ *Dhammapadapāḷi* - Pháp Cú, TTPV tập 28, tr. 111, câu kệ 345.

Yathā cāha:

- xi. “Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā
ohāriṇaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ,
etampi chetvāna paribbajanti
anapekkhino¹ kāmasukhaṃ pahāyā ”ti. (S. i, 77; Pe. 25, 214)
Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati: Idha bhagavā bāhira-
vatthukāya taṇhāya pahānaṃ āhāti.

Yathā cāha:

- xii. “Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ duggandhaṃ² dehanissitaṃ,
paggharantaṃ divā rattiṃ bālānaṃ abhinanditaṃ ”ti. (ss. *Thag.* ck.394)
Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati: Idha bhagavā ajjhattika-
vatthukāya taṇhāya pahānaṃ āhāti.

Yathā cāha:

- xiii. “Ucchinda sinehamattano
kumudaṃ sārādikaṃva pāṇinā,
santimaggameva brūhaya
nibbānaṃ sugatena desitaṃ ”ti. (*Dh.* ck.285)
Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati: Idha bhagavā ajjhattika-
vatthukāya taṇhāya pahānaṃ āhāti. Imaṃ nidānaṃ.

4. Tattha katamo pubbāparasandhi?

Yathāha:

- xiv. “Kāmandhā jālasañchannā³ taṇhāchadanachāditā,
pamattabandhunā⁴ baddhā macchāva kumināmukhe
jarāmaraṇamanventi vaccho khīrapakova mātaraṃ ”ti. (*Pe.* 24; *Ud.* 76)
Ayaṃ kāmataṇhā vuttā. Sā katamena pubbāparena yujjati.

Yathā cāha:⁵

- xv. “Ratto atthaṃ na jānāti ratto dhammaṃ na passati,
andhatamaṃ⁶ tadā hoti yaṃ rāgo sahate naraṃ ”ti. (ss. *A.* iv, 96)

Iti andhatāya ca sañchannatāya⁷ ca sāyeva taṇhā abhilapitā. Yañcāha:
“Kāmandhā jālasañchannā⁸ taṇhāchadanachāditā ”ti yañcāha: “Ratto atthaṃ
na jānāti ratto dhammaṃ na passati ”ti, imehi padehi pariyuṭṭhānehi sāyeva
taṇhā abhilapitā. Yaṃ andhakāraṃ ayaṃ dukkhasamuḍayo, yā ca taṇhā
ponobhavikā.

¹ anapekkhino - PTS.

² dugandhaṃ - PTS.

³ jālasacchannā - PTS, Sīmu.

⁴ bandhanā - Ma, PTS, Pu.

⁵ yathāha - PTS.

⁶ andhatamaṃ - PTS.

⁷ sacchannatāya - PTS.

⁸ jālasacchannā - PTS.

Và giống như Ngài đã nói:

xi. “*Các bậc sáng trí đã nói rằng sự trói buộc này là chắc chắn, có sự trì xuống, dẻo dai, khó tháo gỡ.*

Sau khi cắt đứt luôn cả sự trói buộc này, các vị xuất gia, không có mong cầu, sau khi đã dứt bỏ khoái lạc của các dục.”¹

Với câu chuyện này, với căn nguyên này, điều được biết là như vậy: “Ở đây, đức Thế Tôn đã nói về sự dứt bỏ tham ái đối với các vật bên ngoài.”

Và giống như Ngài đã nói:

xii. “*Vật bệnh hoạn, không trong sạch, hôi thối, có mùi hôi, thuộc về xác thân, đang rò rỉ ngày đêm, được thích thú bởi các kẻ ngu.”*

Với câu chuyện này, với căn nguyên này, điều được biết là như vậy: “Ở đây, đức Thế Tôn đã nói về sự dứt bỏ tham ái đối với các vật thuộc nội phần.”

Và giống như Ngài đã nói:

xiii. “*Hãy cắt đứt lòng yêu thương đối với bản thân, ví như dùng bàn tay (ngắt đi) hoa súng trắng của mùa thu.*

Hãy phát triển chính Đạo Lộ Thanh Tịnh, Niết Bàn, đã được thuyết giảng bởi đấng Thiện Thế.”²

Với câu chuyện này, với căn nguyên này, điều được biết là như vậy: “Ở đây, đức Thế Tôn đã nói về sự dứt bỏ tham ái đối với các vật thuộc nội phần.” Điều này là căn nguyên.

4. Ở đây, việc nào là sự kết hợp điều trước và điều sau?

Giống như Ngài đã nói:

xiv. “*Bị mù quáng bởi dục vọng, bị bao trùm bởi tấm lưới, bị che đậy bởi tấm choàng tham ái, bị trói buộc bởi kẻ thân quyến lơ dểnh (Ma Vương), tựa như những con cá ở nơi cửa miệng của tấm lưới, chúng đi đến già và chết, tựa như con bê bú sữa mẹ.”³*

Tham ái về dục này được nói đến. Nó được kết nối theo sự tuần tự nào?

Và giống như Ngài đã nói:

xv. “*Người bị luyến ái không biết về mục đích, người bị luyến ái không nhìn thấy Giáo Pháp. Khi luyến ái ngự trị con người, thì luôn có sự mù quáng và tối tăm.”*

Như thế, chính tham ái ấy được nói đến thông qua trạng thái mù quáng và trạng thái bị bao trùm. Và điều mà Ngài đã nói rằng: “*Bị mù quáng bởi dục vọng, bị bao trùm bởi tấm lưới, bị che đậy bởi tấm choàng tham ái*” và điều mà Ngài đã nói rằng: “*Người bị luyến ái không biết về mục đích, người bị luyến ái không nhìn thấy Giáo Pháp,*” với hai đoạn kệ này (để giải thích) sự xâm nhập, chính tham ái ấy đã được nói đến. Cái gây ra sự mù quáng là Khổ Tập và tham ái liên quan đến tái sanh.

¹ Sđd., câu kệ 346.

² Sđd., tr. 97, câu kệ 285.

³ Udānapāḷi - Phật Tự Thuyết, TTPV 28, tr. 283.

Yañcāha: Kāmā ”ti ime kilesakāmā, yañcāha: Jālasañchannā ”ti tesam yeva kāmānaṃ payogena pariyuṭṭhānaṃ dasseti, tasmā kilesavasena ca pariyuṭṭhānavasena ca taṇhā bandhanaṃ vuttaṃ.¹ Ye edisikā te jarāmaraṇaṃ anventi. Ayaṃ bhagavatā yathānikkhittagāthābalena dassitā jarāmaraṇamanventi ”ti.

xvi. “Yassa papañcā ṭhiti ca natthi
sandānaṃ² paḷighaṃ³ ca vītivatto,
taṃ nittaṇhaṃ muniṃ carantaṃ
na vijānāti sadevakopi loko ”ti. (Ud. 77)

Papañcā nāma: taṇhādīṭṭhimānā tadabhisankhatā ca saṅkhārā. Ṭhiti nāma anusayā. Sandānaṃ nāma taṇhāya pariyuṭṭhānaṃ, yaṇi chaṭṭiṃsa taṇhāya jāliniyā vicaritāni. Paḷigho nāma moho. Ye ca papañcā saṅkhārā yā ca ṭhiti yaṃ sandānaṃ² ca yaṃ paḷighaṃ³ ca yo etaṃ sabbaṃ samatikkanto, ayaṃ vuccati nittaṇho iti.

Tattha pariyuṭṭhānasaṅkhārā diṭṭhadhammavedanīyā vā upapajja-vedanīyā vā, aparāpariyavedanīyā vā, evaṃ taṇhā tividhaṃ phalaṃ deti: diṭṭhe vā dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Evaṃ bhagavā āha: “Yaṃ lobhapakataṃ kammaṃ karoti kāyena vācāya manasā⁴ tassa vipākaṃ anubhoti diṭṭhe vā dhamme upapajje vā apare vā pariyāye ”ti. (ss. A. iv, 134) Idaṃ bhagavato pubbāparena yujjati. Tattha pariyuṭṭhānaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ vā kammaṃ upapajjavedanīyaṃ vā kammaṃ aparāpariyāya vedanīyaṃ⁵ vā kammaṃ. Evaṃ kammaṃ tidhā vipaccati: diṭṭhe vā dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Yathāha: “Yañce bālo idha paṇātipātī hoti, – pe– micchādīṭṭhi hoti, tassa diṭṭhe vā dhamme vipākaṃ paṭisaṃvedeti upapajje vā apare vā pariyāye ”ti. Idaṃ bhagavato pubbāparena yujjati. Tattha pariyuṭṭhānaṃ paṭisaṅkhānabalena pahātabbaṃ, saṅkhārā dassanabalena, chaṭṭiṃsataṇhāvicaritāni bhāvanābalena pahātabbānīti. Evaṃ taṇhāpi tidhā pahiyati.⁶ Yā nittaṇhatā ayaṃ sa-upādisesā nibbānadhātu, bheda kāyassa ayaṃ anupādisesā nibbānadhātu.

Papañco nāma vuccati anubandho. Yaṃ cāha bhagavā: “Papañceti atītānāgatapaccuppannaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ ārabbhā ”ti. Yaṃ cāha bhagavā: “Atīte rādha, rūpe anapekkho hohi,⁷ anāgataṃ rūpaṃ mā abhinandi, paccuppannaṃ rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya cāgāya paṭinissaggāya paṭipajjā ”ti. Idaṃ bhagavato pubbāparena yujjati.

¹ vuttā - PTS.

² sandhānaṃ - Katthaci.

³ paḷighaṇ - Ma, PTS.

⁴ kāyena vā vācāya vā manasā vā - Ma, PTS.

⁵ aparāpariyavedanīyaṃ - PTS, Sīmu;

⁶ pahiyati - PTS.

⁷ anapekkho hoti - Ma;

anapekkho hoti - PTS.

Và điều mà Ngài đã nói rằng: “*Các dục*,” đây là các ô nhiễm dục, và điều mà Ngài đã nói rằng: “*Bị bao trùm bởi tấm lưới*” giúp cho thấy sự xâm nhập bởi hành vi của chính các dục ấy; vì thế, do tác động của ô nhiễm và do tác động của sự xâm nhập, sự trói buộc tham ái được nói đến. Những người như thế ấy đi đến già và chết. Điều này đã được đức Thế Tôn chỉ ra là do năng lực (của tham ái) theo như câu kệ đã được trình bày: “*Chúng đi đến già và chết.*”

xvi. “*Đối với vị nào, các chướng ngại và sự tồn tại (ở luân hồi) là không có, vị đã vượt lên trên sợi xích (tham ái) và thanh chắn (tà kiến), thế gian luôn cả chư Thiên không nhận biết được vị hiền trí ấy, vị đang sống không còn tham ái.*”¹

Các chướng ngại là: tham ái, tà kiến, ngã mạn, và các hành đã được tạo tác từ đó. Sự tồn tại là pháp tiêm ần. Sợi xích là sự xâm nhập của tham ái, là 36 hành vi của mạng lưới tham ái. Thanh chắn là sự si mê. Vị nào vượt qua hẳn mọi pháp này, –gồm có các chướng ngại là các pháp tạo tác, sự tồn tại, sợi xích, và thanh chắn,– được gọi là “vị không còn tham ái.”

Ở đây, các tạo tác do sự xâm nhập có thể được cảm thọ trong kiếp hiện tại, hoặc có thể được cảm thọ vào kiếp kế tiếp, hoặc có thể được cảm thọ ở kiếp khác; như vậy tham ái cho quả theo ba cách: hoặc ở kiếp hiện tại, hoặc vào kiếp kế tiếp, hoặc ở kiếp khác. Đức Thế Tôn đã nói như vậy: “*Người tạo nghiệp phát khởi do tham bằng thân, (hoặc) bằng lời nói, (hoặc) bằng ý, (sẽ) gánh lấy quả thành tựu của nghiệp ấy ở kiếp hiện tại, hoặc vào kiếp kế tiếp, hoặc ở kiếp khác.*” Điều này được kết nối theo sự tuần tự đối với đức Thế Tôn. Ở đây, sự xâm nhập là nghiệp có thể được cảm thọ trong kiếp hiện tại, hoặc nghiệp có thể được cảm thọ vào kiếp kế tiếp, hoặc nghiệp có thể được cảm thọ ở kiếp khác. Như vậy nghiệp được chín muồi theo ba cách: hoặc ở kiếp hiện tại, hoặc vào kiếp kế tiếp, hoặc ở kiếp khác. Giống như Ngài đã nói: “*Nếu kẻ ngu, ở đời này, là kẻ sát sanh –nt– là kẻ có tà kiến, thì (sẽ) nhận chịu quả thành tựu của nghiệp ấy hoặc ở kiếp hiện tại, hoặc vào kiếp kế tiếp, hoặc ở kiếp khác.*” Điều này được kết nối theo sự tuần tự đối với đức Thế Tôn. Ở đây, “*sự xâm nhập có thể được dứt bỏ bởi năng lực của sự suy xét, các pháp tạo tác (có thể được dứt bỏ) bởi năng lực của sự nhận thức, 36 hành vi của tham ái có thể được dứt bỏ bởi năng lực của sự tu tập.*” Như vậy, tham ái cũng được dứt bỏ theo ba cách. Trạng thái không còn tham ái là Niết Bàn giới còn dư sót, sau khi hoại rã xác thân là Niết Bàn giới không còn dư sót.

Tên gọi chướng ngại nói đến sự bó buộc. Và điều mà đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Nó tạo thành chướng ngại khởi đầu với sắc được nhận thức bởi mắt thuộc quá khứ, vị lai, và hiện tại.*” Và điều mà đức Thế Tôn đã nói: “*Này Rādhā, người hãy là người không có sự trông mong ở sắc quá khứ, người chớ thích thú về sắc vị lai, người hãy thực hành nhằm đưa đến sự nhàm chán, sự xa lìa luyến ái, sự diệt tận, sự xả bỏ, sự buông bỏ đối với sắc hiện tại.*” Điều này được kết nối theo sự tuần tự đối với đức Thế Tôn.

¹ Sdd., tr. 287.

Yo cāpi papañco ye ca saṅkhārā yā ca atītānāgatapaccuppanassa abhinandanā idaṃ ekatthaṃ.¹ Api ca aññamaññehi padehi aññamaññehi akkharehi aññamaññehi byañjanehi aparimāṇā² dhammadesanā vuttā bhagavatā. Evaṃ suttena suttaṃ saṃsandayitvā pubbāparena saddhiṃ yojayitvā suttaṃ niddiṭṭhaṃ bhavati.

Sacāyaṃ³ pubbāparasandhi⁴ catubbidho: atthasandhi byañjanasandhi desanāsandhi niddesasandhīti.

Tattha atthasandhi chappadāni: saṃkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānikammatā paññattīti.

Byañjanasandhi chappadāni: akkharaṃ padaṃ byañjanaṃ ākāro nirutti niddesoti.

Desanāsandhi: na ca paṭhaviṃ⁵ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, na ca āpaṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, na ca tejaṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, na ca vāyuṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, na ca ākāśānañcāyatanāṃ nissāya –pe– na ca viññāṇañcāyatanāṃ nissāya –pe– na ca ākiñcāyatanāṃ⁶ nissāya –pe– na ca nevasaññānāsaññāyatanāṃ nissāya –pe– na ca imaṃ lokaṃ nissāya, na ca paraṃ lokaṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, yamidaṃ ubhayamantarena diṭṭhaṃ suttaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ vitakkaṃ vicāritaṃ manasānucintitaṃ⁷ tampi na nissāya jhāyati⁸ jhāyī jhāyati ca, ayaṃ sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anissitena cittaṃ na ñāyati jhāyanto.

Yathā māro pāpimā godhikassa kulaputtassa viññāṇaṃ samanvesanto na jānāti na passati. So hi papañcātīto taṇhāpahānena, diṭṭhinissayopissa natthi. Yathā ca godhikassa evaṃ vakkalissa. Sadevakena lokena samārakena sabrahmakena sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anissitacittā na ñāyanti jhāyamānā. Ayaṃ desanāsandhi.

¹ ekattaṃ - PTS.

² aparimāṇā nāma - PTS.

³ so cāyaṃ - Ma, PTS.

⁴ pubbāparo sandhi - Ma, PTS.

⁵ pathaviṃ - Ma.

⁶ ākiñcaññāyatanāṃ - Ma, PTS.

⁷ manasānucintitaṃ - PTS.

⁸ tampi nissāya na jhāyati - Ma.

Chương ngại, các pháp tạo tác, và các sự thích thú thuộc quá khứ–vị lai–hiện tại có chung một ý nghĩa. Tuy nhiên, việc chỉ bảo Giáo Pháp được đức Thế Tôn nói là không đo lường được bởi các thuật ngữ khác nhau, bởi các âm từ khác nhau, bởi các văn tự khác nhau. Như vậy, Kinh được diễn giải sau khi đã làm phù hợp Kinh với Kinh, sau khi đã làm kết nối điều trước và điều sau.

Và sự kết hợp điều trước và điều sau này có bốn loại: kết hợp về ý nghĩa, kết hợp về văn tự, kết hợp về sự chỉ bảo, kết hợp về sự diễn giải.

Ở đây, kết hợp về ý nghĩa có sáu thuật ngữ: sự phơi bày, sự bày tỏ, sự khai mở, sự chia sẻ, việc làm rõ, sự quy định.

Kết hợp về văn tự có sáu thuật ngữ: âm từ, thuật ngữ, văn tự, biểu hiện, ngôn ngữ, sự diễn giải.

Kết hợp về sự chỉ bảo: vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa (đề mục) đất, vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa (đề mục) nước, vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa (đề mục) lửa, vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa (đề mục) gió, vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa không vô biên xứ –nt– không nương tựa thức vô biên xứ –nt– không nương tựa vô sở hữu xứ –nt– không nương tựa phi tướng phi phi tướng xứ, vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa đời này, không nương tựa đời sau; cái nào là cái được thấy, cái được nghe, cái được cảm giác, cái được nhận thức, cái đã đạt được, cái được tâm cầu, cái được suy tầm, cái được suy tư, cái được suy xét bởi ý, với cái khoảng giữa của cả hai, vị có thiên chứng tham thiền và tham thiền không nương tựa luôn cả cái ấy. Vị này, ở thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, các hạng chư Thiên và loài người, trong khi tham thiền với tâm không nương tựa thì không bị nhận biết.

Giống như Ma Vương ác độc, trong khi tìm kiếm, vẫn không biết được, không thấy được thức của vị Godhika Kulaputta. Bởi vì vị ấy đã vượt qua chương ngại nhờ vào sự dứt bỏ tham ái, luôn cả sự nương vào tà kiến của vị này cũng không có. Và đối với Godhika là thế nào thì đối với Vakkali là thế ấy. Trong khi tham thiền, có tâm không nương tựa, họ không bị nhận biết bởi thế gian tính luôn cõi chư Thiên, cõi Ma Vương, cõi Phạm Thiên, cho đến dòng dõi Sa-môn, Bà-la-môn, các hạng chư Thiên và loài người. Điều này là kết hợp về sự chỉ bảo.

Tattha katamo¹ niddesasandhi? Nissitacittā akusalapakkhena niddisitabbā. Anissitacittā kusalapakkhena niddisitabbā. Nissitacittā kilesena² niddisitabbā, anissitacittā vodānena niddisitabbā. Nissitacittā saṃsārappavattiyā niddisitabbā, anissitacittā saṃsāranivattiyā niddisitabbā. Nissitacittā taṇhāya ca avijjāya ca niddisitabbā, anissitacittā samathena ca vipassanāya ca niddisitabbā. Nissitacittā ahirikena ca anottappena ca niddisitabbā, anissitacittā hiriyā ca ottappena ca niddisitabbā. Nissitacittā asatiyā ca asampajaññaena ca niddisitabbā, anissitacittā satiyā ca sampajaññaena ca niddisitabbā. Nissitacittā ayoniyā ca ayoniso manasikārena ca niddisitabbā, anissitacittā yoniyā ca yoniso manasikārena ca niddisitabbā. Nissitacittā kosajjena ca dovacassena ca niddisitabbā, anissitacittā viriyārambhena ca sovacassena ca niddisitabbā. Nissitacittā assaddhiyena ca pamādena ca niddisitabbā, anissitacittā saddhāya ca appamādena ca niddisitabbā. Nissitacittā asaddhammasavanena ca asaṃvarena³ ca niddisitabbā, anissitacittā saddhammasavanena ca saṃvarena ca niddisitabbā. Nissitacittā abhijjhāya ca byāpādena ca niddisitabbā, anissitacittā anabhijjhāya ca abyāpādena ca niddisitabbā. Nissitacittā nīvaraṇehi ca saṃyojanīyehi ca niddisitabbā, anissitacittā rāgavirāgāya ca cetovimuttiyā avijjāvirāgāya ca paññāvimuttiyā niddisitabbā. Nissitacittā ucchedadīṭṭhiyā ca sassatadīṭṭhiyā ca niddisitabbā, anissitacittā sa-upādisesāya ca anupādisesāya ca nibbānadhātuyā niddisitabbā. Ayaṃ niddesasandhi. Tenāha āyasmā Mahā Kaccāyano: “Neruttamadhīppāyo”ti.

Niyutto catubyūho hāro.

3. 1. 7. Āvaṭṭahāravibhaṅgo

Tattha katamo āvaṭṭo hāro?⁴ “Ekamhi padaṭṭhāne”ti ayaṃ.

1. “Ārabhatha⁵ nikkhamatha⁶ yuñjatha buddhasāsane,
dhunātha maccuno senaṃ naḷāgāraṃva kuñjaro”ti. (Pe. 71; S. i, 157)

¹ katamā - Ma, PTS, Sīmu.

² saṃkilesena - PTS, Sīmu.

³ asaṃvaraṇena - Ma.

⁴ āvaṭṭo-hāro - PTS.

⁵ ārambhatha - Ma;

ārabhatha - PTS.

⁶ nikkamatha - Ma.

Ở đây, kết hợp về sự diễn giải là gì? Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo nhóm bất thiện, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo nhóm thiện. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo ô nhiễm, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự thanh lọc. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo sự xoay vần của luân hồi, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự ngừng lại của luân hồi. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo tham ái và vô minh, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo chi tịnh và minh sát. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo vô tâm và vô quý, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo tâm và quý. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo thất niệm và sự không nhận biết rõ, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo niệm và sự nhận biết rõ. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo sự không đúng đường lối và sự tác ý không đúng đường lối, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự đúng đường lối và sự tác ý đúng đường lối. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo sự biếng nhác và khó dạy, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự ra sức tinh tấn và dễ dạy. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo sự không có đức tin và sự xao lãng, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự có đức tin và sự không xao lãng. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo sự không lắng nghe chánh pháp và sự không thu thúc, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự lắng nghe chánh pháp và sự thu thúc. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo sự tham đắm và sân hận, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự không tham đắm và không sân hận. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo các pháp che lấp và các sự ràng buộc, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái và sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh. Những kẻ có tâm bị nương tựa nên được diễn giải theo đoạn kiến và thường kiến, những vị có tâm không bị nương tựa nên được diễn giải theo Niết Bàn giới còn dư sót và không còn dư sót. Điều này là kết hợp về sự diễn giải. Vì thế, đại đức Mahā Kaccāyana đã nói rằng: “Ngữ pháp và chủ tâm, ...”

Cách Truyền Đạt Bằng Bốn Sự Dàn Trận được kết thúc.

3. 1. 7.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xoay Vần

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự xoay vần là cách nào? Điều này là: “*Khi có một nền tảng, ...*”¹

1. “*Các người hãy nỗ lực, hãy cố gắng, hãy gắn bó vào lời dạy của đức Phật. Các người hãy dẹp bỏ đạo binh của Thần Chết, tựa như con voi phá bỏ căn chòi bằng lau sậy.*”²

¹ “*Khi có một nền tảng, thì tìm kiếm nền tảng còn lại, rồi xoay vần vào phía đối nghịch; cách truyền đạt ấy gọi là sự xoay vần*” (câu kệ số 7 ở tr. 9).

² *Theragāthāpāli* - Trường Lão Kệ, TTPV 31, tr. 91, câu kệ 256.

“Ārabhatha nikkhamathā ”ti viriyassa padaṭṭhānaṃ. “Yuñjatha buddhasāsane ”ti samādhissa padaṭṭhānaṃ. “Dhunātha maccuno senaṃ naḷāgāraṃva kuñjaro ”ti paññāya padaṭṭhānaṃ. “Ārabhatha nikkhamathā ”ti viriyindriyassa padaṭṭhānaṃ. “Yuñjatha buddhasāsane ”ti samadhindriyassa padaṭṭhānaṃ. “Dhunātha maccuno senaṃ naḷāgāraṃva kuñjaro ”ti paññindriyassa padaṭṭhānaṃ. Imāni padaṭṭhānāni desanā.

Ayuñjantānaṃ vā sattānaṃ yoge yuñjantānaṃ vā ārambho. Tattha ye na yuñjanti te pamādamūlakā na yuñjanti. So pamādo duvidho: taṇhāmūlako avijjāmūlako ca. Tattha avijjāmūlako: yena aññāṇena nivuto ñeyyaṭṭhānaṃ nappajānāti pañcakkhandhā uppādavayadhammāti, ayaṃ avijjāmūlako. Yo taṇhāmūlako so tividho: anuppannaṃ bhogānaṃ uppādāya pariyesanto pamādaṃ āpajjati, uppannaṃ bhogānaṃ ārakkhanimittaṃ paribhoganimittaṃca pamādaṃ āpajjati. Ayaṃ loke catubbido pamādo, ekavidho avijjāya, tividho taṇhāya. Tattha avijjāya nāmakāyo padaṭṭhānaṃ, taṇhāya rūpakāyo padaṭṭhānaṃ. Taṃ kissa hetu? Rūpīsu bhavesu ajjhosānaṃ arūpīsu sammoho. Tattha rūpakāyo rūpakkhandho nāmakāyo cattāro arūpīno khandhā. Ime pañcakkhandhā katamena upādānena sa-upādānā? Taṇhāya ca avijjāya ca. Tattha taṇhā dve upādānāni: kāmupādānaṃ ca sīlabbatupādānaṃca. Avijjā dve upādānāni: diṭṭhupādānaṃca attavādūpādānaṃca. Imehi catūhi upādānehi ye sa-upādānā khandhā, idaṃ dukkhaṃ. Cattāri upādānāni ayaṃ samudayo. Pañcakkhandhā dukkhaṃ. Tesam bhagavā pariññāya ca pahānāya ca dhammaṃ deseti, dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya.

Tattha yo tividho taṇhāmūlako pamādo anuppannaṃ bhogānaṃ uppādāya pariyesati, uppannaṃ bhogānaṃ ārakkhaṇaṃ ca karoti paribhoganimittaṃca, tassa sampativedhena rakkhaṇā paṭisaṃharaṇā, ayaṃ samatho. So kathaṃ bhavati? Yadā jānāti kāmānaṃ assādaṃ ca assādato ādīnaṃ ca ādīnavato nissaraṇaṃ ca nissaraṇato okāraṃ ca saṅkilesaṃ ca vodānaṃ ca nekkhamme ca ānisaṃsaṃ. Tattha yā vīmaṃsā upaparikkhā ayaṃ vipassanā. Ime dve dhammā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti: samatho ca vipassanā ca. Imesu dvīsu dhammesu bhāviyamānesu dve dhammā pahīyanti: taṇhā ca avijjā ca. Imesu dvīsu dhammesu pahīnesu cattāri upādānāni nirujjhanti, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmarāṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā¹ nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

¹ jarāmarāṇasokaparidevadukkhadomanassupāyāsā - PTS.

“*Các người hãy nỗ lực, hãy cố gắng*” là nền tảng của tấn. “*Hãy gắn bó vào lời dạy của đức Phật*” là nền tảng của định. “*Các người hãy dẹp bỏ đao binh của Thân Chết, tựa như con voi phá bỏ căn chòi bằng lau sậy*” là nền tảng của tuệ. “*Các người hãy nỗ lực, hãy cố gắng*” là nền tảng của tấn quyền. “*Hãy gắn bó vào lời dạy của đức Phật*” là nền tảng của định quyền. “*Các người hãy dẹp bỏ đao binh của Thân Chết, tựa như con voi phá bỏ căn chòi bằng lau sậy*” là nền tảng của tuệ quyền.” Các nền tảng này là sự chi bảo.

Sự nỗ lực là dành cho các chúng sanh chưa gắn bó hoặc đang gắn bó vào sự rèn luyện. Ở đây, những người chưa gắn bó là những người có gốc rễ xao lãng. Sự xao lãng ấy có hai loại: loại có gốc rễ tham ái và loại có gốc rễ vô minh. Ở đây, loại có gốc rễ vô minh là: Người bị bao trùm bởi vô trí không nhận biết sự kiện có thể biết được rằng: ‘*Năm uẩn là pháp sanh diệt*,’ đây là loại có gốc rễ vô minh. Loại có gốc rễ tham ái có ba loại: người đang tìm cầu sự sanh lên của những của cải chưa được sanh lên thì rơi vào sự xao lãng, đối với những của cải đã được sanh lên thì rơi vào sự xao lãng với hiện tượng bảo vệ và hiện tượng hưởng thụ chúng. Đây là bốn loại xao lãng ở thế gian: một loại do vô minh, ba loại do tham ái. Ở đây, danh thân là nền tảng của vô minh, sắc thân là nền tảng của tham ái. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Là sự bám chặt ở các hiện hữu có sắc, là sự mê muội ở các hiện hữu không có sắc. Ở đây, sắc thân là sắc uẩn, danh thân là bốn uẩn không có sắc. Năm uẩn này có các sự chấp thủ do sự chấp thủ nào? Do tham ái và do vô minh. Ở đây, tham ái có hai sự chấp thủ: sự chấp thủ ở dục và sự chấp thủ ở giới và phận sự. Vô minh có hai sự chấp thủ: sự chấp thủ do kiến và sự chấp thủ do ngã luận thuyết. Các uẩn có sự chấp thủ với bốn sự chấp thủ này là Khổ. Bốn sự chấp thủ là Tập. Năm uẩn là Khổ. Đức Thế Tôn chỉ bảo Giáo Pháp để biết toàn diện về chúng và để dứt bỏ chúng, để biết toàn diện về Khổ, để dứt bỏ Tập.

Ở đây, sự xao lãng có gốc rễ tham ái theo ba cách là: tìm cầu sự sanh lên của những của cải chưa được sanh lên, đối với những của cải đã được sanh lên thì thực hiện sự bảo vệ, và hiện tượng hưởng thụ (chúng). Với sự hoàn toàn thấu triệt về nó, có các sự hộ trì, có các sự đề kháng; đây là chi tịnh. Việc ấy là như thế nào? Khi nào biết được sự hứng thú là hứng thú, sự bất lợi là bất lợi, sự thoát ra là thoát ra, sự thoái hóa, phiền não, sự thanh lọc và lợi ích của việc xuất ly đối với các dục. Ở đây, sự thẩm xét, sự khảo sát là minh sát. Hai pháp này, chi tịnh và minh sát, đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Trong khi hai pháp này được tu tập, hai pháp tham ái và vô minh được dứt bỏ. Trong khi hai pháp này được dứt bỏ, bốn chấp thủ được diệt tận; do sự diệt tận của hữu, có sự diệt tận của sanh; do sự diệt tận của sanh, lão, tử, sầu-bi-khổ-ưu-não được diệt tận. Như thế là sự diệt tận của toàn bộ khổ uẩn này.

Iti purimakāni ca dve saccāni dukkhaṃ samudayo ca, samatho ca vipassanā ca maggo, bhavanirodho nibbānaṃ. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā: “Ārabhatha nikkhamathā ”ti.

2. “Yathāpi mūle anupaddave dalhe
chinnopi rukkho punareva¹ rūhati,
evampi taṇhānusaye anūhate
nibbattati dukkhamidaṃ punappunaṃ.” (Dh. ck.338)

Ayaṃ taṇhānusayo, katamassā taṇhāya? Bhavataṇhāya. Yo etassa dhammassa paccayo ayaṃ avijjā. Avijjāpaccayā hi bhavataṇhā. Ime dve kilesā taṇhā ca avijjā ca. Tāni cattāri upādānāni, tehi catūhi upādānehi ye sa-upādānā khandhā idaṃ dukkhaṃ. Cattāri upādānāni ayaṃ samudayo. Pañcakkhandhā dukkhaṃ. Tesaṃ bhagavā pariññāya ca pahānāya ca dhammaṃ deseti, dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya. Yena taṇhānusayaṃ samūhanti² ayaṃ samatho, yena taṇhānusayassa paccayaṃ avijjaṃ vārayati ayaṃ vipassanā. Ime dve dhammā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti: samatho ca vipassanā ca. Tattha samathassa phalaṃ rāgavirāgā cetovimutti, vipassanāya phalaṃ avijjāvirāgā paññāvimutti. Iti purimakāni ca dve saccāni dukkhaṃ samudayo ca, samatho ca vipassanā ca maggo, dve ca vimuttiyo nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā: “Yathāpi mūle anupaddave ”ti.

3. “Sabbapāpassa akaraṇaṃ kusalassa upasampadā,
sacittapariyodapanāṃ³ etaṃ buddhāna sāsanaṃ ”ti. (Dh. ck.183; D. ii, 49)

Sabbapāpaṃ nāma tiṇi duccharitāni: kāyaduccharitaṃ vacīduccaritaṃ manoduccharitaṃ. Te dasa akusalakammaṃpathā: paṇātipāto adinnādānaṃ kāmesu micchācāro musāvādo pisunāvācā pharusāvācā samphappalāpo abhijjhā byāpādo micchādīṭṭhi. Tāni dve kammāni cetanā cetasikaṅca. Tattha yo ca paṇātipāto yā ca pisunāvācā yā ca pharusāvācā idaṃ dosasamuṭṭhānaṃ, yaṅca adinnādānaṃ yo ca kāmesu micchācāro yo ca musāvādo idaṃ lobhasamuṭṭhānaṃ, yo samphappalāpo idaṃ mohasamuṭṭhānaṃ. Imāni satta kāraṇāni cetanākammaṃ. Yā abhijjhā ayaṃ lobho akusalamūlaṃ, yo byāpādo ayaṃ doso akusalamūlaṃ, yā micchādīṭṭhi ayaṃ micchāmaggo. Imāni tiṇi kāraṇāni cetasikaṃ kammaṃ.⁴ Tenāha: “Cetanākammaṃ cetasikaṃ kamman⁴ ”ti.

Akusalamūlaṃ payogaṃ gacchantaṃ catubbidhaṃ agatiṃ gacchati: chandā dosā bhayā mohā. Tattha yaṃ chandāgatiṃ⁵ gacchati idaṃ lobhasamuṭṭhānaṃ. Yaṃ dosāgatiṃ⁶ gacchati idaṃ dosasamuṭṭhānaṃ. Yaṃ bhayā ca mohā ca agatiṃ gacchati idaṃ mohasamuṭṭhānaṃ. Tattha lobho asubhāya pahiyati, doso mettāya, moho paññāya. Tathā lobho upekkhāya pahiyati, doso mettāya ca karuṇāya ca, moho muditāya pahānaṃ abbatthaṃ gacchati. Tenāha bhagavā: “Sabbapāpassa akaraṇaṃ ”ti.

¹ puna-d-eva - PTS.

² samūhanati - Ma, PTS.

³ pariyodāpanaṃ - Ma.

⁴ cetasikakammaṃ - Ma, PTS.

⁵ chandā agatiṃ - Ma, PTS.

⁶ dosā agatiṃ - Ma, PTS.

Như thế, hai Chân Lý đầu là Khổ và Tập, chỉ tịnh và minh sát là Đạo, sự diệt tận của hữu là Niết Bàn. Đây là bốn Chân Lý. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: *“Các người hãy nỗ lực, hãy cố gắng.”*

2. *“Giống như khi bộ rễ vẫn chưa bị tổn hại và còn vững chắc, cội cây, mặc dầu đã bị đốn ngã, cũng vẫn đâm chồi trở lại, cũng như vậy, khi sự tiềm ẩn của tham ái chưa bị tận diệt, khổ đau này còn sanh lên đợt này này đến đợt khác.”¹*

Đây là sự tiềm ẩn của tham ái. Của tham ái nào? Của tham ái về hữu. Vô minh là duyên của pháp này. Bởi vì do duyên vô minh, tham ái về hữu (sanh khởi). Đây là hai ô nhiễm: tham ái và vô minh. Các cái ấy là bốn sự chấp thủ. Các uẩn có sự chấp thủ với bốn sự chấp thủ ấy là Khổ. Bốn sự chấp thủ là Tập. Năm uẩn là Khổ. Đức Thế Tôn chỉ bảo Giáo Pháp để biết toàn diện về chúng và để dứt bỏ chúng, để biết toàn diện về Khổ, để dứt bỏ Tập. Hành giả bừng lên hoàn toàn sự tiềm ẩn của tham ái nhờ vào chỉ tịnh, chặn đứng vô minh là duyên cho sự tiềm ẩn của tham ái nhờ vào minh sát. Hai pháp này, chỉ tịnh và minh sát, đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Ở đây, kết quả của chỉ tịnh là sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái, kết quả của minh sát là sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh. Như thế, hai Chân Lý đầu là Khổ và Tập, chỉ tịnh và minh sát là Đạo, và hai sự giải thoát là Diệt. Đây là bốn Chân Lý. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: *“Giống như khi bộ rễ vẫn chưa bị tổn hại ...”*

3. *“Không làm mọi điều ác, thành tựu việc thiện, thanh lọc tâm của mình, điều này là lời giáo huấn của chư Phật.”²*

Mọi điều ác gọi là ba uế hạnh: uế hạnh về thân, uế hạnh về khẩu, uế hạnh về ý. Chúng là mười đường lối hành động bất thiện: việc sát sanh, trộm cắp, tà hạnh trong các dục, nói dối, nói đâm thọc, nói thô lỗ, nói nhảm nhí, tham đắm, sân hận, tà kiến. Các cái ấy là hai (loại) nghiệp: do sự cố ý và liên quan đến tâm. Ở đây, việc sát sanh, nói đâm thọc, nói thô lỗ có sân là nguồn phát khởi; việc trộm cắp, tà hạnh trong các dục, nói dối có tham là nguồn phát khởi; việc nói nhảm nhí có si là nguồn phát khởi. Bảy hành động này là nghiệp do sự cố ý. Tham đắm là tham – gốc rễ của bất thiện, sân hận là sân – gốc rễ của bất thiện, tà kiến là con đường sai trái. Ba hành động này là nghiệp liên quan đến tâm. Vì thế, Ngài đã nói rằng: *“Sự cố ý là nghiệp, liên quan đến tâm là nghiệp.”*

Trong khi đi đến sự kết nối với (thân, khẩu), gốc rễ của bất thiện đi đến sự sai trái theo bốn cách: vì mong muốn, vì sân hận, vì si mê, vì sợ hãi. Ở đây, người đi đến sự sai trái vì mong muốn thì tham là nguồn phát khởi, người đi đến sự sai trái vì sân hận thì sân là nguồn phát khởi, người đi đến sự sai trái vì si mê và sợ hãi thì si là nguồn phát khởi. Ở đây, tham được dứt bỏ bởi sự bất tịnh, sân bởi từ ái, si bởi tuệ. Tương tự, tham được dứt bỏ do xả, sân do từ ái và do bi mẫn, si đi đến sự dứt bỏ, sự biến mất, do hỷ. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: *“Không làm mọi điều ác.”*

¹ Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV tập 28, tr. 109, câu kệ 338.

² Sđd. tr. 73, câu kệ 183.

Sabbapāpaṃ nāma aṭṭha micchattāni: micchādiṭṭhi micchāsankappo micchāvācā micchākammanto micchāājivo micchāvāyāmo micchāsati micchāsamādhī; idaṃ vuccati sabbapāpaṃ. Imesaṃ aṭṭhannaṃ micchattānaṃ yā akiriya akaraṇaṃ anajjhācāro, idaṃ vuccati sabbapāpaṃ akaraṇaṃ. Aṭṭhasu micchattesu pahīnesu aṭṭhasammattāni sampajjanti. Aṭṭhannaṃ sammattānaṃ yā kiriya karaṇaṃ ajjhācāro¹ ayaṃ vuccati “kusalassa upasampadā.” “Sacittapariyodapanan ”ti atīssa maggassa bhāvanākiriyaṃ dassayati,² citte pariyodapite³ pañcakkhandhā pariyodapitā bhavanti. Evaṃ hi bhagavā āha: “Cetovisuddhatthaṃ bhikkhave tathāgate brahmacariyaṃ vussatī ”ti. Duvidhā hi⁴ pariyodapanā:⁵ nīvaraṇapahānaṃ ca anusayasamugghāto ca. Dve ca pariyodapanabhūmiyo: dassanabhūmi ca bhāvanābhūmi ca. Tattha yaṃ paṭivedhena pariyodapeti, idaṃ dukkhaṃ, yato pariyodapeti ayaṃ samudayo, yena pariyodapeti ayaṃ maggo, yaṃ pariyodapitaṃ ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā: “Sabbapāpaṃ akaraṇaṃ ”ti.

4. “Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ
chattaṃ mahantaṃ yatha vassakāle,
esānisaṃso dhamme suciṇṇe
na duggatiṃ gacchati dhammacārī ”ti. (Pe. 44; ss. *Thag.* ck.303)

Dhammo nāma duvidho: indriyasaṃvaro maggo ca. Duggati nāma duvidhā: devamanusse vā upanidhāya apāyā duggati, nibbānaṃ vā upanidhāya sabbā upapattiyo duggati. Tattha yā saṃvarasile akhaṇḍakāritā ayaṃ dhammo suciṇṇo apāyehi rakkhati. Evaṃ bhagavā āha: “Dvemā⁶ bhikkhave sīlavato gatiyo devā ca manussā ca.”

Evañca nālandāyaṃ⁷ nigame asibandhakaputto gāmaṇī bhagavantaṃ etadavoca: “Brāhmaṇā bhante pacchābhūmakā kāmaṇḍalukā sevālamālikā udakorohakā aggiparicārakā, te mataṃ kālakatam⁸ uyyāpentī nāma saññāpentī nāma saggam nāma uggamenti.⁹ Bhagavā pana bhante pahoti¹⁰ tathā kātuṃ, yathā sabbo loko kāyassa bheda parammaraṇā sugatiṃ saggam lokam upapajjeyyā ”ti.

“Tena hi gāmaṇī taṃ yevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsī. Taṃ kimmaññasi gāmaṇī idhassa puriso paṇātipātī adinnādāyī kāmesu micchācārī musāvādī pisunāvāco pharusāvāco samphappalāpī abhijjhālū byāpannacetto micchādiṭṭhiko. Tameṇaṃ mahājanakāyo saṅgama samāgama āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: ‘Ayaṃ puriso kāyassa bheda parammaraṇā sugatiṃ saggam lokam upapajjatū ’ti. Taṃ kimmaññasi gāmaṇī, api nu so puriso mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā kāyassa bheda parammaraṇā sugatiṃ saggam lokam upapajjeyyā ”ti? “No hetam bhante.”

¹ sampādanaṃ - Ma, PTS.

² tassa sati - PTS.

³ pariyodāpīte - Ma.

⁴ duvidhā - PTS.

⁵ pariyodāpanā - Ma.

⁶ dvedhā - PTS.

⁷ nālandāyaṃ - Ma, PTS.

⁸ kālākatam - Ma, PTS.

⁹ okkāmenti - Ma; okkamenti - PTS.

¹⁰ bhagavā bhante araham sammāsambuddho pahoti - Ma.

Mọi điều ác gọi là tám trạng thái sai quấy: tà kiến, tà tư duy, tà ngữ, tà nghiệp, tà mạng, tà tinh tấn, tà niệm, tà định; điều này gọi là ‘mọi điều ác.’ Sự không hành động, không hành sự, không hành xử của tám trạng thái sai quấy này gọi là ‘không làm mọi điều ác.’ Khi tám trạng thái sai quấy được dứt bỏ thì tám trạng thái chân chánh được đạt đến. Sự có hành vi, hành động, hành xử của tám trạng thái chân chánh gọi là ‘thành tựu việc thiện.’ ‘Thanh lọc tâm của mình’ chỉ ra hành vi tu tập của Đạo Lộ thời quá khứ: Khi tâm được thanh lọc, năm uẩn được thanh lọc. Bởi vì, đức Thế Tôn đã nói như vậy: “Với mục đích thanh tịnh tâm ý, này các tỳ khuru, Phạm hạnh đã được trú ở đức Như Lai.” Bởi vì sự thanh lọc có hai loại: sự dứt bỏ các pháp che lấp và sự thủ tiêu các pháp tiềm ẩn. Và hai phạm vi của sự thanh lọc là: phạm vi nhìn thấy và phạm vi tu tập. Ở đây, thanh lọc cái nào nhờ vào sự thấu triệt, cái ấy là Khổ; thanh lọc khỏi cái nào, cái ấy là Tập; thanh lọc nhờ vào cái nào, cái ấy là Đạo; cái nào đã được thanh lọc, cái ấy là Diệt. Đây là bốn Chân Lý. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “Không làm mọi điều ác.”

4. “Thật vậy, thiện pháp hộ trì người có sự thực hành thiện pháp, ví như chiếc lọng to lớn bảo vệ con người vào thời điểm của cơn mưa. Điều này là lợi ích khi thiện pháp khéo được thực hành: Người có sự thực hành thiện pháp không đi đến khổ cảnh.”¹

Gọi là thiện pháp thì có hai loại: sự thu thúc các quyền và Đạo Lộ. Gọi là khổ cảnh thì có hai loại: so sánh với chư Thiên và nhân loại thì các đọa xứ là khổ cảnh, hoặc là so sánh với Niết Bàn thì tất cả các sự tái sinh là khổ cảnh. Ở đây, việc hành trì không sút mẻ ở giới thu thúc, Giáo Pháp này khéo được thực hành hộ trì khỏi các đọa xứ. Đức Thế Tôn đã nói như vậy: “Này các tỳ khuru, đây là hai cảnh giới dành cho người có giới: chư Thiên và loài người.”

Và như vậy, ở thị trấn Nālandā, vị thôn trưởng Asibandhakaputta đã nói với đức Thế Tôn điều này: “Bạch Ngài, các vị Bà-la-môn là những người sống ở khu vực phía Tây, mang theo bình nước, đeo vòng hoa các loài thủy thảo, ngâm mình trong nước, thờ phụng ngọn lửa; họ đánh thức người đã chết, người đã qua đời, làm cho tỉnh lại, đưa họ vào cõi Trời. Ngược lại, bạch Ngài, phải chăng đức Thế Tôn có khả năng làm cho tất cả thế gian, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này)?”

“Vậy thì, này thôn trưởng, ở đây Ta sẽ hỏi ông chính điều ấy. Ông chấp nhận như thế nào thì hãy nói về điều ấy như thế ấy. Này thôn trưởng, ông nghĩ gì về điều ấy? Ở đây, một người sát sanh, trộm cắp, tà hạnh trong các dục, nói dối, nói đâm thọc, nói thô lỗ, nói nhảm nhí, tham đắm, sân hận, có tà kiến. Đám đông dân chúng tụ hội, tụ tập lại, khẩn cầu, ca ngợi, chấp tay đi vòng quanh chính kẻ ấy (nói rằng): ‘Mong sao người này, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này).’ Này thôn trưởng, ông nghĩ gì về điều ấy? Phải chăng do nhân khẩn cầu, hoặc do nhân ca ngợi, hoặc do nhân chấp tay đi vòng quanh của đám đông dân chúng mà người ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này)?” “Bạch Ngài, điều ấy không đúng.”

¹ Jātakapāli - Bốn Sanh tập 1, TTPV 32, tr. 371, câu kệ 1454 và 1455.

“Seyyathāpi gāmaṇī puriso mahatiṃ puthusilaṃ gambhīre udakarahade pakkhipeyya, tamenam mahājanakāyo saṅgama samāgama āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: ‘Ummujja bho puthusile uplava¹ bho puthusile thalamuplava bho puthusile ’ti. Taṃ kimmaññasi gāmaṇī api nu sā mahatī puthusilā mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā ummujjeyya vā uplaveyya² vā thalam vā uplaveyyā ”ti. “No hetam bhante.”

“Evameva kho gāmaṇī, yo so puriso pāṇātipātī –pe– micchādīṭṭhiko, kiñcāpi nam mahājanakāyo saṅgama samāgama āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: ‘Ayaṃ puriso kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggam lokam upapajjatū ’ti. Atha kho so puriso kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatiṃ vinipātam nirayam upapajjeyya. Taṃ kiṃ maññasi gāmaṇī, idhassa puriso pāṇātipātā paṭivirato –pe– sammādīṭṭhiko, tamenam mahājanakāyo saṅgama samāgama āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: Ayaṃ puriso kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatiṃ vinipātam nirayam upapajjatū ’ti. Taṃ kimmaññasi gāmaṇī api nu so puriso mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatiṃ vinipātam nirayam upapajjeyyā ”ti. “No hetam bhante.”

“Seyyathāpi gāmaṇī puriso sappikumbham vā telakumbham vā gambhīram udakarahadam ogāhitvā³ bhindeyya. Tatra yassa⁴ sasakkharakaṭhalam taṃ⁵ adhogāmi assa, yañca khvassa tatra sappi vā telam vā taṃ uddhamgāmi assa. Tamenam mahājanakāyo saṅgama samāgama āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: ‘Osīda bho sappitela, saṃsīda bho sappitela, avam gaccha⁶ bho sappitelā ’ti. Taṃ kimmaññasi gāmaṇī, api nu taṃ sappitelam mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā osīdeyya vā saṃsīdeyya vā avam vā gaccheyyā ”ti?⁷ “No hetam bhante.”

“Evameva kho gāmaṇī yo so puriso pāṇātipātā paṭivirato –pe– sammādīṭṭhiko, kiñcāpi nam mahājanakāyo saṅgama samāgama āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: ‘Ayaṃ puriso kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatiṃ vinipātam nirayam upapajjatū ’ti. Atha kho so puriso kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggam lokam upapajjeyya” (S. iv, 312⁺) iti dhammo suciṇṇo apāyehi rakkhati.

Tattha yā maggassa tikkhatā adhimattatā ayaṃ dhammo suciṇṇo sabbāhi upapattihi rakkhati. Evaṃ bhagavā āha:

5. “Tasmā rakkhitacittassa sammā saṅkappagocarō,
sammādīṭṭhipurekkhāro ñatvāna udayabbayaṃ,
thīnamiddhābhībhū bhikkhu sabbā duggatiyo jahe ”ti. (Ud. ck.38)

¹ uppilava - PTS.

² uppilaveyya - PTS.

³ gambhīre udakarahade ogāhetvā - Ma.

⁴ tatra yāssa - Ma; tatrāyassa - PTS, Sīmu.

⁵ sakkharakaṭhalam vā, sā - Ma;

sakkharā vā kathalā vā sā - PTS, Sīmu.

⁶ adho gaccha - Ma; avamgaccha - PTS.

⁷ adho vā gaccheyyā ti - Ma.

“Này thôn trưởng, cũng giống như một người ném tảng đá lớn vào hồ nước sâu. Đám đông dân chúng tụ hội, tụ tập lại, khẩn cầu, ca ngợi, chấp tay đi vòng quanh chính tảng đá ấy (nói rằng): ‘Này bạn đá tảng, hãy nổi lên. Này bạn đá tảng, hãy trôi lên. Này bạn đá tảng, hãy trôi vào bờ.’ Này thôn trưởng, ông nghĩ gì về điều ấy? Phải chăng do nhân khẩn cầu, hoặc do nhân ca ngợi, hoặc do nhân chấp tay đi vòng quanh của đám đông dân chúng mà tảng đá lớn ấy có thể nổi lên, hoặc có thể trôi lên, hoặc có thể trôi vào bờ?” “Bạch Ngài, điều ấy không đúng.”

“Này thôn trưởng, tương tự y như thế, một người sát sanh, –nt– có tà kiến, dù cho đám đông dân chúng tụ hội, tụ tập lại, khẩn cầu, ca ngợi, chấp tay đi vòng quanh kẻ ấy (nói rằng): ‘Mong sao người này, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này).’ Lúc đó, người ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, địa ngục. Này thôn trưởng, ông nghĩ gì về điều ấy? Ở đây, một người đã tránh xa việc sát sanh –nt– có chánh kiến, rồi đám đông dân chúng tụ hội, tụ tập lại, khẩn cầu, ca ngợi, chấp tay đi vòng quanh chính kẻ ấy (nói rằng): ‘Mong sao người này, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, địa ngục.’ Này thôn trưởng, ông nghĩ gì về điều ấy? Phải chăng do nhân khẩn cầu, hoặc do nhân ca ngợi, hoặc do nhân chấp tay đi vòng quanh của đám đông dân chúng mà người ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, địa ngục?” “Bạch Ngài, điều ấy không đúng.”

“Này thôn trưởng, cũng giống như người nhận chìm hũ bơ lỏng hoặc hũ dầu ăn vào hồ nước sâu rồi đập vỡ nó. Ở đó, miếng sành hoặc mảnh vỡ sẽ chìm xuống dưới, còn bơ lỏng hoặc dầu ăn sẽ nổi lên trên. Đám đông dân chúng tụ hội, tụ tập lại, khẩn cầu, ca ngợi, chấp tay đi vòng quanh chính bơ lỏng hoặc dầu ăn ấy (nói rằng): ‘Này bạn bơ lỏng và dầu ăn, hãy chìm xuống. Này bạn bơ lỏng và dầu ăn, hãy lặn xuống. Này bạn bơ lỏng và dầu ăn, hãy đi xuống phía dưới.’ Này thôn trưởng, ông nghĩ gì về điều ấy? Phải chăng do nhân khẩn cầu, hoặc do nhân ca ngợi, hoặc do nhân chấp tay đi vòng quanh của đám đông dân chúng mà bơ lỏng hoặc dầu ăn ấy có thể chìm xuống, hoặc có thể lặn xuống, hoặc có thể đi xuống phía dưới?” “Bạch Ngài, điều ấy không đúng.”

“Này thôn trưởng, tương tự y như thế, một người đã tránh xa việc sát sanh –nt– có chánh kiến, dù cho đám đông dân chúng tụ hội, tụ tập lại, khẩn cầu, ca ngợi, chấp tay đi vòng quanh kẻ ấy (nói rằng): ‘Mong sao người này, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, địa ngục.’ Lúc đó, người ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này).” Giáo Pháp khéo được thực hành hộ trì khỏi các đọa xứ là như thế.

Ở đây, với tính chất sắc bén, với tính chất nổi trội của Đạo Lộ, Giáo Pháp này khéo được thực hành hộ trì khỏi tất cả các sự tái sanh. Đức Thế Tôn đã nói như vậy:

5. “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, có chánh kiến đặt ở hàng đầu, sau khi biết được pháp sanh diệt, là người ngự trị đã dưng và buồn ngủ, vị tỳ khưu từ bỏ mọi khổ cảnh.*”¹

¹ *Uddānapāli - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 205.

Tattha duggatīnaṃ hetu taṇhā ca avijjā ca. Tāni cattāri upādānāni. Tehi catūhi upādānehi ye sa-upādānā khandhā idaṃ dukkhaṃ. Cattāri upādānāni samudayo.¹ Pañcakkhandhā dukkhaṃ. Tesam bhagavā pariññāya ca pahānāya ca dhammaṃ deseti dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya. Tattha taṇhāya pañcindriyāni rūpīni padaṭṭhānaṃ, avijjāya manindriyaṃ padaṭṭhānaṃ. Pañcindriyāni rūpīni rakkhanto samādhiṃ bhāvayati taṇhañca niggaṇhāti. Manindriyaṃ rakkhanto vipassanaṃ bhāvayati avijjañca niggaṇhāti. Taṇhāniggahena dve upādānāni pahiyanti: kāmupādānañca sīlabbatupādānañca. Avijjāniggahena dve upādānāni pahiyanti: diṭṭhupādānañca attavādupādānañca. Catusu upādānesu pahīnesu dve dhammā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti: samatho ca vipassanā ca. Idaṃ vuccati brahmacariyanti. Tattha brahmacariyassa phalaṃ cattāri sāmāññaphalāni: sotāpattiphalaṃ sakadāgāmiphalaṃ anāgāmiphalaṃ arahattaṃ aggaphalaṃ, imāni cattāri brahmacariyaphalāni.² Iti purimakāni ca dve saccāni dukkhaṃ samudayo ca, samatho ca vipassanā ca brahmacariyañca maggo, brahmacariyassa phalāni ca tadārammaṇā ca asaṅkhatā dhātu nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha: “Dhammo have rakkhati”ti. Tattha yaṃ paṭivedhena rakkhati idaṃ dukkhaṃ, yato rakkhati ayaṃ samudayo, yena rakkhati ayaṃ maggo, yaṃ rakkhati ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Ekamhi padaṭṭhāne”ti.

Niyutto āvaṭṭo hāro.

3. 1. 8. Vibhattihāravibhaṅgo

Tattha katamo vibhattibhāro? “Dhammañca padaṭṭhānaṃ bhūmiṃ cā”ti. Dve suttāni vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca. Dve paṭipadā puññabhāgiyā ca phalabhāgiyā ca. Dve sīlāni saṃvarasīlañca pahānasīlañca. Tattha bhagavā vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ puññabhāgiyāya paṭipadāya deseti,³ so saṃvarasīle ṭhito tena brahmacariyena brahmacārī bhavati. Tattha bhagavā nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ phalabhāgiyāya paṭipadāya deseti, so pahānasīle ṭhito tena brahmacariyena brahmacārī bhavati.

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ? Vāsanābhāgiyaṃ nāma suttaṃ “dānakathā sīlakathā saggakathā kāmānaṃ ādīnava nekkhamme ānisaṃso”ti. Tattha katamaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ? Nibbedhabhāgiyaṃ nāma suttaṃ yā catusaccappakāsanā. Vāsanābhāgiye sutte natthi pajānanā natthi maggo natthi phalaṃ. Nibbedhabhāgiye sutte atthi pajānanā atthi maggo atthi phalaṃ. Imāni cattāri suttāni. Imesaṃ catunnaṃ suttānaṃ desanāya phalena sīlena brahmacariyena sabbato vicayena hārena vicinitvā yuttihārena yojetabbāni⁴ yāvatikā ñāṇassa bhūmi.

¹ ayaṃ samudayo - Ma.

² brahmacariyassa phalāni - Ma;
brahmacariyassa phalāni ti - PTS.

³ desayati - Ma, PTS.

⁴ yojayitabbā - Ma, PTS.

Ở đây, nhân của các khổ cảnh là: tham ái và vô minh. Các cái ấy là bốn sự chấp thủ. Các uẩn có sự chấp thủ với bốn sự chấp thủ ấy là Khổ. Bốn sự chấp thủ là Tập. Năm uẩn là Khổ. Đức Thế Tôn chỉ bảo Giáo Pháp để biết toàn diện về chúng và để dứt bỏ chúng, để biết toàn diện về Khổ, để dứt bỏ Tập. Ở đây, năm quyền có sắc là nền tảng của tham ái, ý quyền là nền tảng của vô minh. Trong khi hộ trì năm quyền có sắc, hành giả tu tập định và chế ngự tham ái. Trong khi hộ trì ý quyền, hành giả phát triển minh sát và chế ngự vô minh. Nhờ chế ngự tham ái, hai sự chấp thủ được dứt bỏ: sự chấp thủ ở dục và sự chấp thủ ở giới và phận sự. Nhờ chế ngự vô minh, hai sự chấp thủ được dứt bỏ: sự chấp thủ do kiến và sự chấp thủ do ngã luận thuyết. Khi bốn sự chấp thủ được dứt bỏ, hai pháp đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập là: chỉ tịnh và minh sát. Điều này gọi là ‘Phạm hạnh.’ Ở đây, quả báo của Phạm hạnh là bốn quả vị Sa-môn: Quả Nhập Lưu, Quả Nhất Lai, Quả Bất Lai, phẩm vị A-la-hán là quả báo cao nhất; đây là bốn ‘quả báo của Phạm hạnh.’ Như thế, hai Chân Lý đầu là Khổ và Tập; chỉ tịnh, minh sát, và Phạm hạnh là Đạo; các quả báo của Phạm hạnh và đối tượng của nó, tức Vô Vi Giới, là Diệt. Đây là bốn Chân Lý. Vì thế, Ngài đã nói rằng: “*Thật vậy, thiện pháp hộ trì ...*” Ở đây, hộ trì cái nào nhờ vào sự thấu triệt, cái ấy là Khổ; hộ trì khỏi cái nào, cái ấy là Tập; hộ trì nhờ vào cái nào, cái ấy là Đạo; cái nào hộ trì, cái ấy là Diệt. Đây là bốn Chân Lý. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Khi có một nền tảng, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xoay Vần được kết thúc.

3. 1. 8.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Phân Tích

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự phân tích là cách nào? “*Giáo pháp và nền tảng, rồi phạm vi ...*” Hai loại Kinh: liên quan đến huân tập và liên quan đến thấu triệt. Hai lối thực hành: liên quan đến phước thiện và liên quan đến quả báo. Hai loại giới: giới thu thúc và giới dứt bỏ. Ở đây, đức Thế Tôn chỉ bảo về kinh liên quan đến huân tập đưa đến lối thực hành liên quan đến phước thiện. Ngài đứng vững ở giới thu thúc; với Phạm hạnh ấy, Ngài là bậc có Phạm hạnh. Ở đây, đức Thế Tôn chỉ bảo về kinh liên quan đến thấu triệt đưa đến lối thực hành liên quan đến quả báo. Ngài đứng vững ở giới dứt bỏ; với Phạm hạnh ấy, Ngài là bậc có Phạm hạnh.

Ở đây, kinh liên quan đến huân tập là kinh nào? Kinh liên quan đến huân tập là: “*Giảng về bố thí, giảng về giới, giảng về cõi Trời, sự bất lợi của các dục, sự lợi ích trong việc xuất ly.*” Ở đây, kinh liên quan đến thấu triệt là kinh nào? Kinh liên quan đến thấu triệt là: việc bày tỏ về bốn Chân Lý. Ở kinh liên quan đến huân tập thì không có sự nhận biết, không có Đạo, không có Quả. Ở kinh liên quan đến thấu triệt thì có sự nhận biết, có Đạo, có Quả. Đây là bốn loại Kinh. Nhằm chỉ bảo bốn loại Kinh này, chúng nên được suy xét theo cách truyền đạt bằng sự tìm hiểu và nên được kết nối theo cách truyền đạt bằng sự kết nối một cách toàn diện về Quả, về giới, về Phạm hạnh cho đến phạm vi của trí.

Tattha katame dhammā sādharmaṇā? Dve dhammā sādharmaṇā: nāmasādharmaṇā vatthusādharmaṇā ca. Yaṃ vā pana kiñci aññampi evaṃ jātiyaṃ. Micchattaniyatānaṃ sattānaṃ aniyatānañca sattānaṃ dassanā pahātabbā¹ kilesā sādharmaṇā. Puthujjanassa sotāpannassa ca kāmarāgabyāpādā sādharmaṇā. Puthujjanassa anāgāmiṣṣa ca uddhambhāgiyā saṃyojanā sādharmaṇā. Yaṃ kiñci ariyasāvako lokiyaṃ samāpattiṃ samāpajjati, sabbā sā avītarāgehi² sādharmaṇā, sādharmaṇā hi dhammā evaṃ aññamaññaṃ paraṃ paraṃ sakaṃ sakaṃ visayaṃ nātivattanti, yopimehi³ dhammehi samannāgato na so taṃ dhammaṃ upātivattati. Ime dhammā sādharmaṇā.

Tattha katame dhammā asādharmaṇā? Yāva desanaṃ upādāya gavesitabbā: sekkhāsekkhā bhābbābhābbāti. Aṭṭhamakassa ca sotāpannassa⁴ kāmarāgabyāpādā sādharmaṇā dhammatā asādharmaṇā. Aṭṭhamakassa ca anāgāmiṣṣa⁵ uddhambhāgiyā saṃyojanā sādharmaṇā, dhammatā asādharmaṇā. Sabbesaṃ sekkhānaṃ nāmaṃ sādharmaṇaṃ, dhammatā asādharmaṇā. Sabbesaṃ paṭipannakānaṃ nāmaṃ sādharmaṇaṃ, dhammatā asādharmaṇā. Sabbesaṃ sekkhānaṃ sekkhasīlaṃ sādharmaṇaṃ, dhammatā asādharmaṇā. Evaṃ viśesānupassinā hīnukkaṭṭhamajjhimaṃ upādāya gavesitabbāṃ.

Dassanabhūmi niyāmāvakkantiyā padaṭṭhānaṃ. Bhāvanābhūmi uttarikānaṃ phalānaṃ pattiyā padaṭṭhānaṃ. Dukkā paṭipadā dandhābhīññā samathassa padaṭṭhānaṃ. Sukkā paṭipadā khippābhīññā vipassanāya padaṭṭhānaṃ. Dānamayaṃ puññakiriyaṃ parato ghosassa sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Sīlamayaṃ puññakiriyaṃ cintāmayiyā paññāya sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Bhāvanāmayayaṃ puññakiriyaṃ bhāvanāmayiyā paññāya sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Dānamayaṃ puññakiriyaṃ parato ca ghosassa sutamayiyā ca paññāya sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Sīlamayaṃ puññakiriyaṃ cintāmayiyā ca paññāya yoniso ca manasikāraṇaṃ sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Bhāvanāmayayaṃ puññakiriyaṃ bhāvanāmayiyā ca paññāya sammādiṭṭhiyā ca sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Patirūpadesavāso vivekassa ca samādhissa ca sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Sappurisūpaniṣṣayo tiṇṇaṃ ca aveccappasādānaṃ samathassa ca sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Attasammāpaṇidhānaṃ hiriyā ca vipassanāya ca sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Akusalapariccāgo kusalavīmaṃsāya ca samādhindriyassa ca sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Dhammasvākkhātā kusalamūlaropāyā⁶ ca phalasaṃpattiyaṃ ca sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Saṅghasuppaṭipannatā saṅghasutṭhūtaṃ sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Satthusampadā appasannānañca pasādāya pasannānaṃ ca bhīyobhāvāya⁷ sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Appaṭihatapātimokkhatā dummaṅkūnaṃ ca puggalānaṃ niggahāya pesalānañca puggalānaṃ phāsuvihārāya sādharmaṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Dhammañca padaṭṭhānaṃ”ti.

Niyutto vibhattihāro.

¹ dassanappahātabbā - Ma; dassanapahātabbā - PTS.

² vītarāgehi - PTS.

³ yopi imehi - Ma; yo p' imehi - PTS.

⁴ sotāpannassa ca - Ma, PTS.

⁵ anāgāmiṣṣa ca - Ma.

⁶ kusalamūlaropāyā - Ma, PTS.

⁷ bhīyobhāvāya - Ma, PTS.

Ở đây, các pháp nào là phổ biến? Có hai pháp là phổ biến: phổ biến về tên gọi và phổ biến về sự việc; hoặc là bất cứ cái gì khác cũng có tính chất như vậy. Đối với các chúng sanh được xác định sai trái và các chúng sanh chưa được xác định, các ô nhiễm cần được dứt bỏ do thấy là phổ biến. Đối với phạm nhân và vị Nhập Lưu, sự luyện ái về dục và sân hận là phổ biến. Đối với phạm nhân và vị Bất Lai, các sự ràng buộc thuộc phần trên là phổ biến. Bất cứ sự thể nhập hiệp thể nào mà vị Thánh Thinh Văn đạt đến, tất cả các việc ấy là phổ biến với các vị chưa lia luyện ái; bởi vì các pháp phổ biến không vượt qua khỏi mỗi một lãnh vực như vậy của chính bản thân và của người khác. Thậm chí vị nào có được các pháp này, vị ấy cũng không vận hành vượt lên trên pháp ấy. Các pháp này là phổ biến.

Ở đây, các pháp nào là không phổ biến? Căn cứ vào lời chỉ bảo, ‘các vị Hữu Học và Vô Học, những người có khả năng và không có khả năng’ nên được tìm hiểu. Đối với vị Nhập Lưu Đạo và vị Nhập Lưu, sự luyện ái về dục và sân hận là phổ biến, bản chất (của sự việc) là không phổ biến. Đối với vị Bất Lai Đạo và vị Bất Lai, các sự ràng buộc thuộc phần trên là phổ biến, bản chất (của sự việc) là không phổ biến. Đối với tất cả các vị Hữu Học, tên gọi là phổ biến, bản chất (của sự việc) là không phổ biến. Đối với tất cả các vị đang thực hành Đạo, tên gọi là phổ biến, bản chất (của sự việc) là không phổ biến. Đối với tất cả các vị Hữu Học, giới của các vị Hữu Học là phổ biến, bản chất (của sự việc) là không phổ biến. Vị có sự quán xét đặc biệt nên tìm hiểu căn cứ vào các bậc hạ, thượng, và trung như vậy.

Phạm vi nhìn thấy là nền tảng bước vào vị thế cố định. Phạm vi tu tập là nền tảng đạt đến các Quả vượt trội. Lối thực hành khó khăn, thẳng trí chậm chạp là nền tảng của chi tịnh. Lối thực hành thoải mái, thẳng trí mau chóng là nền tảng của minh sát. Việc làm phước thiện bố thí là nền tảng phổ biến của (việc lắng nghe) lời nói của người khác. Việc làm phước thiện trì giới là nền tảng phổ biến của tuệ tư. Việc làm phước thiện tham thiền là nền tảng phổ biến của tuệ tu. Việc làm phước thiện bố thí là nền tảng phổ biến của tuệ văn (do lắng nghe) lời nói của người khác và của tuệ tư. Việc làm phước thiện trì giới là nền tảng của tuệ tư và của sự tác ý đúng đường lối. Việc làm phước thiện tham thiền là nền tảng phổ biến của tuệ tu và của chánh kiến. Việc cư ngụ ở địa phương thích hợp là nền tảng phổ biến của việc tách ly và của định. Việc nương nhờ bậc chân nhân là nền tảng phổ biến của niềm tịnh tín đối với Tam Bảo và của chi tịnh. Quyết định đúng đắn cho bản thân là nền tảng phổ biến của sự hổ thẹn tội lỗi và của minh sát. Sự buông bỏ điều không tốt lành là nền tảng phổ biến của sự thẩm xét khéo léo và của định quyền. Việc Giáo Pháp được khéo thuyết là nền tảng phổ biến của việc ươm trồng thiện căn và của việc thể nhập Quả vị. Tính chất đã được thực hành tốt đẹp của Hội Chúng là nền tảng phổ biến của sự tốt đẹp của Hội Chúng. Việc đạt được vị thầy là nền tảng phổ biến đem lại niềm tin cho những kẻ chưa có đức tin và của việc tăng thêm niềm tin cho những người đã có đức tin. Giới bốn *Pātimokkha* không bị ngăn trở là nền tảng phổ biến cho việc trấn áp những kẻ ác xấu và sự lạc trú của những người hiền thiện. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Giáo pháp và nền tảng, ...*”

Cách truyền đạt bằng sự phân tích được kết thúc.

3. 1. 9. Parivattanahāravibhaṅgo

Tattha katamo parivattano hāro? “Kusalākusale dhamme ”ti. Sammādiṭṭhissa purisapuggalassa micchādiṭṭhi nijjiṇṇā bhavati, ye cassa micchādiṭṭhippacayā uppajjeyyūṃ aneke pāpakā akusalā dhammā te cassa nijjiṇṇā honti, sammādiṭṭhippacayā cassa aneke kusalā dhammā sambhavanti, te cassa bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Sammāsaṅkappassa purisapuggalassa micchāsaṅkappo nijjiṇṇo bhavati, ye cassa micchāsaṅkappapaccayā uppajjeyyūṃ aneke pāpakā akusalā dhammā, te cassa nijjiṇṇā honti, sammāsaṅkappapaccayā cassa aneke kusalā dhammā sambhavanti, te cassa bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Evaṃ sammāvācassa –pe– sammākammantassa –pe– sammā-ājivassa –pe– sammāvāyāmassa –pe– sammāsatissa –pe– sammāsamādhissa –pe– sammāvimuttissa¹ –pe– sammāvimuttiñāṇadassanassa purisapuggalassa micchāvimuttiñāṇadassanaṃ nijjiṇṇaṃ bhavati, ye cassa micchāvimuttiñāṇadassanapaccayā uppajjeyyūṃ aneke pāpakā akusalā dhammā, te cassa nijjiṇṇā honti, sammāvimuttiñāṇadassanapaccayā cassa aneke kusalā dhammā sambhavanti, te cassa bhāvanā pāripūriṃ gacchanti.

Yassa vā pāṇātipātā paṭiviratassa pāṇātipāto pahīno hoti, adinnādānā paṭiviratassa adinnādānaṃ pahīnaṃ hoti, brahmacāriṣṣa abrahmacariyaṃ pahīnaṃ hoti, saccavādissa musāvādo pahīno hoti, āpisunavācassa pisunā vācā pahīnā hoti, saṅhavācassa pharusā vācā pahīnā hoti, kālavādissa samphappalāpo pahīno hoti, anabhijjhālussa abhijjhā pahīnā hoti, abyāpannacittassa byāpādo pahīno hoti, sammādiṭṭhissa micchādiṭṭhi pahīnā hoti.

Ye ca kho keci ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ garahanti, nesam sandiṭṭhikā sahadhammikā gārayhā vādānuvādā² āgacchanti. Sammādiṭṭhiṃ ca te bhavanto dhammaṃ garahanti. (M. iii, 77) Tena hi ye micchādiṭṭhikā tesam bhavantānaṃ pujjā ca pāsamsā ca. (Evaṃ) sammāsaṅkappaṃ –pe– sammāvācaṃ –pe– sammākammaṃ –pe– sammā-ājivaṃ –pe– sammāvāyāmaṃ –pe– sammāsaṭiṃ –pe– sammāsamādhiṃ –pe– sammāvimuttiṃ –pe– sammāvimuttiñāṇadassanañca te bhavanto dhammaṃ garahanti. Tena hi ye micchāvimuttiñāṇadassanā tesam bhavantānaṃ pujjā ca pāsamsā ca. Ye ca kho keci evamāhaṃsu: “Bhuñjitabbā kāmā paribhuñjitabbā kāmā āsevitabbā kāmā nisevitabbā kāmā bhāvayitabbā kāmā bahulikātabbā kāmā ”ti, kāmehi veramaṇi tesam adhammo. Ye vā pana keci evamāhaṃsu: “Attakilamathānuyogo dhammo ”ti, niyāṇiko³ tesam dhammo adhammo. Ye ca kho keci evamāhaṃsu: “Dukkho dhammo” ti, sukho tesam dhammo adhammo.

¹ sammāvimuttassa - Ma.

² vādānupātā - Pu.

³ niyāṇiko - Ma, PTS.

3. 1. 9.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Đảo Ngược

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự đảo ngược là cách nào? “*Ở pháp thiện và bất thiện, ...*” Đối với người có chánh kiến thì tà kiến trở nên kiệt quệ; do duyên tà kiến mà nhiều ác bất thiện pháp có thể sanh lên cho người này, và đối với người này chúng trở nên kiệt quệ; do duyên chánh kiến mà nhiều thiện pháp sanh khởi cho người này, và đối với người này chúng đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Đối với người có chánh tư duy thì tà tư duy trở nên kiệt quệ; do duyên tà tư duy mà nhiều ác bất thiện pháp có thể sanh lên cho người này, và đối với người này chúng trở nên kiệt quệ; do duyên chánh tư duy mà nhiều thiện pháp sanh khởi cho người này, và đối với người này chúng đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Tương tự như vậy, đối với người có chánh ngữ –nt– có chánh nghiệp –nt– có chánh mạng –nt– có chánh tinh tấn –nt– có chánh niệm –nt– có chánh định –nt– có chánh giải thoát –nt– có chánh tri kiến về giải thoát thì tà tri kiến về giải thoát trở nên kiệt quệ; do duyên tà tri kiến về giải thoát mà nhiều ác bất thiện pháp có thể sanh lên cho người này, và đối với người này chúng trở nên kiệt quệ; do duyên chánh tri kiến về giải thoát mà nhiều thiện pháp sanh khởi cho người này, và đối với người này chúng đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập.

Hoặc là, đối với người nào đã tránh xa việc sát sanh thì việc sát sanh được dứt bỏ, đã tránh xa việc trộm cắp thì việc trộm cắp được dứt bỏ, có Phạm hạnh thì phi Phạm hạnh được dứt bỏ, có lời nói chân thật thì việc nói dối được dứt bỏ, có lời nói không đâm thọc thì lời nói đâm thọc được dứt bỏ, có lời nói mềm mỏng thì lời nói thô lỗ được dứt bỏ, có lời nói hợp thời thì việc nói nhảm nhí được dứt bỏ, không tham đắm thì tham đắm được dứt bỏ, không có tâm sân hận thì sân hận được dứt bỏ, có chánh kiến thì tà kiến được dứt bỏ.

Và quả thật, những kẻ nào chê trách Thánh Đạo tám chi phần thì những điều tự thân thấy được, có lý do, của những kẻ ấy tiến đến những học thuyết và những điều suy diễn đáng bị chê trách. Và các vị đại đức ấy chê trách pháp có chánh kiến. Chính vì điều ấy, những kẻ có tà kiến sẽ được tôn vinh và sẽ được ca ngợi bởi các vị đại đức ấy. (Tương tự như vậy,) các vị đại đức ấy chê trách pháp có chánh tư duy –nt– có chánh ngữ –nt– có chánh nghiệp –nt– có chánh mạng –nt– có chánh tinh tấn –nt– có chánh niệm –nt– có chánh định –nt– có chánh giải thoát –nt– có chánh tri kiến về giải thoát. Chính vì điều ấy, những kẻ có tà tri kiến về giải thoát sẽ được tôn vinh và sẽ được ca ngợi bởi các vị đại đức ấy. Và quả thật, những kẻ nào đã nói như vậy: “Các dục nên được thọ dụng, các dục nên được thọ hưởng, các dục nên được phục vụ, các dục nên được phục dịch, các dục nên được phát triển, các dục nên được gia tăng;” đối với những kẻ ấy sự tránh xa các dục là phi pháp. Hoặc hơn nữa, những kẻ nào đã nói như vậy: “Sự gắn bó với việc hành hạ bản thân là pháp;” đối với những kẻ ấy pháp dân dốt ra khỏi là phi pháp. Và quả thật, những kẻ nào đã nói như vậy: “Khổ hạnh là pháp;” đối với những kẻ ấy pháp an lạc là phi pháp.

Yathā vā pana bhikkhuno sabbasaṅkhāresu asubhānupassino viharato subhasaññā pahīyanti, dukkhānupassino viharato sukhasaññā pahīyanti, aniccānupassino viharato niccasaññā pahīyanti, anattānupassino viharato attasaññā pahīyanti, yaṃ yaṃ vā pana dhammaṃ roçayati vā upagacchati vā tassa tassa dhammassa yo paṭipakkho svāssa aniṭṭhito¹ ajjhāpanno bhavati. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Kusalākusale dhamme”ti.

Niyutto parivattano hāro.

3. 1. 10. Vevacanahāravibhaṅgo

Tattha katamo vevacano hāro? “Vevacanāni bahūnī”ti. Yathā ekaṃ bhagavā dhammaṃ aññamaññehi vevacanehi niddisati. Yathāha bhagavā:

1. “Āsā pihā ca² abhinandanā ca
anekadhātūsu sarā patitṭhitā,
aññānamūlappabhavā pajappitā
sabbā mayā byantikātā samūlakā³”ti.

Āsā nāma vuccati: yā bhavissassa atthassa āsiṃsanā,⁴ avassaṃ āgamissatīti āsāssa uppajjati. Pihā nāma yā vattamānakassa⁵ atthassa patthanā, seyyataraṃ vā disvā ‘edisō bhavēyyanti pihāssa uppajjati. Atthanippatti⁶paṭipālanā abhinandanā nāma, piyaṃ vā ñātiṃ abhinandati, piyaṃ vā dhammaṃ abhinandati, appaṭikūlato vā abhinandati. Anekadhātū ti: cakkhudhātu rūpadhātu cakkhuviññāṇadhātu sotadhātu saddadhātu sotaviññāṇadhātu ghānadhātu gandhadhātu ghānaviññāṇadhātu jivhādhātu rasadhātu jivhāviññāṇadhātu kāyadhātu phoṭṭhabbhadhātu kāyaviññāṇadhātu manodhātu dhammadhātu manoviññāṇadhātu. (ss. M. iii, 62) Sarāti keci rūpādhimuttā keci saddādhimuttā keci gandhādhimuttā keci rasādhimuttā keci phoṭṭhābbādhimuttā keci dhammādhimuttā. Tattha yāni cha gehasitāni domanassāni yāni ca cha gehasitāni somanassāni yāni ca cha nekkhammasitāni domanassāni yāni ca cha nekkhammasitāni somanassāni, imāni catuvīsa padāni taṇhāpakkho, taṇhāya etaṃ vevacanaṃ. Yā cha upekkhā gehasitā ayaṃ diṭṭhipakkho. Sāyeva patthanākārena⁷ dhammanandi dhammapemaṃ dhammajhosānanti taṇhāya etaṃ vevacanaṃ.

Cittaṃ mano viññānanti cittassa etaṃ vevacanaṃ. Manindriyaṃ manodhātu manāyatanaṃ vijānanāti manassetāṃ vevacanaṃ.

¹ aniṭṭhato - Ma, PTS.

² āsā ca pihā - Ma;

āsā pipāsā - Sīmu.

³ samūlikā - Ma, Sīmu.

⁴ āsiṃsanā - Ma, PTS.

⁵ vattamānassa - Ma, PTS.

⁶ atthanippatti - PTS.

⁷ pattanākārena - Ma.

Hoặc hơn nữa, giống như đối với vị tỳ khưu trong khi sống có sự quan sát về bất tịnh ở tất cả các sự tạo tác thì tịnh tướng được dứt bỏ, trong khi sống có sự quan sát về khổ thì lạc tướng được dứt bỏ, trong khi sống có sự quan sát về vô thường thì thường tướng được dứt bỏ, trong khi sống có sự quan sát về vô ngã ở tất cả các sự tạo tác thì ngã tướng được dứt bỏ, hoặc hơn nữa, mỗi một pháp mà vị ấy ưa thích hoặc tiếp cận, cái nào là phần đối nghịch của mỗi một pháp ấy thì chính cái ấy được xem là không được ưa thích bởi vị này. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Ở pháp thiện và bất thiện, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Đảo Ngược được kết thúc.

3. 1. 10.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Từ Đồng Nghĩa

Ở đây, cách truyền đạt bằng từ đồng nghĩa là cách nào? “*Có nhiều từ đồng nghĩa ...*” Giống như đức Thế Tôn diễn giải một pháp thông qua những từ đồng nghĩa tương đương. Giống như đức Thế Tôn đã nói:

1. “*Sự mong mỏi, sự mong cầu, và sự thích thú, các mũi tên (tham ái) đã được thiết lập ở nhiều yếu tố, đã khởi tham muốn, có gốc rễ và nguồn phát khởi từ sự không biết, tất cả cùng với gốc rễ đã được Ta làm chấm dứt.*”

Gọi là *sự mong mỏi* nói đến sự mong ước về lợi ích sẽ có, sự mong mỏi sanh khởi đến vị này rằng: ‘Chắc chắn nó sẽ đến.’ Gọi là *sự mong cầu* là ước nguyện về lợi ích thuộc thời hiện tại, hoặc là sau khi nhìn thấy ai đó giỏi hơn thì có sự mong cầu sanh khởi đến vị này rằng: ‘Mong sao ta sẽ là như người này.’ Sự bảo vệ thành quả của lợi ích gọi là *sự thích thú*, hoặc là thích thú thân quyến đáng yêu, hoặc thích thú đối tượng đáng yêu, hoặc thích thú bởi vì không đáng ghét. *Nhiều yếu tố*: là nhãn giới, sắc giới, nhãn thức giới, nhĩ giới, thính giới, nhĩ thức giới, tỷ giới, hương giới, tỷ thức giới, thiệt giới, vị giới, thiệt thức giới, thân giới, xúc giới, thân thức giới, ý giới, pháp giới, ý thức giới. *Các mũi tên*: là những gì thiên về sắc, những gì thiên về thính, những gì thiên về hương, những gì thiên về vị, những gì thiên về xúc, những gì thiên về pháp. Ở đây, sáu ưu tâm liên quan đến tại gia, sáu hỷ tâm liên quan đến tại gia, sáu ưu tâm liên quan đến xuất ly, sáu hỷ tâm liên quan đến xuất ly, hai mươi bốn thuật ngữ này là nhóm tham ái; đây là từ đồng nghĩa của tham ái. Sáu xả liên quan đến tại gia, cái này là nhóm tà kiến. Chính cái ấy với biểu hiện ước nguyện là ‘*niềm vui ở pháp, sự yêu mến pháp, sự bám chặt vào pháp,*’ đây là từ đồng nghĩa của tham ái.

‘*Tâm, ý, thức,*’ đây là từ đồng nghĩa của tâm. ‘*Ý quyền, ý giới, ý xứ, sự nhận thức,*’ đây là từ đồng nghĩa của ý.

Paññindriyaṃ paññābalaṃ adhipaññāsikkhā paññā paññākkhandho¹ dhammavicayasambojjhaṅgo ñāṇaṃ sammādiṭṭhi tīraṇā vipassanā dhamme ñāṇaṃ atthe ñāṇaṃ anvaye ñāṇaṃ khaye ñāṇaṃ anuppāde ñāṇaṃ anaññātaññassāmītindriyaṃ aññindriyaṃ aññātāvindriyaṃ cakkhu vijjā buddhi bhūri medhā āloko, yaṃ vā pana kiñci² aññampi evaṃ jātiyaṃ paññāya etaṃ vevacanaṃ. Pañcindriyāni lokuttarāni, sabbā paññā, api ca ādhipateyyatṭhena saddhā, ārambhatṭhena viriyaṃ, apilāpanatṭhena sati, avikkhepatṭhena³ samādhi, pajānanaṭṭhena paññā.

Yathā ca buddhānussatiyaṃ vuttaṃ: “Itipi so bhagavā arahaṃ sammā sambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi sathā devamanussānaṃ buddho bhagavā (A. iii, 285) balanippattigato⁴ vesārajjappatto adhigatapaṭisambhido catuyogavippahīno agatigamanavīvatto uddhaṭasallo nirūlhavaṇo madditakaṇṭako⁵ nibbāpita⁶pariyuṭṭhāno bandhanātīto ganthaviniveṭhano⁷ ajjhāsayaṃvīvatto bhinnandhakāro cakkhumā lokadhammasamatikkanto anurodhavirodhaviṇṇaṃ vippayutto iṭṭhāniṭṭhesu dhammesu asaṅkhepagato bandhanāṭivatto ṭhapitasāṅgāmo abhikkantataro ukkādharo⁸ ālokarō pajjotakaro tamonudo raṇaṅjaho aparimāṇavaṇṇo appameyyavaṇṇo asaṅkheyyavaṇṇo ābhaṅkaro pabhaṅkaro dhammobhāsapajjotakaro ”ti ca buddhā⁹ bhagavanto ”ti ca buddhānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

Yathā ca dhammānussatiyaṃ vuttaṃ: “Svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opanayiko¹⁰ paccattaṃ veditabbo viññūhi” (A. iii, 285) yadidaṃ madanimmadano pipāsavinayo ālayasamugghāto vaṭṭūpacchedo suññato atidullabho taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ.

2. “Asaṅkhatam nantam¹¹anāsavaṃ ca saccam ca pārāṃ nipuṇam sududdasam, ajajjaram dhuvamapalokitam ca¹² anidassanam nippapañcam ca¹³ santam.

¹ adhipaññā sikkhā paññā paññākkhandho - Ma;
adhipaññā sikkhā paññākkhandho - PTS.

² pana yaṃ kiñci - Ma.

³ avikkhepanatṭhena - PTS.

⁴ balanippattigato - PTS.

⁵ kaṇḍako - Ma.

⁶ nibbāhita - PTS.

⁷ gandhaviniveṭhano - PTS.

⁸ okkādharo - PTS.

⁹ dhammobhāsapajjotakaro ca buddho - PTS.

¹⁰ opaneyyiko - Ma.

¹¹ asaṅkhatam anantam - Ma;

asaṅkhatam anantam - PTS.

¹² dhuvam apalokitam - Ma.

¹³ nippapañca - Ma, PTS.

Tuệ quyền, tuệ lực, sự học tập về thắng tuệ, tuệ, tuệ uẩn, trạch pháp giác chi, trí, chánh kiến, sự xét đoán, minh sát, trí về pháp, trí về ý nghĩa, trí về sự suy luận, trí về sự diệt trừ, trí về sự không còn tái sanh, vị trí quyền, dĩ trí quyền, cụ trí quyền, nhãn, minh, trí giác ngộ, sự thông thái, sự thông minh, ánh sáng, hoặc hơn nữa bất cứ cái gì khác có tính chất như vậy; đây là từ đồng nghĩa của tuệ. Năm quyền xuất thế gian, tất cả là tuệ, thậm chí luôn cả tín với ý nghĩa chủ đạo, tấn với ý nghĩa ra sức, niệm với ý nghĩa không lơ là, định với ý nghĩa không tán loạn, tuệ với ý nghĩa nhận biết.

Và giống như đã được nói ở tùy niệm Phật (rằng): “*Thật vậy, bậc đáng kính trọng ấy là: A la hán, Chánh Đẳng Giác, Minh Hạnh Túc, Thiện Thệ, Thế Gian Giải, Vô Thượng Sĩ, Điều Ngự Trượng Phu, Thiên Nhơn Sư, Phật, Thế Tôn, bậc đã đi đến thành quả của lực, đã đạt được pháp tự tin, có tuệ phân tích đã được chứng đạt, đã lìa bỏ bốn sự ràng buộc, đã vượt qua khỏi việc đi đến sự sai trái, có mũi tên đã được lấy lên, có vết thương đã được lành hẳn, có gai nhọn đã được nghiền nát, có thành kiến đã được dập tắt, đã qua khỏi sự giam cầm, có sự tháo tung khỏi sự trói buộc, đã vượt qua khỏi tập tính, có bóng tối đã được phá vỡ, vị có mắt, đã vượt qua hẳn pháp thế gian, đã được thoát khỏi sự chiêu chuộng và sự chống đối ở các pháp được ưa thích và không được ưa thích, đã đi đến việc không tích lũy (công hạnh), đã vượt quá sự giam cầm, có cuộc chiến đấu đã được dừng lại, vị trên cả tuyệt vời, vị cầm cây đuốc, vị tạo ra sự soi sáng, vị tạo ra sự sáng rực, vị xóa tan sự tăm tối, vị rũ bỏ bụi bặm, có phẩm hạnh vô lượng, có phẩm hạnh không thể đo lường, có phẩm hạnh không thể tính đếm, vị tạo ra ánh sáng, vị tạo ra sự phát sáng, vị tạo ra hào quang của Giáo Pháp,*” và “*chư Thế Tôn là các bậc đã giác ngộ;*” đây là từ đồng nghĩa của tùy niệm Phật.

Và giống như đã được nói ở tùy niệm Pháp (rằng): “*Pháp của đức Thế Tôn đã khéo được thuyết giảng, có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết-bàn), và nên được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ,*” tức là sự nghiền nát sự say đắm, sự xua đi khao khát, sự thủ tiêu chỗ tàng trữ, sự cắt đứt vòng luân chuyển, không tánh, điều vô cùng khó đạt, sự diệt trừ tham ái, sự xa lìa luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn.

2. “*Không tạo tác, không giới hạn, và không lậu hoặc, và là sự thật, bờ kia, tinh tế, vô cùng khó nhận ra, không già, bền vững, và không bị tan vỡ, không biểu lộ, không chướng ngại, và an tịnh.*”

3. Amataṃ paṇītaṃ ca sivaṃ ca khemaṃ
taṇhakkhayaṃ acchiriyaṃ ca¹ abbhutaṃ,
anītikaṃ'nītikadhammameva vā²
nibbānametaṃ sugatena desitaṃ.
4. Ajātaṃ abhūtaṃ anupaddavañca
akataṃ asokaṃ ca atho visokaṃ,
anupasaggaṃ'nupasaggadhammaṃ
nibbānametaṃ sugatena desitaṃ.
5. Gambhīrañceva duppassaṃ uttaraṃ ca anuttaraṃ,
asamaṃ appaṭisamaṃ jeṭṭhaṃ seṭṭhanti vuccati.
6. Lenañca tāṇaṃ araṇaṃ anaṅgaṇaṃ
akācam³etaṃ vimalanti vuccati,
dīpo sukhaṃ appamāṇaṃ paṭiṭṭhā
akiñcanaṃ appapañcanti vuttaṃ "ti.

Dhammānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

Yathā ca saṅghānussatiyaṃ vuttaṃ: "Supaṭipanno ujupaṭipanno
ñāyapaṭipanno sāmīcipaṭipanno yadidaṃ cattāri purisayugāni
aṭṭhapurisapuggalā esa bhagavato sāvakaśaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo
dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, (A. iii, 286)
sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno vimuttisampanno
vimuttiñāṇadassanasampanno sattānaṃ sāro sattānaṃ maṇḍo sattānaṃ
uddhāro sattānaṃ esikā sattānaṃ surabhipasūnaṃ⁴ puṃjo devānaṃ
manussānaṃ cā "ti saṅghānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

¹ acchariyañ ca - Ma, PTS.

² anītikadhammaṃ - Ma;
'nītikadhammameva - PTS.

³ akāma - Aṭṭhakathā.

⁴ surabhi pasūnaṃ - Ma, PTS, Sīmu.

3. Là bất tử, hảo hạng, may mắn, và an toàn, sự diệt trừ tham ái, kỳ diệu, và phi thường, không tai họa, hoặc là trạng thái không có tai họa, cái ấy là Niết Bàn, đã được đấng Thiện Thế chỉ bảo.

4. Không sanh, không hiện hữu, và không có bất hạnh, không làm ra, không sâu muộn, và lìa khỏi sâu muộn, không nguy hiểm, trạng thái không có nguy hiểm, cái ấy là Niết Bàn, đã được đấng Thiện Thế chỉ bảo.

5. Thật thâm sâu, và khó nhìn thấy, vô thượng, và tối thượng, không sánh bằng, không tương đương, đứng đầu, hạng nhất” được đề cập.

6. Là nơi trú ẩn, nơi nương náu, không ô nhiễm, không vết nhơ, không khuyết điểm, điều ấy được gọi là ‘không bị lấm nhơ,’ là hòn đảo, là sự an lạc, là không giới hạn, là chỗ đứng, là không sở hữu, không có chướng ngại,” điều đã nói là như thế.

Đây là từ đồng nghĩa của tùy niệm Pháp,.

Và giống như đã được nói ở tùy niệm Tăng (rằng): “Tăng chúng đệ tử của đức Thế Tôn đã khéo được huấn luyện. Tăng chúng đệ tử của đức Thế Tôn đã được huấn luyện đúng đắn. Tăng chúng đệ tử của đức Thế Tôn đã được huấn luyện có phương pháp. Tăng chúng đệ tử của đức Thế Tôn đã được huấn luyện làm tròn nhiệm vụ. Điều trên có nghĩa là thế này: bốn cặp hạng người (bốn đôi Đạo Quả), tám hạng người tính đơn (bốn Đạo và bốn Quả là tám). Tăng chúng đệ tử ấy của đức Thế Tôn đáng được cung kính, đáng được thân cận, đáng được cúng dường, đáng được lễ bái, là ruộng phước vô thượng của thế gian, được đầy đủ giới, được đầy đủ định, được đầy đủ tuệ, được đầy đủ giải thoát, được đầy đủ tri kiến về giải thoát, là cốt lõi của chúng sanh, là tinh hoa của chúng sanh, là phần chọn lọc của chúng sanh, là trụ cột của chúng sanh, là hoa thơm của chúng sanh, là đáng được tôn vinh bởi chư Thiên và nhân loại;” đây là từ đồng nghĩa của tùy niệm Tăng.

Yathā ca sīlānussatiyaṃ vuttaṃ: “Yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni ariyāni ariyakantāni bhujissāni viññūppasatthāni¹ aparāmatthāni samādhisaṃvattanikāni (A. iii, 286) alaṅkāro ca sīlaṃ uttamaṅgopasobhanatāya, nidhānaṅca sīlaṃ sabbadobhagga²-samatikkamanatthēna, sippaṅca sīlaṃ akkhaṇavedhitāya, velā ca sīlaṃ anatikkamanatthēna, dhaññaṃ ca sīlaṃ dāḷiddo³pacchedanatthēna, ādāso ca sīlaṃ dhammavolokanatāya, pāsādo ca sīlaṃ volokanatthēna, sabbabhūmānuparivatti ca sīlaṃ amatapariyosānanti sīlānussatiyā etaṃ vevacaṇaṃ.

Yathā ca cāgānussatiyaṃ vuttaṃ: “Yasmiṃ samaye ariyasāvako agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dāna-saṃvibhāgarato ”ti (A. iii, 287) cāgānussatiyā etaṃ vevacaṇaṃ. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Vevacaṇāni bahūni ”ti.

Niyutto vevacaṇohāro.

3. 1. 11. Paññattihāravibhaṅgo

Tattha katamo paññattihāro? “Ekaṃ bhagavā dhammaṃ paññattīhi vividhāhi deseti ”ti. Yā pakatikathāya desanā, ayaṃ nikkhepapaññatti. Kā ca pakatikathāya desanā? Cattāri saccāni. Yathā bhagavā āha: “Idaṃ dukkhaṃ ”ti. Ayaṃ paññatti pañcannaṃ khandhānaṃ channaṃ dhātūnaṃ atthārasannaṃ dhātūnaṃ dvādasannaṃ āyatanānaṃ dasannaṃ indriyānaṃ nikkhepapaññatti.

“Kabaḷikāre⁴ ce bhikkhave āhāre atthi rāgo atthi nandi⁵ atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti atthi tattha saṅkhārānaṃ vuḍḍhi.⁶ Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuḍḍhi atthi tattha āyatiṃ⁷ punabbhavābhiniḃbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhiniḃbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaṇaṃ, sasokaṃ taṃ bhikkhave sadaraṃ sa-upāyāsanti vadāmi. Phasse ce –pe– Manosañcetanāya ce –pe– Viññāṇe ce bhikkhave āhāre atthi rāgo atthi nandi atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti atthi tattha saṅkhārānaṃ vuḍḍhi.–

¹ viññūppasatthāni - Ma;
viññūpasatthāni - PTS.

² sabbadosagga - PTS.

³ daliddo - Ma; dāḷiddo - PTS.

⁴ kabaḷikāre - Ma, PTS.

⁵ nandi - Ma.

⁶ vuddhi - Ma, PTS.

⁷ āyati - Ma, PTS, Sīmu.

Và giống như đã được nói ở tùy niệm Giới (rằng): “*Những giới nào không bị bể vỡ, không bị sút mẻ, không lấm nhơ, không khuyết điểm, thuộc bậc Thánh, được bậc Thánh ưa thích, được tự tại, được các bậc trí nguyện khen, không hoen ô, đưa đến định, và giới là vật trang sức cho việc làm đẹp cái đâu, giới là cửa cái cất giấu với ý nghĩa vượt qua mọi sự xui xẻo, giới là tài nghệ cho việc bắn trúng nhanh như tia chớp, giới là giới hạn với ý nghĩa không vượt qua, giới là thóc lúa với ý nghĩa chặn đứng sự nghèo khó, giới là tấm gương cho việc quan sát các pháp, giới là tòa lâu đài với ý nghĩa quan sát, và giới có sự vận hành ở các cõi và có Bất Tử là điểm cuối cùng;*” đây là từ đồng nghĩa của tùy niệm Giới.

Và giống như đã được nói ở tùy niệm Thí (rằng): “*Vào lúc vị Thánh Thỉnh Văn sống tại gia, có sự xả thí rộng mở, có bàn tay đưa ra, vui thích trong việc buông bỏ, có sự đáp ứng việc cầu xin, vui thích trong việc bố thí và san sẻ;*” đây là từ đồng nghĩa của tùy niệm Thí. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Có nhiều từ đồng nghĩa ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Từ Đồng Nghĩa được kết thúc.

3. 1. 11.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Mô Tả

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự mô tả là cách nào? “*Đức Thế Tôn chỉ bảo một vấn đề thông qua các sự mô tả theo nhiều cách, ...*” Sự chỉ bảo thông qua lời giảng giải về bản thể tự nhiên là sự mô tả theo cách trình bày. Điều gì là sự chỉ bảo thông qua lời giảng giải về bản thể tự nhiên? Bốn Chân Lý. Giống như đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Đây là Khổ.*” Sự mô tả này về năm uẩn, về sáu giới, về mười tám giới, về mười hai xứ, về mười quyền¹ là sự mô tả theo cách trình bày.

“*Này các tỳ khưu, nếu có sự luyện ái, có sự vui mừng, có tham ái ở đoàn thực, thì nơi ấy thức được thiết lập, được lớn mạnh. Nơi nào thức được thiết lập, được lớn mạnh, nơi ấy có sự hình thành của danh sắc. Nơi nào có sự hình thành của danh sắc, nơi ấy có sự tăng trưởng của các hành. Nơi nào có sự tăng trưởng của các hành, nơi ấy có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai. Nơi nào có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai, nơi ấy có sanh-già-chết trong tương lai. Nơi nào có sanh-già-chết trong tương lai, này các tỳ khưu, Ta nói rằng việc ấy có sâu muộn, có phiền muộn, có lo âu. Này các tỳ khưu, nếu ở xúc thực –nt– nếu ở tư niệm thực –nt– nếu ở thức thực mà có sự luyện ái, có sự vui mừng, có tham ái, thì nơi ấy thức được thiết lập, được lớn mạnh. Nơi nào thức được thiết lập, được lớn mạnh, nơi ấy có sự hình thành của danh sắc. Nơi nào có sự hình thành của danh sắc, nơi ấy có sự tăng trưởng của các hành.–*”

¹ Mười quyền: gồm tám quyền có sắc: nhãn, nhĩ, tỷ, thiệt, thân, nam, nữ, mạng quyền, thêm vào ý quyền và thọ quyền là mười (ghi theo Chú Giải).

–Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuḍḍhi atthi tattha āyatim punabbhavābhiniḃbatti. Yattha atthi āyatim punabbhavābhiniḃbatti, atthi tattha āyatim jātijarāmaṇaṃ. Yattha atthi āyatim jātijarāmaṇaṃ sasokaṃ taṃ bhikkhave sadaraṃ sa-upāyāsanti vadāmi.” (Pe. 49, 97; S. ii, 101⁺) Ayaṃ pabhavapaññatti dukkhassa ca samudayassa ca.

“Kabaliṃkāre ce bhikkhave āhāre natthi rāgo natthi nandi natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti natthi tattha saṅkhārānaṃ vuḍḍhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuḍḍhi natthi tattha āyatim punabbhavābhiniḃbatti. Yattha natthi āyatim punabbhavābhiniḃbatti, natthi tattha āyatim jātijarāmaṇaṃ. Yattha natthi āyatim jātijarāmaṇaṃ asokaṃ taṃ bhikkhave adaraṃ anupāyāsanti vadāmi. Phasse ce –pe– Manosañcetanāya ce –pe– Viññāṇe ce bhikkhave āhāre natthi rāgo natthi nandi natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti natthi tattha saṅkhārānaṃ vuḍḍhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuḍḍhi natthi tattha āyatim punabbhavābhiniḃbatti. Yattha natthi āyatim punabbhavābhiniḃbatti, natthi tattha āyatim jātijarāmaṇaṃ. Yattha natthi āyatim jātijarāmaṇaṃ asokaṃ taṃ bhikkhave adaraṃ anupāyāsanti vadāmi.” (Pe. 49, 97; S. ii, 102⁺) Ayaṃ pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, bhāvanāpaññatti maggassa, sacchikiriyaṃpaññatti nirodhassa.

“Samādhiṃ bhikkhave bhāvetha appamatto nipako sato, samāhito bhikkhave bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? Cakkhuṃ¹ aniccanti yathābhūtaṃ pajānāti, rūpā aniccāti yathābhūtaṃ pajānāti, cakkhusamphasso aniccoti yathābhūtaṃ pajānāti, yampidaṃ² cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti yathābhūtaṃ pajānāti. Sotaṃ –pe– Ghānaṃ –pe– Jivhā –pe– Kāyo –pe– Mano aniccoti yathābhūtaṃ pajānāti, dhammā aniccāti yathābhūtaṃ pajānāti, manoviññāṇaṃ aniccanti yathābhūtaṃ pajānāti, manosamphasso aniccoti yathābhūtaṃ pajānāti, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti yathābhūtaṃ pajānāti.” (ss. S. iv, 80) Ayaṃ bhāvanāpaññatti maggassa, pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, sacchikiriyaṃpaññatti nirodhassa.

¹ cakkhu - Ma, Sīmu.

² yamidaṃ - Sīmu.

–Nơi nào có sự tăng trưởng của các hành, nơi ấy có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai. Nơi nào có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai, nơi ấy có sanh-già-chết trong tương lai. Nơi nào có sanh-già-chết trong tương lai, này các tỳ khuru, Ta nói rằng việc ấy có sâu muộn, có phiền muộn, có lo âu.”¹ Đây là sự mô tả về nguồn phát khởi của Khổ và của Tập.

“Này các tỳ khuru, nếu ở đoàn thực mà không có sự luyến ái, không có sự vui mừng, không có tham ái, thì nơi ấy thức không được thiết lập, không được lớn mạnh. Nơi nào thức không được thiết lập, không được lớn mạnh, nơi ấy không có sự hình thành của danh sắc. Nơi nào không có sự hình thành của danh sắc, nơi ấy không có sự tăng trưởng của các hành. Nơi nào không có sự tăng trưởng của các hành, nơi ấy không có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai. Nơi nào không có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai, nơi ấy không có sanh-già-chết trong tương lai. Nơi nào không có sanh-già-chết trong tương lai, này các tỳ khuru, ta nói rằng việc ấy không có sâu muộn, không có phiền muộn, không có lo âu. Này các tỳ khuru, nếu ở xúc thực –nt– nếu ở tư niệm thực –nt– nếu ở thức thực mà không có sự luyến ái, không có sự vui mừng, không có tham ái, thì nơi ấy thức không được thiết lập, không được lớn mạnh. Nơi nào thức không được thiết lập, không được lớn mạnh, nơi ấy không có sự hình thành của danh sắc. Nơi nào không có sự hình thành của danh sắc, nơi ấy không có sự tăng trưởng của các hành. Nơi nào không có sự tăng trưởng của các hành, nơi ấy không có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai. Nơi nào không có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa trong tương lai, nơi ấy không có sanh-già-chết trong tương lai. Nơi nào không có sanh-già-chết trong tương lai, này các tỳ khuru, ta nói rằng việc ấy không có sâu muộn, không có phiền muộn, không có lo âu.” Đây là sự mô tả về việc biết rõ Khổ, mô tả về việc dứt bỏ Tập, mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc chứng ngộ Diệt.

“Này các tỳ khuru, hãy tu tập định, không xao lãng, chín chắn, có niệm. Này các tỳ khuru, được định tĩnh, vị tỳ khuru nhận biết đúng theo thực thể. Và nhận biết đúng theo thực thể về cái gì? Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Mắt là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Các sắc là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Nhãn thức là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Nhãn xúc là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Cảm thọ nào sanh lên do duyên nhãn xúc, đâu là lạc, hay là khổ, hay là không khổ không lạc, cảm thọ ấy cũng là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Tai –nt– Mũi –nt– Lưỡi –nt– Thân –nt– Ý là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Các pháp là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Ý thức là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Ý xúc là vô thường.’ Nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Cảm thọ nào sanh lên do duyên ý xúc, đâu là lạc, hay là khổ, hay là không khổ không lạc; cảm thọ ấy cũng là vô thường.’” Đây là sự mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc biết rõ Khổ, mô tả về việc dứt bỏ Tập, mô tả về việc chứng ngộ Diệt.

¹ Mahāniddesapāḷi - Đại Diễn Giải, TTPV 35, tr. 37.

“Rūpaṃ rādha vikiratha vidhamatha viddhamsetha vikīlanikaṃ¹ karotha, (paññāya) taṇhakkhayāya paṭipajjatha. Taṇhakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā nibbānaṃ. Vedanaṃ –pe– Saññaṃ –pe– Saṅkhāre –pe– Viññānaṃ vikiratha vidhamatha viddhamsetha vikīlanikaṃ karotha, (paññāya) taṇhakkhayāya paṭipajjatha. Taṇhakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā nibbānaṃ.” (ss. S. iii, 190) Ayaṃ nirodhapaññatti nirodhassa, nibbidāpaññatti assādassa, pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, bhāvanāpaññatti maggassa, sacchikiriyāpaññatti nirodhassa.

“So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti.” (M. i, 183; Pe. 41) Ayaṃ paṭivedhapaññatti saccānaṃ, nikkhepapaññatti dassanabhūmiyā, bhāvanāpaññatti maggassa, sacchikiriyāpaññatti sotāpattiphalassa.

“So ime āsavāti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti, ime āsavā asesam nirujjhantīti yathābhūtaṃ pajānāti.” (M. i, 183) Ayaṃ uppādapaññatti khaye ñāṇassa, okāsapaññatti anuppāde ñāṇassa, bhāvanāpaññatti maggassa, pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, ārambhapaññatti viriyindriyassa, āsātanāpaññatti² āsāṭikānaṃ, nikkhepapaññatti bhāvanābhūmiyā, abhinighātapaññatti pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ.

“Idaṃ dukkhanti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi, ayaṃ dukkhasamudayoti me bhikkhave –pe– ayaṃ dukkhanirodhoti me bhikkhave –pe– ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.” (ss. S. v, 424⁺) Ayaṃ desanāpaññatti saccānaṃ, nikkhepapaññatti sutamayiyā paññāya, sacchikiriyāpaññatti anaññātaññassāmīndriyassa, pavattanāpaññatti dhammacakkassa.

“Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ pariññeyyanti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi. So kho panāyaṃ dukkhasamudayo pahātābboti me bhikkhave –pe– So kho panāyaṃ dukkhanirodho sacchikātabboti me bhikkhave –pe– Sā kho panāyaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā bhāvetābbāti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.” (ss. S. v, 424⁺) Ayaṃ bhāvanāpaññatti maggassa, nikkhepapaññatti cintāmayiyā paññāya, sacchikiriyāpaññatti aññindriyassa.

¹ vikīlaniyaṃ - Ma; vikilanikaṃ - PTS.

² āhaṭanāpaññatti - Ma, PTS.

“Này Rādha, hãy phát tán, hãy phá hủy, hãy hủy hoại, hãy ngưng đùa giỡn với sắc, (nhờ vào tuệ) hãy thực hành nhằm sự diệt trừ tham ái. Do sự diệt trừ tham ái, có sự diệt trừ khổ; do sự diệt trừ khổ, thành tựu Niết Bàn. Này Rādha, hãy phát tán, hãy phá hủy, hãy hủy hoại, hãy ngưng đùa giỡn với thọ –nt– với tưởng –nt– với các hành –nt– với thức, (nhờ vào tuệ) hãy thực hành nhằm sự diệt trừ tham ái. Do sự diệt trừ tham ái, có sự diệt trừ khổ; do sự diệt trừ khổ, thành tựu Niết Bàn.” Đây là sự mô tả về sự diệt tận đối với Diệt, mô tả về sự nhàm chán đối với sự hứng thú, mô tả về việc biết rõ Khổ, mô tả về việc dứt bỏ Tập, mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc chứng ngộ Diệt.

“Vị ấy nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’” Đây là sự mô tả về sự thấu triệt các Chân Lý, mô tả việc trình bày về phạm vi nhìn thấy, mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc chứng ngộ quả Nhập Lưu.

“Vị ấy nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là các lậu hoặc,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là nhân sanh các lậu hoặc,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự diệt tận các lậu hoặc,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là lối thực hành đưa đến sự diệt tận các lậu hoặc, nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Các lậu hoặc này được diệt tận không còn dư sót.’” Đây là sự mô tả về việc sanh lên của trí ở sự diệt trừ, mô tả về vị thế của trí ở việc không sanh khởi, mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc biết rõ Khổ, mô tả về việc dứt bỏ Tập, mô tả về việc ra sức của tấn quyền, mô tả về việc loại bỏ các trứng ruồi, mô tả về việc trình bày phạm vi tu tập, mô tả về việc hủy diệt các ác bất thiện pháp.

“‘Đây là Khổ,’ này các tỳ khuru, ta có được (Pháp) nhãn đã sanh khởi, trí đã sanh khởi, tuệ đã sanh khởi, mình đã sanh khởi, ánh sáng đã sanh khởi đối với các Pháp trước đây chưa từng được nghe. ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ này các tỳ khuru, ta có được –nt– ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ này các tỳ khuru, ta có được –nt– ‘Đây là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ,’ này các tỳ khuru, ta có được (Pháp) nhãn đã sanh khởi, trí đã sanh khởi, tuệ đã sanh khởi, mình đã sanh khởi, ánh sáng đã sanh khởi đối với các Pháp trước đây chưa từng được nghe.” Đây là sự mô tả về việc chỉ bảo các Chân Lý, mô tả về việc trình bày tuệ do nghe, mô tả về việc chứng ngộ vị trí quyền, mô tả về việc chuyển vận bánh xe Pháp.

“‘Và Khổ này đây cần được biết rõ,’ này các tỳ khuru, ta có được (Pháp) nhãn đã sanh khởi, trí đã sanh khởi, tuệ đã sanh khởi, mình đã sanh khởi, ánh sáng đã sanh khởi đối với các Pháp trước đây chưa từng được nghe. ‘Và nhân sanh Khổ này đây cần được dứt bỏ,’ này các tỳ khuru, ta có được –nt– ‘Và sự diệt tận Khổ này đây cần được chứng ngộ,’ này các tỳ khuru, ta có được –nt– ‘Và lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ này đây cần được tu tập,’ này các tỳ khuru, ta có được (Pháp) nhãn đã sanh khởi, trí đã sanh khởi, tuệ đã sanh khởi, mình đã sanh khởi, ánh sáng đã sanh khởi đối với các Pháp trước đây chưa từng được nghe.” Đây là sự mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc trình bày tuệ do suy tư, mô tả về việc chứng ngộ dĩ trí quyền.

“Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ pariññātanti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi. So kho panāyaṃ dukkhasamudayo pahīnoti me bhikkhave –pe– So kho panāyaṃ dukkhanirodho sacchikatoti me bhikkhave –pe– Sā kho panāyaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā bhāvitāti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.” (ss. *S. v*, 424) Ayaṃ bhāvanāpaññatti maggassa, nikkhepapaññatti bhāvanāmayiyā paññāya, sacchikiriyāpaññatti aññātāvino indriyassa, pavattanāpaññatti dhammacakkassa.

1. “Tulamātulañca sambhavaṃ bhavaśāṅkhāramavassaji muni,
ajjhatarato samāhito abhidā¹ kavacamivattasambhavan ”ti.

(*Pe. 68; S. v*, 263)

‘Tulan ’ti saṅkhāradhātu. ‘Atulan ’ti nibbānadhātu. ‘Tulamātulañca sambhavan ’ti abhiññāpaññatti sabbadhammānaṃ, nikkhepapaññatti dhammapaṭisambhidāya. ‘Bhavaśāṅkhāramavassaji munī ’ti pariccāga-paññatti samudayassa, pariññāpaññatti dukkhassa. ‘Ajjhatarato samāhito ’ti bhāvanāpaññatti kāyagatāya satiyā, ṭhitipaññatti cittekaggatāya. ‘Abhidā kacavamivattasambhavan ’ti abhinibbidāpaññatti cittassa, upādānāpaññatti sabbaññūtāya, padālanāpaññatti avijjaṇḍakosānaṃ. Tenāha bhagavā: “Tulamātulañca sambhavan ”ti.

2. “Yo dukkhamaddakkhi yato nidānaṃ
kāmesu so jantu kathaṃ nameyya,
kāma hi loke saṅgoti ñatvā
tesaṃ satimā vinayāya sikkhe ”ti. (*Pe. 15; S. i*, p. 117)

‘Yo dukkhan ’ti vevacanāpaññatti ca dukkhassa pariññāpaññatti ca. ‘Yato nidānaṃ ’ti pabhavāpaññatti ca samudayassa pahānāpaññatti ca. ‘Addakkhī ’ti vevacanāpaññatti ca ñāṇacakkhussa paṭivedhāpaññatti ca. ‘Kāmesu so jantu kathaṃ nameyyā ’ti vevacanāpaññatti ca kāmataṇhāya abhinivesāpaññatti ca. ‘Kāma hi loke saṅgoti ñatvā ’ti paccatthikato dassanāpaññatti kāmānaṃ, kāma hi aṅgārakāsūpamā maṃsapesūpamā pāvakakappā papāta-uragopamā ca. ‘Tesaṃ satimā ’ti apacayāpaññatti pahānāya, nikkhepāpaññatti kāyagatāya satiyā, bhāvanāpaññatti maggassa. ‘Vinayāya sikkhe ’ti paṭivedhāpaññatti rāgavinayassa dosavinayassa mohavinayassa. ‘Jantū ’ti vevacanāpaññatti yogissa. Yadā hi yogī kāma saṅgoti pajānāti, so kāmānaṃ anuppādāya kusale dhamme uppādayati, so anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādaya vāyamati. Ayaṃ vāyāmapaññatti appattassa pattiyā, nikkhepāpaññatti oramattikāya asantuṭṭhiyā.

¹ abhindi - Ma; abhida - PTS.

“*Và Khổ này đây đã được biết rõ,*’ này các tỳ khưu, ta có được (Pháp) nhân đã sanh khởi, trí đã sanh khởi, tuệ đã sanh khởi, minh đã sanh khởi, ánh sáng đã sanh khởi đối với các Pháp trước đây chưa từng được nghe. *Và nhân sanh Khổ này đây đã được dứt bỏ,*’ này các tỳ khưu, ta có được –nt– *Và sự diệt tận Khổ này đây đã được chứng ngộ,*’ này các tỳ khưu, ta có được –nt– *Và lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ này đây đã được tu tập,*’ này các tỳ khưu, ta có được (Pháp) nhân đã sanh khởi, trí đã sanh khởi, tuệ đã sanh khởi, minh đã sanh khởi, ánh sáng đã sanh khởi đối với các Pháp trước đây chưa từng được nghe.” Đây là sự mô tả về việc tu tập Đạo, mô tả về việc trình bày tuệ do tu tập, mô tả về việc chứng ngộ cụ tri quyền, mô tả về việc chuyển vận bánh xe Pháp.

1. *“Bậc Hiền Trí đã buông bỏ sự tạo tác dẫn đến hữu, nguồn sanh khởi đo lường được và không đo lường được. Vui thích ở nội tâm, được định tĩnh, Ngài đã phá vỡ nguồn sanh khởi của tự ngã, tựa như phá tan tấm áo giáp.”*

‘*Cái đo lường được*’ là hữu vi giới. ‘*Cái không đo lường được*’ là Niết Bàn giới. ‘*Nguồn sanh khởi đo lường được và không đo lường được*’ là sự mô tả về thẳng trí đối với tất cả các pháp, mô tả về việc trình bày sự phân tích các pháp. ‘*Bậc hiền trí đã bỏ xuống sự tạo tác dẫn đến hữu*’ là sự mô tả về việc buông bỏ Tập, mô tả về việc biết rõ Khổ. ‘*Vui thích ở nội tâm, được định tĩnh*’ là sự mô tả về việc tu tập niệm hướng đến thân, mô tả về việc duy trì trạng thái chuyên nhất của tâm. ‘*Ngài đã phá vỡ nguồn sanh khởi của tự ngã như phá tan tấm áo giáp*’ là sự mô tả về sự nhầm chán của tâm, mô tả về việc nắm lấy trạng thái toàn tri, mô tả về việc phá tan các vô trướng vô minh. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “... *nguồn sanh khởi đo lường được và không đo lường được ...*”

2. *“Người nào đã nhìn thấy khổ, và căn nguyên từ nơi nào, làm thế nào con người ấy có thể thiên về các dục?*

Bởi vì sau khi biết các dục là ‘sự quyến luyến ở thế gian,’ đối với chúng, người có niệm nên học tập để loại bỏ.”

‘*Người nào ... khổ*’ là sự mô tả về từ đồng nghĩa của Khổ và sự mô tả về việc biết rõ Khổ. ‘*Và căn nguyên từ nơi nào*’ là sự mô tả về nguồn phát khởi của Tập và sự mô tả về việc dứt bỏ Tập. ‘*Đã nhìn thấy*’ là sự mô tả về từ đồng nghĩa của trí nhãn và sự mô tả về việc thấu triệt của nó. ‘*Làm thế nào con người ấy có thể thiên về các dục?*’ là sự mô tả về từ đồng nghĩa của sự tham ái về dục và sự mô tả về việc chấp chặt vào nó. ‘*Bởi vì sau khi biết các dục là sự quyến luyến ở thế gian*’ là sự mô tả về việc nhìn thấy các dục là kẻ đối nghịch, bởi vì các dục tựa như hố than hồng, tựa như miếng thịt (bị điều hâu tha đi), giống như ngọn lửa, và tựa như vực thẳm hay con rắn. ‘*Đối với chúng, người có niệm*’ là sự mô tả về việc giảm thiểu nhằm dứt bỏ, mô tả về việc trình bày niệm hướng đến thân, mô tả về việc tu tập Đạo. ‘*Nên học tập để loại bỏ*’ là sự mô tả về việc thấu triệt của sự loại bỏ luyến ái, của sự loại bỏ sân hận, của sự loại bỏ si mê. ‘*Con người*’ là sự mô tả về từ đồng nghĩa của từ hành giả. Bởi vì lúc vị hành giả nhận biết ‘*các dục là sự quyến luyến,*’ vị ấy làm sanh khởi các thiện pháp nhằm không có sự sanh khởi của các dục, vị ấy tinh tấn nhằm làm sanh khởi các thiện pháp chưa được sanh khởi. Đây là sự mô tả về việc tinh tấn nhằm đạt đến pháp chưa đạt đến, mô tả về việc trình bày sự không hài lòng đối với pháp thuộc về thế tục.

Tattha so uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā vāyamatī 'ti ayaṃ appamādapaññatti bhāvanāya, nikkhepapaññatti viriyindriyassa, ārakkha-paññatti kusalānaṃ dhammānaṃ, ṭhitipaññatti adhicittasikkhāya. Tenāha bhagavā: “Yo dukkhamaddakkhi yato nidānaṃ ”ti.

3. “Mohasambandhano loko bhabbarūpova dissati,
upadhisambandhano¹ bālo tamasā parivārito,
assirī viya khāyati passato natthi kiñcanaṃ ”ti. (Ud. 79)

‘Mohasambandhano loko ’ti desanāpaññatti vipallāsānaṃ. ‘Bhabbarūpova dissati’ ti viparītapaññatti lokassa. ‘Upadhisambandhano bālo ’ti pabhavapaññatti pāpakānaṃ icchāvacarānaṃ, kiccapaññatti pariyuṭṭhānānaṃ, balavapaññatti kilesānaṃ, virūhanāpaññatti saṅkhārānaṃ. ‘Tamasā parivārito ’ti desanāpaññatti avijjandhakārassa vevacanapaññatti ca. ‘Assirī viya khāyatī ’ti dassanapaññatti dibbacakkhussa, nikkhepapaññatti paññācakkhussa. ‘Passato natthi kiñcanaṃ ’ti paṭivedhapaññatti sattānaṃ, rāgo kiñcanaṃ doso kiñcanaṃ moho kiñcanaṃ. Tenāha bhagavā: “Mohosambandhano loko ”ti.

“Atthi bhikkhave ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatāṃ, no ce taṃ² bhikkhave abhaviṣṣa ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatāṃ, na idha³ jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyetha. Yasmā ca kho bhikkhave atthi ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatāṃ, tasmā jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyati ”ti. (Ud. 80⁺)

‘No ce taṃ bhikkhave abhaviṣṣa ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatānaṃ ’ti desanāpaññatti nibbānassa vevacanapaññatti ca. ‘Na idha jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyethā ’ti vevacanapaññatti saṅkhatassa upanayanapaññatti ca. ‘Yasmā ca kho bhikkhave atthi ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatānaṃ ’ti vevacanapaññatti nibbānassa jatanāpaññatti ca. ‘Tasmā jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyati ’ti ayaṃ vevacanapaññatti nibbānassa, niyāṇikapaññatti⁴ maggassa, nissaraṇapaññatti saṃsārato. Tenāha bhagavā: “No ce taṃ bhikkhave abhaviṣṣā ”ti.

Tenāha āyasmā Mahākaccāyano:⁵ “Ekaṃ bhagavā dhammaṃ paññattīhi vividhāhi desetī ”ti.

Niyutto paññattihāro.

¹ upadhibandhano - Ma, PTS.

² cetāṃ - Ma.

³ nayidha - Ma.

⁴ niyyāṇikapaññatti - Ma, PTS.

⁵ Mahākaccāno - PTS.

Ở đây, ‘*vị ấy tinh tấn nhằm duy trì các thiện pháp đã được sanh khởi*,’ đây là sự mô tả về việc không xao lãng trong sự tu tập, mô tả về việc trình bày tấn quyền, mô tả về việc bảo vệ các thiện pháp, mô tả về việc duy trì sự học tập về thẳng tâm. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Người nào đã nhìn thấy khô, và căn nguyên từ nơi nào, ...*”

3. “*Thế gian với sự trói buộc của si mê được thấy như là có khả năng; kẻ ngu với sự trói buộc của mầm tái sanh bị bao quanh bởi sự tối tăm, nó hiện diện như là sự bất hạnh; đối với người thấy thì không có bất cứ gì.*”¹

‘*Thế gian với sự trói buộc của si mê*’ là sự mô tả về việc chỉ bảo những điều trái khuấy. ‘*Được thấy như là có khả năng*’ là sự mô tả về những điều sai lệch của thế gian. ‘*Kẻ ngu với sự trói buộc của mầm tái sanh*’ là sự mô tả về nguồn phát khởi của các hành vi xấu xa ở ước muốn, mô tả về việc làm của các sự xâm nhập, mô tả về sức mạnh của các ô nhiễm, mô tả về sự lớn mạnh của các pháp tạo tác. ‘*Bị bao quanh bởi sự tối tăm*’ là sự mô tả về việc chỉ bảo bóng tối của vô minh và là sự mô tả về từ đồng nghĩa của nó. ‘*Nó hiện diện như là sự bất hạnh*’ là sự mô tả về việc nhìn thấy của Thiên nhân, mô tả về việc trình bày tuệ nhãn. ‘*Đối với người thấy thì không có bất cứ gì*’ là sự mô tả về việc thấu triệt của chúng sanh: luyến ái là cái gì đó, sân hận là cái gì đó, si mê là cái gì đó. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Thế gian với sự trói buộc của si mê ...*”

“*Này các tỳ khuru, có cái không sanh—không hiện hữu—không được làm ra—không được tạo tác. Này các tỳ khuru, nếu không có cái không sanh—không hiện hữu—không được làm ra—không được tạo tác ấy thì ở đây việc thoát ly khỏi cái sanh—hiện hữu—được làm ra—được tạo tác không được biết đến. Này các tỳ khuru, bởi vì có cái không sanh—không hiện hữu—không được làm ra—không được tạo tác, cho nên việc thoát ly khỏi cái sanh—hiện hữu—được làm ra—được tạo tác được biết đến.*”²

‘*Này các tỳ khuru, nếu không có cái không sanh—không hiện hữu—không được làm ra—không được tạo tác ấy*’ là sự mô tả về việc chỉ bảo Niết Bàn và là sự mô tả về từ đồng nghĩa của nó. ‘*Thì ở đây việc thoát ly khỏi cái sanh—hiện hữu—được làm ra—được tạo tác không được biết đến*’ là sự mô tả về từ đồng nghĩa của cái đã được tạo tác và là sự mô tả về việc tiếp cận của nó. ‘*Này các tỳ khuru, bởi vì có cái không sanh—không hiện hữu—không được làm ra—không được tạo tác*’ là sự mô tả về từ đồng nghĩa của Niết Bàn và là sự mô tả về việc giảng giải nó. ‘*Cho nên việc thoát ly khỏi cái sanh—hiện hữu—được làm ra—được tạo tác được biết đến*’ đây là sự mô tả về từ đồng nghĩa của Niết Bàn, mô tả về việc dẫn dắt ra khỏi của Đạo, mô tả về việc thoát ra khỏi luân hồi. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Này các tỳ khuru, nếu không có cái ...*”

Vì thế, đại đức Mahākaccāyana đã nói rằng: “*Đức Thế Tôn chỉ bảo một vấn đề thông qua các sự mô tả theo nhiều cách, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Mô Tả được kết thúc.

¹ *Udānapāli - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 291.

² *Itivuttakapāli - Phật Thuyết Như Vậy*, TTPV 28, tr. 371.

3. 1. 12.
Otaraṇahāravibhaṅgo

Tattha katamo otaraṇo hāro? “*Yo ca paṭiccuppādo*”ti.

1. “Uddhaṃ adho sabbadhi vippamutto
ayamahasmīti¹ anānupassī
evaṃ vimutto udatāri oghaṃ
atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā”ti. (*Pe. 24; Ud. 74*)

‘Uddhan’ti rūpadhātu ca arūpadhātu ca. ‘Adho’ti kāmādhātu. ‘Sabbadhi vippamutto’ti tedhātuke, ayaṃ asekhāvimutti. Tāni yeva asekhāni pañcīndriyāni ayaṃ indriyehi otaraṇā. Tāni yeva asekhāni pañcīndriyāni vijjā. Vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhānirodho, saṅkhānirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodha saḷāyatanirodho, saḷāyatanirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānirodho, upādānirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodha jarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā nirujjhanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Tāni yeva asekhāni pañcīndriyāni tīhi khandhehi saṃgahitāni sīlakkhandhena samādhikkhandhena paññākkhandhena, ayaṃ khandhehi otaraṇā. Tāni yeva asekhāni pañcīndriyāni saṅkhārapariyāpannāni ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanaṃ pariyaṇāyaṃ yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ no ca bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

‘Ayamahasmī’ti anānupassī’ti ayaṃ sakkāyadiṭṭhiyā samugghāto, sā sekhāvimutti. Tāni yeva sekhāni pañcīndriyāni, ayaṃ indriyehi otaraṇā. Tāni yeva sekhāni pañcīndriyāni vijjā. Vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhānirodho, (evaṃ sabbopi² paṭiccasamuppādo). Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Sā yeva vijjā paññākkhandho, ayaṃ khandhehi otaraṇā. Sā yeva vijjā saṅkhārapariyāpannā. Ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanaṃ pariyaṇāyaṃ yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ no ca bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā. Sekhāya ca vimuttiyā asekhāya ca vimuttiyā vimutto udatāri oghaṃ atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāya. Tenāha bhagavā: “Uddhaṃ adho”ti.

¹ ayaṃ ahasmīti - Ma; ayam ahasmīti - PTS.

² sabbo - Ma, PTS.

3. 1. 12.**Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Liệt Kê**

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự liệt kê là cách nào? “*Và cái nào là sự tùy thuận sanh khởi, ...*”

1. “*Bên trên, bên dưới, khắp mọi nơi, vị đã được giải thoát không có sự suy xét rằng: ‘Tôi là cái này.’ Vị được giải thoát như vậy đã vượt lên dòng lũ trước đây chưa vượt qua, đưa đến không còn hiện hữu lại nữa.*”¹

‘*Bên trên*’ là sắc giới và vô sắc giới. ‘*Bên dưới*’ là dục giới. ‘*Khắp mọi nơi, vị đã được giải thoát*’ là ở tam giới, đây là sự giải thoát của bậc vô học. Chính các điều ấy là năm quyền thuộc về vô học; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính năm quyền thuộc về vô học ấy là minh. Do sự sanh khởi của minh, có sự diệt tận của vô minh; do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của các hành; do sự diệt tận của các hành, có sự diệt tận của thức; do sự diệt tận của thức, có sự diệt tận của danh sắc; do sự diệt tận của danh sắc, có sự diệt tận của sáu xứ; do sự diệt tận của sáu xứ, có sự diệt tận của xúc; do sự diệt tận của xúc, có sự diệt tận của thọ; do sự diệt tận của thọ, có sự diệt tận của ái; do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thủ; do sự diệt tận của thủ, có sự diệt tận của hữu; do sự diệt tận của hữu, có sự diệt tận của sanh; do sự diệt tận của sanh, lão-tử và sâu-bi-khổ-ưu-não được diệt tận. Như vậy là sự diệt tận của toàn bộ khổ uẩn này; đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Chính các quyền thuộc về vô học ấy được gom lại theo ba uẩn: theo giới uẩn, theo định uẩn, theo tuệ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính các quyền thuộc về vô học ấy được gộp vào các hành; các hành nào là không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ.

Vị không có suy tưởng rằng: ‘*Tôi là cái này,*’ đây là sự búng gốc thân kiến; việc ấy là sự giải thoát của bậc hữu học. Chính các điều ấy là năm quyền thuộc về hữu học; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính năm quyền thuộc về hữu học ấy là minh. Do sự sanh khởi của minh, có sự diệt tận của vô minh; do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của các hành; (toàn bộ sự tùy thuận sanh khởi là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Chính minh ấy là tuệ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính minh ấy được gộp vào các hành; các hành nào là không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ. Vị được giải thoát với sự giải thoát thuộc về hữu học và với sự giải thoát thuộc về vô học đã vượt lên dòng lũ trước đây chưa vượt qua, đưa đến không còn hiện hữu lại nữa. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Bên trên, bên dưới, ...*”

¹ *Udānapāḷi - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 281.

“Nissitassa calitaṃ anissitassa calitaṃ natthi, calite asati passaddhi, passaddhiyā sati nati na hoti, natiyā asati āgatigati na hoti, āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti, cutūpapāte asati nevidha na huramaṃ na ubhayamantarena esevanto dukkhassā”ti. (Ud. 81)

‘Nissitassa calitaṃ ’ti nissayo nāma duvidho: taṇhānissayo¹ diṭṭhinissayo ca. Tattha yā rattassa cetanā ayaṃ taṇhānissayo, yā mūḷhassa² cetanā ayaṃ diṭṭhinissayo. Cetanā pana saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, (evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo). Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Tattha yā rattassa vedanā ayaṃ sukhā vedanā, yā sammūḷhassa vedanā, ayaṃ adukkhamasukhā vedanā, imā vedanā³ vedanākkhandho, ayaṃ khandhehi otaraṇā. Tattha sukhā vedanā dve indriyāni, sukhindriyaṃ somanassindriyaṃ ca, adukkhamasukhā vedanā upekkhindriyaṃ, ayaṃ indriyehi otaraṇā. Tāni yeva indriyāni saṅkhārapariyāpannāni ye saṅkhārā sāsavā bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpānnā yaṃ āyatanaṃ sāsavaṃ bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

‘Anissitassa calitaṃ natthi ’ti samathavasena vā taṇhāya anissito vipassanāvasena vā diṭṭhiyā anissito. Yā vipassanā ayaṃ vijjā. Vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, (evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo). Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Sā yeva vipassanā paññākkhandho, ayaṃ khandhehi otaraṇā. Sā yeva vipassanā dve indriyāni: viriyindriyaṃ ca paññindriyaṃ ca, ayaṃ indriyehi otaraṇā. Sā yeva vipassanā saṅkhārapariyāpannā ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpānnā yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ no ca bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

‘Passaddhiyā satī ’ti duvidhā passaddhi: kāyikā ca cetasikā ca; yaṃ kāyikaṃ sukhaṃ ayaṃ kāyikā passaddhi, yaṃ cetasikaṃ sukhaṃ ayaṃ cetasikā passaddhi. Passaddhakāyo sukhaṃ veyaditi,⁴ sukhino cittaṃ samādhīyati, samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, yathābhūtaṃ pajānanto nibbindati, nibbindanto virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti⁵ ñāṇaṃ hoti, ‘khīṇā jāti vusitaṃ brahmacariyaṃ kataṃ karaṇiyaṃ nāparaṃ itthattāyā ’ti pajānāti. So na namati rūpesu na saddeṣu na gandhesu na rasesu na phoṭṭhabbesu na dhammesu, khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa. Yena rūpena tathāgataṃ tiṭṭhantaṃ carantaṃ⁶ paññāpayamāno paññāpeyya, tassa rūpassa khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā rūpasāṅkhaye vimutto tathāgato atthītipi na upeti, natthītipi na upeti, atthi natthītipi na upeti, nevatthi no natthītipi na upeti. —

¹ taṇhānissayo ca - Ma.

² sammūḷhassa - PTS.

³ imā dve vedanā - Ma.

⁴ vedyati - Ma; vedayati - PTS.

⁵ vimutt’amhī ti - PTS.

⁶ caraṃ - PTS.

“Đối với người nương tựa thì có dao động, đối với người không nương tựa thì không có dao động, khi không có dao động thì có an tịnh, khi có an tịnh thì không có thiên lệch, khi không có thiên lệch thì không có đến và đi, khi không có đến và đi thì không có tử và sanh, khi không có tử và sanh thì không là ở đây, không là ở kia, không ở khoảng giữa của cả hai. Chính điều này là sự chấm dứt của khổ.”

‘Đối với người nương tựa thì có dao động’: Gọi là nương tựa thì có hai loại: nương tựa tham ái và nương tựa tà kiến. Ở đây, sự cố ý của người bị luyến ái là sự nương tựa tham ái, sự cố ý của người bị mê muội là sự nương tựa tà kiến. Hơn nữa, sự cố ý là hành, hành duyên cho thức, thức duyên cho danh sắc, (toàn bộ sự tùy thuận sanh khởi là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Ở đây, thọ của người bị luyến ái là thọ lạc, thọ của người bị mê muội là thọ không khổ không lạc. Các thọ này là thọ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Ở đây, thọ lạc là hai quyền: lạc quyền và hỷ quyền, thọ không khổ không lạc là xả quyền; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính các quyền ấy được gộp vào các hành; các hành nào là có lậu hoặc, có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ có lậu hoặc, có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ.

‘Đối với người không nương tựa thì không có dao động’ là không nương tựa tham ái nhờ vào năng lực của chi tịnh, hoặc là không nương tựa tà kiến nhờ vào năng lực của minh sát. Minh sát là minh. Do sự sanh khởi của minh, có sự diệt tận của vô minh; do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của các hành; do sự diệt tận của các hành, có sự diệt tận của thức; (toàn bộ sự tùy thuận sanh khởi là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Chính minh sát ấy là tuệ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính minh sát ấy là hai quyền: tấn quyền và tuệ quyền; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính minh sát ấy được gộp vào các hành; các hành nào là không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ.

‘Khi có an tịnh’ là có hai loại an tịnh: thuộc thân và thuộc tâm. Lạc thuộc thân là an tịnh thuộc thân, lạc thuộc tâm là an tịnh thuộc tâm. Có thân an tịnh, hành giả cảm thọ lạc. Khi có lạc thì tâm được định. Được định tĩnh, vị ấy nhận biết đúng theo thực thể; trong khi nhận biết đúng theo thực thể thì nhàm chán; trong khi nhàm chán thì lìa khỏi luyến ái; do lìa khỏi luyến ái thì được giải thoát; khi được giải thoát, trí khởi lên rằng: *‘Đã được giải thoát’*; vị ấy nhận biết rằng: *‘Sự tái sanh đã cạn kiệt, Phạm hạnh đã sống, việc cần làm đã làm, không còn gì khác (phải làm) đối với bản thể (A-la-hán) này nữa.’* Vị ấy không thiên về các sắc, không về các thính, không về các hương, không về các vị, không về các xúc, không về các pháp do sự diệt trừ luyến ái, do sự diệt trừ sân hận, do sự diệt trừ si mê. Trong khi mô tả đức Như Lai đang đứng, đang đi, thì có thể mô tả theo sắc nào, (bởi vì) do sự diệt trừ, do sự không còn luyến ái, do sự diệt tận, do sự xả bỏ, do sự buông bỏ đối với sắc ấy, đức Như Lai đã được giải thoát ở sự diệt trừ hoàn toàn đối với các sắc, nên không đạt đến ‘có,’ cũng không đạt đến ‘không có,’ cũng không đạt đến ‘có và không có,’ cũng không đạt đến ‘không có và không không có.’ –

—Atha kho gambhīro appameyyo asaṅkheyyo nibbutoti yeva saṅkhaṃ gacchati, khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa.

Yāya vedanāya —pe— Yāya saññāya —pe— Yehi saṅkhārehi —pe— Yena viññāṇena tathāgataṃ tiṭṭhantaṃ carantaṃ paññāpayamāno paññāpeyya, tassa viññāṇassa khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā viññāṇasaṅkhave vimutto tathāgato atthītipi na upeti, natthītipi na upeti, atthi natthītipi na upeti, nevatthi no natthītipi na upeti. Atha kho gambhīro appameyyo asaṅkheyyo nibbutoti yeva saṅkhaṃ gacchati [khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa¹].

‘Āgatī ’ti idhāgati. Gatī ’ti peccabhavo, āgatigatipi na bhavanti. ‘Nevidhā ’ti chasu ajjhattikesu āyatanesu. ‘Na huramaṃ ’ti chasu bāhiresu āyatanesu. ‘Na ubhayamantarenā ’ti phassasamudātesu dhammesu attānaṃ na passati. ‘Esevanto dukkhassā ’ti paṭiccasamuppādo. So duvidho: lokiko² ca lokuttaro ca. Tattha lokiko avijjāpaccayā saṅkhārā yāva jarāmaṇā, lokuttaro sīlavato avipparisāro jāyati, yāva nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Tenāha bhagavā: “Nissitassa calitaṃ anissitassa calitaṃ natthi —pe— esevanto dukkhassā ”ti.

2. “Ye keci sokā paridevitā vā
dukkhañca lokasmiṃ anekarūpaṃ³
piyaṃ paṭicca pabhavanti ete
piye asante na bhavanti ete.

3. Tasmā hi te sukhino vītasokā
yesaṃ piyaṃ natthi kuhiñci loke,
tasmā asokaṃ virajaṃ patthayāno
piyaṃ na kayirātha kuhiñci loke ”ti. (Pe. 14; Ud. 92)

‘Ye keci sokā paridevitā vā dukkhañca lokasmiṃ anekarūpaṃ piyaṃ paṭicca pabhavanti ete ’ti ayaṃ dukkhā vedanā, ‘piye asante na bhavanti ete ’ti ayaṃ sukhā vedanā, ayaṃ vedanākkhandho.⁴ Ayaṃ khandhehi otaraṇā. Vedanāpaccayā pana⁵ taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaṇaṃ. (Evaṃ sabbaṃ.) Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Tattha sukhā vedanā dve indriyāni: sukhindriyaṃ somanassindriyañca. Dukkhaṃ vedanā dve indriyāni: dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ ca. Ayaṃ indriyehi otaraṇā. Tāni yeva indriyāni saṅkhārapariyāpannāni ye saṅkhārā sāsavā bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṃgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā yaṃ āyatanaṃ sāsavaṃ bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

¹ khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa - itipāṭho Ma potthake dissate.

² lokiyo - Ma.

⁴ vedanā vedanākkhandho - Ma, PTS.

³ dukkhā ca lokasmiṃ anekarūpā - Ma. ⁵ pana - itipadaṃ Ma, PTS potthakesu na dissate.

—Và Ngài đi đến danh xưng là ‘*uyên thâm, vô lượng, vô lượng, tịch diệt*’ do sự diệt trừ luyện ái, do sự diệt trừ sân hận, do sự diệt trừ si mê.

Trong khi mô tả đức Như Lai đang đứng, đang đi, thì có thể mô tả theo thọ nào, —nt— theo tướng nào, —nt— theo các hành nào, —nt— theo thức nào, (bởi vì) do sự diệt trừ, do sự không còn luyện ái, do sự diệt tận, do sự xả bỏ, do sự buông bỏ đối với thức ấy, đức Như Lai đã được giải thoát ở sự diệt trừ hoàn toàn đối với các thức, nên không đạt đến ‘có,’ cũng không đạt đến ‘không có,’ cũng không đạt đến ‘có và không có,’ cũng không đạt đến ‘không có và không không có.’ Và Ngài đi đến danh xưng là ‘*uyên thâm, vô lượng, vô lượng, tịch diệt*’ [do sự diệt trừ luyện ái, do sự diệt trừ sân hận, do sự diệt trừ si mê].

‘*Đến*’ là đi đến nơi này. ‘*Đi*’ là cảnh giới sau khi chết, việc đến và đi cũng không có. ‘*Không là ở đây*’ là ở sáu nội xứ. ‘*Không là ở kia*’ là ở sáu ngoại xứ. ‘*Không ở khoảng giữa của cả hai*’ là không nhìn thấy bản ngã ở các pháp được sanh lên bởi xúc. ‘*Chính điều này là sự chấm dứt của khổ*’ là sự tùy thuận sanh khởi. Việc ấy có hai loại: hợp thể và xuất thể. Ở đây, hợp thể là các hành do duyên vô minh cho đến lão-tử, xuất thể là ‘*sự không hồi hận sanh ra ở người có giới*’ cho đến khi nhận biết: ‘*Không còn gì khác (phải làm) đối với bản thể (A-la-hán) này nữa.*’ Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Đối với người nương tựa thì có dao động, đối với người không nương tựa thì không có dao động, —nt— Chính điều này là sự chấm dứt của khổ.*”

2. “*Bất cứ những gì là sầu muộn hoặc than vãn, và những khổ đau ở thế gian với nhiều hình thức, những điều này phát khởi có liên quan đến đối tượng đáng yêu; khi đối tượng đáng yêu không có thì những điều này không có.*”

3. *Chính vì thế, đối với những người nào không có đối tượng đáng yêu ở bất cứ nơi đâu trên thế gian, những người ấy có sự an lạc, không còn sầu muộn. Vì thế, kẻ ước mong không sầu muộn, không còn ô nhiễm, không nên tạo ra đối tượng đáng yêu ở bất cứ nơi đâu trên thế gian.*¹

‘*Bất cứ những gì là sầu muộn hoặc than vãn, và những khổ đau ở thế gian với nhiều hình thức, những điều này phát khởi có liên quan đến đối tượng đáng yêu*’: cái này là thọ khổ; ‘*khi đối tượng đáng yêu không có thì những điều này không có*’: cái này là thọ lạc, cái này là thọ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Hơn nữa, thọ duyên cho ái, ái duyên cho thủ, thủ duyên cho hữu, hữu duyên cho sanh, sanh duyên cho lão tử; (toàn bộ là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Ở đây, thọ lạc là hai quyền: lạc quyền và hỷ quyền; thọ khổ là hai quyền: khổ quyền và ưu quyền; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính các quyền ấy được gộp vào các hành; các hành nào là có lậu hoặc, có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ có lậu hoặc, có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ.

¹ *Sdd.*, tr. 317.

4. “Tasmā hi te sukhino vītasokā
yesaṃ piyaṃ natthi kuhiñci loke,
tasmā asokaṃ virajaṃ patthayāno
piyaṃ na kayirātha kuhiñci loke ”ti.

Idaṃ taṇhāpahānaṃ, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho. (Evaṃ sabbam.) Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Taṃ yeva taṇhāpahānaṃ samatho, so samatho dve indriyāni: satindriyaṃ samādhindriyaṃ ca. Ayaṃ indriyehi otaraṇā. So yeva samatho samādhikkhandho, ayaṃ khandhehi otaraṇā. So yeva samatho saṅkhārapariyāpanno ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyanapariyāpannā yaṃ āyatanam anāsavaṃ no ca bhavaṅgam. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā. Tenāha bhagavā: “Ye keci sokā ”ti.

5. “Kāmaṃ kāmayamānassa tassa ce taṃ samijjhati,
addhā pītimano hoti laddhā macco yadicchati.
6. Tassa ce kāmayānassa chandajātassa jantuno,
te kāmā parihāyanti sallaviddho’va ruppāti.
7. Yo kāme parivajjeti sappasseva padā siro,
so’maṃ visattikaṃ loke sato samativattatī ”ti.

Tattha yā pītimanatā ayaṃ anunayo. Yadāha: “Sallaviddhova ruppātī ”ti, idaṃ paṭighaṃ, anunayapaṭighaṃ ca¹ pana taṇhāpakkho. Taṇhāya ca pana dasa rūpīni āyatanāni padaṭṭhānaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā. Tāni yeva dasa rūpīni āyatanāni² rūpakāyo nāma sampayutto, tadubhayaṃ nāmarūpaṃ. Nāmarūpapaccayā saḷāyatanam, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā. (Evaṃ sabbam.) Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Tadeva nāmarūpaṃ pañcakkhandhā.³ Ayaṃ khandhehi otaraṇā. Tadeva nāmarūpaṃ aṭṭhārasa dhātuyo, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Tattha yo rūpakāyo imāni pañcarūpīni indriyāni, yo nāmakāyo imāni pañca arūpīni indriyāni, imāni dasa indriyāni. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tattha yadāha:

8. “Yo kāme parivajjeti sappasseva padā siro,
so ’maṃ visattikaṃ loke sato samativattatī ”ti.

Ayaṃ sa-upādisesanibbānadhātu,⁴ ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sāyeva sa-upādisesanibbānadhātu vijjā. Vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, (evaṃ sabbam.) Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā. Sāyeva vijjā paññākkhandho, ayaṃ khandhehi otaraṇā. Sāyeva vijjā dve indriyāni: viriyindriyaṃ paññindriyaṃ ca, ayaṃ indriyehi otaraṇā.

¹ anunayam paṭighañca - Ma, PTS.

² āyatanāni - itipadam Ma potthake na dissate.

³ pañcakkhandho - Ma, PTS.

⁴ saupādisesā nibbānadhātu - Ma, PTS.

4. “Chính vì thế, đối với những người nào không có đối tượng đáng yêu ở bất cứ nơi đâu trên thế gian, những người ấy có sự an lạc, không còn sầu muộn. Vì thế, kẻ ước mong không sầu muộn, không còn ô nhiễm, không nên tạo ra đối tượng đáng yêu ở bất cứ nơi đâu trên thế gian.”

Đây là sự dứt bỏ tham ái. Do sự diệt tận của ái, có sự diệt tận của thủ; do sự diệt tận của thủ, có sự diệt tận của hữu; (toàn bộ là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Chính sự dứt bỏ tham ái ấy là chi tịnh. Chi tịnh ấy là hai quyền: niệm quyền và định quyền; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính chi tịnh ấy là định uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính chi tịnh ấy được gộp vào các hành; các hành nào là không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “Bất cứ những gì là sầu muộn ...”

5. “Đối với người ham muốn về dục, nếu điều ấy thành tựu đến người ấy, đương nhiên (người ấy) có ý vui mừng sau khi đã đạt được điều con người ước muốn.

6. Nếu đối với người ấy, –(tức là) đối với người đang ham muốn, đối với người có sự mong muốn đã sanh khởi,– các dục ấy bị suy giảm, thì (người ấy) bị khổ sở như là bị đâm xuyên bởi mũi tên.

7. Người nào xa lánh các dục tựa như các bàn chân (xa lánh) đầu của con rắn, người ấy, có niệm, băng qua sự vướng mắc này ở thế gian.”¹

Ở đây, trạng thái vui ở ý là sự ưa chuộng. Điều mà Ngài đã nói: ‘(Người ấy) bị khổ sở như là bị đâm xuyên bởi mũi tên’ là sự bất bình. Hơn nữa, sự ưa chuộng và bất bình là thuộc nhóm tham ái. Và hơn nữa, mười xứ có sắc là nền tảng của tham ái; đây là sự liệt kê theo các xứ. Chính mười xứ có sắc ấy, tập hợp của sắc, được kết nối với danh; cả hai cái ấy là danh sắc. Danh sắc duyên cho sáu xứ, sáu xứ duyên cho xúc, xúc duyên cho thọ, thọ duyên cho ái, (toàn bộ là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Chính danh sắc ấy là năm uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính danh sắc ấy là mười tám giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Ở đây, tập hợp của sắc là năm quyền có sắc, tập hợp của danh là năm quyền không có sắc, các cái này là mười quyền; đây là sự liệt kê theo các quyền.

Ở đây, điều Ngài đã nói rằng:

8. “Người nào xa lánh các dục tựa như các bàn chân (xa lánh) đầu của con rắn, người ấy, có niệm, băng qua sự vướng mắc này ở thế gian.”

Cái này là Niết Bàn giới còn dư sót; đây là sự liệt kê theo các giới. Chính Niết Bàn giới còn dư sót ấy là minh. Do sự sanh khởi của minh, có sự diệt tận của vô minh; do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của các hành; (toàn bộ là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo các sự tùy thuận sanh khởi. Chính minh ấy là tuệ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính minh ấy là hai quyền: tấn quyền và tuệ quyền; đây là sự liệt kê theo các quyền.

¹ Suttanipāṭapāḷi - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 243, câu kệ 772.

Sāyeva vijjā saṅkhārapariyāpannā, ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahītā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanaṃpariyāpannā yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ no ca bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā. Tenāha bhagavā: “Kāmaṃ kāmayaṃānassā”ti.

Ettāvatā paṭicca-indriya-khandha-dhātu-āyatanāni samosaraṇotaraṇāni bhavanti. Evaṃ paṭicca-indriya-khandha-dhātu-āyatanāni otāretabbāni. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Yo ca paṭiccuppādo”ti.

Niyutto otaraṇo hāro.

3. 1. 13. Sodhanahāravibhaṅgo

Tattha katamo sodhano hāro? “Vissajjitamhi pañhe”ti gāthā. Yathā āyasmā ajito pārāyane bhagavantam pañham pucchati:

1. “Kenassu nivuto loko kenassu nappakāsati,
kissābhilepanaṃ brūsi kiṃsu tassa mahabbhayan”ti?
2. “Avijjāya nivuto loko (ajitāti bhagavā)
vivicchā pamādā nappakāsati,
jappābhilepanaṃ brūmi dukkhamassa mahabbhayan”ti.

‘Kenassu nivuto loko’ti pañhe ‘avijjāya nivuto loko’ti bhagavā padaṃ sodheti no ca ārambhaṃ. ‘Kenassu nappakāsati’ti pañhe ‘vivicchā pamādā nappakāsati’ti bhagavā padaṃ sodheti no ca ārambhaṃ. ‘Kissābhilepanaṃ brūsi’ti pañhe ‘jappābhilepanaṃ brūmi’ti bhagavā padaṃ sodheti no ca ārambhaṃ. ‘Kiṃsu tassa mahabbhayan’ti pañhe ‘dukkhamassa mahabbhayan’ti bhagavā padaṃ sodheti,¹ suddho ārambho. Tenāha bhagavā: “Avijjāya nivuto loko”ti.

3. “Savanti sabbadhi sotā (iccāyasmā ajito)
sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ?
sotānaṃ saṃvaram brūhi kena sotā pithiyare”ti?²

¹ bhagavā padaṃ sodheti - itipāṭho Ma potthake na dissate.

² pidhiyare ti - Ma; pithiyare ti - PTS.

Chính mình ấy được gộp vào các hành; các hành nào là không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Đối với người ham muốn về dục, ...*”

Cho đến chừng này thì các sự tùy thuận (sinh khởi), quyền, uẩn, giới, xứ là các sự liệt kê theo sự gom chung lại. Các sự tùy thuận (sinh khởi), quyền, uẩn, giới, xứ nên được liệt kê như vậy. Vì thế, đại đức Mahākaccāyana đã nói rằng: “*Và cái nào là sự tùy thuận sinh khởi, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Liệt Kê được kết thúc.

3. 1. 13.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Làm Rõ

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự làm rõ là cách nào? Kệ ngôn là: “*Về câu hỏi đã được trả lời, ...*” Giống như đại đức Ajita hỏi đức Thế Tôn câu hỏi ở phẩm *Đi Đến Bờ Kia*:

1. “*Thế gian bị bao trùm bởi cái gì? Không chói sáng bởi điều gì? Ngài hãy nói cái gì là vật làm ứ nhiễm? Sự nguy hiểm lớn lao của nó là gì?*”

2. (Đức Thế Tôn nói: “*Này Ajita,) thế gian bị bao trùm bởi vô minh, không chói sáng bởi hoài nghi, bởi xao lãng. Ta nói tham muốn là thứ làm ứ nhiễm, khô là sự nguy hiểm lớn lao của nó (thế gian).*”

Về câu hỏi: ‘*Thế gian bị bao trùm bởi cái gì?*’ (với câu trả lời): ‘*Thế gian bị bao trùm bởi vô minh,*’ đức Thế Tôn làm rõ đoạn kệ và không làm rõ phần mở đầu. Về câu hỏi: ‘*Không chói sáng bởi điều gì?*’ (với câu trả lời): ‘*Không chói sáng bởi hoài nghi, bởi xao lãng,*’ đức Thế Tôn làm rõ đoạn kệ và không làm rõ phần mở đầu. Về câu hỏi: ‘*Ngài hãy nói cái gì là vật làm ứ nhiễm?*’ (với câu trả lời): ‘*Ta nói tham muốn là thứ làm ứ nhiễm,*’ đức Thế Tôn làm rõ đoạn kệ và không làm rõ phần mở đầu. Về câu hỏi: ‘*Sự nguy hiểm lớn lao của nó là gì?*’ (với câu trả lời): ‘*Khô là sự nguy hiểm lớn lao của nó,*’ đức Thế Tôn làm rõ đoạn kệ, và phần mở đầu được rõ ràng. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Thế gian bị bao trùm bởi vô minh, ...*”

3. (Tôn giả Ajita hỏi:) “*Các dòng chảy trôi đi khắp mọi nơi, cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy? Ngài hãy nói về sự chế ngự các dòng chảy, các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?*”¹

¹ *Suttanipātapāḷi - Kinh Tập*, TTPV 29, tr. 317, các câu kệ 1036, 1037, 1038.

4. “Yāni sotāni lokasmiṃ (ajitāti bhagavā)
sati tesam nivāraṇam,
sotānaṃ saṃvaram brūmi paññāyete pithiyare ”ti.¹

Savanti sabbadhi sotā sotānaṃ kiṃ nivāraṇan ’ti pañhe ‘yāni sotāni lokasmiṃ sati tesam nivāraṇan ’ti bhagavā padaṃ sodheti no ca ārambham. ‘Sotānaṃ saṃvaram brūhi kena sotā pithiyare ’ti pañhe ‘sotānaṃ saṃvaram brūmi paññāyete pithiyare ’ti suddho ārambho. Tenāha bhagavā: “Yāni sotāni lokasmiṃ ”ti.

5. “Paññā ceva sati ca (iccāyasmā ajito)
nāmarūpaṃ ca mārisa,
etaṃ me puṭṭho pabrūhi katthetaṃ uparujjhatī ”ti?
pañhe.

6. “Yametaṃ pañhaṃ apucchi² ajita taṃ vadāmi te,
yattha nāmañca rūpañca asesam uparujjhati,
viññāṇassa nirodhena etthetaṃ uparujjhatī ”ti.

Suddho ārambho. Tenāha bhagavā: “Yametaṃ pañhaṃ apucchi ”ti. Yattha evaṃ suddho ārambho, so pañho vissajjito bhavati. Yattha pana ārambho asuddho na tāva so pañho vissajjito bhavati. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Vissajjitamhi pañhe ”ti.

Niyutto sodhano hāro.

3. 1. 14. Adhiṭṭhānahāravibhaṅgo

Tattha katamo adhiṭṭhāno hāro? “Ekattatāya dhammā ye pi ca vemattatāya niddiṭṭhā ”ti. Ye tattha niddiṭṭhā, tathā te dhārayitabbā.

‘Dukkhan ’ti ekattatā. Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Jāti dukkhā, jarā dukkhā, vyādhi dukkho, maraṇaṃ dukkhaṃ, appiyehi³ sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampiccham na labhati tampi dukkhaṃ, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā: (S. v, 421) rūpā dukkhā, vedanā dukkhā, saññā dukkhā, saṅkhārā dukkhā, viññāṇaṃ dukkhaṃ. Ayaṃ vemattatā.

¹ pidhiyare ti - Ma;
pithiyare ti - PTS.

² pucchasi pañhaṃ - PTS, Sīmu.
³ apiyehi - PTS.

4. (Đức Thế Tôn nói: “*Này Ajita,*) *những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian, niệm là sự ngăn cản chúng. Ta nói về sự chế ngự các dòng chảy, chúng được chặn đứng bởi tuệ.*”

Về câu hỏi: ‘*Các dòng chảy trôi đi khắp mọi nơi, cái gì là sự ngăn cản các dòng chảy?*’ (với câu trả lời): ‘*Những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian, niệm là sự ngăn cản chúng,*’ đức Thế Tôn làm rõ đoạn kệ và không làm rõ phần mở đầu. Về câu hỏi: ‘*Ngài hãy nói về sự chế ngự các dòng chảy, các dòng chảy được chặn đứng bởi cái gì?*’ (với câu trả lời): ‘*Ta nói về sự chế ngự các dòng chảy, chúng được chặn đứng bởi tuệ*’ phần mở đầu được rõ ràng. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Những dòng chảy nào hiện diện ở thế gian, ...*”

Về câu hỏi:

5. (Tôn giả Ajita hỏi:)
“*Thưa ngài, tuệ và luôn cả niệm, danh và sắc; được tôi hỏi điều này, xin ngài hãy nói lên, ở đâu điều này được hoại diệt?*”

(với câu trả lời):

6. “*Này Ajita, câu hỏi nào người đã hỏi, Ta (sẽ) trả lời câu hỏi ấy cho người: Ở nơi nào danh và sắc được hoại diệt không dư sót. Do sự hoại diệt của thức, ở đây, điều này (danh và sắc) được hoại diệt.*”¹

Như thế, phần mở đầu được rõ ràng. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Câu hỏi nào người đã hỏi, ...*” Ở nơi nào phần mở đầu được rõ ràng như vậy, thì câu hỏi ấy là đã được trả lời. Trái lại, ở nơi nào phần mở đầu không được rõ ràng, đến như thế thì câu hỏi ấy là chưa được trả lời. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Về câu hỏi đã được trả lời, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Làm Rõ được kết thúc.

3. 1. 14. Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xác Định

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự xác định là cách nào? (Kệ ngôn là:)
“*Các pháp nào đã được diễn giải theo tính trạng đồng nhất và luôn cả tính trạng khác biệt nữa, ...*” Ở đây, các pháp nào đã được diễn giải thì nên ghi nhận chúng như thế ấy.

‘*Khổ*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là Khổ? Sanh là khổ, già là khổ, bệnh là khổ, chết là khổ, sự gắn bó với những gì không ưa thích là khổ, sự chia lìa với những gì ưa thích là khổ, không đạt được điều ước muốn là khổ, một cách tóm tắt năm thủ uẩn là khổ: các sắc là khổ, thọ là khổ, tưởng là khổ, các hành là khổ, thức là khổ; đây là tính trạng khác biệt.

¹ Sđd. các câu kệ 1039, 1040, 1041.

‘Dukhasamudayo ’ti ekattatā. Tattha katamo dukkhasamudayo? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatratarābhinandinī, seyyathīdaṃ: kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā. (S. v, 421) Ayaṃ vemattatā.

‘Dukkhanirodho ’ti ekattatā. Tattha katamo dukkhanirodho? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. (S. v, 421) Ayaṃ vemattatā.

‘Dukkhanirodhagāminī paṭipadā ’ti ekattatā. Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. (S. v, 421-2) Ayaṃ vemattatā.

‘Maggo ’ti ekattatā. Tattha katamo maggo? Nirayagāmī maggo tiracchānayanigāmī maggo pettivisayagāmī maggo asurayonigāmiyo¹ maggo saggagāmiyo² maggo manussagāmī maggo nibbānagāmī maggo. Ayaṃ vemattatā.

‘Nirodho ’ti ekattatā. ‘Tattha katamo nirodho? Paṭisaṅkhānirodho, appaṭisaṅkhānirodho, anunayanirodho, paṭighanirodho, mānanirodho, makkhanirodho, palāsanirodho,³ issānirodho, macchariyanirodho, sabbakilesanirodho. Ayaṃ vemattatā.

‘Rūpaṃ ’ti ekattatā. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cātummahābhūtikaṃ⁴ rūpaṃ catunnaṃ ca mahābhūtānaṃ upādāya rūpassa paññatti. Tattha katamāni cattāri mahābhūtāni? Paṭhavī⁵dhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu.

Dvīhi ākārehi dhātuyo parigaṇhāti⁶ saṅkhepena ca vitthārena ca. Kathaṃ vitthārena dhātuyo parigaṇhāti? Vīsatiyā ākārehi paṭhavīdhātuṃ vitthārena parigaṇhāti. Dvādasahi ākārehi āpodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti. Catūhi ākārehi tejodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti. Chahi ākārehi vāyodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti.

Katamehi vīsatiyā ākārehi paṭhavīdhātuṃ vitthārena parigaṇhāti? ‘Atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nahārū⁷ aṭṭhi aṭṭhimiñjā⁸ vakkamaṃ hadayaṃ yakaṇaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaṅgaṃ udariyaṃ karisaṃ matthake matthaluṅgaṃ ’ti. Imehi vīsatiyā ākārehi paṭhavīdhātuṃ vitthārena parigaṇhāti.

Katamehi dvādasahi ākārehi āpodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti? ‘Atthi imasmiṃ kāye pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan ’ti. Imehi dvādasahi ākārehi āpodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti.

¹ asurayoniyo - Ma; asurayonigāminiyo - PTS.

² saggagāminiyo - PTS.

³ palāsanirodho - Ma, PTS.

⁴ cātummahābhūtikaṃ - Ma, PTS.

⁵ paṭhavī - Ma, evaṃ sabbattha.

⁶ parigaṇhāti - Ma, evaṃ sabbattha.

⁷ nhāru - Ma; nahāru - PTS.

⁸ aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ - Ma.

‘*Nhân sanh Khô*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là nhân sanh Khô? Cái ấy chính là tham ái đưa đến tái sanh, đồng hành với vui mừng và luyến ái, có sự thích thú ở nơi này nơi khác tức là: Dục ái, hữu ái, phi hữu ái; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Sự diệt tận Khô*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là sự diệt tận Khô? Cái ấy là sự lìa khỏi và sự diệt tận luyến ái không còn dư sót, sự xả bỏ, sự buông bỏ, sự giải thoát, không là chỗ tàng trữ của chính tham ái ấy; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khô*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khô? Đây chính là Thánh Đạo tám chi phần, tức là: chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Đạo lộ*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là đạo lộ? Đạo lộ đưa đến địa ngục, đạo lộ đưa đến loài thú, đạo lộ đưa đến thân phận ngựa quý, đạo lộ đưa đến loài A-tu-la, đạo lộ đưa đến cõi Trời, đạo lộ đưa đến loài người, đạo lộ đưa đến Niết Bàn; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Sự diệt tận*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là sự diệt tận? Sự diệt tận có chủ ý, sự diệt tận không có chủ ý, sự diệt tận ưa chuộng, sự diệt tận bất bình, sự diệt tận ngã mạn, sự diệt tận gièm pha, sự diệt tận ác ý, sự diệt tận ganh tỵ, sự diệt tận bòn xén, sự diệt tận tất cả ô nhiễm; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Sắc*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là sắc? Ở đây, bốn yếu tố chính (đất, nước, lửa, gió) là sắc và sự mô tả về (các) sắc liên quan đến bốn yếu tố chính. Ở đây, những cái nào là bốn yếu tố chính? Nguyên tố đất, nguyên tố nước, nguyên tố lửa, nguyên tố gió.

Nắm vững các nguyên tố theo hai cách thức: theo cách tóm lược và theo cách chi tiết. Thế nào là nắm vững các nguyên tố theo chi tiết? Nắm vững nguyên tố đất theo chi tiết với hai mươi biểu hiện. Nắm vững nguyên tố nước theo chi tiết với mười hai biểu hiện. Nắm vững nguyên tố lửa theo chi tiết với bốn biểu hiện. Nắm vững nguyên tố gió theo chi tiết với sáu biểu hiện.

Nắm vững nguyên tố đất theo chi tiết với hai mươi biểu hiện nào? Ở thân này có tóc, lông, móng, răng, da, thịt, gân, xương, tủy xương, thận, tim, gan, cơ hoành, lá lách, phổi, ruột, màng ruột, thực phẩm chưa tiêu, phân, não bộ ở đầu. Nắm vững nguyên tố đất theo chi tiết với hai mươi biểu hiện này.

Nắm vững nguyên tố nước theo chi tiết với mười hai biểu hiện nào? Ở thân này có mật, đàm, mủ, máu, mồ hôi, mỡ, nước mắt, nước mỡ (huyết tương), nước miếng, nước mũi, nước ở khớp xương, nước tiểu. Nắm vững nguyên tố nước theo chi tiết với mười hai biểu hiện này.

Katamehi catūhi ākārehi tejodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti? ‘Yena ca santappati yena ca jīriyati¹ yena ca pariḍayhati yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ sammā pariṇāmaṃ gacchati ’ti,² imehi catūhi ākārehi tejodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti.

Katamehi chahi ākārehi vāyodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti? ‘Uddhamgamā vātā adhogamā vātā kucchisayā vātā koṭṭhasayā vātā aṅgamaṅgānusārino vātā assāso passāso iti’ imehi chahi ākārehi vāyodhātuṃ vitthārena parigaṇhāti.

Evam imehi dvācattārisāya³ ākārehi vitthārena dhātuyo sabhāvabhāvato⁴ upalakkhayanto tulayanto⁵ pariyogāhanto parivīmaṃsanto⁶ paccavekkhanto na kiñci gayhūpagaṃ passati kāyaṃ vā kāyapadesaṃ vā: yathā candanikaṃ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, yathā saṅkhāradhānaṃ⁷ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, yathā vaccaḷaṃ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, yathā sīvathikaṃ⁸ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, evamevaṃ⁹ imehi dvācattārisāya ākārehi evam vitthārena dhātuyo sabhāvabhāvato upalakkhayaneto tulayanto pariyogāhanto parivīmaṃsanto paccavekkhanto na kiñci gayhūpagaṃ passati kāyaṃ vā kāyapadesaṃ vā. Tenāha bhagavā:

“Yā ceva kho pana ajjhattikā paṭhavīdhātu yā ca bāhirā paṭhavīdhātu, paṭhavīdhātūvesā taṃ¹⁰ netaṃ mama nesohamasmi na meso attāti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya¹¹ daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati paṭhavīdhātuyā cittaṃ virājeti. Yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu –pe– Yā ceva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu –pe– Yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu, vāyodhātūvesā taṃ¹² netaṃ mama nesohamasmi na meso attāti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati vāyodhātuyā cittaṃ virājeti.” Ayaṃ vemattatā.

‘Avijjā ’ti ekattatā. Tattha katamā avijjā? Dukkhe aññāṇaṃ dukkhasamudaye aññāṇaṃ dukkhanirodhe aññāṇaṃ dukkhanirodha-gāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ pubbante aññāṇaṃ aparante aññāṇaṃ pubbantāparante aññāṇaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppānesu dhammesu aññāṇaṃ. Yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asam bodho appaṭivedho asallakhaṇā—

¹ jirati - Sīmu.

² gacchati - Ma, PTS.

³ dvācattālisāya - Ma, PTS.

⁴ sabhāvato - Ma, PTS, Sīmu.

⁵ tūlayanto - PTS.

⁶ parivīmaṃsanto pariyogāhanto - Ma.

⁷ saṅkhāraṭṭhānaṃ - Ma, PTS, Sīmu.

⁸ sīvathikaṃ - Ma.

⁹ evam eva - Ma, PTS.

¹⁰ nev’ esāhaṃ - PTS.

¹¹ sammappaññāya - PTS.

¹² nev’ esāhaṃ - PTS.

Nắm vững nguyên tố lửa theo chi tiết với bốn biểu hiện nào? “Bị nung nóng do nó, bị già nua do nó, bị thiêu đốt do nó, và do nó mà vật được ăn vào, được uống vào, được nhai, được nếm đi đến sự tiêu hóa đúng đắn,” như thế là nắm vững nguyên tố lửa theo chi tiết với bốn biểu hiện này.

Nắm vững nguyên tố gió theo chi tiết với sáu biểu hiện nào? “Gió đi lên, gió đi xuống, gió trú ở bụng, gió trú ở bao tử, gió lưu chuyển khắp thân thể, hơi thở vào và hơi thở ra,” như thế là nắm vững nguyên tố gió theo chi tiết với sáu biểu hiện này.

Như vậy, trong khi phân định, trong khi cân nhắc, trong khi thâm nhập, trong khi suy xét toàn diện, trong khi quán xét các nguyên tố theo chi tiết với bốn mươi hai biểu hiện này về tính chất của bản thể thì không nhìn thấy bất cứ điều gì đáng được nắm giữ, đâu là toàn thân hay là một phần của thân thể. Giống như trong khi khảo sát bãi rác thì không nhìn thấy bất cứ điều gì đáng được nắm giữ, giống như trong khi khảo sát nhà vệ sinh thì không nhìn thấy bất cứ điều gì đáng được nắm giữ, giống như trong khi khảo sát bãi tha ma thì không nhìn thấy bất cứ điều gì đáng được nắm giữ, tương tự như vậy, trong khi phân định, trong khi cân nhắc, trong khi thâm nhập, trong khi suy xét toàn diện, trong khi quán xét các nguyên tố theo chi tiết với bốn mươi hai biểu hiện này về tính chất của bản thể thì không nhìn thấy bất cứ điều gì đáng được nắm giữ, đâu là toàn thân hay là một phần của thân thể. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng:

“Hơn nữa, nguyên tố đất nào thuộc nội phần và nguyên tố đất nào thuộc ngoại phần, cả hai cái ấy chính là nguyên tố đất. Nên nhìn thấy cái ấy đúng theo thực thể với sự nhận biết đúng đắn như vậy: ‘Cái này không phải là của ta, cái này không phải là ta, cái này không phải là tự ngã của ta.’ Sau khi nhìn thấy vật ấy đúng theo thực thể với sự nhận biết đúng đắn như vậy thì nhàm chán nguyên tố đất, tâm lìa khỏi luyến ái đối với nguyên tố đất. Hơn nữa, nguyên tố nước nào thuộc nội phần và nguyên tố nước nào thuộc ngoại phần, –nt– Hơn nữa, nguyên tố lửa nào thuộc nội phần và nguyên tố lửa nào thuộc ngoại phần, –nt– Hơn nữa, nguyên tố gió nào thuộc nội phần và nguyên tố gió nào thuộc ngoại phần, cả hai cái ấy chính là nguyên tố gió. Nên nhìn thấy cái ấy đúng theo thực thể với sự nhận biết đúng đắn như vậy: ‘Cái này không phải là của ta, cái này không phải là ta, cái này không phải là tự ngã của ta.’ Sau khi nhìn thấy vật ấy đúng theo thực thể với sự nhận biết đúng đắn như vậy thì nhàm chán nguyên tố gió, tâm lìa khỏi luyến ái đối với nguyên tố gió;” đây là tính trạng khác biệt.

‘Vô minh’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là vô minh? Sự không biết về Khổ, sự không biết về nhân sanh Khổ, sự không biết về sự diệt tận Khổ, sự không biết về lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, sự không biết về điểm khởi đầu, sự không biết về điểm kết thúc, sự không biết về điểm khởi đầu và điểm kết thúc, sự không biết về các pháp đã được tùy thuận sanh khởi này; sự không biết nào với hình thức như vậy là sự không nhìn thấy, không chứng ngộ, không thấu hiểu, không giác ngộ, không thấu triệt, không quan sát, –

—anupalakkhaṇā apaccupalakkhaṇā asamapekkhaṇaṃ¹ apaccakkhammaṃ dummejhaṃ bālyam asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ. Ayaṃ vemattatā.

‘Vijjā ’ti ekattatā. Tattha katamā vijjā? Dukkhe ñāṇaṃ dukkhasamudaye ñāṇaṃ dukkhanirodhe ñāṇaṃ dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ pubbante ñāṇaṃ aparante ñāṇaṃ pubbantāparante ñāṇaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ. Yā evarūpā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhavyā² cintā upaparikkhā bhūri medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsattaṃ paññāpāsādo paññā-āloko paññā-obhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ. (Dhs. 292; ss. *Pe.* 122) Ayaṃ vemattatā.

‘Samāpattī ’ti ekattatā. Tattha katamā samāpattī? Saññāsamāpattī asaññāsamāpattī nevasaññānāsaññāsamāpattī vibhūtasaññāsamāpattī nirodhasaññāsamāpattī.³ Ayaṃ vemattatā.

‘Jhāyī ’ti ekattatā. Tattha katamo jhāyī? Atthi sekho jhāyī, atthi asekho jhāyī, atthi nevasekho nāsekho⁴ jhāyī, ājāniyo jhāyī, assakhaluṅko jhāyī, diṭṭhuttaro jhāyī, taṇhuttaro jhāyī, paññuttaro jhāyī ’ti.⁵ Ayaṃ vemattatā.

‘Samādhi ’ti ekattatā. Tattha katamo samādhi? Saraṇo samādhi, araṇo samādhi, savero samādhi, avero samādhi, sabyāpajjho⁶ samādhi, abyāpajjho⁷ samādhi, sappīṭiko samādhi, nippīṭiko samādhi, sāmiso samādhi, nirāmiso samādhi, sasaṅkhāro samādhi, asaṅkhāro samādhi, ekaṃsabhāvito samādhi, ubhayaṃsabhāvito samādhi, ubhato⁸ bhāvitabhāvano samādhi, savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakka-avicāro samādhi, hānabhāgiyo samādhi, ṭhitibhāgiyo samādhi visesabhāgiyo samādhi, nibbedhabhāgiyo samādhi, lokiyo samādhi, lokuttaro samādhi, micchāsamādhi, sammāsamādhi. Ayaṃ vemattatā.

¹ asamapekkhaṇā - Ma, PTS.

² vebhabhyā - Ma, PTS.

³ nirodhasamāpattī - Ma.

⁴ nevasekkhanāsekkho - Ma;
nevasekkhonāsekkho - PTS.

⁵ jhāyī - Ma, PTS.

⁶ sabyāpajjo - Ma.

⁷ abyāpajjo - Ma.

⁸ ubhayato - Ma, PTS.

—không suy xét, không phân biệt, không xem xét, không quán xét lại, sự đần độn, trạng thái ngu si, sự không nhận biết rõ, sự si mê, sự mê ám, sự mê muội, vô minh, sự lôi cuốn vào vô minh, sự gắn bó với vô minh, sự tiềm ẩn của vô minh, sự xâm nhập của vô minh, sự ngăn trở của vô minh, si mê là gốc rễ của bất thiện; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Minh*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là minh? Sự biết về Khổ, sự biết về nhân sanh Khổ, sự biết về sự diệt tận Khổ, sự biết về lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, sự biết về điểm khởi đầu, sự biết về điểm kết thúc, sự biết về điểm khởi đầu và điểm kết thúc, sự biết về các pháp đã được tùy thuận sanh khởi này; tuệ nào với hình thức như vậy là sự nhận biết, sự chọn lựa, sự nghiên cứu, sự chọn lựa pháp, sự quan sát, sự suy xét, sự phân biệt, sự thông thái, sự thông thạo, sự khôn khéo, sự thông suốt, sự cân nhắc, sự khảo sát, sự hiểu biết rộng rãi, sự thông minh, pháp dẫn đầu, sự thấy rõ, sự nhận biết rõ, vật xuyên thủng, tuệ, tuệ quyền, tuệ lực, vũ khí tuệ, lâu đài tuệ, ánh sáng tuệ, hào quang tuệ, cây đèn tuệ, báu vật tuệ, sự không si mê, sự chọn lựa pháp, chánh kiến, trạch pháp giác chi, là yếu tố của Đạo, được gộp vào Đạo; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Sự thể nhập*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là sự thể nhập? Sự thể nhập tướng, sự thể nhập vô tướng, sự thể nhập phi tướng phi phi tướng, sự thể nhập tướng không hiện hữu, sự thể nhập tướng về diệt tận; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Có thiên chứng*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, vị nào là có thiên chứng? Có bậc hữu học có thiên chứng, có bậc vô học có thiên chứng, có vị không phải hữu học không phải vô học có thiên chứng, vị thuần chủng có thiên chứng, vị ‘bất kham (như ngựa)’ có thiên chứng, vị vượt trội về tà kiến có thiên chứng, vị vượt trội về tham ái có thiên chứng, vị vượt trội về tuệ có thiên chứng;’ đây là tính trạng khác biệt.

‘*Định*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là định? Định ở tâm bất thiện, định ở tâm thiện và tâm vô ký, định ở các tâm thù oán, định ở tâm từ, định có tức giận, định không có tức giận, định có hỷ, định không có hỷ, định liên hệ vật chất, định không liên hệ vật chất, định khó khăn và chậm chạp, định dễ dàng và nhanh chóng, định một bên (thuần minh sát), định hai bên (đưa đến chỉ tịnh), định có sự tu tập đã được phát triển ở cả hai (chỉ tịnh và minh sát), định có tâm có tứ, định không tâm có tứ, định không tâm không tứ, định liên quan đến thoái hóa, định liên quan đến bền vững, định liên quan đến thù thắng, định liên quan đến thấu triệt, định hợp thể, định siêu thể, tà định, chánh định; đây là tính trạng khác biệt.¹

¹ Đoạn này phần lớn được ghi theo lời giải thích của Chú Giải (ND).

‘Paṭipadā ’ti ekattatā. Tattha katamā paṭipadā? Āgāḷhā paṭipadā, nijjhāmā paṭipadā, majjhimā paṭipadā,¹ akkhamā paṭipadā, khamā paṭipadā, samā paṭipadā, damā paṭipadā, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā ’ti. Ayaṃ vemattatā.

‘Kāyo ’ti ekattatā. Tattha katamo kāyo? Nāmakāyo rūpakāyo ca. Tattha katamo rūpakāyo? Kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nahāru² aṭṭhi aṭṭhimiñjā³ vakkam hadayaṃ yakanam kilomakam pihakam papphāsam antam antaṅgaṃ udariyaṃ karisaṃ pittaṃ semham pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttam matthaluṅganti. Ayaṃ rūpakāyo. Nāmakāyo nāma vedanā saññā cetanā cittaṃ phasso manasikāroti ayaṃ nāmakāyoti. Ayaṃ vemattatā.

Evaṃ yo dhammo yassa dhammassa samānabhāvo, so dhammo tassa dhammassa ekattatāya ekibhavati. Yena yena vā pana vilakkhaṇo tena tena vemattataṃ gacchati. Evaṃ sutte vā veyyākaraṇe vā gāthāyaṃ vā pucchitena vīmaṃsitabbaṃ,⁴ kiṃ ekattatāya pucchati udāhu vemattatāyāti.⁵ Yadi ekattatāya pucchitaṃ, ekattatāya vissajjayitabbaṃ.⁶ Yadi vemattatāya pucchitaṃ, vemattatāya vissajjayitabbaṃ. Yadi sattādhiṭṭhānena pucchitaṃ, sattādhiṭṭhānena vissajjayitabbaṃ. Yadi dhammādhiṭṭhānena pucchitaṃ, dhammādhiṭṭhānena vissajjayitabbaṃ. Yathā yathā vā pana pucchitaṃ, tathā tathā vissajjayitabbaṃ. Tenāha āyasmā Mahākaccāno: “Ekattatāya dhammā ”ti.

Niyutti adhiṭṭhāno hāro.

3. 1. 15.

Parikkhārahāravibhaṅgo

Tattha katamo parikkhāro hāro? “Ye dhammā yaṃ dhammaṃ janayanti ”ti. Yo dhammo yaṃ dhammaṃ janayati, tassa so parikkhāro. Kiṃlakkhaṇo parikkhāro? Janakalakkhaṇo parikkhāro. Dve dhammā janayanti: hetu ca paccayo ca. Tattha kiṃlakkhaṇo hetu, kiṃlakkhaṇo paccayo? Asādhāraṇalakkhaṇo hetu, sādāhāraṇalakkhaṇo paccayo. Yathā kiṃ bhava? Yathā aṅkurassa nipphattiyā⁷ bijaṃ asādhāraṇaṃ, paṭhavī āpo ca sādāhāraṇā. —

¹ āgāḷhapaṭipadā, nijjhāmapaṭipadā, majjhimapaṭipadā - Ma.

² nahāru - Ma.

³ aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ -

⁴ vīmaṃsayitabbaṃ - Ma.

⁵ vemattatāya - PTS.

⁶ vissajjayitabbaṃ - Ma.

⁷ nibbattiyā - Ma, PTS.

‘*Lối thực hành*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là lối thực hành? Lối thực hành lợi dưỡng, lối thực hành khổ hạnh, lối thực hành trung đạo, lối thực hành thiếu kham nhẫn, lối thực hành có kham nhẫn, lối thực hành làm yên lặng, lối thực hành huấn luyện, lối thực hành khó khăn có thắng trí chậm chạp, lối thực hành khó khăn có thắng trí mau chóng, lối thực hành thoải mái có thắng trí chậm chạp, lối thực hành thoải mái có thắng trí mau chóng; đây là tính trạng khác biệt.

‘*Thân*’ là có tính trạng đồng nhất. Ở đây, cái nào là thân? Danh thân và sắc thân.¹ Ở đây, cái nào là sắc thân? Tóc, lông, móng, răng, da, thịt, gân, xương, tủy xương, thận, tim, gan, cơ hoành, lá lách, phổi, ruột, màng ruột, thực phẩm chưa tiêu, phân, mật, đờm, mủ, máu, mồ hôi, mỡ, nước mắt, nước mũi (huyết tương), nước miếng, nước mũi, nước ở khớp xương, nước tiểu, não bộ ở đâu;’ cái này là sắc thân. Gọi là danh thân gồm có ‘thọ, tưởng, tư, tâm, xúc, tác ý;’ cái này là danh thân; đây là tính trạng khác biệt.

Như vậy, pháp nào có tính chất tương đồng với pháp nào khác, pháp ấy là có sự đồng nhất theo tính trạng đồng nhất đối với pháp kia. Hoặc hơn nữa, có sự khác tương trạng bởi mỗi một điều nào thì đi đến tính trạng khác biệt theo mỗi một điều ấy. Như vậy, với người hỏi về thể loại *sutta* (kinh), hoặc thể loại *veyyākaraṇa*, hoặc thể loại *gāthā* (kệ ngôn), thì nên được kiểm tra kỹ rằng: “Hỏi về tính trạng đồng nhất hay về tính trạng khác biệt?” Nếu được hỏi về tính trạng đồng nhất, thì nên trả lời theo tính trạng đồng nhất. Nếu được hỏi về tính trạng khác biệt, thì nên trả lời theo tính trạng khác biệt. Nếu được hỏi về việc xác định chúng sanh, thì nên trả lời theo việc xác định chúng sanh. Nếu được hỏi về việc xác định pháp, thì nên trả lời theo việc xác định pháp. Hoặc hơn nữa, được hỏi như thế nào thì nên trả lời như thế ấy. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “*Các pháp (nào đã được diễn giải) theo tính trạng đồng nhất, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xác Định được kết thúc.

3. 1. 15.

Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Thiết Yếu

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự thiết yếu là cách nào? “*Các pháp nào sản sinh ra pháp nào, ...*” Pháp nào sản sinh ra pháp khác, pháp ấy là sự thiết yếu của pháp kia. Sự thiết yếu có tướng trạng gì? Sự thiết yếu có tướng trạng của người sinh sản. Hai pháp sản sinh ra (pháp khác) là: nhân và duyên. Ở đây, nhân có tướng trạng gì, duyên có tướng trạng gì? Nhân có tướng trạng không phổ biến, duyên có tướng trạng phổ biến. Là giống như cái gì? Giống như ở việc thành tựu của mầm cây, hạt giống là không phổ biến, đất và nước là phổ biến.—

¹ Sắc thân (*rūpakāya*): tập hợp các yếu tố thuộc về sắc. Danh thân (*nāmakāya*) tập hợp các yếu tố thuộc về danh (ND).

—Aṅkurassa hi paṭhavī āpo ca paccayo, sabhāvo hetu. Yathā vā pana ghaṭe duddhaṃ pakkhittaṃ dadhi bhavati, na catthi ekakālasamavadhānaṃ duddhassa ca dadhissa ca, evameva¹ natthi ekakālasamavadhānaṃ hetussa ca paccayassa ca.

Ayaṃ hi saṃsāro sahetu sappaccayo² nibbatto. Vuttaṃ hi: “Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññānaṃ.” Evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo. Iti avijjā avijjāhetu,³ ayoniso manasikāro paccayo. Purimikā avijjā pacchimikāya avijjāya hetu. Tattha purimikā avijjā avijjānusayo, pacchimikā avijjā avijjāpariyuṭṭhānaṃ. Purimiko avijjānusayo pacchimikassa avijjāpariyuṭṭhānaṃsa hetubhūto paribrūhanāya bījānkuro viya samanantarahetutāya. Yaṃ pana yattha phalaṃ nibbattati, idaṃ tassa paramparahetutāya hetubhūtaṃ. Duvidho hi hetu: samanantarahetu paramparahetu ca. Evaṃ avijjāyapi duvidho hetu: samanantarahetu paramparahetu ca.

Yathā vā pana thālakaṅca vaṭṭi ca telaṅca padīpassa⁴ paccayabhūtaṃ, na sabhāvahetu, na hi sakkā thālakaṃ ca vaṭṭiṃ ca telaṅca anaggikaṃ dīpetuṃ, padīpassa paccayabhūtaṃ. Padīpo⁵ viya sabhāvo hetu hoti. Iti sabhāvo hetu, parabhāvo paccayo, ajjhattiko hetu, bāhiro paccayo, janako hetu, pariggāhako paccayo, asādhāraṇo hetu, sādāhāraṇo paccayo.

Avupacchedattho santati-attho, nibbatti-attho phalattho, paṭisandhi-attho punabbhavattho, sampañibodhattho pariyuṭṭhānattho, asamugghātattho anusayattho, asampaṭivedhattho avijjattho, apariññātatto⁶ viññānaṃsa bījattho. Yattha avupacchedo tattha santati, yattha santati tattha nibbatti, yattha nibbatti tattha phalaṃ, yattha phalaṃ tattha paṭisandhi, yattha paṭisandhi tattha punabbhavo, yattha punabbhavo tattha pañibodho, yattha pañibodho tattha pariyuṭṭhānaṃ,—

¹ evamevaṃ - Ma.

² sapaccayo - PTS.

³ avijjāya hetu - PTS.

⁴ dīpassa - PTS.

⁵ dīpo - PTS.

⁶ apariññātatto - Ma, PTS.

– Bởi vì đối với mầm cây thì đất và nước là duyên, còn tính chất tự thân (của nó) là nhân. Hoặc hơn nữa, giống như sữa tươi được đặt vào hũ thì trở thành sữa đông, và không có sự đồng thời cùng một lúc của sữa tươi và sữa đông, tương tự y như vậy không có sự đồng thời cùng một lúc của nhân và duyên.

Chính sự luân hồi này được sanh ra có nhân có duyên. Bởi vì, điều đã được nói là: “*Do duyên vô minh, các hành (sanh khởi); do duyên các hành, thức (sanh khởi)*,” Toàn bộ sự tùy thuận sanh khởi là tương tự. Như thế, vô minh là nhân của vô minh, tác ý không đúng đường lối là duyên. Vô minh trước là nhân của vô minh sau. Ở đây, vô minh trước là vô minh tiềm ẩn, vô minh sau là vô minh xâm nhập. Vô minh tiềm ẩn trước có trạng thái là nhân của vô minh xâm nhập sau theo tính chất nhân không bị gián đoạn, tựa như hạt giống và mầm cây trong việc mọc lên. Hơn nữa, cái nào ở nơi nào mà sanh ra quả, thì cái này có trạng thái là nhân của cái kia theo tính chất nhân có sự tuần tự. Bởi vì nhân có hai loại: nhân không bị gián đoạn và nhân có sự tuần tự. Tương tự như vậy, đối với vô minh nhân cũng có hai loại: nhân không bị gián đoạn và nhân có sự tuần tự.

Hoặc hơn nữa, giống như cái chén, sợi bấc, và đầu thắp có trạng thái là duyên của cây đèn, không phải là nhân theo tính chất tự thân, bởi vì không thể nào thắp sáng cái chén, sợi bấc, và đầu thắp – có trạng thái là duyên của cây đèn – mà không có ngọn lửa. Tương tự cây đèn có tính chất tự thân là nhân. Như thế, tính chất tự thân là nhân, tính chất từ cái khác là duyên; thuộc về nội tại là nhân, ngoại lai là duyên; liên quan đến sinh sản là nhân, liên quan đến trợ giúp là duyên; không phổ biến là nhân, phổ biến là duyên.

Ý nghĩa của sự không gián đoạn là ý nghĩa của sự liên tục, ý nghĩa của sự sanh ra là ý nghĩa về (sự tạo tác) kết quả, ý nghĩa của sự tiếp nối là ý nghĩa của sự hiện hữu lại nữa, ý nghĩa của sự vướng bận là ý nghĩa của sự xâm nhập, ý nghĩa của sự không thủ tiêu là ý nghĩa của sự tiềm ẩn, ý nghĩa của sự không hoàn toàn thấu triệt là ý nghĩa của vô minh, trạng thái không biết rõ là ý nghĩa về hạt giống của thức. Nơi nào có sự không gián đoạn, nơi ấy có sự liên tục; nơi nào có sự liên tục, nơi ấy có sự sanh ra; nơi nào có sự sanh ra, nơi ấy có (sự tạo tác) kết quả; nơi nào có (sự tạo tác) kết quả, nơi ấy có sự tiếp nối; nơi nào có sự tiếp nối, nơi ấy có sự hiện hữu lại nữa; nơi nào có sự hiện hữu lại nữa, nơi ấy có sự vướng bận; nơi nào có sự vướng bận, nơi ấy có sự xâm nhập; –

–yattha pariyuṭṭhānaṃ tattha asamugghāto, yattha asamugghāto tattha anusayo, yattha anusayo tattha asampaṭivedho, yattha asampaṭivedho tattha avijjā, yattha avijjā tattha sāsavaṃ viññānaṃ apariññātaṃ, yattha sāsavaṃ viññānaṃ apariññātaṃ tattha bijattho.

Sīlakkhandho samādhikkhandhassa paccayo, samādhikkandho, paññākkhandhassa paccayo, paññākkandho vimuttikkhandhassa paccayo, vimuttikkandho vimuttiñāḍassanakkhandhassa paccayo. Tittaññūtā pītaññūtāya paccayo, pītaññūtā pattaññūtāya¹ paccayo, pattaññūtā² attaññūtāya paccayo.

Yathā vā pana cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuvīññānaṃ, tattha cakkhu ādhipeyya³paccayatāya paccayo, rūpā ārammaṇapaccayatāya paccayo, āloko sannissayatāya paccayo, manasikāro sabhāvo hetu. Saṅkhārā viññānaṃ paccayo, sabhāvo hetu. Viññānaṃ nāmarūpassa paccayo, sabhāvo hetu. Nāmarūpaṃ saḷāyatanassa paccayo, sabhāvo hetu. Saḷāyatanāṃ phassassa paccayo, sabhāvo hetu. Phasso vedanāya paccayo, sabhāvo hetu. Vedenā taṇhāya paccayo, sabhāvo hetu. Taṇhā upādānassa paccayo, sabhāvo hetu. Upādānaṃ bhavassa paccayo, sabhāvo hetu. Bhavo jātiyā paccayo sabhāvo hetu. Jāti jarāmaṇassa paccayo, sabhāvo hetu. Jarāmaṇaṃ sokassa paccayo, sabhāvo hetu. Soko paridevassa paccayo, sabhāvo hetu. Paridevo dukkhassa paccayo, sabhāvo hetu. Dukkhaṃ domanassassa paccayo, sabhāvo hetu. Domanassaṃ upāyāsassa paccayo, sabhāvo hetu. Evaṃ yo koci upanissayo, sabbo so parikkhāro. Tenāha āyasmā Mahākaccāyano: “Ye dhammā yaṃ dhammaṃ janayanti”ti.

Niyutto parikkhāro hāro.

¹ mattaññūtāya - PTS, Sīmu.

² mattaññūtā - PTS, Sīmu.

³ adhipateyya - PTS.

–nơi nào có sự xâm nhập, nơi ấy có sự không thủ tiêu; nơi nào có sự không thủ tiêu, nơi ấy có sự tiềm ẩn; nơi nào có sự tiềm ẩn, nơi ấy có sự không hoàn toàn thấu triệt; nơi nào có sự không hoàn toàn thấu triệt, nơi ấy có vô minh; nơi nào có vô minh, nơi ấy thức có lậu hoặc không được biết rõ; nơi nào thức có lậu hoặc không được biết rõ, nơi ấy có ý nghĩa về hạt giống.

Giới uẩn là duyên của định uẩn, định uẩn là duyên của tuệ uẩn, tuệ uẩn là duyên của giải thoát uẩn, giải thoát uẩn là duyên của tri kiến về giải thoát uẩn. Trạng thái biết về bốn nước là duyên của trạng thái biết về việc được uống, trạng thái biết về việc được uống là duyên của trạng thái biết về điều đã đạt được, trạng thái biết về điều đã đạt được là duyên của trạng thái biết về bản thân.

Hoặc là, giống như tùy thuộc vào mắt và các cảnh sắc, nhãn thức sanh lên; ở đây, mắt là duyên với tính chất của trường duyên, các sắc là duyên với tính chất của cảnh duyên, ánh sáng là duyên với tính chất của đồng y chi duyên, tác ý có bản chất là nhân. Thức có các hành là duyên, có bản chất là nhân. Danh sắc có thức là duyên, có bản chất là nhân. Sáu xứ có danh sắc là duyên, có bản chất là nhân. Xúc có sáu xứ là duyên, có bản chất là nhân. Thọ có xúc là duyên, có bản chất là nhân. Ái có thọ là duyên, có bản chất là nhân. Thủ có ái là duyên, có bản chất là nhân. Hữu có thủ là duyên, có bản chất là nhân. Sanh có hữu là duyên, có bản chất là nhân. Lão tử có sanh là duyên, có bản chất là nhân. Sầu muộn có lão tử là duyên, có bản chất là nhân. Than vãn có sầu muộn là duyên, có bản chất là nhân. Khổ đau có than vãn là duyên, có bản chất là nhân. Ưu phiền có khổ đau là duyên, có bản chất là nhân. Thất vọng có ưu phiền là duyên, có bản chất là nhân. Như vậy, bất cứ thứ nào là sự nâng đỡ, mọi thứ ấy là sự thiết yếu. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: *Các pháp nào sản sinh ra pháp nào, ...*”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Thiết Yếu được kết thúc.

3. 1. 16. Samāropanahāravibhaṅgo

Tattha katamo samāropano¹ hāro? “Ye dhammā yaṃmūlā ye cekatthā pakāsītā muninā ”ti. Ekasmiṃ padaṭṭhāne yattakāni padaṭṭhānāni otaranti, sabbāni tāni samāropayitabbāni. Yathā āvatte² hāre bahukāni padaṭṭhānāni otaranti.³ Tattha samāropanā catubbidhā: padaṭṭhānaṃ vevacanaṃ bhāvanā pahānamiti.

Tattha katamā padaṭṭhānena samāropanā?
“Sabbapāpassa akaraṇaṃ kusalassa upasampadā,
sacittapariyodapanaṃ etaṃ buddhāna sāsanaṃ ”ti.

Tassa kiṃ padaṭṭhānaṃ? Tīṇi sucaritāni: kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Tattha yaṃ kāyikaṃ⁴ vācasikaṃ ca sucaritaṃ, ayaṃ sīlakkhandho. Manosucarite yā anabhijjhā abyāpādo ca, ayaṃ samādhikkhandho. Yā sammādiṭṭhi, ayaṃ paññākkhandho. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Tattha sīlakkhandho⁵ samādhikkhandho ca samatho, paññākkhandho vipassanā. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Tattha samathassa phalaṃ rāgavirāgā cetovimutti, vipassanāya phalaṃ avijjāvirāgā paññāvimutti. Idaṃ padaṭṭhānaṃ.

Vanaṃ vanathassa padaṭṭhānaṃ. Kiñca vanaṃ, ko ca vanatho? Vanaṃ nāma pañca kāmagaṇā, taṇhā vanatho. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Vanaṃ nāma nimittaggāho itthīti vā purisoti vā, vanatho nāma tesam tesam aṅgapaccaṅgānaṃ anubyañjanaggāho: aho cakkhu⁶ aho sotaṃ aho ghānaṃ aho jivhā aho kāyo iti. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Vanaṃ nāma cha ajjhattikabāhirāni āyatanāni aparīññātāni. Yaṃ tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojana⁷, ayaṃ vanatho. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Vanaṃ nāma anusayo, vanatho nāma pariyuṭṭhānaṃ. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Tenāha bhagavā: “Chetvā vanaṃ ca vanathaṃ cā ”ti. Ayaṃ padaṭṭhānena samāropanā.

Tattha katamā vevacanaṃ samāropanā? Rāgavirāgā cetovimutti sekhaphalaṃ, avijjāvirāgā paññāvimutti asekhaphalaṃ. Idaṃ vevacanaṃ. Rāgavirāgā cetovimutti anāgāmiphalaṃ, avijjāvirāgā paññāvimutti aggaphalaṃ arahattaṃ. Idaṃ vevacanaṃ. Rāgavirāgā cetovimutti kāmādhātusamatikkamaṃ, avijjāvirāgā paññāvimutti tedhātuka-samatikkamaṃ. Idaṃ vevacanaṃ. Paññindriyaṃ paññābalaṃ adhipaññāsikkhā paññākkhandho dhammavicayasambojjhaṅgo upekkhā-sambojjhaṅgo ñānaṃ sammādiṭṭhi tiraṇā santiraṇā hiri vipassanā dhamme ñānaṃ. Sabbam idaṃ vevacanaṃ. Ayaṃ vevacanaṃ samāropanā.

¹ samāropano - Ma, PTS, evaṃ sabbattha.

² āvatte - Ma.

³ otarantīti - Ma.

⁴ kāyikaṅca - Ma, PTS.

⁵ sīlakkhandho ca - Ma, PTS.

⁶ cakkhuṃ - PTS.

⁷ saññojanaṃ - Ma;

saṃyojanaṃ - PTS.

3. 1. 16.**Phân Tích Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xếp Loại**

Ở đây, cách truyền đạt bằng sự xếp loại là cách nào? “*Các pháp nào có chung nền tảng và có cùng một ý nghĩa đã được bày tỏ bởi bậc Hiền Trí ...*” Các nền tảng mà người ta liệt kê đâu nhiều bao nhiêu, tất cả các nền tảng ấy nên được xếp loại theo một nền tảng. Giống như người ta liệt kê nhiều nền tảng trong cách truyền đạt bằng sự xoay vần. Ở đây, sự xếp loại có bốn cách: “Nền tảng, từ đồng nghĩa, sự tu tập, sự dứt bỏ.”

Ở đây, các sự xếp loại theo nền tảng là các loại nào?

“*Không làm mọi điều ác, thành tựu việc thiện, thanh lọc tâm của mình, điều này là lời giáo huấn của chư Phật.*”¹

Nền tảng của điều ấy là gì? Là ba thiện hạnh: Thiện hạnh về thân, thiện hạnh về khẩu, thiện hạnh về ý. Đây là nền tảng. Ở đây, thiện hạnh thuộc về thân và thuộc về khẩu là giới uẩn. Không tham đắm và không sân hận ở thiện hạnh về ý là định uẩn. Chánh kiến là tuệ uẩn. Đây là nền tảng. Ở đây, giới uẩn và định uẩn là chỉ tịnh, tuệ uẩn là minh sát. Đây là nền tảng. Ở đây, quả của chỉ tịnh là sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái, quả của minh sát là sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh. Đây là nền tảng.

Rừng là nền tảng của lùm bụi? Cái gì là rừng, và cái gì là lùm bụi? Gọi là rừng (nói đến) năm loại dục, tham ái là lùm bụi. Đây là nền tảng. Gọi là rừng (nói đến) việc nắm giữ hình tướng ‘người nữ’ hoặc là ‘người nam;’ gọi là lùm bụi (nói đến) việc nắm giữ chi tiết các bộ phận lớn nhỏ của những người ấy: ‘Ồ con mắt, ồ lỗ tai, ồ lỗ mũi, ồ cái lưỡi, ồ thân hình.’ Đây là nền tảng. Gọi là rừng (nói đến) sáu nội và ngoại xứ chưa được biết rõ. Các sự ràng buộc được sanh lên tùy thuộc cả hai nơi ấy (sáu nội và ngoại xứ) là lùm bụi. Đây là nền tảng. Gọi là rừng (nói đến) sự tiềm ẩn; gọi là lùm bụi (nói đến) sự xâm nhập. Đây là nền tảng. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Sau khi đốn rừng và lùm bụi (ô nhiễm), ...*”² Đây là sự xếp loại theo nền tảng.

Ở đây, các sự xếp loại theo từ đồng nghĩa là các loại nào? Sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái là quả hữu học, sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh là quả vô học. Đây là từ đồng nghĩa. Sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái là quả Bất Lai, sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh là quả vị cao nhất, là phẩm vị A-la-hán. Đây là từ đồng nghĩa. Sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái là sự vượt qua hẳn dục giới, sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh là sự vượt qua hẳn tam giới. Đây là từ đồng nghĩa. Tuệ quyền, tuệ lực, sự học tập về thẳng tuệ, tuệ uẩn, trạch pháp giác chi, xả giác chi, trí, chánh kiến, sự xác định, sự đánh giá, sự hổ thẹn (tội lỗi), minh sát, trí về Giáo Pháp. Tất cả điều này là từ đồng nghĩa. Đây là sự xếp loại theo từ đồng nghĩa.

¹ *Dhammapadapāli - Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 73, câu kệ 183.

² *Sdd.*, tr. 97, câu kệ 283.

Tattha katamā bhāvanāya samāropaṇā? Yathāha bhagavā: “Tasmātiha tvaṃ bhikkhu kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.” ‘Ātāpī ’ti viriyindriyaṃ; ‘sampajāno ’ti paññindriyaṃ; ‘satimā ’ti satindriyaṃ; ‘vineyya loke abhijjhādomanassaṃ ’ti samādhindriyaṃ. Evaṃ kāye kāyānupassino viharato cattāro satipaṭṭhānā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Kena kāraṇena? Ekalakkhaṇattā catunnaṃ indriyānaṃ. Catusu satipaṭṭhānesu bhāviyamānesu cattāro sammappadhānā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Catusu sammappadhānesu bhāviyamānesu cattāro iddhipādā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Catusu iddhipādesu bhāviyamānesu pañcindriyāni bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. (Evaṃ sabbe.) Kena kāraṇena? Sabbe hi bodhaṅgamā dhammā bodhipakkhiyā niyānika¹lakkaṇena ekalakkhaṇā. Te ekalakkhaṇattā bhāvanā pāripūriṃ gacchanti. Ayaṃ bhāvanāya samāropaṇā.

Tattha katamā pahānena samāropaṇā? Kāye kāyānupassī viharanto asubhe subhanti vipallāsaṃ pajahati, kabaliṅkāro² cassa āhāro pariññaṃ gacchati, kāmūpādānena ca anupādāno bhavati, kāmāyogena ca viṣaṃyutto bhavati, abhijjhākāyaganthena³ ca vippayujjati, kāmāsavena ca anāsavo bhavati, kāmoghaṅca uttiṇṇo bhavati, rāgasallena ca visallo bhavati, rūpūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, rūpadhātuyā⁴ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca chandā agatiṃ⁵ gacchati.

Vedanāsu vedanānupassī viharanto dukkhe sukhanti vipallāsaṃ pajahati. phasso cassa āhāro pariññaṃ gacchati, bhavūpādānena ca anupādāno bhavati, bhavāyogena ca vippayutto⁶ bhavati, byāpādakāyaganthena ca vippayujjati, bhavāsavena ca anāsavo bhavati, bhavoghaṅca uttiṇṇo bhavati, dosasallena ca visallo bhavati, vedanūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, vedanādhātuyā⁷ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca dosā agatiṃ⁸ gacchati.

Citte cittānupassī viharanto anicce niccanti vipallāsaṃ pajahati, viññāṇaṃ cassa āhāro pariññaṃ gacchati, diṭṭhūpādānena ca anupādāno bhavati, diṭṭhiyogena ca vippayutto⁶ bhavati, sīlabbataparāmāsa-kāyaganthena³ ca vippayujjati, diṭṭhāsavena ca anāsavo bhavati, diṭṭhoghaṅca uttiṇṇo bhavati, mānasallena ca visallo bhavati, saññūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, saññādhātuyā⁹ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca bhayā agatiṃ¹⁰ gacchati.

¹ niyyānika - Ma, PTS.

² kabalīkāro - Ma, PTS.

³ ~gandhena - PTS, evamuparipi.

⁴ rūpadhātuyāṃ - Ma, PTS.

⁵ chandāgatiṃ - Ma, PTS.

⁶ viṣaṃyutto - Ma, PTS, evamuparipi.

⁷ vedanādhātuyāṃ - Ma, PTS.

⁸ dosāgatiṃ - Ma, PTS.

⁹ saññādhātuyāṃ - Ma, PTS.

¹⁰ bhayāgatiṃ - Ma, PTS.

Ở đây, các sự xếp loại theo sự tu tập là các loại nào? Giống như đức Thế Tôn đã nói rằng: “*Vì thế, ở đây này tỳ khưu, người hãy sống có sự quan sát thân trên thân, có nhiệt tâm, có sự nhận biết rõ rệt, có niệm, sau khi đã loại trừ tham đắm và ưu phiền ở thế gian.*” ‘*Có nhiệt tâm*’ là tấn quyền; ‘*có sự nhận biết rõ rệt*’ là tuệ quyền; ‘*có niệm*’ là niệm quyền; ‘*sau khi đã loại trừ tham đắm và ưu phiền ở thế gian*’ là định quyền. Như vậy, đối với vị đang sống có sự quan sát thân trên thân, bốn sự thiết lập niệm đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Bởi lý do gì? Bởi tính chất có chung tướng trạng của bốn quyền. Khi bốn sự thiết lập niệm đang được tu tập, bốn chánh cần đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi bốn chánh cần đang được tu tập, bốn nền tảng của thần thông đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Khi bốn nền tảng của thần thông đang được tu tập, năm quyền đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. (Toàn bộ là tương tự như vậy.) Bởi lý do gì? Bởi vì tất cả các pháp đưa đến giác ngộ, thuộc về giác ngộ, có chung tướng trạng với tướng trạng dẫn dắt ra khỏi. Chúng, do tính chất có chung tướng trạng, đi đến sự đầy đủ nhờ vào tu tập. Đây là các sự xếp loại theo sự tu tập.

Ở đây, các sự xếp loại theo sự dứt bỏ là các loại nào? Trong khi sống có sự quan sát thân trên thân, hành giả dứt bỏ điều trái khuấy (nghĩ là) ‘*tịnh*’ ở bất tịnh, và đoàn thực của vị này đi đến sự biết toàn diện, (vị ấy) là không có chấp thủ với sự chấp thủ ở dục, là không bị ràng buộc bởi sự gắn bó với dục, được thoát khỏi sự trói buộc vào khối tham đắm, là không có lậu hoặc với dục lậu, là đã vượt lên trên dòng lũ của dục, là có sự nhổ lên mũi tên với mũi tên luyện ái, và sự trụ vững của thức liên quan đến sắc của vị này đi đến sự biết toàn diện, sự luyện ái ở dục giới của vị này là đã được dứt bỏ, (vị ấy) không đi đến sự sai trái vì mong muốn.

Trong khi sống có sự quan sát thọ trên các thọ, hành giả dứt bỏ điều trái khuấy (nghĩ là) ‘*lạc*’ ở khổ, và xúc thực của vị này đi đến sự biết toàn diện, (vị ấy) là không có chấp thủ với sự chấp thủ ở hữu, là không bị ràng buộc bởi sự gắn bó với hữu, được thoát khỏi sự trói buộc vào khối sân hận, là không có lậu hoặc với hữu lậu, là đã vượt lên trên dòng lũ của hữu, là có sự nhổ lên mũi tên với mũi tên sân hận, và sự trụ vững của thức liên quan đến thọ của vị này đi đến sự biết toàn diện, sự luyện ái ở thọ giới của vị này là đã được dứt bỏ, (vị ấy) không đi đến sự sai trái vì sân hận.

Trong khi sống có sự quan sát tâm trên tâm, hành giả dứt bỏ điều trái khuấy (nghĩ là) ‘*thường*’ ở vô thường, và thức thực của vị này đi đến sự biết toàn diện, (vị ấy) là không có chấp thủ với sự chấp thủ ở kiến, là không bị ràng buộc bởi sự gắn bó với kiến, được thoát khỏi sự trói buộc vào khối bám víu vào giới và phận sự, là không có lậu hoặc với kiến lậu, là đã vượt lên trên dòng lũ tà kiến, là có sự nhổ lên mũi tên với mũi tên ngã mạn, và sự trụ vững của thức liên quan đến tướng của vị này đi đến sự biết toàn diện, sự luyện ái ở tướng giới của vị này là đã được dứt bỏ, (vị ấy) không đi đến sự sai trái vì sợ hãi.

Dhammesu dhammānupassī viharanto anattaniye¹ attāti vipallāsaṃ pajahati, manosañcetanā cassa āhāro pariññaṃ gacchati, attavādūpādānena ca anupādāno bhavati, avijjāyogena ca viṣaṃyutto bhavati, idaṃ saccābhinivesakāyaganthena ca vippayujjati avijjāsavena ca anāsavo bhavati, avijjoghañca uttiṇṇo bhavati, mohasallena ca visallo bhavati, saṅkhārūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, saṅkhāradhātuyā² cassa rāgo pahīno bhavati, na ca mohā agatiṃ³ gacchati. Ayaṃ pahānena samāropaṇā. Tenāha āyasmā Mahākaccāyano:

“Ye dhammā yaṃmūlā ye cekatthā pakāsītā muninā,
te samāropayitabbā esa samāropaṇo hāro ”ti.

Niyutto samāropaṇo hāro.
Niṭṭhito ca hāravibhaṅgo.

3. 2. 1. Desanāhārasampāto

1. “Soḷasa hārā paṭhamaṃ disalocanena⁴ disā viloketvā,
saṅkhipiya aṅkusena hi nayehi tihi niddise suttan ”ti.

Vuttā tassā niddeso kuhiṃ datṭhabbo? Hārasampāte. Tattha katamo desanāhārasampāto?

2. “Arakkhiteṇa cittaṇa⁵ micchādiṭṭhihatena ca,
thīnamiddhābhībhūteṇa vasaṃ māraṣsa gacchati ”ti. (ss. Ud. 38)

‘Arakkhiteṇa cittaṇā ’ti kiṃ desayati? Pamādaṃ. Taṃ maccuno padaṃ. ‘Micchādiṭṭhihatena cā ’ti micchādiṭṭhihatam nāma pavuccati⁶ yadā anicce niccanti passati. So vipallāso. So pana vipallāso kiṃ lakkhaṇo? Viparītagāhalakkhaṇo⁷ vipallāso. So kiṃ vipallāsayati? Tayo dhamme, saññaṃ cittaṃ diṭṭhimiti. So kuhiṃ vipallāsayati? Catusu attabhāvavattḥūsu –rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmīṃ vā attānaṃ. (M. i, 299⁺; iii, 17) Evaṃ vedanaṃ –pe– saññaṃ –pe– saṅkhāre –pe– viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmīṃ vā attānaṃ.

¹ anattani - Ma, PTS.

² saṅkhāradhātuyam - PTS.

³ mohāgatiṃ - PTS.

⁴ disalocanato - Ma.

⁵ kāyena - Udāna.

⁶ vuccati - Ma, PTS.

⁷ viparītagāhalakkhaṇo - Ma.

Trong khi sống có sự quan sát pháp trên các pháp, hành giả dứt bỏ điều trái khuấy (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã, và tư niệm thực của vị này đi đến sự biết toàn diện, (vị ấy) là không có chấp thủ với sự chấp thủ ở ngã luận thuyết, là không bị ràng buộc bởi sự gắn bó với vô minh, được thoát khỏi sự trói buộc vào khối chấp chặt ‘chi điều này là chân lý’, là không có lậu hoặc với vô minh lậu, là đã vượt lên trên dòng lũ vô minh, là có sự nhổ lên mũi tên với mũi tên si mê, và sự trụ vững của thức liên quan đến các hành của vị này đi đến sự biết toàn diện, sự luyến ái ở hành giới của vị này là đã được dứt bỏ, (vị ấy) không đi đến sự sai trái vì si mê. Đây là các sự xếp loại theo sự dứt bỏ. Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng:

“Các pháp nào có chung nền tảng và có cùng một ý nghĩa đã được bậc Hiền Trí bày tỏ, chúng nên được xếp loại; cách truyền đạt ấy là sự xếp loại.”

Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xếp Loại được kết thúc.
Và Phân Tích Cách Truyền Đạt được kết thúc.

3. 2. 1.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Chi Bảo

1. *“Sau khi xem xét mười sáu cách truyền đạt trước tiên, rồi các phương hướng từ việc xem hướng, và sau khi gom lại bằng móc câu, hãy diễn giải bài Kinh theo ba phương pháp.”*

Kệ ngôn đã được nói ra như thế. Sự diễn giải của kệ ngôn ấy sẽ được nhìn thấy ở đâu? Ở sự phối hợp cách truyền đạt. Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự chi bảo là gì?

2. *“Do tâm không được phòng hộ, và do đã bị hành hạ bởi tà kiến, do bị ngự trị bởi dã dượi và buồn ngủ, người sa vào quyền lực của Ma Vương.”¹*

‘Do tâm không được phòng hộ’ là chi bảo điều gì? Sự xao lãng. Việc ấy là con đường đưa đến sự chết. ‘Và do đã bị hành hạ bởi tà kiến’: Gọi là đã bị hành hạ bởi tà kiến nói đến lúc nhìn thấy là ‘thường’ ở vô thường. Việc ấy là sự trái khuấy. Vậy thì sự trái khuấy ấy có tướng trạng gì? Sự trái khuấy có tướng trạng nắm lấy điều sai lệch. Nó làm trái khuấy điều gì? (Nó làm trái khuấy) ba pháp: ‘Tướng, tâm, kiến.’ Nó làm trái khuấy ở đâu? Ở bốn trường hợp về bản ngã: nhận thấy sắc là tự ngã, hoặc tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc. Tương tự như vậy, nhận thấy thọ –nt– tướng –nt– các hành –nt– thức là tự ngã, hoặc tự ngã có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức.

¹ *Udānapāli - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 205.

Tattha rūpaṃ paṭhamaṃ vipallāsavatthu: asubhe subhan 'ti, vedanā dutiyaṃ vipallāsavatthu: dukkhe sukhan 'ti, saññā saṅkhārā ca tatiyaṃ vipallāsavatthu: anattani attā 'ti, viññāṇaṃ catutthaṃ vipallāsavatthu: anicce niccan 'ti. (ss. *Pe.* 20-1)

Dve dhammā cittassa saṅkilesā: taṇhā ca avijjā ca. Taṇhānivutaṃ cittaṃ dvīhi vipallāsehi vipallāsiyati: asubhe subhan 'ti dukkhe sukhan 'ti. Diṭṭhinivutaṃ cittaṃ dvīhi vipallāsehi vipallāsiyati: anicce niccan 'ti anattaniye attā 'ti. Tattha yo diṭṭhivipallāso so atītaṃ rūpaṃ attato samanupassati, atītaṃ vedanaṃ –pe– atītaṃ saññaṃ –pe– atīte saṅkhāre –pe– atītaṃ viññāṇaṃ attato samanupassati. Tattha yo taṇhāvipallāso so anāgataṃ rūpaṃ abhinandati, anāgataṃ vedanaṃ – anāgataṃ saññaṃ – anāgate saṅkhāre – anāgataṃ viññāṇaṃ abhinandati. Dve dhammā cittassa upakkilesā: taṇhā ca avijjā ca. Tāhi visujjhantaṃ cittaṃ visujjhati. Tesā avijjānivarāṇānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ pubbā koṭi na paññāyati sandhāvantaṇaṃ saṃsarantaṇaṃ sakim nirayaṃ sakim tiracchānayaṇiṃ sakim pettivisayaṃ sakim asurakāyaṃ sakim deve sakim manusse.

‘Thīnamiddhābhībhūtenā 'ti thīnaṃ¹ nāma yā cittassa akallatā akammaniyatā, middhaṃ nāma yaṃ kāyassa līnattaṃ. (ss. *Pe.* 137) ‘Vasaṃ māraṣa gaççatī 'ti kilesamāraṣa ca sattaṃāraṣa ca vasaṃ gaççati so hi nivuto saṃsārābhīṃukho hoti. Imāni bhagaṃatā dve saccāni desitāni: dukkhaṃ samudayo ca. Tesā bhagaṃavā pariññāya ca paḥānāya ca dhammaṃ deseti: dukkhaṣa pariññāya samudayaṣa paḥānāya. Yena ca pariñānāti yena ca paççati, ayaṃ maggo. Yaṃ taṇhāya avijjāya ca paḥānaṃ, ayaṃ nirodho, imāni cattāri saccāni. Tenāḥa bhagaṃavā: “Arakkhītena cītenā ”ti. Tenāḥayasmā Mahākaccāno: “Assādādīnavatā ”ti.

Niyutto desanāḥārasampāto.

3. 2. 2. Vicayahārasampāto

Tattha katamo vicayahārasampāto²? Tattha taṇhā duvidhā: kusalāpi akusalāpi. Akusalā saṃsāragāminī, kusalā apacayaḡāminī paḥānataṇhā. Mānopi duvidho: kusalopi akusalopi. Yaṃ mānaṃ nissāya mānaṃ paççati, ayaṃ māno kusalo. Yo pana māno dukkhaṃ nibbattayati, ayaṃ māno akusalo.

¹ thīnaṃ - Ma.

² vicayo hārasampāto - Ma; vicayo-hārasampāto - PTS.

Ở đây, sắc là trường hợp trái khuấy thứ nhất: (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh, thọ là trường hợp trái khuấy thứ hai: (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ, tưởng và các hành là trường hợp trái khuấy thứ ba: (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã, thức là trường hợp trái khuấy thứ tư: (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường.

Hai pháp là phiền não của tâm: tham ái và vô minh. Bị bao trùm bởi tham ái, tâm bị trái khuấy bởi hai sự trái khuấy: (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh, (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ. Bị bao trùm bởi tà kiến, tâm bị trái khuấy bởi hai sự trái khuấy: (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường, (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã. Ở đây, sự trái khuấy do tà kiến nhận thấy sắc quá khứ là tự ngã, nhận thấy thọ quá khứ – nt – tưởng quá khứ – nt – các hành quá khứ – nt – thức quá khứ là tự ngã. Ở đây, sự trái khuấy do tham ái thích thú sắc vị lai, thích thú thọ vị lai – tưởng vị lai – các hành vị lai – thức vị lai. Hai pháp là cận phiền não của tâm: tham ái và vô minh. Trong khi được thanh tịnh đối với chúng, tâm được thanh tịnh. Đối với những người có sự che lấp của vô minh, có sự ràng buộc bởi tham ái, điểm khởi đầu ở quá khứ không được biết đến trong lúc chúng di chuyển, trong khi chúng luân hồi một lần đến địa ngục, một lần đến loài thú, một lần đến thân phận ngựa quý, một lần đến tập thể A-tu-la, một lần đến chư Thiên, một lần đến loài người.

‘Do bị ngự trị bởi dã dượi và buồn ngủ’: Gọi là ‘dã dượi’ (nói đến) trạng thái không sẵn sàng, trạng thái không có thể sử dụng của tâm. Gọi là ‘buồn ngủ’ (nói đến) trạng thái lười biếng của thân. ‘Người sa vào quyền lực của Ma Vương’ là sa vào quyền lực của phiền não ma vương và chúng sanh ma vương, bởi vì người ấy bị bao trùm và đối diện với luân hồi. Hai Chân Lý này đã được đức Thế Tôn chỉ bảo: Khổ và Tập. Đức Thế Tôn chỉ bảo Giáo Pháp nhằm hiểu rõ và nhằm dứt bỏ chúng: nhằm hiểu rõ Khổ, nhằm dứt bỏ Tập. Hiểu rõ nhờ vào cái nào và dứt bỏ nhờ vào cái nào, cái này là Đạo. Sự dứt bỏ tham ái và vô minh là Diệt. Đây là bốn Chân Lý. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: “Do tâm không được phòng hộ, ...” Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng: “Sự hứng thú, tình trạng bất lợi, ...”

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Chỉ Bảo được kết thúc.

3. 2. 2. Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Tìm Hiểu

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự tìm hiểu là sự việc nào? Ở đây, tham ái có hai loại: tốt và không tốt. Không tốt đưa đến luân hồi, tốt đưa đến giảm thiểu, là tham ái về việc dứt bỏ. Ngã mạn cũng có hai loại: tốt và không tốt. Nương vào ngã mạn nào mà dứt bỏ ngã mạn, ngã mạn này là tốt. Trái lại, ngã mạn nào sanh ra khổ, ngã mạn này là không tốt.

Tattha yaṃ nekkhammasitaṃ¹ domanassaṃ “kudassu² nāmāhaṃ taṃ āyatanaṃ sacchikatvā upasampajja viharissaṃ, yaṃ ariyā santaṃ āyatanaṃ sacchikatvā upasampajja viharantī ”ti, tassa uppajjati pihā, pihāpaccayā domanassaṃ, (ss. *M.* iii, 218; *Pe.* 161) ayaṃ taṇhā kusalā rāgavirāgā cetovimutti, tadārammaṇā kusalā avijjāvirāgā paññāvimutti.

Tassā ko pavicayo? Aṭṭha maggaṅgāni: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. So kattha daṭṭhabbo? Catutthe jhāne pāramitāya. Catutthe hi jhāne aṭṭhaṅgasamannāgataṃ cittaṃ bhāvayati parisuddhaṃ pariyodātaṃ anaṅgaṇaṃ vigatūpakkilesaṃ muduṃ³ kammaniyaṃ ṭhitaṃ āneñjappattaṃ. So tattha aṭṭhavidhaṃ adhigacchati cha abhiññā dve ca visese. Taṃ cittaṃ yato parisuddhaṃ tato pariyodātaṃ, yato pariyodātaṃ tato anaṅgaṇaṃ, yato anaṅgaṇaṃ tato vigatūpakkilesaṃ, yato vigatūpakkilesaṃ tato muduṃ, yato muduṃ tato kammaniyaṃ, yato kammaniyaṃ tato ṭhitaṃ, yato ṭhitaṃ tato āneñjappattaṃ. Tattha aṅgaṇā ca upakkilesā ca tadubhayaṃ taṇhāpakkho, yā ca iñjanā yā ca cittassa aṭṭhiti ayaṃ diṭṭhipakkho.

Cattāri indriyāni dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ sukhindriyaṃ somanassindriyaṇca catutthajjhāne nirujjhanti. Tassa upekkhindriyaṃ avasiṭṭhaṃ bhavati.

So uparimaṃ samāpattiṃ santato manasikaroti. Tassa uparimaṃ samāpattiṃ santato manasikaroto catutthajjhāne oḷārikā saññā saṅghahati, ukkaṅṭhā ca paṭighasaññā. So sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘anantaṃ ākāsaṃ ’ti⁴ ākāsaṇācāyatanaṃ samāpattiṃ sacchikatvā upasampajja viharati. Abhiññābhinihāro rūpasaññā, vokāro nānattasaññā samatikkamati, paṭighasaññā cassa abbatthaṃ gacchati. Evaṃ samāhitassa tassa obhāso antaradhāyati,⁵ dassanaṇca rūpānaṃ. So samādhi chaḷaṅgasamannāgato paccavekkhitabbo: Anabhijjhāsahagataṃ me mānaṃ sabbaloke, abyāpannaṃ me cittaṃ sabbasattesu, āraddhaṃ me viriyaṃ paggaḥitaṃ, passaddho me kāyo asāraddho, –

¹ nekkhamasitaṃ - PTS.

² kudāssu - Ma.

⁵ Evaṃ samādhi. Tassa samāhitassa obhāso antaradhāyati - Ma, PTS.

³ mudu - Ma, PTS, Sīmu.

⁴ ākāsaṃ iti - PTS.

Ở đây, nổi ưu phiền dựa vào việc xuất ly là: “*Khi nào ta sẽ chứng ngộ và đạt đến xứ ấy, rồi an trú, là xứ an tịnh mà các bậc Thánh đã chứng ngộ và đạt đến, rồi an trú?*” Như thế sự mong cầu sanh khởi đến vị ấy; do duyên mong cầu, ưu phiền (sanh khởi); tham ái này là tốt, (bởi vì) có sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái; (tham ái) với điều ấy làm đối tượng là tốt, (bởi vì) có sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh.

Việc ấy (sự giải thoát của tuệ) có cái gì là sự nghiên cứu? Tám chi phần của Đạo: chánh kiến, chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định. Điều ấy có thể được thấy ở đâu? Ở trạng thái toàn hảo ở tứ thiên. Bởi vì ở tứ thiên, tâm được hội đủ tám chi phần: hoàn toàn trong sạch, tinh khiết, không bợn nhơ, lìa khỏi phiền não, nhu thuận, có thể sử dụng, ổn định, đã đạt đến trạng thái vững chắc. Ở đây, vị ấy chứng đắc tám pháp: sáu thắng trí và hai pháp đặc biệt.¹ Tâm ấy, khi được hoàn toàn trong sạch, từ đó được tinh khiết; khi được tinh khiết, từ đó không bợn nhơ; khi không bợn nhơ, từ đó lìa khỏi phiền não; khi lìa khỏi phiền não, từ đó được nhu thuận; khi được nhu thuận, từ đó có thể sử dụng; khi có thể sử dụng, từ đó được ổn định; khi được ổn định, từ đó đạt đến trạng thái vững chắc. Ở đây, bợn nhơ và cận phiền não (pháp làm ô nhiễm), cả hai cái ấy là thuộc phe tham ái, sự xao động và sự không ổn định của tâm là thuộc phe tà kiến.

Bốn quyền: khổ quyền, ưu quyền, lạc quyền, hỷ quyền được diệt tận ở tứ thiên. Xả quyền là phần còn lại của vị ấy.

Vị ấy tác ý sự chứng đạt cao nhất là an tịnh. Trong khi vị ấy tác ý sự chứng đạt cao nhất là an tịnh thì tướng thô thiển ở tứ thiên dừng lại, và bất bình tướng bị chán ngán. Do sự vượt qua hẳn các sắc tướng một cách trọn vẹn, do sự biến mất của bất bình tướng, do sự không tác ý đến dị biệt tướng, vị ấy (tác ý rằng:) ‘*Hư không là vô biên,*’ chứng ngộ và đạt đến sự chứng đạt không vô biên xứ, rồi an trú. Hoài bão về thắng trí là sắc tướng, sự khác nhau (ở các đối tượng khác nhau) là dị biệt tướng, vị này vượt qua hẳn (các pháp ấy), và bất bình tướng đi đến sự biến mất đối với vị này. Khi vị ấy được định như vậy, ánh sáng và việc nhìn thấy các sắc của vị ấy biến mất. Định hội đủ sáu chi phần ấy nên được quán xét lại: Ý của ta về toàn bộ thế gian là không đồng hành với tham đắm, tâm của ta là không sân hận đối với tất cả chúng sanh, sự nỗ lực tinh tấn của ta đã được ra sức, thân của ta được an tịnh không bị kích động,—

¹ Chú Giải giải thích hai pháp đặc biệt (*dve ca visese*) là thần thông do ý tạo và trí minh sát (*manomayiddhi vipassanāñāṇica*).

—samāhitaṃ me cittaṃ avikkhittaṃ, upaṭṭhitā me sati apammuṭṭhā. Tattha yañca anabhijjhāsahagataṃ mānasaṃ sabbaloke yañca abyāpannaṃ cittaṃ sabbasattesu yañca āraddhaṃ viriyaṃ paggaḥitaṃ yañca samāhitaṃ cittaṃ avikkhittaṃ, ayaṃ samatho. Yo passaddho kāyo asāradhho ayaṃ samādhiparikkhāro. Yā upaṭṭhitā sati apammuṭṭhā¹ ayaṃ vipassanā.

So samādhī pañcavidhena veditabbo: Ayaṃ samādhī paccuppannasukho 'ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Ayaṃ samādhī āyatiṃ sukha²vipāko 'ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Ayaṃ samādhī ariyo nirāmiso 'ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Ayaṃ samādhī akāpurisasevito 'ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Ayaṃ samādhī santo ceva paṇīto ca paṭippassaddhiladdho ca ekodibhāvādhigato ca na sasaṅkhāraniggayha vāritavato³ cā 'ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Taṃ kho panimaṃ samādhīṃ sato samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmī 'ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Tattha yo ca samādhī paccuppannasukho yo ca samādhī āyatiṃ sukha²vipāko ayaṃ samatho, yo ca samādhī ariyo nirāmiso yo ca samādhī akāpurisasevito yo ca samādhī santo ceva paṇīto ca paṭippassaddhiladdho ca ekodibhāvādhigato ca na sasaṅkhāraniggayha vāritavato ca yañcāhaṃ taṃ kho panimaṃ samādhīṃ sato samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmīti ayaṃ vipassanā.

So samādhī pañcavidhena veditabbo: Pīti-pharaṇatā, sukha-pharaṇatā, ceto-pharaṇatā, āloka-pharaṇatā, paccavekkhaṇānimittaṃ. Tattha yo ca pītipharaṇo yo ca sukhapharaṇo yo ca cetopharaṇo ayaṃ samatho, yo ca ālokapharaṇo yañca paccavekkhaṇānimittaṃ ayaṃ vipassanā.

Dasa kasiṇāyatanāni: paṭhavīkasiṇaṃ āpokasiṇaṃ tejokasiṇaṃ vāyokasiṇaṃ nilakasiṇaṃ pītakasiṇaṃ lohitakasiṇaṃ odātakasiṇaṃ ākāsakasiṇaṃ viññāṇakasiṇaṃ. Tattha yañca paṭhavīkasiṇaṃ yañca āpokasiṇaṃ (evaṃ sabbaṃ) yañca odātakasiṇaṃ, imāni aṭṭha kasiṇāni samatho, yañca ākāsakasiṇaṃ yañca viññāṇakasiṇaṃ ayaṃ vipassanā. Evaṃ sabbo ariyo maggo yena yena ākārena vutto, tena tena samathavipassanena yojayitabbo. Te tīhi dhammehi saṅgahītā: aniccatāya dukkhatāya anattatāya. So samathavipassanaṃ bhāvayamāno tīṇi vimokkhamukhāni bhāvayati, tīṇi vimokkhamukhāni bhāvayanto tayo khandhe bhāvayati, tayo khandhe bhāvayanto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayati.

¹ asammuṭṭhā - Ma, PTS.

² āyatisukha^o - PTS.

³ vāritagato - Ma;

vārivāvaṭo - PTS.

– tâm của ta được định tĩnh không bị tán loạn, niệm của ta được thiết lập không bị lơ đãng. Ở đây, ý về toàn bộ thế gian không đồng hành với tham đắm, tâm không sân hận đối với tất cả chúng sanh, sự nỗ lực tinh tấn đã được ra sức, tâm được định tĩnh không bị tán loạn, điều này là chi tịnh; thân được an tịnh không bị kích động là sự thiết yếu của định; niệm được thiết lập không bị lơ đãng là minh sát.

Định ấy nên được biết theo năm cách: *‘Định này là có lạc hiện tại,’* sự biết và thấy như thế được thiết lập chỉ riêng cho vị này. *‘Định này là có quả báo lạc ở vị lai,’* sự biết và thấy như thế được thiết lập chỉ riêng cho vị này. *‘Định này là thánh thiện, không liên hệ vật chất,’* sự biết và thấy như thế được thiết lập chỉ riêng cho vị này. *‘Định này là được thực hành không dành cho kẻ tầm thường,’* sự biết và thấy như thế được thiết lập chỉ riêng cho vị này. *‘Định này là an tịnh, cao quý, đạt được sự tịch tịnh, đạt đến trạng thái chuyên nhất, và không có phận sự ngăn chặn (ô nhiễm) sau khi đã chế ngự pháp tạo tác,’* sự biết và thấy như thế được thiết lập chỉ riêng cho vị này. Hơn nữa, *‘Có niệm ta thể nhập định này, có niệm ta xuất ra khỏi nó,’* sự biết và thấy như thế được thiết lập chỉ riêng cho vị này. Ở đây, định có lạc hiện tại và định có quả báo lạc ở vị lai là chi tịnh; định thánh thiện, không liên hệ vật chất, định được thực hành không dành cho kẻ tầm thường, định an tịnh, cao quý, đạt được sự tịch tịnh, đạt đến trạng thái chuyên nhất, và không có phận sự ngăn chặn (ô nhiễm) sau khi đã chế ngự pháp tạo tác; hơn nữa việc *‘có niệm ta thể nhập định này, có niệm ta xuất ra khỏi nó’* là minh sát.

Định ấy nên được biết theo năm cách: Trạng thái lan tỏa của hỷ, trạng thái lan tỏa của lạc, trạng thái lan tỏa của tâm, trạng thái lan tỏa của ánh sáng, hiện tướng quán xét lại. Ở đây, sự lan tỏa của hỷ, sự lan tỏa của lạc, sự lan tỏa của tâm là chi tịnh; sự lan tỏa của ánh sáng và hiện tướng quán xét lại là minh sát.

Mười lãnh vực của đề mục: đề mục đất, đề mục nước, đề mục lửa, đề mục gió, đề mục xanh, đề mục vàng, đề mục đỏ, đề mục trắng, đề mục hư không, đề mục thức. Ở đây, đề mục đất, đề mục nước, (toàn bộ là tương tự như vậy) và đề mục trắng, tám đề mục này là chi tịnh; đề mục hư không và đề mục thức là minh sát. Như vậy, toàn bộ Thánh Đạo đã được nói đến theo mỗi một cách thức nào thì nên được kết nối với chi tịnh hoặc minh sát theo mỗi một cách thức ấy. Chúng được tổng hợp theo ba pháp: theo tính chất vô thường, theo tính chất khổ não, theo tính chất vô ngã. Vị ấy, trong khi tu tập chi tịnh và minh sát, thì tu tập ba lối vào giải thoát, trong khi tu tập ba lối vào giải thoát thì tu tập ba uẩn (giới, định, tuệ), trong khi tu tập ba uẩn thì tu tập Thánh Đạo tám chi phần.

Rāgacarito puggalo animittena vimokkhamukhena nīyāti,¹
 adhiccittasikkhāya sikkhanto lobhaṃ akusalamūlaṃ pajahanto
 sukhavedaniyaṃ phassaṃ anupagacchanto sukhaṃ vedanaṃ parijānanto
 rāgamalaṃ pavāhento² rāgarajaṃ niddhunanto³ rāgaviṣaṃ vanto⁴
 rāgaggiṃ nibbāpento rāgasallaṃ uppāṭento rāgajaṃ vijaṭento.

Dosacarito puggalo appaṇihitena vimokkhamukhena nīyāti,
 adhisīlasikkhāya sikkhanto dosaṃ akusalamūlaṃ pajahanto
 dukkhavedaniyaṃ phassaṃ anupagacchanto dukkhaṃ vedanaṃ⁵
 parijānanto dosamalaṃ pavāhento dosarajaṃ niddhunanto dosaviṣaṃ
 vanto dosaggiṃ nibbāpento dosasallaṃ uppāṭento dosajaṃ vijaṭento.

Mohacarito puggalo suññatavimokkhamukhena nīyāti,
 adhipaññāsikkhāya sikkhanto mohaṃ akusalamūlaṃ pajahanto
 adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ anupagacchanto adukkhamasukhaṃ
 vedanaṃ parijānanto mohamalaṃ pavāhento moharajaṃ niddhunanto
 mohaviṣaṃ vanto mohaggiṃ nibbāpento mohasallaṃ uppāṭento
 mohajaṃ vijaṭento.

Tattha suññatavimokkhamukhaṃ paññākkhandho, animittavimokkha-
 mukhaṃ samādhikkhandho, appaṇhitavimokkhamukhaṃ silakkhandho. So
 tīṇi vimokkhamukhāni bhāvayanto tayokhandhe bhāvayati, tayo khandhe
 bhāvayanto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayati. Tattha yā ca
 sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammāājīvo ayaṃ silakkhandho,
 yo ca sammāvāyāmo yā ca sammāsati yo ca sammāsamādhi ayaṃ
 samādhikkhandho, yā ca sammādiṭṭhi yo ca sammāsaṅkappo ayaṃ
 paññākkhandho. Tattha silakkhandho ca samādhikkhandho ca samatho,
 paññākkhandho vipassanā.

Yo samathavipassanaṃ bhāveti, tassa dve bhavaṅgāni bhāvanaṃ
 gacchanti: kāyo cittaṅca. Bhavanirodhagāminī paṭipadā dve padāni: sīlaṃ
 samādhi ca. So hoti bhikkhu bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto
 bhāvitapañño. Kāye bhāviyamāne dve dhammā bhāvanaṃ gacchanti:
 sammākammanto sammāvāyāmo ca, sīle bhāviyamāne dve dhammā
 bhāvanaṃ gacchanti: sammāvācā sammā-ājīvo ca, citte bhāviyamāne dve
 dhammā bhāvanaṃ gacchanti: sammāsati sammāsamādhi ca, paññāya
 bhāviyamānāya dve dhammā bhāvanaṃ gacchanti: sammādiṭṭhi
 sammāsaṅkappo ca.

¹ niyyāti - Ma, PTS.

² pavāhanto - PTS.

³ nidhunanto - PTS.

⁴ vamento - Ma.

⁵ dukkhavedanaṃ - Ma, PTS.

Người có tánh luyện ái đi ra khỏi bằng lối vào giải thoát vô tướng trong khi học tập với sự học tập về thẳng tâm, trong khi dứt bỏ gốc rễ bất thiện — tham, trong khi không đến gần xúc tạo ra thọ lạc, trong khi biết rõ thọ lạc, trong khi tẩy sạch vết nhơ luyện ái, trong khi rũ bỏ bụi bặm luyện ái, trong khi ói ra chất độc luyện ái, trong khi dập tắt ngọn lửa luyện ái, trong khi nhổ lên mũi tên luyện ái, trong khi gỡ rời cục rối luyện ái.

Người có tánh sân hận đi ra khỏi bằng lối vào giải thoát vô nguyện trong khi học tập với sự học tập về thẳng giới, trong khi dứt bỏ gốc rễ bất thiện — sân, trong khi không đến gần xúc tạo ra thọ khổ, trong khi biết rõ thọ khổ, trong khi tẩy sạch vết nhơ sân hận, trong khi rũ bỏ bụi bặm sân hận, trong khi ói ra chất độc sân hận, trong khi dập tắt ngọn lửa sân hận, trong khi nhổ lên mũi tên sân hận, trong khi gỡ rời cục rối sân hận.

Người có tánh si mê đi ra khỏi bằng lối vào giải thoát không tánh trong khi học tập với sự học tập về thẳng tuệ, trong khi dứt bỏ gốc rễ bất thiện — si, trong khi không đến gần xúc tạo ra thọ không khổ không lạc, trong khi biết rõ thọ không khổ không lạc, trong khi tẩy sạch vết nhơ si mê, trong khi rũ bỏ bụi bặm si mê, trong khi ói ra chất độc si mê, trong khi dập tắt ngọn lửa si mê, trong khi nhổ lên mũi tên si mê, trong khi gỡ rời cục rối si mê.

Ở đây, lối vào giải thoát không tánh là tuệ uẩn, lối vào giải thoát vô tướng là định uẩn, lối vào giải thoát vô nguyện là giới uẩn. Vị ấy, trong khi tu tập ba lối vào giải thoát thì tu tập ba uẩn; trong khi tu tập ba uẩn thì tu tập Thánh Đạo tám chi phần. Ở đây, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng là giới uẩn; chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định là định uẩn, chánh kiến, chánh tư duy là tuệ uẩn. Ở đây, giới uẩn và định uẩn là chỉ tịnh, tuệ uẩn là minh sát.

Vị nào tu tập chỉ tịnh và minh sát, đối với vị ấy hai chi phần của hữu đi đến sự tu tập: thân và tâm. Lối thực hành đưa đến sự diệt tận hữu là hai nền tảng: giới và định. Vị ấy là vị tỳ khưu có thân đã được tu tập, có giới đã được tu tập, có tâm đã được tu tập, có tuệ đã được tu tập. Trong khi thân đang được tu tập, hai pháp đi đến sự tu tập: chánh nghiệp và chánh tinh tấn; trong khi giới đang được tu tập, hai pháp đi đến sự tu tập: chánh ngữ và chánh mạng; trong khi tâm đang được tu tập, hai pháp đi đến sự tu tập: chánh niệm và chánh định; trong khi tuệ đang được tu tập, hai pháp đi đến sự tu tập: chánh kiến và chánh tư duy.

Tattha yo ca sammākammanto yo ca sammāvāyāmo siyā kāyiko siyā cetasiko. Tattha yo kāyasamgaho so kāye bhāvite bhāvanaṃ gacchati, yo cittasamgaho so citte bhāvite bhāvanaṃ gacchati. So samathavipassanaṃ bhāvayanto pañcavidhaṃ adhigamaṃ adhigacchati:¹ khippādhigamo ca hoti, vimuttādhigamo ca hoti, mahādhigamo ca hoti, vipulādhigamo ca hoti, anavasesādhigamo ca hoti. Tattha samathena khippādhigamo ca mahādhigamo ca vipulādhigamo ca hoti, vipassanāya vimuttādhigamo ca anavasesādhigamo ca hoti.

Tattha yo deseti² so dasabalasamannāgato satthā ovādena sāvake na viṣamvādeti.³ So tividhaṃ: idaṃ karotha, iminā upāyena karotha, idaṃ vo kurumānānaṃ hitāya sukhāya bhavissati. So tathā ovaḍito tathānusiṭṭho tathā karonto tathā paṭipajjanto taṃ bhūmiṃ na pāpuṇissatīti netam ṭhānaṃ vijjati. So tathā ovaḍito tathānusiṭṭho silakkhandhaṃ aparipūrayanto taṃ bhūmiṃ anupāpuṇissatīti netam ṭhānaṃ vijjati. So tathā ovaḍito tathānusiṭṭho silakkhandhaṃ paripūrayanto taṃ bhūmiṃ anupāpuṇissatīti ṭhānametaṃ vijjati.

Sammāsambuddhassa te sato ime dhammā anabhisambuddhāti netam ṭhānaṃ vijjati. Sabbāsavaparikkhīṇassa te sato ime āsavā aparikkhīṇāti netam ṭhānaṃ vijjati. Yassa te atthāya dhammo desito so na nīyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti netam ṭhānaṃ vijjati. Sāvako kho pana te dhammānudhammapaṭipanno⁴ sāmīcipaṭipanno⁵ anudhammacārī so pubbena aparaṃ ulāraṃ viṣesādhigamaṃ na sacchikarissatīti netam ṭhānaṃ vijjati.

Ye kho pana dhammā antarāyikā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyāti netam ṭhānaṃ vijjati. Ye kho pana dhammā anīyānikā⁶ te niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti netam ṭhānaṃ vijjati. Ye kho pana dhammā nīyānikā⁷ te niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti ṭhānametaṃ vijjati. Sāvako kho pana te sa-upādiseso anupādisesaṃ nibbānadhātuṃ anupāpuṇissatīti netam ṭhānaṃ vijjati.

Diṭṭhisampanno mātaraṃ jīvitā voropeyya hatthehi vā pādehi vā suhataṃ kareyyāti netam ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano mātaraṃ jīvitā voropeyya hatthehi vā pādehi vā suhataṃ kareyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Evaṃ pitaraṃ ... arahantaṃ bhikkhuṃ ... Diṭṭhisampanno puggalo saṅghaṃ bhindeyya saṅhe vā saṅgharājīṃ janeyyāti netam ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano saṅghaṃ bhindeyya saṅhe vā saṅgharājīṃ janeyyāti ṭhānametaṃ vijjati.

¹ gacchati - Ma.

² desayati - Ma, PTS.

³ viṣamvādayati - Ma, PTS.

⁴ dhammānudhammapaṭipanno - Ma.

⁵ sāmīcipaṭipanno - Ma.

⁶ anīyānikā - Ma, PTS.

⁷ niyyānikā - Ma, PTS.

Ở đây, chánh nghiệp và chánh tinh tấn có thể liên quan đến thân, có thể liên quan đến tâm. Ở đây, khi thân được tu tập thì phần gắn liền với thân đi đến sự tu tập; khi tâm được tu tập thì phần gắn liền với tâm đi đến sự tu tập. Vị ấy, trong khi tu tập chỉ tịnh và minh sát, chứng đắc năm loại chứng đắc: Là sự chứng đắc mau chóng, là sự chứng đắc về giải thoát, là sự chứng đắc vĩ đại, là sự chứng đắc rộng lớn, là sự chứng đắc không còn dư sót. Ở đây, thông qua chỉ tịnh là sự chứng đắc mau chóng, sự chứng đắc vĩ đại, và sự chứng đắc rộng lớn, thông qua minh sát là sự chứng đắc về giải thoát và sự chứng đắc không còn dư sót.

Ở đây, vị chi bảo là đấng Đạo Sư đã thành tựu mười lực; Ngài không lừa gạt các đệ tử bằng lời giáo huấn. Ngài (chi bảo) theo ba cách: Các người hãy làm điều này, các người hãy làm theo cách này, trong khi các người làm điều này sẽ đưa đến sự tấn hóa, sự an lạc (cho các người). “Vị ấy, đã được giáo huấn như thế, đã được dạy bảo như thế, trong khi làm như thế, trong khi thực hành như thế, sẽ không đạt được phạm vi ấy,” sự kiện này không được biết đến. “Vị ấy, đã được giáo huấn như thế, đã được dạy bảo như thế, trong khi không làm đầy đủ giới uẩn, sẽ đạt đến phạm vi ấy; sự kiện này không được biết đến. “Vị ấy, đã được giáo huấn như thế, đã được dạy bảo như thế, trong khi làm đầy đủ giới uẩn, sẽ đạt đến phạm vi ấy,” sự kiện này được biết đến.

“Trong khi Ngài là bậc Chánh Đẳng Giác, các pháp này không được Ngài giác ngộ,” sự kiện này không được biết đến. “Trong khi Ngài có sự cạn kiệt hoàn toàn tất cả các lậu hoặc, các lậu hoặc này của Ngài chưa được cạn kiệt hoàn toàn,” sự kiện này không được biết đến. “Pháp được Ngài chi bảo vì lợi ích của người nào đó, pháp ấy không dẫn dắt đến sự hoàn toàn diệt trừ khổ đau cho người thực hành điều ấy,” sự kiện này không được biết đến. “Hơn nữa, vị đệ tử của Ngài đã thực hành đúng pháp và thuận pháp, đã thực hành đúng đắn, có sự thực hành thuận pháp, vị ấy sẽ không chứng ngộ sự chứng đắc đặc biệt, cao cả, khác với trước đây,” sự kiện này không được biết đến.

“Hơn nữa, các pháp nào là tạo ra chướng ngại, chúng không có khả năng đem đến sự chướng ngại cho người đeo đuổi chúng,” sự kiện này không được biết đến. “Hơn nữa, các pháp nào không dẫn dắt ra khỏi, chúng dẫn dắt người thực hành điều ấy đến sự hoàn toàn diệt trừ khổ đau,” sự kiện này không được biết đến. “Hơn nữa, các pháp nào dẫn dắt ra khỏi, chúng dẫn dắt người thực hành điều ấy đến sự hoàn toàn diệt trừ khổ đau,” sự kiện này được biết đến. “Hơn nữa, vị đệ tử của Ngài, với thân ngũ uẩn còn sót lại, sẽ đạt đến Niết Bàn giới không còn dư sót,” sự kiện này không được biết đến.

“Vị thành tựu kiến (Nhập Lưu) có thể đoạt lấy mạng sống người mẹ, có thể thực hiện việc hành hạ đến chết bằng các cánh tay hoặc bằng các bàn chân,” sự kiện này không được biết đến. “Phàm nhân có thể đoạt lấy mạng sống, có thể thực hiện việc hành hạ người mẹ đến chết bằng các cánh tay hoặc bằng các bàn chân,” sự kiện này được biết đến. Tương tự như vậy, ... người cha ... vị tỳ khưu A-la-hán ... “Vị thành tựu kiến có thể chia rẽ hội chúng hoặc có thể tạo ra sự bất đồng trong hội chúng ở nơi hội chúng,” sự kiện này không được biết đến. “Phàm nhân có thể chia rẽ hội chúng hoặc có thể tạo ra sự bất đồng trong hội chúng ở nơi hội chúng,” sự kiện này được biết đến.

Diṭṭhisampanno tathāgatassa duṭṭhacitto lohitaṃ uppādeyya, parinibbutassa vā tathāgatassa duṭṭhacitto thūpaṃ bhindeyyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano tathāgatassa duṭṭhacitto lohitaṃ uppādeyya, parinibbutassa vā tathāgatassa duṭṭhacitto thūpaṃ bhindeyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Diṭṭhisampanno aññaṃ satthāraṃ apadiseyya api jīvita hetūti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano aññaṃ satthāraṃ apadiseyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Diṭṭhisampanno ito bahiddhā aññaṃ dakkhiṇeyyaṃ pariyeseyyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano ito bahiddhā aññaṃ dakkhiṇeyyaṃ pariyeseyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Diṭṭhisampanno kutūhalamaṅgalena suddhiṃ pacceyyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano kutūhalamaṅgalena suddhiṃ pacceyyāti ṭhānametaṃ vijjati.

Itthi rājā cakkavattī siyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puriso rājā cakkavattī siyāti ṭhānametaṃ vijjati. Itthi sakko devānamindo siyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puriso sakko devānamindo siyāti ṭhānametaṃ vijjati. Itthi māro pāpimā siyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puriso māro pāpimā siyāti ṭhānametaṃ vijjati. Itthi mahābrahmā siyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puriso mahābrahmā siyāti ṭhānametaṃ vijjati. Itthi tathāgato arahamaṃ sammāsambuddho siyāti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puriso tathāgato arahamaṃ sammāsambuddho siyāti ṭhānametaṃ vijjati.

Dve tathāgatā ahahanto sammāsambuddhā¹ apubbaṃ acarimaṃ ekissā lokadhātuyā uppajjeyyumaṃ² dhammaṃ vā deseyyunti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ekova tathāgato arahamaṃ sammāsambuddho ekissā lokadhātuyā uppajjissati³ dhammaṃ vā desissatīti ṭhānametaṃ vijjati.

Tiṇṇaṃ duccharitānaṃ iṭṭho kanto piyo manāpo vipāko bhavissatīti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Tiṇṇaṃ duccharitānaṃ anīṭṭho akanto appiyo⁴ amanāpo vipāko bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Tiṇṇaṃ succharitānaṃ anīṭṭho akanto appiyo amanāpo vipāko bhavissatīti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Tiṇṇaṃ succharitānaṃ iṭṭho kanto piyo manāpo vipāko bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati.

Aññataro samaṇo vā brāhmaṇo vā kuhako lapako nemittako kuhanalapananemittakattaṃ pubbaṅgamaṃ katvā pañcanīvaraṇe appahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catusu satipaṭṭhānesu anupaṭṭhitasati⁵ viharanto sattabojjhaṅge abhāvayitvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissatīti netamaṃ ṭhānaṃ vijjati. Aññataro samaṇo vā brāhmaṇo vā sabbadosāpagato pañcanīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catusu satipaṭṭhānesu upaṭṭhitasati viharanto sattabojjhaṅge bhāvayitvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso, idaṃ vuccati ṭhānaṭṭhānaññaṃ paṭhamamaṃ tathāgatabalaṃ iti. (1)

¹ sambuddhā - PTS.

² uppajjeyyumaṃ vā - Ma.

³ uppajjissati vā - Ma.

⁴ apiyo - PTS.

⁵ anupaṭṭhitasati - Ma.

“Vị thành tựu kiến có tâm xấu xa đối với đức Như Lai có thể làm đổ máu Ngài, hoặc có tâm xấu xa đối với đức Như Lai đã viên tịch Niết Bàn có thể phá hủy bảo tháp của Ngài,” sự kiện này không được biết đến. “Phàm nhân có tâm xấu xa đối với đức Như Lai có thể làm đổ máu Ngài, hoặc có tâm xấu xa đối với đức Như Lai đã viên tịch Niết Bàn có thể phá hủy bảo tháp của Ngài,” sự kiện này được biết đến. “Vị thành tựu kiến có thể thừa nhận vị đạo sư khác thậm chí vì nguyên nhân mạng sống,” sự kiện này không được biết đến. “Phàm nhân có thể thừa nhận vị đạo sư khác thậm chí vì nguyên nhân mạng sống; sự kiện này được biết đến. “Vị thành tựu kiến có thể tâm cầu đối tượng xứng đáng cúng dường khác bên ngoài giáo pháp,” sự kiện này không được biết đến. “Phàm phu có thể tâm cầu đối tượng xứng đáng cúng dường khác bên ngoài giáo pháp,” sự kiện này được biết đến. “Vị thành tựu kiến có thể tin rằng sự trong sạch là do điềm báo hiệu tốt xấu,” sự kiện này không được biết đến. “Phàm phu có thể tin rằng sự trong sạch là do điềm báo hiệu tốt xấu,” sự kiện này được biết đến.

“Nữ nhân có thể là Chuyển Luân Vương,” sự kiện này không được biết đến. “Nam nhân có thể là Chuyển Luân Vương,” sự kiện này được biết đến. “Nữ nhân có thể là Thiên Chủ Sakka,” sự kiện này không được biết đến. “Nam nhân có thể là Thiên Chủ Sakka,” sự kiện này được biết đến. “Nữ nhân có thể là Ma Vương ác xấu,” sự kiện này không được biết đến. “Nam nhân có thể là Ma Vương ác xấu,” sự kiện này được biết đến. “Nữ nhân có thể là vị Đại Phạm Thiên,” sự kiện này không được biết đến. “Nam nhân có thể là vị Đại Phạm Thiên,” sự kiện này được biết đến. “Nữ nhân có thể là đức Như Lai, A-la-hán, Chánh Biến Tri,” sự kiện này không được biết đến. “Nam nhân có thể là đức Như Lai, A-la-hán, Chánh Biến Tri,” sự kiện này được biết đến.

“Hai đức Như Lai, A-la-hán, Chánh Biến Tri có thể đồng thời sanh lên hoặc chỉ bảo Giáo Pháp ở một thế giới,” sự kiện này không được biết đến. “Chỉ có một đức Như Lai, A-la-hán, Chánh Biến Tri sẽ sanh lên hoặc chỉ bảo Giáo Pháp ở một thế giới,” sự kiện này được biết đến.

“Ba uest hạnh sẽ có quả thành tựu đáng mong, đáng muốn, đáng yêu, đáng mến,” sự kiện này không được biết đến. “Ba uest hạnh sẽ có quả thành tựu không đáng mong, không đáng muốn, không đáng yêu, không đáng mến,” sự kiện này được biết đến. “Ba thiện hạnh sẽ có quả thành tựu không đáng mong, không đáng muốn, không đáng yêu, không đáng mến,” sự kiện này không được biết đến. “Ba thiện hạnh sẽ có quả thành tựu đáng mong, đáng muốn, đáng yêu, đáng mến,” sự kiện này được biết đến.

“Một vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào đó là kẻ gạt gẫm, nói câu lợi, gợi ý, xem trọng các việc gạt gẫm, nói câu lợi, và gợi ý, chưa dứt bỏ năm pháp che lấp là pháp làm ô nhiễm tâm và làm yếu sức mạnh của tuệ, trong khi sống có niệm không được thiết lập ở bốn sự thiết lập niệm, không làm phát triển bảy chi phần đưa đến giác ngộ, (là vị) sẽ giác ngộ quả Toàn Giác vô thượng,” sự kiện này không được biết đến. “Một vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào đó đã xa lìa tất cả tật xấu, đã dứt bỏ năm pháp che lấp là pháp làm ô nhiễm tâm và làm yếu sức mạnh của tuệ, trong khi sống có niệm được thiết lập ở bốn sự thiết lập niệm, làm phát triển bảy chi phần đưa đến giác ngộ, (là vị) sẽ giác ngộ quả Toàn Giác vô thượng,” sự kiện này được biết đến. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn, điều này được gọi là trí về sự kiện và không có sự kiện; đây là Như Lai lực thứ nhất. (1)

Ṭhānāṭhānagatā¹ sabbe khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā, keci saggūpagā keci apāyūpagā keci nibbānūpagā. Evaṃ bhagavā āha:

1. “Sabbe sattā marissanti maraṇantaṃ hi jīvitaṃ,
yathākammaṃ gamissanti puñṇapāpaphalūpagā.
2. Nirayaṃ pāpakammantā puñṇakammā ca suggatiṃ, (Pe. 9; S. i, 97)
apare ca maggaṃ bhāvetvā parinibbanti anāsavā”ti. (ss. Dh. 126)

‘Sabbe sattā ’ti ariyā ca anariyā ca sakkāyapariyāpannā ca sakkāyavītivattā ca. ‘Marissanti ’ti dvīhi maraṇehi: dandhamaraṇena ca adandhamaraṇena ca; sakkāyapariyāpannānaṃ adandhamaraṇaṃ sakkāyavītivattānaṃ dandhamaraṇaṃ. ‘Maraṇantaṃ hi jīvitaṃ ’ti khayā āyussa indriyānaṃ uparodhā jīvitapariyanto maraṇapariyanto. ‘Yathākammaṃ gamissanti ’ti kammassakatā. ‘Puñṇapāpaphalūpagā ’ti kammānaṃ phaladassāvitā ca avippavāso ca. ‘Nirayaṃ pāpakammantā ’ti apuñṇasaṅkhārā. ‘Puñṇakammā ca suggatiṃ ’ti puñṇasaṅkhārā sugatiṃ gamissanti. ‘Apare ca maggaṃ bhāvetvā parinibbanti anāsavā ’ti sabbasaṅkhārānaṃ samatikkamaṃ. Tenāha bhagavā: “Sabbe –pe– anāsavā”ti.

‘Sabbe sattā marissanti maraṇantaṃ hi jīvitaṃ
yathākammaṃ gamissanti puñṇapāpaphalūpagā
nirayaṃ pāpakammantā ’ti āgāḷhā ca nijjhāmā ca paṭipadā.
‘Apare ca maggaṃ bhāvetvā parinibbanti anāsavā ’ti majjhimā paṭipadā.

‘Sabbe sattā marissanti maraṇantaṃ hi jīvitaṃ
yathākammaṃ gamissanti puñṇapāpaphalūpagā
nirayaṃ pāpakammantā ’ti ayaṃ saṃkilesa. Evaṃ saṃsāraṃ
nibbattayati. ‘Sabbe sattā marissanti –pe– nirayaṃ pāpakammantā ’ti ime
tayo vaṭṭā: dukkhavaṭṭo kammavaṭṭo kilesavaṭṭo. ‘Apare ca maggaṃ bhāvetvā
parinibbanti anāsavā ’ti tiṇṇaṃ vaṭṭānaṃ vivaṭṭanā.

‘Sabbe sattā marissanti –pe– nirayaṃ pāpakammantā ’ti ādīnavo.
‘Puñṇakammā ca suggatiṃ ’ti assādo. ‘Apare ca maggaṃ bhāvetvā
parinibbanti anāsavā ’ti nissaraṇaṃ.

‘Sabbe sattā marissanti –pe– nirayaṃ pāpakammantā ’ti
hetu ca phalañca; pañcakkhandhā phalaṃ, taṇhā hetu. ‘Apare ca maggaṃ
bhāvetvā parinibbanti anāsavā ’ti maggo ca phalañca.

¹ iti ṭhānāṭhānagatā - Ma.

Tất cả các pháp hoại, các pháp diệt, các pháp lia tham ái, các pháp diệt tận đều đi đến trạng thái có sự kiện hoặc không có sự kiện; một số người đi đến cõi Trời, một số người đi đến đọa xứ, một số người đi đến Niết Bàn. Đức Thế Tôn đã nói như vậy:

1. *“Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, bởi vì sinh mạng có sự chết là điểm cuối. Chúng sanh sẽ đi đến nghiệp tương xứng, tùy theo quả của việc thiện và ác.*

2. *Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục, những người có việc làm thiện đi đến nhàn cảnh, còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc.”*

‘Tất cả chúng sanh’: là các Thánh nhân và không phải Thánh nhân, những người còn phụ thuộc vào hiện thân và những vị đã vượt qua khỏi hiện thân. *‘Sẽ chết’*: bởi hai cái chết: bởi cái chết chậm chạp và bởi cái chết không chậm chạp. Cái chết không chậm chạp dành cho những người còn phụ thuộc vào hiện thân và cái chết chậm chạp dành cho các vị đã vượt qua khỏi hiện thân. *‘Bởi vì sinh mạng có sự chết là điểm cuối’*: Sự tận cùng của mạng sống, sự tận cùng bởi cái chết là do sự cạn kiệt của tuổi thọ, do sự dừng lại của các quyền. *‘Chúng sanh sẽ đi đến nghiệp tương xứng’*: là tính chất sở hữu chủ của nghiệp. *‘Tùy theo quả của việc thiện và ác’*: tính chất trông thấy quả báo và sự không xa rời của các nghiệp. *‘Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục’*: Những kẻ có các sự tạo tác không có phước. *‘Những người có việc làm thiện đi đến nhàn cảnh’*: Những người có các sự tạo tác về phước thiện sẽ đi đến nhàn cảnh. *‘Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc’*: việc vượt qua khỏi tất cả các sự tạo tác. Vì thế, đức Thế Tôn đã nói rằng: *“Tất cả –nt– không còn lậu hoặc.”*

‘Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, bởi vì sinh mạng có sự chết là điểm cuối. Chúng sanh sẽ đi đến nghiệp tương xứng, tùy theo quả của việc thiện và ác. Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục’: là lối thực hành thô tháo và bị thiêu đốt. *‘Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc’*: là lối thực hành Trung Đạo.

‘Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, bởi vì sinh mạng có sự chết là điểm cuối. Chúng sanh sẽ đi đến nghiệp tương xứng, tùy theo quả của việc thiện và ác. Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục’: đây là phiền não. Sự luân hồi làm cho tái sinh là như vậy. *‘Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, –nt– Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục’*: Đây là ba vòng quay: vòng quay của khổ, vòng quay của nghiệp, vòng quay của ô nhiễm. *‘Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc’*: sự quay ngược lại đối với ba vòng quay.

‘Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, –nt– Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục’: là sự bất lợi. *‘Những người có việc làm thiện đi đến nhàn cảnh’*: là sự hứng thú. *‘Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc’*: là sự thoát ra.

‘Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, –nt– Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục’: là nhân và quả; năm uẩn là quả, tham ái là nhân. *‘Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc’*: là Đạo và Quả.

‘Sabbe sattā marissanti –pe– nirayaṃ pāpakammantā ’ti ayaṃ saṃkilesa. So saṃkilesa tividho: taṇhāsaṃkilesa diṭṭhisāṃkilesa duccharitasāṃkilesa ’ti. Tattha taṇhāsaṃkilesa tīhi taṇhāhi niddisitaḅbo: kāmataṇhāya bhavataṇhāya vibhavataṇhāya. Yena yena vā pana vatthunā ajjhositō tena teneva niddisitaḅbo. Tassā vitthāro chattiṃsāya taṇhāya jāliniyā vicarītāni. Tattha diṭṭhisāṃkilesa ucchedasassatena niddisitaḅbo. Yena yena vā pana vatthunā diṭṭhivasena abhinivisati ‘idameva saccaṃ moghamaññan ’ti tena teneva niddisitaḅbo. Tassā vitthāro dvāsattāhi diṭṭhigatāni. Tattha duccharitasāṃkilesa cetanācetasikakammena niddisitaḅbo tīhi duccharitehi: kāyaduccharitena vacīduccaritena manoduccharitena. Tassa¹ vitthāro dasa akusalakammāpathā. ‘Apare ca maggaṃ bhāvetvā parinibbanti anāsāvā ’ti idaṃ vodānaṃ. Tayidaṃ vodānaṃ tividhaṃ: taṇhāsaṃkilesa samathena visujjhati, so samatho samādhikkhandho; diṭṭhisāṃkilesa vipassanāya visujjhati, sā vipassanā paññākkhandho. duccharitasāṃkilesa sucaritena visujjhati, taṃ sucariṃtaṃ silakkhandho.

‘Sabbe sattā marissanti maraṇantaṃ hi jīvitaṃ,
yathākammaṃ gamissanti puññapāpaphalūpagā,
nirayaṃ pāpakammantā ’ti apuññapaṭipadā. ‘Puññakammā ca suggaṭin
’ti puññapaṭipadā.² ‘Apare ca maggaṃ bhāvetvā parinibbanti anāsāvā ’ti
puññapāpasamatikkamapaṭipadā. Tattha yā ca puññapaṭipadā yā ca
apuññapaṭipadā, ayaṃ ekā paṭipadā sabbatthagāminī, ekā apāyesu ekā
devesu; yā ca puññapāpasamatikkamapaṭipadā,³ ayaṃ tatthatatthagāminī
paṭipadā.

Tayo rāsī: micchattaniyato rāsī sammattaniyato rāsī aniyato rāsī. Tattha
yo ca micchattaniyato rāsī, yo ca sammattaniyato rāsī ekā paṭipadā
tatthatatthagāminī. Tattha yo aniyato rāsī ayaṃ sabbatthagāminī paṭipadā.
Kena kāraṇena? Paccayaṃ labhanto niraye uppajjeyya,⁴ paccayaṃ labhanto
tiracchānāyonisu uppajjeyya, paccayaṃ labhanto pettivisayesu uppajjeyya,
paccayaṃ labhanto asuresu uppajjeyya paccayaṃ labhanto devesu
uppajjeyya, paccayaṃ labhanto manussesu uppajjeyya, paccayaṃ labhanto
parinibbāyeyya. Tasmāyaṃ sabbatthagāminī paṭipadā. Yaṃ ettha ñāṇaṃ
hetuso thānaso anodhiso, idaṃ vuccati sabbatthagāminī paṭipadā ñāṇaṃ,
dutiyaṃ tathāgatabalaṃ iti. (2)

Sabbatthagāminī⁵ paṭipadā anekadhātuloko. Tatthatatthagāminī paṭipadā
nānādhātuloko. Tattha katamo anekadhātuloko? Cakkhūdhātu rūpadhātu
cakkhuviññādhātu, sotadhātu saddadhātu sotaviññādhātu, ghānadhātu
gandhadhātu ghānaviññādhātu, jivhādhātu rasadhātu jivhāviññādhātu,
kāyadhātu phoṭṭhabbadhātu kāyaviññādhātu, manodhātu dhammadhātu
manoviññādhātu, paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu
ākāsadhātu viññādhātu kāmādhātu –

¹ tassā - Ma.

² puññapaṭipadā - Ma, evamuparipi.

³ puññapāpasamatikkamā paṭipadā - Ma.

⁴ uppajjeyya - Ma, PTS, evamuparipi.

⁵ iti sabbatthagāminī - Ma.

‘*Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, –nt– Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục*’: đây là phiền não. Phiền não ấy có ba loại: phiền não về tham ái, phiền não về tà kiến, phiền não về uế hạnh. Ở đây, phiền não về tham ái nên được diễn giải theo ba tham ái: theo dục ái, theo hữu ái, theo phi hữu ái. Hoặc hơn nữa, nó đã bám chặt vào đối tượng nào thì nên được diễn giải theo chính đối tượng đó. Sự giảng giải chi tiết về nó là các hành vi ở mạng lưới của 36 tham ái. Ở đây, phiền não về tà kiến nên được diễn giải theo đoạn kiến hay thường kiến. Hoặc hơn nữa, (kẻ ấy) chấp chặt vào sự việc nào do tác động của tà kiến (nghĩ rằng): ‘Chỉ điều này là chân lý, điều khác là rồ dại,’ thì nên được diễn giải theo chính sự việc đó. Sự giảng giải chi tiết về nó là 62 tà kiến. Ở đây, phiền não về uế hạnh nên được diễn giải theo hành động với tâm sở tư thông qua ba uế hạnh: uế hạnh về thân, uế hạnh về khẩu, uế hạnh về ý. Sự giảng giải chi tiết về nó là mười đường lối hành động bất thiện. ‘*Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc*’: đây là sự thanh lọc. Sự thanh lọc này đây có ba loại: phiền não về tham ái được thanh tịnh bởi chỉ tịnh, chỉ tịnh ấy là định uẩn; phiền não về tà kiến được thanh tịnh bởi minh sát, minh sát ấy là tuệ uẩn; phiền não về uế hạnh được thanh tịnh bởi thiện hạnh, thiện hạnh ấy là giới uẩn.

‘*Tất cả chúng sanh đều sẽ chết, bởi vì sinh mạng có sự chết là điểm cuối. Chúng sanh sẽ đi đến nghiệp tương xứng, tùy theo quả của việc thiện và ác. Những kẻ có nghiệp ác đi đến địa ngục*’: là lối thực hành phi phước thiện. ‘*Những người có việc làm thiện đi đến nhàn cảnh*’: là lối thực hành phước thiện. ‘*Còn những người khác tu tập theo Đạo Lộ thì viên tịch Niết Bàn, không còn lậu hoặc*’: là lối thực hành vượt qua khỏi thiện và ác. Ở đây, lối thực hành phi phước thiện và lối thực hành phước thiện là những lối thực hành đưa đến tất cả các nơi: một số ở các đọa xứ, một số ở giữa chư Thiên; và lối thực hành vượt qua khỏi thiện và ác là lối thực hành đưa đến nơi này nơi khác.

Ba nhóm: nhóm đã được xác định có tính chất sai trái, nhóm đã được xác định có tính chất đúng đắn, nhóm không được xác định. Ở đây, nhóm đã được xác định có tính chất sai trái và nhóm đã được xác định có tính chất đúng đắn có cùng một lối thực hành đưa đến nơi này nơi khác. Ở đây, nhóm không được xác định có lối thực hành đưa đến tất cả các nơi. Bởi lý do gì? Khi đây đủ duyên thì có thể sanh ra ở địa ngục, khi đây đủ duyên thì có thể sanh ra ở các loài thú, khi đây đủ duyên thì có thể sanh ra ở các thân phận ngạ quỷ, khi đây đủ duyên thì có thể sanh ra ở các A-tu-la, khi đây đủ duyên thì có thể sanh ra ở chư Thiên, khi đây đủ duyên thì có thể sanh ra ở loài người, khi đây đủ duyên thì có thể viên tịch Niết Bàn. Bởi thế, đây là lối thực hành đưa đến tất cả các nơi. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn, điều này được gọi là trí về lối thực hành đưa đến tất cả các nơi; đây là Như Lai lực thứ hai. (2)

Lối thực hành đưa đến tất cả các nơi là thế giới có nhiều yếu tố. Lối thực hành đưa đến nơi này nơi khác là thế giới có các yếu tố khác biệt. Ở đây, thế giới có nhiều yếu tố là thế nào? Nhân giới, sắc giới, nhãn thức giới, nhĩ giới, thính giới, nhĩ thức giới, tỷ giới, hương giới, tỷ thức giới, thiệt giới, vị giới, thiệt thức giới, thân giới, xúc giới, thân thức giới, ý giới, pháp giới, ý thức giới, địa giới, thủy giới, hỏa giới, phong giới, hư không giới, thức giới, dục giới, –

—byāpādadhātu vihiṃsādhātu nekkhammadhātu abyāpādadhātu avihimsādhātu dukkhadhātu domanassadhātu avijjādhātu sukhadhātu somanassadhātu upekkhādhātu rūpadhātu arūpadhātu nirodhadhātu saṅkhārādhātu nibbānadhātu, ayaṃ anekadhātuloko.

Tattha katamo nānādhātuloko? Aññā cakkhudhātu aññā rūpadhātu aññā cakkhuviññādhātu (evaṃ sabbā) aññā nibbānadhātu. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānāso anodhiso, idaṃ vuccati anekadhātunānādhātuñāṇaṃ tatiyaṃ tathāgatabalaṃ iti. (3)

Anekadhātunānādhātukassa¹ lokassa yaṃ yadeva dhātuṃ sattā adhimuccanti, taṃ tadeva adhiṭṭhahanti abhinivisanti, keci rūpādhimuttā keci saddādhimuttā keci gandhādhimuttā keci rasādhimuttā keci phoṭṭhabbādhimuttā keci dhammādhimuttā keci itthādhimuttā keci purisādhimuttā keci cāgādhimuttā keci hīnādhimuttā keci paṇitādhimuttā keci devādhimuttā keci manussādhimuttā keci nibbānādhimuttā. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānāso anodhiso ‘ayaṃ veneyyo ayaṃ na veneyyo ayaṃ saggagāmī ayaṃ duggatigāmī’²ti, idaṃ vuccati sattānaṃ nānādhimuttikatāñāṇaṃ catutthaṃ tathāgatabalaṃ iti. (4)

Te² yathādhimuttā ca bhavanti, taṃ taṃ kammasamādānaṃ samādiyanti, te chabbidhaṃ kammaṃ samādiyanti: keci lobhavasena, keci dosavasena, keci mohavasena, keci saddhāvasena, keci viriyavasena, keci paññāvasena. Taṃ vijjamānaṃ³ duvidhaṃ saṃsāragāmi ca nibbānagāmi ca.

Tattha yaṃ lobhavasena dosavasena mohavasena ca kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ. Tattha yaṃ saddhāvasena viriyavasena ca⁴ kammaṃ karoti. Idaṃ kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ. Tattha yaṃ lobhavasena dosavasena mohavasena saddhāvasena ca⁵ kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ. Tattha yaṃ viriyavasena⁶ paññāvasena ca kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-asukkavipākaṃ kammuttamaṃ kammasetṭhaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Cattāri kammāsamādānāni: atthi kammasamādānaṃ paccuppanna-sukhaṃ āyatiṃ ca⁷ dukkhavipākaṃ, atthi kammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ ca⁷ sukhavipākaṃ, atthi kammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiṃ ca dukkhavipākaṃ, atthi kamma-samādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiṃ ca⁷ sukhavipākaṃ, yaṃ evaṃjātiyaṃ⁸ kammasamādānaṃ. Iminā puggalena akusalakamma-samādānaṃ upacitaṃ avipakkaṃ vipākāya paccupaṭṭhitaṃ, na ca bhabbo abhinibbidā⁹ gantunti. Taṃ bhagavā na ovasati. Yathā devadattaṃ kokālikaṃ sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ. Ye vā panaññepi sattā micchattaniyatā,—

¹ iti anekadhātunānādhātukassa - Ma; anekadhātu-nānādhātu kassa lokassa - PTS.

² iti te - Ma.

⁶ viriyavasena ca - Sīmu.

⁸ evaṃ jātiyakaṃ - PTS;

³ vibhajamānaṃ - Ma, PTS.

⁷ āyatiṃ - Ma.

evaṃ jātikaṃ - Sīmu.

⁴ viriyavasena ca - itipāṭho Ma potthake na dissate.

⁹ abhinibbidhā - Ma, PTS, Sīmu.

⁵ lobhavasena dosavasena ca mohavasena saddhāvasena ca - PTS;

lobhavasena ca dosavasena ca mohavasena ca saddhāvasena ca - Sīmu.

– sân giới, hại giới, xuất ly giới, vô sân giới, vô hại giới, khổ giới, ưu giới, vô minh giới, lạc giới, hỷ giới, xả giới, sắc giới, vô sắc giới, diệt tận giới, hành giới, Niết Bàn giới; đây là thế giới có nhiều yếu tố.

Ở đây, thế giới có các yếu tố khác biệt là thế nào? Nhân giới là cái khác, sắc giới là cái khác, nhãn thức giới là cái khác, (toàn bộ là tương tự như vậy), Niết Bàn giới là cái khác. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn, điều này được gọi là trí về nhiều yếu tố và về các yếu tố khác biệt; đây là Như Lai lực thứ ba. (3)

Bất cứ yếu tố nào thuộc thế giới có nhiều yếu tố và có các yếu tố khác biệt mà chúng sanh hướng đến, thì họ khẳng định và chấp chặt chính yếu tố ấy: một số hướng đến sắc, một số hướng đến thanh, một số hướng đến hương, một số hướng đến vị, một số hướng đến xúc, một số hướng đến pháp, một số hướng đến nữ nhân, một số hướng đến nam nhân, một số hướng đến xả thí, một số hướng đến hạ liệt, một số hướng đến cao quý, một số hướng đến chư Thiên, một số hướng đến loài người, một số hướng đến Niết Bàn. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn rằng: *‘Người này có thể huấn luyện, người này không thể huấn luyện, người này đi đến cõi Trời, người này đi đến khổ cảnh;’* điều này được gọi là trí về tính chất khuynh hướng khác biệt của các chúng sanh; đây là Như Lai lực thứ tư. (4)

Các chúng sanh ấy hướng đến thế nào thì trở thành thế ấy. Họ thọ trì sự thọ trì về hành động này nọ. Họ thọ trì hành động theo sáu cách: một số do tác động của tham, một số do tác động của sân, một số do tác động của si, một số do tác động của đức tin, một số do tác động của tinh tấn, một số do tác động của tuệ. Hành động ấy, trong khi đang được hiện diện, gồm có hai loại: loại đưa đến luân hồi và loại đưa đến Niết Bàn.

Ở đây, có người thực hiện hành động do tác động của tham, do tác động của sân, và do tác động của si; đây là nghiệp đen có quả thành tựu đen. Ở đây, có người thực hiện hành động do tác động của đức tin và do tác động của tinh tấn; đây là nghiệp trắng có quả thành tựu trắng. Ở đây, có người thực hiện hành động do tác động của tham, do tác động của sân, do tác động của si, và do tác động của đức tin; đây là nghiệp đen trắng có quả thành tựu đen trắng. Ở đây, có người thực hiện hành động do tác động của tinh tấn và do tác động của tuệ; đây là nghiệp không đen không trắng có quả thành tựu không đen không trắng, là hạng nhất trong số các nghiệp, là đứng đầu trong số các nghiệp; nó vận hành đưa đến sự cạn kiệt của nghiệp.

Bốn sự thọ trì về hành động: có sự thọ trì về hành động có lạc ở hiện tại và có quả thành tựu khổ ở vị lai, có sự thọ trì về hành động có khổ ở hiện tại và có quả thành tựu lạc ở vị lai, có sự thọ trì về hành động có khổ ở hiện tại và có quả thành tựu khổ ở vị lai, có sự thọ trì về hành động có lạc ở hiện tại và có quả thành tựu lạc ở vị lai; sự thọ trì về hành động là có tính chất như vậy. Sự thọ trì về hành động bất thiện đã được tích lũy bởi kẻ nào (đâu) chưa chín muồi (nhưng) đã được sẵn sàng cho việc thành tựu quả, và (kẻ ấy) không thể nào chứng đắc Thánh Đạo. Đức Thế Tôn không giáo huấn kẻ ấy, giống như Devadatta, Kokālika, Sunakkhatta con trai của Licchavi. Hoặc hơn nữa, những chúng sanh khác đã được xác định có tính chất sai trái, –

–imesaṃ ca puggalānaṃ upacitaṃ akusalaṃ na ca tāva pāripūriṃ gataṃ, purā pāripūriṃ gacchati, purā phalaṃ nibbattayati, purā maggaṃ āvārayati, purā veneyyattaṃ samatikkamatīti. Te bhagavā asamatte ovadati, yathā puṇṇaṅca govatikaṃ acelaṅca kukkuravatikaṃ. Imassa ca puggalassa akusalakammasamādānaṃ paripūramānaṃ maggaṃ āvārayissati, purā pāripūriṃ gacchati, purā phalaṃ nibbattayati, purā maggaṃ āvārayati, purā veneyyattaṃ samatikkamatīti taṃ bhagavā asamattaṃ ovadati, yathā āyasmantaṃ aṅgulimālaṃ.

Sabbesaṃ mudumajjhādhimattatā: tattha mudu āneñjābhisaṅkhārā, majjhaṃ avasesakusalasaṅkhārā, adhimattaṃ akusalasaṅkhārā. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso tḥānaso anodhiso 'idaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ idaṃ upapajjavedanīyaṃ idaṃ aparāpariyavedanīyaṃ idaṃ nirayavedanīyaṃ idaṃ tiracchānavedanīyaṃ idaṃ pettivisayavedanīyaṃ idaṃ asuravedanīyaṃ idaṃ devavedanīyaṃ idaṃ manussavedanīyaṃ 'ti, idaṃ vuccati atitānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ hetuso tḥānaso anodhiso vipākavemattatāñāṇaṃ pañcamaṃ tathāgatabalaṃ iti. (5)

Tathā¹ samādinnaṃ kammānaṃ samādinnaṃ jhānaṃ vimokkhānaṃ samādhīnaṃ samāpattīnaṃ ayaṃ saṃkilesa idaṃ vodānaṃ idaṃ vuṭṭhānaṃ evaṃ saṃkilissati evaṃ vodāyati evaṃ vuṭṭhahatīti² ñāṇaṃ anāvarenaṃ.

Tattha kati jhānāni? Cattāri jhānāni. Kati vimokkhā? Ekādasa ca aṭṭha ca satta ca tayo ca dve ca. Kati samādhī? Tayo samādhī: savitakko savicāro samādhī, avitakko vicāramatto samādhī, avitakko avicāro samādhī. Kati samāpattīyo? Pañca samāpattīyo: saññāsamāpattī, asaññāsamāpattī, nevasaññāsaññāsamāpattī vibhūtasaññāsamāpattī,³ nirodhasamāpattī.

Tattha katamo saṃkilesa? Paṭhamassa jhānassa⁴ kāmarāgabyāpādo⁵ saṃkilesa, ye ca kukkuṭajjhāyī⁶ dve paṭhamakā yo vā pana koci hānabhāgiyo samādhī, ayaṃ saṃkilesa. Tattha katamaṃ vodānaṃ? Nivaraṇapārisuddhi paṭhamassa jhānassa ye ca kukkuṭajjhāyī dve pacchimakā yo vā pana koci visesabhāgiyo samādhī, idaṃ vodānaṃ. Tattha katamaṃ vuṭṭhānaṃ? Yaṃ samāpattī vuṭṭhānakosallaṃ, idaṃ vuṭṭhānaṃ. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso tḥānaso anodhiso, idaṃ vuccati sabbesaṃ jhānavimokkhasamādhī-samāpattīnaṃ saṃkilesavodānavuṭṭhānañāṇaṃ chaṭṭhaṃ tathāgatabalaṃ iti. (6)

¹ iti tathā - Ma.

² vuṭṭhahatīti - PTS.

³ vibhūtasamāpattī - PTS, Sīmu.

⁴ paṭhamajjhānassa - Ma.

⁵ kāmarāgabyāpādā - Ma, PTS.

⁶ kukkuṭajjhāyī - Ma, PTS.

—và bất thiện đã được tích lũy bởi những người này còn chưa đi đến sự đầy đủ; trước khi nó đi đến sự đầy đủ, trước khi nó hình thành quả báo, trước khi nó ngăn trở Đạo, trước khi nó vượt qua khỏi trạng thái có thể huấn luyện, đức Thế Tôn giáo huấn những người ấy khi nghiệp còn chưa được toàn vẹn, giống như vị Puṇṇa hành trì hạnh loài bò và đạo sĩ lỏa thể hành trì hạnh loài chó. Sự thọ trì về hành động bất thiện của những người này, trong khi được đầy đủ, sẽ ngăn trở Đạo; trước khi nó đi đến sự đầy đủ, trước khi nó hình thành quả báo, trước khi nó ngăn trở Đạo, trước khi nó vượt qua khỏi trạng thái có thể huấn luyện, đức Thế Tôn giáo huấn người ấy khi nghiệp còn chưa được toàn vẹn, giống như đại đức Āṅgulimāla.

Tính chất nhẹ, trung bình, và nặng của tất cả (các nghiệp): Ở đây, các tạo tác bất động là nhẹ, các tạo tác thiện còn lại là trung bình, các tạo tác bất thiện là nặng. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn rằng: “Việc này sẽ được cảm thọ ở đời này, việc này sẽ được cảm thọ sau khi tái sanh, việc này sẽ được cảm thọ liên tục ở các kiếp sống kế, việc này sẽ được cảm thọ ở địa ngục, việc này sẽ được cảm thọ ở loài thú, việc này sẽ được cảm thọ ở thân phận hạ quý, việc này sẽ được cảm thọ ở loài A-tu-la, việc này sẽ được cảm thọ ở chư Thiên, việc này sẽ được cảm thọ ở loài người;” điều này được gọi là trí về tính trạng khác biệt của quả thành tựu theo nhân, theo sự kiện, theo tính chất không bị giới hạn của sự thọ trì về hành động ở quá khứ, vị lai, và hiện tại; đây là Như Lai lực thứ năm. (5)

Tương tự như thế đối với các hành động đã được thọ trì, đối với các tầng thiên đã được thọ trì, đối với các sự giải thoát, đối với các định, đối với các sự thể nhập, trí không bị ngăn trở (của Ngài biết rằng): “*Đây là phiền não, đây là sự thanh lọc, đây là sự xuất ra, nó sẽ làm ô nhiễm như vậy, nó sẽ thanh lọc như vậy, nó sẽ xuất ra như vậy.*”

Ở đây, có bao nhiêu tầng thiên? Có bốn tầng thiên. Có bao nhiêu sự giải thoát? Có mười một, có tám, có bảy, có ba, và có hai.¹ Có bao nhiêu định? Có ba định: định có tâm có tứ, định không tâm có tứ, định không tâm không tứ. Có bao nhiêu sự thể nhập? Có năm sự thể nhập: sự thể nhập tướng, sự thể nhập vô tướng, sự thể nhập phi tướng phi phi tướng, sự thể nhập tướng không hiện hữu, sự thể nhập tướng về diệt tận.

Ở đây, cái nào là phiền não? Đối với sơ thiên, sự luyến ái về dục và sân hận là phiền não, và những vị có thiên chứng bị dừng lại liên quan đến hai bậc thiên đầu tiên, hoặc hơn nữa bất cứ định nào liên quan đến thoái hóa; cái này là phiền não. Ở đây, cái nào là sự thanh lọc? Sự hoàn toàn trong sạch khỏi các pháp che lấp của sơ thiên, và những vị có thiên chứng bị dừng lại liên quan đến hai bậc thiên sau cùng, hoặc hơn nữa bất cứ định nào liên quan đến thù thắng; cái này là sự thanh lọc. Ở đây, cái nào là sự xuất ra? Sự thể nhập nào có sự thiện xảo trong việc xuất ra; cái này là sự xuất ra. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn, điều này được gọi là trí về phiền não, về sự thanh lọc, và về sự xuất ra đối với các tầng thiên, các sự giải thoát, các định, và các sự thể nhập; đây là Như Lai lực thứ sáu. (6)

¹ Giải thích theo Chú Giải: 8 giải thoát được đề cập ở Trung Bộ, bài Kinh số 77; 8 thêm vào 3 giải thoát: vô tướng, vô nguyện, không tánh (là 11); 8 bỏ bớt diệt thọ tướng (là 7); 3 bỏ bớt vô nguyện (là 2).

Tasseva¹ samādhissa tayo dhammā parivārā: indriyāni balāni viriyamiti. Tāni yeva indriyāni viriyavasena balāni bhavanti, adhipateyyatṭhena² indriyāni, akampiyatṭhena balāni. Iti tesam mudumajjhādhimattatā: ayam mudindriyo ayam majjhindriyo ayam tikkhindriyoti. Tattha bhagavā tikkhindriyam saṅkhittena ovādena ovadati, majjhindriyam bhagavā saṅkhittavitthārena ovadati, mudindriyam bhagavā vitthārena ovadati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa mudukam dhammadesanam upadisati,³ majjhindriyassa bhagavā mudutikkham dhammadesanam⁴ upadisati, mudindriyassa bhagavā tikkham dhammadesanam upadisati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa samatham upadisati, majjhindriyassa bhagavā samathavipassanam upadisati, mudindriyassa bhagavā vipassanam upadisati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa nissaranam upadisati, majjhindriyassa bhagavā ādinavaṅca nissaraṅca upadisati, mudindriyassa [bhagavā⁵] assādaṅca ādinavaṅca nissaraṅca upadisati. Tattha bhagavā tikkhindriyasasa adhipaññāsikkhāya paññāpayati, majjhindriyassa bhagavā adhicittasikkhāya paññāpayati, mudindriyassa bhagavā adhisīlasikkhāya paññāpayati. Yam ettha nāṇam hetuso ṭhānaso anodhiso ‘ayam imam bhūmiṃ bhāvanaṅca⁶ gato imāya ca velāya imāya ca anusāsaniyā⁷ evam dhātuko cāyam, ayam cassa āsayo ayam ca anusayo’ iti, idam vuccati parasattānam parapuggalānam indriyaparopariyatta⁸ vemattatāñānam sattamam tathāgatabalam iti. (7)

Tattha⁹ yam anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidaṃ: “Ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekānipi jātisatāni anekānipi jātisahassāni anekānipi jātisatasahassāni anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsīm evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim. Tatrāpāsīm evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno ”ti. Iti sākāram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

¹ iti tasseva - Ma.

² adhipateyyatṭhena - Ma.

³ upadissati - PTS, evamuparipi.

⁴ mudutikkhadhammadesanam - Ma, PTS.

⁵ bhagavā - itipadam PTS potthake dissate.

⁶ bhūmibhāvanaṅca - PTS.

⁷ imāya velāya imāya anusāsaniyā - Ma.

⁸ indriyaparopariyatti - PTS.

⁹ iti tattha - Ma.

Đối với chính định ấy, có ba pháp là cần thiết: các quyền, các lực, sự tinh tấn. Chính các quyền ấy trở thành các lực do tác động của tinh tấn, các quyền với ý nghĩa chủ đạo, các lực với ý nghĩa không bị lay động. Như thế, đối với các quyền ấy thì có tính chất yếu kém, trung bình, vượt trội: ‘Người này có quyền yếu kém, người này có quyền trung bình, người này có quyền nhạy bén.’ Ở đây, đức Thế Tôn giáo huấn người có quyền nhạy bén với lời giáo huấn tóm tắt; đức Thế Tôn giáo huấn người có quyền trung bình với lời giáo huấn tóm tắt và chi tiết; đức Thế Tôn giáo huấn người có quyền yếu kém với lời giáo huấn chi tiết. Ở đây, đức Thế Tôn trình bày sự chỉ bảo về Pháp mềm mỏng cho người có quyền nhạy bén; đức Thế Tôn trình bày sự chỉ bảo về Pháp mềm mỏng và sắc bén cho người có quyền trung bình; đức Thế Tôn trình bày sự chỉ bảo về Pháp sắc bén cho người có quyền yếu kém. Ở đây, đức Thế Tôn trình bày về chỉ tịnh cho người có quyền nhạy bén; đức Thế Tôn trình bày về chỉ tịnh và minh sát cho người có quyền trung bình; đức Thế Tôn trình bày về minh sát cho người có quyền yếu kém. Ở đây, đức Thế Tôn trình bày về sự thoát ra cho người có quyền nhạy bén; đức Thế Tôn trình bày về sự bất lợi và sự thoát ra cho người có quyền trung bình; đức Thế Tôn trình bày về sự hứng thú, sự bất lợi và sự thoát ra cho người có quyền yếu kém. Ở đây, đức Thế Tôn trình bày sự học tập về thắng tuệ cho người có quyền nhạy bén; đức Thế Tôn trình bày sự học tập về thắng tâm cho người có quyền trung bình; đức Thế Tôn trình bày sự học tập về thắng giới cho người có quyền yếu kém. Ở đây, trí về nhân, về sự kiện, về tính chất không bị giới hạn rằng: ‘*Người này đi đến phạm vi và sự tu tập này vào thời gian này, với sự chỉ dạy này, và người này có bản chất như vậy; và đây là khuynh hướng, đây là thiên hướng của người này;*’ điều này được gọi là trí về khả năng của người khác và tính trạng khác biệt về quyền của các chúng sanh khác, của các cá nhân khác; đây là Như Lai lực thứ bảy. (7)

Ở đây, việc Ngài nhớ lại nhiều kiếp sống trước như là “một lần sanh, hai lần sanh, ba lần sanh, bốn lần sanh, năm lần sanh, mười lần sanh, hai mươi lần sanh, ba mươi lần sanh, bốn mươi lần sanh, năm mươi lần sanh, một trăm lần sanh, một ngàn lần sanh, một trăm ngàn lần sanh, nhiều trăm lần sanh, nhiều ngàn lần sanh, nhiều trăm ngàn lần sanh, nhiều hoại kiếp, nhiều thành kiếp, nhiều hoại và thành kiếp: ‘Vào kiếp sống ấy, ta đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, kinh nghiệm lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ chỗ ấy, ta đây đã chết đi rồi đã sanh lên tại nơi kia. Tại chỗ kia, ta đã có tên như vậy, dòng họ như vậy, giai cấp như vậy, thức ăn như vậy, kinh nghiệm lạc và khổ như vậy, có giới hạn tuổi thọ như vậy. Từ chỗ ấy, ta đây đã chết đi rồi đã sanh lên tại nơi này.’ Như thế, Ngài nhớ lại nhiều kiếp sống trước với các nét cá biệt và đại cương.

Tattha saggūpagesu ca sattesu manussūpagesu ca sattesu apāyūpagesu ca sattesu “imassa puggalassa lobhādayo ussannā alobhādayo mandā, imassa puggalassa alobhādayo ussannā lobhādayo mandā, ye¹ vā pana ussannā ye vā pana mandā. Imassa puggalassa imāni indriyāni upacitāni, imassa puggalassa imāni indriyāni anupacitāni, amukāyaṃ vā² kappakoṭiyaṃ kappasatasahassee vā kappasahassee vā kappasate vā kappe vā antarakappe vā upaḍḍhakappe vā saṃvacchare vā upaḍḍhasaṃvacchare vā māse vā pakkhe vā divase vā muhutte vā, iminā pamādena vā pasādena vā ”ti taṃ taṃ bhavaṃ bhagavā anussaranto asesam jānāti.

Tattha yaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne³ hīne paṇite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bheda parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bheda parammaraṇā sugatiṃ saggam lokaṃ upapannā. Tattha saggūpagesu ca sattesu –pe– apāyūpagesu ca sattesu iminā puggalena evarūpaṃ kammaṃ amukāyaṃ kappakoṭiyaṃ upacitaṃ kappasatasahassee vā kappasahassee vā kappasate vā kappe vā antarakappe vā upaḍḍhakappe vā saṃvacchare vā upaḍḍhasaṃvacchare vā māse vā pakkhe vā divase vā muhutte vā iminā pamādena vā pasādena vāti. Imāni bhagavato dve ñāṇāni pubbenivāsānussatiñāṇaṃca dibbacakkhu ca aṭṭhamaṃ navamaṃ tathāgabalamaṃ iti. (8-9)

Tattha³ yaṃ sabbaññutā pattā, veditā sabbadhammā, virajaṃ vītamalaṃ uppannaṃ sabbaññutañānaṃ, nihato māro bodhimūle, idaṃ bhagavato dasamaṃ balaṃ sabbāsavaparikkhayaṃ ñāṇaṃ.⁴ Dasabalasamannāgatā hi buddhā bhagavantoti. (10)

Niyutto vicayo hārasampāto.

3. 2. 3. Yuttihārasampāto

Tattha katamo yuttihārasampāto?

“Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro,
sammādiṭṭhipurekkhāro ñatvāna udayabbayaṃ,
thinamidhābhibhū bhikkhu sabbā duggatiyo jahe ”ti.

¹ ye ye - PTS.

² amukāya vā - Ma.

³ uppajjamāne - Ma, PTS.

³ iti tattha - Ma.

⁴ sabbāsavaparikkhayañāṇaṃ - PTS.

Ở đây, trong số các chúng sanh đi đến cõi Trời, trong số các chúng sanh đi đến loài người, và trong số các chúng sanh đi đến đọa xứ, đức Thế Tôn, trong khi nhớ lại sự hiện hữu này khác, biết không thiếu sót (rằng): “*Người này nhiều tham ..., ít vô tham ...; người này nhiều vô tham ..., ít tham; hoặc hơn nữa, những cái này là nhiều, hoặc hơn nữa, những cái này là ít. Người này có các quyền đã được tích lũy, người này có các quyền chưa được tích lũy, trong mười triệu kiếp, hoặc trong một trăm ngàn kiếp, hoặc trong một ngàn kiếp, hoặc trong một trăm kiếp, hoặc trong một kiếp, hoặc trong khoảng một kiếp, hoặc trong nửa kiếp, hoặc trong một năm, hoặc trong nửa năm, hoặc trong một tháng, hoặc trong nửa tháng, hoặc trong một ngày, hoặc trong chốc lát ấy với sự xao lãng này hoặc với sự tinh tấn này.*”

Ở đây, với Thiên nhân thanh tịnh vượt trội loài người, Ngài nhìn thấy các chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (trở thành) hạ tiện, cao quý, đẹp đẽ, xấu xí, sung sướng, (hay) đau khổ; Ngài nhận biết rằng các chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng: “*Quả vậy, những chúng sanh đang hiện hữu này có uế hạnh về thân, có uế hạnh về khẩu, có uế hạnh về ý, vu khống các bậc Thánh, theo tà kiến, thọ trì các hành động do tà kiến. Những kẻ ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, địa ngục. Trái lại, những chúng sanh đang hiện hữu này có thiện hạnh về thân, có thiện hạnh về khẩu, có thiện hạnh về ý, không vu khống các bậc Thánh, theo chánh kiến, thọ trì các hành động do chánh kiến. Những người ấy, khi tan rã thân xác và chết đi, được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này). Ở đây, trong số các chúng sanh đi đến cõi Trời, –nt– và trong số các chúng sanh đi đến đọa xứ, nghiệp có hình thức thế này đã được tích lũy bởi người này trong mười triệu kiếp, hoặc trong một trăm ngàn kiếp, hoặc trong một ngàn kiếp, hoặc trong một trăm kiếp, hoặc trong một kiếp, hoặc trong khoảng một kiếp, hoặc trong nửa kiếp, hoặc trong một năm, hoặc trong nửa năm, hoặc trong một tháng, hoặc trong nửa tháng, hoặc trong một ngày, hoặc trong chốc lát ấy với sự xao lãng này hoặc với sự tinh tấn này.*” Hai trí này của đức Thế Tôn, trí nhớ về các kiếp sống trước và Thiên nhân, là Như Lai lực thứ tám và thứ chín. (8-9).

Ở đây, việc trạng thái Toàn Tri đã được đạt đến, tất cả các pháp đã được biết, trí của trạng thái Toàn Tri không bụi trần, không vết nhơ đã sanh khởi, Ma Vương đã bị đánh bại ở cội cây Bồ Đề, đây là lực thứ mười của đức Thế Tôn, là trí diệt trừ hoàn toàn tất cả lậu hoặc. Bởi vì chư Phật, Thế Tôn đã thành tựu mười lực. (10)

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Tìm Hiểu được kết thúc.

3. 2. 3.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Kết Nối

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự kết nối là sự việc nào?

“*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, có chánh kiến đặt ở hàng đầu, sau khi biết được pháp sanh diệt, là người ngự trị đã dượi và buồn ngủ, vị tỳ khưu từ bỏ mọi khổ cảnh.*”

‘Tasmā rakkhitacitt’ assa sammāsaṅkappagocaro ’ti rakkhitacitt’ assa sammāsaṅkappagocaro bhavissatīti yujjati, sammāsaṅkappagocaro sammādiṭṭhi bhavissatīti yujjati, sammādiṭṭhipurekkhāro viharanto udayabbayaṃ paṭivijjhissatīti yujjati, udayabbayaṃ paṭivijjhanto sabbā duggatiyo jahissatīti yujjati, sabbā duggatiyo jahanto sabbāni duggativinipātabhayāni samatikkamissatīti yujjatīti.

Niyutto yuttihārasampāto.

3. 2. 4.

Padatṭhānahārasampāto

Tattha katamo padatṭhāno hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassā ’ti tiṇṇaṃ sucaritānaṃ padatṭhānaṃ, ‘sammāsaṅkappagocaro ’ti samathassa padatṭhānaṃ, ‘sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti vipassanāya padatṭhānaṃ, ‘ñatvāna udayabbayaṃ ’ti dassanabhūmiyā padatṭhānaṃ, ‘thīnamiddhābhībhū bhikkhū ’ti viriyassa padatṭhānaṃ, ‘sabbā duggatiyo jahe ’ti bhāvanāya padatṭhānaṃ.

Niyutto padatṭhāno hārasampāto.

3. 2. 5.

Lakkhaṇahārasampāto

Tattha katamo lakkhaṇo hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ’ti idaṃ satindriyaṃ; satindriye gahite gahitāni bhavanti pañcindriyāni. ‘Sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti sammādiṭṭhiyā gahitāya gahito bhavati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Taṃ kissa hetu? Sammādiṭṭhito hi sammāsaṅkappo pabhavati, sammāsaṅkappato sammāvācā pabhavati, sammāvācato¹ sammākammanto pabhavati, sammākammantato sammā-ājīvo pabhavati, sammā-ājīvato sammāvāyāmo pabhavati, sammāvāyāmato sammāsati pabhavati, sammāsatito sammāsamādhi pabhavati, sammāsamādhito sammāvimutti pabhavati, sammāvimuttito sammāvimutti-ñāṇadassanaṃ pabhavati.

Niyutto lakkhaṇo hārasampāto.

3. 2. 6.

Catubyūhahārasampāto

Tattha katamo catubyūho hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassā ’ti rakkhitaṃ paripālīyatīti² esā nirutti. Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye duggatīhi parimuccitukāmā bhavissanti, te dhammacārino bhavissantīti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

¹ sammāvācāto - Ma.

² paripālīyatīti - PTS.

‘Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử’ được kết nối với *‘nên là người có tâm đã được phòng hộ thì sẽ trở thành người có chánh tư duy là hành xử,’* được kết nối với *‘người có chánh tư duy là hành xử thì sẽ trở thành người có chánh kiến,’* được kết nối với *‘trong khi sống có chánh kiến đặt ở hàng đầu thì sẽ thấu triệt pháp sanh diệt,’* được kết nối với *‘trong khi thấu triệt pháp sanh diệt thì sẽ từ bỏ mọi khổ cảnh,’* được kết nối với *‘trong khi từ bỏ mọi khổ cảnh thì sẽ vượt qua khỏi các nỗi sợ hãi ở khổ cảnh và các nơi trừng phạt.’*

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Kết Nối được kết thúc.

3. 2. 4.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Nền Tảng

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng nền tảng là sự việc nào? Kệ ngôn là: *“Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...”* *‘Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ’* là nền tảng của ba thiện hạnh, *‘có chánh tư duy là hành xử’* là nền tảng của chi tịnh, *‘có chánh kiến đặt ở hàng đầu’* là nền tảng của minh sát, *‘sau khi biết được pháp sanh diệt’* là nền tảng của phạm vi nhìn thấy, *‘là người ngự trị đã dưng và buồn ngủ, vị tỳ khưu’* là nền tảng của sự tinh tấn, *‘từ bỏ mọi khổ cảnh’* là nền tảng của sự tu tập.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Nền Tảng được kết thúc.

3. 2. 5.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Tướng Trạng

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng tướng trạng là sự việc nào? Kệ ngôn là: *“Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...”* *‘Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử,’* đây là niệm quyền; khi niệm quyền được gìn giữ thì năm quyền được gìn giữ. *‘Có chánh kiến đặt ở hàng đầu’*: khi chánh kiến được gìn giữ thì Thánh Đạo tám chi phần được gìn giữ. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Bởi vì từ chánh kiến, chánh tư duy phát khởi; từ chánh tư duy, chánh ngữ phát khởi; từ chánh ngữ, chánh nghiệp phát khởi; từ chánh nghiệp, chánh mạng phát khởi; từ chánh mạng, chánh tinh tấn phát khởi; từ chánh tinh tấn, chánh niệm phát khởi; từ chánh niệm, chánh định phát khởi; từ chánh định, chánh giải thoát phát khởi; từ chánh giải thoát, sự thấy và biết đúng đắn về giải thoát phát khởi.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Tướng Trạng được kết thúc.

3. 2. 6.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Bốn Sự Dàn Trận

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng bốn sự dàn trận là sự việc nào? Kệ ngôn là: *“Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...”* *‘Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ’*: *‘Được phòng hộ nghĩa là được bảo hộ hoàn toàn,’* điều ấy là ngôn ngữ. Ở đây, ý định của đức Thế Tôn là gì? *‘Những người nào sẽ có ước muốn thoát khỏi các khổ cảnh, những người ấy sẽ là những người hành Pháp.’* Ở đây, điều này là ý định của đức Thế Tôn.

Kokāliko hi sārīputtamoggallānesu thesū cittaṃ padosayitvā mahāpadumaniraye uppanno.¹ Bhagavā ca satī-ārakkhena cetasā samannāgato, suttamhi vuttaṃ: “satīyā cittaṃ rakkhitabbaṃ ”ti.

Niyutto catubyūho hārasampāto.

3. 2. 7.

Āvaṭṭahārasampāto

Tattha katamo āvaṭṭo² hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ’ti ayaṃ³ samatho; ‘sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti vipassanā; ‘ñatvāna udayabbayan ’ti dukkhapariññā; ‘thīnamiddhābhibhū bhikkhū ’ti samudayapahānaṃ; ‘sabbā duggatiyo jahe ’ti ayaṃ nirodho; imāni cattāri saccāni.

Niyutto āvaṭṭo hārasampāto.

3. 2. 8.

Vibhattihārasampāto

Tattha katamo vibhatti hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. Kusalapakkho kusalapakkhena niddisitabbo, akusalapakkho akusalapakkhena niddisitabbo.

Niyutto vibhatti hārasampāto.

3. 2. 9.

Parivattanahārasampāto

Tattha katamo parivattano hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. Samathavipassanāya bhāvitāya nirodho phalaṃ pariññātaṃ dukkhaṃ samudayo pahīno maggo bhāvito paṭipakkhena.

Niyutto parivattano hārasampāto.

3. 2. 10.

Vevacanaḥārasampāto

Tattha katamo vevacano hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassā ’ti cittaṃ mano viññāṇaṃ manindriyaṃ manāyatanaṃ vijānaṇā vijānitattaṃ, idaṃ vevacanaṃ. ‘Sammāsaṅkappagocaro ’ti nekkhammasaṅkappo abyāpāda-saṅkappo avihiṃsāsaṅkappo, idaṃ vevacanaṃ. ‘Sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti sammādiṭṭhi nāma paññasatthaṃ paññākhaggo paññāratanaṃ paññāpajjoto paññāpatodo paññāpāsādo, idaṃ vevacanaṃ.

Niyutto vevacano hārasampāto.

¹ uppanno - Ma.

² āvaṭṭo - PTS, evaṃ sabbattha.

³ ayaṃ - itipadaṃ Ma potthake natthi.

Bởi vì Kokālika, sau khi khởi tâm xấu xa đối với hai vị trưởng lão Sāriputta và Moggallāna, đã bị sanh vào đại địa ngục Paduma.¹ Và đức Thế Tôn đã thành tựu tâm có sự bảo vệ bởi niệm. Điều đã được nói ở Kinh là: “*Tâm nên được phòng hộ bởi niệm.*”

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Bốn Sự Dàn Trận được kết thúc.

3. 2. 7.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xoay Vần

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự xoay vần là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử*”: đây là chỉ tịnh; ‘*có chánh kiến đặt ở hàng đầu*’: là minh sát; ‘*sau khi biết được pháp sanh diệt*’: là biết rõ về Khổ; ‘*là người ngự trị đã dưng và buồn ngủ, vị tỳ khưu*’: là sự dứt bỏ Tập; ‘*từ bỏ mọi khổ cảnh*’: đây là Diệt. Đây là bốn Chân Lý.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xoay Vần được kết thúc.

3. 2. 8.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Phân Tích

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự phân tích là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” Nhóm thiện nên được diễn giải với nhóm thiện, nhóm bất thiện nên được diễn giải với nhóm bất thiện.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Phân Tích được kết thúc.

3. 2. 9.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Đảo Ngược

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự đảo ngược là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” Khi chỉ tịnh và minh sát được tu tập thì Diệt là kết quả, Khổ được biết rõ, Tập được dứt bỏ, Đạo được tu tập, là theo cách đối nghịch.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Đảo Ngược được kết thúc.

3. 2. 10.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Từ Đồng Nghĩa

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng từ đồng nghĩa là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ*”: Tâm, ý, thức, ý quyền, ý xứ, sự nhận biết, trạng thái đã nhận biết, đây là từ đồng nghĩa. ‘*Có chánh tư duy là hành xử*’: tư duy về xuất ly, tư duy về không sân hận, tư duy về không hãm hại, đây là từ đồng nghĩa. ‘*Có chánh kiến đặt ở hàng đầu*’: gọi là chánh kiến (nói đến) vũ khí tuệ, thanh gươm tuệ, báu vật tuệ, cây đèn tuệ, gậy nhọn tuệ, lâu đài tuệ, đây là từ đồng nghĩa.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Từ Đồng Nghĩa được kết thúc.

¹ Suttanipātapāli - Kinh Tập, TTPV 29, Kinh Kokālika, các tr. 200-213.

3. 2. 11.**Paññattihārasampāto**

Tattha katamo paññatti hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaroti ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassā ’ti padaṭṭhānapaññatti satiyā; ‘sammāsaṅkappagocarō ’ti bhāvanāpaññatti samathassa; ‘sammādiṭṭhipurekkhāro ñatvāna udabbayan ’ti dassanabhūmiyā nikkhepapaññatti; ‘thīnamuddhābhībhū bhikkhū ’ti samudayassa anavasesapahānapaññatti; ‘sabbā duggatiyo jahe ’ti bhāvanāpaññatti maggassa.

Niyutto paññatti hārasampāto.

3. 2. 12.**Otaraṇahārasampāto**

Tattha katamo otaraṇo hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocarō ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocarō sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti sammādiṭṭhiyā gahitāya gahitāni bhavanti pañcindriyāni, ayaṃ indriyehi otaraṇā. Tāni yeva indriyāni vijjā. Vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, (evaṃ sabbaṃ) ayaṃ paṭicca-samuppādena otaraṇā. Tāni yeva pañcindriyāni tīhi khandhehi saṅgahitāni: sīlakkhandhena samādhikkhandhena paññākkhandhena, ayaṃ khandhehi otaraṇā. Tāni yeva pañcindriyāni saṅkhārapariyāpannāni ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā. Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanam anāsavaṃ no ca bhavaṅgam, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

Niyutto otaraṇo hārasampāto.

3. 2. 13.**Sodhanahārasampāto**

Tattha katamo sodhano hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocarō ”ti gāthā. Yattha ārambho suddho so pañho vissajjito¹ bhavati. Yattha pana ārambho na suddho, na tāva so pañho vissajjito bhavati.

Niyutto sodhano hārasampāto.

3. 2. 14.**Adhiṭṭhānahārasampāto**

Tattha katamo adhiṭṭhāno hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocarō ”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassā ’ti ekattatā; cittaṃ mano viññāṇam, ayaṃ vemattatā. ‘Sammāsaṅkappagocarō ’ti ekattatā; nekkhammasaṅkappo abyāpādasāṅkappo avihiṃsāsaṅkappo, ayaṃ vemattatā. ‘Sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti ekattatā; sammādiṭṭhi nāma yaṃ dukkhe ñāṇam—

¹ visajjito - Ma, evamuparipi.

3. 2. 11.**Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Mô Tả**

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự mô tả là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” ‘*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ*’: là sự mô tả về nền tảng của niệm; ‘*có chánh tư duy là hành xử*’: là sự mô tả về việc tu tập chỉ tịnh; ‘*có chánh kiến đặt ở hàng đầu, sau khi biết được pháp sanh diệt*’: là sự mô tả việc trình bày về phạm vi nhìn thấy; ‘*là người ngự trị đã dưng và buồn ngủ, vị tỳ khưu*’: là sự mô tả về việc dứt bỏ hoàn toàn đối với Tập; ‘*từ bỏ mọi khổ cảnh*’: là sự mô tả về việc tu tập Đạo.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Mô Tả được kết thúc.

3. 2. 12.**Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Liệt Kê**

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự liệt kê là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” ‘*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, có chánh kiến đặt ở hàng đầu*’: khi chánh kiến được gìn giữ thì năm quyền được gìn giữ; đây là sự liệt kê theo các quyền. Chính các quyền ấy là minh. Do sự sanh khởi của minh, có sự diệt tận của vô minh; do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của các hành; do sự diệt tận của các hành, có sự diệt tận của thức; (toàn bộ là tương tự như vậy); đây là sự liệt kê theo sự tùy thuận sanh khởi. Chính năm quyền ấy được gom lại theo ba uẩn: theo giới uẩn, theo định uẩn, theo tuệ uẩn; đây là sự liệt kê theo các uẩn. Chính năm quyền ấy được gộp vào các hành; các hành nào là không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu, các hành ấy được gom lại ở pháp giới; đây là sự liệt kê theo các giới. Pháp giới ấy được gộp vào pháp xứ, là xứ không có lậu hoặc và không có chi phần của hữu; đây là sự liệt kê theo các xứ.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Liệt Kê được kết thúc.

3. 2. 13.**Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Làm Rõ**

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự làm rõ là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” Ở đâu phần mở đầu được rõ ràng thì câu hỏi ấy được trả lời. Trái lại, ở đâu phần mở đầu không được rõ ràng, thì câu hỏi ấy còn chưa được trả lời.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Làm Rõ được kết thúc.

3. 2. 14.**Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xác Định**

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự xác định là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xử, ...*” ‘*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ*’: là tính trạng đồng nhất; tâm, ý, thức, đây là tính trạng khác biệt. ‘*Có chánh tư duy là hành xử*’: là tính trạng đồng nhất; tư duy về xuất ly, tư duy về không sân hận, tư duy về không hãm hại, đây là tính trạng khác biệt. ‘*Có chánh kiến đặt ở hàng đầu*’: là tính trạng đồng nhất; gọi là chánh kiến (nói đến) sự biết về Khổ, –

—dukkhasamudaye ñāṇaṃ dukkhanirodhe ñāṇaṃ dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ magge ñāṇaṃ hetusmiṃ¹ ñāṇaṃ hetusamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ paccaye ñāṇaṃ paṭiccasamuppannesu² dhammesu ñāṇaṃ, yaṃ tattha tattha yathābhūtañāṇadassanaṃ³ abhisamayo sampaṭivedho saccāgamaṇaṃ, ayaṃ vemattatā. ‘Ñatvāna udayabbayaṇ ’ti ekattatā: udayena avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ; (evaṃ sabbāṃ) samudayo bhavati, vayena avijjānirodhā⁴ saṅkhāranirodho saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, (evaṃ sabbāṃ) nirodho hoti, ayaṃ vemattatā. ‘Thīnamiddhābhikkhū bhikkhū ’ti ekattatā, thīnaṃ nāma yā cittaṃsa akammaṇiyatā,⁵ middhaṃ nāma yaṃ kāyassa līnattaṃ, ayaṃ vemattatā. ‘Sabbā duggatiyo jahe ’ti ekattatā; devamanusse vā upanidhāya apāyā duggati, nibbānaṃ vā upanidhāya sabbā upapattiyo duggati, ayaṃ vemattatā.

Niyutto adhiṭṭhāno hārasampāto.

3. 2. 15.

Parikkhārahārasampāto

Tattha katamo parikkhāro hārasampāto? “Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro ”ti gāthā. Ayaṃ samathavipassanāya parikkhāro.

Niyutto parikkhāro hārasampāto.

3. 2. 16.

Samāropanahārasampāto

Tattha katamo samāropano hārasampāto?

“Tasmā rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro, sammādiṭṭhipurekkhāro ñatvāna udayabbayaṃ, thīnamiddhābhikkhū bhikkhu sabbā duggatiyo jahe ”ti.

“Tasmā rakkhitacittassā ’ti tiṇṇaṃ sucaritānaṃ padatṭhānaṃ, citte rakkhite taṃ rakkhitaṃ bhavati kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ. ‘Sammādiṭṭhipurekkhāro ’ti sammādiṭṭhiyā bhāvitāya bhāvito bhavati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Kena kāraṇena? Sammādiṭṭhito hi sammāsaṅkappo pabhavati, sammāsaṅkappato sammāvācā pabhavati, sammāvācāto sammākammanto pabhavati, sammākammantato sammā-ājīvo pabhavati, sammā-ājīvato sammāvāyāmo pabhavati, sammāvāyāmato sammāsati pabhavati, sammāsātito sammāsamādhi pabhavati, sammāsamādhito sammāvimutti pabhavati, sammāvimuttito sammāvimuttiñāṇadassanaṃ pabhavati; ayaṃ anupādiseso puggalo anupādisesā ca nibbānadhātu.

Niyutto samāropano hārasampāto.

Tenāha āyasmā Mahākaccāno:

“Soḷasa hārā paṭhamaṃ disalocanena disā viloketvā, saṅkhipiya aṅkusena hi nayehi tīhi niddise suttan ”ti.

Niyutto hārasampāto.

¹ hetumhi - Ma, PTS.

² paccayasamuppannesu - Ma, PTS.

³ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ - Ma.

⁴ vayena: avijjānirodho, avijjānirodhā ... - PTS.

⁵ yā cittaṃsa akallatā akammaṇiyatā - Ma.

– sự biết về nhân sanh Khổ, sự biết về sự diệt tận Khổ, sự biết về lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ, sự biết về Đạo, sự biết về nhân, sự biết về các pháp đã được sanh khởi do nhân, sự biết về duyên, sự biết về các pháp đã được tùy thuận sanh khởi; việc biết và thấy đúng theo thực thể ở mỗi một trường hợp, sự chứng ngộ, sự hoàn toàn thấu triệt, sự đi đến Chân Lý; đây là tính trạng khác biệt. ‘Sau khi biết được pháp sanh diệt’: là tính trạng đồng nhất; với sự sanh thì vô minh duyên cho các hành, các hành duyên cho thức, (toàn bộ là tương tự như vậy), như thế là sự sanh lên (của toàn bộ khổ uẩn này); với sự diệt thì do sự diệt tận của vô minh, có sự diệt tận của các hành; do sự diệt tận của các hành, có sự diệt tận của thức; (toàn bộ là tương tự như vậy); như thế là sự diệt tận (của toàn bộ khổ uẩn này); đây là tính trạng khác biệt. ‘Là người ngự trị đã đượi và buồn ngủ, vị tỳ khuru’: là tính trạng đồng nhất; gọi là ‘đã đượi’ (nói đến) trạng thái không có thể sử dụng của tâm, gọi là ‘buồn ngủ’ (nói đến) trạng thái lười biếng của thân; đây là tính trạng khác biệt. ‘Từ bỏ mọi khổ cảnh’: là tính trạng đồng nhất; so sánh với chư Thiên và nhân loại thì các đọa xứ là khổ cảnh, hoặc là so sánh với Niết Bàn thì tất cả các sự tái sanh là khổ cảnh; đây là tính trạng khác biệt.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xác Định được kết thúc.

3. 2. 15.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Thiết Yếu

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự thiết yếu là sự việc nào? Kệ ngôn là: “*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xứ, ...*” đây là sự thiết yếu của chỉ tịnh và minh sát.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Thiết Yếu được kết thúc.

3. 2. 16.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xếp Loại

Ở đây, sự phối hợp cách truyền đạt bằng sự xếp loại là sự việc nào?

“*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ, có chánh tư duy là hành xứ, có chánh kiến đặt ở hàng đầu, sau khi biết được pháp sanh diệt, là người ngự trị đã đượi và buồn ngủ, vị tỳ khuru từ bỏ mọi khổ cảnh.*”

‘*Vì thế, nên là người có tâm đã được phòng hộ*’: là nền tảng của ba thiện hạnh; khi tâm được phòng hộ thì thân nghiệp, khẩu nghiệp, ý nghiệp ấy được phòng hộ. ‘*Có chánh kiến đặt ở hàng đầu*’: khi chánh kiến được tu tập thì Thánh Đạo tám chi phần được tu tập. Bởi lý do gì? Bởi vì từ chánh kiến, chánh tư duy phát khởi; từ chánh tư duy, chánh ngữ phát khởi; từ chánh ngữ, chánh nghiệp phát khởi; từ chánh nghiệp, chánh mạng phát khởi; từ chánh mạng, chánh tinh tấn phát khởi; từ chánh tinh tấn, chánh niệm phát khởi; từ chánh niệm, chánh định phát khởi; từ chánh định, chánh giải thoát phát khởi; từ chánh giải thoát, sự thấy và biết đúng dẫn về giải thoát phát khởi; đây là con người không còn dư sót và Niết Bàn giới không còn dư sót.

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt Bằng Sự Xếp Loại được kết thúc.

Vì thế, đại đức Mahākaccāna đã nói rằng:

“*Sau khi xem xét mười sáu cách truyền đạt trước tiên, rồi các phương hướng từ việc xem hướng, và sau khi gom lại bằng móc câu, hãy diễn giải bài Kinh theo ba phương pháp.*”

Sự Phối Hợp Cách Truyền Đạt được kết thúc.

Nayasamuṭṭhānaṃ

3. 3. 1-5.

Tattha katamaṃ nayasamuṭṭhānaṃ? Pubbā koṭi na paññāyati avijjāya ca bhavataṇhāya ca. Tattha avijjānīvaranaṃ, taṇhāsaṃyojanaṃ. Avijjānīvaraṇā sattā avijjāsaṃyuttā¹ avijjāpakkhena vicaranti, te vuccanti “diṭṭhacaritā”ti. Taṇhāsaṃyojanā sattā taṇhāsaṃyuttā² taṇhāpakkhena vicaranti, te vuccanti “taṇhācaritā”ti. Diṭṭhacaritā ito bahiddhā pabbajitā attakilamathānuyogamanuyuttā viharanti. Taṇhācaritā ito bahiddhā pabbajitā kāmesu kāmasukhallikānuyogamanuyuttā viharanti.

Tattha kiṃ kāraṇaṃ yaṃ diṭṭhacaritā ito bahiddhā pabbajitā attakilamathānuyogamanuyuttā viharanti, taṇhācaritā ito bahiddhā pabbajitā kāmesu kāmasukhallikānuyogamanuyuttā viharanti? Ito bahiddhā natthi saccavavattānaṃ, kuto catusaccappakāsanā samathavipassanā-kosallaṃ vā upasamasukhappatti vā. Te upasamasukhassa anabhiññā viparītacetā evamāhaṃsu: “Natthi sukkena sukhaṃ, dukkhena nāma sukhamadhi-gantabbaṃ.”³ (M. i, 93) Yo kāme paṭisevati so lokaṃ vaḍḍhayati, yo lokaṃ vaḍḍhayati so bahuṃ puññaṃ pasavati”ti. Te evaṃsaññī evaṃdiṭṭhī dukkhena sukhaṃ patthayamānā kāmesu puññaññī attakilamathānuyogamanuyuttā ca viharanti kāmasukhallikānuyogamanuyuttā ca.

Te tadabhiññā santā rogameva vaḍḍhayanti gaṇḍameva vaḍḍhayanti sallameva vaḍḍhayanti. Te rogābhittunnā gaṇḍapaṭipīḷitā sallānuviddhā nirayatiracchānayanipetāsuresu ummujjanimmujjāni⁴ karontā⁵ ugghātanigghātaṃ paccanubhontā⁶ rogagaṇḍasallabhesajjaṃ na vindanti. Tattha attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca saṃkilesa, samathavipassanā vodānaṃ, attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca rogo, samathavipassanā roganigghātakabhesajjaṃ, attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca gaṇḍo, samathavipassanā gaṇḍanigghātakabhesajjaṃ, attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca sallo, samathavipassanā salluddharaṇabhesajjaṃ.

Tattha saṃkilesa dukkhaṃ, tadabhisaṅgo taṇhā samudayo, taṇhānirodho dukkhanirodho, samathavipassanā dukkhanirodhagāminī paṭipadā. Imāni cattāri saccāni. Dukkhaṃ pariññeyyaṃ samudayo pahātabbo maggo bhāvetabbo nirodho sacchikātabbo.

¹ avijjāya saṃyuttā - PTS, Sīmu.

² taṇhāya saṃyuttā - PTS, Sīmu.

³ sukhaṃ adhigantabban ti - Ma.

⁴ ummujjanimmujjāni - Ma.

⁵ karonto - PTS.

⁶ paccanubhonto - PTS.

Nguồn Phát Khởi Phương Pháp

3. 3. 1-5.

Ở đây, nguồn phát khởi phương pháp là cái nào? Điểm khởi đầu ở quá khứ của vô minh và của tham ái về hữu (hữu ái) không được biết đến. Ở đây, vô minh là sự che lấp, tham ái là sự ràng buộc. Các chúng sanh, có sự che lấp bởi vô minh, được gắn liền với vô minh, thì hành xử theo vô minh; những người ấy được gọi là ‘hạng có tánh tà kiến.’ Các chúng sanh, có sự ràng buộc bởi tham ái, được gắn liền với tham ái, thì hành xử theo tham ái; những người ấy được gọi là ‘hạng có tánh tham ái.’ Những người có tánh tà kiến, xuất gia bên ngoài Giáo Pháp, sống dẫn thân vào sự gắn bó với việc hành hạ bản thân. Những người có tánh tham ái, xuất gia bên ngoài Giáo Pháp, sống dẫn thân vào sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc.

Ở đây, lý do gì mà những người có tánh tà kiến, xuất gia bên ngoài Giáo Pháp, lại sống dẫn thân vào sự gắn bó với việc hành hạ bản thân, và những người có tánh tham ái, xuất gia bên ngoài Giáo Pháp, lại sống dẫn thân vào sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc? Bên ngoài Giáo Pháp không có sự xác định bốn Chân Lý, từ đâu có sự bày tỏ về bốn Chân Lý, hoặc sự thiện xảo về chỉ tịnh và minh sát, hoặc sự đạt đến lạc của sự an tịnh? Những kẻ ấy, do không biết về lạc của sự an tịnh, có tâm bị sai lệch, đã nói như vậy: “*Không có lạc thông qua lạc; lạc nên được đạt đến thông qua cái gọi là khổ. Người nào thân cận các dục, người ấy làm tăng trưởng thế gian; người nào làm tăng trưởng thế gian, người ấy tạo ra nhiều phước báu.*” Những kẻ ấy, có tư tưởng như vậy, có quan điểm như vậy, trong khi ước nguyện lạc thông qua khổ, có tư tưởng là có phước báu ở các dục, sống dẫn thân vào sự gắn bó với việc hành hạ bản thân, và dẫn thân vào sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc.

Những kẻ ấy, trong khi có tư tưởng ấy, chỉ làm tăng trưởng cơn bệnh, chỉ làm tăng trưởng mụn ghẻ, chỉ làm tăng trưởng mũi tên. Những kẻ ấy, bị áp đảo bởi cơn bệnh, bị áp bức bởi mụn ghẻ, bị xuyên thấu bởi mũi tên, trong khi đang nổi lên chìm xuống ở địa ngục, ở loài thú, ở ngạ quỷ, và ở A-tu-la, trong khi kinh nghiệm sự thịnh suy, không tìm ra phương thuốc cho cơn bệnh, mụn ghẻ, và mũi tên. Ở đây, sự gắn bó với việc hành hạ bản thân và sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc là phiền não, chỉ tịnh và minh sát là sự thanh lọc, sự gắn bó với việc hành hạ bản thân và sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc là cơn bệnh, chỉ tịnh và minh sát là phương thuốc diệt trừ cơn bệnh, sự gắn bó với việc hành hạ bản thân và sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc là mụn ghẻ, chỉ tịnh và minh sát là phương thuốc diệt trừ mụn ghẻ, sự gắn bó với việc hành hạ bản thân và sự gắn bó với việc say đắm về dục lạc là mũi tên, chỉ tịnh và minh sát là phương thuốc nhổ lên mũi tên.

Ở đây, phiền não là Khổ, sự quyến luyến cái ấy tức tham ái là nhân sanh (Tập), sự diệt tận tham ái là sự diệt tận Khổ (Diệt), chỉ tịnh và minh sát là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ (Đạo). Đây là bốn Chân Lý. Khổ cần được biết toàn diện, Tập cần được dứt bỏ, Đạo cần được tu tập, Diệt cần được chứng ngộ.

Tattha diṭṭhacaritā rūpaṃ attato upagacchanti, vedanaṃ –pe– saññaṃ –pe– saṅkhāre –pe– viññāṇaṃ attato upagacchanti, taṇhācaritā rūpavantaṃ attānaṃ upagacchanti, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ, vedanāvantaṃ –pe– saññāvantaṃ –pe– saṅkhāravantaṃ –pe– viññāṇavantaṃ attānaṃ upagacchanti, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Ayaṃ vuccati vīsativatthukā sakkāyaditṭhi. (ss. *M.* i, 300; *Pe.* 242)

Tassā paṭipakkho lokuttarā sammādiṭṭhi, anvāyikā sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā-ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi, ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Te tayo khandhā: sīlakkhandho samādhikkhandho paññākkhandho. Sīlakkhandho samādhikkhandho ca samatho, paññākkhandho vipassanā. Tattha sakkāyo dukkhaṃ, sakkāyasamudayo dukkhasamudayo, sakkāyanirodho dukkhanirodho, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhanirodhagāminī paṭipadā. Imāni cattāri saccāni. Dukkhaṃ pariññeyyaṃ samudayo pahātabbo maggo bhāvetabbo nirodho sacchikātabbo.

Tattha ye rūpaṃ attato upagacchanti, vedanaṃ –pe– saññaṃ –pe– saṅkhāre –pe– viññāṇaṃ attato upagacchanti, ime vuccanti ‘ucchedavādino’ ti; ye rūpavantaṃ attānaṃ upagacchanti, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ, ye vedanāvantaṃ –pe– ye saññāvantaṃ –pe– ye saṅkhāravantaṃ –pe– ye viññāṇavantaṃ attānaṃ upagacchanti, attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ, ime vuccanti ‘sassatavādino’ ti. (ss. *Pe.* 242)

Tattha ucchedasassatavādā ubho antā, ayaṃ saṃsārappavatti. Tassa paṭipakkho majjhimā paṭipadā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, ayaṃ saṃsāranivatti. Tattha pavatti dukkhaṃ, tadabhisāṅgo taṇhā samudayo, taṇhānirodho dukkhanirodho, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhanirodhagāminī paṭipadā, imāni cattāri saccāni. Dukkhaṃ pariññeyyaṃ samudayo pahātabbo maggo bhāvetabbo nirodho sacchikātabbo.

Tattha ucchedasassataṃ samāsato vīsativatthukā sakkāyaditṭhi, vitthārato dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Tesam paṭipakkho tecattāliṣaṃ bodhipakkiyā dhammā, aṭṭha vimokkhā, dasa kasiṇāyatanāni. Dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni mohajālaṃ anādi anidhanappavattaṃ. Tetāliṣaṃ¹ bodhipakkiyā dhammā ñāṇavajiraṃ mohajālappadāḷanaṃ. Tattha moho avijjā, jālaṃ² bhavataṇhā. Tena vuccati: “Pubbā koṭi na paññāyati avijjāya ca³ bhavataṇhāya cā” ti.

¹ tecattāliṣaṃ - Ma;
tecattāliṣa - PTS.

² avijjājālaṃ - PTS.

³ avijjāya - PTS.

Ở đây, những người có tánh tà kiến cho rằng sắc là tự ngã, cho rằng thọ –nt– tướng –nt– các hành –nt– thức là tự ngã; những người có tánh tham ái cho rằng tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc, cho rằng tự ngã có thọ –nt– có tướng –nt– có hành –nt– có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức. Đây gọi là thân kiến với hai mươi luận điểm.

Đối nghịch của điều này là chánh kiến xuất thế gian; kế tiếp là chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp, chánh mạng, chánh tinh tấn, chánh niệm, chánh định, đây là Thánh Đạo tám chi phần. Chúng là ba uẩn: giới uẩn, định uẩn, tuệ uẩn. Giới uẩn và định uẩn là chỉ tịnh, tuệ uẩn là minh sát. Ở đây, hiện thân là Khổ, nhân sanh ra hiện thân là Khổ Tập, sự diệt tận của hiện thân là sự diệt tận Khổ, lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ là Đạo. Đây là bốn Chân Lý: Khổ cần được biết rõ, Tập cần được dứt bỏ, Đạo cần được tu tập, Diệt cần được chứng ngộ.

Ở đây, những người nào cho rằng sắc là tự ngã, cho rằng thọ –nt– tướng –nt– các hành –nt– thức là tự ngã, những người này được gọi là ‘theo học thuyết đoạn kiến;’ những người nào cho rằng tự ngã có sắc, hoặc sắc ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong sắc, những người nào cho rằng tự ngã có thọ –nt– có tướng –nt– có hành –nt– có thức, hoặc thức ở trong tự ngã, hoặc tự ngã ở trong thức, những người này được gọi là ‘theo học thuyết thường kiến.’

Ở đây, cả hai học thuyết về đoạn kiến và thường kiến đều là cực đoan; đây là sự vận hành của luân hồi. Đối nghịch của điều ấy là lối thực hành ở giữa, là Thánh Đạo tám chi phần; đây là sự chận đứng luân hồi. Ở đây, sự vận hành là Khổ, sự quyến luyến điều ấy tức tham ái là nhân sanh (Tập), sự diệt tận tham ái là sự diệt tận Khổ (Diệt), Thánh Đạo tám chi phần là lối thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ (Đạo). Đây là bốn Chân Lý. Khổ cần được biết rõ, Tập cần được dứt bỏ, Đạo cần được tu tập, Diệt cần được chứng ngộ.

Ở đây, đoạn kiến và thường kiến theo cách ngắn gọn là thân kiến với 20 luận điểm, theo nghĩa rộng là 62 tà kiến. Đối nghịch của chúng là 43 pháp góp phần vào giác ngộ,¹ 8 giải thoát, 10 lãnh vực của đề mục. Sáu mươi hai tà kiến là mạng lưới si mê, không có điểm khởi đầu, có sự vận hành không dứt đoạn. Bốn mươi ba pháp góp phần vào giác ngộ là kim cương của trí, là sự phá tung mạng lưới vô minh. Ở đây, si mê là vô minh, mạng lưới là tham ái về hữu (hữu ái). Vì thế, được nói rằng: “*Điểm khởi đầu ở quá khứ của vô minh và của tham ái về hữu không được biết đến.*”

¹ Chú Giải ghi: “*Tướng vô thường, tướng khổ não, tướng vô ngã, tướng dứt bỏ, tướng xa lìa luyến ái, tướng diệt tận, 4 sự thiết lập niệm, ..., Thánh Đạo 8 chi phần (37 pháp trợ Đạo),*’ đây là 43 pháp dự phần vào giác ngộ.”

Tattha diṭṭhīcarito asmiṃ sāsane pabbajito sallekhaṇusantatavutti bhavati sallekhe tibbagāro, taṇhācarito asmiṃ sāsane pabbajito sikkhaṇusantatavutti bhavati sikkhāya tibbagāro, diṭṭhīcarito sammattaniyāmaṃ okkamanto dhammaṇusārī bhavati, taṇhācarito sammattaniyāmaṃ okkamanto saddhaṇusārī bhavati, diṭṭhīcarito sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyāti, taṇhācarito dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyāti. Tattha kiṃ kāraṇaṃ? Yaṃ taṇhācarito dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyāti, tassa hi kāmā apariccattā bhavanti. So kāmehi viveciyamāno dukkhena paṭinissarati dandhaṃ ca dhammaṃ ājānāti. Yo panāyaṃ diṭṭhīcarito, ayaṃ ādito yeva kāmehi anattiko bhavati. So tato viveciyamāno khippaṇca paṭinissarati khippaṇca dhammaṃ ājānāti.

Dukkhāpi paṭipadā duvidhā: dandhābhiññā ca khippābhiññā ca. Sukhāpi paṭipadā duvidhā: dandhābhiññā ca khippābhiññā ca. Sattāpi duvidhā: mudindriyāpi tikkhindriyāpi. Ye mudindriyā te dandhaṃ ca paṭinissaranti, dandhaṇca dhammaṃ ājānanti, ye tikkhindriyā te khippaṇca paṭinissaranti, khippaṇca dhammaṃ ājānanti. Imā catasso paṭipadā. Ye hi keci niyimsu¹ vā niyyanti vā niyissanti² vā, te imāhi eva catūhi paṭipadāhi. Evaṃ ariyā catukkamaṃ paññāpentī abudhajanasevitāya bālakantāya rattavāsiniyā nandiyā bhavataṇhāya āvaṭṭanattamaṃ.³ Ayaṃ vuccati nandiyāvaṭṭassa nayassa bhūmīti. Tenāha: “Taṇhaṇca avijjampi ca samathenā”ti.

“Veyyākaraṇesu hi ye kusalākusalā”ti te duvidhena upaparikkhitabbā: lokavaṭṭānusārī ca lokavivaṭṭānusārī ca. Vaṭṭaṃ nāma saṃsāro, vivaṭṭaṃ nibbānaṃ, kammaṃ kilesā⁴ hetu saṃsārassa. Tattha kammaṃ cetanā cetasikaṇca niddisittabbā. Taṃ kathaṃ daṭṭhabbaṃ? Upacayena.⁵ Sabbepi kilesā catūhi vipallāsehi niddisittabbā. Te kathaṃ daṭṭhabbā? Dasavattuke kilesapuñje.

Katamāni dasa vattūni? Cattāro āhārā cattāro vipallāsā cattāri upādānāni cattāro yogā cattāro ganthā cattāro āsavā cattāro oghā cattāro sallā catasso viññāṇaṭṭhitiyo cattāri agatigamaṇāni. Paṭhame āhāre paṭhame vipallāso, dutiye āhāre dutiyo vipallāso, tatiye āhāre tatiyo vipallāso, catutthe āhāre catuttho vipallāso. Paṭhame vipallāse paṭhamamaṃ upādānaṃ, dutiye vipallāse dutiyamaṃ upādānaṃ, tatiye vipallāse tatiyamaṃ upādānaṃ, catutthe vipallāse catutthamaṃ upādānaṃ. —

¹ niyimsu - Ma, PTS.

² niyissanti - Ma, PTS.

³ avattānattamaṃ - Ma.

⁴ kammaṃ kilesā - PTS.

⁵ upacaye - PTS; upacayo - Sīmu.

Ở đây, người có tánh tà kiến đã xuất gia ở Giáo Pháp này thì có thói quen thường xuyên khổ hạnh, có sự tôn sùng sâu sắc với khổ hạnh; người có tánh tham ái đã xuất gia ở Giáo Pháp này thì có thói quen thường xuyên học tập, có sự tôn sùng sâu sắc với học tập; người có tánh tà kiến trong khi bước vào sự chắc chắn của trạng thái chân chánh thì có xu hướng về Giáo Pháp; người có tánh tham ái trong khi bước vào sự chắc chắn của trạng thái chân chánh thì có xu hướng về niềm tin; người có tánh tà kiến đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành thoả mái, với sự chứng đắc chậm chạp và với sự chứng đắc mau chóng; người có tánh tham ái đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn, với sự chứng đắc chậm chạp và với sự chứng đắc mau chóng. Ở đây, điều gì là lý do? Người có tánh tham ái đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn, với sự chứng đắc chậm chạp và với sự chứng đắc mau chóng, bởi vì các dục của vị ấy chưa được buông bỏ trọn vẹn. Trong khi được giải thoát khỏi các dục, vị ấy thoát ra một cách khó khăn và hiểu pháp một cách chậm chạp. Ngược lại, người có tánh tà kiến, ngay từ điểm khởi đầu là người không có sự tâm cầu các dục. Trong khi được giải thoát khỏi điều ấy, vị ấy thoát ra một cách mau chóng và hiểu pháp một cách mau chóng.

Lối thực hành khó khăn cũng có hai loại: loại có sự chứng đắc chậm chạp và loại có sự chứng đắc mau chóng. Lối thực hành thoả mái cũng có hai loại: loại có sự chứng đắc chậm chạp và loại có sự chứng đắc mau chóng. Chúng sanh cũng có hai loại: loại có quyền yếu kém, loại có quyền nhạy bén. Những người có quyền yếu kém thoát ra một cách chậm chạp và hiểu pháp một cách chậm chạp, những người có quyền nhạy bén thoát ra một cách mau chóng và hiểu pháp một cách mau chóng. Đây là bốn lối thực hành. Bất cứ những ai đã đi ra khỏi, hoặc đang đi ra khỏi, hoặc sẽ đi ra khỏi, đều do bốn lối thực hành này. Như vậy, các bậc Thánh tuyên bố đạo lộ nhóm bốn cho người không sáng trí thực hành, cho người ngu ước muốn, cho người bị chế ngự bởi luyến ái với mục đích xoay vần tham ái về hữu với sự hoan hỷ. Việc này được gọi là cơ sở của phương pháp xoay vần với sự hoan hỷ. Vì thế, Ngài đã nói rằng: *“(Phương pháp dẫn dắt) tham ái và vô minh bằng chỉ tịnh ...”*

“Bởi vì ở những phần giải thích, các pháp thiện và bất thiện” nên được khảo sát theo hai cách: xu hướng xuôi dòng thế gian và xu hướng ngược dòng thế gian. Xuôi dòng gọi là luân hồi, ngược dòng là Niết Bàn, nghiệp và ô nhiễm là nhân của sự luân hồi. Ở đây, nghiệp nên được diễn giải theo sở hữu tư. Điều ấy sẽ được nhìn thấy thế nào? Thông qua sự tích lũy. Tất cả các ô nhiễm nên được diễn giải thông qua các điều trái khuấy. Chúng sẽ được nhìn thấy thế nào? Ở sự chất đồng ô nhiễm theo mười nguyên nhân.

Mười nguyên nhân nào? Bốn yếu tố nuôi dưỡng, bốn điều trái khuấy, bốn sự chấp thủ, bốn sự gán bó, bốn sự trói buộc, bốn lậu hoặc, bốn dòng lũ, bốn mũi tên, bốn sự trụ vững của thức, bốn việc đi đến sự sai trái. Ở yếu tố nuôi dưỡng thứ nhất có điều trái khuấy thứ nhất, ở yếu tố nuôi dưỡng thứ nhì có điều trái khuấy thứ nhì, ở yếu tố nuôi dưỡng thứ ba có điều trái khuấy thứ ba, ở yếu tố nuôi dưỡng thứ tư có điều trái khuấy thứ tư. Ở điều trái khuấy thứ nhất có sự chấp thủ thứ nhất, ở điều trái khuấy thứ nhì có sự chấp thủ thứ nhì, ở điều trái khuấy thứ ba có sự chấp thủ thứ ba, ở điều trái khuấy thứ tư có sự chấp thủ thứ tư. —

–Paṭhame upādāne paṭhamo yogo, dutiye upādāne dutiyo yogo, tatiye upādāne tatiyo yogo, catutthe upādāne catuttho yogo. Paṭhame yoge paṭhamo gantho,¹ dutiye yoge dutiyo gantho, tatiye yoge tatiyo gantho, catutthe yoge catuttho gantho. Paṭhame ganthe² paṭhamo āsavo, dutiye ganthe dutiyo āsavo, tatiye ganthe tatiyo āsavo, catutthe ganthe catuttho āsavo. Paṭhame āsave paṭhamo ogho, dutiye āsave dutiyo ogho, tatiye āsave tatiyo ogho, catutthe āsave catuttho ogho. Paṭhame oghe paṭhamo sallo, dutiye oghe dutiyo sallo, tatiye oghe tatiyo sallo, catutthe oghe catuttho sallo. Paṭhame salle paṭhamā viññāṇaṭṭhiti, dutiye salle dutiyā viññāṇaṭṭhiti, tatiye salle tatiyā viññāṇaṭṭhiti, catutthe salle catutthā³ viññāṇaṭṭhiti. Paṭhamāyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ paṭhamāyaṃ agatigamaṇaṃ, dutiyāyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ dutiyāyaṃ agatigamaṇaṃ, tatiyāyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ tatiyāyaṃ agatigamaṇaṃ, catutthiyaṃ⁴ viññāṇaṭṭhitiyaṃ catutthāyaṃ agatigamaṇaṃ.

Tattha yo ca kabaḷikāro⁵ āhāro yo ca phasso āhāro, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca manosañcetanāhāro yo ca viññāṇāhāro, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca asubhe subhan 'ti vipallāso, yo ca dukkhe sukhan 'ti vipallāso,⁶ ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca anicce niccan 'ti vipallāso yo ca anattani attā 'ti vipallāso, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yañca kāmūpādānaṃ yañca bhavūpādānaṃ, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yañca diṭṭhūpādānaṃ yañca attavādūpādānaṃ, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca kāmāyogo yo ca bhavāyogo, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca diṭṭhiyogo yo ca avijjāyogo, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca abhijjhākāyagantho⁷ yo ca byāpādo kāyagantho, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca parāmāsakāyagantho yo ca idaṃsaccābhinivesakāyagantho, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca kāmāsavo yo ca bhavāsavo, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca diṭṭhāsavo yo ca avijjāsavo, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca kāmogho yo ca bhavogho, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca diṭṭhogho yo ca avijjogho, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca rāgasallo yo ca dosasallo, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yo ca mānasallo yo ca mohasallo ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yā ca rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti yā ca vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yā ca saññūpagā viññāṇaṭṭhiti yā ca saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yañca chandā agatigamaṇaṃ yañca dosā agatigamaṇaṃ, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā; yañca bhayā agatigamaṇaṃ yañca mohā agatigamaṇaṃ, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā.

¹ gandho - PTS, evamuparipi.

² gandhe - PTS, evamuparipi.

³ catutthi - Ma, evamuparipi.

⁴ catutthāyaṃ - Ma, Simu.

⁵ kabaḷikāro - Ma, PTS.

⁶ yo ca asubhesu santivipallāso, yo ca 'dukkhesu khantivipallāso - PTS.

⁷ gandho - PTS, evamuparipi.

—Ở sự chấp thủ thứ nhất có sự gắn bó thứ nhất, ở sự chấp thủ thứ nhì có sự gắn bó thứ nhì, ở sự chấp thủ thứ ba có sự gắn bó thứ ba, ở sự chấp thủ thứ tư có sự gắn bó thứ tư. Ở sự gắn bó thứ nhất có sự trói buộc thứ nhất, ở sự gắn bó thứ nhì có sự trói buộc thứ nhì, ở sự gắn bó thứ ba có sự trói buộc thứ ba, ở sự gắn bó thứ tư có sự trói buộc thứ tư. Ở sự trói buộc thứ nhất có lậu hoặc thứ nhất, ở sự trói buộc thứ nhì có lậu hoặc thứ nhì, ở sự trói buộc thứ ba có lậu hoặc thứ ba, ở sự trói buộc thứ tư có lậu hoặc thứ tư. Ở lậu hoặc thứ nhất có dòng lũ thứ nhất, ở lậu hoặc thứ nhì có dòng lũ thứ nhì, ở lậu hoặc thứ ba có dòng lũ thứ ba, ở lậu hoặc thứ tư có dòng lũ thứ tư. Ở dòng lũ thứ nhất có mũi tên thứ nhất, ở dòng lũ thứ nhì có mũi tên thứ nhì, ở dòng lũ thứ ba có mũi tên thứ ba, ở dòng lũ thứ tư có mũi tên thứ tư. Ở mũi tên thứ nhất có sự trụ-vững-của-thức thứ nhất, ở mũi tên thứ nhì có sự trụ-vững-của-thức thứ nhì, ở mũi tên thứ ba có sự trụ-vững-của-thức thứ ba, ở mũi tên thứ tư có sự trụ-vững-của-thức thứ tư. Ở sự trụ-vững-của-thức thứ nhất có việc đi đến sự sai trái thứ nhất, ở sự trụ-vững-của-thức thứ nhì có việc đi đến sự sai trái thứ nhì, ở sự trụ-vững-của-thức thứ ba có việc đi đến sự sai trái thứ ba, ở sự trụ-vững-của-thức thứ tư có việc đi đến sự sai trái thứ tư.

Ở đây, đoạn thực và xúc thực là cận phiền não của người có tánh tham ái; tư niệm thực và thức thực là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh và điều trái khuấy (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ là cận phiền não của người có tánh tham ái; điều trái khuấy (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường và điều trái khuấy (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, sự chấp thủ về dục và sự chấp thủ về hữu là cận phiền não của người có tánh tham ái; sự chấp thủ về tà kiến và sự chấp thủ về ngã luận thuyết là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, sự gắn bó với dục và sự gắn bó với hữu là cận phiền não của người có tánh tham ái; sự gắn bó với tà kiến và sự gắn bó với vô minh là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, sự trói buộc thân bởi tham đắm và sự trói buộc thân bởi sân hận là cận phiền não của người có tánh tham ái; sự trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chỉ điều này là chân lý’ là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, dục lậu và hữu lậu là cận phiền não của người có tánh tham ái; tà kiến lậu và vô minh lậu là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, dòng lũ của dục và dòng lũ của hữu là cận phiền não của người có tánh tham ái; dòng lũ tà kiến và dòng lũ vô minh là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, mũi tên luyến ái và mũi tên sân hận là cận phiền não của người có tánh tham ái; mũi tên ngã mạn và mũi tên si mê là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, việc đến gần và trụ vững của thức ở sắc và việc đến gần và trụ vững của thức ở thọ là cận phiền não của người có tánh tham ái; việc đến gần và trụ vững của thức ở tưởng và việc đến gần và trụ vững của thức ở các hành là cận phiền não của người có tánh tà kiến. Ở đây, việc đi đến sự sai trái vì mong muốn và việc đi đến sự sai trái vì sân hận là cận phiền não của người có tánh tham ái; việc đi đến sự sai trái vì sợ hãi và việc đi đến sự sai trái vì si mê là cận phiền não của người có tánh tà kiến.

Tattha kabaḷiṅkāre āhāre ‘asubhe subhan ’ti vipallāso, phasse āhāre dukkhe sukhan ’ti vipallāso,¹ viññāṇe āhāre ‘anicce niccan ’ti vipallāso, manosañcetanāya āhāre ‘anattani attā ’ti vipallāso.

Paṭhame vipallāse ṭhito kāme upādiyati, idaṃ vuccati kāmūpādānaṃ. Dutiye vipallāse ṭhito anāgataṃ bhavaṃ upādiyati, idaṃ vuccati bhavūpādānaṃ. Tatiye vipallāse ṭhito saṃsārābhinandinīṃ diṭṭhiṃ upādiyati, idaṃ vuccati diṭṭhūpādānaṃ. Catutthe vipallāse ṭhito attānaṃ kassidaṃ² upādiyati, idaṃ vuccati attavādūpādānaṃ.

Kāmūpādānena kāmehi saṃyujjati, ayaṃ vuccati kāmāyogo. Bhavūpādānena bhavehi saṃyujjati, ayaṃ vuccati bhavāyogo. Diṭṭhūpādānena pāpikāya diṭṭhiyā saṃyujjati, ayaṃ vuccati diṭṭhiyogo. Attavādūpādānena avijjāya saṃyujjati, ayaṃ vuccati avijjāyogo.

Paṭhame yoge ṭhito abhijjhāya kāyaṃ ganthati,³ ayaṃ vuccati abhijjhākāyagantho. Dutiye yoge ṭhito byāpādena kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati byāpādakāyagantho. Tatiye yoge ṭhito parāmāsena kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati parāmāsakāyagantho. Catutthe yoge ṭhito idaṃsaccābhinivesena kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati idaṃsaccābhinivesakāyagantho.

Tassa evaṃ ganthitā⁴ kilesā āsavanti. Kuto ca vuccati ‘āsavanti ’ti,⁵ anusayato vā pariyuṭṭhānato vā. Tattha abhijjhākāyaganthena⁶ kāmāsavo, byāpādakāyaganthena bhavāsavo, parāmāsakāyaganthena diṭṭhāsavo, idaṃsaccābhinivesakāyaganthena avijjāsavo.

Tassa ime cattāro āsavā vepullaṃ gatā oghā bhavanti, iti āsavavepullā oghavepullaṃ. Tattha kāmāsavena kāmogho, bhavāsavena bhavogho, diṭṭhāsavena diṭṭhogho, avijjāsavena avijjogho.

Tassa ime cattāro oghā anusayasahagatā ajjhāsayamanupaviṭṭhā hadayaṃ āhacca tiṭṭhanti, tena vuccanti ‘sallā’ iti. Tattha kāmoghena rāgasallo, bhavoghena dosasallo, diṭṭhoghena mānasallo, avijoghena mohasallo.

¹ asubhesu santivipallāso, phasse āhāre dukkhesu khantivipallāso - PTS.

² catutthe vipallāse ṭhito attānaṃ kappiyaṃ upādiyati - Ma, Sīmu; catutthe vipallāse ṭhito attānaṃ kappiya upādiyati - PTS.

³ gandhati - PTS.

⁴ gandhitā - PTS.

⁵ assavattā - Netta.

⁶ gandhena - PTS.

Ở đây, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh về đoàn thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ về xúc thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường về thức thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã về tư niệm thực.

Người đã trụ vững ở điều trái khuấy thứ nhất thì chấp thủ các dục, đây gọi là sự chấp thủ về dục. Người đã trụ vững ở điều trái khuấy thứ nhì thì chấp thủ sự hiện hữu ở vị lai, đây gọi là sự chấp thủ về hữu. Người đã trụ vững ở điều trái khuấy thứ ba thì chấp thủ quan điểm có sự thích thú ở luân hồi, đây gọi là sự chấp thủ về tà kiến. Người đã trụ vững ở điều trái khuấy thứ tư thì chấp thủ cái ngã này thuộc về ai, đây gọi là sự chấp thủ về ngã luận thuyết.

(Chúng sanh,) do chấp thủ về dục, bị ràng buộc với các dục, đây gọi là sự gắn bó với dục; do chấp thủ về hữu, bị ràng buộc với các hữu, đây gọi là sự gắn bó với hữu; do chấp thủ về tà kiến, bị ràng buộc với tà kiến, đây gọi là sự gắn bó với tà kiến; do chấp thủ về ngã luận thuyết, bị ràng buộc với vô minh, đây gọi là sự gắn bó với vô minh.

Người đã trụ vững ở sự gắn bó thứ nhất thì trói buộc thân bởi tham đắm, đây gọi là sự trói buộc thân bởi tham đắm. Người đã trụ vững ở sự gắn bó thứ nhì thì trói buộc thân bởi sân hận, đây gọi là sự trói buộc thân bởi sân hận. Người đã trụ vững ở sự gắn bó thứ ba thì trói buộc thân bởi bám víu, đây gọi là sự trói buộc thân bởi bám víu. Người đã trụ vững ở sự gắn bó thứ tư thì trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chi điều này là chân lý,’ đây gọi là sự trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chi điều này là chân lý.’

Đối với người ấy, các ô nhiễm bị trói buộc như vậy thì trào ra. Và từ đâu mà gọi là ‘chúng trào ra’? Từ sự tiềm ẩn hay từ sự xâm nhập? Ở đây, dục lậu do sự trói buộc thân bởi tham đắm, hữu lậu do sự trói buộc thân bởi sân hận, tà kiến lậu do sự trói buộc thân bởi bám víu, vô minh lậu do sự trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chi điều này là chân lý.’

Đối với người ấy, các lậu hoặc này khi đã đi đến sự lớn mạnh thì trở thành dòng lũ; như thế do sự lớn mạnh của lậu hoặc mà có sự lớn mạnh của dòng lũ. Ở đây, do dục lậu có dòng lũ của dục, do hữu lậu có dòng lũ của hữu, do tà kiến lậu có dòng lũ tà kiến, do vô minh lậu có dòng lũ vô minh.

Đối với người ấy, bốn dòng lũ này, – đã đi cùng với sự tiềm ẩn, đã đi sâu vào tập tính, – sau khi chạm vào trái tim rồi trụ vững; vì thế chúng được gọi là ‘các mũi tên.’ Ở đây, do dòng lũ của dục có mũi tên luyến ái, do dòng lũ của hữu có mũi tên sân hận, do dòng lũ tà kiến có mũi tên ngã mạn, do dòng lũ vô minh có mũi tên si mê.

Tassa imehi catūhi sallehi pariyādinnaṃ¹ viññāṇaṃ catusu dhammesu saṅṭhahati: rūpe vedanāya saññāya saṅkhāresu. Tattha rāgasallena nandūpasecanena viññāṇena rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti, dosasallena nandūpasecanena viññāṇena vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti, mānasallena nandūpasecanena viññāṇena saññūpagā viññāṇaṭṭhiti, mohasallena nandūpasecanena viññāṇena saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti.

Tassa imāhi catūhi viññāṇaṭṭhitihi upatthaddhaṃ viññāṇaṃ catūhi dhammehi agatiṃ gacchati: chandā dosā bhayā mohā. Tattha rāgena chandāgatiṃ gacchati, dosena dosāgatiṃ gacchati, bhayena bhayāgatiṃ gacchati, mohena mohāgatiṃ gacchati.² Iti kho tañca kammaṃ ime ca kilesā. Esa hetu saṃsārassa. Evaṃ sabbe kilesā catūhi vipallāsehi niddisitabbā.

Tattha imā catasso disā: kabaḷiṃkāro āhāro asubhe subhanti vipallāso kāmūpānaṃ kāmāyogo abhijjhākāyagantho kāmāsavo kāmogho rāgasallo rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti chandā agatigamananti paṭhamā disā.

Phasso āhāro dukkhe sukhanti vipallāso bhavūpādānaṃ bhavayogo byāpādakāyagantho bhavāsavo bhavogho dosasallo vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti dosā agatigamananti dutiyā disā.

Viññāṇāhāro anicce niccanti vipallāso diṭṭhūpādānaṃ diṭṭhiyogo parāmāsakāyagantho diṭṭhāsavo diṭṭhogho mānasallo saññūpagā viññāṇaṭṭhiti bhayā agatigamananti tatiyā disā.

Manosañcetanāhāro anattani attāti vipallāso attavādūpādānaṃ avijjāyogo idaṃsaccābhinivesakāyagantho avijjāsavo avijjogho mohasallo saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti mohā agatigamananti catutthi³ disā.

Tattha yo ca kabaḷiṃkāro āhāro yo ca asubhe subhanti vipallāso kāmūpādānaṃ kāmāyogo abhijjhākāyagantho kāmāsavo kāmogho rāgasallo rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti chandā agatigamananti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanaṃ nānaṃ. Ime rāgacaritassa puggalassa upakkilesā.

Tattha yo ca phasso āhāro yo ca dukkhe sukhanti vipallāso⁴ bhavūpādānaṃ bhavayogo byāpādakāyagantho bhavāsavo bhavogho dosasallo vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti dosā agatigamananti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanaṃ nānaṃ. Ime dosacaritassa puggalassa upakkilesā.

¹ pariyādinnaṃ - PTS.

² chandā agatiṃ ... dosā agatiṃ ... bhayā agatiṃ ... mohā agatiṃ gacchati - PTS.

³ catutthā - PTS.

⁴ dukkhesu khantivipallāso - PTS.

Đối với người ấy, thức, khi đã bị khống chế bởi bốn mũi tên này, thì trụ vững ở bốn pháp: ở sắc, ở thọ, ở tưởng, ở các hành. Ở đây, do thức có sự tiêm nhiễm của niềm vui thông qua mũi tên luyện ái mà có sự đến gần và trụ vững ở sắc của thức, do thức có sự tiêm nhiễm của niềm vui thông qua mũi tên sân hận mà có sự đến gần và trụ vững ở thọ của thức, do thức có sự tiêm nhiễm của niềm vui thông qua mũi tên ngã mạn mà có sự đến gần và trụ vững ở tưởng của thức, do thức có sự tiêm nhiễm của niềm vui thông qua mũi tên si mê mà có sự đến gần và trụ vững ở các hành của thức.

Đối với người ấy, thức bị kèm cứng bởi bốn sự trụ vững này của thức nên đi đến sự sai trái vì bốn pháp: vì mong muốn, vì sân hận, vì sợ hãi, vì si mê. Ở đây, người ấy đi đến sự sai trái vì mong muốn do luyện ái, đi đến sự sai trái vì sân hận do sân hận, đi đến sự sai trái vì sợ hãi do sợ hãi, đi đến sự sai trái vì si mê do si mê. Nghiệp ấy và các ô nhiễm này là như thế. Điều ấy là nhân của sự luân hồi. Tất cả các ô nhiễm nên được diễn giải theo các điều trái khuấy như vậy.

Ở đây, đây là bốn hướng: “Đoàn thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh, sự chấp thủ về dục, sự gắn bó với dục, sự trói buộc thân bởi tham đắm, dục lậu, dòng lũ của dục, mũi tên luyện ái, sự đến gần và trụ vững ở sắc của thức, việc đi đến sự sai trái vì mong muốn,” như thế là hướng thứ nhất.

“Xúc thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ, sự chấp thủ về hữu, sự gắn bó với hữu, sự trói buộc thân bởi sân hận, hữu lậu, dòng lũ của hữu, mũi tên sân hận, sự đến gần và trụ vững ở thọ của thức, việc đi đến sự sai trái vì sân hận,” như thế là hướng thứ nhì.

“Thức thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường, sự chấp thủ về tà kiến, sự gắn bó với tà kiến, sự trói buộc thân bởi bám víu, tà kiến lậu, dòng lũ tà kiến, mũi tên ngã mạn, sự đến gần và trụ vững ở tưởng của thức, việc đi đến sự sai trái vì sợ hãi,” như thế là hướng thứ ba.

“Tư niệm thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã, sự chấp thủ về ngã luận thuyết, sự gắn bó với vô minh, sự trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chỉ điều này là chân lý,’ vô minh lậu, dòng lũ vô minh, mũi tên si mê, sự đến gần và trụ vững ở các hành của thức, việc đi đến sự sai trái vì si mê,” như thế là hướng thứ tư.

Ở đây, “đoàn thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh, sự chấp thủ về dục, sự gắn bó với dục, sự trói buộc thân bởi tham đắm, dục lậu, dòng lũ của dục, mũi tên luyện ái, sự đến gần và trụ vững ở sắc của thức, việc đi đến sự sai trái vì mong muốn,” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là các cận phiền não của người có tánh luyện ái.

Ở đây, “xúc thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ, sự chấp thủ về hữu, sự gắn bó với hữu, sự trói buộc thân bởi sân hận, hữu lậu, dòng lũ của hữu, mũi tên sân hận, sự đến gần và trụ vững ở thọ của thức, việc đi đến sự sai trái vì sân hận,” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là các cận phiền não của người có tánh sân hận.

Tattha yo ca viññāṇāhāro yo ca anicce niccanti vipallāso diṭṭhūpādānaṃ diṭṭhayogo parāmāsakāyagantho diṭṭhāsavo diṭṭhogho mānasallo saññūpagā viññāṇaṭṭhiti bhayā agatigamananti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanaṃeva nānaṃ. Ime diṭṭhacaritassa mandassa upakkilesā.

Tattha yo ca manosañcetanāhāro yo ca anattani attāti vipallāso attavādūpādānaṃ avijjāyogo idaṃsaccābhinivesakāyagantho avijjāsavo avijjogho mohasallo saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti mohā agatigamananti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanaṃeva nānaṃ. Ime diṭṭhacaritassa udatthassa¹ upakkilesā.

Tattha yo ca kabaḷimkāro āhāro yo ca phasso āhāro, ime appaṇihitena vimokkhamukhena pariññaṃ gacchanti, viññāṇāhāro suññatāya, manosañcetanāhāro animittena.

Tattha yo ca asubhe subhanti vipallāso yo ca dukkhe sukhanti vipallāso, ime appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ abbhattaṃ² gacchanti, anicce niccanti vipallāso suññatāya, anattani attāti vipallāso animittena.

Tattha kāmūpādānaṃ ca bhavūpādānaṃ ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhūpādānaṃ suññatāya, attavādūpādānaṃ animittena.

Tattha kāmāyogo ca bhavāyogo ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhiyogo suññatāya, avijjāyogo animittena.

Tattha abhijjhākāyagantho ca byāpādakāyagantho ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, parāmāsakāyagantho suññatāya, idaṃsaccābhinivesakāyagantho animittena.

Tattha kāmāsavo ca bhavāsavo ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhāsavo suññatāya, avijjāsavo animittena.

Tattha kāmogho ca bhavogho ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhogho suññatāya, avijjogho animittena.

Tattha rāgasallo ca dosasallo ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, mānasallo suññatāya, mohasallo animittena.

Tattha rūpūpagā ca viññāṇaṭṭhiti vedanūpagā ca viññāṇaṭṭhiti appaṇihitena vimokkhamukhena pariññaṃ gacchanti, saññūpagā suññatāya, saṅkhārūpagā animittena.

Tattha chandā ca agatigamaṇaṃ dosā ca agatigamaṇaṃ appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, bhayā agatigamaṇaṃ suññatāya, mohā agatigamaṇaṃ animittena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti.

¹ udattassa - Ma, PTS.

² abbhattaṃ - PTS.

Ở đây, “thức thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường, sự chấp thủ về tà kiến, sự gắn bó với tà kiến, sự trói buộc thân bởi bám víu, tà kiến lậu, dòng lũ tà kiến, mũi tên ngã mạn, sự đến gần và trụ vững ở tướng của thức, việc đi đến sự sai trái vì sợ hãi,” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là các cận phiền não của người có tánh tà kiến, chậm lụt.

Ở đây, “tư niệm thực, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã, sự chấp thủ về ngã luận thuyết, sự gắn bó với vô minh, sự trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chỉ điều này là chân lý,’ vô minh lậu, dòng lũ vô minh, mũi tên si mê, sự đến gần và trụ vững ở các hành của thức, việc đi đến sự sai trái vì si mê,” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là các cận phiền não của người có tánh tà kiến, khôn khéo.

Ở đây, đoàn thực và xúc thực đi đến sự biết toàn diện bằng lối vào giải thoát vô nguyện, thức thực bằng không tánh, tư niệm thực bằng vô tướng.

Ở đây, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘tịnh’ ở bất tịnh và điều trái khuấy (nghĩ là) ‘lạc’ ở khổ đi đến sự dứt bỏ, sự biến mất bằng lối vào giải thoát vô nguyện, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘thường’ ở vô thường bằng không tánh, điều trái khuấy (nghĩ là) ‘ngã’ ở vô ngã bằng vô tướng.

Ở đây, sự chấp thủ về dục và sự chấp thủ về hữu đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, sự chấp thủ về tà kiến bằng không tánh, sự chấp thủ về ngã luận thuyết bằng vô tướng.

Ở đây, sự gắn bó với dục và sự gắn bó với hữu đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, sự gắn bó với tà kiến bằng không tánh, sự gắn bó với vô minh bằng vô tướng.

Ở đây, sự trói buộc thân bởi tham đắm và sự trói buộc thân bởi sân hận đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, sự trói buộc thân bởi bám víu bằng không tánh, sự trói buộc thân bởi chấp chặt ‘chỉ điều này là chân lý’ bằng vô tướng.

Ở đây, dục lậu và hữu lậu đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, tà kiến lậu bằng không tánh, vô minh lậu bằng vô tướng.

Ở đây, dòng lũ của dục và dòng lũ của hữu đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, dòng lũ tà kiến bằng không tánh, dòng lũ vô minh bằng vô tướng.

Ở đây, mũi tên luyến ái và mũi tên sân hận đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, mũi tên ngã mạn bằng không tánh, mũi tên si mê bằng vô tướng.

Ở đây, sự đến gần và trụ vững ở sắc của thức và sự đến gần và trụ vững ở thọ của thức đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, sự đến gần và trụ vững ở tướng của thức bằng không tánh, sự đến gần và trụ vững ở các hành của thức bằng vô tướng.

Ở đây, việc đi đến sự sai trái vì mong muốn và việc đi đến sự sai trái vì sân hận đi đến sự dứt bỏ bằng lối vào giải thoát vô nguyện, việc đi đến sự sai trái vì sợ hãi bằng không tánh, việc đi đến sự sai trái vì si mê bằng vô tướng.

Iti sabbe lokavaṭṭānūsārino dhammā nīyanti telokā tīhi vimokkhamukhehīti. Tatrīdaṃ nīyānaṃ catasso paṭipadā cattāro satipaṭṭhānā cattāri jhānāni cattāro vihārā cattāro sammappadhānā cattāro acchariyā abbhutā dhammā cattāri adhiṭṭhānāni catasso samādhībhāvanā cattāro sukhabhāgiyā dhammā catasso appamāṇā.

Paṭhamā paṭipadā paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ, dutiyā paṭipadā dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ, tatiyā paṭipadā tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ, catutthā paṭipadā catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ. Paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ catutthaṃ jhānaṃ. Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭhamo vihāro, dutiyaṃ jhānaṃ dutiyo vihāro, tatiyaṃ jhānaṃ tatiyo vihāro, catutthaṃ jhānaṃ catuttho vihāro. Paṭhamo vihāro paṭhamaṃ sammappadhānaṃ, dutiyo dutiyaṃ, tatiyo tatiyaṃ, catuttho vihāro catutthaṃ sammappadhānaṃ. Paṭhamaṃ sammappadhānaṃ paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, dutiyaṃ dutiyo, tatiyaṃ tatiyo, catutthaṃ sammappadhānaṃ catuttho acchariyo abbhuto dhammo. Paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo paṭhamaṃ adhiṭṭhānaṃ, dutiyo acchariyo abbhuto dhammo dutiyaṃ adhiṭṭhānaṃ, tatiyo acchariyo abbhuto dhammo tatiyaṃ adhiṭṭhānaṃ, catuttho acchariyo abbhuto dhammo catutthaṃ adhiṭṭhānaṃ. Paṭhamaṃ adhiṭṭhānaṃ paṭhamā samādhībhāvanā, dutiyaṃ adhiṭṭhānaṃ dutiyā samādhībhāvanā, tatiyaṃ adhiṭṭhānaṃ tatiyā samādhībhāvanā, catutthaṃ adhiṭṭhānaṃ catutthā samādhībhāvanā. Paṭhamā samādhībhāvanā paṭhamo sukhabhāgiyo dhammo, dutiyā samādhībhāvanā dutiyo sukhabhāgiyo dhammo, tatiyā samādhībhāvanā tatiyo sukhabhāgiyo dhammo, catutthā samādhībhāvanā catuttho sukhabhāgiyo dhammo. Paṭhamo sukhabhāgiyo dhammo paṭhamaṃ appamāṇaṃ, dutiyo sukhabhāgiyo dhammo dutiyaṃ appamāṇaṃ, tatiyo sukhabhāgiyo dhammo tatiyaṃ appamāṇaṃ, catuttho sukhabhāgiyo dhammo catutthaṃ appamāṇaṃ.

Paṭhamā paṭipadā bhāvitā bahulikatā paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, dutiyā paṭipadā bhāvitā bahulikatā dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, tatiyā paṭipadā bhāvitā bahulikatā tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, catutthā paṭipadā bhāvitā bahulikatā catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti. Paṭhamo satipaṭṭhāno bhāvito bahulikato paṭhamaṃ jhānaṃ paripūreti, dutiyo satipaṭṭhāno bhāvito bahulikato dutiyaṃ jhānaṃ paripūreti, tatiyo satipaṭṭhāno bhāvito bahulikato tatiyaṃ jhānaṃ paripūreti, catuttho satipaṭṭhāno bhāvito bahulikato catutthaṃ jhānaṃ paripūreti. Paṭhamaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulikataṃ paṭhamaṃ vihāraṃ paripūreti, dutiyaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulikataṃ dutiyaṃ vihāraṃ paripūreti, tatiyaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulikataṃ tatiyaṃ vihāraṃ paripūreti, catutthaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulikataṃ catutthaṃ vihāraṃ paripūreti. —

Như thế, “tất cả các pháp có xu hướng xuôi dòng thế gian dẫn dắt ra khỏi tam giới bằng ba lối vào giải thoát.” Ở đó, lối dẫn dắt ra là bốn lối thực hành, bốn sự thiết lập niệm, bốn thiền, bốn sự an trú, bốn chánh cần, bốn pháp kỳ diệu phi thường, bốn phát nguyện, bốn sự tu tập định, bốn pháp dự phần vào an lạc, bốn vô lượng.

Lối thực hành thứ nhất (và) sự thiết lập niệm thứ nhất, lối thực hành thứ nhì (và) sự thiết lập niệm thứ nhì, lối thực hành thứ ba (và) sự thiết lập niệm thứ ba, lối thực hành thứ tư (và) sự thiết lập niệm thứ tư. Sự thiết lập niệm thứ nhất (và) sơ thiền, sự thiết lập niệm thứ nhì (và) nhị thiền, sự thiết lập niệm thứ ba (và) tam thiền, sự thiết lập niệm thứ tư (và) tứ thiền. Sơ thiền (và) sự an trú thứ nhất, nhị thiền (và) sự an trú thứ nhì, tam thiền (và) sự an trú thứ ba, tứ thiền (và) sự an trú thứ tư. Sự an trú thứ nhất (và) chánh cần thứ nhất, (sự an trú) thứ nhì (và) (chánh cần) thứ nhì, (sự an trú) thứ ba (và) (chánh cần) thứ ba, sự an trú thứ tư (và) chánh cần thứ tư. Chánh cần thứ nhất (và) pháp kỳ diệu phi thường thứ nhất, (chánh cần) thứ nhì (và) (pháp kỳ diệu phi thường) thứ nhì, (chánh cần) thứ ba (và) (pháp kỳ diệu phi thường) thứ ba, chánh cần thứ tư (và) pháp kỳ diệu phi thường thứ tư. Pháp kỳ diệu phi thường thứ nhất (và) phát nguyện thứ nhất, pháp kỳ diệu phi thường thứ nhì (và) phát nguyện thứ nhì, pháp kỳ diệu phi thường thứ ba (và) phát nguyện thứ ba, pháp kỳ diệu phi thường thứ tư (và) phát nguyện thứ tư. Phát nguyện thứ nhất (và) sự tu tập định thứ nhất, phát nguyện thứ nhì (và) sự tu tập định thứ nhì, phát nguyện thứ ba (và) sự tu tập định thứ ba, phát nguyện thứ tư (và) sự tu tập định thứ tư. Sự tu tập định thứ nhất (và) pháp dự phần vào an lạc thứ nhất, sự tu tập định thứ nhì (và) pháp dự phần vào an lạc thứ nhì, sự tu tập định thứ ba (và) pháp dự phần vào an lạc thứ ba, sự tu tập định thứ tư (và) pháp dự phần vào an lạc thứ tư. Pháp dự phần vào an lạc thứ nhất (và) vô lượng thứ nhất, pháp dự phần vào an lạc thứ nhì (và) vô lượng thứ nhì, pháp dự phần vào an lạc thứ ba (và) vô lượng thứ ba, pháp dự phần vào an lạc thứ tư (và) vô lượng thứ tư.

Lối thực hành thứ nhất được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự thiết lập niệm thứ nhất; lối thực hành thứ nhì được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự thiết lập niệm thứ nhì; lối thực hành thứ ba được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự thiết lập niệm thứ ba; lối thực hành thứ tư được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự thiết lập niệm thứ tư. Sự thiết lập niệm thứ nhất được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sơ thiền; sự thiết lập niệm thứ nhì được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn nhị thiền; sự thiết lập niệm thứ ba được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn tam thiền; sự thiết lập niệm thứ tư được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn tứ thiền. Sơ thiền được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự an trú thứ nhất; nhị thiền được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự an trú thứ nhì; tam thiền được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự an trú thứ ba; tứ thiền được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự an trú thứ tư. —

—Paṭhamo vihāro bhāvito bahulīkato anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādaṃ paripūreti, dutiyo vihāro bhāvito bahulīkato uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ paripūreti, tatiyo vihāro bhāvito bahulīkato anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādaṃ paripūreti, catuttho vihāro bhāvito bahulīkato uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiṃ asammosaṃ bhiyyobhāvaṃ paripūreti. Paṭhamaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ mānappahānaṃ paripūreti, dutiyaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ ālayasamugghātaṃ paripūreti, tatiyaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ avijjāpahānaṃ paripūreti, catutthaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ bhavūpasamaṃ paripūreti. Mānappahānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ saccādhīṭṭhānaṃ paripūreti, ālayasamugghāto bhāvito bahulīkato cāgādhīṭṭhānaṃ paripūreti, avijjāpahānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ paññādhīṭṭhānaṃ paripūreti, bhavūpasamo bhāvito bahulīkato upasamādhīṭṭhānaṃ paripūreti. Saccādhīṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ chandasamādhiṃ paripūreti, cāgādhīṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ viriyasamādhiṃ paripūreti, paññādhīṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ cittasamādhiṃ paripūreti, upasamādhīṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ vīmaṃsāsamādhiṃ paripūreti. Chandasamādhi bhāvito bahulīkato indriyaṃvaraṃ paripūreti, viriyasamādhi bhāvito bahulīkato tapaṃ paripūreti, cittasamādhi bhāvito bahulīkato buddhiṃ paripūreti, vīmaṃsāsamādhi bhāvito bahulīkato sabbūpadhipaṭinissaggaṃ paripūreti. Indriyaṃvarō bhāvito bahulīkato mettaṃ paripūreti, tapo bhāvito bahulīkato karuṇaṃ paripūreti, buddhi bhāvitaṃ bahulīkatā muditaṃ paripūreti, sabbūpadhipaṭinissaggo bhāvito bahulīkato upekkhaṃ paripūreti.

Tattha imā catasso disā: paṭhamā paṭipadā paṭhamo satipaṭṭhāno paṭhamaṃ jhānaṃ paṭhamo vihāro paṭhamo sammappadhāno paṭhamo acchariyō abbhuto dhammo saccādhīṭṭhānaṃ chandasamādhi indriyaṃvarō mettā iti paṭhamā disā.

Dutiyaṃ paṭipadā dutiyo satipaṭṭhāno dutiyaṃ jhānaṃ dutiyo vihāro dutiyo sammappadhāno dutiyo acchariyō abbhuto dhammo cāgādhīṭṭhānaṃ¹ viriyasamādhi tapo karuṇā iti dutiyaṃ disā.

Tatiyaṃ paṭipadā tatiyo satipaṭṭhāno tatiyaṃ jhānaṃ tatiyo vihāro tatiyo sammappadhāno tatiyo acchariyō abbhuto dhammo paññādhīṭṭhānaṃ cittasamādhi buddhi muditā iti tatiyaṃ disā.

Catutthā paṭipadā catuttho satipaṭṭhāno catutthaṃ jhānaṃ catuttho vihāro catuttho sammappadhāno catuttho acchariyō abbhuto dhammo upasamādhīṭṭhānaṃ vīmaṃsāsamādhi sabbūpadhipaṭinissaggo upekkhā iti catutthā disā.

¹ bhāvādhīṭṭhānaṃ - Ma.

– Sự an trú thứ nhất được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự không sanh khởi các ác bất thiện pháp chưa được sanh khởi; sự an trú thứ nhì được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự dứt bỏ các ác bất thiện pháp đã được sanh khởi; sự an trú thứ ba được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự sanh khởi các thiện pháp chưa được sanh khởi; sự an trú thứ tư được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự duy trì, sự không lẫn lộn, sự gia tăng các thiện pháp đã được sanh khởi. Chánh cần thứ nhất được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn việc dứt bỏ ngã mạn; chánh cần thứ nhì được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn việc thủ tiêu chỗ tàng trữ; chánh cần thứ ba được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn việc dứt bỏ vô minh; chánh cần thứ tư được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự vắng lặng của hữu. Việc dứt bỏ ngã mạn được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn phát nguyện về chân thật; việc thủ tiêu chỗ tàng trữ¹ được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn phát nguyện về xả thí; việc dứt bỏ vô minh được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn phát nguyện về tuệ; sự vắng lặng của hữu được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn phát nguyện về an tịnh (Niết Bàn). Phát nguyện về chân thật được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự tu tập định do mong muốn; phát nguyện về xả thí được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự tu tập định do tinh tấn; phát nguyện về tuệ được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự tu tập định do tâm; phát nguyện về an tịnh (Niết Bàn) được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự tu tập định do thẩm xét. Định do mong muốn được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự thu thúc các quyền; định do tinh tấn được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự khắc khổ; định do tâm được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự giác ngộ; định do thẩm xét được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn sự xả bỏ tất cả các mầm tái sanh. Sự thu thúc các quyền được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn từ (tâm); sự khắc khổ được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn bi (tâm); sự giác ngộ được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn hỷ (tâm); sự xả bỏ tất cả các mầm tái sanh được tu tập, được thực hành nhiều, làm viên mãn xả (tâm).

Ở đây, đây là bốn hướng: “Lối thực hành thứ nhất, sự thiết lập niệm thứ nhất, sơ thiên, sự an trú thứ nhất, chánh cần thứ nhất, pháp kỳ diệu phi thường thứ nhất, phát nguyện về chân thật, định do mong muốn, sự thu thúc các quyền, từ (tâm),” như thế là hướng thứ nhất.

“Lối thực hành thứ nhì, sự thiết lập niệm thứ nhì, nhị thiên, sự an trú thứ nhì, chánh cần thứ nhì, pháp kỳ diệu phi thường thứ nhì, phát nguyện về xả thí, định do tinh tấn, sự khắc khổ, bi (tâm),” như thế là hướng thứ nhì.

“Lối thực hành thứ ba, sự thiết lập niệm thứ ba, tam thiên, sự an trú thứ ba, chánh cần thứ ba, pháp kỳ diệu phi thường thứ ba, phát nguyện về tuệ, định do tâm, sự giác ngộ, hỷ (tâm),” như thế là hướng thứ ba.

“Lối thực hành thứ tư, sự thiết lập niệm thứ tư, tứ thiên, sự an trú thứ tư, chánh cần thứ tư, pháp kỳ diệu phi thường thứ tư, phát nguyện về an tịnh (Niết Bàn), định do thẩm xét, sự xả bỏ tất cả các mầm tái sanh, xả (tâm),” như thế là hướng thứ tư.

¹ *Nettipakaraṇa-ṭīkā* giải thích: *ālaya* (chỗ tàng trữ) là *kāmālaya* và *ditṭhālaya*.

Tattha paṭhamā paṭipadā paṭhamo satipaṭṭhāno paṭhamam jhānaṃ paṭhamo vihāro paṭhamo sammappadhāno paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saccādhittānaṃ chandasamādhi indriyasamvaro mettā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanameva nānaṃ. Idaṃ rāgacaritassa puggalassa bhesajjaṃ.

Dutiyaṃ paṭipadā dutiyo satipaṭṭhāno dutiyam jhānaṃ dutiyo vihāro dutiyo sammappadhāno dutiyo acchariyo abbhuto dhammo cāgādhiṭṭhānaṃ viriyasamādhi tapo karuṇā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanameva nānaṃ. Idaṃ dosacaritassa puggalassa bhesajjaṃ.

Tatiyaṃ paṭipadā tatiyo satipaṭṭhāno tatiyam jhānaṃ tatiyo vihāro tatiyo sammappadhāno tatiyo acchariyo abbhuto dhammo paññādhiṭṭhānaṃ cittasamādhi buddhi muditā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanameva nānaṃ. Idaṃ diṭṭhacaritassa mandassa puggalassa bhesajjaṃ.

Catutthā paṭipadā catuttho satipaṭṭhāno catuttham jhānaṃ catuttho vihāro catuttho sammappadhāno catuttho acchariyo abbhuto dhammo upasamādhiṭṭhānaṃ vīmaṃsāsamādhi sabbūpadhipaṭinissaggo upekkho iti¹ imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanameva nānaṃ. Idaṃ diṭṭhacaritassa udattassa² bhesajjaṃ.

Tattha dukkhā ca paṭipadā dandhābhiññā dukkhā ca paṭipadā khippābhiññā appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, sukhā paṭipadā dandhābhiññā suññatavimokkhamukhaṃ,³ sukhā paṭipadā khippābhiññā animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha kāye kāyānupassitā satipaṭṭhānaṃ ca vedanāsu vedanānupassitā satipaṭṭhānaṃ ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, citte cittānupassitā suññatavimokkhamukhaṃ, dhammesu dhammānupassitā animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha paṭhamam ca jhānaṃ dutiyam ca jhānaṃ appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, tatiyam jhānaṃ suññatā,⁴ catuttham jhānaṃ animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha paṭhamo ca vihāro dutiyo ca vihāro appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, tatiyo vihāro suññatā,⁴ catuttho vihāro animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha paṭhamam ca sammappadhānaṃ dutiyam ca sammappadhānaṃ appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, tatiyam sammappadhānaṃ suññatā,⁴ catuttham sammappadhānaṃ animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha mānapahānaṃ ca ālayasamugghāto ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, avijjāpahānaṃ suññatā,⁴ bhavūpasamo animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha saccādhittānaṃ ca cāgādhiṭṭhānaṃ ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, paññādhiṭṭhānaṃ suññatā,⁴ upasamādhiṭṭhānaṃ animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

¹ upekkhā iti - Ma, PTS.

² udattassa - Ma, PTS.

³ suññataṃ vimokkhamukhaṃ - Ma.

⁴ suññataṃ vimokkhamukhaṃ -Ma, evamuparipi.

Ở đây, “lối thực hành thứ nhất, sự thiết lập niệm thứ nhất, sơ thiền, sự an trú thứ nhất, chánh cần thứ nhất, pháp kỳ diệu phi thường thứ nhất, phát nguyện về chân thật, định do mong muốn, sự thu thúc các quyền, từ (tâm),” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là phương thuốc cho người có tánh tham ái.

“Lối thực hành thứ nhì, sự thiết lập niệm thứ nhì, nhị thiền, sự an trú thứ nhì, chánh cần thứ nhì, pháp kỳ diệu phi thường thứ nhì, phát nguyện về xả thí, định do tinh tấn, sự khắc khổ, bi (tâm),” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là phương thuốc cho người có tánh sân hận.

“Lối thực hành thứ ba, sự thiết lập niệm thứ ba, tam thiền, sự an trú thứ ba, chánh cần thứ ba, pháp kỳ diệu phi thường thứ ba, phát nguyện về tuệ, định do tâm, sự giác ngộ, hỷ (tâm),” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là phương thuốc cho người có tánh tà kiến, chậm lụt.

“Lối thực hành thứ tư, sự thiết lập niệm thứ tư, tứ thiền, sự an trú thứ tư, chánh cần thứ tư, pháp kỳ diệu phi thường thứ tư, phát nguyện về an tịnh (Niết Bàn), định do thẩm xét, sự xả bỏ tất cả các mầm tái sanh, xả (tâm),” như thế mười Kinh này có cùng một ý nghĩa nhưng văn tự thì khác nhau. Đây là phương thuốc cho người có tánh tà kiến, khôn khéo.

Ở đây, lối thực hành khó khăn với thẳng trí chậm chạp và lối thực hành khó khăn với thẳng trí mau chóng là lối vào giải thoát vô nguyện, lối thực hành thoải mái với thẳng trí chậm chạp là lối vào giải thoát không tánh, lối thực hành thoải mái với thẳng trí mau chóng là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, sự thiết lập niệm với trạng thái quan sát thân trên thân và sự thiết lập niệm với trạng thái quan sát thọ trên các thọ là lối vào giải thoát vô nguyện, với trạng thái quan sát tâm trên tâm là lối vào giải thoát không tánh, với trạng thái quan sát pháp trên các pháp là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, sơ thiền và nhị thiền là lối vào giải thoát vô nguyện, tam thiền là (lối vào giải thoát) không tánh, tứ thiền là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, sự an trú thứ nhất và sự an trú thứ nhì là lối vào giải thoát vô nguyện, sự an trú thứ ba là (lối vào giải thoát) không tánh, sự an trú thứ tư là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, chánh cần thứ nhất và chánh cần thứ nhì là lối vào giải thoát vô nguyện, chánh cần thứ ba là (lối vào giải thoát) không tánh, chánh cần thứ tư là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, sự dứt bỏ ngã mạn và sự thủ tiêu chỗ tàng trữ là lối vào giải thoát vô nguyện, sự dứt bỏ vô minh là (lối vào giải thoát) không tánh, sự vắng lặng của hữu là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, phát nguyện về chân thật và phát nguyện về xả thí là lối vào giải thoát vô nguyện, phát nguyện về tuệ là (lối vào giải thoát) không tánh, phát nguyện về an tịnh (Niết Bàn) là lối vào giải thoát vô tướng.

Tattha chandasamādhi¹ viriyasamādhi ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, cittasamādhi suññatā, vīmaṃsāsamādhi animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha indriyaṃsaṃvaro ca² tapo ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, buddhi suññatā, sabbūpadhipaṭinissaggo animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha mettā ca karuṇā ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, muditā suññatā, upekkhā animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tesaṃ vikkīlitaṃ; Cattāro āhārā, tesaṃ paṭipakkho catasso paṭipadā. Cattāro vipallāsā, tesaṃ paṭipakkho cattāro satipaṭṭhānā. Cattāri upādānāni, tesaṃ paṭipakkho cattāri jhānāni. Cattāro yogā, tesaṃ paṭipakkho cattāro vihārā. Cattāro ganthā,³ tesaṃ paṭipakkho cattāro sammappadhānā. Cattāro āsavā, tesaṃ paṭipakkho cattāro acchariyā abbhutā dhammā. Cattāro oghā, tesaṃ paṭipakkho cattāri adhiṭṭhānāni. Cattāro sallā, tesaṃ paṭipakkho catasso samādhībhāvanā. Catasso viññāṇaṭṭhitiyo, tāsāṃ paṭipakkho cattāro sukhabhāgiyā dhammā. Cattāri agatigamanāni, tesaṃ paṭipakkho catasso appamāṇā.

Sīhā: buddhā paccekabuddhā sāvakā ca hatarāgadosamohā. Tesaṃ vikkīlitaṃ bhāvanā sacchikiriyā byantikiriyā ca. Vikkīlitaṃ indriyādhiṭṭhānaṃ, vikkīlitaṃ vipariyāsānadhiṭṭhānaṃ ca. Indriyāni saddhammagocaro, vipariyāsā kilesagocaro. Ayaṃ vuccati sīhavikkīlitaṃ ca nayassa disālocanassa ca nayassa bhūmīti. Tenāha: “Yo neti vipallāsehi kilese”⁴ “veyyākaraṇesu hi ye kusalākusalā”⁵ ti ca.

Tattha ye dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca nīyanti⁵ ime dve puggalā, ye sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca nīyanti ime dve puggalā. Tesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkilesa: cattāro āhārā cattāro vipallāsā cattāri upādānāni cattāro yogā cattāro ganthā cattāro āsavā cattāro oghā cattāro sallā catasso viññāṇaṭṭhitiyo cattāri agatigamanāni. Tesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ idaṃ vodānaṃ: catasso paṭipadā cattāro satipaṭṭhānā cattāri jhānāni cattāro vihārā cattāro sammappadhānā cattāro acchariyā abbhutā dhammā cattāri adhiṭṭhānāni catasso samādhībhāvanā cattāro sukhabhāgiyā dhammā catasso appamāṇā iti.

Tattha ye dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca nīyanti ime dve puggalā ye sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca nīyanti ime dve puggalā. Tattha yo sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya ca nīyati ayaṃ ugghaṭitaññū, yo sādharmaṇāya ayaṃ vipañcitaññū, yo dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya nīyati ayaṃ neyyo.

¹ chandasamādhi ca - Ma, PTS.

² indriyaṃsaṃvaro ca - PTS.

³ gandhā - PTS.

⁴ saṃkilesaṃ - Ma.

⁵ niyyanti - Ma, PTS.

Ở đây, định do mong muốn và định do tinh tấn là lối vào giải thoát vô nguyện, định do tâm là (lối vào giải thoát) không tánh, định do thẩm xét là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, sự thu thúc các quyền và sự khắc khổ là lối vào giải thoát vô nguyện, sự giác ngộ là (lối vào giải thoát) không tánh, sự xả bỏ tất cả các mầm tái sanh là lối vào giải thoát vô tướng.

Ở đây, từ (tâm) và bi (tâm) là lối vào giải thoát vô nguyện, hỷ (tâm) là (lối vào giải thoát) không tánh, xả (tâm) là lối vào giải thoát vô tướng.

Sự tiêu khiển của các vị ấy: Bốn yếu tố nuôi dưỡng, đối nghịch của chúng là bốn lối thực hành. Bốn điều trái khuấy, đối nghịch của chúng là bốn sự thiết lập niệm. Bốn sự chấp thủ, đối nghịch của chúng là bốn thiên. Bốn sự gắn bó, đối nghịch của chúng là bốn sự an trú. Bốn sự trói buộc, đối nghịch của chúng là bốn chánh cần. Bốn lậu hoặc, đối nghịch của chúng là bốn pháp kỳ diệu phi thường. Bốn dòng lũ, đối nghịch của chúng là bốn phát nguyện. Bốn mũi tên, đối nghịch của chúng là bốn sự tu tập định. Bốn sự trụ vững của thức, đối nghịch của chúng là bốn pháp dự phần vào an lạc. Bốn việc đi đến sự sai trái, đối nghịch của chúng là bốn vô lượng.

Các sư tử: là chư Phật, chư Phật Độc Giác, và chư Thánh Văn có tham sân si đã được diệt trừ. Sự tiêu khiển của các vị ấy là sự tu tập, sự chứng ngộ, và sự làm chấm dứt. Sự tiêu khiển là sự phát nguyện các quyền, sự tiêu khiển là sự không phát nguyện những điều trái nghịch. Các quyền là hành xứ của chánh pháp, những điều trái nghịch là hành xứ của các ô nhiễm. Điều này được gọi là phạm vi của phương pháp tiêu khiển của các sư tử và của phương pháp định hướng. Vì thế, Ngài đã nói rằng: “*Người nào dẫn dắt các ô nhiễm do những điều trái khuấy ...*” và “*Bởi vì ở những phần giải thích, các pháp thiện và bất thiện ...*”

Ở đây, những người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn với thẳng trí chậm chạp và với thẳng trí mau chóng, đây là hai hạng người; những người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành thoải mái với thẳng trí chậm chạp và với thẳng trí mau chóng, đây là hai hạng người. Đối với bốn hạng người ấy, đây là phiền não: “Bốn yếu tố nuôi dưỡng, bốn điều trái khuấy, bốn sự chấp thủ, bốn sự gắn bó, bốn sự trói buộc, bốn lậu hoặc, bốn dòng lũ, bốn mũi tên, bốn sự trụ vững của thức, bốn việc đi đến sự sai trái.” Đối với bốn hạng người ấy, đây là sự thanh lọc: “Bốn lối thực hành, bốn sự thiết lập niệm, bốn thiên, bốn sự an trú, bốn chánh cần, bốn pháp kỳ diệu phi thường, bốn phát nguyện, bốn sự tu tập định, bốn pháp dự phần vào an lạc, bốn vô lượng.”

Ở đây, những người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn với thẳng trí chậm chạp và với thẳng trí mau chóng, đây là hai hạng người; những người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành thoải mái với thẳng trí chậm chạp và với thẳng trí mau chóng, đây là hai hạng người. Ở đây, người đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành thoải mái với thẳng trí mau chóng, đây là người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn; người nào ở vào trường hợp phổ biến (đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn với thẳng trí mau chóng và lối thực hành thoải mái với thẳng trí chậm chạp), đây là người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ; người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn với thẳng trí chậm chạp, đây là người cần-được-dẫn-dắt.

Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa samathaṃ upadisati, neyyassa vipassanaṃ, samathavipassanaṃ vipaṅcitaññussa. Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa mudukaṃ dhammadesanaṃ upadisati; tikkhaṃ neyyassa, mudutikkhaṃ vipaṅcitaññussa puggalassa.¹ Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa saṅkhittena dhammaṃ desayati, saṅkhittavitthārena vipaṅcitaññussa, vitthārena neyyassa. Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa nissaraṇaṃ upadisati, vipaṅcitaññussa ādīnaṃ ca nissaraṇaṃ ca upadisati, neyyassa assādañca ādīnaṃ ca nissaraṇaṃ ca upadisati. Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa adhipaññā-sikkhaṃ paññāpayati, adhicittaṃ vipaṅcitaññussa, adhisīlaṃ neyyassa.

Tattha ye dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca nīyanti ime dve puggalā; ye sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca nīyanti ime dve puggalā. Iti kho cattāri hutvā tīṇi bhavanti. Ugghaṭitaññū vipaṅcitaññū neyyoti.

Tesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkilesa: Tīṇi akusalamūlāni: lobho akusalamūlaṃ doso akusalamūlaṃ moho akusalamūlaṃ, tīṇi duccharitāni kāyaduccharitaṃ vacīduccharitaṃ manoduccharitaṃ, tayo akusalavitakkā: kāmavitakko byāpādavitaṅkko vihiṃsāvitaṅkko, tisso akusalasaññā: kāmasaññā byāpādasaññā vihiṃsāsaññā, tisso viparītasaññā: niccasaññā sukhasaññā attasaññā, tisso vedanā: sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā, tisso dukkhatā: dukkhadukkhatā saṅkhāradukkhatā vipariṇāmadukkhatā, tayo aggī: rāgaggi dosaggi mohaggi, tayo sallā: rāgasallo dosasallo mohasallo, tisso jaṭā: rāgajaṭā dosajaṭā mohajaṭā, tisso akulalūpaparikkhā: akusalaṃ kāyakammaṃ akusalaṃ vacīkammaṃ akusalaṃ manokammaṃ, tisso vipattiyo: sīlavipatti diṭṭhivipatti ācāravipattitī.²

Tesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ idaṃ vodānaṃ: tīṇi kusalamūlāni: alobho kusalamūlaṃ adoso kusalamūlaṃ amoho kusalamūlaṃ, tīṇi sucharitāni: kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ, tayo kusalavitakkā: nekkhammavitakko abyāpādavitaṅkko avihīmsāvitaṅkko, tayo samādhī: savitaṅkko savicāro samādhī avitaṅkko vicāramatto samādhī avitaṅkko avicāro samādhī, tisso kusalasaññā: nekkhammasaññā abyāpādasaññā avihīmsāsaññā, tisso aviparītasaññā: aniccasaññā dukkhasaññā anattasaññā, tisso kusalūpaparikkhā: kusalaṃ kāyakammaṃ kusalaṃ vacīkammaṃ kusalaṃ manokammaṃ, tīṇi soceyyāni: kāyasoceyyaṃ vacīsoceyyaṃ manosoceyyaṃ, tisso sampattiyo: sīlasampatti samādhisampatti paññāsampatti, tisso sikkhā: adhisīlasikkhā adhicitasikkhā adhipaññāsikkhā, tayo khandhā: sīlakkhandho samādhikkhandho paññākkhandho, tīṇi vimokkhamukhāni: suññataṃ animittaṃ appaṇihitanti. Iti kho cattāri hutvā tīṇi bhavanti, tīṇi hutvā dve bhavanti: taṇhācarito ca diṭṭhīcarito ca.

¹ vipaṅcitaññussa - Ma, PTS.

² ācāravipatti - PTS.

Ở đây, đức Thế Tôn trình bày về chỉ tịnh cho người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, về minh sát cho người cần-được-dẫn-dắt, về chỉ tịnh và minh sát cho người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ. Ở đây, đức thế Tôn trình bày sự chỉ bảo về Pháp mềm mỏng cho người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, sắc bén cho người cần-được-dẫn-dắt, mềm mỏng và sắc bén cho người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ. Ở đây, đức Thế Tôn chỉ bảo pháp một cách tóm tắt cho người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, một cách tóm tắt và chi tiết cho người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ, một cách chi tiết cho người cần-được-dẫn-dắt. Ở đây, đức Thế Tôn trình bày về sự thoát ra cho người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, trình bày về sự bất lợi và sự thoát ra cho người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ, trình bày về sự hứng thú, sự bất lợi, và sự thoát ra cho người cần-được-dẫn-dắt. Ở đây, đức Thế Tôn trình bày sự học tập về thắng tuệ cho người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, về thắng tâm cho người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ, về thắng giới cho người cần-được-dẫn-dắt.

Ở đây, những người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành khó khăn với thắng trí chậm chạp và với thắng trí mau chóng, đây là hai hạng người; những người nào đi ra khỏi nhờ vào lối thực hành thoải mái với thắng trí chậm chạp và với thắng trí mau chóng, đây là hai hạng người. Như thế, quả thật đã là bốn rồi trở thành ba (hạng người): “Người hiểu-khi-được-nói-ngắn-gọn, người hiểu-khi-được-nói-đầy-đủ, người cần-được-dẫn-dắt.”

Đối với ba hạng người ấy, đây là phiền não: “Ba gốc rễ của bất thiện: tham là gốc rễ của bất thiện, sân là gốc rễ của bất thiện, si là gốc rễ của bất thiện; ba uế hạnh: uế hạnh về thân, uế hạnh về khẩu, uế hạnh về ý; ba suy tư bất thiện: suy tư về dục, suy tư về sân hận, suy tư về hãm hại; ba tướng bất thiện: dục tướng, sân tướng, hại tướng; ba tướng bị sai lệch: thường tướng, lạc tướng, ngã tướng; ba thọ: thọ lạc, thọ khổ, thọ không khổ không lạc; ba trạng thái khổ: trạng thái khổ do (thọ) khổ, trạng thái khổ do pháp tạo tác, trạng thái khổ do sự biến đổi; ba ngọn lửa: lửa luyến ái, lửa sân hận, lửa si mê; ba mũi tên: mũi tên luyến ái, mũi tên sân hận, mũi tên si mê; ba cục rối: cục rối luyến ái, cục rối sân hận, cục rối si mê; ba sự khảo sát về bất thiện: thân nghiệp bất thiện, khẩu nghiệp bất thiện, ý nghiệp bất thiện; ba sự hư hỏng: hư hỏng về giới, hư hỏng về quan điểm, hư hỏng về hạnh kiểm.”

Đối với ba hạng người ấy, đây là sự thanh lọc: “Ba gốc rễ của thiện: vô tham là gốc rễ của thiện, vô sân là gốc rễ của thiện, vô si là gốc rễ của thiện; ba thiện hạnh: thiện hạnh về thân, thiện hạnh về khẩu, thiện hạnh về ý; ba suy tư thiện: suy tư về xuất ly, suy tư về vô sân, suy tư về vô hại; ba định: định có tâm có tứ, định không tâm có tứ, định không tâm không tứ; ba tướng thiện: tướng về xuất ly, tướng về vô sân, tướng về vô hại; ba tướng không bị sai lệch: tướng về vô thường, tướng về khổ não, tướng về vô ngã; ba sự khảo sát thiện: thân nghiệp thiện, khẩu nghiệp thiện, ý nghiệp thiện; ba sự trong sạch: trong sạch về thân, trong sạch về khẩu, trong sạch về ý; ba sự thành tựu: thành tựu về giới, thành tựu về định, thành tựu về tuệ; ba sự học tập: học tập về thắng giới, học tập về thắng tâm, học tập về thắng tuệ; ba uẩn: giới uẩn, định uẩn, tuệ uẩn; ba lối vào giải thoát: không tánh, vô tướng, vô nguyện.” Như thế, quả thật đã là bốn rồi trở thành ba; đã là ba rồi trở thành hai (hạng người): người có tánh tham ái và người có tánh tà kiến.

Tesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkilesa: taṇhā ca avijjā ca ahirikaṇca anottappaṇca asati ca asampajaññaṃ ca ayonisomanasikāro ca kosajjaṇca dovacassaṇca ahaṃkāro ca mamaṃkāro ca assaddhā¹ ca pamādo ca asaddhammasavaṇaṇca asaṃvaro ca abhijjhā ca vyāpādo ca nīvaraṇaṇca saṃyojanaṇca kodho ca upanāho ca makkho ca palāso ca issā ca maccheraṇca² māyā ca sāṭheyyaṇca sassataditṭhi ca ucchedaditṭhi cāti.

Tesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ idaṃ vodānaṃ: samatho ca vipassanā ca hiri ca ottappaṇca sati ca sampajaññaṇca yonisomanasikāro ca viriyārambho ca sovacassaṇca dhammeññaṇca³ khayeññaṇca anuppādeññaṇca saddhā ca appamādo ca saddhammasavaṇaṇca saṃvaro ca anabhijjhā ca abyāpādo ca rāgavirāgā ca cetovimutti avijjāvirāgā ca paññāvimutti abhisamayo ca appicchatā ca santuṭṭhi ca akkodho ca anupanāho ca amakkho ca apalāso ca issāpahānaṇca macchariyapahānaṇca vijjā ca vimutti ca saṅkhatārammaṇo ca vimokkho asaṅkhatārammaṇo ca vimokkho saupādisesā ca nibbānadhātu anupādisesā ca nibbānadhātūti. Ayaṃ vuccati tipukkhalassa ca nayassa aṅkusassa ca nayassa bhūmīti. Tenāha: “Yo akusale samūlehi neti”⁴ti, “olokayitvā⁴ disalocanenā”⁵ti ca.

Niyuttaṃ nayasamuṭṭhānaṃ.

3. 4. Sāsanapaṭṭhānaṃ

Tattha aṭṭhārasa mūlapadā kuhiṃ datṭhabbā? Sāsanapaṭṭhāne. Tattha katamaṃ sāsanapaṭṭhānaṃ? Saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ, nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ, asekhabhāgiyaṃ suttaṃ, saṃkilesabhāgiyaṇca vāsanābhāgiyaṇca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyaṇca nibbedhabhāgiyaṇca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyaṇca asekhabhāgiyaṇca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyaṇca nibbedhabhāgiyaṇca asekhabhāgiyaṇca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyaṇca vāsanābhāgiyaṇca nibbedhabhāgiyaṇca suttaṃ, vāsanābhāgiyaṇca nibbedhabhāgiyaṇca suttaṃ, taṇhāsaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, ditṭhisāṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, duccharitasāṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, taṇhāvodānabhāgiyaṃ suttaṃ, ditṭhivodānabhāgiyaṃ suttaṃ, duccharitavodānabhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha saṃkilesa tividho: taṇhāsaṃkilesa ditṭhisāṃkilesa duccharitasāṃkilesa. Tattha taṇhāsaṃkilesa samathena visujjhati. So samatho samādhikkhandho. Ditṭhisāṃkilesa vipassanāya visujjhati. Sā vipassanā paññākkhandho. Duccharitasāṃkilesa sucaritena visujjhati. Taṃ sucariṭaṃ sīlakkhandho. Tassa sīle patiṭṭhitassa yadi āsatti uppajjati bhavesu, evaṃ sāyaṃ samathavipassanā bhāvanāmayāṃ puññakiriyavattu bhavati. Tatrappattiyā⁵ saṃvattati.

¹ asaddhā - PTS.

² macchariyaṇca - PTS.

³ anvaye ñāṇaṇca – Ma;

anvaye-ñāṇaṇca - PTS.

⁴ oloketvā - Ma, PTS.

⁵ tatrappattiyā - Ma, PTS.

Đối với hai hạng người ấy, đây là phiền não: “Tham ái và vô minh, không hổ thẹn (tội lỗi) và không ghê sợ (tội lỗi), thất niệm và không nhận biết rõ, không tác ý đúng đường lối, biếng nhác và khó dạy, việc tạo thành ‘tôi’ và việc tạo thành ‘của tôi,’ không có đức tin và xao lãng, không lắng nghe chánh pháp và không thu thúc, tham đắm và sân hận, pháp che lấp và sự ràng buộc, giận dữ và thù hằn, gièm pha và ác ý, ganh tỵ và bòn xén, xảo trá và lừa gạt, thường kiến và đoạn kiến.”

Đối với hai hạng người ấy, đây là sự thanh lọc: “Chi tịnh và minh sát, hổ thẹn (tội lỗi) và ghê sợ (tội lỗi), niệm và nhận biết rõ, tác ý đúng đường lối, sự ra sức tinh tấn và dễ dạy, trí về pháp và trí về lỗi lầm, trí về sự diệt trừ và trí về sự không còn tái sanh, có đức tin và không xao lãng, lắng nghe chánh pháp và thu thúc, không tham đắm và không sân hận, sự giải thoát của tâm do xa lìa luyến ái và sự giải thoát của tuệ do xa lìa vô minh, sự chứng ngộ, trạng thái không ước muốn và sự hài lòng (biết đủ), không giận dữ và không thù hằn, không gièm pha và không ác ý, sự dứt bỏ ganh tỵ và sự dứt bỏ bòn xén, minh và giải thoát, giải thoát với đối tượng hữu vi và giải thoát với đối tượng vô vi (Niết Bàn), Niết Bàn giới còn dư sót và Niết Bàn giới không còn dư sót.” Điều này được gọi là phạm vi của phương pháp chia ba và của phương pháp móc câu. Vì thế, Ngài đã nói rằng: “*Người nào dẫn dắt các bất thiện với các gốc rễ của chúng ...*” và “*Sau khi nhìn thấy bằng việc xem hướng ...*”

Nguồn Phát Khởi Phương Pháp được kết thúc.

3. 4. Sự Hình Thành Giáo Pháp

Ở đây, 18 thuật ngữ căn bản có thể được thấy ở đâu? Ở sự hình thành giáo pháp. Ở đây, cái nào là sự hình thành giáo pháp? Kinh liên quan đến phiền não, kinh liên quan đến huân tập, kinh liên quan đến thấu triệt, kinh liên quan đến bậc Vô Học, kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến huân tập, kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến thấu triệt, kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến bậc Vô Học, kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến thấu triệt, và liên quan đến bậc Vô Học, kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến huân tập, và liên quan đến thấu triệt, kinh liên quan đến huân tập và liên quan đến thấu triệt, kinh liên quan đến phiền não tham ái, kinh liên quan đến phiền não tà kiến, kinh liên quan đến phiền não uế hạnh, kinh liên quan đến thanh lọc tham ái, kinh liên quan đến thanh lọc tà kiến, kinh liên quan đến thanh lọc uế hạnh.

Ở đây, phiền não có ba loại: phiền não tham ái, phiền não tà kiến, phiền não uế hạnh. Ở đây, phiền não tham ái được thanh tịnh nhờ vào chi tịnh; chi tịnh ấy là định uẩn. Phiền não tà kiến được thanh tịnh nhờ vào minh sát; minh sát ấy là tuệ uẩn. Phiền não uế hạnh được thanh tịnh nhờ vào thiện hạnh; thiện hạnh ấy là giới uẩn. Đối với vị đã được thiết lập ở giới, nếu có sự dính mắc ở các hữu sanh khởi (đến vị ấy), như vậy thì chi tịnh và minh sát của vị ấy là việc làm phước thiện được tạo ra do tu tập; nó vận hành đưa đến sự tái sanh ở cảnh giới này khác.

Imāni cattāri suttāni sādharmaṇāni katāni aṭṭha bhavanti. Tāni yeva aṭṭha suttāni sādharmaṇāni katāni soḷasa bhavanti. Imehi soḷasehi suttehi bhinnehi navavidhaṃ suttaṃ bhinnaṃ bhavati. Gāthāya gāthā anumunitabbā. Veyyākaraṇena veyyākaraṇaṃ anumunitabbaṃ. Suttana suttaṃ anumunitabbaṃ.

3. 4. 1.

(1) Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ?

1. “Kāmandhā jālasañchannā taṇhāchadanachādītā,
pamattabandhanā¹ baddhā macchāva kumināmukhe,
jarāmarāṇamanventi vaccho khīrapakova mātaran ”ti. (Pe. 24; Ud. 76)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Cattārimāni bhikkhave agatigamānāni. Katamāni cattāri? Chandā agatiṃ gacchati, dosā agatiṃ gacchati, bhayā agatiṃ gacchati, mohā agatiṃ gacchati.² Imāni kho bhikkhave cattāri agatigamanāni. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato, athāparaṃ etadavoca satthā:

2. Chandā dosā bhayā mohā yo dhammaṃ ativattati,
nihiyati tassa yaso kālapakkheva candimā ”ti. (ss. Pe. 48, 64; A. ii, 18)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
3. “Manopubbaṅgamā dhammā manoseṭṭhā manomayā,
manasā ce paduṭṭhena bhāsati vā karoti vā,
tato naṃ dukkhamanveti cakkamca vahato padan ”ti. (Dh. ck.1)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
4. “Middhī yadā hoti mahagghaso ca niddāyitā saṃparivattasāyī,
mahāvarāhova nivāpapuṭṭho punappunaṃ gabbhamupeti mando ”ti.
(Thag. ck.17; Dh. ck.325)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
5. “Ayasāva malaṃ samuṭṭhitam taduṭṭhāya³ tameva khādati,
evaṃ atidhonacāriṇaṃ sāni⁴ kammāni nayanti duggatin ”ti.
(Pe. 8, 49; Dh. ck.240)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ pamattabandhunā - PTS.

² chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ ... bhayāgatiṃ ... mohāgatiṃ gacchati - Ma.

³ tatutuṭṭhāya - Ma, PTS.

⁴ tāni - Sīmu.

Bốn kinh này đã được kết hợp chung lại trở thành tám. Chính tám kinh ấy đã được kết hợp chung lại trở thành mười sáu. Với mười sáu kinh đã được chia chẻ này trở thành chín thể loại Kinh đã được chia chẻ. Thể loại *gāthā* nên được cân nhắc theo thể loại *gāthā*. Thể loại *veyyākaraṇa* nên được cân nhắc theo thể loại *veyyākaraṇa*. Thể loại *sutta* nên được cân nhắc theo thể loại *sutta*.

3. 4. 1.

(1) Ở đây, kinh nào là kinh liên quan đến phiền não?

1. “*Bị mù quáng bởi dục vọng, bị bao trùm bởi tấm lưới, bị che đậy bởi tấm chòang tham ái, bị trói buộc bởi sự trói buộc của xao lãng, tựa như những con cá ở nơi cửa miệng của tấm lưới, chúng đi theo sau già và chết, tựa như con bê bú sữa đi theo sau bò mẹ.*”¹

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

“*Này các tỳ khuru, đây là bốn việc đi đến sự sai trái. Bốn việc nào? Người đi đến sự sai trái vì mong muốn, đi đến sự sai trái vì sân hận, đi đến sự sai trái vì sợ hãi, đi đến sự sai trái vì si mê. Thật vậy, này các tỳ khuru, đây là bốn việc đi đến sự sai trái. Đức Thế Tôn đã nói điều này. Sau khi nói điều này, đấng Thiện Thệ, bậc Đạo Sư còn nói thêm điều này nữa:*

2. *Vì mong muốn, vì sân hận, vì sợ hãi, vì si mê, vị nào vượt quá Giáo Pháp, danh tiếng của vị ấy bị hủy hoại, ví như mặt trăng vào lúc hạ huyền.*”²

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

3. “*Các pháp (sở hữu tâm) có tâm là sự dẫn đầu, có tâm là chủ đạo, được tạo ra bởi tâm. Nếu (người nào) nói hay làm với tâm xấu xa, do điều ấy khổ đau đi theo người ấy ví như bánh xe (đi theo) bước chân của con vật đang kéo xe.*”³

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

4. “*Lúc biếng nhác và ăn nhiều, mê ngủ, nằm trăn trở, ví như con heo bị đờn nuôi bằng cám thừa, kẻ ngu sanh vào bào thai lượm này đến lượm khác.*”⁴

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

5. “*Ví như chất rỉ sét đã được sanh lên từ mảnh sắt, sau khi sanh lên từ mảnh sắt nó ăn mòn chính mảnh sắt ấy, tương tự như thế các việc làm của bản thân dẫn dắt kẻ có sự thọ dụng bốn món vật dụng thiếu sự quán xét⁵ đi đến khổ cảnh.*”⁶

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

¹ *Udānapāli - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 283.

² *Parivārapāli - Tập Yếu tập 2*, TTPV 09, tr. 157.

³ *Dhammapadapāli - Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 27, câu kệ 1.

⁴ *Sđđ.*, tr. 107, câu kệ 325.

⁵ *atidhona-cārīnam*: ‘kẻ có sự thọ dụng bốn món vật dụng thiếu sự quán xét’ (*DhA.* iii, 344).

⁶ *Dhammapadapāli - Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 85, câu kệ 240.

6. “Coro yathā sandhimukhe gahīto
sakammunā haññate¹ bajjhate ca,
evaṃ ayaṃ pecca pajā parattha
sakammunā haññate bajjhate cā ”ti. (ss. *M.* ii, 74)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
7. “Sukhakāmāni bhūtāni yo daṇḍena vihiṃsati,
attano sukhamesāno pecca so na labhate sukhan ”ti. (*Ud.* 12; *Dh.* ck.131)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
8. “Gunaṃ ce taramānānaṃ jimhaṃ gacchati puṅgavo,
sabbā tā jimhaṃ gacchanti nette jimhagate sati.
9. Evamevaṃ² manussesu yo hoti setṭhasammato,
so ce adhammaṃ carati pageva itarā pajā,
sabbam raṭṭhaṃ dukhaṃ seti rājā ce hoti adhammiko ”ti. (*A.* ii, 75⁺)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
10. “Sukiccharūpā vatime manussā
karonti pāpaṃ upadhīsu rattā,
gacchanti te bahujanāsannivāsam
nirayaṃ avīciṃ kaṭukaṃ bhayānakan ”ti.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
11. “Phalaṃ ve kadaliṃ hanti phalaṃ veḷuṃ phalaṃ naḷaṃ,
sakkāro kāpurisaṃ hanti gabbho assatarim³ yathā ”ti.
(*S.* i, 154; *Vin.* ii, 188)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
12. “Kodhamakkhagaru bhikkhu lābhasakkāraṇā,⁴
sukhette pūtibijaṃva saddhammasmiṃ na rūhati ”ti.⁵
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Idāhaṃ⁶ bhikkhave ekaccaṃ puggalaṃ paduṭṭhacittaṃ, evaṃ cetasā
ceto paricca pajānāmi,⁷ yathā kho ayaṃ puggalo iriyati yañca paṭipadaṃ
paṭipanno yañca maggaṃ samārūḷho imamhi⁸ cāyaṃ samaye kālaṃ kareyya
yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa bhikkhave
paduṭṭhaṃ,⁹ cittappadosahetu¹⁰ kho pana bhikkhave¹¹ evamidhekacce sattā
kāyassa bhedaṃ parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ
upapajjanti.¹² Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati.

¹ haññati - Ma, PTS.

² evameva - Ma, PTS.

³ assatarim - PTS.

⁴ lābhasakkāragāro - Ma.

⁵ saddhamme na virūhati ”ti - Ma.

⁶ idhāhaṃ - Ma, PTS.

⁷ ekaccaṃ puggalaṃ cetasā ceto paricca buddhacakkhunā evaṃ pajānāmi - PTS.

⁸ imasmim - PTS.

⁹ padositaṃ - PTS.

¹⁰ cetopadosahetu - Ma.

¹¹ ca pana - PTS.

¹² evam idhekacco kāyassa bhedaṃ ... upapajjati - PTS.

6. “Giống như kẻ trộm cướp, bị bắt giữ ở lối xâm nhập ngôi nhà, bị hành hạ và bị giam cầm bởi việc làm của chính mình, tương tự như thế loài người, sau khi chết đi đến thế giới khác, bị hành hạ và bị giam cầm bởi việc làm của chính mình.”¹

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

7. “Kẻ nào hãm hại các chúng sanh có sự mong mỏi hạnh phúc bằng gây gộc, trong khi tâm cầu hạnh phúc cho bản thân, kẻ ấy không đạt được hạnh phúc sau khi chết.”²

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

8. “Trong khi đàn bò vượt qua (sông), nếu con bò được đi quanh co, tất cả các con bò cái sẽ đi quanh co khi con bò dẫn đường đi quanh co.

9. Tương tự y như thế ở loài người, nếu người được phong làm thủ lãnh thực hành không đúng pháp, không cần phải đề cập đến những kẻ khác, toàn bộ đất nước sẽ bị lâm than nếu vị vua là kẻ không công chính.”³

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

10. “Thật vậy, những người này, với bộ dạng vô cùng khôn khéo, bị duyên ái với những mầm tái sanh, chúng làm việc ác, chúng đi đến nơi trú ngụ dành cho nhiều người, là địa ngục avīci nhưc nhối, ghê rợn.”

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

11. “Đúng vậy, (sự kết) trái hại chết cây chuối, (sự kết) trái hại chết cây tre, (sự kết) trái hại chết cây sậy, sự trọng vọng hại chết kẻ ngu tương tự như bào thai hại chết con lừa.”⁴

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

12. “Vị tỳ khưu thiên nặng về giận dữ và gièm pha vì nguyên nhân lợi lộc, trọng vọng, không tiến triển ở chánh pháp, ví như hạt giống thối ở ruộng tốt.”

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

“Ở đây, này các tỳ khưu, sau khi biết rõ tâm bằng tâm như vậy, Ta nhận biết một người nào đó có tâm xấu xa theo như cách người này sinh hoạt, lối thực hành nào đã thực hành, đạo lộ nào đã đi theo, và vào lúc này người này có thể qua đời, và bị ném xuống địa ngục giống như vật đã được mang lại (và bị ném xuống). Điều ấy có nguyên nhân là gì? Này các tỳ khưu, bởi vì tâm của người này là xấu xa. Hơn nữa, này các tỳ khưu, do nhân xấu xa ở tâm, như vậy ở đây một số chúng sanh, khi tan rã thân xác và chết đi, bị sanh vào đạo xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, địa ngục. Đức Thế Tôn đã nói ý nghĩa này. Ở đây, điều này đã được nói như vậy:

¹ So sánh với câu kệ 786 của *Theragāthāpāli* - *Trường Lão Kệ*, TTPV 31, tr. 199.

² *Dhammapadapāli* - *Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 57, câu kệ 131.

³ So sánh với hai câu kệ 640 và 641 của *Jātakapāli* - *Bốn Sanh* tập 1, TTPV 32, tr. 191.

⁴ *Cullavaggapāli* - *Tiểu Phẩm* tập 2, TTPV 07, tr. 269

13. “Paduṭṭhacittam ṇatvāna ekaccaṃ idha puggalam,
etamattham viyākāsi¹ buddho bhikkhūna santike.
14. Imamhi cāyaṃ samaye kālam kayirātha puggalo,
nirayasmim upapajjeyya cittam hi 'ssa padūsitam,²
cittappadosahetū³ hi sattā gacchanti duggatiṃ.
15. Yathābhatam nikkhipeyya evameva tathāvidho,
kāyassa bhedaṃ duppañño nirayaṃ so'papajjati”ti.
- Ayampi attho vutto bhagavatā iti me sutan”ti. (ss. *Iti*. 12⁺)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
16. Sace bhāyatha dukkhassa sace vo dukkhamappiyaṃ,
mākattha pāpakaṃ kammaṃ āvī vā yadi vā raho.
17. Sace ca⁴ pāpakaṃ kammaṃ karissatha karotha vā,
na vo dukkhā pamuttyatthi⁵ upeccā'pi palāyatan”ti. (*Pe*. 43, 44; *S*. i, 209)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
18. “Adhammena dhanam laddhā musāvādena cūbhayaṃ,
mameti bālā maññanti taṃ kathannu bhavissati?
19. Antarāyā su⁶ bhavissanti sambhat' assa vinassati,
matā saggam na gacchanti nanu ettāvatā hatā”ti.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
20. “Katham khaṇati attānaṃ katham mittehi jīrati,
katham vivaṭṭate dhammā katham saggam na gacchati?
21. Lobhā khaṇati attānaṃ luddho mittehi jīrati,
lobhā vivaṭṭate dhammā lobhā saggam na gacchati”ti.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
22. “Caranti bālā dummedhā amitteneva attanā,
karontā pāpakāṃ kammaṃ yaṃ hoti kaṭukapphalaṃ.
23. Na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu yaṃ katvā anutappati,
yassa assumukho rodaṃ vipākaṃ paṭisevatī”ti. (*S*. i, 57; *Dh*. ck.66)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ byākāsi - Ma.

² padositam - PTS.

³ cetopadosahetu - Ma.

⁴ sace 'va - PTS.

⁵ pamutyatthi - Ma, PTS.

⁶ antarāyā su - PTS.

13. ‘Sau khi biết được người nào đó ở đây có tâm xấu xa, đức Phật đã giải thích ý nghĩa này trong sự hiện diện của các vị tỳ khưu.

14. Và vào lúc này người này có thể từ trần,
có thể sanh vào địa ngục bởi vì tâm của người này xấu xa.¹
Bởi vì do nhân xấu xa ở tâm, các chúng sinh đi đến khổ cảnh.

15. Giống như có thể ném xuống vật đã được mang lại, tương tự y như vậy, theo cách thức như thế, khi tan rã thân xác, kẻ thiếu trí tuệ ấy sanh vào địa ngục.’

Ý nghĩa này cũng đã được đức Thế Tôn nói đến. Tôi đã nghe như thế.”
Đây là kinh liên quan đến phiền não.

16. “Nếu các con sợ hãi sự khổ đau, nếu sự khổ đau là không được các con ưa thích, các con chớ làm việc ác đâu là công khai hay kín đáo.

17. Và nếu các con sẽ làm việc ác, hoặc đang làm, thì không có sự thoát ra khỏi khổ đau cho các con, cho đâu các con lánh xa và trốn chạy.”²
Đây là kinh liên quan đến phiền não.

18. “Sau khi đạt được tài sản bằng cách phi pháp và bằng lời nói dối, những kẻ ngu nghĩ rằng cả hai (tài sản) là ‘của ta,’ tài sản ấy sẽ trở thành như thế nào?

19. Các tai họa sẽ xảy ra, vật đã được đem lại của việc làm này bị tiêu hoại. Chết đi, chúng không đi đến cõi Trời; phải chăng chúng bị tổn hại chỉ có chừng ấy?”
Đây là kinh liên quan đến phiền não.

20. “Đào bới bản thân là thế nào? Mất mát bạn bè là thế nào? Quay lưng với chánh pháp là thế nào? Không đi đến cõi Trời là thế nào?

21. Đào bới bản thân là do tham. Kẻ tham lam mất mát bạn bè. Quay lưng với chánh pháp là do tham. Do tham không đi đến cõi Trời.”
Đây là kinh liên quan đến phiền não.

22. “Trong khi làm nghiệp ác là việc làm có quả báo đắng cay, những kẻ ngu có trí tồi cư xử với bản thân như là (cư xử) với kẻ thù.

23. Việc nào sau khi làm mà bị hối hận, và nhận lãnh quả thành tựu của việc ấy với khuôn mặt đầy nước mắt, khóc lóc, thì việc ấy đã được làm một cách không tốt đẹp.”³

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

¹ Itivuttakapāli – Phật Thuyết Như Vậy, TTPV 28, tr. 341.

² Udānapāli - Phật Tử Thuyết, TTPV 28, tr. 231.

³ Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 41, câu kệ 66, 67.

24. “Dukkaraṃ duttitikkhaṃ ca aviyattena¹ sāmaññaṃ,
bahū hi tattha sambādhā yattha bālo visīdati.² (S. i, 7)
25. Yo hi atthaṃ ca dhammaṃ ca bhāsamāne tathāgate,
manaṃ padosiye³ bālo moghaṃ kho tassa jīvitaṃ.
26. Etañcāhaṃ arahāmi
dukkhañca ito ca pāpiyataraṃ bhante,
yo appameyyesu tathāgatesu
cittaṃ padosemi avītarāgo ”ti.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
27. “Appameyyaṃ pamiṇanto⁴ ko ’dha vidvā vikappaye,
appameyyaṃ pamāyantaṃ⁵ nivutaṃ⁶ maññe akissavaṃ ”ti. (S. i, 149)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
28. “Purisassa hi jātassa kudhārī⁷ jāyate mukhe,
yāya chindati attānaṃ bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ. (S. i, 149)
29. “Na hi satthaṃ sunisitaṃ visaṃ halāhalaṃ iva,
evaṃ viruddhaṃ⁸ pāteti vācā dubbhāsitā yathā ”ti. (ss. Jā. iii, 103)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.
30. “Yo nindiyaṃ pasamsati taṃ vā nindati yo pasamsiyo,
vicināti mukhena so kaliṃ kalinā tena sukhaṃ na vindati.
31. Appamatto ayaṃ kali yo akkhesu dhanaparājayo.
sabbassā’pi saha’pi attanā ayameva mahantataro kali
yo sugatesu manaṃ padosaye.
32. Sataṃ sahaṣānaṃ nirabbudānaṃ
chattiṃsati⁹ pañca ca abbudāni,
yamariyagarahī nirayaṃ upeti
vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakaṃ ”ti. (Sn. ck.658-60)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ abyattena - Ma.

² pasīdati - PTS.

³ padosaye - Ma, PTS.

⁴ pamiṇanto - Ma, PTS.

⁵ pamāyinaṃ - Ma.

⁶ nivutaṃ taṃ - Ma.

⁷ kuṭhārī - Ma, PTS.

⁸ viraddhaṃ - Ma, PTS.

⁹ chattiṃ satī - Ma.

24. “Với kẻ thiếu trí, đời sống sa-môn là khó thực hành, khó chịu đựng, bởi vì ở đấy có nhiều trở ngại khiến kẻ ngu chán nản.

25. Bởi vì trong khi đức Như Lai đang thuyết về ý nghĩa và Giáo Pháp, kẻ nào, ngu muội, khởi tâm xấu xa, đời sống của kẻ ấy thật là vô ích.

26. Con xứng đáng với sự khổ đau này và điều tệ hại hơn thế này nữa, bạch Ngài, là kẻ có ái luyến chưa được xa lìa, con khởi tâm xấu xa đối với các đấng Như Lai vô lượng.”

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

27. “Kẻ nào, ở đây là người hiểu biết, có thể đánh giá và xếp hạng bậc vô lượng? Ta nghĩ rằng kẻ đang đánh giá bậc vô lượng là kẻ thiếu tuệ, (có trí) đã bị trùm kín.”

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

28. “Bởi vì khi con người đã được sanh ra, có cái rìu được sanh ra ở miệng (của người ấy), với cái rìu ấy kẻ ngu cắt đứt bản thân trong khi kẻ ấy nói lời xấu xa.

29. Bởi vì, con dao đã khéo được mài bén, ví như thuốc độc cực mạnh, không làm cho kẻ gây hấn rơi vào (các đọa xứ) giống như lời nói đã được nói một cách xấu xa.”¹

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

30. “Kẻ nào khen ngợi người đáng bị chê bai, hoặc chê bai người đáng được khen ngợi, kẻ ấy tích lũy lâm lỗi bởi cái miệng, do lâm lỗi ấy không tìm thấy sự an lạc.

31. Lâm lỗi này, việc thất thoát tài sản, thậm chí toàn bộ (của cái) cùng với bản thân ở các con súc sắc, là có tâm cỡ nhỏ nhoi. Kẻ nào khởi tâm ý xấu xa đối với các bậc đã đi đến trạng thái tốt lành, chính lâm lỗi này là to lớn hơn.

32. Sau khi buông ra lời nói và ý nghĩ ác xấu, kẻ quở trách các bậc Thánh nhân đi đến địa ngục là một trăm ngàn (địa ngục) Nirabbuda với ba mươi sáu (địa ngục Nirabbuda) và năm (địa ngục) Abbuda.”²

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

¹ So sánh với câu kệ 629 của *Jātakapāḷi* - *Bốn Sanh* tập 1, TTPV 32, tr. 189.

² *Suttanipāṭapāḷi* - *Kinh Tập*, TTPV 29, tr. 207, các câu kệ 661, 662, 663.

33. “Yo lobhagūṇe anuyutto
so vacasā paribhāsati aññe
assaddho akadariyo¹ avadaññū
maccharī pesuniyaṃ anuyutto.
34. Mukhadugga vibhūta anariyaṃ
bhūnahu pāpaka dukkatakārī
purisantakalī avajātakaputta²
mā bahubhāṇīdha nerayiko ’si.
35. Rajamākirase³ ahitāya
sante garahasi kibbisakārī
bahūni duccharitāni caritvā
gacchasi papataṃ cīrarattan ”ti. (Sn. ck.663-5)
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

3. 4. 2.

(2) Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ?

1. “Manopubbaṅgamā dhammā manoseṭṭhā manomayā,
manasā ce pasannena bhāsati vā karoti vā,
tato naṃ sukhamanveti chāyā ’va anapāyini ”ti.⁴ (Pe. 24, 163; Dh. ck.2)
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

Mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: “Idaṃ bhante kapilavatthu iddhaṃ ceva phītaṃ ca bahujaṇaṃ⁵ ākiṇṇamanussaṃ sambādhabhyūhaṃ. So kho ahaṃ bhante bhagavantaṃ payirupāsivā manobhāvaniye vā bhikkhū sāyaṇhasamayaṃ kapilavatthū pavisanto bhantena’pi hatthinā samāgacchāmi, bhantena’pi assena samāgacchāmi, bhantena’pi rathena samāgacchāmi, bhantena’pi sakaṭena samāgacchāmi, bhantena’pi purisena samāgacchāmi. Tassa mayhaṃ bhante tasmiṃ samaye mussat’ eva bhagavantaṃ ārabha sati, mussati dhammaṃ ārabha sati, mussati saṅghaṃ ārabha sati. Tassa mayhaṃ bhante evaṃ hoti: ‘Imamhi cāhaṃ samaye⁶ kālaṃ kareyyaṃ, kā mam’ assa gati,⁷ ko abhisamparāyo ”ti?

¹ kadariyo - Ma; anariyo - PTS, Simu.

² avajātaputta - Ma.

³ rajamākirasi - Ma.

⁴ anupāyini ti - PTS.

⁵ bāhujaññaṃ - Ma.

⁶ sāyaṇhasamaye - Ma;

sāyaṇhasamaye - PTS.

⁷ kā mayhaṃ gati - Ma.

33. “Kẻ nào đeo bám vào tham ái,
kẻ ấy chê bai những người khác bằng lời nói,
là kẻ không có niềm tin, keo kiệt, là kẻ không hào phóng,
bỏn sẻn, là kẻ đeo đuổi việc nói đâm thọc.

34. Nay kẻ ăn nói thô lỗ, thiếu chân thật, không thánh thiện,
kẻ đôi trụy, ác độc, kẻ làm hành động xấu xa,
kẻ khốn cùng, xui xẻo, kẻ hạ căn,
ngươi chớ nói nhiều ở nơi đây; ngươi là hạng người ở địa ngục.

35. Ngươi gieo rắc bụi bặm (phiền não) vào sự bất hạnh (của chính ngươi), ngươi quở trách những bậc đức độ, ngươi là kẻ làm điều sai quấy. Và sau khi thực hành nhiều uế hạnh, ngươi sẽ đi đến đọa xứ trong thời gian lâu dài.”¹

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

3. 4. 2.

(2) Ở đây, kinh nào là kinh liên quan đến huân tập?

1. “Các pháp (sở hữu tâm) có tâm là sự dẫn đầu, có tâm là chủ đạo, được tạo ra bởi tâm. Nếu (người nào) nói hay làm với tâm trong sạch, do điều ấy hạnh phúc đi theo người ấy ví như bóng có sự không lìa khỏi (hình).”²

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

Vị Mahānāma dòng Sakya đã nói với đức Thế Tôn điều này: “Bạch Ngài, thành Kapilavatthu này vừa phồn thịnh vừa giàu có, đông dân, người chen chúc, đường phố bị tắc nghẽn. Bạch Ngài, con đây, sau khi hầu cận đức Thế Tôn hoặc các vị tỳ khưu đáng được tôn kính, vào buổi chiều, trong khi đang đi vào thành Kapilavatthu, con đi ngược chiều với con voi đi rông, với con ngựa đi rông, với cỗ xe đi rông, với xe kéo đi rông, với con người đi rông. Bạch Ngài, đối với con đây, vào lúc ấy, niệm hướng đến đức Thế Tôn thật sự bị quên lãng, niệm hướng đến Giáo Pháp bị quên lãng, niệm hướng đến Tăng Chúng bị quên lãng. Bạch Ngài, con đây khởi ý như vậy: ‘Nếu ta qua đời vào lúc này thì cảnh giới tái sanh của ta sẽ là gì, kiếp sống kế tiếp sẽ là gì?’”

¹ Sđd. tr. 209, các câu kệ 666, 667, 668.

² Dhammapadapāḷi - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 27, câu kệ 2.

“Mā bhāyi mahānāma mā bhāyi mahānāma, apāpakam te maraṇam bhavissati, apāpikā te kālakiriya.¹ Catūhi kho mahānāma dhammehi samannāgato ariyasāvako nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Katamehi catūhi? Idha mahānāma ariyasāvako buddhe aveccappāsādena samannāgato hoti: ‘Itipi so bhagavā araham –pe– satthā devamanussānam buddho bhagavā ’ti, dhamme –pe– saṅghe –pe– ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi –pe– samādhisaṃvattanikehi. Seyyathāpi mahānāma rukkho pācīnaninno pācīnapoṇo pācīnapabbhāro, so mūlehi chinno² katamena papateyyā ”ti. “Yena bhante, ninno yena poṇo yena pabbhāro ”ti. “Evameva kho mahānāma imehi catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Mā bhāyi mahānāma mā bhāyi mahānāma, apāpakam te maraṇam bhavissati apāpikā te kālakiriya ”ti. (S. v, 371)

Idam vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

2. “Sukhakāmāni bhūtāni yo daṇḍena na hiṃsati.
attano sukhamesāno pecca so labhate sukhan ”ti. (Ud. 12; Dh. ck.132)
Idam vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
3. “Gunnaṃ ce taramānānaṃ ujum gacchati puṅgavo,
sabbā gāvī ujum yanti nette ujugate sati.³
4. Evameva manussesu yo hoti seṭṭhasammato,
so ceva dhammaṃ carati pageva itarā pajā,
sabbam raṭṭham sukham seti rājā ce hoti dhammiko ”ti. (A. ii, 76)
Idam vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

“Bhagavā sāvattiyam viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: ‘Niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī ’ti. Tena kho pana samayena isidattapurāṇā thapatayo⁴ sākete⁵ paṭivasanti kenacideva karaṇiyena. Assosum kho isidattapurāṇā thapatayo ‘sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī ’ti.

Atha kho isidattapurāṇā thapatayo magge purisaṃ ṭhapesum: ‘Yadā tvaṃ ambho purisa passeyyāsi bhagavantam āgacchantam arahantaṃ sammāsambuddham, atha amhākaṃ āroceyyāsi ’ti. Dvīhatīham ṭhito kho so puriso addasa bhagavantam dūrato ’va āgacchantam, disvāna yena isidattapurāṇā thapatayo tenupasaṅkami, upasaṅkamtivā isidattapurāṇe thapatayo etadavoca: ‘Ayaṃ so bhante⁶ bhagavā āgacchati araham sammāsambuddho, yassadāni kālam maññathā ’ti.

¹ kālankiriya - PTS.

² mūlacchinno - Ma.

³ sabbā tā ujum gacchanti nette ujum gate sati - PTS.

⁴ gahapatayo - SA.

⁵ sādhuke - S.

⁶ ayaṃ bhante - PTS.

“*Này Mahānāma, người chớ sợ hãi. Này Mahānāma, người chớ sợ hãi. Cái chết của người sẽ không tệ, sự qua đời của người sẽ không tồi. Này Mahānāma, được thành tựu với bốn pháp này, vị Thánh Thinh Văn là thiên về Niết Bàn, nghiêng về Niết Bàn, xuôi về Niết Bàn. Với bốn pháp nào? Này Mahānāma, ở đây, vị Thánh Thinh Văn được thành tựu niềm tịnh tín bất động nơi đức Phật rằng: ‘Đức Thế Tôn ấy là bậc A-la-hán, –nt– Thiên Nhân Sư, Phật, Thế Tôn,’ –nt– nơi Giáo Pháp –nt– nơi Tăng Chúng –nt– được thành tựu với các giới được yêu quý bởi các bậc Thánh, không bị bể vỡ, –nt– đưa đến thiên định. Này Mahānāma, cũng giống như thân cây thì thiên về hướng đông, nghiêng về hướng đông, xuôi về hướng đông; thân cây ấy khi bị chặt đứt các rễ thì có thể ngã theo hướng nào?’ “Bạch Ngài, theo hướng nó thiên về, theo hướng nó nghiêng về, theo hướng nó xuôi về.” “Này Mahānāma, tương tự y như vậy, được thành tựu với bốn pháp này, vị Thánh Thinh Văn là thiên về Niết Bàn, nghiêng về Niết Bàn, xuôi về Niết Bàn. Này Mahānāma, người chớ sợ hãi. Này Mahānāma, người chớ sợ hãi. Cái chết của người sẽ không tệ, sự qua đời của người sẽ không tồi.”*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

2. “*Kẻ nào trong lúc tìm cầu hạnh phúc cho bản thân mà không hãm hại các chúng sanh có lòng mong mỗi hạnh phúc bằng gây gộc, kẻ ấy đạt được hạnh phúc sau khi chết.”¹*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

3. “*Trong khi đàn bò vượt qua (sông), nếu con bò đực đi ngay thẳng, tất cả các con bò cái sẽ đi ngay thẳng khi con bò dẫn đường đi ngay thẳng.*

4. “*Tương tự y như thế ở loài người, nếu người được phong làm thủ lãnh thực hành đúng pháp, không cần phải đề cập đến những người khác, toàn bộ đất nước sẽ được hạnh phúc nếu đức vua là người công chính.”²*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

“Đức Thế Tôn ngự ở thành Sāvatti, tại Jetavana, tu viện của ông Anāthapiṇḍika. Vào lúc bấy giờ, nhiều vị tỳ khưu thực hiện việc làm y cho đức Thế Tôn (nghĩ rằng): ‘Với y được hoàn tất, sau ba tháng, đức Thế Tôn sẽ ra đi du hành.’ Vào lúc bấy giờ, hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa cư ngụ ở làng Sāketa vì công việc cần làm nào đó. Hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa đã nghe rằng: ‘Nghe nói nhiều vị tỳ khưu thực hiện việc làm y cho đức Thế Tôn (nghĩ rằng): Với y được hoàn tất, sau ba tháng, đức Thế Tôn sẽ ra đi du hành.’

Khi ấy, hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa đã cho người đứng ở đường lộ (nói rằng): ‘Này ông bạn, khi nào ông thấy đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, Chánh Đẳng Giác đang đi đến, thì ông hãy thông báo cho chúng tôi.’ Đứng được hai ba ngày, người ấy đã nhìn thấy đức Thế Tôn từ đằng xa đang đi lại; sau khi nhìn thấy đã đi đến gặp hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa; sau khi đến đã nói với hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa điều này: ‘Thưa hai vị, đức Thế Tôn, bậc A-la-hán, Chánh Đẳng Giác ấy đang đi đến. Hai vị hãy suy nghĩ bây giờ là thời điểm của việc gì.’

¹ *Dhammapadapāḷi - Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 57, câu 132.

² So sánh với hai câu kệ 642 và 643 của *Jātakapāḷi - Bốn Sanh tập 1*, TTPV 32, tr. 191.

Athakho isidattapurāṇā thapatayo yena bhagavā tenupasaṃkamimṣu upasaṃkamtivā bhagavantam abhivādetvā bhagavantam piṭṭhito piṭṭhito anubandhimṣu. Atha kho bhagavā maggā okkamma yenaññataram rukkhamūlam tenupasaṃkami, upasaṃkamtivā paññatte āsane nisīdi. Isidattapurāṇā 'pi kho thapatayo bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimṣu. Ekamantam nisinnā kho isidattapurāṇā thapatayo bhagavantam etadavocum:

“Yadā mayam bhante bhagavantam suṇoma 'sāvattiyā kosalesu cārikam pakkamissatī 'ti, hoti no tasmim samaye anattamanatā hoti domanassam 'dūre no bhagavā bhavissatī 'ti. Yadā pana mayam¹ bhante bhagavantam suṇoma 'sāvattiyā kosalesu cārikam pakkanto 'ti, hoti no tasmim samaye anattamanatā hoti domanassam 'dūre no bhagavā 'ti.

Yadā mayam² bhante bhagavantam suṇoma 'kāsīsu magadhesu cārikam pakkamissatī 'ti, hoti no tasmim samaye anattamanatā hoti domanassam dūre no bhagavā bhavissatī 'ti. Yadā pana mayam bhante bhagavantam suṇoma 'kāsīsu magadhesu cārikam pakkanto' ti, anappakā no tasmim samaye anattamanatā hoti anappakam domanassam 'dūre no bhagavā 'ti.

Yadā mayam bhante bhagavantam suṇoma 'magadhesu kāsīsu cārikam pakkamissatī 'ti hoti no tasmim samaye attamanatā hoti somanassam 'āsanne no bhagavā bhavissatī 'ti. Yadā pana mayam bhante bhagavantam suṇoma 'magadhesu kāsīsu cārikam pakkanto 'ti, hoti no tasmim samaye attamanatā hoti somanassam 'āsanne no bhagavā 'ti.

Yadā mayam bhante bhagavantam suṇoma 'kosalesu sāvattiyam³ cārikam pakkamissatī 'ti, hoti no tasmim samaye attamanatā hoti somanassam 'āsanne no bhagavā bhavissatī 'ti. Yadā pana mayam bhante bhagavantam suṇoma 'sāvattiyam viharatī jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme 'ti, anappakā⁴ no tasmim samaye attamanatā hoti anappakam somanassam 'āsanne no bhagavā 'ti.

“Tasmātiha thapatayo, sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, alam ca pana vo thapatayo appamādāyā ”ti. “Atthi kho no bhante etamhā sambādā añño sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā ”ti. “Katamo pana vo thapatayo etamhā sambādā añño sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā ”ti?

¹ yadā mayam - PTS.

² yadā pana mayam - Ma.

³ sāvattim - Ma.

⁴ hoti anappakā - Ma.

Khi ấy, hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa đã đi đến gặp đức Thế Tôn, sau khi đến đã đánh lễ đức Thế Tôn, rồi đã từng người một đi theo sau đức Thế Tôn. Khi ấy, đức Thế Tôn đã rời con đường lộ rồi đi đến gần gốc cây nọ, sau khi đến đã ngồi xuống ở chỗ ngồi đã được sắp đặt sẵn. Hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa cũng đã đánh lễ đức Thế Tôn rồi ngồi xuống ở một bên. Khi đã ngồi xuống một bên, hai người thợ mộc Isidatta và Purāṇa đã nói với đức Thế Tôn điều này:

‘Bạch Ngài, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘từ thành Sāvatti sẽ ra đi du hành trong xứ Kosala,’ vào lúc ấy, chúng con có ý không hoan hỷ, có nỗi ưu phiền (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn sẽ xa chúng ta.’ Bạch Ngài, hơn nữa, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘từ thành Sāvatti đang ra đi du hành trong xứ Kosala,’ vào lúc ấy, chúng con có ý không hoan hỷ, có nỗi ưu phiền (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn xa chúng ta.’

‘Bạch Ngài, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘sẽ ra đi du hành ở xứ Kāsi, rồi ở xứ Magadha,’ vào lúc ấy, chúng con có ý không hoan hỷ, có nỗi ưu phiền (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn sẽ xa chúng ta.’ Bạch Ngài, hơn nữa, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘đang ra đi du hành ở xứ Kāsi, rồi ở xứ Magadha,’ vào lúc ấy, chúng con có ý không hoan hỷ không phải là ít, có nỗi ưu phiền không phải là ít (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn xa chúng ta.’

Bạch Ngài, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘sẽ ra đi du hành ở xứ Magadha, rồi ở xứ Kāsi,’ vào lúc ấy, chúng con có ý hoan hỷ, có tâm vui vẻ (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn sẽ gần chúng ta.’ Bạch Ngài, hơn nữa, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘đang ra đi du hành ở xứ Magadha, rồi ở xứ Kāsi,’ vào lúc ấy, chúng con có ý hoan hỷ, có tâm vui vẻ (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn gần chúng ta.’

Bạch Ngài, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘sẽ ra đi du hành ở xứ Kosala, rồi ở thành Sāvatti,’ vào lúc ấy, chúng con có ý hoan hỷ, có tâm vui vẻ (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn sẽ gần chúng ta.’ Bạch Ngài, hơn nữa, khi chúng con nghe đức Thế Tôn ‘ngự ở thành Sāvatti, tại Jetavana, tu viện của ông Anāthapiṇḍika,’ vào lúc ấy, chúng con có ý hoan hỷ không phải là ít, có tâm vui vẻ không phải là ít (nghĩ rằng): ‘Đức Thế Tôn gần chúng ta.’”

“Vì thế, ở đây, này hai người thợ mộc, cuộc sống tại gia là khó chịu, là con đường lấm bụi, đời sống xuất gia là khoảng không (bao la). Và hơn nữa, này hai người thợ mộc, vừa đủ cho việc (thực hành) không xao lãng đối với hai người.” “Bạch Ngài, đối với chúng con, có sự khó chịu khác từ sự khó chịu này, còn hơn cả sự khó chịu và hơn cả cái được gọi là khó chịu.” “Này hai người thợ mộc, cái nào đối với các người là có sự khó chịu khác từ sự khó chịu này, còn hơn cả sự khó chịu và hơn cả cái được gọi là khó chịu?”

“Idha mayaṃ bhante yadā rājā pasenadi kosalo uyyānabhūmiṃ gantukāmo¹ hoti, ye te rañño pasenadissa kosalassa nāgā opavayhā te kappetvā yā tā rañño pasenadissa kosalassa pajāpatiyo piyā manāpā tā² ekaṃ purato ekaṃ pacchato nisīdāpema. Tāsaṃ kho pana bhante bhaginīnaṃ evarūpo gandho hoti, seyyathāpi nāma gandhakaṇḍakassa tāvadeva vivariyamānassa yathā taṃ rājārahena³ gandhena vibhūsitānaṃ. Tāsaṃ kho pana bhante bhaginīnaṃ evarūpo kāyasamphasso hoti, seyyathāpi nāma tūlapicuno vā kappāsapicuno vā yathā taṃ rājakaññānaṃ sukhedhitānaṃ. Tasmīṃ kho pana bhante samaye nāgo ’pi rakkhitabbo hoti, tā ’pi bhaginiyo rakkhitabbā honti, attā ’pi rakkhitabbo hoti. Na kho pana mayaṃ bhante abhijānāma tāsu bhaginīsu pāpakaṃ cittaṃ uppādentā. Ayaṃ kho no bhante etamhā sambādhā añño sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā ”ti.

Tasmātiha thapatayo sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, alaṃ ca pana vo thapatayo appamādāya. Catūhi kho thapatayo dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Katamehi catūhi? Idha thapatayo sutavā ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: ‘Itipi so bhagavā –pe– sathā devamanussānaṃ buddho bhagavā ’ti, dhamme –pe– saṅghe –pe– vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānaṃvibhāgarato appaṭivibhattaṃ sīlavantehi kalyāṇadhammehi.⁴ Imehi kho thapatayo catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Tumhe kho thapatayo buddhe aveccappasādena samannāgatā: ‘Itipi so bhagavā –pe– sathā devamanussānaṃ buddho bhagavā ’ti, dhamme –pe– saṅghe –pe– Yaṃ kho pana kiñci kule deyyadhammaṃ, sabbaṃ taṃ appaṭivibhattaṃ sīlavantehi kalyāṇadhammehi. Taṃ kimmaññatha thapatayo, kati viya⁵ te kosalesu manussā ye tumhākaṃ samasamā yadidaṃ dānaṃvibhāgehi ”ti? “Lābhā no bhante suladdhaṃ no bhante, yesaṃ no bhagavā evaṃ jānātī ”ti.⁶

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ. (S. v, 348⁺)

5. “Ekapupphaṃ cajitvāna⁷ sahasaṃ kappakoṭiyo,⁸
deve ceva manusse ca sesena parinibbuto ”ti. (ss. *Thag.* ck.96)
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
6. “Assatthe harit’ obhāse saṃvirūḷhamhi pādape,
ekaṃ buddhagataṃ saññaṃ alabhissaṃ⁹ patissato.

¹ niyyātukāmo - Ma.

² tāsaṃ - PTS, Sīmu.

³ rājakaññānaṃ - Ma.

⁴ dānaṃvibhāgarato appaṭivibhattaṃ - Ma;
dānaṃvibhāgarato - PTS.

⁵ katividhā - Ma.

⁶ pajānātī ti - Ma.

⁷ pūjitvāna - PTS.

⁸ sahasakappakoṭiyo - PTS;
asītikappakoṭiyo - Pu.

⁹ alabhiṃ ’haṃ - Ma, PTS.

“Bạch Ngài, ở đây khi đức vua Pasenadi xứ Kosala có ý muốn đi đến khu vườn giải trí, chúng con sắp đặt cho các con voi của đức vua Pasenadi xứ Kosala sẵn sàng để cưỡi và giúp cho các vương phi đáng yêu đáng mến của đức vua Pasenadi xứ Kosala ngồi xuống, một ở (con voi) phía trước, một ở (con voi) phía sau. Bạch Ngài, hơn nữa, mùi hương có hình thức như thể của các cô gái ấy đã được tô điểm với mùi hương của hàng vương giả cũng giống như của hòm hương liệu vừa mới được mở ra. Bạch Ngài, hơn nữa, sự xúc chạm về thân có hình thức như thể của các cô gái ấy, của các công nương khéo được nuôi dưỡng, cũng giống như của bông vải hoặc của bông gòn. Bạch Ngài, hơn nữa, vào lúc ấy, con voi cần được bảo vệ, các cô gái ấy cần được bảo vệ, và bản thân cũng cần được bảo vệ. Tuy nhiên, bạch Ngài, chúng con thật sự không biết rõ trong khi sanh khởi tâm xấu xa đối với các cô gái ấy. Bạch Ngài, đối với chúng con, đây là sự khó chịu khác từ sự khó chịu này, còn hơn cả sự khó chịu và hơn cả cái được gọi là khó chịu.”

“Vì thế, ở đây, này hai người thợ mộc, cuộc sống tại gia là khó chịu, là con đường lấm bụi, đời sống xuất gia là khoảng không (bao la). Và hơn nữa, này hai người thợ mộc, vừa đủ cho việc (thực hành) không xao lãng đối với hai người. Này hai người thợ mộc, được thành tựu với bốn pháp này, vị Thánh Thịnh Văn là vị Nhập Lưu, có pháp không bị thối đọa, đã được chắc chắn, có sự giác ngộ là đích đến. Với bốn pháp nào? Này hai người thợ mộc, ở đây, vị Thánh Thịnh Văn, là vị nghe nhiều, được thành tựu niềm tịnh tín bất động nơi đức Phật rằng: ‘Đức Thế Tôn ấy là bậc A-la-hán, –nt– Thiên Nhân Sư, Phật, Thế Tôn,’ –nt– nơi Giáo Pháp –nt– nơi Tăng Chúng –nt– sống tại gia với tâm đã được xa lìa bợn nhơ và bợn xén, có sự xả thí được mở ra, có bàn tay được rửa sạch, ưa thích việc xả bỏ, đáp ứng sự cầu xin, ưa thích việc bố thí và san sẻ không bị hạn chế đối với các vị có giới, có pháp tốt đẹp. Này hai người thợ mộc, được thành tựu với bốn pháp này, vị Thánh Thịnh Văn là vị Nhập Lưu, có pháp không bị thối đọa, đã được chắc chắn, có sự giác ngộ là đích đến. Này hai người thợ mộc, hai người quả thật đã được thành tựu niềm tịnh tín bất động nơi đức Phật rằng: ‘Đức Thế Tôn ấy là –nt– Thiên Nhân Sư, Phật, Thế Tôn,’ –nt– nơi Giáo Pháp –nt– nơi Tăng Chúng –nt– Hơn nữa, bất cứ vật thí nào có ở nhà, toàn bộ vật ấy đều không bị hạn chế đối với các vị có giới, có pháp tốt đẹp. Này hai người thợ mộc, hai người nghĩ gì về điều ấy, có bao nhiêu người ở xứ Kosala sánh bằng hai người trong việc bố thí và san sẻ?” “Bạch Ngài, thật lợi ích cho chúng con! Bạch Ngài, Thật đã khéo đạt được cho chúng con về việc đức Thế Tôn biết chúng con đây như vậy!”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

5. “Sau khi để lại một bông hoa, (tôi đã trải qua) một ngàn koti¹ kiếp (sống) ở chư Thiên và ở nhân loại, và tôi đã chứng hữu dư Niết Bàn.”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

6. “Ở cội cây Assattha, đã được lớn mạnh, có quầng ánh sáng màu lục, tôi đã đạt được một suy tưởng hướng đến đức Phật, có niệm.”

¹ koti: bằng 10 triệu.

7. Ajja tiṃsaṃ tato kappā nābhijānāmi duggatiṃ,
tisso vijjā sacchikatā tassā saññāya vāhasā ”ti.¹ (ss. *Thag.* ck.217-8)
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
8. “Piṇḍāya kosalaṃ puraṃ pāvīsi aggapuggalo,
anukampako purebhattaṃ taṇhānigghātako² muni.
9. Purisassa vaṭṭasako hatthe sabbapupphehi ’laṃkato,
so addasāsi sambuddhaṃ bhikkhusaṅghapurakkhataṃ.
10. Pavisantaṃ rājamaggena devamānusapūjitaṃ,
haṭṭho cittaṃ pasādetvā sambuddhamupasaṅkama.
11. So taṃ vaṭṭasakaṃ surabhiṃ vaṇṇavantaṃ manoramaṃ,
sambuddhassa’ upanāmesi pasanno sehi pāṇihi.
12. Tato aggisikhāvaṇṇā buddhassa lapanantarā,
sahassaraṃsi vijjuriva okkā nikkhama ānana.
13. Padakkhiṇaṃ karitvāna sīse ādiccabandhuno,
tikkhattvaṃ parivattetvā³ muddhanantaradhāyatha.
14. Idaṃ disvāna acchariyaṃ abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ,
ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā ānando etadabravi:
15. Ko hetu sitakammāya⁴ byākarohi mahāmune,
dhammaloko bhavissati kaṅkhā⁵ vitara no mune.
16. Yassa taṃ sabbadhammesu sadā ñāṇaṃ pavattati,
kaṅkhā vematikaṃ⁶ theravaṃ ānandaṃ etadabravi:
17. Yo so ānanda puriso mayi cittaṃ pasādayi,
caturāsīti kappāni duggatiṃ na gamissati.
18. Devesu devasobhaggaṃ dibbaṃ rajjaṃ pasāsiya,
manujesu manujinda rājā raṭṭhe bhavissati.
19. So carimaṃ pabbajitvāna⁷ sacchikatvāna⁸ dhammataṃ.
paccakabuddho dhutarāgo vaṭṭasako nāma bhavissati.
20. Natthi citte pasannaṃhi appikā⁹ nāma dakkhiṇā,
tathāgate vā sambuddhe atha vā tassa sāvake.
21. Evaṃ acintiyā buddhā buddhadhammā acintiyā.
acintiyesu¹⁰ pasannaṃ vipāko¹¹ hoti acintiyō ”ti.
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ vāsanā ti - PTS.

² taṇhānigghātako - Ma, PTS.

³ parivattetvā - Ma, PTS.

⁴ sitakamma - Ma.

⁵ kaṅkhaṃ - Ma.

⁶ kaṅkhiṃ vematikaṃ - Ma;
kaṅkhavematikaṃ - PTS.

⁷ pabbajitvā - Ma, PTS.

⁸ sacchikatvā ca - Ma.

⁹ appakā - Ma, PTS.

¹⁰ acintiyē - Ma, PTS.

¹¹ pāko - PTS.

7. Từ đó đến nay là ba mươi kiếp, tôi không biết đến khổ cảnh; ba Minh đã được chứng ngộ do nhờ tác động của sự suy tưởng ấy.”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

8. “Vị có lòng thương tưởng, đáng diệt trừ tham ái, bậc hiền trí, con người cao cả, trước bữa ăn, đã đi vào thành Kosala để khất thực.

9. Người nam ấy, ở bàn tay có vòng hoa đội đầu được trang hoàng với mọi loài hoa, đã nhìn thấy đấng Toàn Giác dẫn đầu hội chúng tỳ khưu.

10. Vị được chư Thiên và nhân loại tôn vinh đang đi vào bằng con đường chính. Người ấy, mừng rỡ, đã khởi tâm tịnh tín và đã đi đến gần đấng Toàn Giác.

11. Người ấy, được tịnh tín, bằng hai bàn tay của mình, đã dâng lên đấng Toàn Giác vòng hoa đội đầu thơm ngát, đầy màu sắc, làm thích ý ấy.

12. Kế đó, có luồng ánh sáng với màu sắc của ngọn lửa, với ngàn hào quang, tựa như tia chớp, đã đi ra từ miệng, từ giữa đôi môi của đức Phật.

13. Sau khi thực hiện việc hướng bên phải nhiều quanh ở đầu của đấng thân quyết mặt trời, sau khi đi quanh ba vòng, nó đã biến mất ở đỉnh đầu.

14. Sau khi nhìn thấy điều kỳ diệu, phi thường, có sự dựng đứng lông mày, vị Ānanda, sau khi đáp y một bên vai, đã nói điều này:

15. ‘Bạch đấng Đại Hiền Trí, điều gì là nguyên nhân của nụ cười? Xin Ngài giải đáp. Bạch vị Hiền Trí, sẽ có sự soi sáng Giáo Pháp, xin Ngài xua đi nỗi nghi ngờ của chúng con.’

16. Trí ấy (của đức Thế Tôn) luôn luôn vận hành ở tất cả các pháp. Ngài đã nói điều này với trưởng lão Ānanda, vị có sự phân vân vì nghi ngờ (rằng):

17. ‘Này Ānanda, người nào khởi tâm tịnh tín nơi Ta, người ấy sẽ không đi đến khổ cảnh trong tám mươi bốn kiếp.’

18. Sau khi trị vì quốc độ ở cõi Trời, chốn đẹp đẽ của Thiên đình, ở giữa chư Thiên, người ấy sẽ trở thành vị vua ở xứ sở, vị chúa tể của nhân loại ở giữa loài người.

19. Người ấy, vào kiếp sống cuối cùng, sẽ xuất gia, sẽ chứng ngộ bản thể của pháp, sẽ trở thành vị Phật Độc Giác, có ái luyến đã được giữ bỏ, tên là Vaṭṭasaka.

20. Không có sự cúng dường nào gọi là nhỏ nhoi khi tâm đã được tịnh tín ở đức Như Lai, đấng Chánh Đẳng Giác, hoặc ở vị đệ tử của Ngài.

21. Như vậy, chư Phật là không thể nghĩ bàn, các pháp của chư Phật là không thể nghĩ bàn, quả thành tựu cho những người đã được tịnh tín vào những vị không thể nghĩ bàn là không thể nghĩ bàn.”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

“Idāhaṃ¹ bhikkhave ekaccaṃ puggalaṃ pasannacittaṃ² evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi³ (yathā kho ayaṃ puggalo iriyati yañca paṭipadaṃ paṭipanno yañca maggaṃ samārūḷho,) imasmim cāyaṃ samaye puggalo⁴ kālaṃ kareyya, yathābhatam nikkhitto evaṃ sagge. Tam kissa hetu? Cittaṃ hi 'ssa bhikkhave pasannaṃ,⁵ cittappasādahetu⁶ kho⁷ pana evamidhekacco kāyassa bheda parammaraṇā sugatiṃ saggam lokaṃ upapajjeyyā ”ti.⁸ Etamattham bhagavā avoca. Tatthetam vuccati:⁹

22. “Pasannacittaṃ ñatvāna ekaccamidha puggalaṃ, etamattham viyākāsi¹⁰ buddho¹¹ bhikkhūna santike.

23. Imamhi cāyaṃ samaye kālaṃ kayirātha¹² puggalo, sugatiṃ¹³ upapajjeyya cittaṃ hi 'ssa pasāditaṃ, cetopasādahetu¹⁴ hi sattā gacchanti sugatiṃ.

24. Yathābhatam nikkhipeyya evamevaṃ tathāvidho, kāyassa bheda sappañño saggam so upapajjati.

Ayampi attho vutto bhagavatā iti me sutan ”ti. (ss. *Iti*. 13⁺)
Idam vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

25. “Suvaṇṇachadanaṃ¹⁵ nāvaṃ nārī āruyha tiṭṭhasi, ogāhase¹⁶ pokkharaniṃ padumaṃ¹⁷ chindasi pāṇinaṃ.¹⁸

26. Kena te tādiso vaṇṇo anubhāvo¹⁹ jutī ca te, uppajjanti ca te bhogā ye keci manas' icchitā, pucchitā devate saṃsa kissa kammass' idaṃ phalaṃ.

27. Sā devatā attamanā devarājena pucchitā, pañhaṃ²⁰ puṭṭhā viyākāsi sakkassa iti me sutam.

28. Addhānaṃ paṭipannāhaṃ²¹ disvā thūpaṃ manoramaṃ, tattha cittaṃ pasādesiṃ²² kassapassa yasassino.

29. Padumapupphehi²³ pūjesiṃ²⁴ pasannā sehi pāṇihi,²⁵ tasseva kammassa phalaṃ vipāko etādisaṃ katapuññā labhanti.”²⁶
Idam vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ idhāhaṃ - Ma, PTS, Sīmu.

² pasannacittaṃ - itipadaṃ PTS potthake natthi.

³ paricca buddhacakkhunā evaṃ pajānāmi - PTS.

⁴ puggalo - itipadaṃ Ma, PTS potthakesu natthi.

⁵ pasāditaṃ - PTS, Sīmu.

⁶ cetopasādahetu - Ma.

⁷ ca - PTS.

⁸ evamidhekacce sattā ... upapajjanti ti - Ma.

⁹ tatth' etaṃ iti vuccati - Ma, PTS.

¹⁰ byākāsi - Ma.

¹¹ satthā - PTS, Sīmu.

¹² kālaṃ kiriyātha - PTS, Sīmu.

¹³ saggasmim - Ma, PTS.

¹⁴ cittapasādahetū - PTS.

¹⁵ suvaṇṇachadanaṃ - Ma.

¹⁶ ogāhasi - Ma.

¹⁷ padmaṃ - PTS.

¹⁸ pāṇinā - Ma.

¹⁹ ānubhāvo - Ma, PTS, Sīmu.

²⁰ pañha - Ma.

²¹ addhānapaṭipannāhaṃ - PTS.

²² pasādesi - PTS.

²³ padmapupphehi - Ma, PTS.

²⁴ pūjesi - PTS.

²⁵ pāṇihi - itipadaṃ Ma potthake natthi.

²⁶ labhanti ti - Ma, PTS.

“Ở đây, này các tỳ khưu, sau khi biết rõ tâm bằng tâm như vậy, Ta nhận biết về một người nào đó có tâm tịnh tín (theo như cách người này sinh hoạt, lối thực hành nào đã thực hành, đạo lộ nào đã đi theo,) và vào lúc này, người này có thể qua đời, (được sanh vào) cõi Trời, giống như vật đã được mang lại và bị ném đi. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Này các tỳ khưu, bởi vì tâm của người này tịnh tín. Hơn nữa, do nhân tịnh tín ở tâm, như vậy ở đây một số chúng sanh, khi tan rã thân xác và chết đi, có thể được sanh vào nhân cảnh, cõi Trời, thế gian (này).” Đức Thế Tôn đã nói ý nghĩa này. Ở đây, điều này đã được nói rằng:

22. *‘Sau khi biết được người nào đó ở đây có tâm tịnh tín, đức Phật đã giải thích ý nghĩa này trong sự hiện diện của các vị tỳ khưu.*

23. *Và vào lúc này người này có thể qua đời, có thể sanh vào nhân cảnh bởi vì tâm của người này được tịnh tín. Bởi vì do nhân tịnh tín ở tâm, các chúng sinh đi đến nhân cảnh.*

24. *Giống như có thể ném xuống vật đã được mang lại, tương tự y như vậy, theo cách thức như thế, khi tan rã thân xác, người có trí tuệ ấy tái sanh vào cõi Trời.’*

Ý nghĩa này cũng đã được đức Thế Tôn nói đến. Tôi đã nghe như thế.”¹
 Đây là kinh liên quan đến huân tập.

25. *“Hỡi nàng tiên, nàng đã bước lên chiếc thuyền có mái bằng vàng và đứng (ở đó). Nàng lội xuống hồ nước hái hoa sen bằng bàn tay.*

26. *Do điều gì màu da của nàng là như thế ấy, năng lực và sự rực rỡ của nàng, và bất cứ những sự hưởng thụ nào được mong muốn bởi ý đều sanh lên cho nàng? Hỡi nàng tiên, đã được hỏi, xin nàng hãy tuyên bố quả báo này là của nghiệp gì?”*

27. *Nàng tiên nữ ấy hoan hỷ khi được hỏi bởi vị Thiên Vương. Được hỏi câu hỏi, nàng đã giải thích cho Thiên Vương Sakka. Tôi đã nghe như thế.*

28. *“Thiếp đã đi qua đoạn đường dài. Sau khi nhìn thấy ngôi bảo tháp thích ý của Ngài Kassapa có danh tiếng. Tại đó, thiếp đã khởi tâm tịnh tín.*

29. *Được tịnh tín, thiếp đã cúng dường với những đóa hoa sen bằng hai bàn tay của mình. Sự thành tựu là quả báo của chính nghiệp ấy. Những người đã làm phước thiện đạt được (quả báo) như thế ấy.”*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

¹ So sánh với bài Kinh *Pasannacittasuttaṃ* - Kinh Tâm Tịnh Tín của *Itivuttakapāḷi* - Phật Thuyết Như Vậy, TTPV 28, tr. 343.

Dānakathā sīlakathā saggakathā puññakathā puññavipākakathā.¹
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

30. Apicāpi paṃsuthūpesu uddissa katesu dasabaladharānaṃ,
tathapi kāraṃ katvā saggesu narā pamodanti.”²
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
31. “Devaputtasarīravaṇṇā sabbe subhagasaṅṅhīti,
udakena paṃsuṃ temetvā thūpaṃ vaḍḍhetha³ kassapaṃ.
32. Ayaṃ sugatte sugatassa thūpo
mahesino dasabaladhammadhārino,
yasmaṃ⁴ ime devamanujā pasannā
kāraṃ karontā⁵ jarāmaraṇā pamuccare.”⁶
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
33. “Uḷāraṃ vata taṃ āsi yāhaṃ thūpaṃ mahesino,
uppalāni ca cattāri mālaṃ ca abhiropayaṃ.”⁷
34. Ajja tiṃsaṃ⁸ tato kappā nābhijānāmi duggatiṃ,
vinipātaṃ na gacchāmi thūpaṃ pūjetva⁹ satthuno.”¹⁰
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
35. “Battiṃsa¹¹ lakkhaṇadharassa
vijitavijayassa lokanāthassa,
satasahassaṃ¹² kappe
mudito thūpaṃ apūjesi.
36. Yaṃ mayā pasutaṃ puññaṃ
tena ca puññaena devasobhaggaṃ,
rajjāni ca kāritāni
anāgantūna vinipātaṃ.
37. Yaṃ cakkhuṃ¹³ adantadamakassa sāsane paṇihitaṃ tathā,
cittaṃ taṃ me sabbaṃ laddhaṃ vimuttacitt’ amhi vidhūtalato ”ti.”¹⁴
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
38. “Sāmākapatthodanamattameva hi
paccekabuddhasmiṃ¹⁵ adāsi dakkhiṇaṃ,
vimuttacitte akhile anāsava
araṇavihārimhi asaṃgamānase.

¹ puññavipākakathā ti - Ma, PTS.

² pamodanti ti - Ma;
pamodenti ti - PTS.

³ vaḍḍheta - PTS.

⁴ tasmaṃ - Ma.

⁵ karonto - PTS.

⁶ pamuccare ti - Ma, PTS.

⁷ abhiropayi - PTS.

⁸ tiṃsa - PTS.

⁹ pūjetvā - PTS.

¹⁰ satthuno ti - Ma, PTS.

¹¹ bāttiṃsa - Ma.

¹² satasahassa - PTS.

¹³ cakkhu - Ma.

¹⁴ vidhūtalatā ti - PTS.

¹⁵ paccekabuddhamhi - Ma.

Bài thuyết về bố thí, bài thuyết về giới, bài thuyết về cõi trời, bài thuyết về phước thiện, bài thuyết về quả thành tựu của phước thiện.

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

30. *“Còn nữa, ở các ngôi bảo tháp bằng đất được làm dành cho các đấng duy trì Mười Lực, những người sau khi làm công việc xây dựng ở tại nơi ấy (sẽ) vui sướng ở các cõi Trời.”*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

31. *“Là những người có vóc dáng cơ thể của Thiên Tử, tất cả đều có địa vị cao sang, các vị tắm ướt đất với nước và dựng lên ngôi bảo tháp cho người nào vậy?”¹*

32. *“Thưa vị (Thiên nhân) có cơ thể xinh xắn, đây là bảo tháp của đức Thiện Thế, bậc Đại Ân Sĩ, đấng duy trì Mười Lực và Giáo Pháp. Được tịnh tín vào ngôi bảo tháp, chư Thiên và nhân loại này, những người đang làm công việc xây dựng, (sẽ) được giải thoát khỏi già và chết.”*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

33. *“Quả thật việc ấy đã là cao quý! Là việc tôi đã dâng lên ngôi bảo tháp của bậc Đại Ân Sĩ bốn đóa sen xanh và tràng hoa.*

34. *Từ đó đến nay là ba mươi kiếp, tôi không biết đến khổ cảnh, tôi không đi đến nơi trừng phạt, sau khi cúng dường ngôi bảo tháp của đấng Đạo Sư.”*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

35. *“Tôi đã cúng dường ngôi bảo tháp của vị mang ba mươi hai tướng trạng, của vị đã chiến thắng trận đấu, của đấng Bảo Hộ Thế Gian, tôi đã được vui sướng một trăm ngàn kiếp (tuổi thọ).*

36. *Việc phước thiện nào đã được tạo ra bởi tôi và do việc phước thiện ấy, (tôi đã đạt được) sự thành tựu cõi Trời, và các quốc độ đã được (tôi) xây dựng; tôi đã không đi đến nơi trừng phạt.*

37. *(Tôi có Pháp) nhãn đã được thiết lập ở Giáo Pháp của đấng Thuần Phục kẻ chưa được thuần phục, tâm tôi cũng như vậy, tôi đã đạt được toàn bộ điều ấy, tôi có tâm đã được giải thoát, có dây leo (tham ái) đã được giữ bỏ.”*

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

38. *“Bởi vì tôi đã bố thí vật cúng dường chỉ một lượng cơm của một phần tư cân hạt sāmāka đến đức Phật Độc Giác, vị có tâm đã được giải thoát, không có sự cứng cõi (ở tâm), không còn lậu hoặc, có sự an trú không ướn nhiễm, có ý không còn quuyến luyến.*

¹ Sớ Giải *Nettivibhāvinī* giải thích đây là câu hỏi: ‘*so ayam thūpo kassa puggalassa thūpoti pucchati*’ và câu kế tiếp là câu trả lời.

39. Tasmiṅca okappayi dhammamuttamaṃ
tasmiṅca dhamme paṇidhesiṃ¹ mānasam
evaṃ vihārīhi me saṅgamo siyā
bhava kudassu 'pi² ca mā apekkhavā.
40. Tasseva kammaṃ vipākato ahaṃ
sahassakkhattuṃ kurūsūpapajjatha,³
dīghāyukesu amamesu pāṇīsu
visesagāmīsu ahīnagāmīsu.
41. Tasseva kammaṃ vipākato ahaṃ
sahassakkhattuṃ tidasopapajjatha,
vicitramālābharaṇānulepisu
viṣiṭṭhakāyūpagato yasassisu.
42. Tasseva kammaṃ vipākato ahaṃ
vimuttacitto akhilo anāsavo,
imehi me antimadehadhāribhi
samāgamo āsi hitāhitāsīhi.
43. Paccakkhaṃ khvimaṃ avaca tathāgato jino
samijjhate sīlavato yadicchati,
yathā yathā me manasā vicintitaṃ.
tathā samiddhaṃ ayamantimo bhavo."⁴
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
44. "Ekatiṃsamhi kappamhi jino anejo,
anantaḍassī bhagavā sikhīti.
tassāpi rājā bhātā sikhāṇḍī⁵
buddhe ca dhamme ca abhippasanno.
45. Parinibbute lokavināyakamhi
thūpaṃ sakāsī vipulaṃ mahantaṃ,
samantato gāvutikaṃ mahesino
devātidevassa naruttamassa.
46. Tasmiṃ manusso balimābhīhārī
paggayha jāṭīsu manam pahaṭṭho,
vātena pupphaṃ pati tassa ekaṃ
tāhaṃ gahetvāna tass' ev' adāsīṃ.⁶
47. So maṃ avocātipasannacitto⁷
tuyheva cetam⁸ pupphaṃ dadāmi,
tāhaṃ gahetvā abhiropayesiṃ⁹
punappunaṃ buddhamanussaranto.

¹ paṇidhesi - PTS.

² kudāsūpi - Ma.

³ kurūsūpapajjatha - Ma, PTS.

⁴ bhavo ti - Ma, PTS.

⁵ sikhiddhe - Ma.

⁶ tasseva dāsi - Ma;

tass' ev' adāsī - PTS.

⁷ avocābhipasannacitto - Ma, PTS.

⁸ tuyham eva etaṃ - Ma, PTS.

⁹ abhiropayesi - PTS.

39. Tôi đã tin tưởng pháp tối thượng ở vị ấy.
 Và tôi đã chuyên chú tâm vào pháp ấy (rằng):
 ‘Sẽ có sự gặp gỡ của tôi với các sự an trú như vậy.
 Và chớ có mong mỏi vào sự hiện hữu ở bất cứ đâu.’

40. Do quả thành tựu của chính nghiệp ấy, một ngàn lần tôi đã được sanh ra giữa những người dân xứ Kuru, là các chúng sanh có tuổi thọ dài, không chấp là của ta, có sự đạt đến pháp thù thắng, không có sự đi đến (bản thể) hạ liệt.

41. Do quả thành tựu của chính nghiệp ấy, một ngàn lần tôi đã được sanh ra ở cõi Tam Thập. Tôi đã đi đến giữa các vị có danh tiếng, có thân thể đặc biệt với các tràng hoa nhiều màu sắc, các vật trang điểm, và các chất bôi thoa.

42. Do quả thành tựu của chính nghiệp ấy, tôi có tâm đã được giải thoát, không có sự cứng cõi (ở tâm), không còn lậu hoặc. Đã có sự gặp gỡ của tôi với các vị này, với các vị đang mang thân thể cuối cùng, với các vị đã vượt qua thiện và bất thiện.

43. Đức Như Lai, đấng Chiến Thắng đã nói về sự việc hiển nhiên này: ‘Đối với người có giới, điều nào được ước muốn, (điều ấy) được thành tựu.’ Điều đã được tôi suy nghĩ bằng ý như thế nào thì được thành tựu như thế ấy; đây là kiếp sống cuối cùng (của tôi).”
 Đây là kinh liên quan đến huân tập.

44. “Vào ba mươi một kiếp (trước), đấng Chiến Thắng, không dục vọng, vị có tâm nhìn không giới hạn, là đức Thế Tôn tên Sikhī.
 Người em trai của vị ấy là đức vua Sikhaṇḍī,
 vô cùng tịnh tín vào đức Phật và Giáo Pháp.

45. Khi đấng Hướng Dẫn Thế Gian viên tịch Niết Bàn, vị vua ấy đã xây dựng ngôi bảo tháp vĩ đại, to lớn, xung quanh rộng một gāvuta, dành cho bậc Đại Ân Sĩ, vị Thiên nhân vượt trội của chư Thiên, đấng Tối Thượng Nhân.

46. Tại nơi ấy, có người nam đã rước lại phẩm vật cúng tế, và đã mừng rỡ nâng lên bông hoa nhài rừng.
 Một bông hoa đã rơi khỏi (bàn tay) của người ấy vì gió.
 Tôi đã nhặt lấy bông hoa ấy và đã trao lại cho chính người ấy.

47. Với tâm vô cùng tịnh tín, người ấy đã nói với tôi rằng:
 ‘Tôi cho bông hoa này đến chính ông.’
 Sau khi nhận lấy bông hoa ấy, tôi đã dâng lên,
 trong lúc liên tục tưởng nhớ đến đức Phật.

48. Ajja tiṃsaṃ tato kappā nābhijānāmi duggatiṃ,
vinipātaṃ¹ na gacchāmi thūpapūjāyidaṃ phalaṃ.”²
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.
49. “Kapilaṃ nāma nagaraṃ suvibhattaṃ mahāpathaṃ,
ākiṇṇamiddhaṃ phītaṃ ca brahmadattassa rājino.
50. Kummāsaṃ vikkiṇiṃ tattha pañcālānaṃ puruttame,
so ’haṃ addasiṃ³ sambuddhaṃ upariṭṭhaṃ yasassinaṃ.
51. Haṭṭho cittaṃ pasādetvā nimantesiṃ⁴ naruttamaṃ,
ariṭṭhaṃ dhuvabhattenā yaṃ me gehasmiṃ⁵ vijjatha.
52. Tato ca kattiko puṇṇo puṇṇamāsī upaṭṭhitā,
navaṃ dussayugaṃ gayha ariṭṭhassopanāmayiṃ.⁶
53. Pasannacittaṃ ñatvāna paṭigaṇhi⁷ naruttamo,
anukampako kāruṇiko taṇhānigghātano⁸ muni.
54. Tāhaṃ kammaṃ karitvāna kalyāṇaṃ buddhavaṇṇitaṃ,
deve ceva manusse ca sandhāvitvā tato cuto.
55. Bārāṇasiyaṃ nagare seṭṭhissa ekaputtako,
aḍḍhe kulasmiṃ upapajjiṃ⁹ pāṇehi ca piyataro.
56. Tato ca viññūtaṃ patto devaputtena codito,
pāsādā oruhitvāna sambuddhamupasaṅkamaṃ.¹⁰
57. So me dhammadesayi anumāpāya gotamo,
dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ dukkhassa ca atikkamaṃ.¹¹
58. Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ¹² maggaṃ dukkhūpasamagāminaṃ,
cattāri ariyasaccāni muni dhammadesayi.
59. Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā vihariṃ sāsane rato,
samathaṃ paṭivijjhāhaṃ rattindivamatandito.
60. Ajjhattaṃ ca bahiddhā ca ye me vijjiṃsu¹³ āsavā,
sabbe āsuṃ samucchinnā na ca uppajjare puna.
61. Pariyantakataṃ dukkhaṃ carimo ’yaṃ samussayo,
jātimaṇasaṃsāro natthi dāni punabbhavo ”ti.
Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ vinipātaṅca - Ma, PTS.

² phalan ti - Ma, PTS.

³ addasi - PTS.

⁴ nimantesi - PTS.

⁵ gehamhi - Ma.

⁶ ariṭṭhassopanāmayi - PTS.

⁷ paṭigaṇhi - Ma.

⁸ taṇhānigghātano - Ma, PTS.

⁹ uppajjiṃ - Ma; uppajji - PTS.

¹⁰ upasaṅkamaṃ - PTS.

¹¹ atikkammaṃ - Simu.

¹² ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ - Ma;

ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ - PTS.

¹³ vijjiṃsu - Simu.

48. Từ đó đến nay là ba mươi kiếp, tôi không biết đến khổ cảnh, tôi không đi đến nơi trừng phạt; đây là quả báo của việc cúng dường ngôi bảo tháp.”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

49. Thành phố tên Kapila là khéo được phân chia, có đường lộ lớn, bị chen chúc, phồn thịnh, và giàu có, thuộc về đức vua Brahmadata.

50. Tôi đã bán bánh kummāsa tại nơi ấy, ở kinh thành của xứ Pañcāla. Tôi đây đã nhìn thấy bậc tự mình giác ngộ, có danh tiếng, đứng ở không trung.

51. Tôi đã vui mừng, khởi tâm tịnh tín, và đã thỉnh mời bậc Tối Thượng Nhân Ariṭṭha với bữa ăn thường kỳ; việc ấy đã xảy ra tại căn nhà của tôi.

52. Và sau đó, khi tháng Kattika được đầy đủ, ngày trăng tròn đã đến, sau khi cầm lấy xấp vải đôi mới, tôi đã dâng đến vị Ariṭṭha.

53. Biết được tâm tịnh tín (của tôi), bậc Tối Thượng Nhân, vị có lòng thương tưởng, đấng Bi Mẫn, bậc diệt trừ tham ái, vị hiền trí, đã nhận lãnh.

54. Sau khi làm hành động tốt đẹp được chư Phật khen ngợi ấy, tôi đã di chuyển đến chư Thiên và loài người, rồi từ nơi ấy đã chết đi.

55. Tôi đã được sanh ra ở gia đình giàu có, là con trai độc nhất của một triệu phú ở thành Bārāṇasī, và được yêu quý hơn những sinh mạng (khác).

56. Và sau đó, tôi đã đạt đến tuổi hiểu biết. Được khích lệ bởi vị Thiên tử, tôi đã bước xuống từ tòa lâu đài, và đã đi đến gặp đấng Toàn Giác.

57. Vị Gotama ấy, vì lòng thương tưởng, đã chỉ bảo tôi về Giáo Pháp, về Khổ, về sự sanh lên của Khổ, về sự vượt qua đối với Khổ, –

58. – và về Đạo lộ thánh thiện tám chi phần đưa đến sự yên lặng của Khổ. Bậc Hiền Trí đã chỉ bảo về Giáo Pháp, về bốn Chân Lý Cao Thượng.

59. Sau khi lắng nghe lời nói của vị ấy, tôi đã sống, vui thích trong giáo lý. Tôi đã thấu triệt thiên chi tịnh, đêm và ngày không biếng nhác.

60. Các lậu hoặc nào đã hiện diện ở tôi, bên trong và bên ngoài, tất cả đã được cắt lìa và không sanh lên lại nữa.

61. Khổ đau đã được làm cho chấm dứt; đây là xác thân sau chót có sự luân hồi sanh tử, giờ đây không còn hiện hữu lại nữa.”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

3. 4. 3.

(3) Tattha katamaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ?

1. “Uddhaṃ adho sabbadhi vippamutto
ayamahamasminti¹ anānupassī
evaṃ vimutto udatāri oghaṃ
atiṅṅapubbaṃ apunabbhavāyā”ti. (Pe. 24; Ud. 74)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Sīlavato ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kinti me avippaṭṭisāro jāyeyyā’ ti.
Dhammatā esā ānanda, yaṃ sīlavato avippaṭṭisāro jāyeyya.

Avippaṭṭisārino² ānanda, na cetaṇā karaṇīyaṃ: ‘Kinti me pāmojjaṃ
jāyeyyā’ ti. Dhammatā esā ānanda, yaṃ avippaṭṭisārino pāmojjaṃ jāyeyya.

Pamuditena ānanda, na cetaṇā karaṇīyaṃ: ‘Kinti me pīti jāyeyyā’ ti.
Dhammatā esā ānanda, yaṃ pamuditassa pīti jāyeyya.

Pītimanassa ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kinti me kāyo passambheyyā’
’ti. Dhammatā esā ānanda, yaṃ pītimanassa kāyo passambheyya.

Passaddhakāyassa ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kintāhaṃ sukhaṃ
vediyeyyan’ ti. Dhammatā esā ānanda, yaṃ passaddhakāyo sukhaṃ
vediyeyya.

Sukhino ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kinti me samādhi jāyeyyā’ ti.
Dhammatā esā ānanda, yaṃ sukhino samādhi jāyeyya.

Samāhitassa ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kintāhaṃ yathābhūtaṃ
pajāneyyan’ ti. Dhammatā esā ānanda, yaṃ samāhito yathābhūtaṃ
pajāneyya.

Yathābhūtaṃ pajānatā ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kinti me nibbidā
jāyeyyā’ ti. Dhammatā esā ānanda, yaṃ yathābhūtaṃ pajānanto
nibbindeyya.

Nibbindantena ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kinti me virāgo jāyeyyā’ ti.
Dhammatā esā ānanda, yaṃ nibbindanto virajjeyya.

Virajjantena ānanda, na cetaṇā karaṇīyā: ‘Kinti me vimutti jāyeyyā’ ti.
Dhammatā esā ānanda, yaṃ virajjanto vimuccheyya.³

¹ ayam ahamāsi - Ma, PTS.

² avippaṭṭisārīnā - Ma.

³ vimutteyya - PTS.

3. 4. 3.

(3) Ở đây, kinh liên quan đến thấu triệt là kinh nào?

1. “Bên trên, bên dưới, tất cả các nơi, vị đã được giải thoát không có sự suy xét rằng: ‘Tôi là cái này.’
Vị được giải thoát như vậy đã vượt lên dòng chảy trước đây chưa vượt qua, do việc không còn hiện hữu lại nữa.”¹
Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

“Này Ānanda, đối với vị có giới, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự không hồi hận có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là sự không hồi hận có thể sanh khởi đến vị có giới.

Này Ānanda, đối với vị có sự không hồi hận, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự hân hoan có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là sự hân hoan có thể sanh khởi đến vị có sự không hồi hận.

Này Ānanda, với vị được hân hoan, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự no vui (hỷ) có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là sự no vui (hỷ) có thể sanh khởi đến vị được hân hoan.

Này Ānanda, đối với vị có ý no vui (hỷ), sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để thân của tôi có thể được khinh an?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là thân của vị có ý no vui (hỷ) có thể được khinh an.

Này Ānanda, đối với vị có thân được khinh an, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để tôi có thể cảm nhận sự an lạc?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là vị có thân được khinh an có thể cảm nhận sự an lạc.

Này Ānanda, đối với vị có sự an lạc, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để định có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là định có thể sanh khởi đến vị có sự an lạc.

Này Ānanda, đối với vị được định tĩnh, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để tôi có thể nhận biết đúng theo thực thể?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là vị được định tĩnh có thể nhận biết đúng theo thực thể.

Này Ānanda, với vị đang nhận biết đúng theo thực thể, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự nhàm chán có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là vị đang nhận biết đúng theo thực thể thì có thể nhàm chán.

Này Ānanda, với vị đang nhàm chán, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự xa lìa luyến ái có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là vị đang nhàm chán thì có thể xa lìa luyến ái.

Này Ānanda, với vị đang xa lìa luyến ái, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự giải thoát có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là vị đang xa lìa luyến ái có thể giải thoát.

¹ Udānapāḷi - Phật Tự Thuyết, TTPV 28, tr. 281.

Vimuttena ānanda, na cetanā karaṇīyā: ‘Kinti me vimuttiñāṇadassanaṃ uppajjeyyā ’ti. Dhammatā esā ānanda, yaṃ vimuttassa vimuttiñāṇadassanaṃ uppajjeyyā ’ti. (ss. A. v, 2⁺; ss. Pe. 44, 182)

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

2. “Yadā have pātubhavanti dhammā
ātāpino jhāyato brāhmaṇassa,
athassa kaṅkhā vapayanti sabbā
yato pajānāti sahetu dhamman ”ti. (Vin. i, 2; Ud. 2)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
3. “Yadā have pātubhavanti dhammā
ātāpino jhāyato brāhmaṇassa,
athassa kaṅkhā vapayanti sabbā
yato khayam paccayānaṃ aveḍi ”ti. (Vin. i, 2; Ud. 2)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
4. “Kinu kujjhasi mā kujjhi akkodho tissa te varam,
kodhamānamakkhavinayattham hi tissa brahmacariyam vussati ”ti.
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ. (S. ii, 282)
5. Kadāham nandaṃ passeyyam āraññaṃ paṃsukūlikam,
aññātuñchena yāpentam kāmesu anapekkhinan ”ti. (S. ii, 281)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
6. “Kiṃsu chetvā¹ sukham seti kiṃsu chetvā na socati,
kissassa² ekadhammassa vadham rocesi gotamā ”ti?
7. Kodham chetvā sukham seti kodham chetvā na socati,
kodhassa visamūlassa madhuragassa devate,³
vadham ariyā paṃsanti tañhi chetvā na socati ”ti. (S. i, 161)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
8. “Kiṃsu hane uppatitam kiṃsu jātam vinodaye,
kiṃ cassu pajahe dhīro kissābhisamayo sukho?
9. Kodham hane uppatitam rāgam jātam vinodaye,
avijjam pajahe dhīro saccābhisamayo sukho ”ti.
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ jhitvā - PTS.

² kissassu - Ma.

³ brāhmaṇa - Ma, PTS.

Này Ānanda, với vị đã được giải thoát, sẽ không có ý định rằng: ‘Làm thế nào để sự biết và thấy về giải thoát có thể sanh khởi đến tôi?’ Này Ānanda, pháp tự nhiên là sự biết và thấy về giải thoát có thể sanh khởi đến vị đã được giải thoát.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

2. “Quả vậy, khi các pháp hiện rõ đến vị Bà-la-môn có nhiệt tâm đang tham thiền thì mọi điều nghi ngờ của vị này được tiêu diệt, từ đó vị ấy nhận biết rằng (mọi) việc là có nguyên nhân.”¹

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

3. “Quả vậy, khi các pháp hiện rõ đến vị Bà-la-môn có nhiệt tâm đang tham thiền thì mọi điều nghi ngờ của vị này được tiêu diệt, từ đó đã hiểu sự hoại diệt của các duyên.”²

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

4. “Ngươi giận dữ về điều gì? Chớ giận dữ. Này Tissa, không giận dữ là tốt hơn cho ngươi. Phạm hạnh được sống, này Tissa, chỉ nhằm mục đích xóa bỏ giận dữ, ngã mạn, và gièm pha.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

5. “Khi nào Ta có thể nhìn thấy Nanda (trở thành) vị ngụ ở rừng, chỉ mặc y may bằng vải bị quăng bỏ, đang duy trì (mạng sống) bằng vật góp nhặt không được biết trước, không có sự trông mong về các dục?”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

6. “Sau khi cắt đứt cái gì, ngủ an lạc? Sau khi cắt đứt cái gì, không sâu muộn? Ngài tán thành việc sát hại đối với một pháp nào, thưa ngài Gotama?”

7. “Sau khi cắt đứt giận dữ, ngủ an lạc. Sau khi cắt đứt sự giận dữ, không sâu muộn. Này Thiên nhân, sự giận dữ có độc tố là rễ, có mật ngọt là ngọn, các bậc Thánh ca ngợi việc sát hại đối với nó, bởi vì sau khi cắt đứt nó, không sâu muộn.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

8. “Nên tiêu diệt cái gì đã được bộc phát? Nên xua đi cái gì đã được sanh ra? Và bậc sáng trí nên dứt bỏ cái gì? Sự chứng ngộ cái gì là an lạc?”

9. “Nên tiêu diệt sự giận dữ đã được bộc phát. Nên xua đi sự luyến ái đã được sanh ra. Bậc sáng trí nên dứt bỏ vô minh. Sự chứng ngộ Chân Lý là an lạc.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

¹ Udānapāli - Phật Tự Thuyết, TTPV 28, tr. 133.

² Sđđ., tr. 135.

10. “Sattiyā viya omaṭṭho ḍayhamāno ’va¹ matthake,
kāmarāgappahānāya sato bhikkhu paribbaje.
11. Sattiyā viya omaṭṭho ḍayhamāno ’va matthake,
sakkāyaditṭhippahānāya sato bhikkhu paribbaje ”ti. (S. i, 13, 53; Pe. 48)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
12. Sabbe khayantā nicayā² patanantā samussayā,
sabbesaṃ maraṇamāgamma sabbesaṃ jīvitamaddhuvam;
etaṃ bhayaṃ maraṇe³ pekkhamāno
puññāni kayirātha sukhāvahāni.
13. Sabbe khayantā nicayā patanantā samussayā,
sabbesaṃ maraṇamāgamma sabbesaṃ jīvitamaddhuvam;
etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno
lokāmiṣaṃ pajahe santipekkho ”ti.
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ
14. “Sukhaṃ sayanti munayo na te socanti māvidha,
yesaṃ jhānarataṃ cittaṃ paññavā susamāhito,
āraddhaviriyo pahitatto oghaṃ tarati duttaraṃ.
15. Virato⁴ kāmasaññāya⁵ sabbasaṃyojanātigo,⁶
nandibhava⁷parikkhīṇo so gambhīre na sīdati ”ti. (ss. S. i, 53)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
16. “Saddahāno arahataṃ dhammaṃ nibbānapattiyā,
sussūsā⁸ labhate paññaṃ appamatto vicakkhaṇo.
17. Patirūpakārī dhuravā utṭhātā vindate dhanam,
saccena kittiṃ pappoti dadaṃ mittāni ganthati,
asmā lokā paraṃ lokaṃ savepecca⁹ na socati ”ti. (S. i, 214⁺)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
18. “Sabbaganthappahīnassa vipamuttassa te sato,
samaṇassa na taṃ sādhu yadaññaṃ manusāsati.¹⁰
19. Yena kenaci vaṇṇena saṃvāso sakka jāyati,
na taṃ arahati sappañño manasā ananukampitaṃ.¹¹

¹ dayhamāne ’va - PTS.

² khayantā nicayā sabbe - PTS.

³ maraṇam - PTS.

⁴ viratto - Pu.

⁵ tāmasaññāsu - Pu.

⁶ sabbasaṃyojanātito - Ma, PTS.

⁷ nandibhava - Ma, PTS.

⁸ sussūsam - Ma;

sussusam - PTS.

⁹ evaṃ pecca - Ma, PTS.

¹⁰ anusāsasī ti - Ma.

¹¹ anukampitaṃ - Ma, PTS.

10. “Tựa như người bị đâm bởi cây thương, tựa như người đang bị cháy ở đâu, nhằm dứt bỏ sự ái luyến về dục, vị tỳ khuru, có niệ, nên du hành.

11. Tựa như người bị đâm bởi cây thương, tựa như người đang bị cháy ở đâu, nhằm dứt bỏ thân kiến, vị tỳ khuru, có niệ, nên du hành.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

12. “Tất cả các (của cải) tích lũy có sự tiêu hoại là chạng cuối, (tất cả) các gom góp có sự sụp đổ là chạng cuối. Sau khi đi đến sự chết dành cho tất cả (chúng sanh), mạng sống của tất cả (chúng sanh) là không trường tồn. Trong khi xem xét nỗi sợ hãi này ở sự chết, nên làm các phước thiện, (bởi vì) chúng là nguồn đem lại an lạc.

13. Tất cả các (của cải) tích lũy có sự tiêu hoại là chạng cuối, (tất cả) các gom góp có sự sụp đổ là chạng cuối. Sau khi đi đến sự chết dành cho tất cả (chúng sanh), mạng sống của tất cả (chúng sanh) là không trường tồn. Trong khi xem xét nỗi sợ hãi này ở sự chết, người có sự tâm cầu (Niết Bàn) an tịnh nên dứt bỏ vật chất thế gian.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

14. “Các bậc hiền trí ngủ an lạc. Có tâm vui thích việc tham thiền, các vị ấy không sầu muộn, này Māvīdha. Vị có tuệ, khéo định tĩnh, có sự ra sức tinh tấn, có bản tánh cương quyết, vượt qua dòng lũ khó vượt qua được.

15. Đã xa lánh dục tưởng, đã vượt lên khỏi mọi sự ràng buộc, đã hoàn toàn cạn kiệt sự vui thích và hiện hữu, vị ấy không chìm xuống nơi sâu thẳm.”¹

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

16. “Trong khi có niềm tin vào Giáo Pháp của các bậc A-la-hán nhằm đạt đến Niết Bàn, nhờ vào sự mong muốn lắng nghe, người không xao lãng, khôn ngoan, đạt được trí tuệ.

17. Người có việc làm phù hợp, có trách nhiệm, năng động, kiếm được tài sản. Nhờ vào sự chân thật, người thành đạt tiếng tăm. Trong khi bố thí, người kết giao các bạn hữu.² Sau khi đi đến đời khác từ đời này, người ấy chắc chắn không sầu muộn.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

18. “Trong khi Ngài là vị Sa-môn đã dứt bỏ mọi sự trói buộc, đã được giải thoát, việc Ngài chỉ dạy cho người khác là không tốt đối với ngài.”

19. “Này (Dạ Xoa) Sakka, bởi bất cứ lý do nào đó mà nầy sanh ra việc cộng trú, bậc có trí tuệ không thể không có lòng thương tưởng đối với kẻ ấy.

¹ Suttanipātapāli - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 53, câu kệ 177.

² Sđd., tr. 59, các câu kệ 188, 189.

20. Manasā ce pasannena yadaññamanusāsati,
na tena hoti saṃyutto yānukampā anuddayā ”ti. (S. i, 206)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
21. “Rāgo ca doso ca kuto nidānā
arati ratī lomahaṃso kutojā,
kuto samuṭṭhāya manovitakkā
kumārakā dhamkamivossajanti?
22. Rāgo ca doso ca ito nidānā
arati ratī lomahaṃso itojā,
ito samuṭṭhāya manovitakkā
kumārakā dhamkamivossajanti.
23. Snehajā attasambhūtā nigrodhasseva khandhajā,
puṭhū visattā kāmesu māluvāva vitatā vane.
24. Ye naṃ pajānanti yato¹ nidānaṃ
te naṃ vinodenti suṇohi yakkha,
te duttaraṃ oghamimaṃ taranti
atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā ”ti. (S. i, 207⁺)
Idaṃ nibbedhabhābhiyaṃ suttaṃ.
- “Dukkaraṃ bhagavā sudukkaraṃ bhagavā ”ti.
25. “Dukkaraṃ vā pi karonti (kāmadāti bhagavā)
sekhā sīlasamāhitā
ṭhitattā anāgāriyupetassa²
tuṭṭhi hoti sukhāvahā ”ti.
- “Dullabhā³ bhagavā yadidaṃ tuṭṭhī ”ti.
26. “Dullabhaṃ vāpi labhanti (kāmadāti bhagavā) cittavūpasame ratā,
yesaṃ divā ca ratto ca bhāvanāya rato mano ”ti.
- “Dussamādahaṃ bhagavā yadidaṃ cittaṃ ”ti.
27. “Dussamādahaṃ vāpi samādahanti (kāmadāti bhagavā)
indriyūpasame ratā,
te chetvā maccuno jālaṃ ariyā gacchanti kāmadā ”ti.
- “Duggamo bhagavā visamo maggo ”ti.
28. “Duggame visame vāpi ariyā gacchanti kāmada,
anariyā visame magge papatanti avaṃsirā,
ariyānaṃ so samo maggo ariyā hi visame samā ”ti. (S. i, 48)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ ito - PTS.² anāgāriyupetassa - PTS.³ dullabhaṃ - PTS.

20. Nếu với ý tịnh tín mà chỉ dạy người khác, thì không vì việc ấy mà trở thành bị ràng buộc bởi lòng thương tưởng, bởi lòng trắc ẩn.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

21. “Luyến ái và sân hận có căn nguyên từ đâu?

Ghét, thương, sự rờn lông (vì sợ hãi) sanh ra từ đâu?

Phát khởi từ nơi nào, các suy tâm (về dục) khuấy rối tâm, tựa như những bé trai thả lỏng con quạ (đã bị cột chân bởi sợi chỉ dài)?”

22. “Luyến ái và sân hận có căn nguyên từ nơi (bản ngã) này.

Ghét, thương, sự rờn lông (vì sợ hãi) sanh ra từ nơi (bản ngã) này.

Phát khởi từ nơi (bản ngã) này, các suy tâm (về dục) khuấy rối tâm, tựa như những bé trai thả lỏng con quạ (đã bị cột chân bởi sợi chỉ dài).

23. Chúng được sinh ra từ sự thương yêu, được hình thành ở bản ngã, tựa như việc sanh ra từ thân của giống cây nigrodha. Chúng nhiều vô số, bị vướng mắc vào các dục, tựa như loài dây leo lan rộng ở khu rừng.

24. Những ai nhận biết điều ấy có căn nguyên từ đâu,

những vị ấy xua đuổi nó, này Dạ-xoa, người hãy lắng nghe,

những vị ấy vượt qua dòng lũ này, (dòng lũ) khó vượt qua được,

chưa được vượt qua trước đây, để không còn hiện hữu lại nữa.”¹

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

“Bạch đức Thế Tôn, là việc khó làm! Bạch đức Thế Tôn, là việc vô cùng khó làm!”

25. (Đức Thế Tôn nói: “Này Kāmada,) họ cũng làm việc khó làm,

(là) các vị hữu học, đã được thành tựu về giới,

có bản thân vững chãi. Đối với vị đã đạt đến cuộc sống không nhà,

sự hài lòng (biết đủ) là nguồn đem lại an lạc.”

“Bạch đức Thế Tôn, sự hài lòng (biết đủ) là điều khó đạt!”

26. (Đức Thế Tôn nói: “Này Kāmada,) họ cũng đạt được điều khó đạt, (là) các vị vui thích ở sự vắng lặng của tâm. Ý của các vị ấy vui thích trong việc tu tập ban ngày và ban đêm.”

“Bạch đức Thế Tôn, tâm là khó tập trung!”

27. (Đức Thế Tôn nói: “Này Kāmada,) họ cũng tập trung cái (tâm) khó tập trung, (là) các vị vui thích ở sự an tịnh của các quyền. Sau khi cắt đứt mạng lưới của Thần Chết, các bậc Thánh ra đi, này Kāmada.”

“Bạch đức Thế Tôn, con đường là khó đi, không bằng phẳng!”

28. “Này Kāmada, đâu là khó đi, không bằng phẳng, các bậc Thánh cũng đi. Những kẻ không phải bậc Thánh té ngã ở con đường không bằng phẳng, có đầu chúi xuống. Con đường ấy của các bậc Thánh là bằng phẳng, bởi vì các bậc Thánh là bằng phẳng ở nơi không bằng phẳng.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

¹ Sđd., tr. 85, các câu kệ 272 - 275.

29. Idaṃ hi taṃ jetavanaṃ isisaṅghanisevitaṃ,
āvutthaṃ¹ dhammarājena pītisañjananaṃ mama.
30. Kammaṃ vijjā ca dhammo ca sīlaṃ jīvitamuttamaṃ,
etena maccā sujjhanti na gottena dhanena vā.
31. Tasmā hi paṇḍito poso sampassaṃ atthamattano,
yoniso vicine dhammaṃ evaṃ tattha visujjhati.
32. Sāriputto 'va paññāya sīlena upasamena ca.
yo hi pāraṅgato² bhikkhu etā 'va paramo siyā "ti. (M. iii, 262; S. i, 33)
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.
33. Atītaṃ nānvāgameyya nappaṭikaṅkhe anāgataṃ,
yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ appattaṃ ca anāgataṃ.
34. Paccuppannaṃ ca yo dhammaṃ tattha tattha vipassati,
asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ taṃ vidvā-m-anubrūhaye.
35. Ajjeva kiccaṃ ātappaṃ ko jaññā maraṇaṃ suve,
na hi no saṃgaram tena³ mahāsenena maccunā.
36. Evaṃ vihāriṃ ātāpiṃ⁴ ahorattamatanditaṃ,
taṃ ve 'bhaddekaratto 'ti santo ācikkhate munī "ti.
Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ. (M. iii, 187)

“Cattārimāni bhikkhave, sacchikātabbāni. Katamāni cattāri? Atthi bhikkhave, dhammā cakkhunā paññāya ca sacchikātabbā, atthi dhammā satiyā paññāya ca sacchikātabbā, atthi dhammā kāyena paññāya ca sacchikātabbā, atthi dhammā paññāya veditabbā paññāya ca sacchikātabbā.

Katame ca bhikkhave, dhammā cakkhunā paññāya ca sacchikātabbā? Dibbacakkhuṃ⁵ suvisuddhaṃ atikkantamānusaṃkamaṃ cakkhunā paññāya ca sacchikātabbā.

Katame ca bhikkhave, dhammā satiyā paññāya ca sacchikātabbā? Pubbe nivāsānussati satiyā paññāya ca sacchikātabbā.

¹ āvutthaṃ - PTS.

² yo pi pāraṅgato - Ma, PTS, Simu.

³ saṃkar' antenna - PTS.

⁴ vihāri ātāpi - PTS.

⁵ dibbacakkhu - Ma, PTS.

29. “Chính Jetavana này đây, nơi được hội chúng các ân sĩ lui tới, được đấng Pháp Vương trú ngụ, là nguồn tạo ra niềm vui cho con.

30. Hành động, sự hiểu biết, Giáo Pháp, giới, và mạng sống tối thượng, nhờ vào (Thánh Đạo tám chi phần) này nhiều người được trong sạch, không do dòng họ hoặc do tài sản.

31. Chính vì điều ấy, người sáng trí, trong khi nhìn thấy lợi ích cho bản thân, nên suy xét Giáo Pháp đúng theo đường lối, như vậy được thanh tịnh tại nơi ấy.

32. Tựa như vị Sāriputta với tuệ, với giới, và với sự an tịnh (ô nhiễm), vị tỳ khưu nào đã đi đến bờ kia, vị tỳ khưu ấy tối đa chỉ có thể giống như vị (Sāriputta) ấy.”¹

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

33. “Không nên theo đuổi quá khứ,² không nên mong ước vị lai, (bởi vì) cái nào thuộc quá khứ, cái ấy đã được dứt bỏ, và cái nào thuộc vị lai, cái ấy là chưa đạt đến.

34. Vị nào (minh sát) nhìn thấy rõ pháp thuộc hiện tại ở nơi nọ, ở nơi kia, sau khi biết điều ấy, nên làm phát triển pháp (minh sát) ấy không bị tiêu hoại, không bị lay chuyển.

35. Ngay hôm nay, việc cần phải làm là sự nhiệt tâm. Người nào có thể biết cái chết ở ngày mai? Bởi vì không có sự thỏa thuận của chúng ta với Ma Vương có đội quân to lớn.

36. Vị có sự an trú như vậy, có sự nhiệt tâm, không biếng nhác cả ngày lẫn đêm, thật vậy, bậc Hiền Trí an tịnh gọi vị ấy là ‘vị có một đêm tốt lành.’”
Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

“Này các tỳ khưu, bốn điều này là cần được chứng ngộ. Bốn điều nào? Này các tỳ khưu, có các pháp là cần được chứng ngộ bằng mắt và bằng tuệ, có các pháp là cần được chứng ngộ bằng niệm và bằng tuệ, có các pháp là cần được chứng ngộ bằng thân và bằng tuệ, có các pháp là cần được hiểu biết bằng tuệ và cần được chứng ngộ bằng tuệ.

Và này các tỳ khưu, các pháp nào là cần được chứng ngộ bằng mắt và bằng tuệ? Thiên nhãn vô cùng thanh tịnh, vượt trội loài người, là cần được chứng ngộ bằng mắt và bằng tuệ.

Và này các tỳ khưu, các pháp nào là cần được chứng ngộ bằng niệm và bằng tuệ? Tùy niệm về các kiếp sống quá khứ là cần được chứng ngộ bằng niệm và bằng tuệ.

¹ Câu kệ này được dịch dựa theo Chú Giải (ND).

² Theo Chú Giải, ‘quá khứ’ nói đến ‘các ngũ uẩn quá khứ’ (“atītanti atīte pañcakkhandhe”).

Katame ca bhikkhave, dhammā kāyena paññāya ca sacchikātabbā? Iddhividhā nirodho¹ kāyena paññāya sacchikātabbā.

Katame ca bhikkhave, dhammā paññāya veditabbā paññāya ca sacchikātabbā? Āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ paññāya veditabbaṃ paññāya ca sacchikātabbaṃ ”ti. (ss. A. ii, 182⁺)

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

3. 4. 4.

(4) Tattha katamaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ?

1. “Yassa selūpamaṃ cittaṃ ṭhitaṃ nānupakampati,
virattaṃ rajaniyesu kopaneyye na kuppati,
yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ kuto naṃ dukkhamessatī ”ti.
(Ud. 41; Pe. 24-5, 190)

Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Āyasmato ca sārīputtassa cārikā dasamaṃ veyyākaraṇaṃ kātābbaṃ ”ti.
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

2. “Yo brāhmaṇo bāhitapāpadhammo
nihuhumko² nikkasāvo yatatto, vedantagū vusitabrahmacariyo
dhammena so³ brahmavādaṃ vadeyya,
yass’ ussādā natthi kuhiñci loke ”ti. (Vin. i, 3; Ud. 3)

Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

3. “Bāhitvā pāpake dhamme ye caranti sadā satā,
khīṇasaṃyojanā⁴ buddhā te ve lokasmiṃ⁵ brāhmaṇā ”ti. (Ud. 4)

Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

4. “Yattha āpo ca paṭhavī tejo vāyo na gādhati,
na tattha sukkā jotanti ādicco nappakāsati.
na tattha candimā bhāti tamo tattha na vijjati. (S. i, 15; ss. D. i, 223)

5. “Yadā ca attanā vedi muni monena brāhmaṇo,
atha rūpā arūpā ca sukhadukkhā pamuccatī ”ti. (Ud. 9)

Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ nirodhā - Ma, Sīmu.

² nihuhumko - Ma;
nihuhumkako - Sīmu.

³ so brāhmaṇo - PTS.

⁴ khīṇā saṃyojanā - PTS.

⁵ lokasmi - Ma.

Và này các tỳ khưu, các pháp nào là cần được chứng ngộ bằng thân và bằng tuệ? Nhiều loại thân thông, sự tịch diệt (Niết Bàn) là cần được chứng ngộ bằng thân và bằng tuệ.

Và này các tỳ khưu, các pháp nào là cần được hiểu biết bằng tuệ và cần được chứng ngộ bằng tuệ? Trí về sự diệt trừ các lậu hoặc là cần được hiểu biết bằng tuệ và cần được chứng ngộ bằng tuệ.”

Đây là kinh liên quan đến thấu triệt.

3. 4. 4.

(4) Ở đây, kinh liên quan đến bậc Vô Học là kinh nào?

1. “*Tâm của người nào giống như tảng đá, đứng yên, không rung động, không luyến ái ở các vật đáng bị luyến ái, không bị bức tức đối với việc đáng bị bức tức, tâm của người nào được tu tập như vậy, do đâu khổ đau sẽ đến với người ấy?*”¹

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

“*Lời giải thích thứ mười về cuộc du hành của đại đức Sāriputta cần được thực hiện.*”

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

2. “*Vị Bà-la-môn nào có ác pháp đã được ngăn trừ, là vị không làm tiếng ‘hum hum,’ đã thoát khỏi điều ô nhiễm, có bản thân đã được chế ngự, là vị thông thạo các bộ Vệ Đà, đã sống đời Phạm hạnh, vị ấy có thể thuyết giảng lời nói của Phạm Thiên một cách đúng đắn, đối với vị ấy không có sự tồn trữ ở bất cứ nơi nào ở trên thế gian.*”²

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

3. “*Sau khi lánh xa các ác pháp, các vị nào sống thường xuyên có niệm, có các sự ràng buộc đã được cạn kiệt, đã được giác ngộ, các vị ấy quả thật là các Bà-la-môn ở thế gian.*”³

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

4. “*Nơi nào nước và đất, lửa, gió không được thiết lập, nơi ấy các vì sao không lấp lánh, mặt trời không chói sáng, nơi ấy mặt trăng không chiếu sáng, nơi ấy sự tối tăm không tìm thấy.*”

5. “*Và vào lúc bậc hiền trí, vị Bà-la-môn tự mình hiểu biết bằng trí tuệ, khi ấy được giải thoát khỏi sắc, khỏi vô sắc, khỏi hạnh phúc và khổ đau.*”⁴

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

¹ *Udānapāli - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 209.

² *Sđđ.*, tr. 137.

³ *Sđđ.*, tr. 139.

⁴ *Sđđ.*, tr. 149.

6. “Yadā sakesu dhammesu pāragū hoti brāhmaṇo,
atha etaṃ pisācaṅca pakkulañcātivattatī ”ti. (Ud. 5)
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.
7. “Nābhinandati āyantim̐ pakkamantim̐ na socati,
saṅgā saṅgāmajim̐ muttaṃ tamahaṃ brūmi brāhmaṇan ”ti. (Ud. 6)
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.
8. “Na udakena sucī hoti bavhettha¹ nhāyati jano,
yamhi saccaṃ ca dhammo ca so sucī so ca brāhmaṇo ”ti. (Ud. 6)
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.
9. “Yadā have pātubhavanti dhammā
ātāpino jhāyato brāhmaṇassa,
vidhūpayam̐ tiṭṭhati mārassenam̐
suriyova obhāsaya mantalikkhan ”ti. (Vin. i, 2 Ud.2)
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.
10. “Santindriyaṃ passatha irīyamānaṃ
tevijjappattaṃ apahānadhammaṃ.
sabbāni yogāni upātivatto
akiñcano irīyati paṃsukūliko.
11. Taṃ devatā sambahulā uḷārā
brahmavimānaṃ upasaṅkamtivā
ājānīyaṃ jātibalanisedham²
tīdhā³ namassanti pasannacittā.
12. Namo te purisājañña namo te purisuttama,
yassa te nābhijānāma kinti⁴ nissāya jhāyasi ”ti.
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.
13. “Sahāyā vatime bhikkhū cirarattaṃ⁵ sametikā,
sameti nesaṃ saddhammo dhamme buddhappavedite.
14. Suvinitā kappinena dhamme ariyappavedite,
dhārenti antimaṃ dehaṃ jitvā⁶ māraṃ savāhinin ”ti.⁷ (S. ii, 285)
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.
15. “Nayidaṃ sithilamārabha nayidaṃ appena thāmasā,
nibbānaṃ adhigantabbaṃ sabbaganthappamocanaṃ.⁸
16. Ayañca daharo bhikkhu ayamuttamaporiso,
dhāreti antimaṃ dehaṃ jetvā māraṃ savāhinin ”ti.⁹ (S. ii, 278)
Idaṃ asekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ bahvettha - Ma, PTS.

² jātibalaṃ nisedham - Ma.

³ nidha - Ma; n-idha - PTS.

⁴ kiṃ tvam - Ma.

⁵ ciraratta^o - Ma; cīrarattaṃ - PTS.

⁶ jetvā - Ma, PTS.

⁷ savāhanan ti - PTS.

⁸ sabbadukkhappamocanaṃ - Ma.

⁹ savāhanan ti - PTS.

6. “*Khi đã đi đến bờ kia đối với các pháp của chính mình, trở thành vị Bà-la-môn, thì vượt qua con yêu tình ấy và tiếng gào thét (của nó).*”¹

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

7. “*Chẳng thích thú cô nàng đi đến, không sâu muộn cô nàng bỏ đi; Sangāmajī đã thoát khỏi sự dính mắc, Ta gọi vị ấy là Bà-la-môn.*”²

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

8. “*Không do nước mà trở nên trong sạch. Nhiều người tắm ở nơi này. Ở người nào có sự chân thật và có Giáo Pháp, người ấy là trong sạch, và người ấy là Bà-la-môn.*”³

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

9. “*Quả vậy, khi các pháp hiện rõ đến vị Bà-la-môn có nhiệt tâm đang tham thiền, trong khi đánh tan binh đội của Ma Vương, (vị ấy) tồn tại tựa như ánh mặt trời đang làm rực sáng không gian.*”⁴

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

10. “*Các vị hãy nhìn xem vị đang sinh hoạt, có giác quan an tịnh, đã đạt đến ba Minh, là pháp không bị hư hoại.*

Vị đã vượt lên trên tất cả các sự ràng buộc,

không có gì, mặc y may bằng vải bị quăng bỏ, (đang) sinh hoạt.

11. *Nhiều vị Thiên nhân cao cả đã đi đến gần vị ấy, cung điện của đấng Brahma, vị có thuần huyết thông, có sự chối bỏ uy thế của dòng dõi. Với tâm tịnh tín, các vị Thiên nhân, tại nơi ấy, đã cúi chào (nói rằng):*

12. “*Thưa bậc siêu nhân, xin kính lễ ngài. Thưa bậc tối thượng nhân, xin kính lễ ngài. Chúng tôi không biết rõ về ngài đây. Ngài tham thiền, nương tựa vào người nào?*”⁵

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

13. “*Thật vậy, (hai) vị tỳ khưu này là bạn bè, là những người đã gặp nhau dài lâu. Phẩm chất tốt đẹp của hai vị ấy gặp nhau ở Giáo Pháp đã được đức Phật tuyên bố.*

14. *Khéo được huấn luyện bởi ngài Kappina trong Giáo Pháp đã được các bậc Thánh tuyên bố, (hai vị ấy) mang thân mạng cuối cùng sau khi đã chiến thắng Ma Vương cùng với đạo quân binh.*”

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

15. “*Niết Bàn này, sự giải thoát tất cả trói buộc, không thể nào được chứng đắc sau khi ra sức một cách lơ lửng, với chút ít sức lực.*

16. *Và vị tỳ khưu trẻ này, con người tối thượng này, mang thân mạng cuối cùng, sau khi chiến thắng Ma Vương cùng với đạo quân binh.*”⁶

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

¹ Sđd., tr. 141.

² Sđd., tr. 143.

³ Sđd.

⁴ Sđd., tr. 137.

⁵ So sánh với câu kệ 1089 của *Theragāthāpāli* - *Trường Lão Kệ*, TTPV 31, tr. 247.

⁶ *Theragāthāpāli* - *Trường Lão Kệ*, TTPV 31, tr. 247, hai câu kệ 1176 và 1177.

17. “Dubbaṇṇako lūkhacīvaro mogharājā sadā sato.
khīṇāsavo viṣaṃyutto katakicco anāsavo.

18. Tevijjo iddhippatto ca cetopariyāya kovido, (ss. S. i, 146)
dhāreti antimaṃ dehaṃ jetvā māraṃ savāhinin ”ti.
Idaṃ sekhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Tathāgato bhikkhave araham sammāsambuddho rūpassa nibbidā virāgā
nirodhā anupādā¹ vimutto sammāsambuddho ’ti vuccati. Bhikkhu ’pi
bhikkhave paññāvimutto rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto
paññāvimutto ’ti vuccati.

“Tathāgato bhikkhave araham sammāsambuddho vedanāya –pe–
saññāya –pe– saṅkhārānaṃ –pe– viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā
anupādā vimutto sammāsambuddho ’ti vuccati. Bhikkhu ’pi bhikkhave
paññāvimutto viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto
paññāvimutto ’ti vuccati.

Tatra bhikkhave ko viseso ko adhippāyo² kiṃ nānākaraṇaṃ tathāgatassa
arahato sammāsambuddhassa paññāvimuttena bhikkhunā ’ti?
Bhagavammūlakā no bhante dhammā –pe– Tathāgato bhikkhave araham
sammāsambuddho anuppannaṃ maggassa uppādetā asaṅjātassa maggassa
saṅjanetā anakkhātassa maggassa akkhātā maggaññū maggavidū
maggakovido maggānugā ca bhikkhave etarahi sāvaka viharanti pacchā
samannāgatā. Ayaṃ kho bhikkhave viseso ayaṃ adhippāyo idaṃ
nānākaraṇaṃ tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa paññāvimuttena
bhikkhunā ”ti. (S. iii, 65⁺)

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

3. 4. 5.

(5) Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṃca vāsanābhāgiyaṃca suttaṃ?

1. “Channamativassati vivaṭaṃ nātivassati,
tasmā channaṃ vivaretha evaṃ taṃ nātivassati ”ti. (Ud. 56; Pe. 25, 202)

‘Channamativassati ’ti saṃkilesa; ‘vivaṭaṃ nātivassati ’ti vāsanā; ‘tasmā
channaṃ vivaretha evaṃ taṃ nātivassati ’ti ayaṃ saṃkilesa ca vāsanā ca.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃca vāsanā bhāgiyaṃca suttaṃ.

¹ anupādā - PTS.

² adhippāyo - Ma; adhippāyoso - PTS.

17. “Vị Mogharājā có vóc dáng xấu xí, có y thô xấu, luôn luôn có niệm, có lậu hoặc đã được cạn kiệt, không bị ràng buộc, có phận sự đã được làm xong, không còn lậu hoặc.

18. Có ba Minh, đã đạt được thần thông, và thiện xảo về tâm của người khác, vị mang thân mạng cuối cùng, sau khi chiến thắng Ma Vương cùng với đạo quân binh.”

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

“Này các tỳ khưu, đức Như Lai là bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, đã được giải thoát do nhàm chán đối với sắc, do xa lìa luyến ái, do sự diệt tận, do không còn chấp thủ, được gọi là ‘đấng Chánh Đẳng Giác.’ Này các tỳ khưu, còn vị tỳ khưu được giải thoát do tuệ đã được giải thoát do nhàm chán đối với sắc, do xa lìa luyến ái, do sự diệt tận, do không còn chấp thủ, được gọi là ‘vị được giải thoát do tuệ.’

Này các tỳ khưu, đức Như Lai là bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, đã được giải thoát do nhàm chán đối với thọ –nt– đối với tưởng –nt– đối với các hành –nt– đối với thức, do xa lìa luyến ái, do sự diệt tận, do không còn chấp thủ, được gọi là ‘đấng Chánh Đẳng Giác.’ Này các tỳ khưu, còn vị tỳ khưu được giải thoát do tuệ đã được giải thoát do nhàm chán đối với thức, do xa lìa luyến ái, do sự diệt tận, do không còn chấp thủ, được gọi là ‘vị được giải thoát do tuệ.’

Này các tỳ khưu, ở đây, cái gì là sự khác biệt, cái gì là ý định, cái gì là việc làm khác nhau của đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác so với vị tỳ khưu được giải thoát do tuệ?” Bạch Ngài, đối với chúng con, các pháp có đức Thế Tôn là gốc rễ –nt– “Này các tỳ khưu, đức Như Lai là bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác, là vị làm sanh khởi Đạo Lộ chưa được sanh khởi, là vị làm sanh ra Đạo Lộ chưa được sanh ra, là vị tuyên thuyết Đạo Lộ chưa được tuyên thuyết, là vị biết về Đạo Lộ, là vị hiểu rõ về Đạo Lộ, là vị rành rẽ về Đạo Lộ. Và này các tỳ khưu, những người đi theo Đạo Lộ hiện nay là các đệ tử đang an trú và sau này sẽ thành tựu (Đạo Lộ ấy). Này các tỳ khưu, đây là sự khác biệt, đây là ý định, đây là việc làm khác nhau của đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác so với vị tỳ khưu được giải thoát do tuệ.”

Đây là kinh liên quan đến bậc Vô Học.

3. 4. 5.

(5) Ở đây, kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến huân tập là kinh nào?

1. “Mưa rơi nhiều ở vật đã được che đậy, mưa không rơi nhiều ở vật đã được mở ra. Vì thế, hãy mở ra vật đã được che đậy, như vậy mưa không rơi nhiều ở vật ấy.”¹

‘Mưa rơi nhiều ở vật đã được che đậy’: là phiền não; ‘mưa không rơi nhiều ở vật đã được mở ra’: là sự huân tập; ‘vì thế, hãy mở ra vật đã được che đậy, như vậy mưa không rơi nhiều ở vật ấy’: đây là phiền não và sự huân tập.

Đây là kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến huân tập.

¹ Người phạm tội mà che giấu (vật đã được che đậy) thì sẽ tiếp tục phạm tội (mưa rơi nhiều), còn người đã phạm tội mà sám hối (vật đã được mở ra) thì sẽ không tiếp tục phạm tội nữa.

“Cattārome mahārāja puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Tamo tamaparāyaṇo, tamo jotiparāyaṇo, joti tamaparāyaṇo, joti jotiparāyaṇo ”ti. (A. ii, 85; S. i, 93; Pe. 25, 207) Tattha yo ca puggalo joti tamaparāyaṇo yo ca puggalo tamo tamaparāyaṇo, ime dve puggalā saṃkilesabhāgiyā; yo ca puggalo tamo jotiparāyaṇo yo ca puggalo joti jotiparāyaṇo, ime dve puggalā vāsanābhāgiyā.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca vāsanābhāgiyaṅca suttaṃ.

3. 4. 6.

(6) Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ?

1. “Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā
yadāyaṣaṃ dārujaṃ babbajaṃ ca,¹
sārattarattā maṇikuṇḍalesu
puttesu dāresu ca yā apekkhā ”ti.

(S. i, 77; Dh. ck.345; Jā. ii, ck.140; Pe. 25, 214)

Ayaṃ saṃkilesa.

2. “Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā
ohāriṇaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ
etampi chetvāna paribbajanti
anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā ”ti.

(S. i, 77; Dh. ck.345; Jā. ii, ck.140; Pe. 25, 214)

Ayaṃ nibbedho.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ.

“Yaṅca bhikkhave ceteti, yaṅca pakappeti, yaṅca anuseti, ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa tṭhitiyā. Ārammaṇe sati paṭiṭṭhā tassa² viññāṇassa hoti. Tasmiṃ paṭiṭṭhite viññāṇe virūlḥe āyatim punabbhavābhiniḃbatti hoti. Āyatim punabbhavābhiniḃbattiyā sati āyatim jāṭijarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā³ sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

No ce bhikkhave ceteti, no ce pakappeti, atha ce anuseti, ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa tṭhitiyā. Ārammaṇe sati paṭiṭṭhā tassa viññāṇassa hoti. Tasmiṃ paṭiṭṭhite viññāṇe virūlḥe āyatim punabbhavābhiniḃbatti hoti. Āyatim punabbhavābhiniḃbattiyā sati āyatim jāṭijarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti ”ti. (S. ii, 65; Pe. 25, 218)

Ayaṃ saṃkilesa.

¹ dārujapabbajaṅca - Ma; dārujaṃ pabbajaṅca - PTS.

² tassa - itisaddo Ma, PTS potthakesu natthi.

³ jāṭijarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā - Ma; jāṭijarāmaṇasokaparidevadukkhadomanassupāyāsā - PTS.

“Tâu đại vương, bốn hạng người này đang hiện diện ở thế gian. Bốn hạng nào? Là bóng tối có sự đi đến bóng tối, là bóng tối có sự đi đến ánh sáng, là ánh sáng có sự đi đến bóng tối, là ánh sáng có sự đi đến ánh sáng.” Ở đây, hạng người nào là ánh sáng có sự đi đến bóng tối và hạng người nào là bóng tối có sự đi đến bóng tối, đây là hai hạng người liên quan đến phiền não; hạng người nào là bóng tối có sự đi đến ánh sáng và hạng người nào là ánh sáng có sự đi đến ánh sáng, đây là hai hạng người liên quan đến huân tập.

Đây là kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến huân tập.

3. 4. 6.

(6) Ở đây, kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến thấu triệt là kinh nào?

1. “Các bậc sáng trí đã nói rằng sự trói buộc làm bằng sắt, bằng gỗ, và bằng dây gai là không chắc chắn. Sự mong muốn, bị luyến ái dính mắc ở các bông tai gắn ngọc ma-ni, ở những người con, và ở những người vợ, ...”
Đây là phiền não.

2. “... các bậc sáng trí đã nói rằng sự trói buộc này là chắc chắn, có sự trì xuống, dẻo dai, khó tháo gỡ.
Sau khi cắt đứt luôn cả sự trói buộc này, các vị du hành, không có mong cầu, sau khi đã dứt bỏ khoái lạc của các dục.”¹
Đây là sự thấu triệt.
Đây là kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến thấu triệt.

“Này các tỳ khưu, (khi) có ý định về điều nào, toan tính về điều nào, ngấm ngấm về điều nào, thì điều ấy là cảnh cho sự tồn tại của thức. Khi cảnh có mặt, thì có sự hình thành của thức ấy. Khi thức ấy được thành lập, được lớn mạnh, thì có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa ở vị lai. Khi có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa ở vị lai, thì già, chết, sầu-bi-khô-ưu-não sanh khởi ở vị lai. Như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này.

Này các tỳ khưu, nếu không có ý định, nếu không toan tính, nhưng nếu ngấm ngấm, thì điều ấy là cảnh cho sự tồn tại của thức. Khi cảnh có mặt, thì có sự hình thành của thức ấy. Khi thức ấy được thành lập, được lớn mạnh, thì có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa ở vị lai. Khi có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa ở vị lai, thì sanh, già, chết, sầu-bi-khô-ưu-não sanh khởi ở vị lai. Như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này.”

Đây là phiền não.

¹ Dhammapadapāḷi - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 111, hai câu kệ 345 và 346.

“Yato ca kho¹ bhikkhave no² ceteti no ca pakappeti no ca anuseti ārammaṇemetam na hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe asati patitṭhā tassa viññāṇassana na hoti. Tasmiṃ appatitṭhite viññāṇe avirūḷhe āyatiṃ sūābhinibbatti na hoti. Āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā asati āyatiṃ jātijarāmarāṇam sokaparidevadukkhademanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti ”ti. (S. ii, 65⁺; Pe. 218)

Ayaṃ nibbedho.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ.

3. 4. 7.

(7) Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca asekhabhāgiyaṅca suttaṃ?

“Samuddo samuddoti kho bhikkhave assutavā puthujjano bhāsati. Neso bhikkhave ariyassa vinaye samuddo. Mahā eso bhikkhave udakarāsi mahā udakaṇṇavo. Cakkhu³ bhikkhave purisassa samuddo, tassa rūpamayo vego ”ti. (S. iv, 157)

Ayaṃ saṃkilesa.

“Yo taṃ rūpamayaṃ vegaṃ sahati, ayaṃ vuccati bhikkhave atāri⁴ cakkhusamuddaṃ sa-ūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagāhaṃ⁵ sarakkhasaṃ tiṇṇo pāragato⁶ thale tiṭṭhati brāhmaṇo ”ti. (Sḍd.)

Ayaṃ asekho.

“Sotaṃ bhikkhave –pe– Ghānaṃ –pe– Jivhā –pe– Kāyo –pe– Mano bhikkhave purisassa samuddo, tassa dhammamayo vego ”ti. (S. iv, 157)

Ayaṃ saṃkilesa.

“Yo taṃ dhammamayaṃ vegaṃ sahati, ayaṃ vuccati bhikkhave atāri manosamuddaṃ sa-ūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagāhaṃ sarakkhasaṃ tiṇṇo pāragato thale tiṭṭhati brāhmaṇo ”ti. (Sḍd.)

Ayaṃ asekho.

¹ yato ca - PTS.

² no ceva - Ma; no ca - PTS.

³ cakkhuṃ - PTS.

⁴ atari - Ma.

⁵ sagahaṃ - Ma, PTS, Sīmu.

⁶ pāraṅgato - Ma, PTS, evamuparipi.

Và này các tỳ khưu, khi không có ý định, không toan tính, và không ngấm ngấm, thì điều ấy không là cảnh cho sự tồn tại của thức. Khi cảnh không có mặt, thì không có sự hình thành của thức ấy. Khi thức ấy không được thành lập, không được lớn mạnh, thì không có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa ở vị lai. Khi không có sự sanh ra và sự hiện hữu lại nữa ở vị lai, thì sanh, già, chết, sầu-bi-khổ-ưu-não ở vị lai được diệt tận. Như thế là sự diệt tận của toàn bộ khổ uẩn này.”

Đây là sự thấu triệt.

Đây là kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến thấu triệt.

3. 4. 7.

(7) Ở đây, kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến bậc Vô Học là kinh nào?

“Này các tỳ khưu, kẻ phàm phu, không lắng nghe, nói rằng: ‘Biển, biển.’ Này các tỳ khưu, cái đó không phải là biển ở Luật của bậc Thánh. Này các tỳ khưu, cái đó là khối nước lớn, là dòng nước lớn. Mắt, này các tỳ khưu, là biển của con người; sức xô đẩy của nó được tạo thành bởi sắc.”

Đây là phiền não.

“Người nào ngự trị sức xô đẩy được tạo thành bởi sắc ấy, này các tỳ khưu, người này được gọi là đã vượt qua biển của mắt, có sóng, có xoáy nước, có cá dữ, có quý sứ; người đã được vượt qua, đã đi đến bờ kia, đứng ở đất liền (được gọi là) vị Bà-la-môn.”

Đây là bậc Vô Học.

“Tai, này các tỳ khưu, –nt– Mũi –nt– Lưỡi –nt– Thân –nt– Ý, này các tỳ khưu, là biển của con người; sức xô đẩy của nó được tạo thành bởi pháp.”

Đây là phiền não.

“Người nào ngự trị sức xô đẩy được tạo thành bởi pháp ấy, này các tỳ khưu, người này được gọi là đã vượt qua biển của ý, có sóng, có xoáy nước, có cá dữ, có quý sứ; người đã được vượt qua, đã đi đến bờ kia, đứng ở đất liền (được gọi là) vị Bà-la-môn.”

Đây là bậc Vô Học.

Idamavoca bhagavā. Idam vatvā¹ sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Yo imaṃ samuddaṃ sagāhaṃ² sarakkhasaṃ
sa-ūmibhayaṃ³ duttaraṃ accatāri,⁴
sa vedantaḡū vusitabrahmacariyo
lokantaḡū pāragato ’ti vuccati ”ti. (*Sḡd.*)
Ayaṃ asekho.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca asekhabhāgiyaṅca suttaṃ.

“Cha ime⁵ bhikkhave baḷisā lokasmiṃ anayāya sattānaṃ byābādhāya⁶
pāṇīnaṃ. Katame cha? Santi bhikkhave cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā
manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā. Taṃ ce bhikkhu abhinandati
abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati, ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu gilabaḷiso⁷
mārassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo⁸ pāpimato.

Santi bhikkhave sotaviññeyyā saddā –pe– ghānaviññeyyā gandhā –pe–
jivhāviññeyyā rasā –pe– kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā –pe– manoviññeyyā
dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā. Taṅce
bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Ayaṃ vuccati bhikkhave
bhikkhu gilabaḷiso mārassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno
yathākāmakaraṇīyo pāpimato ”ti. (ss. S. iv, 159)

Ayaṃ saṃkilesa.

“Santi ca kho⁹ bhikkhave cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā
piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā. Taṅce bhikkhu nābhinandati nābhivadati
na ajjhosāya tiṭṭhati, ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu na gilabaḷiso mārassa
abhedī baḷisaṃ paribhedī baḷisaṃ na anayaṃ āpanno na byasanaṃ āpanno
na yathākāmakaraṇīyo pāpimato.

Santi ca bhikkhave sotaviññeyyā saddā –pe– ghāna – jivhā – kāya –
manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā
rajanīyā. Taṃ ce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati.
Ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu na gilabaḷiso mārassa abhedī baḷisaṃ
paribhedī baḷisaṃ na anayaṃ āpanno na byasanaṃ āpanno na
yathākāmakaraṇīyo pāpimato ”ti. (S. iv, 159)

Ayaṃ asekho.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca asekhabhāgiyaṅca suttaṃ.

¹ vatvāna - Ma, PTS.

² sagahaṃ - Ma, PTS, Sīmu.

³ sa-ūmiṃ sāvattaṃ sabhayaṃ - Ma;
sa-ūmiṃ bhayaṃ - PTS.

⁴ accatari - Ma.

⁵ cha yime - Ma, PTS.

⁶ byāpādāya - PTS, Sīmu.

⁷ gilitabaḷiso - Ma.

⁸ yathākāmaṃ karaṇīyo - PTS.

⁹ kho - itisaddo Ma, PTS potthakesu natthi.

Đức Thế Tôn đã nói điều này. Sau khi nói điều này, đấng Thiện Thệ, bậc Đạo Sư còn nói thêm điều này nữa:

“Người nào đã vượt qua biển có cá dữ, có quỷ sứ, có sóng và nỗi sợ hãi, khó vượt qua được này, người ấy là vị thông thạo các bộ Vệ Đà, đã sống đời Phạm hạnh, đã đi đến tận cùng thế giới, được gọi là ‘vị đã đi đến bờ kia.’”

Đây là bậc Vô Học.

Đây là kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến bậc Vô Học.

“Này các tỳ khưu, đây là sáu lưới câu ở thế gian đưa đến sự bất hạnh cho chúng sanh, đưa đến tai họa cho các sinh mạng. Sáu cái nào? Này các tỳ khưu, có các sắc được nhận thức bởi mắt là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Nếu vị tỳ khưu thích thú điều ấy, tán thưởng, bám chặt rồi tồn tại, này các tỳ khưu, vị này được gọi là vị tỳ khưu đã nuốt vào lưới câu của Ma Vương, đã đi đến sự bất hạnh, đã đi đến sự tổn hại, sẽ bị điều khiển theo như ước muốn bởi Ác Ma.

Này các tỳ khưu, có các thanh được nhận thức bởi tai –nt– các hương được nhận thức bởi mũi –nt– các vị được nhận thức bởi lưỡi –nt– các xúc được nhận thức bởi thân –nt– các pháp được nhận thức bởi ý là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Nếu vị tỳ khưu thích thú điều ấy, tán thưởng, bám chặt rồi tồn tại, này các tỳ khưu, vị này được gọi là vị tỳ khưu đã nuốt vào lưới câu của Ma Vương, đã đi đến sự bất hạnh, đã đi đến sự tổn hại, sẽ bị điều khiển theo như ước muốn bởi Ác Ma.”

Đây là phiền não.

“Này các tỳ khưu, có các sắc được nhận thức bởi mắt là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Nếu vị tỳ khưu không thích thú điều ấy, không tán thưởng, không bám chặt rồi tồn tại, này các tỳ khưu, vị này được gọi là vị tỳ khưu đã không nuốt vào lưới câu của Ma Vương, đã bẻ gãy lưới câu, đã bẻ vụn lưới câu, đã không đi đến sự bất hạnh, đã không đi đến sự tổn hại, sẽ không bị điều khiển theo như ước muốn bởi Ác Ma.

Này các tỳ khưu, có các thanh được nhận thức bởi tai –nt– bởi mũi –nt– bởi lưỡi –nt– bởi thân –nt– các pháp được nhận thức bởi ý là đáng mong, đáng muốn, đáng mến, đáng yêu, liên hệ đến dục, gợi tình. Nếu vị tỳ khưu không thích thú điều ấy, không tán thưởng, không bám chặt rồi tồn tại, này các tỳ khưu, vị này được gọi là vị tỳ khưu đã không nuốt vào lưới câu của Ma Vương, đã bẻ gãy lưới câu, đã bẻ vụn lưới câu, đã không đi đến sự bất hạnh, đã không đi đến sự tổn hại, sẽ không bị điều khiển theo như ước muốn bởi Ác Ma.”

Đây là bậc Vô Học.

Đây là kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến bậc Vô Học.

3. 4. 8.

(8) Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekhabhāgiyañca suttaṃ?

1. “Ayaṃ loko santāpajāto
phassapareto rodaṃ¹ vadati attano,²
yena yena hi maññanti³
tato naṃ⁴ hoti aññathā.
2. Aññathā bhāvī bhavasatto loko
bhavapareto bhavamevābhinandati,
yadabhinandati taṃ bhayaṃ
yassa bhāyati taṃ dukkhaṃ ”ti. (*Ud.* 32-3; *Pe.* 26,223)
Ayaṃ saṃkilesa.

“Bhavavippahānāya⁵ kho panidaṃ brahmacariyaṃ vussatī ”ti. (*Sdd.*)
Ayaṃ nibbedho.

“Ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavena bhavassa
vippamokkhamāhaṃsu, sabbe te ‘avippamuttā bhavasmā ’ti vadāmi.

Ye vā pana keci samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavana bhavassa
nissaraṇamāhaṃsu, sabbe te ‘anissaṭā bhavasmā ’ti vadāmi. Upadhī hi⁶
paṭicca dukkhamidaṃ sambhotī ”ti. (*Sdd.*)
Ayaṃ saṃkilesa.

“Sabbūpādānakkhayā natthi dukkhassa sambhavo ”ti. (*Sdd.*)
Ayaṃ nibbedho.

“Lokamimaṃ passa, puthu avijjāya paretāṃ bhūtaṃ bhūtarataṃ bhavā
aparimuttaṃ.⁷ Ye hi keci bhavā sabbadhi sabbattatāya,⁸ sabbe te bhavā
aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā ”ti. (*Sdd.*)
Ayaṃ saṃkilesa.

3. “Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato,
bhavataṅhā pahīyati vibhavaṃ nābhinandati.

¹ rogaṃ - Udāna, Ma.

² attato - Udāna, Ma.

³ Maññati - Ma.

⁴ taṃ - Ma, PTS.

⁵ bhavappahānāya - PTS.

⁶ upadhī hi - Ma, PTS.

⁷ paretā bhūtā bhūtaratā bhavā aparimuttā - Ma.

⁸ sabbatthatāya - PTS; sabbatthatāyaṃ - Sīmu.

3. 4. 8.

(8) Ở đây, kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến thấu triệt, và liên quan đến bậc Vô Học là kinh nào?

1. “Thế gian này bị đốt nóng,¹
bị quấy nhiễu bởi (sáu) xúc, khốc lóc, nói rằng của ta,
đâu chúng sanh suy nghĩ theo cách này cách kia,
nó hình thành theo một cách khác so với cái ấy.²”

2. Có sự hình thành theo một cách khác, thế gian bị dính mắc vào hữu,
bị quấy nhiễu bởi hữu, lại thích thú hữu ấy.
Thích thú cái nào, cái ấy là sự sợ hãi.
Bị sợ hãi đối với cái nào, cái ấy là khổ.”
Đây là phiền não.

“Quá vậy, Phạm hạnh này được sống nhằm lừa bỏ hữu.”
Đây là sự thấu triệt.

“Bất cứ các vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào đã nói rằng sự giải thoát khỏi hữu nhờ vào hữu, Ta nói rằng tất cả các vị đó không được giải thoát khỏi hữu.

Hơn nữa, bất cứ các vị Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào đã nói rằng sự tách ly khỏi hữu nhờ vào phi hữu, Ta nói rằng tất cả các vị đó không được tách ly khỏi hữu. Bởi vì, tùy thuận vào mầm tái sanh, khổ này được hình thành.”
Đây là phiền não.

“Do sự cạn kiệt của mọi chấp thủ, không có sự hình thành của khổ.”
Đây là sự thấu triệt.

“Hãy nhìn xem thế gian này, số đông bị quấy nhiễu bởi vô minh, được hiện hữu, thích thú sự hiện hữu, không được giải thoát hoàn toàn khỏi hữu. Bất cứ các hữu nào, ở mọi nơi, với mọi tính chất, tất cả các hữu ấy là vô thường, khổ đau, có tính chất đổi thay.”
Đây là phiền não.

3. “Tương tự, đối với vị đang nhìn thấy điều này đúng theo thực thể bằng tuệ chơn chánh, hữu ái của vị ấy được dứt bỏ, vị ấy không thích thú phi hữu.

¹ Dịch sát từ sẽ là: “Thế gian này đã sanh lên sự đốt nóng” (ND).

² Các câu kệ 1 - 4 được thấy ở *Udānapāli* - *Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, các tr. 195, 197.

Sabbaso taṇhānaṃ khayā¹ asesavirāganirodho nibbānaṃ ”ti. (*Sdd.*)
Ayaṃ nibbedho.

4. “Tassa nibbutassa bhikkhuno
anupādānā² punabbhavo na hoti,
abhibhūto māro vijitasāṅgāmo³
upaccagā sabbabhavāni⁴ tādi ”ti. (*Sdd.*)
Ayaṃ asekhō.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekhabhāgiyañca
suttaṃ.

“Cattāro ’me bhikkhave puggalā. Katame cattāro? Anusotaḡāmī
paṭisotaḡāmī t̄hitatto tiṇṇo pāragato thale tiṭṭhati brāhmaṇo ”ti. (*A. ii, 5; Pe.*
28, 228)

Tattha yo ’yaṃ puggalo anusotaḡāmī, ayaṃ puggalo saṃkilesabhāgiyo.
Tattha yo ca⁵ puggalo paṭisotaḡāmī ye ca t̄hitatto, ime dve puggalā
nibbedhabhāgiyā. Tattha yo ’yaṃ puggalo tiṇṇo pāragato thale tiṭṭhati
brāhmaṇo, ayaṃ asekhō.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ ca nibbedhabhāgiyaṃ ca asekhabhāgiyaṃ ca
suttaṃ.

3. 4. 9.

(9) Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ ca vāsanābhāgiyaṃ ca
nibbedhabhāgiyaṃ ca suttaṃ?

“Chalābhijātiyo:⁶ Atthi puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ
abhijāyati, atthi puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ
abhijāyati, atthi puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-
asukkavipākaṃ accantaniṭṭhaṃ⁷ nibbānaṃ ārādheti, atthi puggalo sukko
sukkābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati, atthi puggalo sukko
sukkābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, atthi puggalo sukko
sukkābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-asukkavipākaṃ accantaniṭṭhaṃ
nibbānaṃ ārādheti. (ss. *A. iii, 384*)

Tattha yo ca puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ
abhijāyati, yo ca puggalo sukko sukkābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ
abhijāyati, ime dve puggalā saṃkilesabhāgiyā.

¹ taṇhāsaṃkhayo - PTS, Sīmu.

² anupādā - Ma; anuppādā - PTS.

³ vijito saṃgāmo - PTS, Sīmu.

⁴ sabbabhāvāni - Ma.

⁵ yo ’yaṃ - Ma, PTS.

⁶ chalābhijātiko - Ma.

⁷ accantaniṭṭhaṃ - Ma;

accantaṃ niṭṭhaṃ - PTS, Sīmu, evamuparipi.

Do sự cạn kiệt của các tham ái một cách trọn vẹn, có sự lìa ái luyến và sự diệt tận không còn dư sót, Niết Bàn.”

Đây là sự thấu triệt.

*4. “Đôi với vị tỳ khưu đã được tịch tịnh ấy,
do không còn chấp thủ, sự hiện hữu lại nữa là không có,
Ma Vương đã bị chế ngự; cuộc chiến đã được chiến thắng,
bậc tự tại đã vượt qua khỏi tất cả các hữu.”*

Đây là bậc Vô Học.

Đây là kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến thấu triệt, và liên quan đến bậc Vô Học.

“Này các tỳ khưu, đây là bốn hạng người. Bốn hạng nào? Hạng đi xuôi dòng, hạng đi ngược dòng, hạng có bản thân ổn định, hạng đã vượt qua, đã đi đến bờ kia, đứng ở đất liền, vị Bà-la-môn.”

Ở đây, hạng người đi xuôi dòng là hạng người liên quan đến phiền não. Ở đây, hạng người đi ngược dòng và hạng có bản thân ổn định là hai hạng người liên quan đến thấu triệt. Ở đây, hạng người đã vượt qua, đã đi đến bờ kia, đứng ở đất liền, vị Bà-la-môn, là bậc Vô Học.

Đây là kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến thấu triệt, và liên quan đến bậc Vô Học.

3. 4. 9.

(9) Ở đây, kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến huân tập, và liên quan đến thấu triệt là kinh nào?

“Sáu dòng dõi: có hạng người đen, thuộc dòng dõi đen, tạo ra pháp đen; có hạng người đen, thuộc dòng dõi đen, tạo ra pháp trắng; có hạng người đen, thuộc dòng dõi đen, đạt đến mục đích tốt cùng là Niết Bàn không đen không trắng, có quả thành tựu không đen không trắng; có hạng người trắng, thuộc dòng dõi trắng, tạo ra pháp đen; có hạng người trắng, thuộc dòng dõi trắng, tạo ra pháp trắng; có hạng người trắng, thuộc dòng dõi trắng, đạt đến mục đích tốt cùng là Niết Bàn không đen không trắng, có quả thành tựu không đen không trắng.”

Ở đây, hạng người đen, thuộc dòng dõi đen, tạo ra pháp đen và hạng người trắng, thuộc dòng dõi trắng, tạo ra pháp đen là hai hạng người liên quan đến phiền não.

Tattha yo ca puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, yo ca puggalo sukko sukkābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, ime dve puggalā vāsanābhāgiyā.

Tattha yo ca puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-asukkavipākaṃ accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādheti, yo ca puggalo sukko sukkābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-asukkavipākaṃ accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādheti, ime dve puggalā nibbedhabhāgiyā ”ti.¹

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca vāsanābhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ.

“Cattārimāni bhikkhave kammāni. Katamāni cattāri? Atthi kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ, atthi kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ, atthi kammaṃ kaṇhaṃ sukkhaṃ² kaṇhasukkavipākaṃ, atthi kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-asukkavipākaṃ kammaṃ³ kammuttamaṃ kammasetṭhaṃ kammakkhayāya saṃvattati.” (A. ii, 230)

Tattha yaṅca kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ, yaṅca kammaṃ kaṇhaṃ sukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ, ayaṃ saṃkilesā.⁴ Yaṅca kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ, ayaṃ vāsanā. Yaṅca kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇha-asukkavipākaṃ kammaṃ kammuttamaṃ kammasetṭhaṃ kammakkhayāya saṃvattati, ayaṃ nibbedho ”ti.⁵

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṅca vāsanābhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ.

3. 4. 10.

(10) Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ?

1. “Laddhāna mānusattaṃ dve kiccaṃ akiccameva ca, sukiccaṃ ceva puññāni saṃyojanavippahānaṃ vā ”ti.

‘Sukiccaṃ ceva puññāni ’ti vāsanā; ‘saṃyojanavippahānaṃ vā ’ti nibbedho.

2. “Puññāni karitvāna saggā saggam vajanti katapuññā, saṃyojanappahānā jarāmaraṇā vimuccantī ”ti.⁶

‘Puññāni karitvāna saggā saggam vajanti katapuññā ’ti vāsanā; ‘saṃyojanappahānā jarāmaraṇā vimuccantī ’ti nibbedho ti.⁷

Idaṃ vāsanābhāgiyaṅca nibbedhabhāgiyaṅca suttaṃ.

¹ nibbedhabhāgiyā - Ma, PTS.

² kaṇhasukkhaṃ - Ma.

³ kammaṃ - itipadaṃ Ma, PTS potthakesu natthi.

⁴ saṃkilesa - Ma, PTS.

⁵ nibbedho - Ma, PTS.

⁶ vippamuccantī ti - Ma, PTS.

⁷ nibbedho - Ma, PTS.

Ở đây, hạng người đen, thuộc dòng dõi đen, tạo ra pháp trắng và hạng người trắng, thuộc dòng dõi trắng, tạo ra pháp trắng là hai hạng người liên quan đến huân tập.

Ở đây, hạng người đen, thuộc dòng dõi đen, đạt đến mục đích tốt cùng là Niết Bàn không đen không trắng, có quả thành tựu không đen không trắng, và hạng người trắng, thuộc dòng dõi trắng, đạt đến mục đích tốt cùng là Niết Bàn không đen không trắng, có quả thành tựu không đen không trắng, là hai hạng người liên quan đến thấu triệt.”

Đây là kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến huân tập, và liên quan đến thấu triệt.

“Này các tỳ khưu, đây là bốn loại nghiệp. Bốn loại nào? Có nghiệp đen với quả thành tựu đen, có nghiệp trắng với quả thành tựu trắng, có nghiệp đen trắng với quả thành tựu đen trắng, có nghiệp không đen không trắng với quả thành tựu không đen không trắng là nghiệp tối thượng trong các nghiệp, hạng nhất trong các nghiệp, vận hành đưa đến sự diệt trừ nghiệp.

Ở đây, nghiệp đen với quả thành tựu đen và nghiệp đen trắng với quả thành tựu đen trắng là phiền não. Nghiệp trắng với quả thành tựu trắng là huân tập. Nghiệp không đen không trắng với quả thành tựu không đen không trắng là nghiệp tối thượng trong các nghiệp, tốt nhất trong các nghiệp, vận hành đưa đến sự diệt trừ nghiệp, điều này là thấu triệt.”

Đây là kinh liên quan đến phiền não, liên quan đến huân tập, và liên quan đến thấu triệt.

3. 4. 10.

(10) Ở đây, kinh liên quan đến huân tập và liên quan đến thấu triệt là kinh nào?

1. “Sau khi đạt được bản thể nhân loại, có hai việc là việc nên làm và việc không nên làm. Việc nên làm tốt đẹp là các việc phước thiện hoặc là việc lìa bỏ các mối ràng buộc.”

‘Việc nên làm tốt đẹp là các việc phước thiện’ là huân tập; ‘hoặc là việc lìa bỏ các sự ràng buộc’ là thấu triệt.

2. “Sau khi làm các việc phước thiện, những người đã làm việc phước thiện đi từ cõi Trời đến cõi Trời. Những người có sự dứt bỏ các mối ràng buộc được giải thoát khỏi già và chết.”

‘Sau khi làm các việc phước thiện, những người đã làm việc phước thiện đi từ cõi Trời đến cõi Trời’ là huân tập; ‘những người có sự dứt bỏ các mối ràng buộc được giải thoát khỏi già và chết’ là thấu triệt.

Đây là kinh liên quan đến huân tập và liên quan đến thấu triệt.

“Dvemāni bhikkhave padhānāni. Katamāni dve? Yo ca agāasmā anagāriyaṃ pabbajitesu cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajja-parikkhāraṃ pariccajati, yo ca agāasmā anagāriyaṃ pabbajitesu sabbūpadhipaṭṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan ”ti. (ss. A. i, 49)

Tattha ‘yo agāasmā anagāriyaṃ pabbajitesu cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ pariccajati,’ ayaṃ vāsanā; ‘yo agāasmā anagāriyaṃ pabbajitesu sabbūpadhipaṭṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ,’ ayaṃ nibbedho.

Idaṃ vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

Tattha taṇhāsaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ taṇhāpakkheneva niddisitabbaṃ, tīhi taṇhāhi: kāmataṇhāya bhavataṇhāya vibhavataṇhāya, yena yena vā pana vatthunā ajjhositā tena teneva niddisitabbaṃ. Tassā taṇhāya vitthāro¹ chattiṃsataṇhājāliniyā vicaritāni.

Tattha diṭṭhisāṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ diṭṭhipakkheneva niddisitabbaṃ, ucchedasassatena, (ss. S. iv, 400) yena yena vā pana vatthunā diṭṭhivasena abhinivisati ‘idameva saccaṃ moghamaññaṃ ’ti (M. ii, 233; D. ii, 282) tena teneva niddisitabbaṃ. Tassā vitthāro: dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni.

Tattha duccharitasāṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ cetanāya cetasikakammena niddisitabbaṃ, tīhi duccharitehi: kāyaduccharitena vacīduccaritena manoduccharitena. Tassa vitthāro: dasa-akusalakammāpathā. (M. i, 46-7)

Tattha taṇhāvodānabhāgiyaṃ suttaṃ samathena niddisitabbaṃ. Diṭṭhivodānabhāgiyaṃ suttaṃ vipassanāya niddisitabbaṃ. Duccharita-vodānabhāgiyaṃ suttaṃ sucaritena niddisitabbaṃ.

Tīhi akusalamūlāni. Taṃ kissa hetu? Saṃsārassa nibbattiyā, tathā nibbatte saṃsāre kāyaduccharitaṃ kāyasucaritaṃ vacīduccaritaṃ vacīsucaritaṃ manoduccharitaṃ manosucaritaṃ.

Iminā asubhena kammavipākena idaṃ bālalakkhaṇaṃ nibbattatī ”ti.
Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Iminā subhena kammavipākena idaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ nibbattatī ”ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

¹ tassā vitthāro - Ma, PTS.

“*Này các tỳ khưu, đây là hai việc nỗ lực. Hai việc nào? Việc một người xả thí y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh ở các vị xuất gia rời nhà sống không nhà, và việc là sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn ở các vị xuất gia rời nhà sống không nhà.*”

Ở đây, ‘*việc một người xả thí y phục, đồ ăn khất thực, chỗ nằm ngồi, và vật dụng là thuốc men chữa bệnh ở các vị xuất gia rời nhà sống không nhà*’ là huân tập; ‘*việc là sự buông bỏ tất cả các mầm tái sanh, sự diệt trừ tham ái, sự lìa khỏi luyến ái, sự diệt tận, Niết Bàn ở các vị xuất gia rời nhà sống không nhà*’ là thấu triệt.

Đây là kinh liên quan đến huân tập và liên quan đến thấu triệt.

Ở đây, kinh liên quan đến phiền não tham ái nên được diễn giải chỉ với nhóm tham ái, với ba tham ái: với tham ái về dục, với tham ái về hữu, với tham ái về phi hữu, hoặc hơn nữa (tham ái) đã bám chặt vào bất cứ nền tảng nào thì nên diễn giải theo chính (nền tảng) ấy. Chi tiết của tham ái ấy là ba mươi sáu hành vi của mạng lưới tham ái.

Ở đây, kinh liên quan đến phiền não tà kiến nên được diễn giải chỉ với nhóm tà kiến, với đoạn kiến và thường kiến, hoặc hơn nữa chấp chặt vào bất cứ nền tảng nào do tác động của tà kiến (rằng): ‘*Chi điều này là chân lý, điều khác là rõ đại*’ thì nên diễn giải theo chính (nền tảng) ấy. Chi tiết của tà kiến là sáu mươi hai tà kiến.

Ở đây, kinh liên quan đến phiền não uế hạnh nên được diễn giải với việc làm của tư tâm sở, với ba uế hạnh: với uế hạnh về thân, với uế hạnh về khẩu, với uế hạnh về ý. Chi tiết của uế hạnh là mười đường lối hành động bất thiện.

Ở đây, kinh liên quan đến việc thanh lọc tham ái nên được diễn giải với chi tịnh. Kinh liên quan đến việc thanh lọc tà kiến nên được diễn giải với minh sát. Kinh liên quan đến việc thanh lọc uế hạnh nên được diễn giải với thiện hạnh.

“*Ba gốc rễ của bất thiện. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Do sự vận hành của luân hồi, tương tự như thế khi luân hồi được vận hành, (thì có) uế hạnh về thân, thiện hạnh về thân, uế hạnh về khẩu, thiện hạnh về khẩu, uế hạnh về ý, thiện hạnh về ý.*”

“*Do quả thành tựu của nghiệp không trong sạch này, tướng trạng ngu này được sanh ra.*”

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

“*Do quả thành tựu của nghiệp trong sạch này, tướng trạng của bậc đại nhân này được sanh ra.*”

Đây là kinh liên quan đến huân tập.

Tattha saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ catūhi kilesabhūmihi niddisitabbaṃ: anusayabhūmiyā pariyuṭṭhānabhūmiyā saṃyojanabhūmiyā upādāna-bhūmiyā. Sānusayassa pariyuṭṭhānaṃ jāyati, pariyuṭṭhito saṃyujjati, saṃyujjanto upādiyati, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Imāhi catūhi kilesabhūmihi sabbe kilesā saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchanti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ tīhi sucaritehi niddisitabbaṃ. Nibbedha-bhāgiyaṃ suttaṃ catūhi saccehi niddisitabbaṃ. Asekhabhāgiyaṃ suttaṃ tīhi dhammehi niddisitabbaṃ buddhadhammehi paccekabuddhadhammehi sāvaka-bhūmiyā, jhāyivisaye niddisitabbaṃ ”ti.

Tattha katame aṭṭhārasa mūlapadā? Lokiyaṃ¹ lokuttaraṃ lokiyañca lokuttarañca, sattādhiṭṭhānaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ sattādhiṭṭhānaṃ ca dhammādhiṭṭhānaṃ ca, ñāṇaṃ ñeyyaṃ ñāṇañca ñeyyaṃ ca, dassanaṃ bhāvanā dassanaṃ ca bhāvanā ca, sakavacanaṃ paravacanaṃ sakavacanañca paravacanañca, vissajjanīyaṃ avissajjanīyaṃ vissajjanīyañca avissajjanīyañca, kammaṃ vipāko kammañca vipāko ca, kusalaṃ akusalaṃ kusalañca akusalañca, anuññātaṃ paṭikkhittaṃ anuññātañca paṭikkhittañca, thavo cā ”ti.

(1) Tattha katamaṃ lokiyaṃ?

1. “Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ sajjū khīraṃva muccati, dahantaṃ² bālaṃanveti bhasmacchanno va pāvako ”ti.

(Dh. ck.71; Pe. 48)

Idaṃ lokiyaṃ.

“Cattārimāni bhikkhave agatigamanāni ’ti³ (sabbhaṃ) –pe– nihiyate tassa yaso kālapakkheva candimā ”ti. (A. ii, 18)

Idaṃ lokiyaṃ.

“Aṭṭhime bhikkhave lokadhammā. Katame aṭṭha? Lābho ca alābho ca ayaso ca yaso ca nindā ca pasamsā ca sukhaṃ ca dukkhaṃ ca.⁴ Ime kho bhikkhave aṭṭha lokadhammā ”ti. (A. iv, 157)

Idaṃ lokiyaṃ.

¹ lokikaṃ - PTS, evamuparipi.

² ahantaṃ - Ma.

³ agatigamanāni - Ma, PTS.

⁴ lābho alābho yaso ayaso nindā pasamsā sukhaṃ dukkhaṃ - Ma, PTS.

Ở đây, kinh liên quan đến phiền não nên được diễn giải với bốn lãnh vực của ô nhiễm: lãnh vực tiềm ẩn, lãnh vực xâm nhập, lãnh vực ràng buộc, lãnh vực chấp thủ. Đối với người có sự tiềm ẩn, sự xâm nhập được sanh ra; người bị xâm nhập thì bị ràng buộc; trong khi bị ràng buộc thì chấp thủ; do duyên chấp thủ, hữu (sanh khởi); do duyên hữu, sanh (sanh khởi); do duyên sanh, lão, tử, sầu-bi-khổ-ưu-não sanh khởi; như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này. Tất cả các ô nhiễm đi đến sự tổng hợp, sự hội tụ với bốn lãnh vực của ô nhiễm này.

Đây là kinh liên quan đến phiền não.

Kinh liên quan đến huân tập nên được diễn giải với ba thiện hạnh. Kinh liên quan đến thấu triệt nên được diễn giải với bốn Chân Lý. Kinh liên quan đến bậc Vô Học nên được diễn giải với ba pháp: với các pháp của đức Phật, với các pháp của đức Phật Độc Giác, với lãnh vực của vị Thánh Văn thì nên được diễn giải ở lãnh vực của vị chứng thiên.

Ở đây, mười tám thuật ngữ căn bản là những gì? Hợp thế, xuất thế, hợp thế và xuất thế, xác định chúng sanh, xác định pháp, xác định chúng sanh và xác định pháp, sự biết (trí), điều-có-thể-biết, sự biết và điều-có-thể-biết, sự thấy, sự tu tập, sự thấy và sự tu tập, lời nói của Ta, lời nói của vị khác, lời nói của Ta và lời nói của vị khác, điều có thể trả lời, điều không thể trả lời, điều có thể trả lời và điều không thể trả lời, nghiệp, quả thành tựu, nghiệp và quả thành tựu, thiện, bất thiện, thiện và bất thiện, điều được cho phép, điều bị từ khước, điều được cho phép và bị từ khước, và sự ca tụng.

(1) Ở đây, cái nào là hợp thế?

1. *“Ví như sữa không trở chua ngay lập tức, nghiệp ác đã làm không trở quả liên liền, nó theo đuổi kẻ ngu, đốt nóng, ví như ngọn lửa đã được phủ tro.”¹*

Cái này là hợp thế.

“Này các tỳ khưu, đây là bốn việc đi đến sự sai trái (toàn bộ) –nt– danh tiếng của vị ấy bị hủy hoại, ví như mặt trăng vào lúc hạ huyền.”

Cái này là hợp thế.

“Này các tỳ khưu, đây là tám pháp của thế gian? Tám pháp nào? Lợi lộc và không lợi lộc, không danh vọng và danh vọng, tiếng chê và lời khen, hạnh phúc và khổ đau. Này các tỳ khưu, đây là tám pháp của thế gian.”

Cái này là hợp thế.

¹ *Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 41, câu kệ 71.*

(2) Tattha katamaṃ lokuttaraṃ?

2. “Yassindriyāni samathaṃ gatāni¹
 assā yathā sārathinā sudantā,
 pahīnamānassa anāsavassa
 devāpi tassa pihayanti tādino ”ti. (*Dh.* ck.94; ss. *Thag.* ck.205)
 Idaṃ lokuttaraṃ.

“Pañcimāni bhikkhave indriyāni lokuttarāni. Katamāni pañca?
 Saddhindriyaṃ viriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ.
 Imāni kho bhikkhave pañcindriyāni lokuttarāni ”ti. (ss. *S.* v, 193)
 Idaṃ lokuttaraṃ.

(3) Tattha katamaṃ lokiyañca lokuttarañca?

“Laddhāna mānusattaṃ dve kiccaṃ akiccameva cā ”ti dve gāthā. Yaṃ iha
 ‘sukiccaṃ ceva puññāni ’ti ca ‘puññāni karitvāna saggā saggam vajanti
 katapuññā ’ti ca, idaṃ lokiyaṃ. Yaṃ iha ‘saṃyojanavippahānaṃ vā ’ti ca
 ‘saṃyojanappahānā jarāmaraṇa vimuccanti ’ti² ca, idaṃ lokuttaraṃ.
 Idaṃ lokiyañca lokuttarañca.

“Viññāṇe hi bhikkhave āhāre sati nāmarūpassa avakkanti hoti,
 nāmarūpassa avakkantiyā sati punabbhavo hoti, punabbhave sati jāti hoti,
 jātiyā sati jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā
 sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.
 Seyyathāpi bhikkhave mahārukkho, tassa yāni ceva mūlāni adhogamāni yāni
 ca tiriyaṅgamāni sabbāni tāni uddhaṃ ojaṃ abhiharanti. Evaṃ hi so
 bhikkhave mahārukkho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ
 tiṭṭheyya. Evameva kho bhikkhave viññāṇe āhāre sati nāmarūpassa
 avakkanti hoti, (sabbam) –pe– Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa
 samudayo hoti ”ti. (ss. *S.* ii, 92s)

Idaṃ lokiyaṃ.

Viññāṇe ce bhikkhave āhāre asati nāmarūpassa avakkanti na hoti,
 nāmarūpassa avakkantiyā asati punabbhavo na hoti, punabbhave asati jāti
 na hoti, jātiyā asati jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā
 nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.
 Seyyathāpi bhikkhave mahārukkho, atha puriso āgaccheyya kuddālapīṭakaṃ
 ādāya, so taṃ rukkhamaṃ mūle chindeyya, mūle chetvā paḷikhaṇeyya,
 paḷikhaṇitvā mūlāni uddhareyya antamaso usīranā³ mattānīpi, so taṃ
 rukkhamaṃ khaṇḍākhāṇḍikaṃ chindeyya, khaṇḍākhāṇḍikaṃ chetvā⁴ phāleyya,
 phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya sakalikaṃ⁵ katvā⁶ vātātape visoseyya,
 vātātape visosetvā agginā ḍaheyya, agginā ḍahitvā masiṃ⁷ kareyya, masiṃ
 katvā mahāvāte vā opuneyya⁸ nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya,—

¹ samathaṅgatāni - Ma, PTS.

² vippamuccanti ’ti - Ma, PTS.

³ usīranāḷi^o - Ma; usīranāḷa^o - PTS.

⁴ chinditvā - Ma.

⁵ sakalikaṃ sakalikaṃ - Ma, PTS.

⁶ karitvā - Ma, PTS.

⁷ maṃsiṃ - PTS.

⁸ ophuṇeyya - Ma.

(2) Ở đây, cái nào là xuất thế?

2. “Vị nào có các giác quan đã đi đến sự vắng lặng, giống như những con ngựa đã khéo được huấn luyện bởi người đánh xe, có ngã mạn đã được dứt bỏ, không còn lậu hoặc, ngay cả chư Thiên cũng yêu mến vị có đức hạnh như thế ấy.”¹

Cái này là xuất thế.

“Này các tỳ khưu, đây là năm quyền xuất thế gian. Năm quyền nào? Tín quyền, tấn quyền, niệm quyền, định quyền, tuệ quyền. Này các tỳ khưu, đây là năm quyền xuất thế gian.”

Cái này là xuất thế.

(3) Ở đây, cái nào là hợp thế và xuất thế?

Hai câu kệ: “Sau khi đạt được bản thể nhân loại, có hai việc là việc nên làm và việc không nên làm.” Ở đây, ‘việc nên làm tốt đẹp là các việc phước thiện’ và ‘sau khi làm các việc phước thiện, những người đã làm việc phước thiện đi từ cõi Trời đến cõi Trời’ là hợp thế. Ở đây, ‘hoặc là việc liả bỏ các sự ràng buộc’ và ‘những người có sự dứt bỏ các mối ràng buộc được giải thoát khỏi già và chết’ là xuất thế.

Cái này là hợp thế và xuất thế.

“Này các tỳ khưu, bởi vì khi có thức là yếu tố nuôi dưỡng thì có sự hình thành của danh sắc, khi có sự hình thành của danh sắc thì có sự hiện hữu lại nữa, khi có sự hiện hữu lại nữa thì có sự sanh ra, khi có sự sanh ra thì lão, tử, sầu-bi-khổ-ưu-não sanh khởi; như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này. Này các tỳ khưu, cũng giống như cái cây lớn, tất cả các rễ của nó, những cái đâm xuống luôn cả những cái đâm ngang, đều đưa dưỡng chất lên trên. Bởi vì như vậy, này các tỳ khưu, cái cây lớn ấy, với chất ấy là yếu tố nuôi dưỡng, với chất ấy là nguồn cấp dưỡng, có thể tồn tại một thời gian lâu dài. Tương tự y như vậy, này các tỳ khưu, khi có thức là yếu tố nuôi dưỡng thì có sự hình thành của danh sắc, (toàn bộ) –nt– như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này.”

Cái này là hợp thế.

“Này các tỳ khưu, nếu thức không là yếu tố nuôi dưỡng thì không có sự hình thành của danh sắc, khi không có sự hình thành của danh sắc thì không có sự hiện hữu lại nữa, khi không có sự hiện hữu lại nữa thì không có sự sanh ra, khi không có sự sanh ra thì lão, tử, sầu-bi-khổ-ưu-não được diệt tận; như thế là sự diệt tận của toàn bộ khổ uẩn này. Này các tỳ khưu, cũng giống như cái cây lớn, rồi có người đi đến, mang theo cuốc và giỏ. Người ấy chặt cây ấy ở rễ, sau khi chặt ở rễ rồi đào lên, sau khi đào lên rồi nhổ lên các rễ, thậm chí các rễ phụ và rễ con. Người ấy chặt cây ấy thành khúc, sau khi chặt thành khúc rồi chẻ ra, sau khi chẻ ra rồi làm thành từng miếng, sau khi làm thành miếng rồi phơi ở nơi có gió và nắng, sau khi phơi ở nơi có gió và nắng, rồi đốt bằng lửa, sau khi đốt bằng lửa rồi làm thành tro, sau khi làm thành tro rồi sàng sảy ở gió lớn hoặc để cho cuốn đi ở dòng nước chảy xiết. –

¹ Sdd., tr. 45, câu kệ 94.

—evañhi so bhikkhave mahārukkho ucchinnamūlo assa tālāvattukato anabhāvaṃ gato¹ āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho bhikkhave viññāṇe āhāre asati nāmarūpassa avakkanti na hoti, nāmarūpassa avakkantiyā asati (sabbaṃ) —pe— Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti”ti. (ss. S. ii, 93)

Idaṃ lokuttaraṃ.

Idaṃ lokiyañca lokuttarañca.

(4) Tattha katamaṃ sattādhiṭṭhānaṃ?

3. “Sabbā disā anuparigamma cetasā nev’ ajjhagā piyataramattanā kvaci, evampiyo puthu attā paresaṃ tasmā na hiṃse paraṃ attakāmo”ti.² (S. i, 75; Ud. 47)
Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

4. “Ye keci bhūtā bhavissanti vāpi³ sabbe gamissanti pahāya dehaṃ taṃ sabbajāniṃ kusalo⁴ veditvā ātāpi so⁵ brahmacariyaṃ careyyā”ti. (Ud. 48; ss. Pe. 55)
Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

“Sattahi bhikkhave aṅgehi samannāgataṃ kalyāṇamittaṃ api viveciyamānena paṇāmiyamānena⁶ gale ’pi panujjamānena⁷ yāvajivaṃ na vijahitabbaṃ. Katamehi sattahi? Piyo ca hoti garu ca⁸ bhāvanīyo ca vattā ca vacanakkhamo ca gambhīraṃ ca kathaṃ kattā na ca⁹ aṭṭhāne niyojako.¹⁰ Imehi kho bhikkhave sattahi —pe— na vijahitabbaṃ. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato. Athāparaṃ etadavoca satthā:

5. “Piyo ca garu¹¹ bhāvanīyo vattā ca vacanakkhamo, gambhīrañca kathaṃ kattā no caṭṭhāne¹² niyojako, taṃ mittaṃ mittakāmena yāvajivampi seviyan”ti. (ss. A. iv, 32)
Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

(5) Tattha katamaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ?

6. “Yañca kāmasukhaṃ loke yaṃ cidaṃ diviyaṃ sukhaṃ, taṃhakkhayasukhassete kalaṃ nāgghanti¹³ soḷasin”ti. (Ud. 11; Pe. 55)
Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

¹ anabhāvaṃkato - Ma, PTS.

² paramattakāmo - Ma.

³ ye vāpi - Ma; ye ca - PTS.

⁴ sabbaṃ jātikusalo - PTS, Sīmu.

⁵ ātāpiyo - Ma; ātāpi so - PTS.

⁶ paṇāmiyamānena - Ma, PTS.

⁷ gale pisanamajjamānena - Ma;

gale pi pamajjamānena - PTS, Sīmu.

⁸ manāpo ca garu ca - Ma.

⁹ no ca - Ma.

¹⁰ niyojeto - Ma.

¹¹ piyo garu - Ma, PTS.

¹² na caṭṭhāne - Ma;

na ca aṭṭhāne - PTS.

¹³ n’agghanti - PTS.

–Này các tỳ khưu, như vậy cái cây lớn ấy là có rễ đã bị cắt lìa, như cây thốt-nốt đã bị cụt ngọn, đã đi đến trạng thái không còn hiện hữu, không còn điều kiện sanh khởi trong tương lai. Tương tự y như vậy, này các tỳ khưu, khi thức không là yếu tố nuôi dưỡng thì không có sự hình thành của danh sắc, khi không có sự hình thành của danh sắc (toàn bộ) –nt– như thế là sự sanh lên của toàn bộ khổ uẩn này.”

Cái này là xuất thế.

Cái này là hợp thế và xuất thế.

(4) Ở đây, cái nào là xác định chúng sanh?

3. “Sau khi đi vòng quanh tất cả các phương bằng tâm, vẫn không đạt được người đáng yêu hơn bản thân ở bất cứ đâu. Tương tự như vậy, bản thân của những người khác là đáng yêu đối với chính họ; vì thế người yêu mến bản thân không nên hãm hại người khác.”¹

Đây là xác định chúng sanh.

4. “Tất cả mọi loài đã được sanh hoặc sẽ được sanh ra, tất cả sẽ ra đi sau khi buông bỏ thân xác.

Sau khi biết được mọi sự mất mát ấy, bậc thiện xảo có nhiệt tâm ấy nên thực hành Phạm hạnh.”²

Đây là xác định chúng sanh.

“Này các tỳ khưu, cho đến trọn đời không nên rời bỏ người bạn tốt được thành tựu với bảy yếu tố, thậm chí bị tẩy chay, bị hắt hủi, thậm chí bị lôi cổ đuổi ra. Với bảy yếu tố nào? Là vị đáng yêu, đáng kính, đáng trọng, là vị diễn giả, có sự nhẫn nại với lời nói, là vị thuyết giảng sâu sắc, và không xúi giục làm công việc không hợp lý. Này các tỳ khưu, không nên rời bỏ –nt– với bảy yếu tố này. Đức Thế Tôn đã nói điều này. Sau khi nói điều này, đấng Thiện Thệ, bậc Đạo Sư còn nói thêm điều này nữa:

5. ‘Vị đáng yêu và đáng kính, đáng trọng, vị diễn giả, và có sự nhẫn nại với lời nói, là vị thuyết giảng sâu sắc, và không xúi giục làm công việc không hợp lý. Người mong muốn bạn bè nên phục vụ người bạn ấy cho đến trọn đời.’”

Đây là xác định chúng sanh.

(5) Ở đây, cái nào là xác định pháp?

6. “Khoái lạc ngũ dục nào ở thế gian, và sự an lạc nào thuộc cõi Trời, các điều này có mờ đi sáu phần không giá trị bằng (một phần) an lạc của sự diệt tận tham ái.”³

Đây là xác định pháp.

¹ Udānapāli - Phật Tự Thuyết, TTPV 28, tr. 225.

² Sđd., tr. 225.

³ Sđd., tr. 153

7. “Susukhaṃ vata nibbānaṃ sammāsambuddhadesitaṃ,
asokaṃ virajaṃ khemaṃ yattha dukkhaṃ nirujjhatī ”ti.
Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

(6) Tattha katamaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānaṃ ca?

8. “Mātaraṃ pitaraṃ hantvā rājāno dve ca khattiye,
raṭṭhaṃ sānucaraṃ hantvā ”ti. (*Dh.* ck.294abc)
Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

“Anīgho yāti brāhmaṇo ”ti. (*Dh.* ck.294 d)

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ ca dhammādhiṭṭhānañca.

“Cattāro ’me bhikkhave iddhipādā. Katame cattāro? Chandasamādhi-
padhānasaṅkhārasamantāgato iddhipādo, viriya —pe— citta —pe—
vīmaṃsā-samādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo ”ti.

Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ. (ss. *A.* ii, 256, 463⁺)

“So kāye ’pi cittaṃ samodahati, citte ’pi kāyaṃ samodahati. Kāye
sukhasaññañca lahusaññañca okkamitvā upasampajja viharatī ”ti.

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

Idaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca.

(7) Tattha katamaṃ ñāṇaṃ?

9. “Yaṃ taṃ lokuttaraṃ ñāṇaṃ sabbaññū yena vuccati,
na tassa parihaṇ’ atthi sabbakāle pavattatī ”ti. (ss. *Ps.* ii, 210)
Idaṃ ñāṇaṃ.

10. “Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ yāyaṃ nibbānagāmini¹
yāya sammā pajānāti² jātimaṇasaṅkhayan ”ti.³ (*Iti.* 36; ss. *Pe.* 51)
Idaṃ ñāṇaṃ.

(8) Tattha katamaṃ ñeyyaṃ?

11. “Kittayissāmi te⁴ santiṃ (dhotakā ’ti bhagavā)
diṭṭhe dhamme anītihaṃ,
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.

¹ nibbedhagāmini - Itivuttakapāḷi.

² sammappajānāti - PTS.

³ jātibhavaparikkhayaṃ - Itivuttakapāḷi.

⁴ vo - PTS.

7. “Niết Bàn được chỉ bảo bởi đấng Chánh Đẳng Giác quả thật là vô cùng an lạc, không sâu muộn, xa lìa bợn nhơ, được an ổn, là nơi khổ đau được diệt tận.”

Đây là xác định pháp.

(6) Ở đây, cái nào là xác định chúng sanh và xác định pháp?

8. “Sau khi giết mẹ và cha, và hai vị vua dòng Sát-đế-ly, sau khi tiêu diệt vương quốc cùng quan lại tùy tùng, ...”

Đây là xác định pháp.

“... vị Bà-la-môn ra đi không phiền muộn.”¹

Đây là xác định chúng sanh.

Đây là xác định chúng sanh và xác định pháp.

“Này các tỳ khưu, đây là bốn nền tảng của thân thông. Bốn nền tảng nào? Nền tảng của thân thông hội đủ (các yếu tố) định do ước muốn và các tạo tác do nỗ lực, –nt– do tình tấn –nt– do tâm –nt–, nền tảng của thân thông hội đủ (các yếu tố) định do thăm xét và các tạo tác do nỗ lực.”

Đây là xác định pháp.

“Vị ấy kết hợp tâm với thân, kết hợp thân với tâm. Sau khi tiến vào lạc tướng và khinh tướng ở thân, vị ấy thể nhập và an trú.”

Đây là xác định chúng sanh.

Đây là xác định chúng sanh và xác định pháp.

(7) Ở đây, sự biết (trí) là gì?

9. “Trí vượt trội thế gian ấy gọi là Toàn Trí.

Không có sự suy giảm đối với nó. Nó vận hành vào mọi lúc.”

Đây là sự biết.

10. “Bởi vì tuệ là hạng nhất ở thế gian, cái này dẫn đến Niết Bàn, nhờ nó mà nhận biết đúng đắn sự diệt trừ hoàn toàn của sanh và tử.”²

Đây là sự biết.

(8) Ở đây, điều-có-thể-biết là gì?

11. (Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) Ta sẽ giải bày cho người về sự an tịnh, tự mình chứng ngộ, không phải do nghe nói lại; sau khi hiểu pháp ấy, vị có niệm, trong khi sống, có thể vượt qua sự vướng mắc này ở thế gian.”³

¹ Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 99, câu kệ 294 (đã được tách làm làm hai).

² So sánh với câu kệ 3 của Itivuttakapāli - Phật Thuyết Như Vậy, TTPV 28, tr. 369.

³ Suttanipātapāli - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 327, câu kệ 1070.

12. Tañcāhaṃ abhinandāmi (iccāyasmā dhotako)
mahesi santimuttamaṃ,
yaṃ viditvā sato caraṃ
tare loke visattikaṃ.
13. Yaṃ kiñci sampajānāsi (dhotakā 'ti bhagavā)
uddhaṃ adho tiriyaṃ cā pi majjhe,
etaṃ viditvā saṅgoti loke
bhavābhavāya mākāsi taṇhā "ti. (Sn. ck.1066-8)
Idaṃ ñeyyaṃ.

“Catunnaṃ bhikkhave ariyasaccānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitāṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākaṃ ca. Tayidaṃ bhikkhave dukkhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhasamudayo¹ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodho² ariyasaccaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ. Ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthidāni punabbhavo "ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato, athāparaṃ etadavoca satthā:

14. Catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ adassanā,
saṃsitaṃ³ dīghamaddhānaṃ tāsū tāsveva jātisu.
15. Tāni etāni diṭṭhāni bhavanetti samūhatā,
ucchinnā mūlaṃ dukkhassa natthidāni punabbhavo "ti. (S. v, 431⁺)
Idaṃ ñeyyaṃ.

(9) Tattha katamaṃ ñāṇaṃ ca ñeyyaṃ ca?

“Rūpaṃ aniccaṃ vedanā aniccā saññā aniccā saṅkhārā aniccā viññāṇaṃ aniccaṃ "ti. Idaṃ ñeyyaṃ. (S. iii, 21)

“Evaṃ jānaṃ evaṃ passaṃ ariyasāvako rūpaṃ aniccanti passati, vedanā aniccā⁴ passati, saññā –pe– saṅkhārā⁵ –pe– viññāṇaṃ aniccanti passati "ti. Idaṃ ñāṇaṃ.

“So parimuccati rūpena parimuccati vedanāya parimuccati saññāya parimuccati saṅkhārehi parimuccati viññāṇamhā parimuccati dukkhamāti vadāmi "ti.

Idaṃ ñāṇaṃ ca ñeyyaṃ ca.

“Sabbe saṅkhārā aniccā "ti. Idaṃ ñeyyaṃ. (Dh. ck.277a)

“Yadā paññāya passati "ti. Idaṃ ñāṇaṃ. (Dh. ck.277b)

¹ dukkhasamudayaṃ - Ma.

² dukkhanirodhaṃ - Ma.

³ saṃsaritaṃ - Simu.

⁴ vedanaṃ aniccaṃ ti - PTS.

⁵ saññāṃ –pe– saṅkhāre - Ma, PTS.

12. (Tôn giả Dhotaka nói:) “Thưa bậc đại ẩn sĩ, con thích thú sự an tịnh tối thượng ấy; sau khi hiểu pháp ấy, có niệm, trong khi sống, con có thể vượt qua sự vướng mắc này ở thế gian.”

13. (Đức Thế Tôn nói: “Này Dhotaka,) bất cứ điều gì mà người tự mình nhận biết, ở bên trên, bên dưới, luân cả chiều ngang và khoảng giữa, sau khi hiểu điều này là ‘sự quyến luyến’ ở thế gian, người chớ tạo ra tham ái ở hữu và phi hữu.”¹

Đây là điều-có-thể-biết.

“Này các tỳ khuru, do không giác ngộ, do không thấu triệt bốn Chân Lý Cao Thượng mà Ta và các người đã rong ruổi, đã luân chuyển một thời gian dài như thế này. Này các tỳ khuru, Chân Lý Cao Thượng về Khổ này đây đã được giác ngộ đã được thấu triệt, Chân Lý Cao Thượng về nhân sanh Khổ đã được giác ngộ đã được thấu triệt, Chân Lý Cao Thượng về sự diệt tận Khổ đã được giác ngộ đã được thấu triệt, Chân Lý Cao Thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ đã được giác ngộ đã được thấu triệt. Tham ái về hữu đã được trừ tuyệt, lối dẫn đến hữu đã được cạn kiệt, giờ đây không còn sự hiện hữu lại nữa.” Đức Thế Tôn đã nói điều này. Sau khi nói điều này, đấng Thiện Thệ, bậc Đạo Sư còn nói thêm điều này nữa:

14. “Do không nhìn thấy bốn Chân Lý Cao Thượng đúng theo thực thể, nên đã bị luân hồi một thời gian dài ở những kiếp sống này khác.

15. Những (Chân Lý) này đây đã được nhìn thấy, lối dẫn đến hữu đã được bừng lên, gốc rễ của khổ đã được trừ tuyệt, giờ đây không còn sự hiện hữu lại nữa.”²

Đây là điều-có-thể-biết.

(9) Ở đây, sự biết và điều-có-thể-biết là gì?

“Sắc là vô thường, thọ là vô thường, tưởng là vô thường, các hành là vô thường, thức là vô thường.” Đây là điều-có-thể-biết.

“Trong khi biết như vậy, trong khi thấy như vậy, vị Thánh Thỉnh Văn nhìn thấy ‘sắc là vô thường,’ nhìn thấy ‘thọ là vô thường,’ nhìn thấy ‘tưởng – nt – ‘các hành – nt – ‘thức là vô thường.’” Đây là sự biết.

“Ta nói rằng: ‘Vị ấy được hoàn toàn giải thoát khỏi sắc, được hoàn toàn giải thoát khỏi thọ, được hoàn toàn giải thoát khỏi tưởng, được hoàn toàn giải thoát khỏi các hành, được hoàn toàn giải thoát khỏi thức, được hoàn toàn giải thoát khỏi khổ.’”

Đây là sự biết và điều-có-thể-biết.

“Tất cả các hành là vô thường.” Đây là điều-có-thể-biết.

“Khi nào nhìn thấy bằng tuệ.” Đây là sự biết.

¹ Sdd., tr. 327, câu kệ 1071 và 1072,.

² Mahāvaggapāli - Đại Phẩm tập 2, TTPV 5, tr. 61.

“Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā ”ti. Idaṃ ñāṇaṃ ca ñeyyaṃ ca. (*Dh.* ck.277cd)

“Sabbe saṅkhārā dukkhā ”ti –pe– (*Dh.* ck.278a)

“Sabbe dhammā anattā ”ti. Idaṃ ñeyyaṃ. (*Dh.* ck.279a)

“Yadā paññāya passatī ”ti. Idaṃ ñāṇaṃ. (*Dh.* ck.279b)

“Atha nibbindati dukkhe esa maggo visuddhiyā ”ti. Idaṃ ñāṇaṃ ca ñeyyaṃ ca. (*Dh.* ck.279cd)

“Ye hi keci¹ soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā aniccena rūpena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī ’ti vā samanupassanti, ‘sadiśohamasmī ’ti vā samanupassanti, ‘hīnohamasmī ’ti vā samanupassanti, kimaññatra yathābhūta adassanā? Aniccāya vedanāya –pe– Aniccāya saññāya –pe– Aniccehi saṅkhārehi –pe– Aniccena viññāṇena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī ’ti vā samanupassanti, ‘sadiśohamasmī ’ti vā samanupassanti, ‘hīnohamasmī ’ti vā samanupassanti kimaññatra yathābhūta adassanā ”ti. Idaṃ ñeyyaṃ. (*S.* iii, 48)

“Ye ca kho keci soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā aniccena rūpena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī ’tipi na samanupassanti, ‘sadiśohamasmī ’tipi na samanupassanti, ‘hīnohamasmī ’tipi na samanupassanti, kimaññatra yathābhūta dassanā? Aniccāya vedanāya –pe– Aniccāya saññāya –pe– Aniccehi saṅkhārehi –pe– Aniccena viññāṇena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī ’tipi na samanupassanti, ‘sadiśohamasmī ’tipi na samanupassanti, ‘hīnohamasmī ’tipi na samanupassanti, kimaññatra yathābhūta dassanā ”ti. Idaṃ ñāṇaṃ. (*S.* iii, 48⁺)

Idaṃ ñāṇaṃ ca ñeyyaṃ ca.

(10) Tattha katamaṃ dassanaṃ?

16. “Ye ariyasaccāni vibhāvayanti
gambhīrapaññena sudesitāni,
kiñcāpi te honti bhusappamattā²
na te bhavaṃ aṭṭhamaṃ ādiyantī ”ti. (*Khp.* 3, ck.9)
Idaṃ dassanaṃ.

17. “Yathindakhīlo paṭhaviṃ sito³ siyā
catubbhi vātehi asampakampiyo,
tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi
yo ariyasaccāni avecca passatī ”ti. (*Khp.* 3, ck.8)
Idaṃ dassanaṃ.

¹ ye ca kho keci - Sīmu.

² bhusaṃ pamattā - Ma, PTS.

³ paṭhavissito - Ma;

paṭhavisito - PTS.

“Thì nhàm chán khổ, đây là con đường đưa đến sự thanh tịnh.” Đây là sự biết và điều-có-thể-biết.

“Tất cả các hành là khổ.” –nt–

“Tất cả các pháp là vô ngã.” Đây là điều-có-thể-biết.

“Khi nào nhìn thấy bằng tuệ.” Đây là sự biết.

“Thì nhàm chán khổ, đây là con đường đưa đến sự thanh tịnh.”¹ Đây là sự biết và điều-có-thể-biết.

“Này Sona, bất cứ những Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào nhận thấy: ‘Tôi là tốt hơn,’ hoặc nhận thấy: ‘Tôi là ngang bằng,’ hoặc nhận thấy: ‘Tôi là thua kém’ về sắc—là pháp vô thường, khổ, có trạng thái biến đổi, thì còn có lý do nào khác hơn là do không nhìn thấy đúng theo thực thể? Nhận thấy: ‘Tôi là tốt hơn,’ hoặc nhận thấy: ‘Tôi là ngang bằng,’ hoặc nhận thấy: ‘Tôi là thua kém’ về thọ—là pháp vô thường, –nt– về tướng—là pháp vô thường, –nt– về các hành—là pháp vô thường, –nt– về thức—là pháp vô thường, khổ, có trạng thái biến đổi, thì còn có lý do nào khác hơn là do không nhìn thấy đúng theo thực thể?” Đây là điều-có-thể-biết.

“Và này Sona, bất cứ những Sa-môn hoặc Bà-la-môn nào không nhận thấy: ‘Tôi là tốt hơn,’ không nhận thấy: ‘Tôi là ngang bằng,’ không nhận thấy: ‘Tôi là thua kém’ về sắc—là pháp vô thường, khổ, có trạng thái biến đổi, thì còn có lý do nào khác hơn là do nhìn thấy đúng theo thực thể? Không nhận thấy: ‘Tôi là tốt hơn,’ không nhận thấy: ‘Tôi là ngang bằng,’ không nhận thấy: ‘Tôi là thua kém’ về thọ—là pháp vô thường, –nt– về tướng—là pháp vô thường, –nt– về các hành—là pháp vô thường, –nt– về thức—là pháp vô thường, khổ, có trạng thái biến đổi, thì còn có lý do nào khác hơn là do nhìn thấy đúng theo thực thể?” Đây là sự biết.

Đây là sự biết và điều-có-thể-biết.

(10) Ở đây, sự thấy là gì?

16. “Các vị nào hiểu rõ về bốn Chân Lý Cao Thượng đã khéo được chỉ bảo bởi vị có tuệ thâm sâu, đầu cho các vị ấy thường xuyên bị xao lãng, các vị ấy cũng không nhận lấy kiếp sống thứ tám.” Đây là sự thấy.

17. “Giống như cột trụ đá được nung vào lòng đất, sẽ không bị lay động bởi các cơn gió từ bốn phương, với sự so sánh như thế Ta nói về bậc chân nhân, là vị nào nhìn thấy rõ ràng bốn Chân Lý Cao Thượng.” Đây là sự thấy.

¹ Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 95, các câu kệ 277, 278, và 279.

“Catūhi bhikkhave sotāpattiyaṅgehi samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya ‘khīṇanirayo ’mhi, khīṇatiracchānayo, khīṇapettivisayo, khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano sattakkhattuparamaṃ¹ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissāmī ’ti. Katamehi catūhi? Idha bhikkhave ariyasāvakassa tathāgate saddhā nivīṭṭhā patiṭṭhitā virūḷhā mūlajātā² asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ saha dhammena. Dhamme kho pana niṭṭhaṃ gato hoti. Svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opanayiko³ paccattaṃ veditabbo viññūhi yadidaṃ madanimmadano –pe– nirodho nibbānaṃ. Sahadhammiyā kho panassa honti iṭṭhā kantā piyā manāpā gihī ceva pabbajitā ca. Ariyakantehi kho pana silehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho bhikkhave catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya ‘khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayo, khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano sattakkhattuparamaṃ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissāmī ’ti.

Idaṃ dassanaṃ.

(11) Tattha katamā bhāvanā?

18. “Yassindriyāni⁴ subhāvitāni⁵
ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke,
nibbijjha imaṃ paraṃ ca lokaṃ
kālaṃ kaṅkhati bhāvito⁶ sa danto⁷ ”ti. (*Sn.* ck.516, *Pe.* 52)
Ayaṃ bhāvanā.

“Cattārimāni bhikkhave dhammapadāni. Katamāni cattāri? Anabhijjhā dhammapadaṃ abyāpādo dhammapadaṃ sammāsati dhammapadaṃ sammāsamādhi dhammapadaṃ. Imāni kho bhikkhave cattāri dhammapadāni ”ti. (*A.* ii, 29; *Pe.* 52)

Ayaṃ bhāvanā.

¹ paramo - Sīmu.

² virūḷhamūlajātā - PTS.

³ opaneyyiko - Ma.

⁴ yassindriyānīdha - Sīmu.

⁵ bhāvitāni - Ma.

⁶ bhāvitatto - PTS.

⁷ sudanto - Sīmu.

“Này các tỳ khưu, được thành tựu với bốn yếu tố của vị Nhập Lưu, vị Thánh Thỉnh Văn, trong khi mong muốn, có thể tự chính mình tuyên bố về bản thân rằng: ‘Tôi đã cạn kiệt về địa ngục, đã cạn kiệt về loài thú, đã cạn kiệt về thân phận ngạ quỷ, đã cạn kiệt về đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, tôi là vị Nhập Lưu, có pháp không bị thối đọa, đã được chắc chắn, có sự giác ngộ là đích đến, sau khi rong ruổi, sau khi luân hồi ở cõi Trời và cõi người tôi đã bảy lần, tôi sẽ thực hiện việc chấm dứt khổ đau.’ Với bốn yếu tố nào? Ở đây, này các tỳ khưu, niềm tin vào đức Như Lai của vị Thánh Thỉnh Văn là đã được gây dựng, đã được thiết lập, đã được lớn mạnh, đã được mọc rễ, không thể bị lấy đi bởi vị Sa-môn, bởi vị Bà-la-môn, bởi Thiên nhân, bởi Ma Vương, bởi Phạm Thiên, hoặc bởi bất cứ ai ở thế gian có cùng tính chất. Hơn nữa, vị ấy đã đi đến sự hoàn thành trong Giáo Pháp rằng: ‘Pháp của đức Thế Tôn đã khéo được thuyết giảng, có thể thấy được bởi tự thân, không bị chi phối bởi thời gian, hãy đến và hãy thấy, có khả năng dẫn dắt về hướng (Niết-bàn), và có thể được hiểu biết tự cá nhân bởi các bậc trí tuệ,’ tức là sự nghiên nát say đắm –nt– sự diệt tận, Niết Bàn. Hơn nữa, đối với vị này, các bậc đồng Phạm hạnh, tại gia và xuất gia, là được mong, được muốn, được yêu, được mến. Hơn nữa, vị này là được thành tựu với các giới được yêu quý bởi các bậc Thánh, không bị bề vờ, không bị sút mẻ, không lấm nhơ, không khuyết điểm, được tự tại, được các bậc trí tuệ ngợi khen, không bị hoen ố, đưa đến thiên định. Này các tỳ khưu, được thành tựu với bốn yếu tố này của vị Nhập Lưu, vị Thánh Thỉnh Văn, trong khi mong muốn, có thể tự chính mình tuyên bố về bản thân rằng: ‘Tôi đã cạn kiệt về địa ngục, đã cạn kiệt về loài thú, đã cạn kiệt về thân phận ngạ quỷ, đã cạn kiệt về đọa xứ, khổ cảnh, nơi trừng phạt, tôi là vị Nhập Lưu, có pháp không bị thối đọa, đã được chắc chắn, có sự giác ngộ là đích đến, sau khi rong ruổi, sau khi luân hồi ở cõi Trời và cõi người tôi đã bảy lần, tôi sẽ thực hiện việc chấm dứt khổ đau.’”

Đây là sự thấy.

(11) Ở đây, sự tu tập là gì?

18. “Vị nào có các giác quan đã khéo được tu tập,
ở nội phần và ở ngoại phần, ở toàn thể thế gian,
sau khi thấu triệt đời này và đời sau,
vị đã được tu tập chờ đợi thời điểm, vị ấy là ‘đã được huấn luyện.’”¹
Đây là sự tu tập.

“Này các tỳ khưu, đây là bốn cơ sở của Giáo Pháp. Bốn cơ sở nào? Không tham đắm là cơ sở của Giáo Pháp, không sân hận là cơ sở của Giáo Pháp, chánh niệm là cơ sở của Giáo Pháp, chánh định là cơ sở của Giáo Pháp. Này các tỳ khưu, đây là bốn cơ sở của Giáo Pháp.”

Đây là sự tu tập.

¹ Suttanipātapāli - Kinh Tập, TTPV 29, tr. 157, câu kệ 519.

(12) Tattha katamaṃ dassanaṃ ca bhāvanā ca?

19. “Pañca chinde pañca jahe pañcacuttari¹ bhāvaye,
pañca saṅgātigo bhikkhu oghatiṇṇoti vuccatī ”ti. (S. i, 3; Dh. ck.370)

‘Pañca chinde pañca jahe ’ti. Idaṃ dassanaṃ. ‘Pañca cuttari bhāvaye
pañca saṅgātigo bhikkhu oghatiṇṇoti vuccatī ’ti. Ayaṃ bhāvanā.
Idaṃ dassanaṃ ca bhāvanā ca.

“Tīṇimāni bhikkhave, indriyāni. Katamāni tīṇi?
Anaññātaññassāmītindriyaṃ aññindriyaṃ aññātāvindriyaṃ.

Katamaṃ ca bhikkhave, anaññātaññassāmītindriyaṃ? Idha bhikkhave,
bhikkhu anabhisametassa dukkhassa ariyasaccassa abhisamayāya chandaṃ
janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati,
anabhisametassa dukkhasamudayassa ariyasaccassa –pe– dukkha-
nirodhassa –pe– dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa
abhisamayāya chandaṃ janeti vāyamati viriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti
padahati. Idaṃ bhikkhave, anaññātaññassāmītindriyaṃ ”ti. (Pe. 66)

Idaṃ dassanaṃ.

“Katamaṃ ca bhikkhave, aññindriyaṃ? Idha bhikkhave, bhikkhu ‘idaṃ
dukkhaṃ ’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo ’ti yathābhūtaṃ
pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho ’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ
dukkhanirodhagāminī paṭipadā ’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idaṃ bhikkhave,
aññindriyaṃ.

Katamaṃ ca bhikkhave, aññātāvindriyaṃ? Idha bhikkhave, bhikkhu
āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme
sayamaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, ‘khīṇā jāti, vusitaṃ
brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇiyaṃ, nāparaṃ itthattāyā ’ti pajānāti. Idaṃ
bhikkhave, aññātāvindriyaṃ ”ti. (Pe. 67)

Ayaṃ bhāvanā.

Idaṃ dassanaṃ ca bhāvanā ca.

(13) Tattha katamaṃ sakavacanaṃ?

20. “Sabbapāpassa akaraṇaṃ kusalassa upasampadā,²
sacittapariyodapanā etamaṃ buddhāna sāsanaṃ ”ti. (Dh. ck.183)
Idaṃ sakavacanaṃ.

¹ pañca vuttari - PTS.

² kusalass’ upasampadā - PTS.

(12) Ở đây, sự thấy và sự tu tập là gì?

19. “*Nên chặt đứt năm, nên từ bỏ năm, nên tu tập hơn nữa về năm. Là người đã vượt qua năm sự dính lúu, vị tỳ khưu được gọi là ‘đã vượt qua (bốn) dòng nước lũ.’*”¹

‘*Nên chặt đứt năm, nên từ bỏ năm.*’ Đây là sự thấy. ‘*Nên tu tập hơn nữa về năm. Là người đã vượt qua năm sự dính lúu, vị tỳ khưu được gọi là đã vượt qua (bốn) dòng nước lũ.*’ Đây là sự tu tập.

Đây là là sự thấy và sự tu tập.

“*Này các tỳ khưu, đây là ba quyền. Ba quyền nào? Vị tri quyền, dĩ tri quyền, cụ tri quyền.*”²

Và này các tỳ khưu, vị tri quyền là gì? Ở đây, này các tỳ khưu, vị tỳ khưu làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, nắm chặt và xác định tâm nhằm chứng ngộ Chân Lý Tối Thượng về Khổ chưa được chứng ngộ, làm sanh khởi sự mong muốn, rồi gắng sức, khởi sự tinh tấn, nắm chặt và xác định tâm nhằm chứng ngộ Chân Lý Tối Thượng về nhân sanh Khổ –nt– về sự diệt tận Khổ –nt– Chân Lý Tối Thượng về sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ chưa được chứng ngộ. Này các tỳ khưu, cái này là vị tri quyền.”

Đây là sự thấy.

“*Và này các tỳ khưu, dĩ tri quyền là gì? Ở đây, này các tỳ khưu, vị tỳ khưu nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là nhân sanh Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự diệt tận Khổ,’ nhận biết đúng theo thực thể rằng: ‘Đây là sự thực hành đưa đến sự diệt tận Khổ.’* Này các tỳ khưu, cái này là dĩ tri quyền.

Và này các tỳ khưu, cụ tri quyền là gì? Ở đây, này các tỳ khưu, vị tỳ khưu, do sự cạn kiệt của các lậu hoặc, nhờ vào thắng trí của mình chứng ngộ, đạt đến, và an trú vào sự không còn lậu hoặc, sự giải thoát của tâm, sự giải thoát của tuệ ngay ở đời hiện tại. Vị ấy nhận biết rằng: ‘*Sự tái sanh đã cạn kiệt, Phạm hạnh đã hoàn tất, việc cần làm đã làm, không còn gì khác (phải làm) đối với bản thể (A-la-hán) này nữa.*’ Này các tỳ khưu, cái này là cụ tri quyền.”

Đây là sự tu tập.

Đây là là sự thấy và sự tu tập.

(13) Ở đây, điều nào là lời nói của Ta?

20. “*Không làm mọi điều ác, thành tựu việc thiện, thanh lọc tâm của mình, điều này là lời giáo huấn của chư Phật.*”³

Đây là lời nói của Ta.

¹ *Dhammapadapāli - Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 117, câu kệ 370. Theo Chú Giải Pháp Cú: ‘*Nên chặt đứt năm sự ràng buộc thuộc hạ phần, nên từ bỏ năm sự ràng buộc thuộc phần trên, nên tu tập hơn nữa về năm quyền. Là người đã vượt qua năm sự dính lúu là tham, sân, si, ngã mạn, tà kiến*’ (DhA. iv, 108).

² *Itivuttakapāli - Phật Thuyết Như Vậy*, TTPV 28, tr. 395.

³ *Dhammapadapāli - Pháp Cú*, TTPV 28, tr. 73, câu kệ 183.

“Tṇimāni bhikkhave bālassa bālakkhaṇāni, bālanimittāni bālāpadānāni,¹ yehi bālaṃ bāloti pare sañjānanti. Katamāni tṇi? Bālo bhikkhave ducintitacintī ca hoti, dubbhāsitaḥāsī ca hoti, dukkatakammakārī ca hoti. Imāni kho bhikkhave tṇi bālassa bālakkhaṇāni bālanimittāni bālāpadānāni.

Tṇimāni bhikkhave paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānāni,² yehi paṇḍitaṃ paṇḍitoti pare sañjānanti. Katamāni tṇi? Paṇḍito bhikkhave sucintitacintī ca hoti, subhāsitaḥāsī ca hoti, sukatakammakārī ca hoti. Imāni kho bhikkhave tṇi paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānāni ”ti. (ss. A. 102⁺)

Idaṃ sakavacaṇaṃ.

(14) Tattha katamaṃ paravacaṇaṃ?

21. “Paṭhavīsamo natthi vitthato
ninno pātālasamo na vijjati,
merusamo natthi unnato
cakkavatti sadiso³ natthi poriso ”ti.
Idaṃ paravacaṇaṃ.

“Hotu devānaminda, subhāsitena jayo ”ti. “Hotu vepacitti subhāsitena jayo ”ti. “Bhaṇa vepacitti, gāthan ”ti. Atha kho bhikkhave vepacitti asurindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

22. “Bhiyyo bālā pakujjheyyaṃ⁴ no cassa paṭisedhako,
tasmā bhusena daṇḍena dhīro bālaṃ nisedhaye ”ti.

Bhāsitāya kho pana bhikkhave vepacittinā asurindena gāthāya asurā anumodiṃsu, devā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho bhikkhave vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: “Bhaṇa devānaminda gāthan ”ti. Atha kho⁴ bhikkhave sakko devānamindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

23. “Etadeva ahaṃ maññe bālassa paṭisedhanaṃ,
paraṃ saṃkupitaṃ ñatvā yo sato upasammati ”ti.

Bhāyitāya kho bhikkhave sakkena devānamindena gāthāya devā anumodiṃsu, asurā tunhī ahesuṃ. Atha kho bhikkhave sakko devānamindo vepacittiṃ asurindaṃ etadavoca: “Bhaṇa vepacitti gāthan ”ti. Atha kho bhikkhave vepacitti asurindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

24. “Etadeva titikkhāya vajjaṃ passāmi vāsava,
yadā naṃ maññati bālo bhayā myāyaṃ titikkhati,
ajjhārūhati⁵ dummedho gova bhiyo⁶ palāyinan ”ti.

¹ bālāpadānāni - PTS.

² paṇḍitāpadānāni - PTS.

³ cakkavattisadiso - PTS.

⁴ pakuppeyyaṃ - Pu.

⁴ evaṃ vutte - Ma.

⁵ ajjhārūhati - Ma.

⁶ bhiyyo - Ma, PTS.

“Này các tỳ khưu, đây là ba tướng trạng ngu, hiện tướng ngu, dấu ấn ngu của kẻ ngu, nhờ đó, những người khác nhận ra kẻ ngu là ‘kẻ ngu.’ Ba điều nào? Này các tỳ khưu, kẻ ngu nghĩ ý nghĩ xấu xa, nói lời nói xấu xa, và làm hành động xấu xa. Này các tỳ khưu, đây là ba tướng trạng ngu, hiện tướng ngu, dấu ấn ngu của kẻ ngu.

Này các tỳ khưu, đây là ba tướng trạng trí, hiện tướng trí, dấu ấn trí của người trí, nhờ đó, những người khác nhận ra người trí là ‘người trí.’ Ba điều nào? Này các tỳ khưu, người trí nghĩ ý nghĩ tốt lành, nói lời nói tốt lành, và làm hành động tốt lành. Này các tỳ khưu, đây là ba tướng trạng trí, hiện tướng trí, dấu ấn trí của người trí.”

Đây là lời nói của Ta.

(14) Ở đây, điều nào là lời nói của vị khác?

21. “Không có gì rộng bằng trái đất,
nơi sâu bằng vực Pātālā không tìm thấy,
không có gì vươn cao bằng núi Meru,
không có người tương đương đức Chuyển Luân Vương.”
Đây là lời nói của vị khác.

“Này Chúa của chư Thiên, hãy xác định sự chiến thắng với lời được khéo nói.’ ‘Này Vepacitti, hãy xác định sự chiến thắng với lời được khéo nói.’ ... ‘Này Vepacitti, ngài hãy nói lời kệ.’ Khi ấy, này các tỳ khưu, Vepacitti, chúa các A-tu-la, đã nói lời kệ này:

22. ‘Các kẻ ngu có thể nổi giận nhiều hơn nếu không có người ngăn chặn; vì thế, bậc sáng trí nên ngăn cản kẻ ngu bằng hình phạt nặng nề.’

Này các tỳ khưu, quả thật các A-tu-la đã tùy hỷ với lời kệ được nói lên bởi Vepacitti, chúa các A-tu-la, còn chư Thiên đã im lặng. Khi ấy, này các tỳ khưu, Vepacitti, chúa các A-tu-la, đã nói với với Sakka, chúa của chư Thiên, điều này: ‘Này chúa của chư Thiên, ngài hãy nói lời kệ.’ Khi ấy, này các tỳ khưu, Sakka, chúa của chư Thiên, đã nói lời kệ này:

23. ‘Sau khi biết được người khác bị nổi giận, người có niệm, được an tịnh. Ta nghĩ chính điều này là sự ngăn chặn đối với kẻ ngu.’

Này các tỳ khưu, quả thật chư Thiên đã tùy hỷ với lời kệ được nói lên bởi Sakka, chúa của chư Thiên, còn các A-tu-la đã im lặng. Khi ấy, này các tỳ khưu, Sakka, chúa của chư Thiên, đã nói với với Vepacitti, chúa các A-tu-la, điều này: ‘Này Vepacitti, ngài hãy nói lời kệ.’ Khi ấy, này các tỳ khưu, Vepacitti, chúa các A-tu-la, đã nói lời kệ này:

24. ‘Này Vāsava, ta nhìn thấy chính điều này là lỗi lầm của sự nhẫn nhịn, khi kẻ ngu nghĩ về người kia rằng: ‘Người này nhẫn nhịn với ta vì sợ hãi,’ kẻ ngu si càng thêm lấn lướt, ví như con bò càng hung hăng với kẻ bỏ chạy.’

Bhāsītāya kho pana bhikkhave vepacittinā asurindena gāthāya asurā anumodiṃsu, devā tuṅhī ahesuṃ. Atha kho bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: “Bhaṇa devānaminda, gāthan ”ti. Atha kho¹ bhikkhave, sakko devānamindo imā gāthāya abhāsi:

25. “Kāmaṃ maññatu vā mā vā bhayā myāyaṃ titikkhati,
sadatthaparamā atthā khantiyā bhiyo na vijjati.
26. Yo have balavā santo dubbalassa titikkhati.
tamāhu paramaṃ khantiṃ niccaṃ khamati dubbalo.
27. Abalaṃ taṃ balaṃ āhu yassa bālabalaṃ balaṃ,
balassa dhammaguttassa paṭivattā na vijjati.
28. Tasseva tena pāpiyo yo kuddhaṃ paṭikujjhati,
kuddhaṃ apaṭikujjhanto saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.
29. Ubhinnaṃ matthaṃ carati attano ca parassa ca,
paraṃ saṃkūpitaṃ ñatvā yo sato upasammati.
30. Ubhinnaṃ tikicchantaṃ attano ca parassa ca.
janā maññanti bāloti ye dhammassa akovidā ”ti.

“Bhāsītāsu kho pana bhikkhave, sakkena devānamindena gāthāsu devā anumodiṃsu, asurā tuṅhī ahesuṃ ”ti. (S. i, 222⁺; ss. Pe. 54)
Idaṃ paravacanaṃ.

(15) Tattha katamaṃ sakavacanaṃ ca paravacanaṃ ca?

“Yañca pattaṃ yañca pattaṃ ubhayametaṃ rajānukiṇṇaṃ āturassānusikkhato. Ye ca sikkhāsārā silaṃ vataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasārā, ayameko anto. Ye ca evaṃvādino evaṃdiṭṭhino ‘natthi kāmesu doso ’ti, ayaṃ dutiyo anto. Icete ubho antā kaṭasivaḍḍhanā kaṭasiyo diṭṭhiṃ vaḍḍhenti. Ete ubho ante anabhiññāya oliyanti eke atidhāvanti eke ”ti. (Ud. 71-2; Pe. 54) Idaṃ paravacanaṃ.

“Ye ca kho te ubho ante abhiññāya tatra ca na ahesuṃ, te na ca amaññiṃsu, vaṭṭaṃ tesam natthi paññāpanāyā ”ti. (Sḍd.)
Idaṃ sakavacanaṃ.
Ayaṃ udāno sakavacanaṃ ca paravacanaṃ ca.

¹ evaṃ vutte - Ma.

Này các tỳ khưu, quả thật các A-tu-la đã tùy hỷ với lời kệ được nói lên bởi Vepacitti, chúa các A-tu-la, còn chư Thiên đã im lặng. Khi ấy, này các tỳ khưu, Vepacitti, chúa các A-tu-la, đã nói với với Sakka, chúa của chư Thiên, điều này: ‘Này chúa của chư Thiên, ngài hãy nói lời kệ.’ Khi ấy, này các tỳ khưu, Sakka, chúa của chư Thiên, đã nói các lời kệ này:

25. ‘Hãy để nó nghĩ hoặc không nghĩ theo như ước muốn (rằng): ‘Người này hẳn nhìn với ta vì sợ hãi.’ So với lợi ích tốt nhất trong số các lợi ích của bản thân, không tìm thấy (lợi ích khác) tốt hơn hẳn nhìn.

26. Thật vậy, người có sức mạnh hẳn nhìn với người yếu sức, (các bậc trí) đã nói việc ấy là kham nhẫn tối cao. Người yếu sức phải thường kham nhẫn.

27. (Các bậc trí) đã nói sức mạnh ấy không phải là sức mạnh, sức mạnh ấy là sức mạnh của kẻ ngu. Đối với sức mạnh đã được chân lý bảo vệ, người chống đối lại (sức mạnh ấy) không tìm thấy.

28. Người nào nổi giận lại với kẻ đã nổi giận, với việc ấy có điều tệ hại hơn cho chính người ấy. Trong khi không nổi giận lại với kẻ đã nổi giận, (người ấy) chiến thắng cuộc chiến khó thể chiến thắng.

29. Người ấy thực hành điều lợi ích cho cả hai, cho mình và cho người khác. Sau khi biết được người khác bị nổi giận, người nào có niệm, được an tịnh.

30. Trong khi đang chữa bệnh cho cả hai, cho mình và cho người khác, những kẻ nào không rành rẽ về chân lý mới nghĩ rằng: ‘(Người này) là kẻ ngu.’

Này các tỳ khưu, quả thật chư Thiên đã tùy hỷ với các lời kệ được nói lên bởi Sakka, chúa của chư Thiên, còn các A-tu-la đã im lặng.”

Đây là lời nói của vị khác.

(15) Ở đây, điều nào là lời nói của Ta và lời nói của vị khác?

“Cái nào đã được đạt đến và cái nào sẽ được đạt đến, cả hai cái này đều bị lấm bụi (ô nhiễm) đối với người bị bệnh đang còn học tập (người có tà kiến). Những người nào có việc học tập là cốt lõi, có sự phục vụ là cốt lõi đối với giới, phận sự, sự nuôi mạng, Phạm hạnh; đây là một cực đoan (hành xác). Và những người nào có học thuyết như vậy, có quan điểm như vậy: ‘Không có lỗi lấm ở các dục;’ đây là cực đoan thứ hai (hưởng dục). Như thế, cả hai cực đoan này là sự tăng trưởng của các bãi tha ma (tham ái và vô minh). Các bãi tha ma làm tăng trưởng tà kiến. Những người này không biết rõ cả hai cực đoan ấy, một số thụ động (thường kiến), một số chạy quá mức (đoạn kiến).” Đây là lời nói của vị khác.

“Và những người nào, sau khi biết rõ cả hai cực đoan ấy, đã không ở nơi ấy (đã dứt bỏ hai cực đoan), và đã không suy nghĩ về chúng (đã không bị tác động của tham ái, tà kiến, và ngã mạn). Đối với các vị ấy, không có luân hồi để mô tả.”¹

Đây là lời nói của Ta.

Lời cảm hứng này là lời nói của Ta và lời nói của vị khác.

¹ Đoạn Kinh này và đoạn Kinh ở trên được thấy ở *Udānapāli - Phật Tự Thuyết*, TTPV 28, tr. 277. Các lời giải thích trong ngoặc đơn được căn cứ vào Chú Giải (*UdA.* 350-353).

“Rājā pasenadi kosalo bhagavantam etadavoca: Idha mayham bhante, rahogatassa patisallinassa evam cetaso parivitakko udapādi: ‘Kesam nu kho piyo attā, kesam appiyo attā ’ti. Tassa mayham bhante etadahosi: ‘Ye kho keci kāyena duccharitam caranti vācāya duccharitam caranti manasā duccharitam caranti, tesam appiyo attā. Kiñcāpi te evam vadeyyum: ‘Piyo no attā ’ti, atha kho tesam appiyo attā. Tam kissa hetu? Yañhi appiyo appiyassa karoti,¹ tam te attanāva attano karonti, tasmā tesam appiyo attā. Ye ca kho keci kāyena sucaritam caranti vācāya sucaritam caranti manasā sucaritam caranti, tesam piyo attā. Kiñcāpi te evam vadeyyum ‘appiyo no attā ’ti, atha kho tesam piyo attā. Tam kissa hetu? Yam hi piyo piyassa kareyya, tam te attanāva attano karonti, tasmā tesam piyo attā ’ti.

Evametaṃ mahārāja, evametaṃ mahārāja, ye hi keci mahārāja kāyena duccharitam caranti vācāya duccharitam caranti manasā duccharitam caranti, tesam appiyo attā. Kiñcāpi te evam vadeyyum ‘piyo no attā ’ti, atha kho tesam appiyo attā. Tam kissa hetu? Yam hi mahārāja, appiyo appiyassa kareyya, tam te attanāva attano karonti, tasmā tesam appiyo attā. Ye ca kho keci mahārāja kāyena sucaritam caranti vācāya sucaritam caranti manasā sucaritam caranti, tesam piyo attā. Kiñcāpi te evam vadeyyum ‘appiyo no attā ’ti, atha kho tesam piyo attā. Tam kissa hetu? Yam hi mahārāja, piyo piyassa kareyya, tam te attanāva attano karonti, tasmā tesam piyo attā ’ti. Idamavoca bhagavā. Idam vatvā sugato, athāparam etadavoca sathā:

31. “Attānañce piyam jaññā na nam pāpena saṃyuje,
na hi tam sulabham hoti sukham dukkatakārinā.
32. Antakenādhipannassa jahato mānusaṃ bhavaṃ,
kiṃ hi tassa sakaṃ hoti kiñca ādāya gacchati,
kiṃ cassa anugaṃ hoti chāyāva anapāyini.
33. Ubho puññaṃ ca pāpaṃ ca yaṃ macco kurute idha,
tam hi tassa sakaṃ hoti tam ca ādāya gacchati,
tam cassa anugaṃ hoti chāyāva anapāyini.
34. Tasmā kareyya kalyāṇaṃ nicayaṃ samparāyikaṃ,
puññaṃ paralokasmim patitthā honti pāṇinan ”ti. (S. i, 71⁺)
Idam suttaṃ paravacanaṃ. Anugāti sakavacanaṃ.
Idam sakavacanañca paravacanañca.

¹ kareyya - Ma, PTS.

“Đức vua Pasenadi xứ Kosala đã nói với đức Thế Tôn điều này: ‘Bạch Ngài, ở đây, trong lúc trầm đang thiên tịnh ở nơi thanh vắng có ý nghĩ suy tầm như vậy đã khởi lên: ‘Đối với những người nào, bản thân là được yêu quý? Đối với những người nào, bản thân là không được yêu quý?’ Bạch Ngài, trầm đây đã khởi ý điều này: ‘Những người nào thực hành uế hạnh bằng thân, thực hành uế hạnh bằng khẩu, thực hành uế hạnh bằng ý, đối với những người ấy, bản thân là không được yêu quý. Mặc dầu họ có thể nói điều gì đó như vậy: ‘Bản thân được chúng tôi yêu quý,’ thật ra đối với họ, bản thân là không được yêu quý. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Bởi vì, điều gì người không được yêu quý có thể làm cho người không được yêu quý, điều ấy họ đích thân làm cho bản thân; vì thế, đối với những người ấy, bản thân là không được yêu quý. Và những người nào thực hành thiện hạnh bằng thân, thực hành thiện hạnh bằng khẩu, thực hành thiện hạnh bằng ý, đối với những người ấy, bản thân là được yêu quý. Mặc dầu họ có thể nói điều gì đó như vậy: ‘Bản thân không được chúng tôi yêu quý,’ thật ra đối với họ, bản thân là được yêu quý. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Bởi vì, điều gì người được yêu quý có thể làm cho người được yêu quý, điều ấy họ đích thân làm cho bản thân; vì thế, đối với những người ấy, bản thân là được yêu quý.’

‘Này đại vương, điều ấy là như vậy! Này đại vương, điều ấy là như vậy! Này đại vương, những người nào thực hành uế hạnh bằng thân, thực hành uế hạnh bằng khẩu, thực hành uế hạnh bằng ý, đối với những người ấy, bản thân là không được yêu quý. Mặc dầu họ có thể nói điều gì đó như vậy: ‘Bản thân được chúng tôi yêu quý,’ thật ra đối với họ, bản thân là không được yêu quý. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Bởi vì, này đại vương, điều gì người không được yêu quý có thể làm cho người không được yêu quý, điều ấy họ đích thân làm cho bản thân; vì thế, đối với những người ấy, bản thân là không được yêu quý. Và những người nào thực hành thiện hạnh bằng thân, thực hành thiện hạnh bằng khẩu, thực hành thiện hạnh bằng ý, đối với những người ấy, bản thân là được yêu quý. Mặc dầu họ có thể nói điều gì đó như vậy: ‘Bản thân không được chúng tôi yêu quý,’ thật ra đối với họ, bản thân là được yêu quý. Điều ấy có nguyên nhân là gì? Bởi vì, này đại vương, điều gì người được yêu quý có thể làm cho người được yêu quý, điều ấy họ đích thân làm cho bản thân; vì thế, đối với những người ấy, bản thân là được yêu quý.’ Đức Thế Tôn đã nói điều này. Sau khi nói điều này, đấng Thiện Thệ, bậc Đạo Sư còn nói thêm điều này nữa:

31. *‘Nếu có thể biết bản thân là đáng yêu, không nên ràng buộc nó với việc ác. Bởi vì hạnh phúc không phải là điều dễ dàng đạt được bởi kẻ đã làm việc xấu.*

32. *Đối với người đã bị Tử Thần đuổi kịp, đang từ bỏ bản thể nhân loại, cái gì là vật sở hữu của người ấy, cầm lấy cái gì người ấy ra đi, và cái gì đi theo người này, ví như bóng không lìa khỏi (hình)?*

33. *Cả hai phước và tội mà con người làm ở nơi này, chính cái ấy là vật sở hữu của người ấy, cầm lấy cái ấy người ấy ra đi, và cái ấy đi theo người này, ví như bóng không lìa khỏi (hình).*

34. *Vì thế, nên làm việc tốt lành, là sự tích lũy cho đời sau. Các việc phước thiện là nơi nương tựa cho các sinh mạng ở đời sống khác.”*

Kinh này là lời nói của vị khác. Kệ tóm lược là lời nói của Ta.

Đây là lời nói của Ta và lời nói của vị khác.

(16) Tattha katamaṃ vissajjanīyaṃ?¹

Pañhe pucchite idaṃ abhiññeyyaṃ idaṃ pariññeyyaṃ idaṃ pahātabbaṃ idaṃ bhāvetabbaṃ idaṃ sacchikātabbaṃ ime dhammā evaṃ gahitā idaṃ phalaṃ nibbattayanti, tesam evaṃ gahitānaṃ ayaṃ attho iti.

Idaṃ vissajjanīyaṃ.

“Uḷāro buddho bhagavā ”ti buddhuḷārattaṃ² dhammasvākkhātataṃ saṅghasuppaṭipattiṃca ekaṃseneva niddise. “Sabbe saṅkhārā aniccā ”ti “sabbe saṅkhārā dukkhā ”ti “sabbe dhammā anattā ”ti ekaṃseneva niddise. Yaṃ vā panaññampi evaṃ jātiyanti.³

Idaṃ vissajjanīyaṃ.

(17) Tattha katamaṃ avissajjanīyaṃ?⁴

35. “Ākaṅkhato te naradammasārathī devā manussā⁵ manasā vicintitaṃ, sabbe na jaññā⁶ kasiṇāpi pāṇino santaṃ samādhiṃ araṇaṃ nisevato. Kiṃ taṃ bhagavā ākaṅkhatī ”ti. (Pe. 71)
Idaṃ avissajjanīyaṃ.

“Ettako bhagavā sīlakkhandhe samādhikkhandhe paññākkhandhe vimuttikkhandhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe iriyāyaṃ pabhāve hitesitāyaṃ karuṇāyaṃ iddhiyaṃ ”ti.

Idaṃ avissajjanīyaṃ.

“Tathāgatassa bhikkhave arahato sammāsambuddhassa loke uppādā tiṇṇaṃ ratanānaṃ uppādo:⁷ buddharatanassa dhammaratanassa saṅgharatanassa.”

“Kiṃ pamāṇāni tīṇi ratanāni ”ti. Idaṃ avissajjanīyaṃ. Buddhavisayo avissajjanīyo. Puggalaparoparaññutā avissajjanīyā.

“Pubbā bhikkhave koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sakimṃ nirayaṃ sakimṃ tiracchānayaṇiṃ sakimṃ pettivisayaṃ sakimṃ asurayaṇiṃ sakimṃ deve sakimṃ manusse sandhāvataṃ saṃsarataṃ.”⁸

¹ visajjanīyaṃ - Ma; vissajjanīyaṃ - PTS.

² buddha-uḷārattaṃ - Ma, PTS.

³ jātiyaṃ - Ma.

⁴ avissajjanīyaṃ - Ma; avissajjanīyaṃ - PTS.

⁵ devamanussā - PTS.

⁶ na jāneyyūṃ - aṭṭhakathā.

⁷ uppādā - PTS.

⁸ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ - Ma, PTS.

(16) Ở đây, điều nào là điều có thể trả lời?

Khi câu hỏi được hỏi là: “(Có phải) cái này cần được biết rõ, cái này cần được biết toàn diện, cái này cần được dứt bỏ, cái này cần được tu tập, cái này cần được chứng ngộ, các pháp này được nắm lấy như vậy thì sanh ra kết quả này, khi chúng được nắm lấy như vậy thì đây là ý nghĩa của chúng?”

Đây là điều có thể trả lời.

(Khi câu hỏi được hỏi là:) “Có phải đức Phật Thế Tôn là cao cả?” Nên diễn giải một cách trọn vẹn về tính chất cao cả của đức Phật, về tính chất đã khéo được thuyết giảng của Giáo Pháp, về tính chất đã được thực hành tốt đẹp của Hội Chúng. Nên diễn giải một cách trọn vẹn rằng: ‘Tất cả các hành là vô thường,’ ‘tất cả các hành là khổ,’ ‘tất cả các pháp là vô ngã,’ hoặc hơn nữa, về bất cứ pháp nào thuộc loại như vậy.

Đây là điều có thể trả lời.

(17) Ở đây, điều nào là điều không thể trả lời?

35. “Bạch đấng Điều Ngự Trượng Phu, chư Thiên, nhân loại, tất cả chúng sinh không thể biết về đề mục của Ngài trong khi Ngài thực hành định an tịnh không ô nhiễm, về điều được suy nghĩ bởi ý của Ngài trong khi Ngài mong muốn. Điều mà đức Thế Tôn mong muốn ấy là điều gì?”

Đây là điều không thể trả lời.

“Đức Thế Tôn là chùng này về giới uẩn, về định uẩn, về tuệ uẩn, về giải thoát uẩn, về giải thoát tri kiến uẩn,¹ về oai nghi, về năng lực, về sự tâm cầu lợi ích, về bi mẫn, về thân thông.”

Đây là điều không thể trả lời.

“Này các tỳ khưu, từ sự hiện khởi ở thế gian của đức Như Lai, bậc A-la-hán, đấng Chánh Biến Tri, có sự hiện khởi của ba bảo vật: của Phật bảo, của Pháp bảo, của Tăng bảo.”

“Ba bảo vật có cái gì là sự đo lường?” Đây là điều không thể trả lời. Lãnh vực của đức Phật là không thể trả lời. Trạng thái biết về tính trạng khác biệt của con người là không thể trả lời.”

“Này các tỳ khưu, đối với các chúng sanh có sự che lấp của vô minh, có sự ràng buộc của tham ái, đang rong ruổi, đang luân hồi lúc ở địa ngục, lúc ở loài thú, lúc ở thân phận ngạ quỷ, lúc ở loài A-tu-la, lúc ở chư thiên, lúc ở loài người, thì điểm khởi đầu ở quá khứ (của chúng) không được biết đến.”

¹ Giải thoát tri kiến uẩn (*vimuttiñāṇadassanakkhandha*) được giải thích một cách nôm na là “tập hợp sự biết và thấy về giải thoát” (ND).

‘Katamā pubbā koṭī ’ti avissajjaniyaṃ. ‘Na paññāyati ’ti sāvakaṇaṃ ñāṇavekallena. Duvidhā buddhānaṃ bhagavantānaṃ desanā: attūpanāyikā ca parūpanāyikā ca. ‘Na paññāyati ’ti parūpanāyikā; ‘natthi buddhānaṃ bhagavantānaṃ appajānanā ’ti attūpanāyikā. Yathā bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ ārabha aññataraṃ bhikkhuṃ evamāha:

“Seyyathāpi bhikkhu, vīsaticchāriko kosalako tilavāho –pe– na tveva eko abbudo nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati abbudā nirayā, evameko nirabbudo nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati nirabbudā nirayā, evameko ababo nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati ababā nirayā, evameko aṭaṭo nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati aṭaṭā nirayā, evameko ahaho nirayo. Seyyathāpi bhikkhu vīsati ahahā nirayā, evameko kumudo nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati kumudā nirayā, evameko sogandhiko nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati sogandhikā nirayā, evameko uppalako nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati uppalakā nirayā, evameko puṇḍarīko nirayo. Seyyathāpi bhikkhu, vīsati puṇḍarīkā nirayā, evameko padumo nirayo. Padumaṃ kho pana bhikkhu, nirayaṃ² kokālikaṃ bhikkhu upapanno sārīputta-moggallānesu cittaṃ āghātetvā ”ti. (S. i, 152; A. v, 173)

Yaṃ vā pana kiñci bhagavā āha: ‘Ayaṃ appameyyo asaṅkheyyo ’ti. Sabbamaṃ taṃ avissajjaniyanti.³

Idaṃ avissajjaniyaṃ.

(18) Tattha katamaṃ vissajjaniyaṃ ca avissajjaniyaṃ ca?

Yadā so upako ājīvako bhagavantaṃ āha: “Kuhiṃ āvuso gotama, gamissati ”ti.⁴ Bhagavā āha:

36. “Bārāṇasiṃ⁵ gamissāmi āhantaṃ⁶ amatadundubhiṃ,⁷
dhammacakkaṃ pavattetaṃ loke appativattiyaṃ ”ti.

Upako ājīvako āha: “Jinoti kho āvuso bho gotama paṭijānāsī ”ti? Bhagavā āha:

37. “Mādisā ve jinā⁸ honti ye pattā āsavakkhayaṃ,
jitā me pāpakā dhammā tasmāhaṃ upakā jino ”ti. (ss. Vin. i, 8; M. i, 171)

¹ avijānanāti - Ma, PTS.

² padume pana bhikkhu niraye - Ma.

³ avissajjaniyaṃ - Ma;

avissajjaniyaṃ - PTS.

⁴ gamissasī ti - Ma, PTS.

⁵ bārāṇasiyaṃ - PTS.

⁶ ahaṃ taṃ - Ma;

ahan taṃ - PTS.

⁷ amatadudrubhiṃ - PTS.

⁸ jinā ve mādisā - PTS, Simu.

‘Cái nào là điểm khởi đầu ở quá khứ’ là điều không thể trả lời. ‘Không được biết đến’ là do sự khiếm khuyết về trí của những người nghe. Sự chi bảo của chư Phật Thế Tôn có hai loại: liên quan đến bản thân và liên quan đến người khác. ‘Không được biết đến’ là liên quan đến người khác; ‘không có sự hiểu biết ít ỏi đối với chư Phật Thế Tôn’ là liên quan đến bản thân. Giống như đức Thế Tôn đã nói với vị tỳ khưu nào đó về vị tỳ khưu Kokālika như vậy:

“Này tỳ khưu, cũng giống như một cỗ xe chở hạt mè ở xứ Kosala có sức chứa hai mươi khārika, [rồi từ cỗ xe đó vào cuối thời hạn của một trăm năm, của một ngàn năm, người ta lấy bớt ra một hạt mè, này tỳ khưu, theo cách thức này một cỗ xe chở hạt mè ở xứ Kosala có sức chứa hai mươi khārika ấy đi đến sự hoàn toàn cạn kiệt, hoàn toàn hết sạch là còn nhanh hơn,] còn chưa bằng một địa ngục Abbuda. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Abbuda là tương đương một địa ngục Nirabbuda. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Nirabbuda là tương đương một địa ngục Ababa. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Ababa là tương đương một địa ngục Aṭata. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Aṭata là tương đương một địa ngục Ahaha. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Ahaha là tương đương một địa ngục Kumuda. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Kumuda là tương đương một địa ngục Sogandhika. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Sogandhika là tương đương một địa ngục Uppalaka. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Uppalaka là tương đương một địa ngục Puṇḍarīka. Này tỳ khưu, hai mươi địa ngục Puṇḍarīka là tương đương một địa ngục Paduma. Này tỳ khưu, tỳ khưu Kokālika đã sanh vào địa ngục Paduma sau khi khởi tâm thù hận với Sāriputta và Moggallāna.”¹

“Hoặc hơn nữa, về bất cứ điều nào mà đức Thế Tôn đã nói rằng: ‘Điều này là không thể đo lường, không thể tính đếm.’ Toàn bộ điều ấy là không thể trả lời.”

Đây là điều không thể trả lời.

(18) Ở đây, điều nào là điều có thể trả lời và không thể trả lời?

Vào lúc đạo sĩ lỏa thể Upaka ấy đã nói với đức Thế Tôn rằng: “Này đạo hữu Gotama, ngài sẽ đi đâu?” Đức Thế Tôn đã nói rằng:

36. “Ta sẽ đi đến Bārāṇasī để đánh lên tiếng trống Bất Tử, để chuyển vận bánh xe Giáo Pháp không thể bị chuyển vận nghịch lại ở thế gian.”

Đạo sĩ lỏa thể Upaka đã nói rằng: “Thưa ngài đạo hữu Gotama, phải chăng ngài tuyên bố là ‘đấng Chiến Thắng’?” Đức Thế Tôn đã nói rằng:

37. “Này Upaka, quả vậy các bậc Chiến Thắng đã đạt đến việc đoạn tận các lậu hoặc là tương đương với Ta. Ta đã chiến thắng các ác pháp, vì thế Ta là bậc Jina.”

¹ Suttanipātapāḷi - Kinh Tập, TTPV 29, Mahāvagga - Đại Phẩm, Kokālikasuttaṃ - Kinh Kokālika, các tr. 205, 207. Tuy nhiên, có sự khác biệt về thứ tự của ba địa ngục Ababa, Ahaha, Aṭata thay vì Ababa, Aṭata, Ahaha như ở trên.

‘Kathaṃ jino, kena jino ’ti vissajjanīyaṃ. ‘Katamo jino ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Katamo āsavakkhayo: rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo ’ti¹ vissajjanīyaṃ. ‘Kittako āsavakkhayo ’ti avissajjanīyaṃ.

Idaṃ vissajjanīyañca avissajjanīyañca.

‘Atthi tathāgato ’ti vissajjanīyaṃ. ‘Atthi rūpan ’ti vissajjanīyaṃ. ‘Rūpaṃ tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Rūpavā tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Rūpe vā tathāgato ’ti² avissajjanīyaṃ. ‘Tathāgate rūpan ’ti avissajjanīyaṃ. Evaṃ ‘atthi vedanā –pe– saññā –pe– saṅkhārā –pe– ‘Atthi viññāṇan ’ti vissajjanīyaṃ. ‘Viññāṇaṃ tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Viññāṇavā tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Viññāṇe tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Tathāgate viññāṇan ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Aññatra rūpena tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Aññatra vedanāya –pe– saññāya –pe– saṅkhārehi –pe– viññāṇena tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ. ‘Ayaṃ so tathāgato arūpako avedanako asaññako asaṅkhārako aviññāṇako ’ti avissajjanīyaṃ.

Idaṃ vissajjanīyañca avissajjanīyañca.

‘Passati bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte cavamāne upapajjamāne (evaṃ sabbaṃ) –pe– yathākammūpage satte pajānātī ’ti vissajjanīyaṃ. ‘Katame sattā, katamo tathāgato ’ti avissajjanīyaṃ.

Idaṃ vissajjanīyañca avissajjanīyañca.

‘Atthi tathāgato ’ti vissajjanīyaṃ. ‘Atthi tathāgato parammaraṇā ’ti avissajjanīyaṃ.

Idaṃ vissajjanīyaṃ ca avissajjanīyaṃ ca.

(19) Tattha katamaṃ kammaṃ?

38. “Antakenādhīpannessa³ jahato mānusaṃ bhavaṃ,
kiṃ hi tassa sakaṃ hoti kiñca ādāya gacchati,
kiñcassa anugaṃ hoti chāyāva anapāyini?”

39. “Ubho puññañca pāpañca yaṃ macco kurute idha,
taṃ hi tassa sakaṃ hoti taṃ ca⁴ ādāya gacchati,
tañcassa⁵ anugaṃ hoti chāyāva anapāyini ”ti.
Idaṃ kammaṃ.

¹ iti - PTS.

² rūpe tathāgato ti - Ma, PTS.

³ maraṇenābhībhūta - PTS.

⁴ taṃva - Ma.

⁵ taṃvassa - Ma.

‘Nhu thế nào là đấng Chiến Thắng, bởi điều (lý do) gì trở thành đấng Chiến Thắng?’ là điều có thể trả lời. ‘Cái nào (sắc, thọ, ...) là đấng Chiến Thắng?’ là điều không thể trả lời. ‘Cái nào là sự diệt trừ các lậu hoặc, là sự diệt trừ luyến ái, là sự diệt trừ sân hận, là sự diệt trừ si mê?’ là điều có thể trả lời. ‘Cho đến chừng nào là sự diệt trừ các lậu hoặc?’ là điều không thể trả lời.

Đây là điều có thể trả lời và không thể trả lời.

‘Có đức Như Lai?’ là điều có thể trả lời. ‘Có sắc?’ là điều có thể trả lời. ‘Sắc là đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời. ‘Đức Như Lai có sắc?’ là điều không thể trả lời. ‘Hoặc đức Như Lai ở trong sắc?’ là điều không thể trả lời. ‘Sắc ở trong đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời. Tương tự như vậy, ‘Có thọ?’ –nt– ‘tướng?’ –nt– ‘các hành?’ –nt– ‘Có thức?’ là điều có thể trả lời. ‘Thức là đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời. ‘Đức Như Lai có thức?’ là điều không thể trả lời. ‘Đức Như Lai ở trong thức?’ là điều không thể trả lời. ‘Thức ở trong đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời. ‘Trừ sắc ra là đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời. ‘Trừ thọ ra –nt– ‘tướng –nt– ‘các hành –nt– ‘Trừ thức ra là đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời. ‘Đức Như Lai này đây là không liên quan đến sắc, không liên quan đến thọ, không liên quan đến tướng, không liên quan đến các hành, không liên quan đến thức?’ là điều không thể trả lời.

Đây là điều có thể trả lời và không thể trả lời.

‘Có phải đức Thế Tôn, với Thiên nhãn thanh tịnh vượt trội loài người, nhìn thấy các chúng sanh trong khi chết đi rồi sanh lại (toàn bộ là tương tự như vậy) –nt– Ngài biết được rằng các chúng sanh đều đi theo nghiệp tương ứng?’ là điều có thể trả lời. ‘Những ai là chúng sanh, ai là đức Như Lai?’ là điều không thể trả lời.

Đây là điều có thể trả lời và không thể trả lời.

‘Có đức Như Lai?’ là điều có thể trả lời. ‘Có đức Như Lai sau khi chết?’ là điều không thể trả lời.

Đây là điều có thể trả lời và không thể trả lời.

(19) Ở đây, cái nào là nghiệp?

38. “Đối với người đã bị Tử Thần đuổi kịp, đang từ bỏ bản thể nhân loại, cái gì là vật sở hữu của người ấy, cầm lấy cái gì người ấy ra đi, và cái gì đi theo người này, ví như bóng không lìa khỏi (hình)?”

39. “Cả hai phước và tội mà con người làm ở nơi này, chính cái ấy là vật sở hữu của người ấy, cầm lấy cái ấy người ấy ra đi, và cái ấy đi theo người này, ví như bóng không lìa khỏi (hình).”

Đây là nghiệp.

“Punaca paraṃ bhikkhave, bālaṃ piṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāya¹ vā semānaṃ, yāni 'ssa pubbe pāpakāni kammāni katāni kāyena duccharitāni vācāya duccharitāni manasā duccharitāni, tāni 'ssa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti.² Seyyathāpi bhikkhave, mahantānaṃ³ pabbatakūṭānaṃ chāyā sāyanhasamayāṃ paṭhaviyā⁴ olambanti ajjholambanti abhippalambanti,² evameva kho bhikkhave bālaṃ piṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāya¹ vā semānaṃ, yāni 'ssa pubbe pāpakāni kammāni katāni kāyena duccharitāni vācāya duccharitāni manasā duccharitāni, tāni 'ssa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti.² Tatra bhikkhave bālassa evaṃ hoti: ‘Akataṃ vata me kalyāṇaṃ akataṃ kusalaṃ akataṃ bhīruttānaṃ, kataṃ pāpaṃ kataṃ luddaṃ kataṃ kibbisāṃ, yā ca hoti⁵ akatakalyāṇānaṃ akatakusalānaṃ akatabhīruttānaṃ katapāpānaṃ kataluddānaṃ katakibbisānaṃ gati, taṃ gatiṃ pecca gacchāmi, so socati kilamati paridevati urattāliṃ kandati sammohaṃ āpajjati 'ti. (M. iii, 164-5)

Punaca paraṃ bhikkhave, paṇḍitaṃ piṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāya¹ vā semānaṃ, yāni 'ssa pubbe kalyāṇāni kammāni katāni kāyena succharitāni vācāya succharitāni manasā succharitāni, tāni 'ssa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Seyyathāpi bhikkhave mahantānaṃ⁶ pabbatakūṭānaṃ chāyā sāyanhasamayāṃ paṭhaviyaṃ olambanti ajjholambanti abhippalambanti, evameva kho bhikkhave paṇḍitaṃ piṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāya¹ vā semānaṃ yāni 'ssa pubbe kalyāṇāni kammāni katāni kāyena succharitāni vācāya succharitāni manasā succharitāni, tāni 'ssa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Tatra bhikkhave paṇḍitassa evaṃ hoti: Akataṃ vata me pāpaṃ akataṃ luddaṃ akataṃ kibbisāṃ kataṃ kalyāṇaṃ kataṃ kusalaṃ kataṃ bhīruttānaṃ, yā ca hoti⁵ akatapāpānaṃ akataluddānaṃ akatakibbisānaṃ katakalyāṇānaṃ katakusalānaṃ katabhīruttānaṃ gati, taṃ gatiṃ pecca gacchāmi. So na socati na kilamati na paridevati na urattāliṃ kandati na sammohaṃ āpajjati (M. iii, 171) ‘kataṃ me puññaṃ akataṃ pāpaṃ, yā bhavissati gati akatapāpassa akataluddassa akatakibbisassa katapuññaassa katakusalassa katabhīruttānaṃ, taṃ pecca⁷ gatiṃ gacchāmi 'ti⁸ vippaṭisāro na jāyati. Avippaṭisārino kho bhikkhave itthiyā vā purisassa vā gihīno vā pabbajitassa vā bhaddakaṃ maraṇaṃ bhaddikā kālakiriyā 'ti⁹ vadāmi 'ti.

Idaṃ kammaṃ.

“Tīṇimāni bhikkhave duccharitāni. Katamāni tīṇi? Kāyaduccharitaṃ vacīduccaritaṃ manoduccharitaṃ. Imāni kho¹⁰ bhikkhave tīṇi duccharitāni.

¹ chamāyaṃ - Ma.

² abhilambanti - PTS.

³ mahataṃ - Ma, PTS.

⁴ pathaviyaṃ - Ma; paṭhaviyaṃ - PTS.

⁵ yāvata bho - Ma, PTS, Sīmu.

⁶ mahataṃ - PTS.

⁷ pecca bhava - Ma, PTS.

⁸ paccanubhavissāmi 'ti - Ma, PTS.

⁹ kālāṃkiriyā ti - Ma.

¹⁰ kho - itisaddo PTS potthake natthi.

“Và lại nữa, này các tỳ khưu, khi kẻ ngu đã leo lên ghế, hoặc đã leo lên giường, hoặc đang nằm trên mặt đất, các nghiệp ác đã làm trước đây bởi kẻ này, là các uest hạnh bằng thân, các uest hạnh bằng khẩu, các uest hạnh bằng ý, vào lúc ấy, trái lên, trùm lên, phủ lên kẻ này. Cũng giống như, này các tỳ khưu, bóng của các đỉnh núi lớn, vào buổi chiều, trái lên, trùm lên, phủ lên trái đất, tương tự y như vậy, này các tỳ khưu, khi kẻ ngu đã leo lên ghế, hoặc đã leo lên giường, hoặc đang nằm trên mặt đất, các nghiệp ác đã làm trước đây bởi kẻ này, là các uest hạnh bằng thân, các uest hạnh bằng khẩu, các uest hạnh bằng ý, vào lúc ấy, trái lên, trùm lên, phủ lên kẻ này. Trong trường hợp ấy, này các tỳ khưu, có ý nghĩ như vậy khởi đến kẻ ngu: ‘*Quả thật, ta đã không tạo việc lành, đã không tạo việc thiện, đã không tạo nơi nương náu sự khiếp sợ, đã làm việc ác, đã làm việc hung bạo, đã làm việc sai quấy. Và cảnh giới nào dành cho những kẻ đã không tạo việc tốt, đã không tạo việc thiện, đã không tạo nơi nương náu sự khiếp sợ, đã làm việc ác, đã làm việc hung bạo, đã làm việc sai quấy, sau khi chết, ta (sẽ) đi đến cảnh giới ấy.*’ Kẻ ấy sầu muộn, mệt mỏi, than vãn, đấm ngực khóc lóc, đi đến sự mê muội.

Và lại nữa, này các tỳ khưu, khi người trí đã leo lên ghế, hoặc đã leo lên giường, hoặc đang nằm trên mặt đất, các nghiệp lành đã làm trước đây bởi người này, là các thiện hạnh bằng thân, các thiện hạnh bằng khẩu, các thiện hạnh bằng ý, vào lúc ấy, trái lên, trùm lên, phủ lên người này. Cũng giống như, này các tỳ khưu, bóng của các đỉnh núi lớn, vào buổi chiều, trái lên, trùm lên, phủ lên trái đất, tương tự y như vậy, này các tỳ khưu, khi người trí đã leo lên ghế, hoặc đã leo lên giường, hoặc đang nằm trên mặt đất, các nghiệp lành đã làm trước đây bởi người này, là các thiện hạnh bằng thân, các thiện hạnh bằng khẩu, các thiện hạnh bằng ý, vào lúc ấy, trái lên, trùm lên, phủ lên người này. Trong trường hợp ấy, này các tỳ khưu, có ý nghĩ như vậy khởi đến người trí: ‘*Quả thật, ta đã không làm việc ác, đã không làm việc hung bạo, đã không làm việc sai quấy, đã tạo việc lành, đã tạo việc thiện, đã tạo nơi nương náu sự khiếp sợ. Và cảnh giới nào dành cho những người đã không làm việc ác, đã không làm việc hung bạo, đã không làm việc sai quấy, đã tạo việc lành, đã tạo việc thiện, đã tạo nơi nương náu sự khiếp sợ, sau khi chết, ta (sẽ) đi đến cảnh giới ấy.*’ Người ấy không sầu muộn, không mệt mỏi, không than vãn, không đấm ngực khóc lóc, không đi đến sự mê muội (nghĩ rằng): ‘*Ta đã làm phước, ta đã không làm ác. Sẽ có cảnh giới dành cho người đã không làm việc ác, đã không làm việc hung bạo, đã không làm việc sai quấy, đã tạo việc phước, đã tạo việc thiện, đã tạo nơi nương náu sự khiếp sợ, sau khi chết, ta (sẽ) đi đến cảnh giới ấy,*’ như thế sự hồi hận không sanh khởi. Thật vậy, này các tỳ khưu, Ta nói rằng: ‘*(Sẽ có) cái chết đẹp, (sẽ có) sự qua đời đẹp dành cho người nữ, hoặc người nam, hoặc tại gia, hoặc xuất gia, không có sự hồi hận.*”

Đây là nghiệp.

“Này các tỳ khưu, đây là ba uest hạnh. Ba uest hạnh nào? Uest hạnh về thân, uest hạnh về khẩu, uest hạnh về ý. Thật vậy, này các tỳ khưu, đây là ba uest hạnh.

Tiṇimāni bhikkhave, sucaritāni. Katamāni tīṇi? Kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ. Imāni kho bhikkhave, tīṇi sucaritāni ”ti. (*Iti. 55; Pe. 53*)

Idaṃ kammaṃ.

(20) Tattha katamo vipāko?

“Lābhā vo bhikkhave, suladdhaṃ vo bhikkhave khaṇo vo¹ paṭiladdho brahmacariyavāsāya. Diṭṭhā mayā bhikkhave, cha phassāyatanikā nāma nirayā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati aniṭṭharūpaṃ yeva passati no iṭṭharūpaṃ, akantarūpaṃ yeva passati no kantarūpaṃ, amanāparūpaṃ yeva passati no manāparūpaṃ, yaṃ kiñci sotena –pe– ghānena –pe– jivhāya –pe– kāyena –pe– yaṃ kiñci manasā dhammaṃ vijānāti aniṭṭhadhammaṃ yeva vijānāti no iṭṭhadhammaṃ, akantadhammaṃ yeva vijānāti no kantadhammaṃ, amanāpadhammaṃ yeva vijānāti no manāpadhammaṃ. Lābhā vo bhikkhave, suladdhaṃ vo bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāya.

Diṭṭhā mayā bhikkhave, cha phassāyatanikā nāma saggā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati iṭṭharūpaṃyeva passati no aniṭṭharūpaṃ, kantarūpaṃyeva passati no akantarūpaṃ, manāparūpaṃyeva passati no amanāparūpaṃ, yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti –pe– ghānena –pe– jivhāya –pe– kāyena –pe– manasā dhammaṃ vijānāti iṭṭhadhammaṃyeva vijānāti no aniṭṭhadhammaṃ, kantadhammaṃyeva vijānāti no akantadhammaṃ, manāpadhammaṃyeva vijānāti no amanāpadhammaṃ. Lābhā vo bhikkhave, suladdhaṃ vo bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāyā ”ti. (*S. iv, 126*)

Ayaṃ vipāko.

40. “Saṭṭhi vassasahassāni paripuṇṇāni sabbaso,
niraye paccamānānaṃ kadā anto bhavissati?

41. Natthi anto kuto anto na anto patidissati,
tadā hi pakataṃ pāpaṃ mama tuyhaṃ ca² mārisā ”ti. (*Jā. iii, 47; Pe. 49*)
Ayaṃ vipāko.

(21) Tattha katamaṃ kammaṃ ca vipāko ca?

42. “Adhammacārī hi naro pamatto
yahim yahim gacchati duggatiṃ yo,³
so naṃ adhammo carito hanāti⁴
sayam gahīto yathā kaṇhasappo.”

¹ khaṇo vo bhikkhave - Ma.

² tuyhaṃ mayhañca - Ma.

³ duggatiyo - PTS.

⁴ hanati - PTS.

Này các tỳ khưu, đây là ba thiện hạnh. Ba thiện hạnh nào? Thiện hạnh về thân, thiện hạnh về khẩu, thiện hạnh về ý. Thật vậy, này các tỳ khưu, đây là ba thiện hạnh.”

Đây là nghiệp.

(20) Ở đây, cái nào là quả thành tựu?

“Này các tỳ khưu, thật lợi ích cho các người! Này các tỳ khưu, thật đã khéo đạt được cho các người! Các người đã đạt được cơ hội để sống đời Phạm hạnh. Này các tỳ khưu, Ta nhìn thấy địa ngục tên Sáu Xúc Xứ. Ở đây, bất cứ sắc nào nhìn thấy bằng mắt thì nhìn thấy mỗi sắc không được ước muốn, không phải sắc được ước muốn, nhìn thấy mỗi sắc không được ưa thích, không phải sắc được ưa thích, nhìn thấy mỗi sắc không hợp ý, không phải sắc hợp ý, bất cứ thính nào nghe bằng tai –nt– bằng mũi –nt– bằng lưỡi –nt– bằng thân –nt– bất cứ pháp nào nhận biết bằng ý thì nhận biết mỗi pháp không được ước muốn, không phải pháp được ước muốn, nhận biết mỗi pháp không được ưa thích, không phải pháp được ưa thích, nhận biết mỗi pháp không hợp ý, không phải pháp hợp ý. Này các tỳ khưu, thật lợi ích cho các người! Này các tỳ khưu, thật đã khéo đạt được cho các người! Các người đã đạt được cơ hội để sống đời Phạm hạnh.

Này các tỳ khưu, Ta nhìn thấy cõi Trời tên Sáu Xúc Xứ. Ở đây, bất cứ sắc nào nhìn thấy bằng mắt thì nhìn thấy mỗi sắc được ước muốn, không phải sắc không được ước muốn, nhìn thấy mỗi sắc được ưa thích, không phải sắc không được ưa thích, nhìn thấy mỗi sắc hợp ý, không phải sắc không hợp ý, bất cứ thính nào nghe bằng tai –nt– bằng mũi –nt– bằng lưỡi –nt– bằng thân –nt– bất cứ pháp nào nhận biết bằng ý thì nhận biết mỗi pháp được ước muốn, không phải pháp không được ước muốn, nhận biết mỗi pháp được ưa thích, không phải pháp không được ưa thích, nhận biết mỗi pháp hợp ý, không phải pháp không hợp ý. Này các tỳ khưu, thật lợi ích cho các người! Này các tỳ khưu, thật đã khéo đạt được cho các người! Các người đã đạt được cơ hội để sống đời Phạm hạnh.”

Đây là quả thành tựu.

40. “Trong khi bị nung nấu ở địa ngục với mọi hình thức, tròn đủ sáu chục ngàn năm, khi nào sẽ là sự chấm dứt (cho chúng tôi)?”

41. “Không có sự chấm dứt. Do đâu có sự chấm dứt? Sự chấm dứt không được nhìn thấy. Này các ông, bởi vì khi ấy, tội ác của tôi và của ông đã được tạo ra.”¹

Đây là quả thành tựu.

(21) Ở đây, cái nào là nghiệp và quả thành tựu?

42. “Bởi vì người có sự thực hành sai pháp là người bị xao lãng, bất cứ khổ cảnh nào người ấy đi đến, việc sai pháp đã được thực hành ấy hành hạ người ấy, giống như con rắn đen đã bị giữ lại bởi chính nó.”

¹ Jātakapāli - Bốn sanh tập 1, TTPV 32, tr. 175, các câu kệ 561, 562.

43. “Na hi dhammo adhammo ca ubho samavipākino,
adhammo nirayaṃ neti dhammo pāpeti suggaṭiṃ.”¹ (*Thag.* ck.304)
Idaṃ kammaṃ ca vipāko ca.

“Mā bhikkhave puññānaṃ bhāyittha. Sukhassetam bhikkhave, adhvacaṇaṃ iṭṭhassa kantassa piyassa manāpassa, yadidaṃ puññānīti.² Abhijānāmi kho panāhaṃ bhikkhave, dīgharattaṃ katānaṃ puññānaṃ dīgharattaṃ³ iṭṭhaṃ kantaṃ piyaṃ manāpaṃ vipākaṃ paccanubhūtaṃ. Satta vassāni mettacittaṃ bhāvetvā satta saṃvaṭṭavivaṭṭakappe na imaṃ lokaṃ punarāgamāsiṃ. Saṃvaṭṭamāne sudaṃ⁴ bhikkhave, kappe ābhassarūpago homi, vivaṭṭamāne kappe suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjāmi. Tatra sudaṃ bhikkhave, brahmā homi mahābrahmā abhibhū anabhībhūto aññadatthu daso vasavattī. Chattiṃsakkhattuṃ kho panāhaṃ bhikkhave, sakko ahoṣiṃ devānamindo, anekasatakkhattuṃ rājā ahoṣiṃ cakkavattī dhammiko dhammarājā caturanto vijitāvī janapadatthāvariyaṃ pattaṃ sattaratanasamannāgato, ko pana vādo padesarajjassa.

Tassa mayhaṃ bhikkhave, etadahosi: ‘Kissa nu kho me idaṃ kammaṃ phalaṃ kissa kammaṃ vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃ mahiddhiko evaṃ mahānubhāvo ’ti? Tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: ‘Tiṇṇaṃ kho me idaṃ kammaṃ phalaṃ tiṇṇaṃ kammaṃ vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃ mahiddhiko evaṃ mahānubhāvo,⁵ seyyathidaṃ: dānassa damassa saṃyamassā ’ti. (*Iti.* 14⁺)

Tattha yañca dānaṃ ye ca damo yo ca saṃyamo, idaṃ kammaṃ. Yo tappaccayā vipāko paccanubhūto, ayaṃ vipāko.

Tathā “cullakammavibhaṅgo” vattabbo, yaṃ subhassa māṇavassa todeyyaputtassa desitaṃ. Tattha ye dhammā appāyukadīghāyukatāya saṃvattanti, bahvābādha⁶-appābādhatāya appesakkha-mahesakkhatāya dubbaṇṇa-suvaṇṇatāya nīcakulika-uccakulikatāya appabhoga-mahābhogātāya duppañña-paññavantatāya ca saṃvattanti, idaṃ kammaṃ. Yā tattha appāyuka-dīghāyukatā –pe– duppañña-paññavantatā, ayaṃ vipāko.

Idaṃ kammaṃ ca vipāko ca.

¹ suggaṭin ti - Ma, PTS.

² puññāni - Ma, PTS.

³ dīgharattaṃ - itipāṭho Ma pothake natthi.

⁴ sudāhaṃ - PTS, Sīmu.

⁵ evaṃmahānubhāvo ti - Ma.

⁶ bahvābādha - Ma, PTS.

43. “Bởi vì Chánh Pháp và Phi Chánh Pháp, cả hai không có quả thành tựu giống nhau: Phi Chánh Pháp dẫn đến địa ngục, Chánh Pháp giúp cho thành tựu nhàn cảnh.”¹

Đây là nghiệp và quả thành tựu.

“Này các tỳ khưu, chớ sợ hãi đối với các phước thiện. Này các tỳ khưu, việc này là từ biểu trưng của sự an lạc, của điều được ước muốn, được ưa thích, đáng yêu, hợp ý, tức là ‘các phước thiện.’ Hơn nữa, này các tỳ khưu, Ta biết rõ về quả thành tựu được ước muốn, được ưa thích, đáng yêu, hợp ý, đã được kinh nghiệm trong một thời gian dài của các việc phước thiện đã được làm trong một thời gian dài. Sau khi tu tập tâm từ trong bảy năm, Ta đã không trở lại thế gian này trong bảy thành và hoại kiếp. Này các tỳ khưu, vào giai đoạn thành kiếp Ta đi đến cõi Quang Âm Thiên, vào giai đoạn hoại kiếp Ta sanh lên Phạm Thiên Cung trống không. Này các tỳ khưu, tại nơi ấy Ta là Phạm Thiên, Đại Phạm Thiên, đấng chúa tể, bậc không bị chế ngự, bậc nhìn thấy tất cả, bậc vận hành quyền lực. Này các tỳ khưu, hơn nữa, ba mươi sáu lần Ta đã là Sakka, Chúa của chư Thiên. Nhiều trăm lần Ta đã là vị Chuyển Luân Vương, bậc công minh, đấng pháp vương, bậc cai trị bốn phương, bậc chiến thắng, bậc đã đạt được sự ổn định của xứ sở, bậc có đầy đủ bảy vật báu, thì còn có lời nói gì đến vương quyền của địa phận?”

Này các tỳ khưu, Ta đây đã khởi ý điều này: ‘Đối với Ta, việc này là quả báu của nghiệp nào, là quả thành tựu của nghiệp nào, nhờ vào nó hiện nay Ta có đại thần lực như vậy, có đại oai lực như vậy?’ Này các tỳ khưu, Ta đây đã khởi ý điều này: ‘Đối với Ta, việc này là quả báu của ba nghiệp, là quả thành tựu của ba nghiệp, nhờ vào nó hiện nay Ta có đại thần lực như vậy, có đại oai lực như vậy,’ tức là của sự bố thí, của sự rèn luyện, của sự chế ngự.”²

Ở đây, sự bố thí, sự rèn luyện, sự chế ngự là nghiệp. Quả thành tựu đã được kinh nghiệm do duyên của việc ấy là quả thành tựu.

Kinh *Cullakammavibhaṅga*,³ bài Kinh chi bảo cho thanh niên Subha Todeyya, nên được nói đến như thế. Ở đây, các pháp nào vận hành đưa đến tình trạng đoản thọ và trường thọ, vận hành đưa đến tình trạng nhiều bệnh và ít bệnh, đưa đến tình trạng có ít quyền thế và có quyền thế lớn, đưa đến tình trạng xấu sắc và đẹp sắc, đưa đến tình trạng gia tộc thấp kém và gia tộc cao sang, đưa đến tình trạng ít tài sản và tài sản lớn, đưa đến tình trạng tuệ tối và có tuệ, cái này là nghiệp. Ở đây, tình trạng đoản thọ và trường thọ – nt – tình trạng tuệ tối và có tuệ là quả thành tựu.

Đây là nghiệp và quả thành tựu.

¹ *Theragāthāpāli* - Trường Lão Kệ., TTPV 31, tr. 101, câu kệ 304.

² *Itivuttakapāli* - Phật Thuyết Như Vậy., TTPV 28, tr. 345.

³ *Majjhimanikāya* - Trung Bộ, Kinh Tiểu Nghiệp Phân Biệt, số 135.

(22) Tattha katamaṃ kusalaṃ?

44. “Vācānurakkhī manasā susaṃvito
kāyena ca akusalaṃ na kayirā,¹
ete tayo kammaṃpathe visodhaye
ārādhaye maggaṃ isippaveditaṃ ”ti. (*Dh.* ck.281; *Pe.* 70)
Idaṃ kusalaṃ.

45. “Yassa kāyena vācāya manasā natthi dukkaṭaṃ,
saṃvutaṃ tīhi ṭhānehi tamahaṃ brūmi brahmaṇaṃ ”ti. (*Dh.* ck.391)
Idaṃ kusalaṃ.

“Tīṇ’ imāni bhikkhave, kusalamūlāni. Katamāni tīṇi? Alobho
kusalamūlaṃ adoso kusalamūlaṃ amoho kusalamūlaṃ. Imāni kho
bhikkhave, tīṇi kusalamūlāni ”ti. (*A.* i, 203)
Idaṃ kusalaṃ.

“Vijjā bhikkhave, pubbaṅgamā kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā
anvadeva² hiriṇca³ ottappaṇā⁴ ”ti. (*Iti.* 34)
Idaṃ kusalaṃ.

(23) Tattha katamaṃ akusalaṃ?

46. “Yassa accantadussīlyaṃ māluvā sālamiṇṇatataṃ,⁴
karoti so tath’ attānaṃ yathā naṃ icchatī diso ”ti. (*Dh.* ck.162)
Idaṃ akusalaṃ.

47. “Attanā hi kataṃ pāpaṃ⁵ attajaṃ attasambhavaṃ,
abhimanthati⁶ dummedhaṃ vajiraṃ vasmamayaṃ⁷ maṇin ”ti.
Idaṃ akusalaṃ. (*Dh.* ck.161)

48. “Dasa kammaṃpathe niseviya
akusalā kusalehi vivajjitā,
garahā⁸ bhavanti devate,
bālamatī nirayesu paccare ”ti.
Idaṃ akusalaṃ.

“Tīṇimāni bhikkhave akusalamūlāni. Katamāni tīṇi? Lobho
akusalamūlaṃ doso akusalamūlaṃ moho akusalamūlaṃ. Imāni kho
bhikkhave tīṇi akusalamūlāni ”ti. (*A.* i, 201)
Idaṃ akusalaṃ.

(24) Tattha katamaṃ kusalaṃ ca akusalaṃ ca?

49. “Yādisaṃ vapate bījaṃ tādisaṃ harate phalaṃ,
kalyāṇakārī kalyāṇaṃ pāpakārī ca pāpakaṃ ”ti.
(*S.* i, 227; *Jā.* ii, 202; iii, 158; ss. *Pe.* 46)

¹ kāyena ca nākusalaṃ kayirā - Ma.

² anudeva - Ma.

³ hiri - Ma.

⁴ sālamiṇṇatataṃ - Ma.

⁵ attanā’va kataṃ kammaṃ - Dh.

⁶ abhimatthati - Ma, PTS.

⁷ vasmamayaṃ - PTS.

⁸ garahā ca - PTS.

(22) Ở đây, cái nào là thiện?

44. “Người có sự gìn giữ lời nói, đã khéo thu thúc về tâm, không nên làm việc bất thiện bằng thân, nên làm trong sạch ba đường lối tạo nghiệp này, nên thành đạt đạo lộ đã được tuyên thuyết bởi các bậc Ân Sĩ.”¹
 Đây là thiện.

45. “Đối với vị nào không có việc làm quấy do thân, do khẩu, do ý, (và) đã được thu thúc ở ba nơi (thân khẩu ý), Ta gọi vị ấy là Bà-la-môn.”²
 Đây là thiện.

“Này các tỳ khuru, đây là ba gốc rễ của thiện. Ba cái nào? Vô tham là gốc rễ của thiện, vô sân là gốc rễ của thiện, vô si là gốc rễ của thiện. Này các tỳ khuru, đây là ba gốc rễ của thiện.”
 Đây là thiện.

“Này các tỳ khuru, mình là sự đi trước trong việc thành tựu các pháp thiện, theo sau là hổ thẹn (tội lỗi) và ghê sợ (tội lỗi).”
 Đây là thiện.

(23) Ở đây, cái nào là bất thiện?

46. “Vị như dây leo māluva trèo lên cây sālā, người có giới tồi tệ quá mức tạo ra cho bản thân điều mà kẻ thù mong muốn gây ra cho người ấy.”³
 Đây là bất thiện.

47. “Việc ác đã do chính ta làm, do ta tạo ra, có nguồn sanh khởi từ nơi ta. Việc ác nghiên nát kẻ kém trí tuệ, ví như kim cương nghiên nát viên ngọc ma-ni làm bằng đá.”⁴
 Đây là bất thiện.

48. “Sau khi thực hành mười đường lối hành động, các pháp bất thiện được xa lìa với các pháp thiện. Này Thiên nhân, chúng là bị chê trách. những kẻ ngu bị nung nấu ở các địa ngục.”
 Đây là bất thiện.

“Này các tỳ khuru, đây là ba gốc rễ của bất thiện. Ba cái nào? Tham là gốc rễ của bất thiện, sân là gốc rễ của bất thiện, si là gốc rễ của bất thiện. Này các tỳ khuru, đây là ba gốc rễ của bất thiện.”
 Đây là bất thiện.

(24) Ở đây, cái nào là thiện và bất thiện?

49. “Gieo loại hạt giống như thế nào thì mang lại kết quả như thế ấy. Người làm lành (mang lại) điều lành, và người làm ác (mang lại) điều ác.”⁵

¹ Dhammapadapāḷi - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 95, câu kệ 281.

² Sđd., tr. 121, câu kệ 391.

³ Sđd., tr. 67, câu kệ 162.

⁴ Sđd., câu kệ 161.

⁵ Jātakapāḷi - Bốn Sanh tập 1, TTPV 32, tr. 209, câu kệ 722.

Tattha yaṃ āha: “Kalyāṇakārī kalyāṇaṃ ”ti idaṃ kusalaṃ; yaṃ āha: “Pāpakārī ca pāpakaṃ ”ti idaṃ akusalaṃ.

Idaṃ kusalaṃ ca akusalaṃ ca.

50. “Subhena kammena vajanti suggatiṃ
apāyabhūmiṃ asubhena kammunā,
khayā ca kammaṣṣa vimuttacetaso
nibbanti te joti-r-iv’ indhanakkhayā.”

Tattha yaṃ āha: “Subhena kammena vajanti suggatiṃ ”ti idaṃ kusalaṃ,
yaṃ āha: “Apāyabhūmiṃ asubhena kammunā ”ti idaṃ akusalaṃ.

Idaṃ kusalaṃ ca akusalaṃ ca.

(25) Tattha katamaṃ anuññātaṃ?

51. “Yathāpi bhamaro pupphaṃ vaṇṇagandhaṃ aheṭṭhayaṃ,
paleti rasamādāya evaṃ gāme munī care ”ti. (*Dh.* ck.49)
Idaṃ anuññātaṃ.

“Tīṇimāni bhikkhave, bhikkhūnaṃ karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Idha bhikkhave, bhikkhu pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocara-sampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, kāyakammavacīkammena samannāgato kusalena parisuddhājīvo, āraddhaviriyo kho pana hoti, thānavā daḥaparakkamo anikkhittadhuro akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya sacchikiriyāya, paññavā kho pana hoti udayabbayagāminiyā¹ paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. Imāni kho bhikkhave bhikkhūnaṃ tīṇi karaṇīyāni ”ti. (*ss. Pe.* 57)

Idaṃ anuññātaṃ.

“Dasa ime² bhikkhave, dhammā pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbā. Katame dasa? Vevaṇṇiyamhi³ ajjhūpagatoti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ –pe– Ime kho bhikkhave, dasa dhammā pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbā ”ti. (*A.* v, 87-8)

Idaṃ anuññātaṃ.

“Tīṇimāni bhikkhave karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ. Imāni kho bhikkhave tīṇi karaṇīyāni ”ti.

Idaṃ anuññātaṃ.

¹ udayatthagāminiyā - Ma, PTS.

² dasayime - Ma.

³ vevaṇṇiyam - PTS.

Ở đây, điều đã được nói: ‘Người làm lành (mang lại) điều lành’ là thiện; điều đã được nói: ‘Người làm ác (mang lại) điều ác’ là bất thiện.

Đây là thiện và bất thiện.

50. “Chúng đi đến nhàn cảnh do nghiệp tốt đẹp, đến vùng đất bất hạnh do nghiệp không tốt đẹp, và do sự cạn kiệt của nghiệp, do tâm đã được giải thoát, chúng tịch diệt, tựa như ngọn lửa do sự cạn kiệt của nhiên liệu.”

Ở đây, điều đã được nói: ‘Chúng đi đến nhàn cảnh do nghiệp tốt đẹp’ là thiện; điều đã được nói: ‘Đến vùng đất bất hạnh do nghiệp không tốt đẹp’ là bất thiện.

Đây là thiện và bất thiện.

(25) Ở đây, điều nào là được cho phép?

51. “Cũng giống như loài ong lấy mật rồi bay đi mà không gây tổn hại đến bông hoa, vẻ đẹp, và hương thơm (của nó), bậc hiền trí đi (khất thực) ở trong làng là tương tự như thế.”¹

Đây là điều được cho phép.

“Này các tỳ khưu, đây là ba việc cần được làm đối với các vị tỳ khưu. Ba việc nào? Ở đây, này các tỳ khưu, vị tỳ khưu sống thu thúc với sự thu thúc trong giới bốn Pātimokkha, được thành tựu về hạnh kiểm và hành xử, thấy sự sợ hãi trong các tội nhỏ nhất, thọ trì và thực hành trong các điều học, được đầy đủ về thân nghiệp và khẩu nghiệp thiện, có sự nuôi mạng được trong sạch; hơn nữa là vị có sự ra sức tinh tấn, có sự kiên định, có sự ra sức vững chãi, không buông bỏ nhiệm vụ nhằm dứt bỏ các bất thiện pháp, nhằm tu tập, nhằm chứng ngộ các thiện pháp; hơn nữa là vị có tuệ, được thành tựu về tuệ hướng đến sự sanh diệt, góp phần vào sự thấu triệt cao thượng, đưa đến sự cạn kiệt hoàn toàn của khổ. Này các tỳ khưu, đây là ba việc cần được làm đối với các vị tỳ khưu.”

Đây là điều được cho phép.

“Này các tỳ khưu, đây là mười pháp nên được quán xét thường xuyên bởi vị xuất gia. Mười pháp nào? ‘Ta đã đi đến tình trạng không có giai cấp’ là nên được quán xét thường xuyên bởi vị xuất gia. –nt– Này các tỳ khưu, mười pháp này nên được quán xét thường xuyên bởi vị xuất gia.”²

Đây là điều được cho phép.

“Này các tỳ khưu, đây là ba việc nên làm. Ba việc nào? Thiện hạnh về thân, thiện hạnh về khẩu, thiện hạnh về ý. Thật vậy, này các tỳ khưu, đây là ba việc nên làm.”

Đây là điều được cho phép.

¹ Dhammapadapāli - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 37, câu kệ 49.

² Āṅguttaranikāya - Tăng Chi Bộ, Chương Mười Pháp.

(26) Tattha katamaṃ paṭikkhitaṃ?

52. “Natthi puttasaṃmaṃ pemaṃ natthi gosamitaṃ¹ dhaṇaṃ,
natthi suriyasamā ābhā samuddaparamā sarā ”ti.

Bhagavā āha:

53. “Natthi attasaṃmaṃ pemaṃ natthi dhaññasamaṃ dhaṇaṃ,
natthi paññasamā ābhā vuṭṭhi ve paramā sarā ”ti. (S. i, 6; Pe. 54, 57)
Ettha yaṃ purimakam, idaṃ paṭikkhitaṃ.

“Tīṇimāni bhikkhave, akaraṇiyāni. Katamāni tīṇi? Kāyaduccaritaṃ
vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ.² Imāni kho bhikkhave, tīṇi akaraṇiyāni ”ti.
Idaṃ paṭikkhitaṃ.

(27) Tattha katamaṃ anuññātaṃ ca paṭikkhitaṃ ca?

54. “Kiṃsūdhā bhītā janatā anekā
maggo c’ anekāyatano pavutto,
pucchāmi taṃ gotama bhūripaṇña,
kismiṃ ṭhito paralokaṃ na bhāye ”ti?

55. “Vācaṃ manañca paṇidhāya sammā
kāyena pāpāni akubbamāno,
bavhannapānaṃ³ gharamāvasanto
saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū,
etesu dhammesu ṭhito catusu
dhamme ṭhito paralokaṃ na bhāye ”ti. (S. i, 42⁺)

Tattha yaṃ āha: ‘Vācaṃ manam ca paṇidhāya sammā ’ti idaṃ
anuññātaṃ. ‘Kāyena pāpāni akubbamāno ’ti idaṃ paṭikkhitaṃ.
‘Bavhannapānaṃ gharamāvasanto saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū etesu
dhammesu ṭhito catusu dhamme⁴ ṭhito paralokaṃ na bhāye ’ti idaṃ
anuññātaṃ.

Idaṃ anuññātañca paṭikkhitañca.

56. “Sabbapāpassa akaraṇaṃ kusalassa upasampadā,
sacittapariyodapanaṃ etaṃ buddhāna sāsanaṃ.”⁵

Tattha yaṃ āha: ‘Sabbapāpassa akaraṇaṃ ’ti idaṃ paṭikkhitaṃ, yaṃ āha:
‘Kusalassa upasampadā ’ti idaṃ anuññātaṃ.

Idaṃ anuññātaṃ ca paṭikkhitaṃ ca.

¹ goṇasamaṃ - PTS.

² manoduccaritaṃ ti - Ma, PTS.

³ bahvannapānaṃ - Ma, PTS.

⁴ dhammesu - PTS.

⁵ sāsanaṃ ti - PTS.

(26) Ở đây, điều nào là bị từ khước?

52. “*Không có tình thương nào sánh bằng (tình thương đối với) con cái, không có tài sản nào tương đương trâu bò, không có ánh sáng nào sánh bằng mặt trời, (trong số) các hồ nước, biển cả là hạng nhất.*”

Đức Thế Tôn đã nói rằng:

53. “*Không có tình thương nào sánh bằng (tình thương đối với) bản thân, không có tài sản nào sánh bằng thóc lúa, không có ánh sáng nào sánh bằng trí tuệ, (trong số) các hồ nước, mưa là hạng nhất.*”

Ở đây, câu kệ trước bị từ khước.

“*Này các tỳ khưu, đây là ba việc không nên làm. Ba việc nào? Ưế hạnh về thân, ưỡ hạnh về khẩu, ưỡ hạnh về ý. Thật vậy, này các tỳ khưu, đây là ba việc không nên làm.*”

Đây là điều bị từ khước.

(27) Ở đây, điều nào là được cho phép và bị từ khước?

54. “*Tại sao ở đây nhiều người bị sợ hãi?
Và đạo lộ với nhiều lãnh vực đã được nói ra.
Thưa vị Gotama, đáng có tuệ bao la, tôi hỏi ngài:
‘Trú ở nơi nào, không sợ hãi đời sau?’*”

55. “*Gìn giữ đúng đắn lời nói và ý nghĩ,
không làm các việc ác bằng thân,
sống ở nhà có nhiều cơm nước,
có đức tin, hòa nhã, hào phóng, ân cần,
trú ở bốn pháp này,
trú vào Giáo Pháp, không sợ hãi đời sau.*”

Ở đây, điều đã được nói: ‘*Gìn giữ đúng đắn lời nói và ý nghĩ*’ là điều được cho phép; ‘*không làm các việc ác bằng thân*’ là điều bị từ khước; ‘*sống ở nhà có nhiều cơm nước, có đức tin, hòa nhã, hào phóng, ân cần, trú ở bốn pháp này, trú vào Giáo Pháp, không sợ hãi đời sau*’ là điều được cho phép.

Đây là điều được cho phép và bị từ khước.

56. “*Không làm mọi điều ác, thành tựu việc thiện,
thanh lọc tâm của mình, điều này là lời giáo huấn của chư Phật.*”¹

Ở đây, điều đã được nói: ‘*Không làm mọi điều ác*’ là điều bị từ khước; điều đã được nói: ‘*thành tựu việc thiện*’ là điều được cho phép.

Đây là điều được cho phép và bị từ khước.

¹ Dhammapadapāḷi - Pháp Cú, TTPV 28, tr. 73, câu kệ 183.

“Kāyasamācārampahaṃ¹ devānaminda, duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.² Vacīsamācārampahaṃ devānaminda, duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.² Manosamācārampahaṃ devānaminda, duvidhena vadāmi: –pe– Pariyesanampahaṃ devānaminda, duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.²

Kāyasamācārampahaṃ devānaminda, duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.² Iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṅca kho kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpo kāyasamācāro na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā kāyasamācāraṃ ‘imaṃ kho me kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti ’ti, evarūpo kāyasamācāro sevitabbo. Kāyasamācārampahaṃ devānaminda duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.³ Iti yantaṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Vacīsamācārampahaṃ⁴ –pe–

Pariyesanampahaṃ devānaminda, duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.² Iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṅca kho pariyesanaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpā pariyesanā na sevitabbā. Tattha yaṃ jaññā pariyesanaṃ ‘imaṃ kho me pariyesanaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti ’ti, evarūpā pariyesanā sevitabbā. Pariyesanampahaṃ devānaminda duvidhena vadāmi: sevitabbampi asevitabbampīti.³ Iti yantaṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (ss. M. iii, 45⁺)

Tattha yaṃ āha: ‘Sevitabbampī ’ti idaṃ anuññātaṃ. Yaṃ āha: ‘Na sevitabbampī ’ti idaṃpaṭikkhittaṃ.

Idaṃ anuññātaṃ ca paṭikkhittaṃ ca.

(28) Tattha katamo thavo?

57. “Maggānaṭṭhaṅgiko seṭṭho saccānaṃ caturo padā,
virāgo seṭṭho dhammānaṃ dvipadānaṃ ca cakkhumā ”ti.

(Dh. ck.273; Pe. 56)

Ayaṃ thavo.

“Tīṇimāni bhikkhave, aggāni. Katamāni tīṇi? Yāvatā bhikkhave sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino nevasaññināsaññino vā, tathāgato tesam aggamakkhāyati seṭṭhamakkhāyati pavaramakkhāyati, yadidaṃ arahaṃ sammāsambuddho.

Yāvatā bhikkhave, dhammānaṃ paṇṇatti saṅkhatānaṃ vā asaṅkhatānaṃ vā virāgo tesam dhammānaṃ aggamakkhāyati seṭṭhamakkhāyati pavaramakkhāyati, yadidaṃ madanimmadano –pe– nirodho nibbānaṃ.

¹ pāhaṃ - Ma, PTS.

² asevitabbampi - Ma, PTS.

³ asevitabbampī ti - Ma, PTS.

⁴ vacīsamācāraṃ - Ma; evaṃ vacīsamācāraṃ - PTS.

“Về hành vi của thân, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’ Về hành vi của khẩu, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’ Về hành vi của ý, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: –nt– Về sự tầm cầu, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’

Về hành vi của thân, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’ Điều này quả thật được nói như thế, và điều này được nói tùy thuộc vào điều gì? Thật vậy, khi một người hành trì hành vi của thân có hình thức như thế nào mà các bất thiện pháp tăng trưởng, các thiện pháp giảm thiểu, thì hành vi của thân có hình thức như thế ấy không nên được hành trì. Ở đây, nếu có thể biết về hành vi nào của thân rằng: ‘*Khi tôi hành trì hành vi này của thân, các bất thiện pháp giảm thiểu, các thiện pháp tăng trưởng,*’ thì hành vi của thân có hình thức như vậy nên được hành trì. Về hành vi của thân, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’ Điều ấy được nói như thế, và điều này được nói tùy thuộc vào điều ấy. Về hành vi của khẩu –nt–

Về sự tầm cầu, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’ Điều này quả thật được nói như thế, và điều này được nói tùy thuộc vào điều gì? Thật vậy, khi một người hành trì sự tầm cầu có hình thức như thế nào mà các bất thiện pháp tăng trưởng, các thiện pháp giảm thiểu, thì sự tầm cầu có hình thức như thế ấy không nên được hành trì. Ở đây, nếu có thể biết về sự tầm cầu nào rằng: ‘*Khi tôi hành trì sự tầm cầu này, các bất thiện pháp giảm thiểu, các thiện pháp tăng trưởng,*’ thì sự tầm cầu có hình thức như vậy nên được hành trì. Về sự tầm cầu, này Chúa của chư Thiên, Ta nói theo hai loại: ‘*nên được hành trì, không nên được hành trì.*’ Điều ấy được nói như thế, và điều này được nói tùy thuộc vào điều ấy. Ở đây, điều đã được nói: ‘*Nên được hành trì*’ là điều được cho phép; điều đã được nói: ‘*Không nên được hành trì*’ là điều bị từ khước.

Đây là điều được cho phép và bị từ khước.

(28) Ở đây, điều nào là sự ca tụng?

57. “*Trong số các đạo lộ, (đạo lộ) Tám Chi Phần là hạng nhất. Trong số các chân lý, bốn thuật ngữ (về bốn Thánh Đế là hạng nhất). Trong số các pháp, không luyến ái là hạng nhất. Và trong số các loài hai chân, bậc Hữu Nhân (đức Như Lai là hạng nhất).*”¹ Đây là sự ca tụng.

“*Này các tỳ khưu, ba đối tượng này là tối cao. Ba đối tượng nào? Này các tỳ khưu, so sánh với các chúng sanh không chân, hoặc hai chân, hoặc bốn chân, hoặc nhiều chân, hoặc có sắc, hoặc vô sắc, hoặc có tướng hoặc vô tướng, hoặc phi tướng phi phi tướng, đức Như Lai được gọi là tối cao, được gọi là hạng nhất, được gọi là cao quý trong số ấy, tức là bậc A-la-hán, đấng Chánh Đẳng Giác.*

Này các tỳ khưu, so sánh với sự mô tả về các pháp hữu vi hoặc vô vi, sự xa lìa luyến ái được gọi là tối cao, được gọi là hạng nhất, được gọi là cao quý trong số các pháp ấy, tức là sự nghiên nát say đắm, –nt– sự tịch diệt, Niết Bàn.

¹ Sdd., tr. 93, câu kệ 273.

Yāvatā bhikkhave, saṅghānaṃ paṇṇatti gaṇānaṃ paṇṇatti mahājanasannipātānaṃ paṇṇatti tathāgatasāvakaśaṅho tesam aggamakkhāyati seṭṭhamakkhāyati pavaramakkhāyati yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭhapurisapuggalā –pe– puññakkhettaṃ lokassa”ti.

(ss. *Iti.* 87-8; ss. *Pe.* 56)

58. “Sabbalokuttaro sathā dhammo ca kusalakkhato,¹
gaṇo ca narasīhassa tāni tīṇi visissare.²
59. Samaṇapadumasañcayo gaṇo
dhammavaro ca vidūna sakkato,
naravaradamako ca cakkhumā
tāni tīṇi lokassa uttari.
60. Satthā ca appaṭṭisamo
dhammo ca sabbo nirūpadāho,
ariyo ca gaṇavaro
tāni khalu visissare tīṇi.
61. Saccanāmo jino khemo
sabbābhibhū saccadhammo,
natthañño tassa uttari
ariyaśaṅho niccaṃ viññūna³ pūjito
tāni tīṇi lokassa uttari.”
62. “Ekāyanaṃ jātikhayantadassī
maggam pajānāti hitānukampī,
etena maggena tarimsu pubbe
tarissanti ye ca⁴ taranti ogham. (*S. v, 108*)
Taṃ tādisaṃ devamanussaseṭṭham
sattā namassanti visuddhipekkhā”ti.
Ayaṃ thavo ’ti.

Tattha lokiyam suttaṃ dvīhi suttehi niddisitabbaṃ: saṃkilesabhāgiyena ca vāsanābhāgiyena ca. Lokuttarampi suttaṃ tīhi suttehi niddisitabbaṃ: dassanabhāgiyena ca bhāvanābhāgiyena ca asekhabhāgiyena ca. Lokiyañca lokuttarañca yasmiṃ sutte yaṃ yaṃ padaṃ dissati saṃkilesabhāgiyaṃ vā vāsanābhāgiyaṃ vā, tena tena lokiyanti niddisitabbaṃ, dassanabhāgiyaṃ vā bhāvanābhāgiyaṃ vā asekhabhāgiyaṃ vā yaṃ yaṃ padaṃ dissati, tena tena lokuttaranti niddisitabbaṃ.

Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ saṃkilesabhāgiyassa suttassa nigghātāya,⁵
dassanabhāgiyaṃ suttaṃ vāsanābhāgiyassa suttassa nigghātāya,
dassanabhāgiyaṃ suttaṃ vāsanābhāgiyassa suttassa paṭinissaggāya,⁶
bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ dassanabhāgiyassa suttassa paṭinissaggāya,
asekhabhāgiyaṃ suttaṃ bhāvanābhāgiyassa suttassa paṭinissaggāya,
asekhabhāgiyaṃ suttaṃ diṭṭhadhammasukhavihāratthaṃ.

¹ kusalamakkhato - Sīmu.

² visissare - Ma.

³ viññūnaṃ -Ma.

⁴ ye cāpi - PTS, Sīmu.

⁵ nigghātāya - PTS.

⁶ dassanabhāgiyaṃ suttaṃ

vāsanābhāgiyassa suttassa paṭinissaggāya - itipāṭho Ma, PTS potthakesu na dissate.

Này các tỳ khưu, so sánh với sự mô tả về các hội chúng, sự mô tả về các tập thể, sự mô tả về các tập hợp của nhiều người, hội chúng Thịnh Văn của đức Như Lai được gọi là tối cao, được gọi là hạng nhất, được gọi là cao quý trong số ấy, tức là bốn cặp hạng người (bốn đôi Đạo Quả), tám hạng người tính đơn (bốn Đạo và bốn Quả là tám) –nt– là nơi để gieo trồng phước báu của thế gian.”

58. “Bậc Đạo Sư vượt trội tất cả thế gian, Giáo Pháp tốt lành không lỗi lầm, và Hội Chúng của đấng Nhân Sư, ba (báu vật) ấy được nổi bật.

59. Hội Chúng là tập thể các vị Sa-môn tựa như hoa sen, Giáo Pháp cao quý được trân trọng bởi những người hiểu biết, và đấng Hữu Nhãn là huấn luyện viên cao quý của loài người, ba (báu vật) ấy là vượt trội thế gian.

60. Bậc Đạo Sư là không người sánh bằng, toàn bộ Giáo Pháp là không có sự đốt nóng, và Hội Chúng cao quý là thánh thiện.

ba (báu vật) ấy thật sự được nổi bật.

61. Đấng Chiến Thắng, Bình Yên, có tên là Sự Thật, vị Khuất Phục Tất Cả có Giáo Pháp về Sự Thật, không có giáo pháp nào khác vượt trội Giáo Pháp ấy, Thánh Chúng thường xuyên được các bậc tri thức tôn vinh, ba (báu vật) ấy là vượt trội thế gian.”

62. “Vị nhìn thấy sự tiêu hoại và chấm dứt của sanh, có lòng thương tưởng đến điều lợi ích, nhận biết con đường độc đạo. Trong thời quá khứ các vị đã vượt qua, (trong thời vị lai) các vị sẽ vượt qua, và (trong thời hiện tại) các vị đang vượt qua dòng lũ bằng con đường này.¹

Chúng sanh mong mỏi sự thanh tịnh (Niết Bàn) xin kính lễ Ngài, bậc như thế ấy, vị hạng nhất của chư Thiên và nhân loại.”

Đây là sự ca tụng.

Ở đây, Kinh hợp thể nên được diễn giải theo hai kinh: liên quan đến phiền não và liên quan đến huân tập. Còn Kinh xuất thể nên được diễn giải theo ba kinh: liên quan đến việc thấy, liên quan đến tu tập, và liên quan đến bậc Vô Học. Ở Kinh hợp thể và xuất thể: mỗi khi có bất cứ thuật ngữ nào được thấy là liên quan đến phiền não, hoặc liên quan đến huân tập, thì nên diễn giải thuật ngữ ấy là ‘hợp thể;’ mỗi khi có bất cứ thuật ngữ nào được thấy là liên quan đến việc thấy, hoặc liên quan đến tu tập, hoặc liên quan đến bậc Vô Học, thì nên diễn giải thuật ngữ ấy là ‘xuất thể.’

Kinh liên quan đến huân tập đưa đến việc loại trừ Kinh liên quan đến phiền não, Kinh liên quan đến việc thấy đưa đến việc loại trừ Kinh liên quan đến huân tập, Kinh liên quan đến việc thấy đưa đến việc buông bỏ Kinh liên quan đến huân tập, Kinh liên quan đến tu tập đưa đến việc buông bỏ Kinh liên quan đến việc thấy, Kinh liên quan đến bậc Vô Học đưa đến việc buông bỏ Kinh liên quan đến tu tập, Kinh liên quan đến bậc Vô Học với mục đích an trú lạc trong đời hiện tại.

¹ Mahāniddeśapāli - Đại Diễn Giải, TTPV 35, tr. 645;
Cullāniddeśapāli - Tiểu Diễn Giải, TTPV 36, các tr. 447, 489.

Lokuttaraṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ chabbāsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ. Te tīhi suttehi samanvesitabbā: dassanabhāgiyena bhāvanābhāgiyena asekhabhāgiyena cāti.

Tattha dassanabhāgiyaṃ suttaṃ pañcahi puggalehi niddisitabbaṃ: ekabijīnā kolaṃkolena sattakkhattuparamena saddhānusārinā dhammānusārinā cāti. Dassanabhāgiyaṃ suttaṃ imehi pañcahi puggalehi niddisitabbaṃ. Bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ dvādasahi puggalehi niddisitabbaṃ: sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannaena, sakadāgiminā, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannaena, anāgāminā, antarāparinibbāyinā, upahaccaparinibbāyinā, asaṅkhāraparinibbāyinā, sasaṅkhāraparinibbāyinā, uddhaṃsotena akaṇiṭṭhagāminā, saddhāvimuttana, diṭṭhippattana,¹ kāyasakkhinā cāti. Bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ imehi dvādasahi puggalehi niddisitabbaṃ. Asekhabhāgiyaṃ suttaṃ navahi puggalehi niddisitabbaṃ: saddhāvimuttana, paññāvimuttana, suññatavimuttana, animittavimuttana, appaṇihitavimuttana, ubhatobhāgavimuttana, samasīsinā, paccekabuddhasammāsambuddhehi cāti. Asekhabhāgiyaṃ suttaṃ imehi navahi puggalehi niddisitabbaṃ. Evaṃ lokuttaraṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ imehi chabbāsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ.

Lokiyaṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ ekūnavāsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ. Te caritehi niddiṭṭhā samanvesitabbā, keci rāgacaritā, keci dosacaritā, keci mohacaritā, keci rāgacaritā ca dosacaritā ca, keci rāgacaritā ca mohacaritā ca, keci dosacaritā ca mohacaritā ca, keci rāgacaritā ca dosacaritā ca mohacaritā ca, rāgamukhe ṭhito rāgacarito, rāgamukhe ṭhito dosacarito, rāgamukhe ṭhito mohacarito, rāgamukhe ṭhito rāgacarito ca dosacarito ca mohacarito ca, dosamukhe ṭhito dosacarito, dosamukhe ṭhito mohacarito, dosamukhe ṭhito rāgacarito, dosamukhe ṭhito rāgacarito ca dosacarito ca mohacarito ca, mohamukhe ṭhito mohacarito, mohamukhe ṭhito rāgacarito, mohamukhe ṭhito dosacarito, mohamukhe ṭhito rāgacarito ca dosacarito ca mohacarito cā ti. Lokiyaṃ suttaṃ sattādiṭṭhānaṃ imehi ekūnavāsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ.

Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ sīlavantehi niddisitabbaṃ. Te sīlavanto pañca puggalā: pakatisīlaṃ samādānasīlaṃ cittappasādo samatho vipassanā cāti. Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ imehi pañcahi puggalehi niddisitabbaṃ. Imehi pañcahi dhammehi.²

Lokuttaraṃ suttaṃ dhammādiṭṭhānaṃ tīhi suttehi niddisitabbaṃ: dassanabhāgiyena bhāvanābhāgiyena asekhabhāgiyena ca.

¹ diṭṭhappattana - PTS.

² imehi pañcahi dhammehi - itipāṭho Ma potthake na dissate.

Kinh xuất thế có sự xác định chúng sanh sẽ được diễn giải với 26 hạng người. Những hạng người ấy nên được tìm kiếm với ba loại Kinh: “liên quan đến việc thấy, liên quan đến tu tập, và liên quan đến bậc Vô Học.”

Ở đây, Kinh liên quan đến việc thấy sẽ được diễn giải với 5 hạng người: “Với vị có một chủng tử (chỉ còn một lần tái sanh), với (vị tái sanh) trong các gia tộc danh giá, với vị tái sanh tối đa bảy lần, với vị có xu hướng về niềm tin, với vị có xu hướng về Giáo Pháp.” Kinh liên quan đến việc thấy sẽ được diễn giải với 5 hạng người. Kinh liên quan đến tu tập sẽ được diễn giải với 12 hạng người: “Với vị thực hành nhằm chứng ngộ quả Nhất Lai, với vị Nhất Lai, với vị thực hành nhằm chứng ngộ quả Bất Lai, với vị Bất Lai, với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn đầu của đời kế tiếp, với vị viên tịch Niết Bàn vào giai đoạn cuối của đời kế tiếp, với vị Vô Hành viên tịch Niết Bàn, với vị Hữu Hành viên tịch Niết Bàn, với vị ngược dòng đi đến cõi Sắc Cứu Cánh, với vị được giải thoát do tín, với vị đạt được do kiến, với vị có thân chứng.” Kinh liên quan đến tu tập sẽ được diễn giải với 12 hạng người này. Kinh liên quan đến bậc Vô Học sẽ được diễn giải với 9 hạng người: “Với vị được giải thoát do tín, với vị được giải thoát do tuệ, với vị được giải thoát do không tánh, với vị được giải thoát do vô tướng, với vị được giải thoát do vô nguyện, với vị được giải thoát nhờ vào cả hai phần, với vị đắc quả A-la-hán lúc chấm dứt mạng sống, với vị Phật Độc Giác, và vị Phật Chánh Đẳng Giác.” Kinh liên quan đến bậc Vô Học sẽ được diễn giải với 9 hạng người này. Như vậy, Kinh xuất thế có sự xác định chúng sanh sẽ được diễn giải với 26 hạng người này.

Kinh hợp thế có sự xác định chúng sanh sẽ được diễn giải với 19 hạng người. Những hạng người ấy được diễn giải và nên được tìm kiếm theo các tánh: “Một số có tánh luyến ái, một số có tánh sân hận, một số có tánh si mê, một số có tánh luyến ái và có tánh sân hận, một số có tánh luyến ái và có tánh si mê, một số có tánh sân hận và có tánh si mê, một số có tánh luyến ái và có tánh sân hận và có tánh si mê, kẻ có tánh luyến ái bị luyến ái thâm nhập, kẻ có tánh sân hận bị luyến ái thâm nhập, kẻ có tánh si mê bị luyến ái thâm nhập, kẻ có tánh luyến ái và có tánh sân hận và có tánh si mê bị luyến ái thâm nhập, kẻ có tánh sân hận bị sân hận thâm nhập, kẻ có tánh si mê bị sân hận thâm nhập, kẻ có tánh luyến ái bị sân hận thâm nhập, kẻ có tánh luyến ái và có tánh sân hận và có tánh si mê bị sân hận thâm nhập, kẻ có tánh si mê bị si mê thâm nhập, kẻ có tánh luyến ái bị si mê thâm nhập, kẻ có tánh sân hận bị si mê thâm nhập, kẻ có tánh luyến ái và có tánh sân hận và có tánh si mê bị si mê thâm nhập.” Kinh hợp thế có sự xác định chúng sanh sẽ được diễn giải với 19 hạng người này.

Kinh liên quan đến huân tập nên được diễn giải với người có giới. Những người có giới ấy có 5 hạng: “Giới tự nhiên, giới do thọ trì, niềm tịnh tín ở tâm, chỉ tịnh, và minh sát.” Kinh liên quan đến huân tập nên được diễn giải với 5 hạng người này với năm pháp này.

Kinh xuất thế có sự xác định pháp sẽ được diễn giải với ba loại Kinh: liên quan đến việc thấy, liên quan đến tu tập, và liên quan đến bậc Vô Học.

Lokiyañca lokuttarañca sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca ubhayena niddisitabbaṃ. Nāṇaṃ paññāya niddisitabbaṃ paññindriyena paññābalena adhipaññāsikkhāya dhammavicayasambojjhaṅgena sammā-diṭṭhiyā tīraṇāya santīraṇāya dhamme ñāṇena anvaye ñāṇena khaye ñāṇena anuppāde ñāṇena anaññātaññassāmitindriyena aññindriyena aññātāvindriyena cakkhunā vijjāya buddhiyā bhūriyā medhāya, yaṃ yaṃ vā pana labbhati tena tena paññādhivacanena niddisitabbaṃ.

Ñeyyaṃ atītānāgatapaccuppannehi ajjhattikabāhirehi hīnappaṇītehi dūrasantikehi saṅkhatāsaṅkhatēhi kusalākusalabyākatehi,¹ saṅkhepato vā chahi ārammaṇehi niddisitabbaṃ. Nāṇaṃ ñeyyañca tadubhayena niddisitabbaṃ. Paññāpi ārammaṇabhūtā ñeyyā,² yaṃ kiñci ārammaṇabhūtaṃ ajjhattikaṃ vā bāhiraṃ vā, sabbaṃ taṃ saṅkhatena asaṅkhatena ca niddisitabbaṃ.

Dassanaṃ bhāvanā³ sakavacanaṃ paravacanaṃ vissajjanīyaṃ avissajjanīyaṃ kammaṃ vipākoti sabbattha tadubhayaṃ sutte yathā niddiṭṭhaṃ tathā upadhārayitvā labbhamānato niddisitabbaṃ, yaṃ vā pana kiñci bhagavā aññatarāṃ vacanaṃ⁴ bhāsati, sabbaṃ taṃ yathā niddiṭṭhaṃ dhārayitabbaṃ.

Duvidho hetu: yañca kammaṃ ye ca kilesā. Samudayo kilesā tattha kilesā saṃkilesabhāgiyena suttena niddisitabbaṃ. Samudayo saṃkilesabhāgiyena ca vāsanābhāgiyena ca suttena niddisitabbo.

Tattha kusalaṃ catūhi suttehi niddisitabbaṃ: vāsanābhāgiyena dassanabhāgiyena bhāvanābhāgiyena asekkabhāgiyena ca. Akusalaṃ saṃkilesabhāgiyena [suttena⁵] niddisitabbaṃ. Kusalaṃ ca akusalaṃ ca tadubhaye⁶ niddisitabbaṃ.

Anuññātaṃ bhagavato anuññātāya niddisitabbaṃ. Taṃ pañcavidhaṃ: saṃvaro pahānaṃ bhāvanā sacchikiriyā kappiyānulomoti. Yaṃ dissati tāsū tāsū bhūmīsu taṃ kappiyānulomena niddisitabbaṃ. Bhagavatā paṭikkhittaṃ⁷ paṭikkhittakāraṇena niddisitabbaṃ. Anuññātañca paṭikkhittañca tadubhayena niddisitabbaṃ.

Thavo pasamsāya niddisitabbo. So pañcavidhena veditabbo: bhagavato, dhammassa, ariyaśaṅghassa, ariyadhammānaṃ sikkhāya, lokiyaguṇa-sampattiyaṃ. Evaṃ thavo pañcavidhena niddisitabbo.

¹ kusalākusalābyākatehi - Ma, PTS.

² ñeyyaṃ - Ma, PTS.

³ dassanabhāvanā - PTS, Sīmu.

⁴ aññataravacanaṃ - Ma, PTS.

⁵ suttena - itipadaṃ Ma, PTS potthakesu dissate.

⁶ tadubhayena - Ma, PTS.

⁷ paṭikkhittaṃ bhagavatā - Ma.

Hợp thể và xuất thể có sự xác định chúng sanh và sự xác định pháp nên được diễn giải theo cả hai. Sự biết (trí) nên được diễn giải với tuệ, với tuệ quyền, với tuệ lực, với sự học tập về thắng tuệ, với trạch pháp giác chi, với chánh kiến, với sự xét đoán, với sự phán đoán, với trí về pháp, với trí về sự suy luận, với trí về sự diệt trừ, với trí về sự không còn tái sanh, với vị trí quyền, với dĩ tri quyền, với cụ tri quyền, với nhãn, với minh, với trí giác ngộ, với sự thông thái, với sự thông minh, hoặc hơn nữa bất cứ pháp nào được nhận lấy thì nên được diễn giải với mỗi một từ biểu trưng của tuệ ấy.

Điều-có-thể-biết nên được diễn giải theo quá khứ, vị lai, và hiện tại, theo nội và ngoại phần, theo thấp kém và cao sang, theo xa và gần, theo hữu vi và vô vi, theo thiện, bất thiện, và vô ký, hoặc theo sáu đối tượng một cách tóm tắt. Sự biết và điều-có-thể-biết nên được diễn giải theo cả hai. Còn tuệ, có thể biết theo trạng thái đối tượng, bất cứ trạng thái đối tượng nào thuộc nội phần hoặc ngoại phần, tất cả điều ấy nên được diễn giải theo hữu vi và vô vi.

“Sự thấy (và) sự tu tập, lời nói của Ta (và) lời nói của vị khác, điều có thể trả lời (và) điều không thể trả lời, nghiệp (và) quả thành tựu,” trong mọi trường hợp như thế, cả hai (thuật ngữ) đã được diễn giải như thế nào ở Kinh thì nên nhận định như thế ấy rồi nên diễn giải theo điều đã được tiếp thu, hoặc hơn nữa bất cứ lời nói nào khác mà đức Thế Tôn nói, thì mọi điều ấy nên được ghi nhận theo như đã được diễn giải.

Nhân có hai loại: nghiệp và các ô nhiễm. Các ô nhiễm là Tập; ở đây, các ô nhiễm nên được diễn giải theo Kinh liên quan đến phiền não. Tập nên được diễn giải theo Kinh liên quan đến phiền não và liên quan đến huân tập.

Ở đây, thiện nên được diễn giải theo bốn Kinh: liên quan đến huân tập, liên quan đến việc thấy, liên quan đến tu tập, và liên quan đến bậc Vô Học. Bất thiện nên được diễn giải [theo Kinh] liên quan đến phiền não. Thiện và bất thiện nên được diễn giải theo cả hai.

Điều được cho phép nên được diễn giải theo sự cho phép của đức Thế Tôn. Điều ấy có 5 việc: *“sự thu thúc, sự dứt bỏ, sự tu tập, sự chứng ngộ, và sự phù hợp với điều đã được làm thành đúng phép.”* Việc nào được thấy ở các phạm vi này khác, việc ấy nên được diễn giải theo điều đã được làm thành đúng phép. Điều bị từ khước bởi đức Thế Tôn nên được diễn giải theo nguyên nhân đã bị từ khước. Điều được cho phép và bị từ khước nên được diễn giải theo cả hai.

Sự ca tụng nên được diễn giải theo sự khen ngợi. Việc ấy nên được hiểu theo 5 cách: *“của đức Thế Tôn, của Giáo Pháp, của Thánh Chúng, của việc học tập các pháp của bậc Thánh, của việc thành tựu đức hạnh hiệp thể.”* Sự ca tụng nên được diễn giải theo 5 cách như vậy.

Indriyabhūmi navahi padehi niddisitabbā, kilesabhūmi navahi padehi niddisitabbā. Evametāni aṭṭhārasa padāni honti: nava padāni kusalāni nava padāni akusalānīti. Tathā hi vuttaṃ: “Aṭṭhārasa mūlapadā kuhiṃ daṭṭhabbā? Sāsanapaṭṭhāne ”ti. Tenāha āyasmā Mahākaccāyano:

“Navahi ca padehi kusalā navahi ca yujjanti akusalā pakkhā,¹
ete khalu³ mūlapadā bhavanti aṭṭhārasa padāni ”ti.

Niyuttaṃ sāsanapaṭṭhānaṃ.

Ettāvatā samattā netti yā āyasmatā mahākaccāyanena bhāsītā bhagavatā anumoditā mūlasaṅgītiyaṃ saṅgītāti.

Nettipakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

--ooOoo--

¹ akusalapakkhā - Ma, PTS.

³ kho - Ma.

Lãnh vực về quyền nên được diễn giải theo chín thuật ngữ, lãnh vực về ô nhiễm nên được diễn giải theo chín thuật ngữ. Như vậy, mười tám thuật ngữ này là: “*Chín thuật ngữ thiện, chín thuật ngữ bất thiện.*” Bởi vì, theo như điều đã được nói: “*Mười tám thuật ngữ căn bản có thể được thấy ở đâu? Ở chương Sự Hình Thành Giáo Pháp.*” Vì thế, đại đức Mahākaccāyana đã nói rằng:

“*Các pháp thiện với chín thuật ngữ và các pháp bất thiện với chín (thuật ngữ) được kết nối; thật vậy, mười tám thuật ngữ này là các thuật ngữ căn bản.*”

Sự Hình Thành Giáo Pháp được kết thúc.

Cấm Nang Học Phật được đầy đủ là chùng này. (Tập Kinh này) đã được thuyết bởi đại đức Mahākaccāyana, đã được đức Thế Tôn tùy hỷ, đã được trùng tụng ở lần Kết Tập gốc.

Cấm Nang Học Phật được hoàn tất.

--ooOoo--

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
NETTIPPAKARAṄAPĀḶI - CẨM NANG HỌC PHẬT

PHẦN PHỤ CHÚ

TRANG 29, 83, 91, 255, 287:

- **Vị tri quyền** (*anaññātaññassāmīdriya* = khả năng về “Tôi sẽ biết điều chưa được biết”) tức là trí tuệ đưa đến việc thấy được Niết Bàn lần đầu tiên của đạo Nhập Lưu.

- **Đĩ tri quyền** (*aññīdriya* = khả năng về điều đã được biết) tức là trí tuệ biết được Niết Bàn các lần sau từ quả Nhập Lưu cho đến đạo A-la-hán.

- **Cụ tri quyền** (*aññātāvīdriya* = khả năng có điều đã được biết) tức là trí tuệ giác ngộ hoàn toàn của quả A-la-hán.

TRANG 3, 23, 45, 115, 185:

- **Chín thể loại của Giáo Pháp:** Ở tài liệu *Saddhammasaṅgaha* - *Diệu Pháp Yếu Lược* có lời giải thích chi tiết về chín thể loại này như sau: “Thế nào là có chín phần khi nói về Thể (*aṅga*)? Bởi vì toàn bộ gồm có chín hình thức khác biệt, đó là *sutta*, *geyya*, *veyyākaraṇa*, *gāthā*, *udāna*, *itivuttaka*, *jātaka*, *abbhūtaḍḍhamma*, *vedalla*. Trong trường hợp này, *Ubhatovibhaṅga*, *Niddesa*, *Khandhaka*, *Parivāra*, các bài kinh *Maṅgalasutta*, *Ratanasutta*, *Nalakasutta*, *Tuvaṭṭakasutta* trong *Suttanipāta* - *Kinh Tập*, và các lời dạy của đấng Như Lai có tựa đề là Kinh (*suttaṃ*) thì được xếp vào thể *SUTTA*. Các bài Kinh có xen các bài kệ vào được biết là thể *GEYYA*; đặc biệt toàn bộ *Thiên Có Kệ* (*Sagāthāvagga*) trong *Kinh Tương Ưng Bộ* là thể *GEYYA*. Toàn bộ *Tạng Vi Diệu Pháp*, các bài kinh không có xen các bài kệ, và các lời dạy khác của đức Phật không thuộc tám loại trên được xếp vào thể *VEYYĀKARAṆA*. *Kinh Pháp Cú*, *Trường Lão Tăng Kệ*, *Trường Lão Ni Kệ*, các bài có tên là kinh nhưng chỉ là kệ trong *Suttanipāta* - *Kinh Tập* thì được xếp vào thể *GĀTHĀ*. Tám mươi hai bài kinh liên quan đến các bài kệ do tuệ giác hoan hỷ được xếp vào thể *UDĀNA*. Một trăm mười hai bài kinh được giới thiệu bằng: “*Vuttaṃ h’ etaṃ Bhagavatā ti*” (Đức Thế Tôn thuyết về điều ấy như vậy) thì được xếp vào thể *ITIVUTTAKA*. Năm trăm năm mươi bài kinh Bốn Sanh bắt đầu bằng Bốn Sanh *Apannaka* được xếp vào thể *JĀTAKA*. Tất cả các bài kinh liên quan đến pháp kỳ diệu phi thường và được giới thiệu như sau: “*Này các tỳ khưu, có bốn pháp kỳ diệu phi thường ở Ānanda,*” được xếp vào thể *ABBHŪTADHAMMA*. Tất cả các bài kinh được hỏi và được liên

tục ghi nhận trong sự hiểu biết và hoan hỷ như các bài kinh *Cullavedalla*, *Mahāvedalla*, *Sammādiṭṭhi*, *Sakkapañhā*, *Saṅkhāra-bhājanīya*, *Mahāpuṇṇama*, v.v...được xếp vào thể *VEDALLA*. Như thế khi đề cập đến “Thể thì có chín phần” (*Saddhammasaṅgaha - Diệu Pháp Yếu Lược*, Chương I, câu 28).

--ooOoo--

MỘT SỐ TỪ ĐƯỢC ĐÁNH VẦN KHÁC NHAU

āvaṭṭo / āvatto (PTS)
kabalimkāra / kabaḷikāra (Ma, PTS)
gantha / gandha (PTS)
nīyāti / niyyāti (Ma, PTS)
nīyanti / niyyanti (Ma, PTS)
parigaṇhāti / pariggaṇhāti (Ma)
pahīyati / pahīyyati (PTS)
pahiyanti / pahīyyanti (PTS)
pithiyare / pidhiyare (Ma); pithiyare (PTS)
nayalañchako / nayalañjako (Ma, PTS)
vuddhi / vuddhi (Ma, PTS)

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
NETTIPPAKARAṄAPĀḶI - CĀM NANG HỌC PHẬT

GĀTHĀDIPĀDASŪCI – THƯ MỤC CÂU KỆ PĀḶI

	Trang		Trang
A		A	
Akakkhram padaṃ byañjanaṃ	12	Ayaṃ sugatte sugatassa thūpo	204
Ajātaṃ abhūtaṃ anupaddavañca	84	Arakkhitena cittena	124
Ajja tiṃsaṃ tato kappā	200,	Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ	208
	204, 208	Avijjāya nivuto loko	24,
Ajjeva kiccaṃ ātappaṃ	218		26, 104
Ajjhattaṃ ca bahiddhā ca	208	Asaṅkhataṃ nantamanāsavaṃ ca	82
Aññathā bhāvī bhavasatto	232	Assatthe harit obhāse	198
Atitaṃ nānvāgameyya	218	Assādādīnavatā	08, 22
Attanā hi kataṃ pāpaṃ	274		
Attānañce piyaṃ jaññā	260	Ā	
Atthassa nava padāni	12	Ākaṅkhato te naradammasārathī	262
Addhānaṃ paṭipannāhaṃ	202	Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ	58
Adhammacārī hi naro pamatto	270	Ārabhatha nikkhamatha	64
Adhammena dhaṇaṃ laddhā	188	Āsā pihā ca abhinandanā ca	42, 80
Anīgho yāti brāhmaṇo ti	246		
Antakenādhīpanassa	260, 266	I	
Antarāyā su bhavissanti	188	Idaṃ disvāna acchariyaṃ	200
Apicāpi paṃsuthūpesu	204	Idaṃ hi taṃ jetavanaṃ	218
Appamatto ayaṃ kali	190	Imamhi cāyaṃ samaye	188, 202
Appamādo amatapadaṃ	56		
Appameyyaṃ pamiṇanto	190	U	
Abalaṃ taṃ balaṃ āhu	258	Ucchinda sinehamattano	58
Abalā naṃ baliyanti	16	Uddhaṃ adho sabbadhi	
Amataṃ paṇītaṃ ca		vippamutto	96, 210
sivaṃ ca khemaṃ	84	Ubhinnamatthaṃ carati	258
Ayañca daharo bhikkhu	222	Ubhinnaṃ tikicchantaṇaṃ	258
Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ	184	Ubho puññañca pāpañca	260, 266
Ayaṃ loko santāpajāto	232	Uḷāraṃ vata taṃ āsi	204

E		K	
Ekatiṃsamhi kappamhi		Kenassu nivuto loko	22, 104
jino anejo	206	Kenassubbhāhato loko	40
Ekattatāya dhammā	10	Kodhamakkhagaru bhikkhu	186
Ekapupphaṃ cajitvāna	198	Kodhaṃ chetvā sukhaṃ seti	212
Ekamhi padaṭṭhāne	08	Kodhaṃ hane uppatitaṃ	212
Ekaṃ bhagavā dhammaṃ	10	Ko hetu sitakammāya	200
Ekāyanaṃ jātikhayantadassī	282		
Etañcāhaṃ arahāmi	190	KH	
Etadeva ahaṃ maññe	256	Khettaṃ vatthuaṃ hiraññaṃ vā	14
Etadeva titikkhāya	256		
Etaṃ daḷhaṃ		G	
bandhanamāhu dhīrā	58, 226	Gambhīrañceva duppassaṃ	84
Ete soḷasa hārā	04	Gunnaṃ ce taramānānaṃ	186, 194
Evametam yathābhūtaṃ	232		
Evameva manussesu	194	C	
Evamevaṃ manussesu	186	Cakkhumā visamānīva	16
Evaṃ acintiyā buddhā	200	Catunnaṃ ariyasaccānaṃ	248
Evaṃ vihāriṃ ātāpiṃ	218	Caranti bālā dummedhā	188
		Coro yathā sandhimukhe	
O		gahīto	54, 186
Oloketvā disalocanena	12		
		CH	
K		Chandā dosā bhayā mohā	184
Kathaṃ khaṇati attānaṃ	188	Channamativassati	224
Kadāhaṃ nandaṃ passeyyaṃ	212		
Kapilaṃ nāma nagaraṃ	208	T	
Kammaṃ vijjā ca dhammo ca	218	Tañcāhaṃ abhinandāmi	248
Kāmandhā jālasañchannā	58, 184	Taṇhañca avijjampi ca	10
Kāmaṃ kāmayaṃānassa	14, 102	Taṇhā ca avijjāpi ca	06
Kāmaṃ maññatu vā mā vā	258	Tato aggisikhāvaṇṇā	200
Kāmesu nābhigijjheyya	32, 36	Tato ca kattiko puṇṇo	208
Kittayissāmi te santiṃ	246	Tato ca viññūtaṃ patto	208
Kinnu kujjhasi mā kujjhi	212	Tasmā kareyya kalyāṇaṃ	260
Kiṃsu chetvā sukhaṃ seti	212	Tasmā jantu sadā sato	16
Kiṃsu hane uppatitaṃ	212	Tasmā rakkhitacittassa	72,
Kiṃsūdha bhītā janatā anekā	278		148, 156
Kummāsaṃ vikkiṇiṃ tattha	208	Tasmā hi te sukhino	
Kusalākusale dhamme	08	vītasokā	100, 102
Kena te tādiso vaṇṇo	202	Tasmā hi paṇḍito poso	218

Y		S	
Yo neti vipallāsehi	10	Sataṃ sahaṣṣānaṃ	
Yo brāhmaṇo		nirabbudānaṃ	190
bāhitapāpadhammo	220	Sattiyā viya omaṭṭho	214
Yo lobhaguṇe anuyutto	192	Sathā ca appaṭisamo	282
Yo so ānanda puriso	200	Saddahāno arahataṃ	214
Yo have balavā santo	258	Santindriyaṃ passatha	
Yo hi atthaṃ ca dhammaṃ ca	190	irīyamānaṃ	222
		Sabbaganthappahīnassa	214
		Sabbapāpassa akaraṇaṃ	68, 120, 254, 278
R		Sabbalokuttaro satthā	282
Rajamākirase ahitāya	192	Sabbā disā anuparigamma cetasā	244
Ratto atthaṃ na jānāti	24, 58	Sabbe khayantā nicayā	214
Rāgo ca doso ca ito nidānā	216	Sabbe dhammā anattāti	16, 250
Rāgo ca doso ca kuto nidānā	216	Sabbe saṅkhārā aniccā ti	248
		Sabbe saṅkhārā dukkhā ti	250
L		Sabbe sattā marissanti	138, 140
Laddhāna mānusattaṃ dve	236	Sabbesaṃ hārānaṃ	08
Lenañca tāṇaṃ araṇaṃ		Samaṇapadumasañcayo	282
anaṅgaṇaṃ	84	Samatho ca vipassanā ca	06
Lobhā khaṇati attānaṃ	188	Savanti sabbadhi sotā	26, 104
		Sahāyā vatime bhikkhū	222
V		Sā devatā attamaṇā	202
Vācaṃ manañca paṇidhāya		Sāmākapatthodanamattameva hi	204
sammā	278	Sāriputto va paññāya	218
Vācānurakkhī manasā		Sukiccharūpā vatime manussā	186
susamvito	272	Sukhakāmāni bhūtāni	54, 186, 194
Virato kāmasaññāya	214	Sukhaṃ sayanti munayo	214
Vissajjitamhi pañhe	10	Subhena kammena	
Vuttamhi ekadhamme	08	vajanti suggatiṃ	276
Veyyākaraṇesu hi ye	10	Suvaṇṇachadanaṃ nāvāṃ	202
Vevacanāni bahūni tu	10	Suvinitā kappinena	222
Vevacano ca paññatti	04	Susukhaṃ vata nibbānaṃ	246
		Socati puttehi puttimā	56
S		So carimaṃ pabbajitvāna	200
Saṅkāsanā pakāsanā	12	So taṃ vaṭaṃsakaṃ surabhiṃ	200
Sace ca pāpakaṃ kammaṃ	188	So maṃ avocātipasannacitto	206
Sacepi kevalaṃ sabbaṃ	56	So me dhammamaḍesayi	208
Sace bhāyatha dukkhassa	188	Soḷasa hārā nettī	02
Saccanāmo jino khemo	282		
Saṭṭhi vassasahaṣṣāni	270		

S		H	
Soḷasa hārā paṭhamaṃ	12, 124, 156	Haṭṭho cittaṃ pasādetvā	208
Snehajā attasambhūtā	216	Hārā byañjanavicayo	02

--ooOoo--

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
NETTIPPAKARAṄAPĀḶI - CẨM NANG HỌC PHẬT

SAÑÑĀNĀMĀNUKKAMANIKĀ – THƯ MỤC DANH TỪ RIÊNG

	Trang		Trang
A		K	
Āṅgulimāla	144	Kumuda	142, 152, 264
Ajita	22, 26, 28, 32, 36, 104, 106	Kosala	196, 200
Aṭṭa	264	G	
Anāthapiṇḍika	194, 196	Gijjhakūṭa	56
Abba	264	Gotama	208, 212, 278
Abbuda	264	Godhika	62
Ariṭṭha	208	J	
Abhaha	264	Jetavana	194, 196, 218
Ā		T	
Ānanda	200, 210	Tissa	212
Ābhassara	272	D	
I		Devadatta	142
Isidattapurāṇa	194, 196	DH	
Isipatana	20	Dhaniya	56
U		Dhotaka	246
Upaka	264	N	
Upariṭṭha	208	Nanda	212
Uppalaka	264	Nirabbuda	264
K		P	
Kapilavatthu	192, 208	Pañcāla	208
Kappika	208	Paduma	264
Kappina	222		
Kāsi	196		

	P		R	
Pasenadikosala	198, 260	Rādha		50, 60
Pārāyana	104			
Puṇḍarīka	264		V	
		Vakkali		62
		Vaṭṭasaka		200
		Vepacitti		256, 258
			S	
		Sakka (Devānaminda)		256,
				258, 272
		Sāketa		194
		Sāriputta		218,
				220, 264
		Sāvatti		194, 196
		Sikhi		206
		Sunakkhatta		142
		Sogandhika		264

--ooOoo--

Suttantapiṭake Khuddakanikāye
NETTIPPAKARAṄAPĀḶI - CẨM NANG HỌC PHẬT

VISESAPADĀNUKKAMAṄIKĀ – THƯ MỤC TỪ ĐẶC BIỆT

	Trang		Trang
A		A	
Akiñcano	222	Appaṭisandhikaṃ	32
Akissavaṃ	190	Appamādo	56
Akusalasañkhārā	144, 184	Abbhatthaṃ	104
Akusalaṃ	274, 276	Araṇamihārimhi	204
Akkharaṃ	12	Araṇaṃ	262
Aṅkuso	04, 12	Ariyadhammehi	52
Aggi	40	Avamsirā	216
Agatigamaṇaṃ	164, 168, 172	Avijjā	110
Aññānāvindriyaṃ	28	Avissajjanīyaṃ	262, 264, 266
Aññindriyaṃ	28	Asaṃhīraṃ	218
Aṭṭhārasamūlapadā	02, 06	Asekhaḥāgiyaṃ	220, 222, 224, 282, 284
Atidhonacārinā	184	Assakhaluṅko	112
Antasammāpaṇidhānaṃ	48	Assādo	14
Attānudiṭṭhi	16		
Adandhamaraṇaṃ	138	Ā	
Adhiṭṭhāno	04, 10, 184	Ākāsañcāyatanaṃ	44, 62
Anaññātaññassāmitindriyaṃ	28	Ākiññcaññāyatanaṃ	44, 62
Aniyato	140	Āgati	98, 100
Anugīti	08, 22, 260	Āgāḷhā (paṭipadā)	138
Anuññātaṃ	276, 278, 280	Āṇatti	16
Anunayo	102	Ātāpī	50, 122
Anuppādo ñāṇaṃ	28	Ādikalyāṇo	20
Anulomappahānaṃ	42	Ādḡ`navo	14, 16, 18
Anusandhi	28	Āneñjābhisañkhārā	144
Anusandhivacanaṃ	38	Āpodhātuṃ	108
Anusotagāmi	234	Āvaṭṭo	04, 08, 152
Anokadhātuloko	142	Āhaccavacanaṃ	38
Apuññapaṭipadā	140		

I		K	
Iñjitaṃ	56	Kammaṃ (chabbidham)	142
Ittaraṃ	50	Kali	190
Indriyaloko	22	Kalyāṇamittaṃ	244
Indriyabhūmi	288	Kallanā	44
Indriyāni (tīṇi)	254	Kasiṇā	262
Iriyāyaṃ	262	Kālo	114
Iriyamānaṃ	222	Kibbisam	192, 268
		Kilesabhūmi	240
		Kilesaloko	22
		Kilesavaṭṭo	138
		Kukkuṭajjhāyī	144
		Kukkuravatikaṃ	144
		Kukkulaṃ	50
		Kudassu	206
		Kusalasaṅkhāraṃ	144
		Kusalaṃ	272, 274, 276
		Kuhako	136
		Kevalaṃ	22
		KH	
		Khantya	258
		Khayeññaṃ	28
		G	
		Gati	98, 100
		Gedhā	34
		Gomiko	56
		Gomatikaṃ	144
		C	
		Catasso disā	174
		Catasso paṭipadā	18
		Catubyūho hāro	04, 08, 52, 150
		Cattāri indiryāni	30, 128
		Cattāri padāni	34
		Cattāri saccāni	18
		Cattāro puggalā	18
		Cattāmayī paññā	18
		Cetovimutti	128
U			
Ugghaṭitaññussa	18, 178, 180		
Ugghātanā	20		
Uttānikammaṃ	20, 121		
Udanāri	210		
Udattho	18		
Udatthassa	170		
Udayabbayaṃ	148		
Upāyo	16		
Ubhayamantarena	98, 100		
Ussadā	220		
Ussāhanaṃ	18		
		E	
Ekattatāya	10		
Edisikā	60		
		O	
Okappanā	30		
Okkā	200		
Oghaṃ	16		
Oturaṇo	04, 10, 154		
Opapaccayikaṃ	48		
Opacayhā	192		
		K	
Kaṭasiyo	258		
Kaṭaṃkathāsallaṃ	44		
Kammavaṭṭo	138		
Kammasamādānāni	142		
Kammaṃ	266, 268, 270, 272		

N	P
Nirupadhi	56
Nirodho	108
Nivuto	22, 104, 190
Nissayo	98
Nissaraṇaṃ	14, 16, 18, 138
Nihuhuṅko	220
Niyānaṃ	172
Netti	02
Neyyo	178, 180
Neruttaṃ	06, 20, 52, 54, 64
Nevasaññānāsaññāyatanaṃ	44, 62
	P
Pakāsanā	12, 20
Paggharantaṃ	58
Paccayo	116, 118
Pañcanayā	02
Pañcasamāpattiyo	144
Paññatti	04, 10, 20, 122, 154
Paññāvimutti	18, 64, 128
Paññindriyaṃ	34
Paṭikkhittaṃ	278, 280
Paṭiccuppādo	10
Paṭipadā	114, 172, 176
Paṭisotagāmī	234
Paṭhavidhātuṃ	108
Patirūpadesavāso	48
Patodo	112
Padaṃ	122
Padaṭṭhānapaññatti	154
Padaṭṭhānaṃ	04, 08, 120, 150
Paripuṇṇaṃ	22
Pariyosānakalyāṇaṃ	20
Parivattano	04, 08, 152
Paligho	60
Pavivayo	128
Passaddhi	98
Pihā	128
Puññakiriyavatthu	182
	P
	140
	56
	62
	48
	192
	58
	PH
	16
	B
	64
	50, 122
	160
	12
	02
	22
	220
	222
	BH
	218
	22
	48
	252, 254
	36
	154
	80
	182, 184
	18
	18
	54
	192
	M
	40
	108
	16
	14

S	S
Saṅkāsanā	12
Saṅkilesa	182
Saññāvedayitā	30
Saññūpacārā	44
Sattasaṃyojanāni	28
Sattādhittānaṃ	240, 244
Satindriyaṃ	34
Satimā	50, 112
Saddhindriyaṃ	60
Sandhimukhe	54, 186
Sappurisūpanissayo	48
Sabbadhi	26
Sabrahmacārī	18
Samathapubbaṅgamāya	18
Samanantarahetu	116
Sampajāno	50, 122
Sammantaniyato	140
Samādhi	112
Samādhindriyaṃ	34
Samādhiparikkhāro	130
Samāpatti	112
Sabbatthagāminīpaṭipadā	140
Samāropano	04, 10, 116, 156
Sarasaṅkappā	30
Saṅkāsanā	20
Saṅkilesabhāgiyaṃ	224, 226, 230, 236, 238, 340
Saṅkilesā	106
Saṅgamaṃ	218
Saṃcetanīyaṃ	54
Saṃyojanāni (tīṇi)	28
Saṃsāragāmi	142
Sāsanapaṭṭhānaṃ	182
Sāsanavaraṃ	02
Sīhavikkīḷito	04, 10
Sutamayīpaññā	18
Suttantapariyēṭṭhi	02
Sekhaphalaṃ	120
Sekho	34, 36
Sotā	26
Sotāpanno	198
Sodhano	04, 10, 104, 154
Soḷasahārā	216
	H
Hetu	116

--ooOoo--

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Công Đức Thành Lập

1. Ven. Khánh Hỷ và Phật tử chùa Bát Nhã
2. Quý Hùn Phước Visākhā
3. Gia đình Phật tử Visākhā An Trương
4. Gia đình Phật tử Trương Đình Nguyên & Huỳnh Ngọc Hạnh
5. Bà Quả Phụ Phạm Vũ Diễm - Pháp danh Diệu Đài
6. Bà Phật tử Diệu Giới và các con cháu
7. Gia đình Phật tử Lương Xuân Lộc & Lê Thị Thu Hà
8. Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô Thị Liên
9. Gia đình Phật tử Lý Hoàng Anh
10. Gia đình Phật tử Nguyễn Văn Hòa & Minh Hạnh
11. Gia đình Phật tử Hồ Hoàng Anh
12. Phật tử Diệu Bình và Gia đình Phạm Thiện Bảo
13. Gia đình Phật tử Phạm Thị Thi & Châu Thiên Hưng
14. Gia đình Phật tử Phạm Xuân Lan & Trần Thành Nhơn
15. Cư sĩ Liên Tâm (Phan đình Quế)
16. Ái nữ Chú Nguyễn Hữu Danh
17. Gia đình Phật tử Khánh Huy
18. Ái nữ Cô Lê thị Tích
19. Cô Võ Trân Châu
20. Cô Hồng (IL)

Công Đức Hộ Trì

1. Ven. Dr. Bodagama Chandima
(Một bộ Tam Tạng Sri Lanka in tại Taiwan)
2. Phật tử Tống Thị Phương Lan
(Một bộ Đại Tạng Kinh Việt Nam)
3. Gia đình Phật tử Minh Đăng & Tịnh Phong
Gia đình Phật tử Minh Lễ & Từ Minh Nguyễn
(Tam Tạng Pāli-Miến, Tam Tạng Miến)
4. Phật tử Huỳnh Thị Thiện, Pd. Diệu Trí
Gia đình Phật tử Minh Đăng & Tịnh Phong
Gia đình Phật tử Hải Trúc
(Tam Tạng Pāli-Thái, Tam Tạng Thái,
Chú Giải Pāli-Thái)

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Án Tổng Tam Tạng Song Ngữ tập 43

☸ NETTIPPAKARANĀPĀLI – CẨM NANG HỌC PHẬT ☸

Công Đức Bảo Trợ

Hòa Thượng Đức Minh (chùa Phật Bảo, France)
Nhóm Phật tử Philadelphia
Gia đình Phật tử Phạm Trọng Độ & Ngô thị Liên
Gia đình Bà Nguyễn Xuân Tuyết Nga
Phật tử Lê Quý Hùng
Phật tử Văn Thị Yến Dung
Phật tử Visakha An Trương
Gia đình Phật tử Lý Hoàng Anh
Gia đình Phật tử Trần Minh Trí
Gia đình Phật tử Phạm Thị Thu Hương
Phật tử Mai Thiên Kim

Công Đức Hỗ Trợ

Santivana Tịnh Lâm Viên, Augusta, GA
Nhóm Cư Sĩ Áo Trắng Sài Gòn
Gia đình Nha Sĩ Phạm Văn Giai
Phật tử Đỗ Thị Việt Hà
Phật tử Cao thị Lang
Phật tử Diệu Lý
Phật tử Như Hoa
Phật tử Kỳ Phương
Phật tử Thiệu Phạm
Phật tử Từ Quán Hoa Lâm HTK
Gia đình Phật tử Hien Le & Mai-Tram Huynh
Phật tử Chánh Huệ Dũng & Chơn Phước Đức
Thầy Cô Giáo Đắt
Phật tử Trinh N Tran
Phật tử Duyên Anh (Huế)
Phật tử Phạm Thanh Quy

PHƯƠNG DANH THÍ CHỦ

Ấn Tổng Tam Tạng Song Ngữ tập 43

⊗ NETTIPPAKARAṆAPĀLI – CẨM NANG HỌC PHẬT ⊗

Công Đức Bảo Trợ

Thầy Thích Minh Hạnh - Chicago
Thầy Thích Quảng Thiên cùng thân quyến và Phật tử
Gia đình Trần Thị Điệp và Nguyễn Thị Thanh Bạch
Phật tử Tô Thị Nguyệt và
Phật tử Tô Mỹ Hương
Phật tử Bùi Anh Tú
Phật tử Trần Minh Lợi
Phật tử Lê Thanh Hồng
Phật tử Nguyễn Hồng Hạnh
Phật tử Vivian Nguyen
Phật tử Nguyễn Tùy và các con

Công Đức Hỗ Trợ

Thượng Tọa Thích Nhuận Phổ
Phật tử Trần Thị Minh Tâm
Tu Nữ Tiffani Do (Tuyết Đô)
Gia đình Phật tử Nguyễn Thức
Cư Sĩ Liên Tâm (Phan đình Quế)
Gia đình Phật tử Cao Văn Chung
Phật tử An Hòa
Phật tử Hựu Huyền
Phật tử Nguyễn Thị Chính Nghĩa
Gia đình Phật tử Paññavara Tuệ Ân
Gia đình Sư Viên Hữu
Phật tử Lê Đức Hậu
Phật tử Nguyễn Thùy
Phật tử Ngô Minh Hải
Phật tử Valerie Vo
Phật tử Dương Tường Khải Như

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở TRONG NƯỚC

Đại Đức Pháp Hành (Katadhammo)	Phật tử Phạm Thanh Quy
Đại Đức Tịnh Đạt	Phật tử Anh Phuoc Nguyen
Đại Đức Thiện Chiếu	Phật tử Phan Huyền Trang
Đại Đức Quang Ý	Phật tử Nguyễn Ngọc Diễm Châu
Đại Đức Đại Kim	Bé Lan Anh
Thượng Tọa Thích Nhuận Phổ	Phật tử Thiên Hương
Thầy Thích Quảng Thiên	Phật tử Trương Đình Hòa
cùng thân quyến và Phật tử	Phật tử Uyển Nhã
Thầy Thích Quảng Tịnh	Phật tử NMaiTran
Thầy Thích Hải Thông	Phật tử Đoàn Mạnh Cường
Tu Nữ Quang Kiến (chùa Bửu Quang)	Phật tử Diệu Hương
Tu nữ Ngọc Châu (chùa Bửu Đức)	Gđ. Phật tử Hồng Nhung
Tu Nữ Thái Châu	Gđ. Phật tử Trần Quang Tâm
Gđ. Sư Viên Hữu	Phật tử Diệu Ngọc
Phật tử Diệu Thanh	Phật tử Lê Thị Thu Hà
Phật tử Ngọc Thảo	Phật tử Ngô Minh Hải (Quảng Ninh)
Phật tử Nguyễn Hạ Anh	Đoàn Phật tử hành hương Sri Lanka
Phật tử Niệm An (Bến Tre)	Phật tử Nguyễn Phi Trí
Phật tử Nguyễn Thị Đạm (Bến Tre)	Phật tử Nguyễn Ngọc Hòa
Phật Tử Sơn	
Phật tử An Hòa	PHẬT TỬ VĨNH LONG
Phật tử Diệu Giác	Đạo tràng chùa Như Pháp
Phật tử Nguyễn Văn Linh	Gđ. Phật tử Lê Minh
Phật tử Châu Thị Ngọc Linh	& Hoàng Thị Vân
Phật tử Nguyễn Văn Hiếu	Gđ. Phật tử Đặng Phúc Nguyên
Phật tử Từ Huệ	& Trần Thị Thanh Mai
Phật tử Nguyễn Thị Chính Nghĩa	Phật tử Nguyễn Thị Mai
Phật tử Hựu Huyền,	Phật tử Trịnh Hồng Châu
& Nguyễn đức Khôi Nguyên,	Phật tử Lâm Thị Năm
& Nguyễn đức Tuệ Nguyên	Phật tử Lâm Trung Kiên
Phật tử Đỗ Thị Việt Hà	
Phật tử Nguyễn Hồng Hạnh	PHẬT TỬ HÀ NỘI
Nhóm Cư Sĩ Áo Trắng Sài Gòn	Gđ. Lê Ngọc Lương và Bảo Dương
Nhóm Thiện Pháp Thủ Đức	Phật tử Đông Thị Thu Hà
Phật tử Hải Oanh	Phật tử Nguyễn Ánh Tuyết
Phật tử Trác (Tôn Thất Quê)	Phật tử Lê Đức Hậu
Phật tử Tuyết Nga	Phật tử Nguyễn Bằng Việt
Phật tử Lê Trung Kiên	Gđ. Phật tử Paññavara Tuệ Ân
Phật tử Lâm Thanh Thảo	Phật tử Tạ Đặng Quân
Phật tử Hà Vĩnh Duy	Phật tử Nguyễn Trần Việt Dũng

PHẬT TỬ VIỆT NAM Ở TRONG NƯỚC

(Do Phật tử Nhị Tường chuyển)

Sư Cô Thích nữ Giác Hải	Phật tử Nguyễn thị Thu Hằng
Tu nữ Tâm An	Phật tử Nguyễn thị Việt Hương
Tu nữ Quang Duyên	Phật tử Đỗ thị Tuyết Nga
Phật tử Hiền Phan	Phật tử Phạm Nguyên Phong
Phật tử Đồng thị Kim Hương	Phật tử Nguyễn thị Ngọc Oanh
Phật tử Nguyễn Thành Nhân	Phật tử Hoàng thị Thu Hà
Phật tử Loan Trần	Phật tử Dương thị Thanh Vân
Phật tử Trịnh Ngọc Trác	Phật tử Valerie Vo
Phật tử Nguyễn Thảo Liên	Phật tử Dương Tường Khải Như

(Do Phật tử Nguyễn Thị Chính Nghĩa chuyển)

Phật tử Trần Văn Hồng	Phật tử Nguyễn Văn Hiến
Gđ. Phật tử Đặng Thu Trang	Phật tử Nguyễn Thị Kiều Oanh
Phật tử Võ Thị Thúy (Huê)	Phật tử Nguyễn Văn Cường
Phật tử Duyên Anh (Huê)	Phật tử Nguyễn Quốc Khánh

PHẬT TỬ ÚC ĐẠI LỢI CÚNG DƯƠNG ÁN TÓNG

Ni Sư Thích Nữ Hạnh Bửu	Gđ. Võ Thị Thắm
Sư Cô Thích Nữ Trí Thực	Gđ. Trần Thị Điệp
Phật tử Tô Thị Nguyệt	Gđ. Phật tử Nguyễn Thị Thanh Bạch
Phật tử Tô Mỹ Hương	Gđ. Phật tử Ngọc Trâm
Phật tử Trần Thị Minh Tâm	Phật tử Chánh Huệ Dũng
Gđ. Scople Hoa	& Phật tử Chơn Phước Đức

PHẬT TỬ PHÁP QUỐC CÚNG DƯƠNG ÁN TÓNG

(Do Phật tử Lê Quý Hùng chuyển)

Hòa Thượng Đức Minh (chùa Phật Bảo, Savigny sur Orge, France)	Bà Bouy Bạch-Vân
Ông Bà Ngô Ngọc Minh/Kim Anh	Bà Bùi Thị Hạnh
Bà Nguyễn Xuân Tuyết Nga	Bà Kha Cẩm Diệu Chương
Phật tử Lê Quý Hùng	Bà Huỳnh Elise
Nhóm Phật tử Paris 13ème:	Ông Duguay Hoàng
Bà Ung Kim Chung	Bà Đinh Thị Oanh
Bà Tang Bạch-Tuyết	Ông Bà Nguyễn Tối Thiện
	Bà Trần Thị Vân Hạc

PHẬT TỬ GIA NÃ ĐẠI CÚNG DƯƠNG ÁN TÓNG

Gđ. Phật tử Phạm Hùng	Gđ. Thầy Cô Giáo Đắt
& Nguyễn Thanh Mai	Phật tử Thiện Thanh - Phố Minh

PHẬT TỬ HOA KỲ CÚNG DƯƠNG ÁN TÓNG

Hòa Thượng Thích Tuệ Minh
Thầy Thích Minh Hạnh (Chicago)
ĐĐ. Giới Hạnh & ĐĐ. Tuệ Tàm
Santivana Tịnh Lâm Viên, GA
Sư Cô Thích Nữ Giác Nguyên
Phật tử Visakha An Trương
Gđ. Phật tử Phạm Trọng Độ
& Ngô thị Liên
Phật tử Vivian Nguyen
Phật tử Bùi Anh Tú
Phật tử Nguyễn Tuyền và các con
Phật tử Văn Thị Yến Dung
Tu Nữ Tiffani Do (Tuyết Đổ)
Phật tử Lý Hoàng Anh
Phật tử Lê Thị Tư
Phật tử Lê Thị Năm
Gđ. Phật tử Phạm Thị Thu Hương

Gđ. Phật tử Trần Minh Trí
Một Phật tử ẩn danh
Gđ. Phật tử Hien Le
& Mai-Tram Huynh
Một thí chủ ẩn danh
Phật tử Nguyễn Thùy
Gđ. Phật tử Thanh Quý
Gđ. Phật tử Nguyễn Thức
Phật tử Trinh N Tran
Gđ. Phật tử Cao Văn Chung (hồi
hương đến hương linh Nguyễn
Thanh Bạch, tạ thế 11/06/2019)
Cô Kim, Pd. Quảng Bình, Fresno
Gđ. Nha Sĩ Phạm Văn Giai
Phật tử Holly Tran, Pd. Hải Ý
Cư sĩ Liên Tâm (Phan đình Quế)
Phật tử Nguyễn Thị Thu Hằng

PHẬT TỬ HOA KỲ CÚNG DƯƠNG ÁN TÓNG

(Do Phật tử Lê Thanh Hồng đại diện)

Phật tử Thiệu Phạm (MN)
Phật tử Kỳ Phương (TX)
Phật tử Hậu Hồ (TX)
Phật tử Diệu Lý (CA)
Phật tử Cao thị Lang (CA)
Phật tử Cao Truyền (CA)

Phật tử Thu Lucy Đào (CA)
Phật tử Từ Quán Hoa Lâm HTK
Phật tử Như Hoa (CA)
Phật tử Chi Nguyễn (CA)
Phật tử Ánh Võ (CA)
Gđ. Phật tử Thanh Hồng

DANH SÁCH PHẬT TỬ NEW YORK

(Do Phật tử Mai Thiên Kim chuyển)

Phật tử Lieng Trần
Phật tử Mai
Phật tử Hương & các bạn
Phật tử Thụy & Son
Phật tử Hà
Phật tử Ngân & Nga
Phật tử Linda Trần Nguyễn
Phật tử Oanh Phan
Gia đình Anh Phước
Phật tử Diệp

Phật tử Ni
Phật tử Đào
Gia đình Thúy Lê
Phật tử Amanda Tâm
Pt. Mai Thiên Kim hồi hương đến Cụ
Bà Lê Thị Kiến, Phd. Quảng Chánh,
tạ thế 29/05/2017, thọ 101 tuổi
Phật tử Alex
Phật tử Vương Phát
Phật tử Vũ Hà

DANH SÁCH PHẬT TỬ PHILADELPHIA
(do Phật tử Thanh Đức đại diện)

Phật tử Ngụy Hinh, Pd. Nguyên Huy
Phật tử La Song Hỷ, Pd. Nguyên Tịnh
Phật tử Ngụy Trí An, Pd. Nguyên Bình
Phật tử Ngụy Khai Trí, Pd. Nguyên Tuệ
Phật tử Ngụy Phụng Mỹ, Pd. Nguyên Khang
Phật tử Ngụy Mộng Đức, Pd. Nguyên Tường
Phật tử Ngụy Mỹ Anh, Pd. Nguyên Văn
Phật tử Ngụy Anh Thư
Phật tử Ngụy Khải Tấn
Phật tử La Minh Châu
Phật tử Nguyễn văn Huỳnh, Pd. Tâm Thiện
Phật tử Hứa Thị Liên, Pd. Diệu Bạch
Phật tử Nguyễn Thị Xuân Thảo
Phật tử Nguyễn thị Xuân Trinh
Phật tử Nguyễn Ngọc Hạnh
Phật tử Nguyễn Tường Vân
Phật tử Nguyễn Quang Huy
Phật tử Nguyễn Trâm Anh
Phật tử La Derek
Phật tử Thanh Đức
Phật tử Thiện Hòa
Phật tử Diệu Ngộ
Phật tử Diệu Hằng
Phật tử Đỗ Thị Dung, Pd. Diệu Hạnh

Thành tâm hồi hướng phần công đức này đến thân bằng quyến thuộc:
Những người đã quá vãng được sanh về nhàn cảnh, những người còn tại tiền
được sống lâu, sức khỏe, an vui, và luôn luôn tinh tấn tu hành.

